

C L Á R.

1. RÉAMHRÁ :

- (i) Beatha an Fhile.
- (ii) Na Lámhscríbhinní.
- (iii) Ábhar : Stíl : Meadaracht.
- (iv) Pointí Gramadaí agus Foghraíochta.
- (v) Modh Eagarthóireachta.
- (vi) Tagairtí.

2. GIORRÚCHÁIN.

3. TÉACSANNA agus MALAIRTÍ.

4. NÓTAÍ.

5. (1) INDEX :

- (a) Daoine.
- (b) Áiteacha.

(ii) LIOSTA FOCAL.

6. CLÁR LEABHAR.

: : : : : : : : : : :

S É A M A S D A L L M A C C U A R T A .

I. PÉAMHRÍ.

(1) BEATHA AN FHILE.

(a). Tá an cuntas seo leanas ar Bheatha Shéamais Dhaill Mhic Cuarta le fáil i Ls. 17 in Ollscoil na Banríona. Meastar gur sa naoú haois déag a scríobhadh é ach ní fios cé an scríobhaí nó cad is fiú é - an cumadóireacht bunaithe ar na dánta é, nó an raibh eolas ag an scríobhaí nach bhfuil againn.

"James McCourt was a native of Omeath Parish in County Louth, joining County Armagh, who lived before and after the war of William the 3d. He was a son to Bryan McCourt and acquired a very great knowledge of the Irish language, both written and spoken. He had also 2 brothers and 3 sisters of which he himself gives an account in many of his pomes, in particler in his farewell to the Boyn, also in the elegy of his 2 brothers, Bryan and Rodger with 2 of the sisters Bridget and Rose. ⁴¹ When a young boy he went up the country as it was customary in that time to wory with farmers. He stopt at a place named Kellystown in the Barroney of Slane in County Meath, where he was acustomed to be sitting out at night, taking care of horses, and, by geting cold in his head became blind. In a short time after he dreamed at night that the most beautiful woman in the world came to him which induced him folow her trough all the Kingdom: but when he awoke she vanished away but lift him the gift of poetry.

This is all we obtain of him by tradition but wheather it was a dream or, as the people tell, a familiar spirit, it is sure anoff, that in this kingdom or aney other, in the opinion there never was any man had such flow of eloquence in his native language. He began with his composing his vishion and his nex was his farewell to Crea Cuinn, where he lost his sight and obtained the gift. He resorted (?) the Barron Flemings place at Slane, who, at that time, posest all the land from the bridge of Slane to the bridge of

an ts. nuair is gá é le go réiteadh sí leis an fhoirm cheart stairiúil e.g. leasaigh (LAIV), seoidh, deanmh, indiaidh, Thoirdealbhaigh.

(b) Nuair is gá an t-athrú scríobhtar c, p, t a n-ionad g. b. d na tsí e.g. scuirim, seapadh etc. Scríobhtar go, dt a n-ionad ce, tt e.g. i dtascidh

(c) I n-áit i(e)igh(c), i-(e)idh(e)', a ndeireadh focail scríobhtar i-(e)l' san Ainmleach Uatha agus iolra den Ainmfhocail, san Aidiacht, agus sa Bhriathar Sear Gnathcheite agus Coinníollach e.g. glacai, cleasaí, bharsaí, bannaí, síorraí, deannaí, leagfaí etc. Tá cupla ciseacht, áfach, e.g. 'croidhe'.

(d) I gcás na Ringebhála agus Cinidíen Ainm Bhriathardha scríobhtar i-'aitho' a n-ionad i-'aigh', i-'aighthe', e.g. beannaíthe. I gcásanna fe leith tugtar léim na tsí san upper tus.

(e) Scríobhtar i-'ú' do i-'ugh dh' a ndeireadh an Ainm Bhriathardha.

(f) I ndeireadh na haidiachte 'se' (i)uil' a scríobhtar a n-ionad '(e)achail' na tsí.

(g) Scríobhtar na gutaí ghairde doiléire neohéiceanta d'réir nós na Gacilge Clasaicí :

- do a n-ionad da ,
- se a n-ionad -si (treise);
- ca a n-ionad -io (e.g. naighdean),
- a, o, u d'reir mar is ceart (e.g. dol, gol, d'annmh),
- a n-ionad / e.g. an Réamhfocail - a measc, an Chopail is (na 'as')

(h) Ní fadítear 'i', 'o', 'u' a 'ia', 'eo', 'uo'. Ní fadítear an "e" a bhfocail mar 'erd' etc.

(i) Scríobhtar 'ar' a gcomar ce go mbíonn 'air' sna tsí go minic a gcom an Réamhfocail.

(j) Scríobhtar i-'eochadh' a ndeireadh an Choimníollaigh a bhfarras i-'eochadh' etc.

(k) 'Sé 'acht' atá sa téacs a gcomar ('ach' a gcuid den tsí). Tá 'ri' sa téacs do 'rígh' agus 'riogh'.

(6) Ón eagarthóir an phonocíocht.

Tá na ceannscríbhinní atá ar na danta sna tsí tugtha indiaidh liosta na tsí Muna bhfuil escr. ón bhonn-ts ina measc, tuigtear go bhfuil an tsí gan taidéil sa bhonn-ts.

(VI) ~~TAGAIR~~ Notai

1. Anhráin ^{sc} ~~Sh. Mh. C. p. 13.~~
2. LAJ ~~vii~~ vii No. 4.
3. Census.
4. An t-Ath. T. O. Fíoch a dhírigh m'aire r seo. Tá sé luaithe ag woulfe 'Sloinnta G. edhalge is Gall' s.v. 'hec Cuarta'
5. O'Gr CAT. pp616-7.
6. Anhráin Sh. Mh. C. p.15.
7. ibid pp22-3
8. ibid p4 (as Irish Writers).
9. Duanaire na Midhe pp119-20.
10. Anhráin Sh. Mh. C. pp5-11.

11. An tÚltech Márta 1950
12. Tá seo luaithe sa chuntas Béarla Fois fosta an tÚltech Márta 1950
(O Dónaill).
13. Dúiche bheag a bhí i gCraímhain i n-ainisir mhic Cuarta. Ba óna Uí Cramthann a heinníodh an réigiun, agus spreidh sé siar go Co. Fhearrmonach tráth nach laghdaigh se fríd an.
14. Amhráin Sh. Mh. C. p.21.
15. Líne as agallamh idir MacCuarta agus Mac an Liondainn dar tús 'Faoi mhalaídh Shliabh Cruib'. Níl sé sa chnuesach seo - tá se i n-eagar ag an Ath. Mág Uidhir cheona.
16. I n-agallamh eile dar tús 'An bhfuil tu 'do chodladh ..' ata an líne seo.
17. Amhráin Sh. Mh. C. pp22-3
18. The Diocese of Meath.
19. Cf. Amhráin Sh. Mh. C. p23
Tá an feartlaoi i n-eagar ag an Ath. Mág Uidhir fosta. 'Sé a thús:-
"Da roinntídh h'ionmhus liom, a theampull/o ches fa da chloinn gurab ann ta Séamas/de bhfaghainnsi cruinn an inntleacht chéadna/ thegainn (?) gach an na cheann sna chéadfaidh..."
20. Tá clár dóibh seo i lsi Uí Thuathail sa Choimisiún Béaloidéasa. Tá l. ll, lll, sa Leabharlann Náisiunta ar mhionscannán : VII, VIII cailte.
21. Tá clár doibh seo i gColáiste Ollscoile Bhaile Áth Cliath.
22. Abbott and Gwynn Catalogue of Irish Mss. in T.C.D. pp 50, 235, 283.
23. Níl ach umhir bhoag cláraithe - ag Nessa Ní Shéaghda 'Catalogue of Irish Mss. in N L I p 51.
24. Catalogue of Irish Mss. in The Royal Irish Academy.
25. Clár i n-Irisleabhar na Gaedhilge lml.XVI.p177
26. Clár na Lsi Gaeilge i Leabharlann Phoiblí Bhéal Feirste. Breandán Ó Buschalla.
27. Táid i mionscannán sa Leabharlann Náisiunta
28. Clár d'ADD 3085 i n'Irisleabhar na Gaedhilge XIV p.855.
Clár d'ADD 4436 ibid. XIV pp692-5 (B. Ó. Buschalla a thug ar t-eolas seo donh - gur ionann é agus ls XIV a bhí i bPort Láirge).
29. Pádraig O Riain, C.O.C. a thug le fios donh go raibh ls. i gCardiff.
30. Clár i gCill Iníon Leinin. Is ionann A 40 agus an ls. a bhí ag James Coyle agus a cláradh i n-Irisl Na Gaedhilge XIV pp80-8-9.
(Pádraig de Brún a thug an t-eolas seo donh) Cf. BRELIFNE 1959 pp113-7.
31. LAJ. VII p390-.
32. Clár i gColáiste Ollscoile na Gaillimhe, agus ar mhionscannán sa Leabharlann Náisiunta.
33. P. de Brún a chur seo ar m'aire.
34. Celtica IV. (A. Mac Lochlainn).
35. Catalogue of Irish Manuscripts in the British Museum l. ll. lll.
36. Clár na Lsi Gaeilge i gColáiste Phádraig Ma Nuad ll. lll IV.
37. Irisl. Na Gaedhilge XIV pp667, 808.
38. Is dóigh le Breandán Ó Cnaimhsí gur Ó Ceornaigh a chur 'Tá ceathrar éachtach do sgoith na dtreánfhe r. '
39. Tá date a bhreithe i C² p.
40. Cf. Eigse Nua-Gaedhilge ll p.43 etc.

Bellyhoo, now the Barony of Slane. After the death of McCourt's father he took his two brothers and two sisters from the north up to live at the Boyn, where they all died as he himself mentions in the blessing of the [] []. After the Barron he disposed of all his lands by King William and gave to an English man, James composed Chourt na Feale.

When ^{he} came to his own place to visit he composed many songs in conjunction with Nail McMurphy and Patt Linden and earnestly requested to be buried in Omeath. After the confiscation of the Fleimings' lands, the family went to the Continent. McCourt composed the song called Barun Slane and also the incomparable Lamentation of the Great Ball Dearg O'Donnell, who was slain in the battle of Aughran; and, after, came to the North where he, on his travels between Dundalk and Jonesborough, composed the song called Mouda ni Dhouda for a little girl called Maud Doud who gave him a drink of beer (?) instead of milk as she was ordered ^{by} her mistress. He also at that time contended with both Lindon and Murphy in praise of the Boyn while they(?) on the [] [] ridiculed in dialogue: and, after, went back to Meath where he composed the most beautiful compositions that ever was known in the world. But let us take inference from the work itself, and we find that he did not confine himself to any other county in Linster but Meath only, but always joined himself to the Ulster bards, even in the County Cavan, as will be seen hereafter in the book of songs.

Before he returned McMurphy died which induced McCourt to compose his elegy: and, after, he composed the complaints of the Castle of Glasdroman in the County of Armagh together with the song of Tarance O'Neil in the same county, which shows plainly that he only sojourned in Meath. So, if(?) Linster, Munster or Connaught say they had poets, let them shew the memories of there ^[? these] ~~these(?)~~ great [] [] by any of their own and it is enough. But this is not nor never was the case in Ulster. They never wanted bards (?) or olives to record their deeds, and keep their memory alive by pomes, elegys and songs".

Tá an litríú mar atá sa ls. Mise fé ndeara an phoncaíocht.

¹ Cf 'With two of his sisters, Bridget and Rose, when a young

boy ...'. (EIGSE III p.187)². Cf. '... became blind in a short time, after he dreamed ...' (Ibid). 7

(b). Ainm agus Sloinneadh : Teaghlach.

Nuair a bhí an t.ath. Ó Muireadhaigh ag obair ar shacthar Shéamais Dhaill Mhic Cuarta bhí béaloideas Ó Méith fána réir aige. D'aithris Brian Mac Cuarta as Ó Méith a ghinealach féin don tsagart.¹ Chuaidh sé siar go dtí Art, athair Ruairí, 'dréar don Dall', agus dúirt go mba é Art 'an chéad tús in Oméith'. Tá 'fhios againn go raibh Clann Mhic Cuarta i n-Ó Méith ó 1666, ar a mhoille. Sna 'Hearth Money Rolls' do Cho. Lú i 1666 bhí 9 Mhic Cuarta agus 10 'Murtagh'. (2 Mhic Cuarta i bparóiste Ó Méith féin, triúr i gCáirlinn 7 rl).² Tá seans réasúnta go rabhadar ann sa bhliain 1659. I ndaonáireamh na hÉireann sa bhliain sin bhí 5 Mhic Cuarta agus dosaen 'Murtagh' i mbarúntacht Dhún Dealgan.³

Luaim na 'Murtaghs' nó is dóiche go mb'ionann an da ainm tráth - gur truailliú foghraíochta an t-ainm 'Mac Cuarta' ar Mac M(h)uircheartach(-taigh) i.e. Mac Mhuircheartach > Mac Mhuirtach > Mac Chuarta > Mac Cuarta.⁴ Níl 'Mac Cuarta' sna seanghinealaigh. Tá sé inspéise go gcuirtear na línte seo leanas i leith "Dall mac Muircheartaigh" i Ls. Egerton 161 -

"A Bhréd ní Dhuirnín gabhann tu burdún go tenn coimsech láidir bíonn tu ag dúrdán ar fedh an úrláir mar bhiadh corr ar fhásach: cé mór tormán an doill úi Ghormáin a mesg na ngoirgidhe gálida ní fiu trompa mar ghní sé an tabrán a bfarrad mar leigios tu an ghráig sin". 5

Ní dóiche gur Mac Cuarta atá i gceist. 7.

Is cinnte go raibh Mac Cuarta dall. Tá ceann dena mórán scéalta mínithe ag Ó Muireadhaigh. - "Cha raibh sé dall nuair a rugadh é; acht rinn sé rud contráilte air na daonnaí beaga; agus nuair a bhain siad an t-amharc de, thug siad an gíofa eile seo dó .i. ceol a dhéanamh."⁶ Is dóiche gur fíor nach raibh sé dall i gcónaí. Comh luath le 1713 glacitear 'Séamas Dall Mac Cuarta' air (xxxiii). Tá tagairtí dá dhaille i ndánta iv, v, xxv, xxix, xli etc.

D'réir ghinealach Bhriain Mhic Cuarta ba Art athair an Daill. Deir an cuntas Béarla thuas gur Brian a bhí air. Tá sé inspéise go dtugann an file 'Brian Óg' ar a dheartháir i ndán xlvii - b'fhéidir gur Brian a bhí ar a athair. Bhí beirt deartháir ag Séamas Dall -

Ruairí agus Brian. Tá tagairt dóibh i roinnt dán tar éis a mbáis e.g. 11, 1v, xxxvii. Tá 'Roger McCuort' sna 'Hearth Money Rolls 1666'. Bhí Ruairí pósta (xxxii). Fuair sé beirt bás sa bhliain 1717 (1v). Bhí deirfiúr ag an fhile dar bh'ainm Róis (1v). Tá seans gur dheirfiúracha fosta naireá, an dá Bhríd agus an dá Shadhbh (11, xxxvii). Más é, caithfidh go bhfuair cuid acu bás óg. I ndán 11 deir Mac Cuarta gur fhág sé 100 seo uilig 'ag an Bhóinn'. I ndán xxxvii deir sé gur fhág sé 100 seo a theastaigh uaidh sa mBaile Nua - ach nach mbéadh Róis ann nó an dá Shadhbh. Ní léir aon réiteach ar fhadhb. Is dóiche gur reilig 'Monknewtown' atá i gceist aige leis an mBaile Nua (chois Bóinne), cé gur dhúirt Ó Muireadhaigh gur i gCualgne a bhí siad curtha.⁷

Ní dóiche go raibh Séamas Dall pósta. Ní thrachtann sé i n-am ar bith ar a mhnaoi. Ní raibh clann ar bith air, pé scéal é (xli).

(c). Dáta agus Áit a bhreithe

Tá 'fhios againn go raibh Séamas Mac Cuarta ag cumadh filíochta ó 1690, ar a mhoille, agus go bhfuair sé bás sa bhliain 1733. 'Sna 'Hearth Money Rolls 1666' tá sé luaithe go raibh cónaí ar 'James McCuort' sa Bhadhbhún i bparóiste Ó Méith. Bheadh an fear seo ina cheann tí. Ó tharla go raibh an t-ainm 'Mac Cuarta' flúirseach go leor sa cheantar agus ós rud é nach mbéifeá ag súil leis an fhile a bheith ina cheann tí comh luath sin, ní féidir a bheith cinnte an é atá i gceist. Tá, san am chéanna, seans gur é. Más é, d'fhágfadh sin go rugadh é am éigin sna 1640^{aí}, ar a mhoille. Réiteodh dáta mar sco lena ráiteasáí (a) go raibh sé 'dearbhcanta i n-aois' sa bhliain 1704 (v), (b) go raibh sé ina 'sheandall' sa bhliain 1717 (iv). 'Sé an rud is saothúla ina thaobh nó nach gcluin muid gur chum sé aon fhilíocht go 1691. Go fóill, ní féidir 'bheith níos cruinne ná a rá gur dóiche go rugadh é sna 1640^{aí}.

Ní féidir a rá go cinnte ach an oiread cá rugadh Séamas Dall. Dúirt O'Reilly gur 'a native of Cricumthann in the Co. Louth' a bhí ann.⁸ Ní fios caidé'n fhianaise a bhí aige le seo a rá. muna dán vi é. (Ja dán sin molann Mac Cuarta Cricumthain agus é ag fágáil slán ag an dúiche. Níl sé intuigthe, áfach, gur 'native of' Cricumthain é, díreach mar nach bhfuil gur Bóinneach é ó dhán 11). Dúirt Laoide gurbh i gCréamhaoin (foirm mheicart do Cricumthain a bhí

v.
aige-sean) a rugadh an file, gur bh'ionann 'Créamhaoin' agus paróiste
Dhromconrách i gCo. na n-í, gur 'a native of the far north of Lower
Leath' Mac Cuarta - agus 'all northmen should feel proud of that
fact'.⁹ Ach níl éinne den ainm 'Mac Cuarta' i ndeontáirí na
bliana 1659 i gCo. na n-í. Tá na 'Hearth Money Rolls' do Cho. na n-í
caillte anois ach dúirt Ó Luire dhaigh nach raibh Mac Cuarta ar bith
iontu do pharóiste Dhrom Conrách. Tá seans gur aistriúch daine as
an áit le linn Fhladáil Chromail. Ach, go fóill níl aon fhianaise
ann a chruthaíod gur bh'as Co. na n-í an file.

Dúirt an t.th. Ó Luircadhaigh go rugadh Mac Cuarta i
gCrianthain, ceart go leor, ach gur limistéar mór Crianthain - i
bhfad níos mó ná Dhromconrách.¹⁰ Ansin d'aontaigh sé le ráiteas
Niocláis Uí Chearnaigh gur i gCill Chatharlaigh a rugadh é. Luann
sé roinnt pointí a bheir tacaíocht don tuairim gur as Co. Lú é (ach
nach n-inseann mórán fá áit a bhreithe). Níl fianaise Uí Chearnaigh
iontaofa. (Dúirt scéan gur do Chúirt Chill Chatharlaigh a cumadh
dán xxi - Cúirt na Féile - ina bhfuil na línte

'go bhfaca tú mise, i n-aois gan chéill,
ar thaobh do shráide'.

D'fhéadfai tuiscint as sin gur chaith an file a óige ag taobh na
Cúirte, go rugadh i gCill Chatharlaigh é. (Ach nílhear cinnte an do
Chúirt Chill Chatharlaigh a thagann sé i n-aon chor.) Cibé'r bith,
deir Ó Luire dhaigh gur fhág an file Cill Chatharlaigh le linn
Chromail (ní thugann sé crúthú ar bith) agus go deachaidh go hó
Méith.

Aontaíonn Niell Ó Dónaill le Ó Luircadhaigh gur i gCill Chathar-
laigh a rugadh Mac Cuarta. Deir sé go deachaidh sé go Baile Uí
Cheallaigh i gCréamhaoin ansin agus ó sin go hó Méith.¹¹

Deir an cuntas Béarla thuas gur i nó Méith a rugadh é: aontaíonn
béaloideas Ó Méith le sin. Bhí an t-ainm ansin sna 1660^{aí}. Níl
aon fhianaise - go bhfios domh - gur le linn Chromail a lonnigh
muintir i Mac Cuarta in Ó Méith, ach mórán bliúire béaloideasa Bhriain
i Mac Cuarta a deir gur bh'athair an Daill 'an chéad tús'.

Níl freagra cinnte fós ar an cheist "Cá rugadh Séamas Dall Mac
Cuarta?" I nó Méith, is é is dóichí.

Ós ruá é gur b'é príomhchuspóir an tréntais seo dánta Shéamais Iahic Cuarta a chur i n-eagar, ní raibh caoi luí le tuairmíocht nó le infhiúchadh grinn ar chúlra a chuid filíochta, ar an athrú ón dán díreach go dtí an t-amhrán, ó fhilí gan ainm na ndaoine go macasambail Iahic Cuarta, ar an bhláth - a thoirigh le Séamas Dall - a tháinig ar an fhilíocht sa chúinne thoir-theas do Chúige Uladh, ar chúrsaí pátrúnochta is rocaireachta, ar chúinsí cumadóireachta, ar an phobal a thug cluas don fhilíocht, fiú ar bheatha an fhile féin, - is a lán lán eile. Cuireann a chuid filíochta an-mhórán ceisteanna ós ór gcomhair nach bhfuil scrúdaithe go beacht go fóill - nó fiú fiafraithe. Inseo thíos tá cuntas giorraisc ar bheatha an fhile, bunaithe ar na dátaí is féidir a chur le cuid dá dánta.

Tá 'fhios againn go raibh Iahic Cuarta ag cumadh ceoltaí ó 1691 i leith. Ní fios ar chum sé aon ruá go dtí sin nó caidé 'bhí a dhéanamh aige roimhe sin. Deastar gur chaith sé seal chois Bóinne ag na fearmeoirí ina óige.¹² Ní fios an raibh cónaí air i n-áit amháin (in ó léith nó chois Bóinne) díreach ina dhiaidh sin nó ar thaisteal sé na bóithre comh luath sin, ag bailiú eolais is críonachta. Ní heol dúinn, ach comh beag, an bhfuair sé oideachas foirmiúil ar bith. Iuna bhfuair, caithfidh go raibh béaloideas na dúiche an-shaibhir ar fad. B'fhéidir go raibh sé ar scoil searthe, go raibh scoileanna éigse ann ina mbíodh oiliúint le fáil ag filí, fiú amháin go raibh sé seal sna 'hordaibh'. Ina chuid filíochta, is léir go raibh eolas maith aige ar sheanchas (scéalta, ginealaigh, litríocht) na hÉireann (tá tagairtí aige do Chéitinn, don 'bhean a fuair faill ar an bhfert' (iv), do 'Axal' (xxxi) etc.), ar na Clasaicí agus ar an Bhíobla (mionphointí luaithe aige mar Litir Shéamais (xxi), na hainmneacha i Leabhar Dhainéil, maighdeanas Eoin (v) etc.).

Deir an cuntas Béarla go raibh cupla dán cumtha ag Séamas Dall roimh 1691, agus is dóiche go raibh, ós ruá é gur chun sé dhá dhán comh maith is chun sé ariamh an bhliain sin. I gceann dena dánta seo (xlix) tá sé ag mairgnidh fá thitim na nGeel i nEachdhroim: sa cheann eile (l) croineann sé duine dena huaisle a thit - Comhairle Iahic Domhnaill (ní Ball Dearg Ó Domhnaill mar deir an cuntas Béarla). Is minic ina dhiaidh seo Iahic Cuarta i dtangmháil leis na huaisle -

á moladh is á gcoineadh. Ba thaise ó ré na bairdne é seo agus is dóiche go raibh, go fóill, fáilte is díolaíocht le fáil ag na filí óna huaisle, a bhí ag imeacht go tuibh, áfach. Sa bhliain 1691, fosta, chum Mac Cuarta dán molta don choirneoil Brian Mac Naois (xxiii). Ba i gCréamhain (i gCo. na Mí)¹³ a bhí 'cónaí' ar an Dall an tráth seo: deir sé 'Gan aobh táimse 'gCréamhain ...' (xlix l.25). Molann sé an dúiche go mór i ndán vi nuair a fhágann sé slán aici ar dul adtuaidh dó.

Níl aon fhianaisc gur chum Séamas Dall dán ar bith eile sa seachtú céad déag. B'fhéidir gur i ndeireadh an chéid a bhí an t-agallamh idir é féin agus Aodh Mac Oireachtaigh fá chúrsaí ceannas-áíochta (xxxvi). Is dóiche gur i nÓ Méith a bhí sé le linn an agallamh seo. Sa bhliain 1700 cheap sé an dán cráifcach, ar a dtugtar 'An Dán Breac' (xxxv). Óna chuid filíochta go ginéarála chítear gur duine cráifcach a bhí ann. Sa bhliain 1702 bhí sé chois Bóinne ag caoineadh Murchaídh Crúis, duine eile aona huaisle. Dhá bhliain ina dhiaidh sin bhí sé ar ais in Ó Méith - i ngleic lena chara Niall Óg Mac Murchaídh, file. Deir an béaloideas gur cáirde dlútha a bhí iontu agus is léir gur ghoill bás a chara, sa bhliain 1714, go mór ar Shéamas. Ach sa dá agallamh (v, xli) a bhí eatarthu, bhíodar magúil agus nimhneach (cheapfá) lena chéile. Ba ar Thulaigh Ó Léith 'gan radharc nó cloistin 'na ndáil' a bhí ceann dena hagallamh (v). I ndiaidh é a chumadh ar an uaisneas maram go rachadh an péire i measc na cuideachtaí - ciacu filí eile nó tuataí - agus go ndéan-faids a gcumadóireacht a reaceireacht. Gheibh muid blúirí eolais fána filí féin óna hagallamh seo - glaoitear 'fear meardhánta caoch' ar Mac Cuarta (v) agus tugtar le fios nach raibh clann air (xli). Bhí cumann láidir idir na filí. Fáiltíonn Mac Cuarta Ó Cearbhalláin (xxvii): caoineann sé Niall Óg (xviii): téann sé chuig Mac an Liondainn le haghaidh agallamh filíochta (nach bhfuil comh healaíonta le cuid Néill Óg - ex tempore a chumaidís iad, is dóiche): caoineann Mac an Liondainn Mac Cuarta.

Go dtí seo chímid go bhfuil caidreamh ar leith ag Mac Cuarta le dhá láthair - cois Bóinne agus Ó Méith. Dúirt Ó Muireardhaigh (agus d'aontaigh Ó Dóneill leis) gur chaith an file bunús a shaoil i nÓ Méith agus nach raibh sna haistir chun na Bóinne etc. ach 'mere pleasure trips' - go dtí 1717, cibé:¹⁴ ina dhiaidh sin, gur thriall

sé na bóithre. Deir an cuntas Béarla gur viceversa a bhí an scéal - go raibh sé ina chónaí fán Bhóinn agus ag dul ó thuaidh ar chuairteanna. Bhí eolas maith aige ar an dá cheantar. Bainneann dánta v, viii, xviii, xxv, xli, xlvi, liv, le hó Léith (comh maith le dánta an Fheadha' - x agus xiv). Deir Mac an Liondainn leis nach seasann sé an chlú 'dona bodaigh sin ó Lughá'.¹⁵ Ar an lámh eile, is é ceantar na Bóinne atá i gceist i ndánta ii, vi, xvii, xix, xxiv, xxxiv, xl, etc. Glaoideann Mac an Liondainn 'o sraiste gan súil ó chrúsaigh na Bóinne' air.¹⁶ I ndán xli is léir go dtáinig sé ó chois Bóinne go hó Léith. Molann Niall Ó Dónaill glacadh le 'bóichne' i n-áit 'Bóinne' ach ní gá sin a dhéanamh. Ar fhianaise na ndánta, bhéinn claonta ar thaobh an chuntais Béarla, sé sin, go raibh cónaí ar an Dall fán Bhóinn (roimh 1717, pé scéal é).

Deir ls. mhall gur sa bhliain 1707 a chum sé an dán beag clúiteach 'Fáilte don éan...' (xxix). Cumadh ó roimh 1713 ar scor ar bith, mar aon le dán xl (ag moladh Bharún Gláine), dán i (dán mór cráifeachta don I haighdean Ihuire), agus an 'tríológ' a faightear i lsi Risteard Tuibéir agus a bhfuil fianaise iontu go raibh scoil filíochta (nó comhlúadar filí agus scríbhaithe) i ndeiscirt Cho. na hÍ (xxxiii, xlv, liii). I gceann acu sin (xxxiii) léirítear greann Mhac Cuarta (mar a nítheor comh maith i xli). An éigin roimh 1714 chum sé dán liv agus dán xv, an Chaoin Róis. Is dóiche gur sa tréimhse céanna a chum sé xiv, an mairgneadh ar Chaisleán na Glasdromann a bhí i lámha a scríobtóra, Ó Murchaigh, um a dtaca seo. Ní fios cá fuair a mhol sé Toirdhealbhach Ó Néill, ceannaire an Fheadha (x) - b'fhéidir gur fán am seo comh maith.

I 1714 toisíonn ré na truaicántachta agus an dóláis. Fuair Niall Óg Mac Murchaigh agus a bhean bás an bhliain sin (xviii). Ghoill bás a chara go mór ar Mhac Cuarta agus is minic a luann sé é ina dhiaidh seo. Ba mhó fós an buille nuair a fuair a dhís deartháir bás sa bhliain 1717 (iv). Bhí sé fágtha ina chadhan aonraic ar an uaigneas - gan cara, gan sólas, - ar shiúl ag cumadh dántaí ina cheandall chaite. Is minic a thráchtas sé ar bhás Bhríain is Ruairí - i ndánta xxxii, xxxvii, xlvi. Ba sa bhliain 1717, fosta, a rinneadh easpag ar Dhún agus Ceannaire don Dr. Ó Siadhail. Rinn Mac Cuarta dán i n-onóir na hocáide. Céir bliana ina dhiaidh sin bhí eaglaiseach eile é mholadh aige - an t-athair

Philip Ó Raghallaigh, 'athair na sluaghte' a fuair bás an bhliain sin (xxxiv). Le cois na beirte sin luann sé cupla sagart eile ina chuid filíochta - i ndánta xii, xviii agus xlviii. Níltheas cinnte an é a chaoin iníonacha Neidigh Bercil sa bhliain 1728. Más é, sin an dán áirídh a chum sé a bhfuil dáta leis.

Bhí an bás ar teannach leis an taeandall. Do dhódráir Mac an Liondainn ina thionnna rinne sé oídhre (xi^o). Bhí sé seoi ina luí i Lú is ba mhian leis go gcuirfí lena ghaolta é. Cá háit? Deir Ó Luireadhach gur i nBaile Rua Cualgac i nÓ.Éith.¹⁷ Deir an cuntas Béarla gur in Ó.Éith. Measfá, áfach, ó chuid oá dhánta gur chois Bóinne a bhí a ghaolta curtha (ii). Tá dánta tábhachtacha eile truaillithe. Ní fios, ach comh beag, cár cuireadh é. Deir Cogan gur i 'Monknewtown', chois Bóinne.¹⁸ B'fhéidir gur do reilig Lughaidh a thagras Mac an Liondainn ina fheartlaoi.¹⁹ Fuair sé bás i Lú Feabhra 1733, mar a d'aithris a chara, Mac an Liondainn: -

"Seacht gcéad déag a luaidhim ó Chríost an ré,
go Séamas Mac Chuarta dhol i n-uaigne síos faoi chré
dhá bhliadhain dhá mhí fuair an uaigne shnasta is triochad féin,
ó chríochnadh an chách budh buan tuise ar scribhinn Gaodheil".

(ii) NA L' MHOJCRÍBHLEINÍ

(a) NA DÁNTA

Seo ceadlínite na dánta atá i n-eagar anseo, líon na lsa ina bhfuilid agus bliain scríofa na ls. is luaithe.

	DÁN	UIMH.	BLIAIN
i	. Bhláth na bratriarc 's a inghean.	18	1713
ii	. Bhóian a bhí ag Síol Chuinn.	6	c. 1610
iii	. daoine nach truaigh libh mé mo thruaill bhocht.	1	1649
iv	. dhearbhráthair mhuirnigh an geluin tú an chusach.	8	1737
v	. fhiorghrédh na n-omh, mé shealbhair heann tú th'áit.	2	1759
vi	. Ag an mBóinn do phlacas gloo.	5	1616
vii	. Ghlantanaigh na scod.	1	1775
viii	. inghean álainn Chluinn Uí Néill.	4	?
ix	. leannáin gréich na trí tríúr.	13	1775
x	. mhacómh a théid a lacadh do léighinn.	23	1745
xi	. néalta dubh dorcha mar anfa 'mbarr sléibhe.	2	1641
xii	. phland: chrú na nGeodhal fial.	14	1745
xiii	. Ar aonach a' Luain ins a' tuadhan so thuas.	2	1641
xiv	. sheanchloch uasal goidé an suan-sa ar dháimh do thír.	21	1754
xv	. atá beo-phrí ar óir-ingean so na bhrósaibh tre leac ...	1	1715-17
xvi	. atá lile gan smúid.	3	1772
xvii	. theampall b'fhuras oit cuidiú le Geodhalaibh.	15	1724
xviii	. Thulaigh Ó Néith goidé an ghruaim-se ort.	14	1724
xix	. Ba haigeantach croidhiúil mo mhacnaidh 'teacht aníos.	9	1787
xx	. B'fhearr liom georrán Bhriain Uí Bhairn.	14	1726
xxi	. Ceist agam ort, a Chúirt na Féile.	3	1625
xxii	. Ceist agam ort, a spalcaire.	2	1841
xxiii	. Chuaidh a' coirneoil cumhdagh uainn ar cuantaí.	10	1792
xxiv	. Créad é an gol-sa i Ros na Rí.	3	1641

	DÁN	UIMH.	BLIAIN
xxv	Oráid iár thréigle cumadh an cheoil.	8	1724
xxvi	Cuirim slán agus cíos don áit úd aréir.	2	1841
xxvii	Dhá mhilleán déag fáilte dhíbh.	16	1745
xxviii	Dogh mo chíll dhamh ó phruaimín.	4	1725
xxix	Fáilte don éan is bíann r'chróibh.	8	1713 (?)
xxx	Féach coróin na n-uallóg a' coil.	5	1737
xxxi	Iarraim bhur mbeannacht gan fhearg.	3	(1715-17)
xxxii	Iáir dhá thír ná chealltear ná a choidhche.	3	1841
xxxiii	Inncosá daoibh, a lucht a' tsuircis.	1	1713
xxxiv	Is brúite atá mártún an uair-se.	8	1724
xxxv	Is cl'oidhte chuir 'dhamh rena chlonnaibh.	12	1713
xxxvi	'Sé is léir liom uaim gurab oídhre ar Ghuairc.	3	1792
xxxvii	Is fear mé 'mo luighe i Lughbhaidh.	2	1841
xxxviii	Is buartha chuaidh mo shuantaí 'réir dhamh.	13	1790 (?)
xxxix	Is uasal, is fearúil, is buachach, is barrúil.	9	1715-17
xl	Hochiansa fir na haustria, 'léimcannaigh do b'áille.	6	1713
xli	Mo chuairt go Tulaigh Ó méith.	4	1793
xlii	Narcissus ar áille Seán Ó Raphallaigh.	2	1841
xliii	Ní maith is léir damh na leabhair Ghoidhlig'.	6	1841
xliv	Ní mé féin a chuir a' chéadachloch.	8	1726 (?)
xlv	Ó thugais ó ughdaraibh Inse Fáil.	1	1713
xlvi	Maing a thobhae bean um dhíaidh.	1	1745
xlvii	Fachaidh mé go Droimbile is beidh bonn beag ...	10	1724
xlviii	Ja cart óg ó chois na Bóinnoc.	2	1841
xl ix	'Sé mo ghéardheireir chlí-se gur é g tréibh ...	11	1777
l	'S i nEochdhrom an áir atáid 'na gcómhnaí.	44	1713 (?)
li	'Stór na mbeach 's a bhalsam na n-óigfheor..	4	1724

	DÁN	UIIMH.	BLIAIN
lii	Tá an íoghar dár dtréigbhóil, cúl feasta le féile.	3	1841
liii	Tabhair mo bheannacht tré dhúthracht.	1	1713
liv	Uaigneach sin tighthe Chorr a' Chait.	2	1841

DÁNTA SILE

A. DÁNTA ATÁ CURTHA I LEITH AHIC CURTA AG Ó GEALACÁIN
BHÁIN.

CÁ DLÍN. AN DÁIN

Lsi.

A chaoinróis 'sé d'aonphóg d'fhóg dian mhór.	G ³ G ⁶ .
A Cheataigh bhéasach is aise féuchaint.	G ⁴
A Cheataigh mhóhar a bhfuil iomad don rósa.	G ⁴
A chúl áluinn oecas na bhísinfholt tais.	G ⁴
A fhir atá ar shlighe dhuibhe na hoidheche.	G ⁴
Ag astrughadh do bhíos idir dhá thír.	G ⁴
Ag luigh dhamh ar mo leabaidh aréir.	G ⁴ G ⁶ .
Aisling do chonaire mé réir air leabaidh.	G ⁴
A lile ghríomhar éuchtach do shúil a ríamh nár sméid ole.	G ⁴
A Mhailigh na séad táim réidh re cumann ban óg.	G ⁴
Amphion 7 Orphéus 7 éirghid gan spás on úaidh.	G ⁴
An no. rt ar mbeannsc mar Chonell treightheach.	G ⁴
Ansa Márta fa Fhéil Fádruig air an haonadh lá dóig.	G ⁴
A óganaidh óig mar réolta thríd an cceo.	G ⁴
A Fheigidh bhéasach a bhruanghiol déad ghil.	G ⁴
Ar an ccead amharc do chonaire me ríamh ort.	G ⁴
Ar phurt a tSiúir do chonaire mé mo chsniúr.	G ⁴
Art Ó Ceollaigh.	G ¹
A rúan chroidhe 7 anocht 'stú mheall mé ttús m'óige.	G ⁴

CEADLÍNE AN DÁIN

Lsf.

Bláth bán na scéimhe.	G ⁴
Budh chóir é theacht sa tsíoghe go bhfuightheasa díol.	G ³ G ⁴ G ⁶
Cattuigh na gcráobh.	G ¹
Ceithearnach Uí Néill.	G ¹
Cread e an t-íonghnámh mé bheith claoite.	G ⁴
Cuirighíd h cruinneadh air bhur slúaghte 7 téighíd h.	G ⁶
Da bhfeicfeasa an téilliuirín gránda.	G ⁴
D'oíl me féin aon duine doag do mhacaibh.	G ⁴
Fuigh mholaidh Shliabh Crúb má bhaineamsa fúm.	G ³
Is bean bhocht mesí tá ttinnios re ráitheche.	G ⁴
Is í mo Róis Breifneach den bpór Raghailigh.	G ²
Is lomdha seoid dheas fon Triúcha íochdráidh.	G ⁴
Lá da raibh mesí ag tasdail na tíre.	G ⁴
Lá dha raibh me gol a cCeannaidhneas an tsíoghe.	G ⁴ G ⁶
Maidín cheóghaich da'r éirghios amach fa bhrúach na ccoillte.	G ⁴
Ma théid tú chois fairge teacht samhraidh na dúbhlaucht.	G ⁴
Nach bearrnach dair ndóigh buairthe fuigh ghleic.	G ⁴
Nar thagaidh seamair ar an talamh ar dóirteadh í.	G ⁴
Ní ar shliabh nó ar cioblach atá mo mhiansa.	G ¹ G ⁵
Rachfaidh mé síos go Baile na gCráobh.	G ⁶
Sásta nach mbíom go ttráichta me arís.	G ⁴
Se do bheatha ann a tírese a fhaoiléann is doise.	G ⁴
Sé mo chreach a rún nach bhfuil mé agus tú.	G ² G ³
Se mo chreach maidhne nach bhféigtheor mé.	G ⁴
Sé mo léun géar is m'amhgar gan Éire thart ...	G ⁴ G ⁶
Sí Caitrín Ní Cháláin an bharr laghthach dearbhtha.	G ² G ³
Tá géag dheas cheilín mo dhiaigh a gCréamhthaoin.	G ⁴
Tráthnóna mall aréir a chuala me sgéala.	G ⁴
Tuirceadh Bheitigh Priotaird.	G ⁴

CÉADLÍNTE

Lsf.

A Lhuire agus a Rí is é mo chroidhe tá cráidhte.	E ¹
A Nannsgídh na gceaoibh nar fhógh mé'n saoghail.	23 E 21 G ¹ G ³ G ⁴
An bhfuil tú do choiladh, a Phádraig Mhic Eoghain.	E ¹ G ³ G ⁵ G ⁶
A óiginghean mhodhmhar mhilis a fuair cuma.	23 H 39
A róis bhéasach de phóir Reighleach.	EG ⁷ G ² G ³
A Róis ghrís chuir baothchian ar fhocaraibh críche Fal.	24 L 25 DON ⁷
A theachtairc theid ag fearontaigh Eiligh.	DON ⁷
Bailc an Tobair cía mór a thuarisg.	23 O 35
Crionnacht Ullisis cródhacht ceilis.	D ¹
Fáilte is fiche don lánamhain a tháinig as tír na Galltachta.	E ¹ G ² G ³ G ⁵ DON ⁷ MOR ^{xx} BFXxvii
Gaillimh cuan gan cheann.	23 O 35
Gode an sport no an tocht soitn ar Ghaoidhilibh.	DON ⁷
Is é Mister Walsh an tréanmharcach ceobhal.	L
Is í Sailli Ní Luinnsigh an caoin bhrainnse.	G ⁴ G ⁶ DON ⁸
Is mian liom trácht ar sgéimh na mná.	EG ¹⁵⁴ E ¹
Lá da raibheamur a gCreag.	DON ⁷
Lá dha rebhas a gcathair na Gaillimhe.	MÓR ^{vi}
Le toil duitse a bhruinneall múinte.	EG ¹¹⁷ (?)
Más mian daoibh aisling d'fhaisint ar shaidhbheas.	EG ¹³¹ 23 D 7 UCD ⁸
Má tá mo ghearránsa bán ní náir do gan a bhcith donn.	23 L 7
Má tháidh tú ag iarraidh sgéala.	E ¹ G ² G ³ M
Ta ceathrarféachtach de swoith na dtréanfhear.	E ¹
Tharlaigh me um aoner ar taobh cnuic sleibhe.	MOR ^{xiv}

(b) NA LAMHSCRÍBHINNÍ

Tá filíocht a chum Sámas Dall Mac Cuarta nó atá curtha ina leith le fáil i 130 ls. ar a laghad. Seo iad na háitcacha ina bhfuil na lsi seo le fáil.

ARD MHAHA, COLÁISTE PHÉDRAIG (5). [Níl ansin anois ach trí cinn acu sin - an dá cheann eile 'caillte'].²⁰

BAILE ÁTH CLIATH :

AN CHOLÁISTE OLLSCOILE (9)²¹ [1 FERRITER + 7 MORRIS + 1 O'CURRY]

COLÁISTE NA TRÍONÓIDE (4)²².

AN LEABHARLANN NÁISIÚNTA (14)²³. [Tá seans go bhfuil tuilleadh anseo - níl ach uimhir bheag dena Lsi Gceilge cláráithe.]

R.I.A. (43)²⁴. [Tá 11 Lsi eile ina bhfuil 1 dánta atá curtha i leith Mhac Cuarta ar uairibh - 'folksongs' is mó atá i gceist].

BÉAL FAIRSTE :

COLÁISTE NAOMH NAOLMH.ODHÓG (5)²⁵.

AN LEABHARLANN PHOIBLÍ (6)²⁶.

OLLSCOIL NA RÍONA (2)²⁷. [Nílid ansin anois].

CALPIDDGE : AN OLLSCOIL (3)²⁸.

CARDIFF (1)²⁹.

CILL INÍON LÉINÍN, DÚN MUIRE (3)³⁰.

COPENHAGEN (1).

CORCAIGH, AN OLLSCOIL (2).

DÚL ÉADAN (2)³¹.

GAILLIAMH, AN OLLSCOIL 9 (4)³².

HAVVAPD (1)³³.

LIVERPOOL, AN OLLSCOIL (3)³⁴.

LONDON, BRITISH MUSEUM (17)³⁵. [Tá dhá ls. eile ansco ina xvi. bhfuil dánta a chuirtear ina leith ar uairibh].

MANCHESTER, JOHN RYLANDS LIBRARY (1).

MÁ NU.D (6)³⁶.

PRÍOBHOIDEACH (2)³⁷. [LEABHAR AN DOMHNALLAIGH, McCABE]

IORRÚCHÁN	LEAGSCRÍBHINN	SCRÍOBHÁÍ	DÁTA	DÁNTA	SÁS SPÍONTA
LN 127	LEABHARLANN NÁISIÚNTA G 127	Risteard Tuibéar	1713	4	Ls.
LN 982	L. NÁIS. G 982	Risteard Tuibéar	1713	1	Ls.
D ² , D ¹³	R.I.A. 23 D 13	Scán Mac Solsaidh	1713(?)	3	Ls.
EG ²	BRITISH MUSEUM EGYPTON 135	Risteard Tuibéar	1715-17 (?)	3	Mion-scannán
N	L. NÁIS. G 411	Henri Mac Muircheartaigh	1724-25	6	Ls.
LN 869	L. NÁIS. G 869	Mooh Ó Néill	1726(?)	2	Ls.
H 5 7	COLÁISTE NA TRIONÓIDE H 5 7	?	1727(?)	1	Mion-scannán
D ¹	R.I.A. 23 D 7	?	1728(?)	2	Ls.
FOR ^{x1}	U.C.D. FORRIS x1	Ó Fearráin	1737	1	Ls.
MAL ^K	COLÁISTE N. MOLHAGHÓG K.	Pádraig Ó Pronntaigh	1739	1	Mion-scannán
LN 82	L. NÁIS. G 82	Seán Macantscoir	1744	3	Ls.
A ¹	R.I.A. 23 A 45 R.I.A. 23 D 33 R.I.A. 23 I 22 R.I.A. C 1 3 d	Muiris Ó Gormáin Muiris Ó Gormáin Muiris Ó Gormáin Muiris Ó Gormáin	1745 c.1750 ? ?	5 1 1 1	Ls. Ls. Ls. Ls.
H 6 11	COLÁISTE NA TRIONÓIDE H 6 11	Muiris Ó Gormáin	1754?	3	Mion-scannán
LN 38	L. NÁIS. G 38	Muiris Ó Gormáin	?	2	Ls.
LN 458	L. NÁIS. G 458	Muiris Ó Gormáin	?	2	Ls.
EG 162	BRIT. MUS. EGYPTON 162	Muiris Ó Gormáin	?	2	Mion-scannán
H 1 14	COLÁISTE NA TRIONÓIDE H 1 14	Mooh Ó Dálaigh	1750	1	Mion-scannán
	U.C.C. 61	Scán Ó Murchú	1753	1	-
C ²	R.I.A. 24 C 55	?	1753	2	Ls.
LIV ¹¹	LIVERPOOL UNIV. HAROLD COHEN LIBRARY 12076 1	?	1753	1	Photo-stat

FIGRÚCHÁN	LÁNHSCRÍBHINN	SCRÍOBHAÍ	DÁT.	DÁNTA	SÁS SPÍONTA	XVI:
LIV ¹¹	LIVERPOOL UNIV. 12065 M.	Bhatear Ó hEaslinnan	1759-60	2	Photo- stat	
EG ¹⁷²	BRIT. MUS. EGIPTON 172	Pádraig Ó Prontaigh	1759	2	Mion- scannán	
I	R.I.A. 23 I 37	Seán Mac Conainn	1762	2	Ls.	
MUR ¹	MÁ NUAD MURPHY 103	Ardgheoil Ua hanluain	1762-4	2	Ls.	
A	COPENHAGEN	Muiris Ó Gormáin	1764?		-	
ADD ²	BRIT. MUS. ADDITIONAL 34119	Laurence McNally	1765	2	Mion- scannán	
	R.I.A. 23 K 24	Laurence McNally	1765	1	Ls.	
	R.I.A. E 11 1	Thomas Durnin	1765	1	Ls.	
E	R.I.A. 12 E 25	Séamus Mac a Nolltaidhe	1772	8	Ls.	
UCD ⁸	U.C.D. O'Curry 8	Seoirse Mac an Rí	1772	4	Ls.	
CILL	CILL INÍOM LÉINÍN A 39	Brian Ó Cathaláin	1773-5	5	Ls.	
EG	BRIT. MUS. EGERTON 127	Muiris Ó Gormáin	1775	5	Mion- scannán	
LIV ¹¹¹	LIVERPOOL UNIV. 12079 M.	Maolmuire Mac Faralán	1776-7	1	Photo- stat	
BF ^{v1}	BÉAL FEIRSTE LEABH. PHOIBLÍ v1	?	1776-7(?)	1	Mion- scannán	
DON ¹	ARD BACHA 1	Tomas Mac Cunn (?)	1777	6	Mion- scannán	
EG ⁶	BRIT. MUS. EGERTON 161	a lán	1778-88	3	Mion- scannán	
BF ^{xxvi}	BÉAL FEIRSTE LEABH. PHOIBLÍ xxvi	Donnchadh Mac Oireachtaigh	1782	3	Mion- scannán	
	R.I.A. 23 L 7	Samonn Ua Iacaoin	1782-83	2	Ls.	
	R.I.A. F v 5	Henrí Mac an tSaoir	1787	1	Ls.	
O'CUR	MÁ NUAD O'CURRY 73 E	?	1787(?)	2	Ls.	
	R.I.A. G vi 1	Henrí Mac an tSaoir	1787-88	1	Ls.	
F	R.I.A. F v 3	Henrí Mac an tSaoir	1788	6	Ls.	
UCG ²⁰	U.C.G. 20	Donnchadh Mac Oireachtaigh	1788	1	Mion- scannán	
MAL ⁱ	COLÁISTE LAOLMHAODHÓG I	D. Mac Oireachtaigh	1790	8	cóip Morris	
EG ¹	BRIT. MUS. EGERTON 131	Henrí Mac an tSaoir	1790	2	-	

GIORTÚCHÁN	LÁMHSCRÍBHINN	SCRÍOBHÁÍ	DÁTA	DÁNTA	SÁS SPÍONTA
EG ⁵	BRIT. MUS. EGERTON 155	Fearghal Ó Raghallaigh	1790-'6	4	-
ADD ¹	BRIT. MUS. ADDITIONAL 16749	D. Mac Oireachtaigh	1792	6	Mion-scannán
DON ¹¹ DON ²	ARD MACHA 2	John McCoy (?)	1792(?)	2	Mion-scannán
UCG ⁹	U.C.G. 9	Thomas Stafford	1793	6	Mion-scannán
UCG ³⁴	U.C.G. 34	Thomas Stafford (?)	1793(?)	1	Mion-scannán
MOR ^{xiii}	U.C.D. MORRIS xiii	Callan agus Reur	1794-5	4	-
	COLÁISTE N. TRIONÓIDE H 6 12	Patrick O'Hehir	1795(?)	1	-
	BRIT. MUS. EGERTON 170	?	18 ^ú c.	1	Mion-scannán
MAL ^G	COLÁISTE N. MAG. HAODHÓG G	?	18 ^ú c.	6	Photo-stat
	R.I.A. 23 A 49	?	18 ^ú c.	1	Ls.
	R.I.A. 23 K 16	?	18 ^ú c.	2	Ls.
	R.I.A. 23 O 3	?	18 ^ú c.	1	Ls.
LN 227	L. MÁIS G 227	Aodh Mac Cábudh	1800	6	Ls.
	Ó NEILL		1802-3	1	-
BF ^{xxxvi}	BÉAL FEIRCTE LEABH. FHOIBLÍ xxxvi	Samuel Briosáin	1805-9	2	-
O'CUR	MÁ NUAD O'CURRY 73 d.	Peadar Ó Dálaigh	1806	1	Ls.
	R.I.A. 3 C 4 11	Cristoir Andréva	1808-10	2	Ls.
	R.I.A. 23 I 13	Pádraig Ó Daoire	1809	1	Ls.
DON ¹¹¹ DON ³	ARD MACHA 3	Michael Bennett	1810	2	Mion-scannán
COYLE	COYLE (CILL INÍON LEINÍN A 40)	Sylvester Gibney	1812-23	4	-
MUR ¹¹	MÁ NUAD MURPHY 99((Tadhg Mac Caba	1813(?)	2	Ls.
MUR ¹⁰⁵	MÁ NUAD MURPHY 105	?	1816	1	Ls.
C ¹	R.I.A. 24 C 27	Pádraig A Gabhann	1817	3	Ls.
LN ¹⁹⁹	L. MÁIS G 199		1817(?)	2	Ls.
MOR ^{vi}	U.C.D. MORRIS vi	Nicclás Ó Cearnaigh (?)	1819-23	4	-
	R.I.A. 23 I 32	Séamas Seán Nicláis	1820	1	Ls.
L	R.I.A. 23 L 31	Iódráig Mhac Gashan	1820-23	11	Ls.
	R.I.A. 23 Q 3	James Hardiman (?)	1820, '38	1	Ls.

GIORRÚCHÁN	LÁMHSCHRÍBHINN	SCRÍOBHAÍ	DÁTA	DÁNTA	SÁS SPIONTA
	R. I. A. 24 E 26	Cnuasach Hardiman		1	Ls:
	R. I. A. 23 F 22	Hardiman		1	Ls.
	R. I. A. 23 H 32	Hardiman		1	Ls:
	R. I. A. 24 L 30	?	1821(?)	1	-
EG ³	BRIT. MUS. EGERTON 149	Finghin Ó Scannail	1821	3	Mion- scannán
	BRIT. MUS. EGERTON 126	Finghin Ó Scannail	?	1	Mion- scannán
	BRIT. MUS. EGERTON 118	Edward O'Reilly	?	1	Mion- scannán
	BRIT. MUS. EGERTON 146	Edward O'Reilly	?	1	Mion- scannán
EG ⁴	BRIT. MUS. EGERTON 154	Edward O'Reilly	?	2	-
	BRIT. MUS. EGERTON 175	Edward O'Reilly	1821	2	Mion- scannán
LN ²⁰⁰	L. NÁIS. G 200	Pádraig Ó Gallóglaigh (?)	1822(?)	4	Ls.
	R. I. A. 23 B 19	Art Ó Murchadha (?)	1822-26	2	Ls.
G ¹	L. NÁIS. G 809	Peadar Ó Geolacáin	1824	3	Ls.
MOR ^{xiv}	U. C. D. MORRIS xiv	Tomás Ó Conchubhair	1824	2	-
	McCABE	Eamonn Mac Cábha	1825	3	-
HAL ^F	COLÁISTE N. MAOLMHAODHÓG F	Mícháil Ó Murchadha	1825	3	Cóip Morris
MOR ^{xx}	U. C. D. MORRIS xx	Art Mac Binéad	1825	4	Ls.
EG ⁷	BRIT. MUS. EGERTON 208	Peadar Ó Dálaigh	1826	8	-
	R. I. A. 23 O 54	Seán Ó Duinn	1827, '42	4	Ls.
MOR ^v	U. C. D. MORRIS v	Art Mór Ó Murchadha (?)	1828-9	1	-
CA. 3085	CAMBRIDGE UNIV. ADD. 3085	Art Mac Binéad	1831	2	Photo- stat
MOR ¹	U. C. D. MORRIS 1	Níoclás Ó Cearnaigh (?)	1834	1	-
	R. I. A. 24 B 33	John Winacle	1840	1	-
HAL ^N	COLÁISTE N. MAOLMHAODHÓG N.	Jordan	1840	4	Mion- scannán
	R. I. A. 12 B ¹ 5	Níoclás Ó Cearnaigh	1840-1	2	-
B ¹	R. I. A. 23 E 12	Níoclás Ó Cearnaigh	1846(?)	14	Photo- stat
	R. I. A. 23 N 33	Níoclás Ó Cearnaigh	1851(?)	6	Ls.
	R. I. A. 3 C 8	Níoclás Ó Cearnaigh	?	1	-
	R. I. A. 24 L 25	Níoclás Ó Cearnaigh	?	1	-

IORRÚCHÁN	LÁMHACHRÍBHINN	SCRÍOBHAÍ	DÁT.	DÁNT.	G.S. SPIONTA ^{xi}
G ²	DÚN É.D.A.N	Peadar Ó Gealaicáin	1841-	c. 34	Lion-scannán
G ³	BÉAL FEIRSTE LEABH. PHOIBLÍ xxiv	Peadar Ó Gealaicáin	8, 1844	45	Lion-scannán
G ⁴	U.C.D. FERRITER 20	Peadar Ó Gealaicáin	1840-50	c. 47	Ls.
G ⁵	R.I.A. 3 C 4 1a	Peadar Ó Gealaicáin	1843-51	12	Ls.
G ⁶	R.I.A. 3 B 38	Peadar Ó Gealaicáin	1853-54	14	Ls.
G ⁷	R.I. . 3 B 39	Peadar Ó Gealaicáin	?	3	Ls.
LxivC.M. 4436	CAMBRIDGE UNIV. ADD 4436	?	1850 (??)	4	Lion-scannán
DONvii	ARD BHACHA 7	Art Mac Binéad	1855-6	13	Cóip Uí Thuathail
DONviii	ARD BHACHA 8	Art Mac Binéad	1856	9	Cóip Uí Thuathail
	CILL INÍON LÉIÍN 4 49	Art Mac Binéad	c. 1857	1	-
LN 802	L. NÁIS. G 802	Art Mac Binéad (?)	?	2	Ls.
QUB 16	BÉAL FEIRSTE OLLSCOIL 16	Art Mac Binéad (?)	?	1	Lion-scannán
M	R.I.A. 23 M 11	Seán Ó Dálaigh	1859	3	Ls.
	R.I.A. 23 D 16	?	18 ^ú /19 ^ú c	1	Ls.
	R.I.A. 24 B 13	Brian O'Looney	19 ^ú c (?)	1	-
	R.I.A. 23 H 39	?	18 ^ú /19 ^ú c.	1	-
MUR ¹	MÁ NUAD MURPHY 13	Micheál Óg Ó Longáin	19 ^ú c.	2	Ls.
LN60	L. NÁIS G 60	?	19 ^ú c.	1	Ls.
MAN ⁷²	MANCHESTER JOHN RYLANDS LIB. 72	?	19 ^ú c.	2	Lion-scannán
PXXXB	BÉAL FEIRSTE LEABH. PHOIBLÍ xxxB	?	19 ^ú c. (?)	2	Lion-scannán
LN 428	L. NÁIS. G 428	?	?	?	Cóip as MORXX
UCG ⁵⁴	U.C.G. 54	-	1915	2	-
PXXVII	BÉAL FEIRSTE LEABH. PHOIBLÍ xxvii	?	?	1	Lion-scannán
QUB ¹	BÉAL FEIRSTE OLLSCOIL 1	?	?	1	-
UCC ¹³⁰	U.C.C. 130	?	?	1	-
	LEABHAR IN DOIRBHALLAIGH	?	18 ^ú /19 ^ú	1	-
	CARDIFF	?	?	1	-
	CAMBRIDGE ADD. 6563	?	?	?	-
	HARVARD UNIV. 1R. MS. 23	?	?	?	-

Seo leanas leis a bhfuil dhánta iontu a cuirtear i leith Lhae Cuarta xxi. ar uairibh.

EG ¹²⁸	BRIT. MUS. EGPTON 128	Muiris Ó Gormáin	1748-49	1
	R.I. . . 25 O 35	Brian Ó Fearraghail	1772-78	2
	R.I. . . 2 v 2	Henri Mac an tSaoir	1788	1
	R.I. . . 23 O 16	Cnussach Hardiman	1821	1
	R.I. . . 12 E 31	Michael Killeen	?	4
	R.I. . . 23 A 1	Daniel Malone	1830	2
	R.I. . . 23 I 38	Daniel Malone	1830	3
	R.I. . . 23 H 33	Cnussach Hardiman		2
	R.I. . . 12 B ² 12	Mattheu Graham	1840	1
	R.I. . . 23 O 47	Peter Giblin	1842-3	1
	R.I. . . 23 L 24	Art Mac Binéad	1844	1
	R.I. . . 12 O 7	Cnussach Croker	19 ^ú c.	1
EG ¹¹⁷	BRIT. MUS. EGPTON 117	Philip Gibbons	19 c.	1

Níl aon tábhacht leis na 14 Lsí sin.

Tá 60 uimhe leis den 18^ú céad. Scriobh Muiris Ó Gormáin 10 geian, Ó Ghealacháin 7 geian (ar a laghad), Ó Cearnaigh 7 geian (?), Mac Oirceartaigh is Mac an tSaoir 4 cinn, Dubéar trí cinn agus Mac Binéad 4, 5 nó 6 cinn.

Luar é té an oird e sin leis a gceist té sé bearnach do dhánta don chineál sterna a chur ar fáil. Té rud é áirithe le tabhairt iá núcara gan mórán dua - go raibh LN 127 agus Lsí Uí Gormáin ag Enrí Mac an tSaoir; go raibh LN 111 ag Ó Scannaill; go raibh EG 172 ag scriobhaí LN⁷²; go raibh scriobhaíthe UCD⁸ agus E ag obair as líneha a chéile; go raibh cairdeann idir Ó Cearnaigh agus Ó Ghealacháin; go raibh cuid de Lsí Uí Ghealacháin ag Seán Ó Dálaigh etc.

Is féidir lámhuainín, beagnach, a chur 'ona Lsí a scriobhadh le linn beatha an fhile - sa chéad cúig cinn, pé seól é. 'Tá LN¹¹¹ is luachmháire dóibh seo, is. a scriobh Henri Mac Oirceartaigh do Sheon Ó Loingsigh sna blianta 1723 agus 1724, agus ina bhfuil cnussach (6 cinn) de dhánta an Daill (cé nach bhfuil curtha ina leith ach ceann amháin acu). Seo clár na is.

1. (ar leithéad) 'Tuircadh Thomhaire Lhae Domhnall etc.' 17 lch.
2. (" " ") 'Tuircadh Seán Oig Lhae Furchaidh cc.' 11¹ lch.

3. (ar fad) 'Fada coroinn Saxan a mbrón.' 3 lch. xxxi
4. (ar Leithead) 'Tuireamh an Athar Philip Ui Raghallaigh cc.' 13 lch.
5. (" ") 'Tuireamh Ibhurchadh Cruis cc.' 15 lch.
6. (ar fad) 'Do theacht Anticriosd.' 11 "
7. (ar leithead) gan tideal. 'Rachaidh mise go Dróimbile'. 4 "
8. (ar fad) 'Semus Mac Cuarta cc. Créud far thréigis cumadh an cheoil.' 3 lch.
9. (ar leithead) 'Ata dearta dol triom do ma shíorthéasgadh ghnáth gach nuair ' 2½ lch.
10. (ar fad) 'Riaghail le bhfaghtar an epact.' 1 lthch.
11. (?) (ar fad) 'An ainim an athair 7 mhic 7 a spirad naomh.' 11 1/8 lch.

Más féidir a bheith lánmhúineach as na luathlsí ní hamhlaidh an cás le lsí an naoú haois déag. Is léir go raibh dúil mhór ag Nioclás Ó Cearnaigh, fear de scríobhaithe an 19ú c. a bheith ag athrú an téaxa anseo is ansiúd. Cuireann sé cupla dán i leith Mhac Cuarta nár chuir éinne eile ina leith (is é féin a scríobh ceann amháin acu sin)³⁸; ach níl Ó Cearnaigh tábhachtach. Is tábhachtaí Peadar Ó Gealacháin, an scríobhaí as Bagg na hEalta, a rugadh sa bhliain 1792.³⁹ Comh maith le ceithre cnuasachtaí beaga tá trí cnuasachtaí móra de 'dhánta Mhic Cuarta' aige.

LS.	An uimhir dán atá curtha i leith Mhac Cuarta ann	aca An uimhir/a bhí i Lsí roimh seo (an uimhir a bhí curtha i leith Mhac Cuarta roimhe seo).	Dánta eile ina bhfuil fianaise inmheánach gur Mac Cuarta a chum	Dánta eile (an méid acu atá san eagrán seo).
G ²	34	19 (16)	3	12 (8)
G ³	45	26 (23)	6	13 (7)
G ⁴	47	5 (5)	1	41 (2)

Ní féidir a bheith cinnte an Mac Cuarta a chum na dánta i roinn 3 ansin (.i. iad seo ina bhfuil 'fianaise inmheánach' gurb é). [Dánta xxxii, xxxvii, xliii, liv agus dhá agallamh le Mac an Liondainn .] Is lú i bhfad ár gcinnteacht maidir le roinn 4 (na 'dánta eile'). Is den roinn seo tuairim is trian dena dánta i G² agus G³ agus beagnach an t-iomlán i G⁴. Cá bhfuair Ó Gealacháin na dánta seo i roinn 3 agus 4? D'fhádfadh sé iad a fháil as (a) Lsí eile atá cailte orrainn anois, (b) an Bhéaloides : nó, d'fhéadfadh sé féin a gcumadh. Is dóichí gur ón Bhéaloides a fuair sé iad seo i roinn 4, cibé. Is amhráin tuaithe cuid mhór acu, i bhfad níos scaoilte ná fúmhór fhilíochta an Daill.

Ina measc tá 'Bean an 'híre Ruaidh' is 'Coillte glasa an Triúcha'.
 B'fhéidir gur an pobal a chuir i leith an Daill iad: b'fhéidir gur
 Ó Gealacháin. Tá tuairim 's ocht geann acu seo i n-eagar agam a
 bhfuil sé an-amhrasach an .ac Cuarta a chum iad (xi, xiii, xxvi, xlii,
 xlvi, lii. fa'ic iii, xxii, xxiv). Ach ós rud é go ndéanadh slad
 comh-mór sin ar lsi, agus ós rud é go raibh filiocht Dhéamais Daill
 i mbéal an phobail b'fhéidir gurbh é a chur cuid acu. Cé go ndéanann
 sé athrú ansco is ansíúd, is cóircealaí dílis go maith Ó Gealacháin -
 bhí AG⁷ mar fhoinsc aige agus tá sé dílis go leor dó.

(c) ABHAR.

Is fóidir rangú ginearálta a dheanadh ar na 34 dán, atá sa chnuasach seo, mar leanas.

- (a) Dánta Cráifeacha (tu arim is 5 cinn)
- (b) Hairgnidh agus Caointe (7)
- (c) Danta Poilitiúla (10). (Táidéal in-ghinearálta e seo. I gcas 5 cinn acu is eadise do phoilitiocht agus do mholadh n n-uisle atá ann)
- (d) Dánta Molta - fear, ban is eaglaisach (11)
- (e) Dánta Ilghnéitheacha (1) Ina measc seo tá "danta nádura 'danta pearsanta', "dinndhánt", cor, misling, dín olachain etc.

Níl don rud roshuntasach ag baint len bhfair air. Phlé MacCuarta na té naí traidisiúnta Gaelacha - mar is léir ón meid danta molt. is caointe agus dánta poilitiúla atá ann - agus phlé sé iad i nodh traidisiúnta comh m ith.

Tá sé de theist air h eCuarta gur file é. chum filíocht phearsanta", a nocht chroí, a phothúcháin, a ndéir. n soil d'ole air, a phríotail uisle. Tá sé de theist air gur file mór na nádúra sa Ghaeilge é - an d'ill bocht nach bhféadfaí óna óige agus a chum go binn brónach a nach bhféadfaí. Níl ach ceathre danta ansco bhfuil dlúthche ngal acu leis an nádúr - Fílt don éan (XXXIX), an molann an file an chuach nach leir dó; An Londuch Béite (VIII), d n na gáinín faisúnach ina ré curromn n file le beana cheill a po ta loin Duiche Chréamhain (VI) an gearceann an file sios go binn ar Shíochán, agus Ceathre Reithe n Bla n (LII), ion rbh' idir na rathá. Tá **comhbháidh** leis an dúlca agus tarcaint d' áilleacht léirithe sna dánta sin. La slough díofa sin, áfach, is beag t gearrt don dúlra ach mh' an cé dline IV - "A dhe rbhr thair mbuiznigh, an gelair tú n chu ch"

Tá "mothu" an caointe, a gcuir don e arinnidh (go hírlithe i IV ina geoine na Sé na D'ill dhíe dearth air) an dánta poilitiúla. I gcas na d'án eile is treise é. I III tá buile u féadach an té r baine dh a lón dó. I XXXII, XXXVII, XLVII tá áite ch thruaimhéile ch an tse nd all arinnidh nach bhfuil do dhóchas áige ch do gearrfear é san áit r mh ith leis; i LIV tá fe rg ghé r an fhile ghont.

Frid chuid filíocht Phic Cuarta go léir tá síorthgearrt do Dhia, don chrífeacht (e.g. I, IV, V, XII, XVII, XXI etc.)

Ta dín amháin (XXX) ar bháis Chríost agus is nuaic dírite r r n-aigne uirthi (XXXIV L.52-9 • L.42-44 etc.). Tá dín t gearrt' con scriptúr (XXV L.11-16, L.33-40, XVII L.66-76 etc.) molann an file iuire, máth ar Dé, a geann d'ant d'nta mór cráifeacha (1) I geann eile is é an geac e phríomhthéama (XXXV). I n-áit eile le Máil Óg Macmurch idh t' an sí nú do chabidéal (V). Comh maith lena dánt sin tá cáig d'nta do (nó f', lucht eaglaise (XII, XXVIII, XXXI, XXXIV, XLVIII)

chum Mac Cuarta ceathre tuaradh i na d'riocht an ch ointe. Cé go bhfuil á gáilocht go leor iontu tá té naí uirthi le fáil iontu uilig In measc seo tá n n-áit tús chur ar dhín tre l-bhairt le (nó r) áit (LVII,

AVIII, XXXIV, L). Cuirtear síos go leithéad chomh ar thréithe an mharbhéineigh (XVII L11-17, L.52-61, XVIII L.64-83, XXXIV L.21-24, L36-48, L L.50-55 etc.) a shíolraigh ó shróite d'fhuil uasal (XVII L 124-158, XVIII, XXXIV L 100-102, L 1,149-179). Ach chaill na daoine seo ná ní raib na daoine sa bhás. Luaitear na daoine clúiteacha (sa Bhíobla, sa Clasaic, i seanchas na hÉireann) ar theip orthu an bás a chlaon (XVII L 73-93, XVIII L.98-111). Moltar dóibh seo atá fós agus ag margnadh géilleadh don scriptúr (XVII L.170 - XVIII L.142, XXXIV L.122) Níl éinne a shíolraigh na ceineadh an oiread le MacCuarta; níl éinne comh cumasach leis ar go; 'sé a ointeoir liteardha mór na Gaeilge é. Troideadh CATH EACHDROMA i MÍ Iúil 1691 (XLIX, L). Buailteadh na Gaeil: cailleadh an tír. Ba mhó an chaill EACHDROMA ná an Bhóinn i súile na nGael: ní luann MacCuarta briseadh na Bóinne ar chor ar bith. I nEachdhroma 'an áir' throid Éireannaigh lena dtailte a chosant ar eachtarnaigh, 'ar son an delta 'bhí i mbrataibh na hÓighe' agus 'a cosadh Rí Saeson ar lochteibh na comhairle' (L L.197-199). Ní raibh Éire dílis dó clann (L L.12-) ach luigh leis an striapach allúrach. Cailleadh Somhairle MacDomhnaill agus a lán Gaeil bhra's'cille i n-Ár an Domhnaigh (L L.69). Fágadh Banba 'gan triatha, gan cheannfoirt (XLIX L.49), gan neach a cheannódh déin (XLIX L.68). Tá na deallaochra faoi fhód nó ar díbart: saltear doora; tá an dlí cluainteach Gallda 'fuar eascaoin ón Róimh' i réim (XLIX L.62); tá Éireannaigh faoi smacht, faoi 'spraic éirceacht' (X L.22). Tá na taoisigh 'ar saile - Toirdhealbhadh Ó Néill 'd'fholaibh na dtroán' (X); an coirneoil cumhdaigh a scriosfadh éirceigh (XXIII); MacAirt Uí Néill 'an curaidh réimiúil den fhuil is tréine' (XXII); Barún Sláine (XL) etc. Tá Fódhla i lámha 'na ndaor neamhcharthar' (XIV). Tréigeann a muintir féin í. Leagann Ó Murchadha Caisleán na Glasdromann (XIV); tá an spalpaire ar fhuaiún an iarla i measc na nGall a rinne droichead de chnámha an fhile (XXII); is binne le Cúirt na Féile 'prayers' i mBéarla na guí na cléire (XXI). Ach tá dóchas ann. 'fíor nó bréagach... nuair a phillfeas Toirdhealbhadh Ó Néill... agus Mac Airt Uí Néill is Barún Sláine le 'flíte longa lána'.. is ní chloifidh na Sasanaigh Muire (I L.112) B'fhéidir áfach, gur dóchas bréagach é. Níl ag troid do Ghaelaibh ach ceithearnaigh coille, 'grogairí gruama, gránna' (XXXVI)... is cha dtig Spáinnigh (XXI). Sin an pictiúr ginearálta (fíor) a fhaighem muid ó Mhac Cuarta ar chúrsaí poilitíochta go dtí 1713, nó mar sin. In dhiaidh sin ní labrann sé a thuilleadh ina dtaobh. B'fhéidir go raibh a dhóchas ídithe, go raibh na taoisigh imithe go deo. File náisiúna é Séamas Dall a chrothnaigh na se nfhola, an seanchroideamh, na pátrúin déna. Ba chuma an Gaeil nó Gall-Ghaeil iad, b'fhearr iad ná na Breatain chluasacha (XLIII L.62).

Tá amhráin molta na mban (XI, XIII, XV, XVI, XXVI, LI) ar an ghnáth nós - an bhéim ar chorpáilteacht. Tá rud amháin suntasach i gcupla ceann d'amhráin molta na bhfear (XXIII, XL, XXXIX, XLII) - an smointiú gur cúis torthúlachta dá dhúiche an flaith maith e.g

" 'S dá ndórfadh 'n úrfhlaith ar eallach bhrúidiúil bheadh toradh dúbailte oca ortha bliadhain" (XXIII L.7-8) "Lena gheallamh 'steach ar chuentaibh beidh lacht ag teach ag buabhibh" (XL)

Díofa seo atá fágtha té sé nó sercht de dhéanta a eascras as cuidreamh is cairdeas na bhfilí (V, IX, XXVII, XXXIII, XLV, LIII) - agallaimh is déanta molta dá chéile - tá dán ag moladh bhuaicillí romána na Bóinne (XIX), dán eile ag moladh na Bóinne féin (II), tá dán ólacháin (XX) agus aisling - atá truaillithe sna lán - (XXXVIII) ann, agus cupla agallaimh ar ábhair thu-túla - bearradh na gceapall (XXXIII) agus fiuchas an "chr. inn" (XLI).

Muna bhfuil a lán "úire" i bhfilíocht an Daill tá go leor éagsúlachta ann. Pléann sé bunús a chuid téamaí go héifeachtach.

(b) STÍL

Tá teanga an Daill Mhic Cuarta leath bealaigh idir an teanga chlasaiceach agus caint na ndaoine. Teanga í a thuigfí ar fud na tíre. Tá a fhoclóir simplí go leor, a chuid gramadaí agus comhréire rialta de ghnáth. I mbunús a chuid amhrán agus caointe is é binneas agus ccolmhaireacht na meidareachta fite go néata le foclóir tofa agus - de ghnáth - le hábhar suimiúil, a bheir taitneamh dúinn. Níl an bhriathraíocht mhaorga ná an uasalchéimníocht meidareachta chéanna ina cuid rann agus amhrán. Tá iontu teorice agus cruinneas fileata e.g.

'Cha bhíonn tubaiste muna mbíonn spró' (VI.1)

'Screadugh gach éan f'na nead' (XXV) etc.

Cé nach bhfaightear comh mianc iad t' seoda i measc na n-amhrán fosta e.g

'Ní fhacaidh súil é nach nglacadh dúil ann' (XXIII L.5)

'Bheir Brian, ceann fine, a mhien do gach duine' (XXXIX L.49)

Níl an tomad ornáidíochta san fhilíocht seo. Níl Mac Cuarta tugtha do mheafair nó do chomparaidí. Tá eiseachtaí ann - go háirithe "A Bhláth na bPatriarc" (I), ina nglactear a lán ainmnacha ar mhuire, d'réir nós na ndénte spioradálta.

Freisin, gheibhtear cupla sampla i IV - an meafar nach raibh sé dall gur chaill sé a dhís doarthair agus an chomparáid bheacht idir é féin agus Nuala sa Róimh Baineann Seamas Dall feidhm mhaith os an Chlasaiceachas, as an Bhíobla agus as an léann dúchais. Tá a chuid filíochta lán de thagairtí **ona** tré foinsí sin

e.g. Aaron, Abraham, Achilles, Aindrias; Bacus, Caesar, Charon, Déibhí, Elias, Eurata etc. etc. Luann sé na húdair, aristotle, Cato, Diogenes, Erasmus,

Homer, Ovid, Virgil. Tá a lán tagairtí aige do traidisiún liteartha na

hÉireann (Dallán Forgaill, Torna, Psaltair na Teamhrach, 'Axal' ard /.

Céitinn, an bhean a fuair faill ar an bhíeart), agus g.n amhras don

Bhe loiders (Deirdre, Flonn, Goll, Oscar, Cúchulainn etc.). Tá cuid dena tagairtí nach bhfuil róshoiléir.

Tá claonadh ag Mac Cuarta i leith an liodánachais (II, IV, L 25-56, XVII L.52-61. L L.108-128 etc): tá luí aige le comhfhocla (go háirithe i V): tá píosaí próis lár na filíochta i d á dhán (XIV, XLI). Tá rud a bhí coitianta i gCúige Mumhan, - an imirt focal ar 'beannacht' / 'bean/nocht' aige (XLII L.10-12, XLVII (?) agus an tuairim Indeorpach go mbíodh rathunas le linn deathaóisigh (XXIII, XL).

Mar atá i ngach fearann d'fhilíocht an Daill tá cuid mhór le déanamh ar a stíl, a théamaí, na tionchair a bhí air etc.

(c) MEADARACHT

Ar mhoran slite ba idirthréimhse an seachtú céad déag i bhfilíocht na Gaeilge. B'ann a tharla an t-athrú ó fhilíocht an dán díreach go dtí filíocht an amhráin, ó fhilíocht na n-uasal go filíocht na "dtuast ch". Ba adirfhile Séamas Dall Mac Cuarta. Bhí báidh mhór aige leis na huaisle ach ba mhinicí i measc na ngnathdheoiné é. I gcúrsaí meadaracht, fosta, tá an t-aidreachas, an ghlu gocht chéanna le feiceáil ann. Lena linn bhí an dán díreach ina dhó deiridh, conablaoh a raibh a chuid foirfeachta curtha de aige agus a bhí fríomithe anois i neomhdhoichte an óglachais. Bhí an t-óglachas seo i gcumasc leis an amhrán san fhoirm ar dtugtar Rainn agus Amhrán - agus ansin mheath sé go hiomlán. Tá tuairim is leath na ndánta sa chinuasach seo i meadaracht an amhráin: is caointe ceathre cinn eile: Laoithe Fianneíochta dh' cheann (II, XXXVII): Óglachas ar dheibhidhe ceann amhráin (IV) agus Rainn agus Amhrán tá i sé cinn dé. g.

Ona chruinnas is léir go raibh Mac Cuarta colach r chúrsaí meadaracht. Bhí cur amach aige ar an Deibhí, ar an Ranníocht mhór, ar an Ranníocht Bheag-príomh - mheadarachtáí na bairdne. Óglachas orthu seo a chleachtaigh sé. Bhí na hamhráin ar bharr a mhéire aige comh maith. Ochtfhoclach ab mhinicí a chleachtaigh sé ⁴¹(dhí chinéal de - (a) ceathre céimeanna i ngach líne e.g. III, VI, XXXIX, XLIII, XLIX etc. (b) ceathre céimeanna sna corrlínte + trí céimeanna sna réidhlínte e.g. X, XIX; Chum sé i meadaracht an Amhráin féin fosta, beagáinín i Rócan (XL), tuilleadh i línte cheithrchéimeanna (XI). Ní fios an bhfuair Séamas Dall oiliúint ghearmiúil i gcúrsaí meadarachta nó ar ó an beoloidis a mhúnláigh é. Cibé foghlaim a fuair sé éiríonn go breá leis - go héirithe nuair a cuimhnítear go mba d llán é. Feictear ó i mbuaic a chruinnis sna Caointe. Le cois an ghute meadarachta céanna a bheith i ndeireadh gach líne mar is gá, is minic a bhíos uimhir an-nhór línte agus trí nó ceathair dena gutaí meadaracht céanna iontu e.g. L. 1.1-87. Tá an mheadaracht ar a dtugtar an Chrosíntacht de ghnáth i XIV. ⁴² Tá giotáí próis sa dán sin - gnáthnós na Crosíntachta - agus fosta i XII. Agallamh an dá dhán seo agus is suimiúil an ní e go bhfuil sliochtanna próis le fáil fosta i n-agallamh le Ragnall Dall Mac Domhnaill ⁴³ file comhaimseardha le MacCuarta. Is iad na 'Rainn agus Amhrán' an fhoirm is inspéise ó thaobh meadarachta i bhfilíocht Mhic Cuarta. Tá seacht ndánta déag sa n-éime seo. Trí rainn (r) agus Amhrán (v) ocht gcinn acu (I, VIII, IX, XII, XX, XXVIII, XXIX, LIV) i sé cinn acu tá 'níos mó na trí rainn' agus amhrán (XXVII, XXX, XXXI, XLIV, XLV, XLVI) agus, ansin 9 r + 3 v (LIII), 20 r + 4 v (XXXIII), 12 r + 12 v (gach re ceann - XXXV). Is cinnte gur deireadh ar 'Trí Rainn agus Amhrán' mar fhoirm fé leith meadaracht san ochtú haois déag, e.g. 'Trí rainn agus amhrán cangail rinne me do mhallaoh san chonharsan' (EG.155 6) ⁴⁴

'Mas trí rainn do thasduigh uaibh a chuideachta is cruaidhe fá bhur n-íthi ag so dhlobhac fear a ráite agus abhrann leis féin na riath...' (EG.170 7) Is dóiche gur fhás an fhoirm d'róir a chéile ó nós déinach san fhilíocht shiollbach - véars. d'amhrán cangail a chur le dán (fada) aiceanta. cf Dánta Grádha.

I ndán gearid ní haon iontas gur glacadh le trí rainn mar an rud eighdeanach

(na 'triads' etc.). D'róir deilríamh tháinig blath ar an fhoirm a n-am
 Mhic Cuarta - munar MacCuarta a bhláthaigh é. Is fiú a lua go gcuireann
 Séamas Dall véarsa ceangail lena chuid crainte comh maith .i. gach rud
 (beagnach) nach bhfuil ina amhrán cuirtear véarsa d' mhrón leis. Níor
 mhiste taighde a dhéanamh ar stair na foirme seo - $3r + v.$ - agus ar
 pháirt an Dall Mhic Cuarta ina foibairt

(iv) POINTÍ GRAMADAÍ AGUS FOGHRAÍOCHTA.

(a) POINTÍ GRAMADAÍ.

Seo leanas cuid den nithe inspéise, ó thaobh gramadaí atá le fáil i bhfilíocht Shéamais Dhuall, d'réir fhianaise na Lá is sine.

(i) An t-Ainmfhocail agus an Aidiacht.

(a) Úsáidte r an Tuiscal Ainmneach i n-éit an Ghinidigh corr uair e.g. beannú Dia (xxxv), carthannacht Dhia (i), a dh'fhoghlair léighcann (xlviii).

(b) Bíonn '-acht' i n-éit '-achta' go minic sa Ghinidcach e.g. diadhacht (iv), intleacht (xviii), lómhantacht (1), fáilacht (1), cródhacht (1).

(c) Níl aon riail deimhneach nuair a thagann níos mó ná dhá ainmfhocail i n-éit a chéile - uaireanta bíonn an dara ceann sa Ghinidcach, uaireanta ní bhíonn.

e.g. cruinniú lá an tséibhe (xxxiv);
bainríoghan colais Fhleithis Dé (i);
bainríoghan chathrach na n-óil (xxxv).

(d) Taghtar '-neamh' (i, xxxv) agus '-nimhe' (xxxv vii) mar Ghinidcach do 'neamh'. Ginidcach suniúil eile 'cona' (iv).

(e) Bíonn foirm lé leith ag an Tabharthach Uatha i n-amanna e.g. éimhthigh (iv), ansol (i), róimh uaignigh (xviii), Láimh dhóis (1).

(f) Bíonn '-aibh' mar dheirceach ar an Ainmneach Iolra anois is arís e.g. treabhannaibh (1), fiannaibh (xxi), osnaidhíbh (xvii), psalmaibh (xviii), vagíníbh (xl) etc. ['3é '-aibh' gnáthdheirceadh an Tabharthaigh Iolra].

(g) Bíonn '-aí' i n-ionad '-a' san Ainmneach Iolra ar uairíbh e.g. piantaí (1), cuantaí (xviii), fiontaí (1), sróltáí (1).

(h) Bíonn an Aidiacht a bhíod le Ainmneach Iolra gan infhillcadh anois is arís e.g. scobhaic uaibhreach (xlvii), Gaodhail bhras (xlix), colamhna cruaidh (xxxv), saithe réimíúil (xxiii).

(i) Maireann an n-gas stairiúil sna focail 'íotan' (xiv),
'íotan' (xxxv vii), 'ealtain' (xviii).

Cf. 'bóchain' (xxxvi), ar talmhain (i), na dtaltan (i).

(j) Is minic a chríochnaíonn focail ar 'e(i)dh'. Ní fíidir i gcónaí 'bheith cinnte an nós scríbhneoireachta nó suathgantas foghraíochta nó gramadaí (.i. an sean-díochlaonadh d'ádhach ar cinnfhocail a chríochnaíod ar ghuta) é seo.

e.g. freadh (i), billadh (xxxix), cneadh (xxxiv),
teineadh (xxxv), léanaoh (xix), cinidh (xxxv), léanaíoh (xix)
dhá theinidh (iv), na dtéinteadh (xiv).

(k) Tá an focal 'focail' firinscne, d'réir ócallraimh, i xxviii.
Tá 'saol' baininscne i luath-ls (xxxiv), firinscne níos
moille.

(ii) A n B r i a t h a r.

Tá an íobairt taithe le fáil go minic :

Láithreach :	1 ^ú	Pearsa Uatha :	taom (iv).
	2 ^ú	P. U.	taoir (xiv), táir (i), glacair (xvii), n-éirighir (iv).
		Coibhneosta :	gheabhas (xvii), chrechas (xvii).
	1 ^ú	P. Iolra :	agramaoid (xxxv), guidhceamaoid (xxxv).
	3 ^ú	P. Iol.	gáillid (xxxiv), caillid (xx), tagaid (xxx1).
Fáisteach:	1 ^ú	P. U.	goirfead (xviii), goilfead (xviii), b'cid-se (iv), (xxxix), (liii), gheabham (?v).
	2 ^ú	P. U.	leanfair (xxv), seosnacair (xlvii), bhfuighir (v, xxxiii).
	1 ^ú	P. Iol.	mbiam (i), gheabham (?v).
	3 ^ú	P. Iol.	gheobhaid (xxxvi).
Órdaitheach:	1 ^ú	P. U.	tfilleam (xvii).
	1 ^ú	P. Iol.	d'ánnamaoid (? (i)).
Foshuiteach Láith.:	1 ^ú	P. U.	mana bhfuighod (iv).
	2 ^ú	P. U.	má fhiaraighir (xxiii), go geasair (x).
	3 ^ú	P. Iol.	bhfuighdis (xxxiii).

Coinníollach :	3 ^ú P. Iol. :	bhíaraduas (xxxix).
Caité :	1 ^ú P. U. :	ní r'bhás (iv), do chonnarc (xxxiii), nach bhíuasíuas (xxix).
	2 ^ú P. U. :	thréigis (xxv), searas (iv), thugais (xiv).
	3 ^ú P. U. :	beiruas (i).
	1 ^ú P. Iol. :	luadhmar (xxxiv).
	3 ^ú P. Iol. :	chualadar (xxxiii), chuadar (xvii), do bhádar (xlv).

An Chopail.

Is féidir leis an fhocal indiaich 'budh' (ba) a bheith símhithe nó gan símhiú.

e.g. ceart (1), cheart (xxv), beag (xvii) cho (1), cóir (xl), shoirbhé (xxv).

Ainm Briathair.

Is fiú na foirmeacha seo a lua -

tréigheoil (xvii), leanmhain (xvii), leanmhaint (v), méadú (xvii), méadadh (1), fóirint (iii, iv), faicein (i), (Tá an 'a' tosaigh roimne sa thrí-thar sin - bhfaicadh (1), bhfaicann (iv)).

(iii) h í r í n í.

(a) cha : Sna luathléis tá dhá shampla de 'chan' (xviii, l. 41, xxxiv, l. 117). Sna léis mallatá a lán eile; leanann símhiú 'cha' ar uairibh, urú ar uairibh agus gan ceantar acu amanna eile e.g. cha bhíonn (viii, xxxvii), cha dtig (liv), cha déanadh (lii).

(b) nach : Ní bhíonn urú i n-ainm 'nach' de ghnáth e.g. nach gcallann (i), nach gluaisir (xxix), nach gluaisir (xvii). nach féach nach dtuigean (1).

(iv) an R é a n h f h o c a l.

(i) ag : Urú a leanas é leis an alt de ghnáth e.g. ag an mbás (1), ag an mbóinn (vi), Cf. ag an maor-se (v).

(ii) ar : Gan an t-alt - ar chreagaibh (xvii), ar neigheibh (1), ar shliocht (xviii), ar sliabh (xiv).

Leis an alt - urú a leanas é de ghnáth e.g. ar an

bhfeart (iv), ar a mbairrioghan (xliv), ar an mbás (v).
Cf. ar an maor (v), ar an fhine (vii),

- (iii) chum : Gan an t-alt - + Gníde, de ghnáth e.g. chum cumais (1), chum Bhriain (xxxix), chum láir (v), chum bás (xviii).
- (iv) de/do : Leasetar 'de' agus 'do'. Leanann 'dh' 'do' roimh ghuta nó 'f' ar uairibh e.g. do dh'áicme (1), do dh'uaisle (xiv), do dh'fuighioll (x), do dh'Áiríann (xvii). Tír le urú nó séimhiú 'thocht indíoch 'don' - nó gan aon athrú e.g. don teaghal (v), don mbrón (xlvii), don chrích (xlii), aon Chomhdhe (1), don maor (v), don mór fhuil (1). Gan Phogainn Réamh-thoclach is cinic 'dh' i n-ionad 'd' (dhamh (xiv), dhuit (xxv) etc.).
- (v) gan : Leanann séimhiú é de ghnáth ach tá ciseachtaí ann e.g. gan cogait (1), gan fellas (xxxix), gan cogadh (xxxv). Tá sampla amháin d'urú ina dhiaidh - gan bhicarta (1).
- (vi) i : Leis an alt leanann urú é - ina geríoch-sa (xviii). Tá 'ina' áit a mbáifeá ar oúil le 'i' sna cáisna seo. 'ina nglíadh. . ' (1), 'go líonfadh ina ngrádh ...' (1), 'ina bhfoirm sneachta ...' (xlvii), 'ina gcúig chroidhe ...' (xxxv 1.74).
- (vii) idir : Níl ach trí shampla sa na sean-láí - 'idir corp is anam' (1), idir naóraibh (xxxiii), idir fhear agus mhnaoi (xvii).
- (viii) le, roimh: Tá na samplaí seo sa luath-láí - leis an gcéin (v), roimh an ghréin (i).
- (ix) ó : Sampla dó le Tabharthach Speisialta Bainneene - ó chathriagh (xxxv). Leis an alt leanann urú nó séimhiú é e.g. ón ngáir (i), ón fhocal (xxxv). Cf. 'ón mír' (xxxv).

- (x) sa : Urú a linnse é do ghnéith - sa gerann (xxx), san gerann (iv), sa nglco (xxxvi), san geló (1), san geroich (xxx) - ach tá 'san phlóir' (1) ann fosta.
- (xi) Ineasc na bhfoirmeacha inspéire don Fhorainm Réamhfhoclach tá - uathfa (xviii), leofa (xviii, 1), unpadh (xlvii), trithoadh (xvii) etc.
- (xii) Fágtaí an Réamhfhocl ar lár uaireanta e.g. ló s dh'oidche (1), gach áit, each aird (1).
- (V) an F o r a i n m.
- (i) Is minic a shúmhítear an 2ú P. U. don Fhorainm Fearanta - thú (v), thusa (iv).
- (ii) An Fhorainm Coibhneasta: Fágtaí ar lár é go minic. Usáidtear 'do' go coitianta e.g. do scaoil (1), do cailleadh (xvii), do bharrraigh (xxxiii), do chuir (xlv).
- (iii) An Scalbhach: 2ú P. U. - h' ana lsa go rialta - h'áidáil (xvii), h'conuise (1), h'abhlacnaibh (xviii).
2ú P. Iol. - Tá 'bnur' (v, xxi) agus 'mur' (v) á n-úsáid.
-

(1) Báthadh.

Té cuid mhór báthadh san fhilíocht seo e.g.

- (a) ag - a' , 'g, - a' teacht (1), a' fas (x1),
'gádnr dh (1), 'gol (1V), 'teacht (XVII) etc.etc.
- (b) A (Gairneach) > - : 'inghean (1), 'fhar (XXV).
A (Sealbhaich) > - : 'uair (XXXV), ar 'mhian (XVII).
- (c) l > - : 'seilbh (XXV), 'geathraibh (L).
- (d) a, > a', 'n : a' Rí (XXXIV), 'nuair-seo (XVIII).
- (e) as, is > 's : 'sagan (L), 'S a n-ádh-dhroim (L).
- (f) do, do > a, - : 'ghnath (L) o shliocht (XXXVIII).
doiligh 'chach (1)

(11) AFTRUITHE AR CHONSAIN.

- (a) en - > er- cnoc (V).
- (b) -cht > -rt (?) : cr- gur beocht ('log o'fhcart),
do though buailleadh. (XVIII L.153).
- (c) -cht > t . bhrcht úitair (XIV VII),
lot (XII VII), lotar (XIV VII) etc.
- (d) a(1)nr > "(-)r : bainneoghan (·br th:tair L.L.13-15)
(:athair pápa 1), seanrath (:ard :Dáibhí L 154-56) etc.
- (e) -ain > -an iarraon (IV VII), saoram (XXV), guilean (XIV VII)
- (f) -aing > -igh/-egh : (:aingéal > aighéal > aol;
daingneach > daighneach > daeneach etc.)
aingéal (·lion 1 L.15) (:claoi 1) (:piantaibh XXXIV)
etc. etc.
daingneach (Ceitinn X) (: Seamas XVII l 127-8) etc.
Ach. cf. caraid· cheangeal· leanas : haingil (L).
ndaingin : no'gal (XVII).
- (g) Cailtear 'th' meánach i gcás nua airithe e.g. airis (·athris IV VII);
artha (·athartha XL); thair (:lath XXVII); Lotnair (:ghaeth XXXV),
cathair (:mhó L); léithid (geall XXXVI) etc.
Cf. lúe (·lúth XLIX).
- (h) Curtear 't' le deireadh focail i n-ainm - Ainm Briathardha de
ghnath e.g.
foirint (III, IV), lemnaint (V), chlunsint (XLVI), foirneant (XVII ?)
etc.

(11) FUAÍM GUTAÍ AGUS DÉFHOGHAIN.

- (a) Fuaíntear 'ao-' (+ consán le than) mar 'é' no mar 'í' - d'réir nar
thcestaíonn an ríochdaracht · e.g. aon (:cíos XVII) (:dnairigh X) (.chli
XXV) (:spionadh XXIV) (:cúicil XVII) (:cra XXXIV) etc. etc.
aol (:dileachtal XXXIV) (.draim XXXIV);
taobh (·slighe XXIV) (.cléire XXXIV),
caor (·riog-naibh XVII), saor (.éideadh XVII) etc. etc.
- (b) -a(1)dh, -a(1)gh, -o(1)gh, aó.
oidhar (:reolta 1); gádh (gear VI); redharc (:ceor X), maighdean
(:reabadh XVII) (.gear XXXIII); oidhre (:léine XVII) (:eisteacht
XXVI); rogha (:cleir XXXIV) etc. etc.
Ach. cf. Raghnaill (·ardghoil L).
- (c) An defhoghar - ua é (annadh).
duaidheadh (:ré-paitha XLIX) (:troithe XLIX) (maighdeor XVII);

bhuair (péacach XXXVIII) etc.

Ach cf. buaidhreadh (· subhalce XLVII) ; buadhartha (:n-uasal XVIII) etc.

-uai - í . smuain (:bhfuighid LI),
amuainigh (· disleacht XXXIV).

(d) ua u (ar uairibh) uain (duil XXXIV);
nua (.muinteoir XXXIV) ; cnuasach (: cumhra XXXIV).

(e) -(e)abh · ō (annamh): leabhraibh (cornaibh L) ;
labhairt (:broscadh XVII) Ach cf. labhradh (:meabhradh
reabhradh · psalmaibh XVIII) etc.

(f) Brathann na fuaimneanna seo leanas ar an mheadaracht:

-ia- · é/ia · diaidh (eisteacht XVII) (:cian XLIII).

-ia- · ia/i(o) : 'ia' an gnathfhuaim ach feach mianach
(lionta X)(·linibh XXXIV), pianta (:sios XXXV),
ciansa (milte L) etc.

-éa- · éa/i(o) : 'ea' is gnath a bheith ann ach feach
ceanna (crionnacht XXXIX),
Séamas (local XXXVI).

D'fhéadfadh 'ú' no 'ó' 'bheith mar chead ghuta i 'cumhdach'
(lubach XXXIV) (:nduil LI) (Romha L) (phor LI).

Mar a gceanna feach

prelaid (tiortha XXXIV 1.66) (chléir XXXIV 1.106)

eirghe (ndioghalt XVII 1.44) (shleibhtibh XVII 1.21) (scéimhe XXXVIII)
etc.

(g) Is dóiche gur 'aí' an fhoghraíocht a bhí ar 'aithe' e.g. bhearnaigh (1),
raebthaigh (XVII), chothaigh (XXXV), sgríobhaidh (LIII) etc. Ach feach
fosta sárughthe (XL), beannaughthe (XL), m'fhiafraithe (XVIII).

(iv) MEITITÉIS.

I measc na samplaí de mheititis taid seo leanas eachtarnaigh (XVIII, L),
conoir (XXIV), cearthar (XXXIII).

(v) CAOLU AGUS LEATHNU CONSAN.

(a) Caolú cliu (iv, XIX, XXIV, L), coisc (XXV), toig (V,XXXI),
d'fhaig (XVII), druacht (XXXIV) etc.

(b) Leathnu astar (XXXV, XXXVI etc)

(vi) POINTI EILE.

(a) Ní séimhítear an 'c' i 'doctuar' (IV). Tá 'Críosta' i n-ionad 'Críost'
(1, XXXV, L) Fuaimnítear 'mercy' mar 'marcy' (X,XVIII 1.111). Tá
'rialt' (1 1.22) agus 'real' (1 1.46) le fail. Is mar 'e' a
fuaimnítear an chead ghuta i 'Europ' (XVII 1.78, XXXIV 1.100). Tugtar
fe ndeara an fhoirm 'caraid' (1, IV, XXXIX).

(b) 'Se 'cu' an fhoghraíocht ata ag 'cuibhe' i XVII 1.38 (aobh) ach
'cuive' i L.

(c) Luadh thuas an 'a(i)dh' ata i ndeireadh Ainmfhocail go minic. Bíonn
'adh' (fuaim u) i ndeireadh an Fhorainm Reamfhoclaigh fosta -
tritheadh (XVII), chueadh (XL), umpadh (XLVII), (comh maith le 'f' -
leofa (XIX, L), uathfa (X, LI) etc.). 'Iomáidh' an fhoirm ata ag

'iomad' (XXXVI) Bionn '-aidh' (fuaim 'ai') i ndeireadh an 3u P. U.Caite den bhriathar e g dhearnaadh (1), bhfacadh (1), chualadh (XXXIV).

(d) Ta na foirmeacha inspise seo le feiceadh sna vll do dhánta XXXIX agus XL - da ttaga, bhriosa, ardamha, lasa, bia (beidh), sása, iongna, geille

(e) FOCAIL IASACHTA ON mBEARLA.

Ar na hiasachta inspise on Bhearla ta siad seo leanas

acta (1bh)	gabaiste XLIV	pleancail lll	whiskey
alarm (XXII)	gaideán (?) XXII	plaineid XIX	XXVIIII
axaircis (XIX)	game XXXIV	poisain XVII	
barun (XL)	gardaíl XL	pota	
bearad (XXII)	geilteail XVII	prayers XXI	
beithir (?) (X)	geiní lll	príosún	
bille (1)	gift lll	promhí (?) 1	
blacghard (XXXIIII)	giustis XVII	príbhaoir XXXIV	
braimse (XIIII)	green L	record XVII	
brúid(1bh) (XIX)	griobhaíl XLIX	retreat lll	
búcláí (XXII)	hallai XXXIX, XIIII	rid(1bh) XXXIV	
búta XIX	hata XXII	rum IV	
cabhar (?) XIIII	leibhreachta XVII	sac VI	
carr XLIV	leibhit XL	seamsáin (?) XXXII	
cárta XLIV	loistin	saitin XVII	
cas(aibh) XVII	Marcas L	seisiun XXXIIII	
caraste XXVIIII	margán (?) V	seapa(1) XVII	
ceibh (?) X, XL	marvail XL	sípeir XXXIV	
cing L	mercy X, XVIIII	somplai XVII	
Clais XXXI	Milord L	sopa XXXIIII	
coc XXII	ministear XX	spórt L	
coip XVII	monster XIIII	stata XL, L	
coirneil XXIIII	murder XXXVIIII	stíobhard ll,XXXI, XXXIV	
coistí Vll,XLIV	muse IX,XXVII	steadaibh XXIIII, XXXIIII	
commission XLV	noblai XVI,XLVII	stór	
compórt IV, XI	october XIX,XLVII	tasc X	
consensiom lll	palas	tearma (?) V,XI,XVI	
conspal X	palsy lll	trais lll	
craoibheir XXXIV	partaigh VI,XIX, L	tréanáil XL, L	
creag(aibh) (?) XVII	pasaid XVIIII	treas IV,XXXVI	
crucaí (?) XXXI	pastime XLVII	trick V	
dragun XIX	patriarc I,XXXI	tron XIIII	
duinsion XXXV	péacog XLIV	truimpeit XXXI, XL	
faisiun XXII	peicí lll	trupai XL	
fleet X, XL	periwig XXII	vaginibh XL	
fortai XVII	piteanna XXXIIII	vearsai XXII, XLVII	
fortun		viscount XX	

V. MODH EAGARTHOIRIBHACHTA.

Níl cnuasach iomlán dena dánta seo a leanas scríobhann ar bith : níl níos mó ná ocht gcinn acu in aon ls. den ochtú céad déag ar sin, níl aon ls a leanúint mar bhonn-ls. don cnuasach iomlán. I gcás gach dáin tugtar liosta dena lsi ina bhfuil sé le fáil (i.e. gach ls. sta clárúithe agus lsi neamh-chlárúithe a dtáinig me' orthu). Tá bunús na lsi (no mionscannán dóibh) scrúdaithe agam (Foinsí) : tá rudai eile nach bhfuair me' caoi teacht orthu (Lsi eile). Tá liosta na lsi tugtha d'réir na dátaí inár scríobhadh iad, comh f. d. agus is féidir.

Glaetar leis an ls. is sine mar bhonn-ls. ach amháin i gcupla cás speisialta. Tugtar iarraidh olaoi leis an bhonn-ls. comh docht agus is féidir. Glaetar lena léimh gach uair eoch amháin nuair is leir go bhfuil léimh níos fearr ag ls(í) eile, nó nuair a bhíonn leasú le moladh. Nuair nach nglacter le léimh na bhonn-ls tugtar an léimh sin san apparatus atá le gach dáin. Tá gach léimh difriúil (varie lectio), atá tábhachtach nó inspéise, as na foinsí eile, tugtha san apparatus. M' tá cupla ls. le vll atá beagnach mar an gcéanna ach a bhfuil miondhifriocht eatarthu, cuirtear an ls. no na lsi atá rud beag difriúil idir lúibíní mar seo () e.g. Dán XXXV l.77 Sleadh D13(G³): 's'ó léimh G³ nó 'sleagha'.

Ceartaítear litriú na bonn-ls a geruth is go bhfuil sé ag cur leis an litriú clasaiceach, ach, téthar, ag an am cheanna, comh d'áil agus is féidir do chaint an fhile, mar atá sí le fáil sna lsi. De ghnéth cuirtear comharthaí canúnachais foghraíochta san apparatus (e.g. bracht, íotar etc) ach mé tá aon **tábhacht** leis an bhfoirm chanúnach fágtar é e.g. God má (XVII), Gár (XIV), tóig (XXXI), osnadhíbh (XVII) etc. Dá bharr sin agus de bharr go bhfuil cuid dena bonn-ls 130 bliain níos sine ná cuid eile acu tá easpa leanúnachais sa litriú, ar uairibh. Seo leanas cuid dena coigeartuithe etc. eagarthóir-echta.

- (1) Tá cuid mhór báthadh sna lsi agus fágtar mar sin é sa téacs e.g.
's do is, as : a do an, ag . a do de : 'g do . g .
'n do in, an : 'na do ina : 's a' do is an etc.

Fágtar an Aidiacht Shealbhadh (a, do) agus ^{an} mírín réamhfhoclach "ag" (romh an Ainm Briathardha) ar lár i n-amannáí: Cuirtear a n-earbhadh i n-áil le camóg e.g. 'caoineadh, ar 'mhan. Fágtar an foirm Coibhneasta ar lár go minic fosta.

(2) Nuair a fhágtar síniú fada ar lár sa ls. cuirtear isteach é tré macron sa téacs, de ghnéth. Muna bhfuil aon dabht ach gur cheart dó a bheith istigh ní bhactar leis an macron.

(3) Má tá litir nó cupla litir sa ls. nach bhfuil aon ghá leo fágtar ar lár iad e.g. nus (nuadh): uabhar (uadhbar). Má tá tábhacht óigin leo fágtar istigh iad agus lúibíní mar seo thart orthu - (). e.g. téinte(adh).

(4) Má cuirtear isteach litir, cupla litir, nó focal breise nach bhfuil sa ls. cuirtear idir lúibíní mar seo iad [] e.g. mar smálghrís na 'sugh' soilceach (IV).

I gcás h, áfach, cuirtear líne faoi e.g. A Ghlan, naigh (VII).

(5) Seo athruithe nach luaitear sna vll.

- (a) I gcás -bh, -dh, -gh, -mh, a lár nó a ndeireadh focail ceartaítear

41. T   scanmhiniu na dte rna   mo d  recht, seo uilig le faill i 'Pr  soid Gaedhilge' (Torna).
42. Cf. Pr  soid Gaedhilge : O'Grady Cat.
43. LAJ. LX Uimhir 11. 'A Chroagan uibhr  igh...'
44. FLOWER C.T. p50.
45. FLOWER C.T. 11. p356 .
46. Cf. Sgeolta Mhuintar Luinigh XIV-XXXII :
Seanm  nta Chuige Uladh XVIII- XX :
Fogh. Gh. an T : IRISH DIALECTS PAST AND PRESENT.
-

T É A C S A N N A

agus

M A L A I R T Í.

A BHLÁTH NA BPÁTRIARC.

1 A bhláth na bpátriarc 's a inghean,
a mháthair na naomh nach geallann bréag,
's go dtiubhradh aon ndealradh amháin dod' thaobhsa
sollse shíorraí do dhā ghréin.

5 A inghean Iáshim, a Mháire aoibhinn,
a ghairdín fíona a' plandú Dé,
's go bhfuil naoi gcéad millean míle
do mhaighdeanaibh naomhtha in do chathair féin.

FOINSÍ : D² p66, EG170 p59, EG 162 p83,
23 K 24 p145, LN38 p119, 23 O 3 p39,
EG175 p82, Mur² p180, G³ p288,
Mur¹ p347.

LSÍ EILE : A¹ p78 (blogh), UCC⁹ p9, Mor^{x111}, LN227 p56,
Coyle §35, 23 O 54 p51, Mor¹, Mal^F, Mor^{x1v} (blogh),
Don^{v111} pl,

Cscrí : An fear ceadna cc, [.1. Mac Cuarta] D² (EG 162 LN38),
Blath na bpatriarc 23 O 3 ,
Fáilte agus moladh Mhuire Mac Cuarta oct. G³,
Séamus Mac Cuarta oct. Ar na Féiltibh
Muire Mur^I (Mur^{II}),

-
- 1 bhláth D² bpátriarc G³ inghean D² EG162 LN38
Mur², inghean G³ (K24 O3) sna Mur¹
naingeal EG175,
- 2 ngeallionn O3 (G³),
- 3 ndubhradh O3 (K24) do do EG175 Mur²
amharo do ghnússa Mur¹, thaobhsa G³
- 4 sollse Mur² síorrthuidh G³ shiorraidhe om dha
om Mur¹,
- 5 a om D² EG170 Iocham G³ Mhuire G³ ro-aoibhinn Mur¹,
- 6 garlín Mur² díona EG175 ag planda K24 O3
do phlannduig a rígh ceart Mur¹ ag planndamh G³,
- 7 bhfuilid Mur¹,
- 8 Mhaidíonaibh O3 san ccathair na mbíon sibh a
bhaintighearna aoibhinn Mur¹.

Coróin ghlórmhar ar gaoh ríoghain
 10 acu bhíos, in t'onóir féin:
 's gaoh inghean óg dhíobh do ló 's dh'oidhche
 ag tabhairt gláir shíorraí do mháthair Dé.

 A mhaighdean is airde, a bhainríoghan mhilis na naomh,
 agus moladh do bhláth go bráth nach dtuigeann 'a saoghal.
 15 A loinnir na h-áille, ó táir-se 'do bhuime na n-aingeal,
 a Mhuire, fagh grása agus párdún dúinne in do líon.

 Fáilte do phátrún an lae inniu,
 bainríoghan na mbrugh, 'neartaigh an ghrian:
 an mhaighdean mhuirneach nachar thuill guth,
 20 agus d'iomhóir ina huacht maó ó Dhia.

9 glórmhar G³ ríoguin EG162 Mur² G³
 10 is aca bhíos G³ id onóir K24 O3 ad thonair Mur²
 EG175 ó d'onóir G³,
 11 do om D² d'oidhche EG162 K24 Mur² G³ (O3),
 12 ag om D² glóire EG162 EG175 K24 Mur²
 sh'iorrthuigh G³,
 14 agus moladh go bráth don mbláth do thórrtha mac Dé G³
 ttugam an EG175,
 15 lionnar O3 ainghiol D²,
 16 fóg G³ is G³ fagh grása do shliocht
 Adam go léir Mur¹,
 17 Fáilte phátrún G³ laí D² aingh D² EG170 EG162
 niugh G³ (LN38),
 18 bhainríoghan LN38 a bháinríoghan G³
 do neartaigh K24 O3 Mur² G³ EG175,
 19 mhuirneach om K24 O3 a mhaighdion Mhuire nach ar G³
 nar Mur² EG175,
 20 is do iomair Mur² EG175 ann ducht G³
 do Dhia LN38 G³,

Doras foscailte an toighe aird;
 soillse is áille nō gach rialt;
 bainríoghan ar neamh na naoi ngrádh;
 agus soáthán Phārrthais thoir agus thiar.

25 Do fuair Muire tíodhlacadh thar mhnáibh,
 dalta as Fārrthas, mac ón triath.
 Cuimhnigh an mhaighdean mhuirneach bhlāith
 gurab í is máthair ar neamh do Dhia.

A Mhuire, thug fuascailt chruaidh as aithribh na naomh
 30 do mhac a dhol uait faoi chuaisne ar bhearaibh dár ndíol.
 'Abhail na huaisle fuair gach athoingne ó Chríost,
 beir m'anamsa suas gan ghruaim, ós leat atá ár ngaol.

Fáilte an athar dhuit ar tús,
 a mhaighdean mhúinte darb oidhre Dia.

35 Fáilte óna naoi n-oidre fá seach,
 ós inniu atá ar neamh do thriall.

21 a doras Mur² tige LN38 Mur² EG175 ard K24 Mur² G³,
 22 is airde Mur² (EG175) réaltt G³ no an grian Mur² EG175,
 24 tsiar D² EG175 (EG162),
 25 do om Mur² EG175 G³ tíodhlacadh K24 LN38 EG162 (03)
 tíodhlacadh G³,
 26 Parithais Mur² EG175 an triath Mur² G³,
 27 maighdean lsí uile ach EG175 G³ bhán G³,
 29 cruadh EG175 ar EG175 G³ aithre K24 O3 Mur²
 EG175 G³,
 30 uait om K24 chuaisne Mur² EG175 da O3 EG175
 dhíol O3 n-íoe G³,
 31 abhall EG162 K24 O3 G³ a fuair K24 O3 G³
 athoingidh EG162 LN38 achbfhainne G³
 achuinge lsí eile,
 33 athara O3 G³ dhuitse G³ ttús K24 O3,
 34 darab EG162 K24 O3 G³,
 35 nóird G³,
 36 anlogh D² EG170 EG162 (G³) 7rl aniu K24
 ar neamh atá G³,

Cia hí an mhaighdean do rug maó,
 agus tógadh suas ar neemh 'na hóigh?
 Acht amháin Muire, ní dheachaidh bean
 40 idir corp is anam isteach san ghlóir.

Cār beag an moladh do Mhuire amháin
 í a bheith 'na máthair ag Rí na ndúl?
 gur di a foscladh doras Phárrthais,
 fuair slighe na ngrás chun aithrige dhúinn.

45 A Mhuire 's a bhainríoghan, a mháthair 's a bhanaltra Dé,
 's a loinnir na háille dealraigheas solas na réalt,
 guidh thusa ar an athair thug pálás neamha dhuit féin,
 gan mise bheith 'gártha i léimh na ndeamhan nó i bpéin.

Cuinim an lae 'niu, maith an roinn,
 50 do dhruid linn ríoghecht Dé.
 Do rug Anne do Iāohim inghean,
 agus samhaltar í leis an réilt.

37 Ga h-í G³,
 38 toigeadh K24,
 39 Muire amháin G³,
 40 chorp EG162 K24 LN38 anam 7 chorp K24 (G³)
 anam et corp O₃,
 41 Ger K24 Gar O₃ Gur G³ bheag EG162 K24 O₃ LN38 G³,
 42 í om EG162 a om K24 O₃ G³ ndiúl K24 O₃ ndúil G³,
 43 's gur K24 O₃ G³ 's gurab EG162 a om K24 O₃
 44 agus fuair K24 O₃ is fuair LN38 G³ chum K24 O₃,
 ngrása EG162 dúinn G³
 45 's a mháthair, a bhainríoghan G³ mhathar D²,
 46 loinnir D² loinnir K24 O₃ lochrán G³
 a dhealraigheas G³ (LN38)
 47 ar om an tathair K24 LN38 G³ Párrthas K24 G³
 nimhe K24 (G³) néamhdha EG162.
 48 nó om G³ na bpéin LN38 gártha lsí,
 49 nlogh lsí rúin K24,
 50 rinn EG162 O₃ ríoghachta G³,
 51 Ioacham G³,
 52 réalt G³,

Réalt na maidne mar do ní
 'theacht le fírinne roimhe an ghréin,
 55 do tháinig Muire, agus í 'na hóigh,
 'na maighdin órdha i gcoinne Dé.

Ceannaí anmann na dtrí saoghal
 breitheamh, rí agus cruthaightheoir cáich;
 gé bé maighdean ag a bhfuil mar mhao,
 60 's mairg a shamhail Muire le mnáibh.

Muire le mnáibh, nā gnáthaighthear a samhail níos mó,
 's go ngoilleann go hard uirre an Pápa is treise sa Róimh,
 dá guidhe chum grása ón athair do sheachadadh dhóibh,
 's le aon athchuinge amháin gheibh bainríoghan neamha
 dhúinn glóir.

65 A lúchrann soillse na naoi n-ord,
 a bhainríoghan eolais Fhlaithis Dé,
 a mhaighdean do scaoil peacadh an ubhail,
 's mór do chongnamh do shíol Éabh'.

53 riaghalt⁰³ ríalt G³ ghnídh G³ (EG162),
 54 teacht G³ ngréin G³,
 55 do om K24 G³ is í G³,
 56 maighdean G³ fa chun Dé G³,
 57 cheannaigh G³ anamna G³, ceannaigh lsí,
 58 cruithigheóir G³,
 59 aig so an mhaighdion K24 03 súd an mhaighdean do
 rug mao G³,
 60 sas mairg K24 LN38 G³ is EG162 do K24 shamhladh G³,
 61 ní LN38 G³ samhail LN38 G³
 62 óir a guillionn G³ uirre om G³ san LN38 G³,
 63 ga guidhmhe D² da guidhe gach lá chum grása do
 sheacadadh K24 03 (Mur² EG175) da guidhe gach lá
 chum grása na haithrigh fhághail dóibh G³ ga guidhe
 chum grása peacaidh fhághail dóibh LN38 sheachadadh
 Mur² EG175 EG162,
 64 sle nachuinge D² sle haon Mur² EG175
 athchuingidh EG162 LN38 (Mur² EG175) gohbfhuinne G³
 gheabhadh G³ nimhe EG162 K24 03 Mur² EG175 (G³)
 dóibh G³,
 65 shoillsí EG162 shoillseach G³ nuird 03 nóird G³,
 66 Fhlaighthis G³ flathais Mur² flaithis EG175,
 67 na h-Úbhaille G³,
 68 as mór EG162 Ébh D² Éabh' G³ Éubha 03 LN38 EG170
 Ebha Mur²,

Congnamh saidhbhris do shíol Ádhamh,
 70 mac na ngrás do theacht le síth
 i neamh is talamh, agus ceannaí cáich, -
 's mór an lán 'na hucht ag mnaoi.

Bean ar a nguidheann an truagh 's a' tréan;
 bean ar a ngoilid oléir is tuaithe;
 75 bean ar a n-éighmheann na heaspag arda;
 bean le mbiam slán Dia Luain.

A bhainríoghan mhilis, fuair coinneal na ngrás anuas,
 a máthair na n-aingeal ar a ngoilleann gach Pápa nua,
 más áil leat sinne dēana guidhe ar an athair gach uair,
 80 's ar ghrádh do leinibh glao bille go Párrthas uainn.

Dēanamaoid gáirdeachas ar mhian,
 le teocht Íosa i n-uacht na hóighe.
 Cuinim an lae 'niu tháinig an t-aingeal
 a' fáiltiú don inghin bheannaithe mhóir.

-
- 69 saidhbhris K24 cúnghnamh LN38,
 70 ngrása G³ (EG170) do om teocht G³ síodh Mur² EG175,
 71 i om EG162 EG170 K24 LN38 O3 Mur² EG175 G³
 ceannaigh leis ach cheannaigh Mur² EG175 ceannach G³
 cháich EG162 G³,
- 72 a EG170 K24 O3 ann a thuocht EG170 O3 (K24),
 73 bean uirrthi G³ guidion D²,
 74 bean uirrthi a G³ nguillonn Mur² EG175 (G³)
 nguadhionn EG170 K24 O3 túaidh D² EG170 EG162,
- 75 ar neighmhaid O3 néighmhionn EG162 neighmhaidh EG170
 néigimheadh K24 ngighid Mur² EG175 ar om nguidheann G³
 ard Mur² EG175 G³,
- 76 is beannuigh h'ainim thair na mnáibh G³,
 77 a fuair EG170 K24 O3 comhal EG162 G³ coinnil O3 (K24)
 ngrása EG170 G³ nuas G³,
- 78 a om O3 ar om EG175,
 79 deán K24 O3 Mur² EG175 G³ guidhmhe D² EG162 EG170,
 80 bulla G³ Parithais Mur² (EG175),
 81 deánmaoid K24 O3 mian O3,
 82 h'óigh EG175 G³
 83 laoi EG162 Mur² EG175 nlogh D²(G³) anlogh EG175
 (EG170) niu K24,
- 84 fáiltiú EG170 K24 O3 d'fháiltiú G³ do K24 O3
 bheannaigh D² inghean bheannaighthe mhor Mur² EG175
 'n ríoguin G³,

85 Briathra an athar a' teocht chum oríoh,
 dalta na n-aingeal a cheartaigh an riaghail
 ceannaí ár n-anamh 's ní le hór,
 acht fuil bheannaithe dhóirt ó Dhia.

Maighdean, bainríoghan, bean gan mhaire;
 90 ríoghan nachar thuill maire ó chách;
 is aice ó neamh do chomhnaigh Dia,
 mar fuair an réalt glan thar mhnáibh.

Rialt is gloine nō an oríostal fá dhó 's a' ghrian;
 rialt na n-aingeal nachar milleadh a hóighe riamh;
 95 rialt is gile 's is finne dár chóirigh Dia;
 's í an rialt sa Muire gheibh lomadh na n-ord as pian.

A mhaighdean do fuair oré dár ngaol
 leat go naomhtha ar neamh na néall,
 is beannaithe thusa thar gach mnaoi
 100 's is beannaithe \boxed{t} -aonmhao ina chathraigh féin.

85 briathar K24 athara EG170 K24 O3 oríche EG170,
 86 do EG162 K24 O3 Mur² EG175 riaghalt K24 O3,
 87 cheannaigh EG175 (Mur²) a cheannaigh G³ n-anamna G³ ceannaigh I
 88 acht le fuil G³ bheannaigh D² do dhóirt EG170 K24 O3,
 89 banrígain EG170 's bean G³,
 90 nar K24 O3 Mur² ríoguin G³ maire K24 O3 Mur²
 oic G³,
 92 mar a fuair sé'n G³ rialt EG162 LN38 G³ Mur²
 riaghalt EG170 ghlan D² thar EG170
 glan gan smál G³,
 93 riaghalt EG170 K24 O3 glain EG175 oríosteal K24 O3,
 oríostal Mur² EG175,
 94 réalt EG162 Mur² nar EG170 LN38 G³ Mur² hoige D² EG162
 ariamh EG170,
 95 finne sas glaine dar órdaigh dia G³ chóirigh EG170 K24,
 96 réalt sa Mur² do gheibh Mur² EG175 fuair G³,
 97 a fuair EG170 O3 Mur² EG175 G³,
 98 neamh sa nglóir EG170 K24 O3,
 99 sis G³ tar Mur²,
 100 d'aonmhao G³ chathair K24 G³,

Glóir don athair 's don Spiorad Naomh,
agus moladh araon leo gach uair.

Is beannaithe an mhaighdean do chuaidh 'na ndáil
's is doiligh do cháoh gan a leanmhain suas.

105 Leanfainn féin, dá bhfuighinn a cead,
an ríoghan do ní leas na naomh.
Is neamhnár dhúinne triall 'na diaidh,
bean dá ngéilleann neamh 's a' saoghal.

Bainríoghan ar éanlathibh an aithir 's ar fhlaithes na
110 bainríoghan na gréine, réalta agus gealaighe gach taobh;
bainríoghan na oíre, is léithe dalta na n-aingeal;
agus máthair mhíó Dé nach féadann na Sasanaigh a claoi.

Do rugadh maighdean fon am-sa
ohum fuascailt na n-anmann as piantaibh.

115 Tá inniu i bhFlaitheas 'na bainríoghan
's is aice do chomhnaigh Criosta.

101 is don EG162 Mur² EG175,
102 araon dóibh EG162 Mur² EG175 G³,
103 a chuaigh EG170 G³ do om Mur² EG175,
104 do om D² leanamhuint G³,
105 do leanfainn EG170 do leanuinn K24 (O3) bfuigin D²
bhféghainn EG162 LN38 G³ (K24) bhfuighainn O3
a om EG170 EG162 LN38 O3 G³,
106 ríoguin EG162 LN38 G³ (Mur²) ghnídh G³,
107 is om EG175 Mur² G³ neamhnáir G³ dhúinn G³
duine Mur² déigh LN38,
109 énlathibh D² éanlath EG170 O3 (G³) éanlaighe EG162
(Mur² EG175) áedhir EG162 G³ aoidheir LN38
fhlaithis Mur² fhlaightheas G³,
110 gréine í Mur² is realta K24 is riaghalt O3
riaghalta EG170 agus réalt LN38 rialta G³
sas gealaigh EG170 O3 (EG175) gealaigh D²
is gealaoh G³ gealaoh EG162 taoibh EG162,
111 cleire í Mur² EG175 G³ cleiroe í O3 (EG162)
léithse G³ (EG175, Mur²)
112 is Mur² mhíó Dé í LN 38 Mur² bhféadann EG170 EG175
Mur² G³ na om Mur² Saxanaigh EG170 K24 O3 EG175 Mur² (G³)
chlaoith EG170 K24 O3 (Mur² EG175) chlaoi LN38 G³,
113 Muire maighdion K24 san EG170 G³,
114 fuasgalta Mur² EG175 n-anamann G³ pian EG175 Mur²
pianaidh G³
115 ata EG162 EG170 K24 O3 EG175 Mur² G³ aníogh Isí ach
anlu K24 bhlaithes Mur² 'na bainríoghan fhlaighthis G³,
116 is aice EG170 O3 EG175 Mur² G³ 7 is aice LN38,

Aonduine 'riamh dá leanmhantaigh
ní dhearnaídh dearmad dhíobhtha,
Níor leig a n-anam a dhamnú

120 le spioradaibh deamhnaí i n-íochtar.

A maireann do mhnáibh ar talmhain,
níor bh'fiú a samhladh don inghin-se;
's gur treise maighdean dá bantracht
nó na céada bainríoghan shaoghalta.

125 A bhean do ní an tréas agus thréigeas Muire ós aird,
's gur di-se do gbíll mac Dé, 'na buime 's 'na máthair,
dá mbeadh dalta agat féin, uradh 'ohéirseach amaideach
níor charaid dhó an té 'dhéanfadh éagcóir ort-sa ^{mhná,} 'na
láthair.

Ag so ceann an dá fhíohid lá -

130 chuaídh bainríoghan neamh na néall
'dhéanamh iodhbartha don athair
'steach don teampall le mac Dé.

117 aon nduine EG162 G³ ariamh EG170 leanmhantaigh G³,
118 dheárna sí G³ dearmoid Mur² díobhtha Mur² (EG170 O3)
dhíofa G³,
119 's níor EG170 K24 O3 EG175 Mur² G³ n-anmann EG170 K24 O3
nanamna G³ nanmain EG175 Mur² do EG170 K24 O3 Mur²
dhamnadh K24 O3 EG175 Mur²,
120 deamhnaidhe EG162 EG175 (Mur² G³) deamhnaigh D²
aníochtar lsí,
121 na talmhain EG175 Mur² thalamh G³,
122 bhfiugh G³ samhlughadh EG162 EG175 Mur² G³
ingheanse EG175 Mur²,
123 do bhantrachd EG175 (Mur²),
124 na om K24 O3 EG175 Mur² céad O3 EG175 (Mur²) céadtha G³
saoghalta EG175 Mur²,
125 ghnídh G³ (EG175) tréigios EG162 is thréigeas Mur²
EG175 G³ ard Mur² áird lsí,
126 díssi lsí dis Mur² bhuime EG175 Mur²
is na mhathair EG175 Mur²,
127 mbíadh lsí mac agat EG175 Mur² G³ sío EG170 K24 O3
rú D² a G³ rudh a EG175 Mur² ceirseach O3 mna Mur² G³,
128 duit EG170 dhéanamh lsí ina EG162 (Mur²),
129 ag om Mur² air dha G³ fhiththead LN38 (G³)
130 do chuaídh EG162 EG175 (Mur²) tháinig G³ do naomh Mur²,
131 a dhéanamh G³ deanamh Mur² 'íodhbairt G³
íobartha EG175 Mur² athar Mur² d'athair cháich G³,
132 asteach Mur² teampall lsí,

Do bhí Simion, fear gan treoir,
'na sheandúine phrómhí is é i n-aois.

135 Is iad na fáidhe do thairngir dhó,
go mbeadh beo go bhfaicfeadh Críost.

Beireas ar Íosa 'na dhá láimh
as ucht bhainríoghan neamh na naomh.

'Shoillse an tsaoghail, ós damh 'bhí 'ndán
140 t'fhaisin slán, leig mé as pian'.

A mhaighdean is muirniche, d'iomhair mac agus Dia,
a ríoghan is cuimsighe shoillsighe amharo nó an ghrian,
a bhainríoghan ós ceann gach oird dā leanann do riaghail,
'mháthair na h-urnaighthe, cumrigh m'anma is iarr.

145 Cuinim an lae-se tainig anuas
mac na h-uaisle 'cheannach chāich.
Ag Muire óigh do rinne ouairt,
'níor scar sí uaidh go bhfaicfeadh an pháis.

133 Siomon EG175 Simeon G³,
134 shean ndúine G³ phróimh EG162 phrobhí EG175 Mur²
próimhí LN38 G³,
135 fhaidhe D² fáidh EG175 Mur² G³ a thargair G³
thairngir EG175 Mur²,
136 mbiadh lsí ach go mbéadh sé beo G³ bhfaicfeadh EG162 (G³)
ttuocfeadh EG175 (Mur²),
137 ina dhá EG162 LN38 EG175 Mur² (G³),
139 a shoillse EG175 (Mur²) soillse G³ is damh EG175 Mur² G³
a bhí G³,
140 t'fhaisin Mur² d'fhaisint G³ slán is me bheith
saor G³,
141 muirniche D² EG170 EG172 a d'iomhair EG175 Mur²
mhac Mur² do Dhia G³,
142 ríoghan EG162 G³ (Mur²) cuimsigh lsí sis soillsigh G³
soillsigh Mur² nó 'n G³,
143 ata os ceann G³ úird D² EG162 uird Mur² órd G³,
Mur² G³ is om G³,
144 a mháthair EG162 EG175 (Mur²) 'sa mháthair G³
huirniche EG175 hurnaigh G³ m'anam EG162
m'anama LN38 EG175 Mur² G³ is om G³,
145 sí EG162 LN38 G³ laí D² laoi sí a nlogh EG175 Mur²
lae so G³,
146 a cheannach G³,
147 chug Muire ógh G³,
148 sníor G³ sí om G³,

Bean thug sábháil do gach sluagh,
 150 'rug buaidh ar ifreann dhaor,
 bean thug fuascaill do gach fáidh;
 bean léir sásaigheadh neamh 's a' saoghal.

Guidheam thusa, 'inghean óg,
 ós díot do ním dóigh, a shiúr,
 155 ná leig mé go hifreann leo
 mar 'mbíonn dōghadh, loscadh is tnúth.

Le loscadh, le tnúth, gan súil le sochar go bráth,
 acht ag osnaigh go dlúth faoi smúid 's gan chabhair ón
 faoi shogadh na súiste(adh) is Lúcifir dá mbrostadh go mbás,
 160 a bhainríoghan na humhlahta, cumhdaigh m'anam-sa ón hard,
 ngáir.

Cuinim an lae-se rug Anna
 an mhaighdean bheannaithe do Ióachim:
 an ríoghan a d'iomchair gach solas,
 is fuair dhúinne an doras go Párrthas.

149 a thug EG175 Mur² do thug G³ sábháil LN38 EG175 Mur²
 do shábháil G³ do iomad sluagh G³,
 150 's do rug EG162 LN38 EG175 Mur² G³ buadh EG175 Mur²
 lfirin Mur² daor Mur² EG175 daor om shíos G³,
 151 a thug EG175 Mur² G³,
 153 guidhiom lsí ach guidhim G³ tusa Mur² a inghean
 LN38 EG175 G³ a nigean Mur²,
 154 a ghnídhim G³ níom D² Mur² ghníom EG175 shiur Mur²
 cshiúr G³,
 155 léig G³ sic G³ hiffríonn lsí,
 156 a mbíonn EG175 Mur² G³ dóthamh G³,
 157 is le tnúth EG175 Mur² ré sochar D²,
 158 osnaighthe EG175 Mur² fuigh G³ cabhair Mur²,
 159 súistigh G³ Lucifer G³,
 160 bheanríoghan Mur² húmhlaidheacht G³ ghar EG175 Mur²
 ón ngáir om slán add EG162 LN38 G³,
 161 cuirim G³ laoisí EG175 Mur² lae so G³ do rug EG162,
 162 bheannaigh lsí ach bheannaighthe EG175 Mur² sic LN38
 Ióachim G³ Ióob D² EG162 EG175 Mur²,
 163 ríoghain EG162 d'iomchar Mur²,
 164 duinn EG175 (Mur²),

165 Óiginghean dhealbhadh ghriannmhar,
 mharthannach fhialmhar gheanmnaidh
 shoillseach dhealrach dhiadha
 gheibh carthannaocht Dhia dár nanmainn.

'Áille an tsolais, ná diúlt-sa
 170 cuidiú ár muscladh ó mharbhaibh;
 's ar ghrádh do mhic go ndéanaid umhlaocht
 dhuit-se, na dúla balbha.

Ceithre mhíle bliadhain 'bhí an tigherna i gcogadh le
 fá abhail an triath, mo chian, gur briseadh le hAdhamh,
 175 nō gur ghein Dia, le briathraibh, an mac-sa fuair páis,
 's gur iomhair ár siar an ghrian gan pheacadh, gan smál.

165 oigriogain EG175 Mur² G³ dealbhach Mur²
 ghriannmhar om gheanmnaidh add G³,
 166 gheanmnaidh om dhealruigheach add G³,
 167 shoillseach ghriannmhar riaghailta G³,
 168 gheabh G³ Dé G³ Dia EG175 Mur² nanmon EG175 Mur²
 n-anamna G³,
 169 tsolus Mur² sic EG162 LN38 G³ diúlt sa D²
 diúlt san EG175 Mur²,
 170 mharbhadh Mur² mhairibh G³,
 171 is air LN38 's om EG175 Mur² ndéan EG162
 ndeanadh Mur² EG175 umhlaigheacht EG162 LN38 (G³)
 umhlaic Mur²,
 172 duitse Mur² dúile EG162 LN38 G³ duilla EG175 Mur²
 bhalba Mur²,
 173 bliaghain EG162 G³ (LN38) 1/2 om ccoga EG175 Mur²,
 174 adbhull EG175 Mur² abhail G³,
 175 briathar G³ an mheic a fuair EG175 Mur² bás G³,
 176 iomhair an mhaighdion so é gan G³.

II

A BHÓINN A BHÍ AG SÍOL CHUINN.

- 1 A Bhóinn a bhí ag síol Chuinn,
 a Bhóinn a bhí fá mhúrn ag a lán,
 a Bhóinn na gcreach, na gcath 's na nglíadh,
 an bhfuil tú liath 's ar chuir tú a bhláth?
- 5 A Bhóinn a bhí ag slíocht Éibhir Fhinn,
 a Bhóinn a bhí fá choim na Niall,
 a sheanbhean aosta liath linnghlas,
 a Bhóinn gan rath, oã ndeachaidh a' t-iaso?

FOINSÍ : Mur¹¹ p177, EG175 p79-82, EG⁷ p91b, 3 c 4 li phov,
 G² p26, G³ p41, Mur¹ p345.

Ls EILE : Coyle 33, Ó Faircheallaigh.

Cscrí : Beanacht na Boine. Mur¹¹
 By Dall McCuairt. Beannaoid na Boinne. EG175,
 Beannaicht Boinne EG⁷,
 Beannaicht na Boinne do cumadh le Semus Mac Cuairt.
 C411,
 Beannaicht Bóinne le Seamus Mhao Cuarta, G²,
 Beannaicht Bóinne Mao Cuarta cct. G³,
 File éigin eile cct. Mur¹.

-
- 1 a om bhí Mur¹¹ EG175 A Bhoinne bhí C4 dho bhí Mur¹
 Cuinn Mur¹¹ EG175 oCuinn C4 Mur¹ Chuinn EG⁷G²G³,
- 2 a om bhí Mur¹¹ EG175 C4 is do bhí Mur¹
 ag gáth Mur¹ lain EG⁷,
- 3 agus na goath Mur¹ ocaith Mur¹¹ EG175 nglíad Mur¹¹,
- 4 ffuil EG175 car cuir C4 ohur EG175 G² blath G³
 'sar thuit do bhlath G^{3N},
- 5 sloithadh C4 Eimhir EG175 G²G³ (Mur¹¹, EG⁷ C4)
 Eibhir Mur¹ Fionn EG175 Fhin Mur¹¹,
- 6 fo EG⁷,
- 7 aoida C4 liagh Mur¹¹ EG175 lin EG175 Mur¹¹,
- 8 cia EG⁷ rath gach C4 an EG175 EG⁷ C4 G²G³
 cá bfuil a Mur¹,

A Bhóinn a bhí ag sliocht Ír na gcath,
 10 a Bhóinn a bhí ag mac Airt gan cháin,
 a Bhóinn a bhí ag clainn Mílídh i bhfad,
 a Bhóinn budh líonmhar ealt' ar snámh.

A Bhóinn a bhí ag Boghdha dearg,
 a Bhóinn fá n-éirghídh fearg na bhfian(n),
 15 a Bhóinn l'Ér olaoidheadh na mílte flaith,
 A Bhóinn na bhfear, na neach 's na srian.

A Bhóinn na mbradán is na mbreac,
 a Bhóinn na mbarc is na mac rí;
 cuirfead beannacht leat-sa, a Bhóinn,
 20 ó d'fháigeas mo lóin le do thaobh.

D'fháigeas agat i dtaiscíd h i n-uaigne,
 Maērer is Ruaidhrí, Brian is Róis,
 mo dhā Shadhbha, mo ló truaighe;
 atá agat uaim is Bríghid nó dhō.

9 sliocht C4 sliocá Mur¹¹ na gcath om Mur¹,
 10 Art C4 cáin Mur¹¹ G² gan cháin om Mur¹,
 11 clann C4 G² clanna G³ Mhílídh G² b'fad Mur¹¹
 (EG175),
 12 a Bhóinn a bhí EG⁷ líonmur Mur¹¹ alt G³ i nealt EG⁷
 snaimh EG⁷,
 13 a Bhoinn bhí C4 Bogdha Mur¹¹ Boghdha EG175 EG⁷
 Bogga C4 Bodha G³ Bódhagh G² Bogha Mur¹,
 14 far C4 ndeargaidh EG⁷ G² G³ eirgídh(?) C4
 bhfian EG⁷ C4 G²G³ (EG175) bhFian Mur¹¹,
 15 far olaoidheadh G²G³ olaoidhtheadh EG⁷ olaoidh Mur¹,
 17 mbric C4,
 18 rígh Mur¹¹ ma rígh EG175 mach ríogh C4
 mac rígh G²G³ mac ríogh Mur¹,
 19 fircíod beannacht C4 beannacht Mur¹¹ o Bhóinn EG175,
 20 a daig me C4 d'fhaiseas G²G³ loin Mur¹¹ EG175 C4
 lóin EG⁷ lón G²G³ le da C4 thaobh EG⁷,
 21 a d'fáigios C4 d'fáighas Mur¹ a n-uaigne C4 G²G³
 nuadh Mur¹,
 22 sic C4 Bríghid is (Ruaidhrí) Lgí Elle Rughraidhe Mur¹
 Ruadhraigh EG⁷ G² Ruaidhrídh G³ is mo Róis C4,
 23 dha shadhbha EG175 EG⁷ G²G³ Adhbha C4
 mo rothruaighe EG⁷ G²G³ truaigh C4,
 24 ata om C4 agadsa EG⁷ G²G³ uaim Mur¹¹ EG175 C4
 uaimn EG⁷ dho EG175 EG⁷ C4,

25 D'fháigeas ochtar 's ní do mo thoil,
 agat-sa abhos i dtaiscíd, a Bhóinn;
 mo chroidhe, mo chrū, mo chrá(1)mh gaol,
 mo ghrādh na naomh, ár mbeannacht leo.

Beannacht don chomharsain fá chēad,
 30 beannacht dā gcléir is dā dtuaith;
 beannacht dá n-óige is dā n-aois,
 budh leo na mílte beannacht uaim.

Ó Cheanannas na gCros, ó Dhroichead Átha,
 go srathnaigh bláth mo bheannacht siar:
 35 agus roinneadh stiobhard Iosa an ghrádh
 ar a bhfuil i nDroichead Átha lerab ionmhain mé.

Ní do /mo/ dhearmad Bartley wheet,
 p/l/úr na laoch dona treabhaibh ard,
 an t-óigfhear saothúil soilbhir suaire,
 40 croidhe gan chruas is féile láimh.

25 dfaigios oedar Mur¹¹ a dhfaigios C4 d'fháigeas G³
 d'fhaigbheas Mur¹ mo dhoill C4,
 26 a bhios EG⁷ bhios G³ a bhíodhios G²,
 27 ar a coid C4 chruth G²G³ cráimh Mur¹¹ (EG175)
 chraimh EG175 chnámh G²G³ chnaimh EG⁷ (C4),
 28 sar gradh C4 raomh Mur¹¹ EG175 EG⁷ naoimh C4
 roimh G²G³ ríogh Mur¹ mo bfuil leo Mur¹ leobh C4,
 29 chomharsan EG175 C4 chomharsain Mur¹¹ gcomharsann EG⁷G²
 gcomharsain G³ fo C4,
 30 do Mur¹¹ EG175 don gcléir EG⁷ G² (C4) chléir Mur¹
 is don EG⁷ C4 G²G³ tuaidh EG⁷ dtuaithe G²
 thuaithe C4 tuaithe G³
 31 do n-óige Mur¹¹ EG⁷, don óige G²G³ (C4) do neigsi is
 EG175 dá EG⁷ do naois C4 don aois G²G³,
 32 is leo C4 mílte C4,
 33 Cheannanus Mur¹¹ (EG175) Cheanannas (na gCros om) Mur¹
 Cheannanas EG⁷ G³ Go Cheannadus C4 gcrois C4
 go Droichead Ath G³ (EG175 EG⁷) go Droithnead Ath G²
 o dhroichead athadh C4,
 34 snathnaigh Mur¹¹ EG175 srathnaigh C4 solchidh Mur¹
 snoighe EG⁷ snoighthe G²G³ bladh EG⁷,
 35 go linnid C4 roinneadh Mur¹¹ EG175 stiobhairt EG⁷G²(G³)
 ghradh G³ a ngraidh C4,
 36 om C4n Droichead Ath EG⁷,
 37 mo om Mur¹¹ ní dochadh mo G² dhearmuid C4 Parthalan
 whit EG⁷ Parthlan G³(G²) whit G³ Fuidhit G²
 Bartledh Fheith C4,
 38 pur Mur¹¹ EG175 pluir EG⁷ plúr G²G³ (C4 Mur¹) laoch C4
 don C4 G²G³ (C4) treibh EG⁷ G²G³ tréinfhuil ard C4
 threabh budh hard Mur¹,
 39 saothearhuil Mur¹¹ soilbhir C4

Beannacht fo thír le naoi gcéad,
 uam-sa do féin is dá ghaol;
 nó go dtillfead fo thír ó shíol Néill,
 mo chroidhe-se 'mo dhiaidh Bartley wheet.

45 Tairbhir uam-sa i ndugha na gorann,
 do Lúcās is do chlann le grādh(a),
 M'ocht gcéad beannacht faoi dhó dhéag
 dóibh gan léan dá gcoimhead slán.

41 gcead Mur¹¹,

42 uamsa C4 uamsa Mur¹¹ uaimse EG175 G²G³ Mur¹ EG⁷
 uaimse f6 thuile le naoi gcéad Mur¹ gaol Mur¹¹
 sdo gaol C4,

43 dtiollfiod Mur¹¹ dtiollfiod EG175 dtiollfod EG⁷
 dtfillfiod C4 dtillfidh G³ dfhillfiod G²
 bhfilllead Mur¹, nó om G²G³ arís ó thír Néill Mur¹
 siol Néill Mur¹¹,

44 mo chroidhe mo G²G³ Mur¹ mo chleibh Mur¹ dhaidh C4
 Bearly EG¹⁷⁵ Bartledh Feith C4 Parthalan EG⁷ (G²G³)
 Fuidhit G²G³ Faolt Mur¹;

45 tairbhir C4 tairbhear G² (G³) a ndughmha G² G³
 a ndúmh Mur¹ na cenn Mur¹¹ coran EG175 C4
 gcrann EG⁷ G²G³,

46 is da chlann G²G³ gradh C4 G²G³,

47 fa do de dheag C4,

48 gcomhead Mur¹¹ gcomhid a C4 Amen add G²G³.

A DHAOINE NACH TRUAGH LIBH MÉ.

- 1 A dhaoine nach truagh libh mé 'mo thruaill bhocht ag éagcaoin,
 tá mé 'nocht faoi ghruaim is gan m'fhuascailt ag aoinneach
 fá na hocht ngini dhéag do bhí mé a chumhdach -
 gur fuaid/figh/headh go léir iad ón gcréatur gan súile.
- 5 Gé bé neach a rinnidh mo dhíoghbháil nó chuir na daoine le
 chéile,
 no shalaigh Lios Caomhan, Dia dílis 'na dhiaidh air.
 Mallacht na naomh air 's lomdíoghbháil a chéille air,
 go n-aidmheochaidh sé na gníomhartha-sa i bhfiadhnaise
 fhearaibh Éireann.
- Gé bé d'fhuaaidigh mo stór uaim nó mo lón i gcoinne an
 tSamhraidh,
- 10 go mbudh bliadhain fhada faoi bhrón é 's é 'deorfaidh le
 hamhgar.
- An námhaid go raibh sa tóir air idir bóithrí agus gleanntáin,
 gan fhurtacht, gan fhóirint 's go ndóitear gach ball de.
- Cé bé d'fhuaaidigh mo spré uaim 's gan léars in mo shúile,
 cuiream cách sa Retreat air 's iad a' réiteach mo chúrsaí.
- 15 An Tríonóid agus a' Mhaighdean le chéile go dtugaidh cúl dó,
 An t-Iúdas bradach bréagach scrios is léan air a dhúblaigh.

FÓINSE : G⁴ p 46.

Cscr : Sgánradh an Daill é féin an cct.

- 2 fuigh Ls. áoneach Ls ,
3. ngeinidh Ls chúdach Ls,
- 4 fúaideadh Ls gcréatur Ls,
- 8 n-aidmheachaidh Ls a bhfioghnúise Ls,
- 11 bóirthidh Ls,
- 14 cuiríom Ls Ratreat Ls chúrsaídh Ls,
- 15 tríonnoid Ls,

Cé bé d'fháig anocht gan bhia mé 's mé i bpianaidh go
cinnte,

's nach bhféadaim a dhol dá iarraidh gan siapadh a bheith
in mo cheann-sa;

cé bé d'fhág anocht faoi chian mé cuiream Dia 'na dhiaidh
go cinnte,

20 's nár fháigídh sé an bhliadhain so go n-imeochaidh a
chiall uaidh 's a chuimhne.

Cuiream léanscrios agus amhgar, palsy 'gus múchadh
ar a chroidhe ina chliabh scallta d'fháig an dall bocht
gan súile.

I n-éiric a' chlampaí a rinnídh an fealltóir go tútach
go dtagaidh Iúdas dá cheannsó 's dá phleancáil le súistí.

25 Lá an bhreitheamhnais beidh na slóighte ag Rí 'n Dombnaigh
dá gcuntas,
is cídhdídh tú mac na hóighe a' roinn glóir' ar a mhuintir.
Beidh tú do dheoraí 's beidh tóir ag na haingle ort
chá léigcann siad dá gcómhair thú agus lón bocht a' daill leat.

- 18 bhféadam Ls,
19 fuigh Ls,
20 úath Ls,
24 Iúdais Ls súistigh Ls,
25 biaidh Ls, ccunntas Ls,
27 dheóraidhe Ls,
28 I éigíon Ls ccóir Ls 7lón Ls.

A DHEARBHRÁTHAIR MHUERNIGH - AN GCLUIN TÚ AN CHUACH?

1 A dhearbhráthair mhuirnigh, an gcluín tú an chuach?

Éirigh agus éist lena h-athbhuan.

A chródhfhir do dhíleacht mo choim,

ní dóigh gur nian leat mo scarthain.

5 Créad far dóigheadh mo chroiche leat,

mar smálghris ná /sugh/ soileach?

'S a Ruaidhrí, mur n-éirghirse i n-am,

nach truagh do dhíleacht ar seachrán.

FOINSÍ : MOR^{XI} p 21, MAL^K, DON^I p 98, L p63m,
G³ p 257, G⁴ p 35, G⁶ p 310,

Ls EILE : DONN^{VII} p 231.

Cscrí : Seamus ua Cuarta cc. (iarscr. Ag sin marbhnaidh

Shéamuis mhic Cuarta da dhís dearbhrathair) MOR^{XI},

Séamus Mac Cuarta cc MAL^K,

Seamus Mhac Cuarta ag caoineadh a dhís dearbhráthar G³(L),

Mairgneadh Shéamais Mhic Cuarta ag caoineadh a dhís

dearbhráthair G⁶ (G⁴),

Seamus Mhac Cuarta caonamh a dhís dearbhrathar DONN^{VII}.

- 1 mhurnaigh DON^I L muirneach MAL^K G³G⁶,
- 2 éirghidh MOR^{XI} G³ éirghe MAL^K (DON^I) éirigh G⁴ (L G⁶) suas agus
G⁶ (G³G⁴) re MAL^K thathbhuan G³G⁴G⁶ (L)
- 3 a chrófhfir DON^I (L) a chródha fhir MAL^K dá MAL^K DON^I L G³G⁴G⁶
- 4 an dóigh DON^I L G³G⁴G⁶ leacht DON^I sgaraint MAL^K sgarmhuin
DON^I L sgarainuint G³G⁴ (G⁶),
- 5 dóithchadh MOR^{XI} doghadh MAL^K DON^I L dóthadh G³G⁴G⁶ libh G^H
- 6 ghrise MAL^K no súgh sáileach G³(G⁴G⁶) na suth sáileach L (DON^I)
na suileach MOR^{XI} na soileach MAL^K,
- 7 's om G³ 7 a G⁴G⁶ Ruaraigh L (DON^I) néirghersí MOR^{XI}
néirghersí MAL^K acht mur ndeirgheir DON^I (L) acht muna
néirhir G³G⁴G⁶,
- 8 do dhíleacht MOR^{XI} do dhíleachtuidh MAL^K leat díthleacht
G³G⁴G⁶ leacht díleacht L leat díleacht DON^I,

- Nach bhfaiceann tú Brian tar éis dháis,
 10 ó ghonaíon triamhain do thromhrádh?
 Mise gan léas ós dhár gceann,
 nó an truagh libh éimhtheach an tseandail?
 Freagraidh dom' éimhthigh-se i n-am,
 's ní furas éisteacht le donán
 15 Goiridh bhur ndíleachta 'mur gcómhair,
 's ná dearmacaidh bhur ndá bhochtóig.
 Eimhtheach' seanóir san taobh thuas,
 's gan na mná aníos dá n-athbhuaín:
 ní truaighe a bhí Nuala ar an bhfeart,
 20 nó mise 's gan sluagh m'éisteacht.

-
- 9 bhfeiceann $G^3G^4G^6$ a bháis $G^3G^4G^6$ bais MAL^K L,
 10 a gonaibh triamhain mo thromhrádh MAL^K ler goineadh tarmhuin
 mo thromhrádh $G^3G^4G^6$ (DON¹L)
 11 no mise sgan leirse DON¹L ionna mesi 'sgan léurs $G^3G^4G^6$
 as bhar cceim L mhur MOR^{X1} ann mo cheann $G^3G^4G^6$
 12 'snach truaigh L G^4 (DON¹) nach truagh G^3G^6 leat G^3
 éadfach MOR^{X1} eifeach MAL^K éimhtheach $G^3G^4G^6$ eabhach DON¹L,
 13 freagaraidh L (DON¹) eadhfidhse MOR^{X1} eafachsi MAL^K
 eabhach DON¹L éimhtheach G^4G^6 do mo ghártha G^3 ,
 14 huras MOR^{X1} is nídh furas MAL^K is nach furas G^6 (G^3G^4 DON¹L)
 éasdeacht MOR^{X1} re MAL^K DON² L $G^3G^4G^6$ donain L,
 15 gioraidh DON¹ goireidh L goirighidh G^6 ndíleachta mur
 MOR^{X1} ndíleacht MAL^K (DON¹ L G^4) ndithleacht G^3G^6 mur
 ccóir MOR^{X1} mur ccon féin MAL^K do bhur ccóir $G^3G^4G^6$ (L DON¹)
 16 bhur ndá bhochtóig MOR^{X1} MAL^K uaibhse bochtog DON¹ (L)
 sibhse an bochtán $G^3G^4G^6$,
 17 Eadhfeach MOR^{X1} eiffeach MAL^K eabhacha DON¹L éimhtheacha
 $G^3G^4G^6$ taobh MAL^K annsa tír shúas DON¹ L $G^3G^4G^6$ shúas
 MOR^{X1}
 18 aníos da MOR^{X1} MAL^K níos da mo DON¹L aníos do mo $G^3G^4G^6$
 ndathbhuaín MOR^{X1} athuail DON¹ L $G^3G^4G^6$,
 19 do bhí DON¹ L $G^3G^4G^6$ air an bpáirt MOR^{X1} air an bhfeart
 MAL^K ar bpáirt DON¹ L $G^3G^4G^6$
 20 sluaigh DON¹ shluagh L mo éisteacht DON¹ L $G^3G^4G^6$,

Aithris do chrú na sé Niall

gur dhearg mo chumhaidh-se ar mo thrial;

mo dhá lámh gur scaradh dhíom,

ler tolladh mo dhá leataoibh.

25 Mo dhá ansacht, mo dhá chéill,

mo dhá phlanda, mo chaithréim;

mo chá shaidhbhreas san tslighe abhos,

mo dhá shéan is mo dhá shonas.

Mo dhá radharc, mo dhá rosc,

30 mo dhá shadharcán, mo sheanchas;

mo dhá dhisle óm croidhe anois,

mo dhá sciste óm thinneas.

Mo dhá shúgaidh go toigh an óil,

mo dhá rún is mo chompórt;

35 mo dhá chnuasach do gach meas,

mo dhá shúil, mo dhá sholas.

21 aithris do chrú MOR^{X1} arthais do thnu DON¹(L) aithris do thnuth
G³G⁴G⁶,

22 gur dearg MAL^K DON¹ gur éag L G³G⁴G⁶ chumhasa DON¹L
chuallaidhne G³G⁴G⁶,

23 sgoradh díom G³G⁶ L (G⁴) mar sgoradh DON¹ (L)

24 leath taobh G³G⁶ leith taoibh DON¹(L)

25 annsacht G³G⁴G⁶,

26 chaithréim MOR^{X1} mo dha chaithréim L G³G⁴G⁶ (Don¹),

27 shaidhbhris L tsligh MAL^{X4} don tslighe bhús G³G⁴G⁶ don tsi
bhúas DON¹ (L),

28 agus G⁴ is om DON¹ L G³G⁶ shonnais L,

29 agus mo G⁴

30 shadharcclann MAL^K shearcruinn DON¹L G³G⁴G⁶ 7 mo aon chois G³G⁴
(DON¹L) 7 mo dhá chois G⁶,

31 mo chroidhe MAL^K dhádhisleacht o mo chroidhe nois G³G⁴G⁶
(DON¹ L),

32 mo dhá sgiath G³G⁴G⁶ sgith DON¹ L an am tinnis DON¹ L
(G³G⁴G⁶) a mo theinnios MAL^K,

33 go toigh MOR^{X1} (MAL^K) a ttoigh G³G⁴G⁶ an a dteach óil
DON¹ L,

34 rúan G⁶ acas mo chompórt G³G⁴ (Don¹L) is mo dha champhórt MAL^K
7 mo dhá chompórt G⁶ chempart DON¹L,

35 chnusach DON¹L dhe DON¹ L (G⁶),

36 7 mo dhá G³G⁴G⁶ L is mo dhá MAL^K shólas G⁶,

Mo dhá shubháilce, mo dhá scéimh,
 mo dhá ghuailí gan toibhéim;
 mo dhá fhuascailt as gach broid,
 40 mo dhá chuallai, mo dhá charaid.

Mo dhá chéile, mo dhá chlainn,
 mo dhá dhroichead ar gach abhainn;
 mo dhá dhísleacht i nInis Fáil,
 mo ghrádh mo dhís dearbhráthair.

45 Mo dhá chabhair, mo dhá chlú,
 mo dhá chomhairleach i gceartrúin;
 mo dhá thriartha faoi an dá chlár,
 mo ghrádh mo dhís dearbhráthair.

Mo dhá dhochtúir, mo dhá liaigh,
 50 mo dhá fhortún, mo ghianspré;
 mo dhá dhioghrais, mo dhá pháirt,
 mo ghrádh mo dhís dearbhráthair.

-
- 37 Mo dhá ansacht $DON^1 G^3 G^4 G^6$ (L) acas mo G^4 ,
 38 ghuallaidh L ($G^4 DON^1$) ghúailidh $MOR^{X1} MAL^K G^3 (G^6)$,
 39 fhuasgaltóir MAL^K ,
 40 charraid L chúallaidh $MOR^{X1} MAL^K G^3 G^6$ ($DON^1 L G^4$)
 41 Mo dhá phálas G^3 chéill $G^4 G^6$ cheille $DON^1 L$ chlíon $G^3 G^4 G^6$,
 42 dhroigheat MOR^{X1} dhroithchead $MAL^K G^3 G^4 G^6$ dhrigheacht DON^1
 dhrigheat L,
 43 Mo dhá mhaitheas G^3 charrraig G^6 a n-innis $G^3 G^4 G^6$ DON^1 ,
 44 's mo ghrádh G^4 ($DON^1 L$) 's mo sheacht ngrádh G^3
 's mo ghrádh go héag G^6 ,
 45 chliúdh $MOR^{X1} (G^3 G^4)$ chliú $MAL^K G^6$,
 46 chomhairle $DON^1 L G^3 G^4$ an a gceart ruin $DON^1 (G^6 L)$ an cheart
 rúin G^3 an gceart rúin G^4 ,
 47 thriartha MOR^{X1} thréartha MAL^K threata L ta mo dha threartha
 DON^1 tá mo dhá-threighthe $G^3 G^4 G^6$ fuigh $DON^1 G^3 G^4$ (L),
 's mo gra DON^1 (L) 's mo chrádh $G^3 G^4 G^6$ dearbrathar $DON^1 G^3$,
 49 dhochtúir MOR^{X1} dhochtúir MAL^K $DON^1 L$ dhochtúir $G^3 G^4 G^6$ liaigh MAL^K
 $G^3 G^6$ leighe MOR^{X1} leigh $DON^1 L$ reidh G^4 ,
 50 fhurtún $G^3 G^4 G^6$ ortuin L mo chlan spréigh DON^1 (L) chlann
 réigh $G^3 G^4 G^6$
 51 Mo dhá dhoras $DON^1 L G^3 G^4 G^6$,
 52 's mo ghra DON^1 (L) mo ghrádh choidhche $G^3 G^4 G^6$
 dearbhrathair DON^1 ,

Mo dhá theinidh, mo dhá chúirt,
 mo dhá ionnait i n-aonrúm;
 55 mo dhá ghrianán ar gach sráid,
 mo ghrádh mo dhís dearbhráthair.

Acht béid-se 'mo sheargán níos mó,
 mar mharbhán nach n-éirgheann aithbheo;
 gach galar ag fás in mo cheann,
 60 's is fada liom an lá gan tuitim.

Ó mharbhais mo chroidhe dot' dheoin
 le bás na beirte-se, a Thríonóid;
 muna bhfuil treas domh in/a/iarraidh ort,
 cuir mise 'na ndiaidh gan fhuireach.

65 Ná léig a' somplóir gan treoir
 i ndiaidh na deise-se, crochbheo:
 ar ghrádh do pháise san gcraann,
 cuir leo go Párrthas a' seandall.

63 thuidh Mor^{X1} thine DON¹(L) theine G³G⁴G⁶ chuairt^{G⁴},
 54 innealt G³G⁴G⁶ inghealt DON¹L iannlat MAL^K n-én MOR^{X1} (MAL^K)
 ann gach aon rún G³G⁴G⁶ an gach aon rúm DON¹ (L),
 56 's mo dhra L (DON¹) 's mo chrádh caoi G³G⁶(G⁴) mo dhís bráthar
 G³G⁴G⁶,
 57 as bíadsa MAL^K acht om beidh mé G³G⁴G⁶ (DON¹ L) níos mhó MOR^{X1}
 ní as G³G⁴G⁶ ní bhus mo DON¹,
 58 no mar DON¹ L G³G⁴G⁶ bharbhan DON¹ ndeirghean L aithbheo MOR^{X1}
 59 beidh gach feart ag an ngalar ann mo G³G⁴G⁶ (DON¹) beith gach
 feacht aige an galar anL, 60 tuitiom Lsí,
 61 dho do dheoin G³G⁴G⁶ (DON¹L) dod MAL^K,
 62 re DON¹ L G³G⁴G⁶ Thríonnoid G³G⁴G⁶,
 63 muna bhfuil MAL^K 'sda mur bhfuil DON¹(L) 's muna G³G⁴G⁶ treas
 MOR^{X1} DON¹ dhamh iarraidh L (DON¹) dhamhsa iarraidh G³G⁴G⁶
 domh a iarraidh MOR^{X1}
 64 ndiaigh MOR^{X1} ndeaidh L fuireach G³G⁴G⁶
 65 a om G⁴G⁶ easomplóir G³ eisiomplair MAL^K a somplair L,
 66 deise sa MOR^{X1} na díse úd L G³G⁴G⁶ (DON¹) crochbheo MAL^K,
 67 acht an onóir L G³G⁴G⁶ (DON¹) na páise G⁴G⁶ annsa DON¹L
 G³G⁴,
 68 cuir mesi go Párrthas leo an seandall G³G⁴G⁶ (L)
 seannall DON¹L Parthas MOR^{X1} cuir go Parthas leo DON¹,

Ní rabhas dall nó gur folaigheadh uaim
 70 mo dhís dearbhráthair i n-aonuaigh;
 acht anois damh go bráth ar dhíth foinn,
 ó hadhlaiceadh mo dhá chumann.

Mo chroidhe 'na chompar go bráth,
 ó thrí teinnte mo dhóláis;
 75 mo thruaighe-se do chách fan gcrúinn',
 go Luan gan gáir inntinne.

Mo Bhrian, mo Ruaidhrí, mo Róis,
 mo phian, mo ghruaim is mo phiolóid;
 mar trí teinnte dom' chrádh,
 80 's gan linnte mo chinn dhá bhfolach.

- 69 rabhais MOR^{X1} DON¹L raibheas G³G⁴ falaighubh MOR^{X1}
 falchiomh DON¹L no gur imthigh uaim G³G⁴G⁶ uaim MOR^{X1} DON¹L,
 70 dhías MOR^{X1} n-én MOR^{X1} uaighe G⁶,
 71 damh om L G³G⁴G⁶ MAL^K acht anois go bráth is mé ar G⁴G⁶L
 (DON¹) acht anois go bráth biad air G³ dhith suain G³(G⁴G⁶)
 dhíoth MAL^K dhíth MOR^{X1},
 72 hiodhlaiceadh MOR^{X1} le gur thalacadh L (DON¹) háodhalcadh a
 núaigh mo G³G⁴G⁶,
 73 ohraoidh DON¹ chumpar MOR^{X1} ccompar DON¹ L (G⁴G⁶) compar G³
 ohompar MAL^K bás MAL^K,
 74 tinnte MOR^{X1} a thrí theinte MAL^K na ttri tinte DON¹L ó om
 na trí theinte G³G⁴G⁶ go mo dhólas G⁴G⁶ (DON¹L) mo mhór
 dhólas G³,
 75 go mbudh truagh G³G⁴G⁶ (DON¹ L) bhíd cách DON¹ G³G⁴G⁶
 coruanne MAL^K ccrann DON¹ L G³G⁴G⁶,
 76 go om an luan MAL^K beidh go luan G³G⁶ (G⁴) beid go luan L
 (DON¹) inntinn G³G⁴G⁶ (DON¹ L),
 77 fá mo Bhrián DON¹ L G³G⁴G⁶ Rúadhraidh G³G⁴G⁶ 7 mo Róis
 G³G⁴G⁶,
 78 mo ^{G-}phian mo bhrón is mo phiolóid G³G⁶ (G⁴L) phiolad L mo
 bhrón mo philoid DON¹,
 79 () tri tinnte MOR^{X1} mar thrí teinte MAL^K na ttri
 tinte DON¹ L na trí theinte G³G⁴G⁶ do mo chrádh MAL^K
 G³G⁴G⁶ aige mo ohra DON¹ (L),
 80 ann mo cheann G³G⁴G⁶ (DON¹L) dá MAL^K DON¹ L G³G⁴ folach L
 fholach G³G⁴G⁶,

Ní mé Conall nó Laoghaire
 a' caoineadh na con(a) d'fhuil Íre:
 ní mé Déirdre 'gol fa chách,
 fa Naoise is a dhís dearbhráthair.

85 Ní mé Nuala 'gol sa Róimh,
 ar uaighe na dtri seanóir:
 ní raibh inghean Jí Dhomhnaill dall,
 cé caoineach a brón i Labhán.

Ní mé inghean a' Lir do bhí
 90 a' caoineach Fhiachra, Chuinn is Aodh;
 do chuaigh Nuala leo chum báis,
 's níor léig a fuachas ar athlá.

- 81 mar mhac Conaill G⁶ (G⁴) mar mhac Cubhaill G³ ionna G³G⁶ (G⁴)
 Laoidhre DON¹ L,
 82 ag caoi G³G⁴G⁶ aige caoi DON¹ L caoi cra DON¹ cona MOR^{X1}
 ccon MAL^K coine DON L G³G⁴G⁶ do dh'fhuil G⁶ (DON¹) do d'oil
 íre G³G⁴,
 83 'sni DON¹ L G³G⁴G⁶ Déardre MOR^{X1} ag gol MAL^K G³G⁴G⁶ (DON¹)
 aige gul L,
 84 fa om Aongus is a dhias MOR^{X1} Aongus sa dhís MAL^K fa Naos
 DON¹ L fa Naoise 7 G³G⁴G⁶
 85 ag gol G³G⁴G⁶ san MAL^K G³G⁴
 87 sni raibh DON¹ LG³ G⁴G⁶,
 88 cidh MAL^K ge gur DON¹ L gidh gur G³G⁴G⁶ bhrón MOR^{X1} DON¹ L
 mbrón G³ 6 Labhán MAL^K a lamhain DON¹ L a lúagham G³G⁴G⁶,
 89 an Lir G⁴ ui Lir MAL^K,
 90 a om MAL^K ag caoi crach Chuinn agus Aodh L G⁴ G⁶
 (DON¹G³)
 92 's om DON¹ L G⁶ an fuachas DON¹¹ L G³ G⁴ G⁶
 fúathchas MAL^K athlo DON¹ L,

'Déanamh smaíneadh ar urnaí na gcréacht,
is é thurnas mo sneandóir:

95 'dol a chaoineadh do pháise sa gcrann,
ní bhíom-sa acht ar lár a' tseachráin.

Acht iarrail do phárdún anois,
a thighearna Phárrthais is na bhFlaitheas:
i n-onóir do chumhacht i ngach tír,
100 tabhair dhamh-sa udhachta na haithrí.

A shealbhadóir neamh' is na néall,
a dhealbhadóir fairrge is minéisc;
'fhuascaltóir marbhán as broid,
bí ar chuaisne m'anama mar charaid.

-
- 93 A anam MOR^{X1} A nam MAL^K deanamh L dheanam DON¹ a déanamh
G³G⁴ (G⁶) smaíneadh G³G⁴G⁶ urnaídh MOR^{X1} urnaí DON¹ air
~~XXXXXXXXXXXX~~ do créacht G³ ccreat L urnaíche MAL^K
urnaigh G⁴G⁶
- 94 sheadéar MOR^{X1} sé nídh a thuirneas mo sheindeáir MAL^K ós
iad a thoirphlongheas mur an deud DON¹ (L), os uait a tnuirlion-
as mur an déad G⁶ (G⁴) os uait a thuirlingios maith is méin
G³,
- 95 dol om air chaoineadh DON¹ G³G⁴G⁶ (L) san MAL^K annsa G³G⁴G⁶
(DON¹),
- 96 nach mbíom DON¹ G³G⁴G⁶ L an MAL^K G³,
- 97 iarram MOR^{X1} acht om Gabhaim do L G³G⁴G⁶ (DON¹) phadun DON¹
phardon a níos L,
- 98 Párrthais sna bhflaithis MAL^K Párrthas 7 na flaignthis fhághail
G³G⁴G⁶ Phathrais L na bhflaignhios DON¹,
- 99 chomhacht MOR^{X1} chumhachta MAL^K DON¹ L G³G⁴G⁶ ann gach MAL^K
L G³G⁴G⁶
- 100 damhsa G³G⁴G⁶ ughachta MOR^{X1} MAL^K uachta DON¹ L uchta G³G⁴G⁶
haithridh MOR^{X1} MAL^K thairthaidh L (DON¹) hairthigh G⁴
haithrighe G³ (G⁶),
- 101 neamh agus néall G³G⁶ (L) neimhe agus néall G⁴ neamh et neul
DON¹,
- 102 fairrge as minéisc MOR^{X1} fairrge et minéisc MAL^K mara 7
mionéisc L G³G⁶ (DON¹G⁴)
- 103 a fhuascaltóir L G³G⁴G⁶ (DON¹) marbhán G⁴ (DON¹) marbhain MAL^K
(L)
- 104 cuaisne MOR^{X1} chuaisde MAL^K chuaisne a namama G⁴ (G⁶) m'anama MAL^K
blach ar chuaisne a namhuid mar an charraid L ar chuaisne ar
namama G³ mo anama DON¹,

105 Ná haithfír oram-sa, a ghrádh,
 m'ainonfeas a' caoineadh marbháin:
 acht, íosa, dearmaid mo choir
 i líneoh únearbhtha do leabhair.

Leabhar na diabhacht ós libhse,
 110 ná léig na diabhail iá m'anam-sa:
 mar scarais do chroidhe ar mo scáth,
 is oraibh a taoim ag ofráil.

Gan dearbhráthair dílis go bráth,
 gan aon dom' ghaol dom' thógbháil;
 115 muna bhfuighead fáilte ó chineadh Chuinn,
 's i m'aonar atáim go foircheann.

- 105 hathfír MOR^{X1} na hagarise orm a ghrádh G³G⁴G⁶ (L) na haghairse
 orm a ghra DON¹,
- 106 mairbhios MOR^{X1} m'ainbhios MAL^K (L) marbhainn MAL^K L (G⁶)
 caoinadh MOR^{X1} mo anbhios ag caoi na marphan DON¹(L) m'uail
 chumhaich ag caoi na marbhán G³G⁴(G⁶),
- 107 ach MOR^{X1} DON¹ dearmaid MOR^{X1} dearmoidich G³ dearmaid MAL^K
 dearmodaigh L G⁴ G⁶ (DON¹),
- 108 ann a líneoh MAL^K ann a líonnaibh dearfa L an a líonaibh
 dearfa, DON¹ air líonadh deireadh G³G⁴G⁶,
- 109 diaghacht MOR^{X1} o is G⁴,
- 110 leigidh G⁴ na om diabhla DON¹ L G³G⁴G⁶ mo anam L G⁴G⁶
 (G³ DON¹),
- 111 scoruis MOR^{X1} sgarais MAL^K L sgith DON¹, chraoidh DON¹ o
 sgoradh DON¹ G³G⁶ (G⁴)
- 112 is ort DON¹ L G³G⁴G⁶ ag ófrail MOR^{X1} dom aifráil MAL^K atá
 mo chomhfhurail DON¹ G⁴G⁶ (L)
- 113 díoleas MOR^{X1} dílios MAL^K (DON¹ L) go bás MAL^K go brách G³G⁴,
 114 's gan MAL^K do mo L G³G⁶ da mo DON¹L(G⁴) theagmháil L G³G⁴G⁶
 (DON¹)
- 115 muna bhfuighid MOR^{X1} acht mar bhfuigead MAL^K
 'sda mur bhfaghaid L (DON¹) 'smuna bhfághad G³G⁴G⁶ ó chianaibh
 Cuinn DON¹ L fáilte feasta a choídhche G³ (G⁴ G⁶)
- 116 's mo aonar G³G⁶ is mo aonfhar DON¹(L) foircheann mo
 shaoghail G³G⁴G⁶.

Acht beannacht leo-san anois,
 an dis do leon mé agus d'imigh:
 cé tá 'na ndeoidh mo chroidhe tinn,
 120 ní bhfuighead fóirint ón fhoirinn.

Seacht gcéad ar mhíle gan ghó
 agus seacht mbliadhna déag dá thionól,
 ó theacht Chríost go chabhair cháich
 go bás mo dhí gearbhráthair.

- 117 acht om DON¹ L G³G⁴G⁶ leo anois an dis sin G³G⁴G⁶ leofa
 anis a dis sin DON¹L
- 118 do leon mo chroidhe agus d'imthigh G⁴G⁶ (G³)
 7 a d'imigh DON¹L,
- 119 cidh MAL^K is ce tá mé nocht na ndiaigh tinn DON¹ L
 (G³G⁴G⁶)
- 120 bhfuighid MOR^{X1} bhfuighead MAL^K bhfaghaidh me L
 thagaidh DON¹ bhfuigh me G³G⁴G⁶ fóirinnt MOR^{X1}
 fóirighinn DON¹ (L) fóirighint G⁶ ona bhfuirinn DON¹ (L)
 o na bhfuirm G³G⁴G⁶,
- 121 thair mhíle G³G⁴G⁶ go beacht go MAL^K "seacht gcead
 deag ar DON¹,
- 122 agus om DON¹L mbliadhna MOR^{X1} déag om MAL^K
 a dtionnal G³G⁴(G⁶) a thionoil DON¹L
- 123 Chríosa MAL^K L
- 124 bais L dhias MOR^{X1} gearbhráthair DON¹
 gearbhráthar G³.

A FHÍORGHRÁDH NA NAOMH.

Niall [Óg Mac Murchaidh].

- 1 A fhíorghrádh na naomh mā shealbhaigheann tū [t/h] 'āit,
 dēana guidhe ar an maor fāna mhargān le mnāibh;
 fāna mhargān le mnāibh go cealgach san oidhche,
 's a ohrú chroidhe na ndāmh 's mē an tseantruaighe chríon.

Séamas [Mac Cuarta]

- 5 A sheantruaighe chríon gidh ba teann thū ag fás
 nach sin go bhfuil an aois dod' sheargadh chum báis.
 Dod' sheargadh chum báis go dearbhtha tā an aois,
 's ba marbh cruth do chnāmh gan deargadh na gcaor.

Niall

- Tá deargadh na gcaor gan seargadh in mo ghruaidh
 10 's gidh gur searbh thusa, 'fhir ohaioch, 's duit is
 dearbhfhóigse an uaigh;
 's duit is dearbhfhóigse an uaigh 's nī bhíonn cluain
 isin mbás
 's beidh a' nāisiūn faoi chíos ag an maor-sa ó do lá.

Séamas

- Ag an maor-sa ó mo lá ní bheidh téarma nō cíos,
 's ba chríon lom do ohnámh 's beidh do chalmacht gan
 bhrigh.
 15 Beidh do chalmacht gan bhrigh, gidh gur searbh leat a rádh,
 's beidh na garbhohluasa dhíot 'na marbhluath san gclár.

FOINSÍ: EG172 p686, Man 72 p18.

Csorí: Asairchright Neill Óig ui Mhurchaidh 7
 Shéamus Mhio Cuarta, Man 72 [EG172].

-
- 1 shealbhuidheann Lsí,
 4 chrú EG172 chuir Man 72 truaidhe Lsí,
 5 A shen EG172 rás (?) EG172, 8 badh Lsí,
 12 bialdh Lsí [et sic per cet], 13 bhialdh Lsí,

Niall

Ní bhíonn marbhluath san golár aocht seargán gan bhrígh
 's níl aocht tormán in do dhán, 'fhir mheardhánta chaoich.
 'Fhir mheardhánta chaoich, níl aocht seanghnás gan aird
 20 do chalmacht gan ohríoch 'bheith searbhteacht ar an mbás.

Séamas

Ní searbhteacht ar an mbás aocht dearbhcheart don
 go mbeidh do dheargleasa bhláith go marbhánta, mhaoir, ^{tsaoghal,}
 Go marbhánta, mhaoir, gidh gur meanmnach do ghnúis,
 's mās feargach do ghníomh, gheabhair armáil san gcúirt.

Niall

25 Ní bhíonn armáil san gcúirt aocht dearbhcheart ar ghrádh
 's níl aocht searbhaacht gan súth in do mharbhteacht ar
 do mharbhteacht ar an mbás 's tú dearbhchearte i n-aois ^{an mbás:}
 's go bhfuigheam garbhcheart ó mhnáibh sa ngarbhuais-se
 an tsaoghail.

Séamas

30 Ū do gharbhuaio san tsaoghal 's ō do leanmhaint ar
 bheir airm ghonta an Rí dod' dheargloit don mbás: ^{mhnáibh}
 dod dheargloit don mbás 's dod' thoirmeasc ar bhaos,
 ag creinnchrith do chnámh beidh dorchshluaighte daol.

Niall

Ní bhíonn dorchshluaighte daol ag creimchrímh ar chnámh;
 mar mbeadh morgloit ar dhraoi gheabhadh toirmeasc i n-ár.
 35 Gheabhadh toirmeasc i n-ár gidh gur doirbh leo 'ohur síos,
 's go mbíonn forbhfháilte ag dáimh le garbhcheirt san
 oidhche.

18	tarmán Lsí,	19	niel Lsí,
20	da chalmacht EG172	searbhteas	Man 72,
22	mbíaidh Lsí,	24	coúairt Man 72,
25	tearbh cheart Man 72,	26	súth ann do Lsí,
28	ngarrbhuaioisí Lsí,		
32	creinnchrith (?) EG172	creinn chruth	Man 72,
	bíaidh dorch shluaighte Lsí,		
33	creimchrímh (?) EG172	creim cruinn	Man 72,
34	Mur mbiadh Lsí a nár Lsí,		
35	cídh Lsí cur Man 72,	36	foibhfáilte Man 72,

Séamas

'Sé do gharbhcheirt san oidhche, tríd chealgaibh le
 bheir fearg ar na naoimh agus mairgneach gan truaigh:
 agus mairgneach gan truaigh 's mur ndoirbhghol gan aird
 40 's a teacht ghairmdhuibhe an Luain ní bhfuighe tairbhe ar
 mur gcás.

Niall

Gheabham tairbhe ar ár gcás le dearbhghrása an Rí,
 's ní bhíonn i ngeall leis an goáin aocht an tromdháimh
 a bhíos caoch.
 A' tromdháimh a bhíos caoch ag síorbhrosnadh duain,
 beidh a' doirbhghol faoi ohian 'teacht chrích lae an
 Luain.

Séamas

45 Teacht chrích lae an Luain ní tríd cheilg a bhias,
 tiocfaidh díbhfeirg anuas ó Chríost oraibh, a Néill;
 ó Chríost oraibh a Néill, muna smuainighir ar a pháis,
 beidh grísghortha i bpáin do bhar síorghoradh i gcáin.

Niall

Beidh dá shíorghoradh i gcáin san mbráththeine shíor
 50 agus airm ghonta an bháis ag láimhleadradh laoch:
 ag láimhleadradh laoch ar bairrchreatha don fhuaicht,
 leis na gairbhcheatha don ngaoith gan foircheann ar an
 uair.

Séamas

Gan foircheann ar an uair aocht róidheimhin don pháis
 san mbeotheine shuthain 's gach leomhanspiorad 'na lár:
 55 gach leomhanspiorad 'na lár 'ar cóir gola gan aoihb
 acht gleo deamhan agus gáir, gan ordghuidhe na naomh.

39	trúaigh Lsí,		
43	fíorbhrosnadh (?) EG172,	44	a ndoirbhghul Man 72,
47	smuainir Lsí,	50	láimh leadradh Lsí,
51	báirrchreatha (?) EG172,	52	fóirchionn Lsí,
54	leomhan spioradh Lsí,		

Niall

Gan ordghuidhe na naomh nó aobhneas san áit
 nī ar bhreitheamhnas fhir chaoich bhias síorraidheacht an
 ghráidh.
 Teacht síorraidheacht/an ghráidh gheabham grása an Spiorad
 Naomh

60 's gheabham rannpháirt le mnáibh san gcamchuart-se an
 tsaoghail.

Séamas

'Sé do chamchuart san tsaoghal 'cur feallohluain ar
 mhnáibh
 bheir/eas/ fearguaisle an Rí chum borbshluaighte 'chrádh:
 chum borbshluaighte 'chrádh nach geolmhlíonann a' chōir
 's go dtug aitheanta an dá ohláir chum seanmōra 'na ndorn.

Niall

65 Chum seanmōra 'na ndorn, ag tōraidheacht air do ghnāth,
 agus dearbhbhriathra Phōil mar ōirohiste 'na lámh:
 mar ōirohiste 'na lámh ga dtairmeasc ar chraos,
 's thug gach rōdhoctúir do mhnáibh oead forbhfháilte don
 maor.

Séamas

Ní headh forbhfháilte an mhaoir bhíos meanmnach ag Dia
 70 acht seanghnás na naomh, 'bheith gan bhantracht gan
 bhíadh:
 'bheith gan bhantracht gan bhíadh mar bhí Aindrias agus
 Eoin
 ag leanmhaint dá dtriath, gan ansacht ar phóit.

58 bhreitheamhnus Lsí fir Man 72 síorraidheacht Lsí,
 59 on (?) EG172 spad (?) EG172
 60 ranphairt EG172,
 62 bheirg (?) EG172 bheirg Man 72,
 63 shluaighe Man 72,
 64 na ndornn Lsí,
 66 dearbh bhriathra Lsí,
 70 gan bhíadh Lsí,

Niall

Is iad na cneadha rinneadh don fheoil thóig fuaircheo don
 90 's thug seilbh cheart ar cheol do leomhanspioradaibh
 do leomhanspioradaibh laoch gan daorchíos ar a n-áit,
 acht rannpháirt na naomh go síorraidheacht an bhráith.

Séamas

Teacht shíorraidheacht an bhráith nuair do chífir an uile
 ní smaoinéochair ar mhnáibh deasa aoldathúla, a Néill:
 95 Ní bhfuighir fíneamhain, a Néill, nó ithe reamhar is ól
 muna míneochair do léigheann le fíorcharaid na hóighe.

Niall

Tré fhíorcharaid na hóigh' gheabham trócaire ón Rí
 's le síorghuidhe na n-ord mar nósaim, 'fhir chaolch;
 mar nósaim 'fhir chaolch gidh gur searbh leat a rádh,
 100 chuirfeadh allbhruic as crích le do gharbhchnuic ar mhnáibh.

Séamas

'Sé do ghairbhchleas ar mhnáibh bheir searbhchroid ar phéin
 's ní marbtheine ghnáth bhíos i bhfearg Iffrinn ghéir:
 i bhfearg Iffrinn ghéir mar ndeargthar an uile phian
 'our na n-anmanna as oéill 'déanamh dearmad dá dtriath.

Niall

105 Déanamh dearmad dá nDia ag diabhlaibh an bhráith,
 smúid dhorcha na bpian dá ndianbhriseadh chum láir:
 dá ndianbhriseadh chum láir i n-ár bhocht faoi cheo
 's gan dúil aca 'theacht slán le hardghuidhe na n-ord.

89 rineadh EG172,
 94 aoldathamhla Lsí,
 97 rígh Lsí
 100 allbhruic (?) Lsí
 102 Iffrinn Lsí,

91 daorcíos Man 72,
 95 reamhar et ól Lsí,
 gharbhchnuic Lsí,
 107 a nár Lsí,

Séamas

Gan ardghuidhe na n-ord acht leomhain nimhe 'na n-áit
 110 i lár teineadh gan ór, gan glór aingeal 'na bpáirt:
 gan glór aingeal 'na bpáirt, gan róthoradh ón ngréin
 is leoghiorra don mbás go beo 'fulang i bpéin.

Niall

Go beo 'fulang i bpéin gach leomhanspiorad do shíor
 's níor chóir dhúinn a dhol i dtréas ar mhórchumas an Rí:
 115 ar mhórchumas an Rí d'fhulaing piantaí ar ěr scāth
 dearbhaighim gur baos a bheith sírtheacht ar mhnāibh.

Séamas

Nā bí 'sírtheacht ar mhnāibh, 'dol a goarn le lucht tréasa;
 is fineolta an trāth ar thógais gráin dóibh, a Néill.
 Tóig grāin dóibh, a Néill, 's glac pardún na naomh
 120 is d'aitheantaibh mhic Dé tabhair dearbhghrádh go fíor.

[GEANGAL]

Aois mhic Dé do rēir gach doctúir is fearr,
 míle gan bhréig seacht goéad anois caite 's a' ceathair,
 go h-am asairchrigh Néill agus Shéamais mar is follas do
 ar Thulaigh Ó Méith gan radharc nó cloistin 'na ndáil.
 chāch,

110 óil Man 72 ór (?) EG172,
 112 is leo ghiorra Lsí a bpéin Lsí,
 113 a bpéin Lsí, 114 rígh Lsí,
 115 dfulaing piantaídh Lsí,
 116 dearbhghuighim EG172 dearbhagluighim gur bhaos Man72,
 117 do a Man 72 treas Man 72,
 118 fineolta Man 72 daibh Lsí,
 122 a nois EG172,
 124 air Thulaídh Ó Méadh Lsí.

VI.

AG AN mBÓINN.

- 1 ag an mBóinn ghlacas gleo
 ó scaras le fód Chréamhainn,
 fearann tórtha an bharún leoin
 i n-aice an oird Ghaodhlaigh.
- 5 Fáigfead fós beannacht leo,
 mās de bheo Réamonn;
 deich gcéad scór 's gan a bheith i gcomhar
 i gcoinne gach ógmhaighdean.

FOINSÍ: Mur 105 p61, G² p470, G³ p11, G⁵ p (a) 9,
 E¹ p41,

Cscrí: Áilltán Chrébhainn Mur 105,
 Dúithche Chreamháoin: nó Grianan Bhaill' uí Cheallaidh.
 Mac Cúarta cct. G² (G⁵),
 Altain suairce Chre-Chuinn le Seumas dall Mac Cuarta G³,
 Dúithche Chreamhuin no Grianan Bhaile-úí-Cheallaigh.
 Seamus mhac Cuarta cct E¹,

-
- 1 Is aig G³E¹(G²G⁵) Bhoinn E¹ do ghlacas G⁵E¹
 a ghlacas G³ gleodh G²E¹G⁵,
- 2 trath sgar me G³G⁵E¹(G²) Chréamhaoín E²G⁵
 Chré-Chuinn G³ G²ⁿ Chreamhuin E¹ Chrébhainn Mur 105,
- 3 fearainn Mur 105 fearran G³ tórrthamhail G²
 tórrth'ail G³ tórrthach E¹ bharún león Mur 105
 Bharún G²G³G⁵E¹ leóghain G² leómhain G³G⁵E¹,
- 4 órd Mur 105 óird G²G³G⁵(E¹) Ghaédh-laidh G²
 Ghaodhalaigh G³ Gháodhalaighe G⁵ (E¹),
- 5 fáigfid Mur 105 toirbheart dóibh beannacht fós G²
 toirbhír dóibh beannacht fós G⁵E¹ acht faigthíod fós
 beannacht léof' G³,
- 6 do G²G⁵ Réadhmonn G²G⁵(E¹G³) bheo bheidhios
 Readhmonn E¹,
- 7 gan é bheith ccóir G² ccór G⁵ gan a bheith corr E¹,
- 8 oig-mhaighdin Mur 105 óig G³,

Rachad suas is glac~~f~~ad gruaim

10 i n-aice an chuain chéadfaigh.

Beir na sluaighte beannacht uaim

go fearann shuairc Chréamhainn.

Is iomdha buaidh uirthi is buairt

ó scar mo chuairt féin léi,

15 go dtig rabhairt chuach ar labhairt luath

is ceileabhar ag uaisle éanlaith.

Is i gCréamhainn thíos atá mo mhian, -

amharc séimh fásaigh,

radharc réidh coilleadh is féir

20 is uisce tréan támhaill:

teas ón ngréin, tuilte ón Éirn',

is bric ar léim snámh' ánn;

nach truagh an té 'tá scarmhaint léi,

's go bhfuighinn-se féin a' tsláinte ann.

- 9 glacad³grúam Mur 105 rachfad E¹ Tráth théighim-se
 suas G³ is om G²G³G⁵E¹ glacam G²G³G⁵ a ghlacadh E¹,
 10 chuan Mur 105 cheachtfaidh Mur 105 chéadfaidh G²G⁵,
 Ghaedhalaighe E¹ chréuchtaigh G³ⁿ a céimniughadh G³,
 11 Fithche slúag do bheannacht uaim G²G³G⁵,
 Fithche sluaigh beannacht uaim E¹,
 12 Chréthfuinn Mur 105 fearann nuadh Chré-Chuinn G³
 a bhfearann núadh Chreamháoin G²G⁵ go fearann nuadh
 Chreamhuin E¹,
 13 orthaí Mur 105 buaidhreadh ortha 's grúaim G²G⁵E¹(G³)
 is iomdhaidh buaidh orthadh is gruaim G³ⁿ,
 14 léith G²G³ leog E¹ leof G³ⁿ,
 15 go dtig om G²G³G⁵E¹ rabhairt rúag air labhairt cúaich G²
 mur mbionn rabhairt rúag air labhairt cúaich G³
 mar mbidheann rabhairt ruag labhairt cúaich E¹
 bíonn rabhairt rúag air labhairt cúaich G⁵
 rabhairt chuach air labhairt luath G³ⁿ,
 16 sic G³ⁿ (Mur 105) ciliúr Mur 105 éanlaigh Mur 105
 7 ceileabhar uaisle aig éunlaith G²(G³G⁵)
 as ceileabhar suairc aigeunlaidhe E¹,
 17 cCrébhainn shíos Mur 105 gCre-Chuinn shíos atá mo
 dhiaigh G³ is om G²G⁵E¹ Coréamháoin shíos atá mo
 dhiaigh G²G⁵(E¹) A Chreamhuin E¹,
 18 fásaigh G⁵ (E¹),
 19 raédharc Mur 105 reidhearc G⁵ coilleadh Mur 105
 coille E¹ féir Mur¹ feoir G⁵E¹ is om E¹
 20 agus G²G⁵E¹ tabhuill G³,
 21 tá teas G²G⁵E¹ biann teas G³ ngríain G⁵ ghréin G³E¹
 's tuilte G⁵ Éirne G³E¹ (G²G⁵),
 22 agus G²G⁵E¹ breio G²G⁵E¹ breice G³ léim G³
 léim a snámha G²G⁵ a leimnidh air snámha E¹
 ann om G⁵E¹,
 23 scarfuint Mur 105 's nach G³ don té E¹ sgaramhuin E¹
 léith G²G³,
 24 an G²G³G⁵ 's tsláint' G³,

25 Beir partaigh uaim go háth 'n Uisce Fhuar,
 mar bhfuil na mnáibh 'is uaisle faobhthaidh.
 Cuirim slán don uair dar ghnáth mo luath
 san ard-so thuaidh i gCréamhainn.
 Ó d'athraigheas uaibh chun na Galltacht suas,
 30 mo chairde buan gur thréig mé.
 'Mo tháimh, 'mo shuan is gnáth mo bhuairt,
 is mē báite buarthaí tréithlag.
 A inbhear éisc a' bharún tséimh
 's ag Loch na Séad atá siad,
 35 mar mbíonn céadaibh d'alaibh glégeal
 ar abhainn ag géarsnámh ann.
 Cellaibhar éan i mbarraibh géag,
 agus duilleabhar tar éis fás thríbh;
 meadhair ghéar chon agus ghadhar
 40 i dtús gach lae ar ardaibh.

25 Beir beannacht $G^2G^5E^1$ nAth-'nuisgh'-fhuaire G^3
 fhúaire E^1 ,
 26 faedhfuídh Mur 105 faofaidh G^3 na mná uaisle is
 féile $G^2G^5E^1$,
 27 sláin Mur 105 géad slán don uair air ghnáth mo
 chuairt $G^2G^5E^1(G^3)$,
 28 ocrébhainn Mur 105 fuigh ealtair úaigneach Chréamhain G^2
 go hAltan suairceach Chre Chuinn G^3 fuigh áltain
 úaigneach Chréamhain G^5 faoi áltain uaigneach
 Chreamhain E^1 ,
 29 ann a gcálltacht Mur 105 ó d'árduigheas úatha fa'n
 ngáltacht súas $G^2(G^5)$ o d'athruigh suas a ngalltacht
 uaf' G^3 o dárdaigheas uabh fan Ghalldaocht suas E^1 ,
 30 mo chairdidh buain gur thréigheas G^3 ,
 31 Bidhiom lán de'n ghruaim mo sháimh 's mo shuan $E^1 (G^5G^2)$
 []eith G^2 don ngruaim $G^2(G^5)$ Gach la faoi ghruaim
 mo thamh mo shuan G^5 ,
 32 cráidhte búarthaídh G^2 cráite búairthidh G^5 craidhte
 buartha E^1 buithte buaidheartha G^3
 buadharthaídh G^3n trélag Mur 10r $G^2G^3G^5E^1$,
 33 inbher Mur 105 inbheir éisg an Bharúin G^3 an uimhir
 íaisg an Bharúin tséimh $G^2G^5(E^1)$,
 34 is a loch $E^2G^5E^1$ air loch G^3 sheud G^3 atá sé G^2G^5
 ata si G^3 ,
 35 mbídhinn céadaibh d'alaibh gléghal Mur 105 mar bhfuil
 céadtha d'ealaibh 's géis gle ghleal G^2 mur bfuil na
 céudtan eala 's geis G^3 Mar a bhfuil na céudtha
 d'ealaibh glé geal E^1G^5 ,
 36 ar an amhainn is iad ag snámha $G^5(E^1G^2)$ air tuillte
 tréun a' snamh ann G^3 air thuillte tréun a's iad ag
 snámha G^2n ,
 37 Celiúr én Mur 105 cellbhar G^2 mbarruidh ghéug G^3 ,
 38 duilbhar Mur 105 thríbh Mur 105 a's duilliúr go tréan
 a fás ann G^2 agus duillear go tréan a fás inn $E^1 (G^5)$.
 39 'odhair ghór Mur 105 ghaédhir Mur 105 meidhir G^5
 choin $G^2G^5(G^3)$ ghadhair G^2 ghadhar $G^3G^5E^1$ ghéur-
 chon agus E^1 ,
 40 ard ann $G^2G^3G^5(E^1)$,

'Sí dúithche na fáilte, dúithche na sláinte,
 dúithche an chrábha riaghailta,
 dúithche na ndán 's gan diúltadh le fágghail
 dúithche na [ch] dearnaídh díoghbháil;
 45 dúithche is fearr insna cúigibh Gallta
 dúithche nach n-aithnigheann fiabhrán;
 nach dubhchroidheach atáim fō chumhaidh ō d'fhágas
 an dún is áille, an Grianán.

Is binn na heoin le coim gach neon
 50 fa choillte dlúth', 's mé 'dtriamhainn.
 Níl ponc sa gceol nach seinntí leo
 faoi bhrinnsí cnodh sa nGrianán;
 nach sloinntear leo ós ceann Fhiadh Bhóth
 cia gur tinn mē beo dhā ndíobháil;
 55 go dtiocfadh soilse i n-ór 'na thuilte romham,
 d'fháig linnte deor ar m'fhiabhrán.

41 na fáilte í G^2G^3 na sláinte í $G^2G^3G^5E^1$,
 42 dúithche nach ndearnaídh díoghbhail G^2G^3 nach ndearna
 díoghbháil G^5 nach ndearnaídh díoghbhail E^1 ,
 43 'sgan dúil le na fágghail $G^2G^3G^5$ 'sgan a leithid le
 faghail E^1 ,
 44 dúithche nach ttárlan fiabhran G^3 ($G^2G^5E^1$),
 45 Sí'n dúithche is fearr annsna cúigibh Gállda $G^2G^5(G^3E^1)$
 cúigadh Mur 105 cúigibh Gallta í G^3 ,
 46 dúithche shálmhar shíolmhar $G^2G^5E^1$ dúithche shálmhar
 fháilmhar G^3 ndáthnaighenn Mur 105,
 47 a táim fuigh smúid gach lá $G^2G^3G^5(E^1)$,
 48 áilne Mur 105 fá úr [dhún²ⁿ] a's áille 'n ghríanáin G^2
 fán dún a's áille an ghríanáin G^3 (G^5E^1),
 49 heón Mur 105 le cim Mur 105 Is binn guth loin os
 ceann na húaimhe G^2G^5 (E^1) Is binn guth loin os ceann
 na cúirte G^3 ,
 50 chuilte dlúmh Mur 105 a choillte cnudh na n-éunlaithhe G^2G^5
 í choilltibh gnú na néunlaídh E^1 'sa coillte cnudh na
 n-éunlaithhe G^3 ,
 51 'snach bhfuil ponc den cceol nach sinnfear leo $G^2G^3G^5(E^1)$
 sinn tígh Mur 105,
 52 fuídh bhrinnsigh Mur 105 air bhrainnsigh óga an
 ghríanáin $G^2G^3G^5$ air bheangain óga an ghríanáin E^1 ,
 53 Fhiadh bóth Mur 105 Budh grinn a nglór a cceann gach
 neoin $G^2G^3G^5(E^1)$,
 54 ndiaphal Mur 105 'sní buan mo bhéo da bféagmuis G^2G^5
 (G^3E^1) de neugmhuis E^1 ,
 55 dttuocadh Mur 105 a nóir Mur 105 ag búrra na Bóinne
 go cinnte mbrón $G^2G^5(E^1)$ ag barra na Bóinne go cinte
 a mbrón G^3 ,
 56 's mé líonta déorfaídh bhfiabhrán $G^2G^5(G^3)$'s me
 caoi lán deor sa bhfiabhran E^1 ,

- Is iomdha seod sa gCloch Nua chóir
 'ag an mbarún óg cráibhtheach.
 Ní lia nā ceol a sheinntear dóibh,
 60 diomdha do cheol clársaigh.
 Trí fichit coirn suite ar bord,
 líonta de bheoir Spáinneach.
 Agus ghabhaid go leor sac lena ól,
 is líontar dóibh a sáith de.
- 65 Is iomdha búr i gcontae Lú
 nach seasann clú do chéile,
 acht dhruidfeadh a súil' go daingean dlúth
 nuair chāid siad chucu mo léithide.
 Ní é sin dúthchas a cleachtadh dhamh-sa
 70 nuair bhí mé 'ndúithche Chréamhainn;
 ghabhainn ól gan diúltadh is biotáilte chumhra
 agus seinm go ciúin ar théadaibh.
-
- 57 seoid Mur 105 nuadh chóir Mur 105 annsa ceolich
 nGadh $G^2G^3G^5(E^1)$,
 58 an barún óg cráibhach Mur 105 ag an mbarún óg
 cráibhtheach $G^2G^3G^5(E^1)$,
 59 líath G^5 shinnter Mur 105 a chanfar dhóibh G^2
 shinnfir G^3 shinnfear $G^5(E^1)$,
 60 da cheol Mur 105 is imirt méoir air chlársach $G^2G^3(G^5)$
 le himeirt méor air chlársighe E^1 ,
 61 Deich ccéad córn suighte air bord $G^2G^3G^5E^1$,
 62 bheoir Spáinnach Mur 105 de $G^2G^3G^5E^1$,
 63 leóir Mur 105 Togh gach seórt, sack len ól $G^2G^5(G^3E^1)$
 taegh E^1 "sac" G^3 ,
 64 sáigh dé Mur 105 a shilfear leó is fáilte $G^2G^3G^5E^1$,
 65 búdhar Mur 105 Lúgh Mur 105 Nach iomdha G^3
 Lúghaidh G^2G^5 Lúdh G^3 Lúgha E^1 ,
 66 sesainn Mur 105 clú $G^2G^3G^5E^1$ a chéile G^3 ,
 67 ach dhruideadh Mur 105 súl Mur 105 a dhruidfeadh a
 súile $G^2G^5E^1$ a dhruideadh a súil G^3 ,
 68 'núar Mur 105 chucadh mo léghtí Mur 105 nuair a
 chífheadh $G^5E^1(G^2)$ nuair a tifeadh G^3 chuca $G^2G^3G^5E^1$
 mo léithide $G^2G^3G^5$ mo leithid-se E^1 ,
 69 /n/ or bheith sin a dhúthchas G^2 ní mur súd a
 cleachtadh. G^5E^1 nior bheidheadh sin duthchas a
 b'fhaisiun dúinn G^3 ,
 70 'núar Mur 105 Chrébhainn Mur 105 nuair a bhí mé
 $G^2G^5(E^1)$ Chréamhainn G^2G^5 Chreamhainn E^1
 trath bhí me a nduthchaidh Chré-Chuin G^3 ,
 71 bitáilte Mur 105 acht ól gan diúltadh $G^2G^3G^5E^1$
 air heallaidh chúnra $G^2(G^5E^1)$ de'n mbiotailte
 chumhra G^3 ,
 72 seinm go ciúin Mur 105 7 seinnim chiúin air théudaibh G^3
 as cláirseach chuin fa théadaibh E^1 7 clársach
 chiúin air théadaibh $G^5(G^2)$,

Ar mo thriall chun a' dúin, chun a Ghárdha Nua
 mar bhfuighmis áirní dubh 'gus sceachonaora,
 75 measaibh cumhra ar chrannaibh dlútha
 agus mil go ciúin ar chuisseogaí,
 loin gan smúid a' seinnm dúinn
 i dtús gach lae ar mochóirghe;
 Alt na nUan, mo chrádh 's mo chumha(ídh),
 80 faoi choirce dlúth ag scológaí.

73-80 om Mur 105,

73 ann a dúin G^2G^5 chum an dúin sin E^1 ann a ghárdha
 nógadh G^2 sann a ghárrdha nógadh G^5 'san ngairdín
 nuadh E^1 Beir partuigh uaim ann a ghairlín nuadh G^3 ,
 74 bhfuighmuis áirnidh G^2G^5 bhfuighinn G^3
 bhfaghmais E^1 áirnidh dlúth G^3 áirnidhe dhubha E^1
 is $G^3(E^1)$ sceach chaoraídh $G^5(E^1)$ sgiathachairídh G^3 ,
 75 cúnra G^2G^5 dlúghadh G^2G^5 measa E^1 air a chrannaibh
 G^3 dlútha E^1 ubhall G^3 ,
 76 mil mur dhriúchd $G^3G^5(G^{2n})$ chuisseogaibh E^1
 chuisseogaídh $G^2G^3G^5$,
 77 sinim G^2G^5 loinn E^1 sinm E^1 ceoltaídh ciúin ag
 loin gan smúid G^3 ,
 78 muchóirigh G^2G^5 air mhuchaoraibh E^1 ag triall le
 neoin 's le moch eirigh G^3 ,
 79 Ta alt na nuan G^5E^1 ghúmha E^1 is parc na n-úan
 go siorrthaidh suthain G^3 ,
 80 fuigh G^2G^5 dlúgh G^2 dlúghadh G^5 sgológaidh $G^2G^3G^5$
 sgologaibh E^1 .

A GHLANTANAIGH NA SEOD.

1 A Ghlantanaigh na seod 's na lanna nite i n-ór,
 's go gcanann siac sa Róimh go bhfuil (tú) i n-oird aige Dia:
 's nachar bh'aithne dhúinn do sheort le maithéas ins na cógaibh
 ó theastaigh uainn an t-óghan a mbíodh slóite 'na dhiaidh.

5 'Sé is ainm dhuit Criostóir óg bheir go flaithiúil uaidh
 an t-ór,
 do mhacraidh-se na leomhain(?) a mbíodh ór aca a bhfian:
 's dá mbíodh maithéas críocha Fódhla idir eachraidh agus cóistí
 'triall go Baile an Lóda, go bhfaigh beoir ann go fial.

A churaidh deas na mbéimeann, dá gcrinneocha na céadta,
 10 faoi chumas dá scéitheach ag tarraidh didin uaid,
 is fuil chumasach uí Néill fuair urraim le céim
 mar sholas ón ghréin i dtimchiall do ghruaidh
 A chroidhe phronnta na séac a tháinig ón Ghréig
 a chosnadh na sléibhte don airgead nua,
 15 's é do chluinnim-se dá léigheadh aige uaisle na h-Éirinne,
 gur tusa an tréannaomh atá ar an fhine thug buaidh.

FOINSE : CILL p 261.

Cscr : Aige so ceol molta do cuma les an dall
 mac Cuarta do Christeoir Glantunn Bhailla
 an Loda.

1 seoid Ls nitte Ls móir (?) LS, 2 sgo canainn Ls do anoid Ls,
 3 bhaithna dhun 2 seort Ls niaiteas (?) Ls coguibh Ls, 4 mbiadhLs
 5 Cristar Ls slaithmeal uadh Ls,
 6 mhacraidh ri (?) Ls na loig Ls a bfian Ls,
 7 crioc a fola Ls coistidh Ls;
 8 trial Ls Baile Ls an go fiagnal Ls,
 9 A curraidh (?) Ls beamun Ls cc^uneocha Ls, ceada Ls,
 10 2 sgeigheadh Ls,
 12 thollas on grein a timchial 2 gruaidh Ls,
 13 sheud Ls Greuig Ls, phronta Ls,
 14 chosna na sleibhta Ls airg^g Ls;
 15 cluinnimsa 2 leaige aige uaisle Ls,
 16 a trian naomh Ls,

Is fialmhar 's is greannmhar an tighearna dona Glantanaigh,
 'tá 'n iarla ar a' dream sin do n-airdim buaidh;
 ar shliocht Niallach na Lann teann 'mbíodh sciatha aca i
 gcanart

20 's a gcliar aca canaracht le crábhach buan.
 Tá mur bhfiarbhochta dallmhar 'teacht aniar ó gach fairge,
 'triail fan armart a bhíodh cách a luadh:
 's tú biadhtach gach hanmain (?) na bhfear rialta ga(ch)
 hanmhan,
 's iad 'triail fa do chruimrigh 'g iarraidh grása uaid.

25 A Ghlantanaigh an aoibhnis, a cheap a chlanna mílidh,
 dar bh'ainm Seán a' díomais chlaoitheadh na slóigh,
 is é Ó Dochartaigh croichíúil na n-eachraidh donna daoile
 ag a mbíodh ursanaí 'chuid sriantaí dá mhionlach an óir
 maithé tíre id shliocht, barúin agus laocnraidh
 30 do mholadh chine daonna 's do chríochnadh gach eoil:
 's nach gcurfa callaí ar na saoithe tráth thiocfadh siad
 'do líon-sa,
 ach ucsaidí an fhíona 'chur 'na suidhe chuca ar bord.

17 sialmhur (?) Ls tiaghearna Ls,
 18 air dim Ls,
 19 niadé na lann ċ Ls sgiaghte oca a ccan^ut Ls,
 20 oca cañu aš le c^ab̄ Ls,
 21 dallm̄ Ls g^{fa} Ls,
 22 arm^ut Ls,
 23 nanmim (?) Ls hanmhuñ Ls,
 25 Gleantunaidh Ls iaobhneas a chap Ls míledh Ls,
 26 diomas chlaoi^t Ls,
 27 dothartaídh croichmhail Ls daoila Ls,
 28 ursannaídh chuid sreentaídh da mhínlach Ls,
 29 suar a iudh maitha Ls barunn Ls,
 30 mhollabh chinn a daone Ls chríochnadh Ls,
 31 callaídh Ls tra thucfadh Ls,
 32 ugsaídh Ls chuir na suighe huca Ls.

VIII.

A INGHEAN ÁLAINN. CHUINN UÍ NÉILL.

1 A inghean álainn Chuinn Uí Néill,
is fada do shuan tar éis do áir:
is nach gcluín uaisle do chineadh féin
a' caoineadh do spré tar éis a bháis.

5 Ceilleabhar na n-éan lúthmhar luath,
theastaigh uait, 'fhaoilleann bháin:
cha bhíonn tubaiste muna mbíonn spré,
is déan-sa foighid ó ghreadadh lámh.

FCINSÍ : DON^{VII} p 97, 23 N33 p 471 (L5-16),
LLCYD, CAM 4436.

Cscri : Seanraidhte 7 c N33,
Conn O'Neills daughter of Ballymascanlon had a pet
blackbird that perished in a tub of roche lime which
gave rise to the following lines.

Séamus mac Cuarta a sgríobh. LLCYD, DONN^{VII}

Tri Rainn is Abhran le Seamas Mhac Cuarta CAM 4436.

-
- 1 nighean Lloyd Don^{VII} a om inghean CAM 4436 Chunn Donn^{VII}
chiúin Lloyd CAM 4436,
2 shuain do om CAM 4436;
3 chineamh Lloyd Don^{VII} chinnidh CAM 4436,
4 tú caoineadh CAM 4436,
5 ciolabhar Don^{VII} ciliubhar CAM 4436 nén N33 a neain
CAM 4436 luthmhar Lloyd Donn^{VII} glórach N33,
6 theastuigh o d'íolan bháin Lloyd theastuigh uad íolan bháin
Donn^{VII} theasdaigh uait íolain bháin N33 (CAM 4436)
7 cha bhíonn Lloyd (DONN^{VII} CAM 4436) ní bhíonn N33 tubasda
DONN^{VII} muna mbíonn Lloyd (DONN^{VII}) acht mur mbí N33 ach
mur mbíodan CAM 4436,
8 foighid Lloyd faoighid Donn^{VII} CAM 4436 ghreadamh
CAM 4436,

Ó ghreadadh lámh is ó shileadh rosc

- 10 glac-sa tost, a fhaoileann úir:
a inghean álainn Chuinn Uí Néill,
fá dhás do éin ná fliuch do shúil.

'Fhaoileann a d'fhás ó airdri Uladh na rí,
fuirigh mar tá, is fearr é nó imtheacht le baois:

- 15 fá do éan beag a b'áille gáire ar imeall na gcraobh,
chan ceist dnuít a dhás go bráth is é nite le haol.

- 9 ghreadamh lámh Lloyd Donn^{VII} so N33 shíolamh Lloyd Donn^{VII}
silleadh CAM 4436,
- 10 glacsa tost Lloyd Donn^{VII} (CAM 4436) glacfadh tocht N33
iolan úir Lloyd Donn^{VII} a iolain N33, iolain CAM 4436,
- 11 nighean Lloyd Donn^{VII} ingin N33 alun DONN^{VII}
chiúin Lloyd Chuinn N33 (Donn^{VII}) a om inghean alun
ciuin Uí Neill CAM 4436,
- 12 do ean Lloyd Donn^{VII} de eun N33 a nein CAM 4436 nach
Lloyd Don^{VII} CAM 4436 fliuch súil N33 dá shúil
Lloyd Dohn^{VII},
- 13 iolan Lloyd Donn^{VII} iolann N33 iolain CAM 4436 ardrigh N33
áirdriogh Lloyd Donn^{VII} rígh N33, ríogh Lloyd DON^{VII}
Ullamh CAM 4436,
- 14 fuaraig Lloyd fuiridh N33 CAM 4436 furaigh DONN^{VII}
tá Lloyd Don^{VII} (CAM 4436) táir N33 sis N33 is
féidir e Lloyd ná N33 no Lloyd Donn^{VII} baos N33,
- 15 ab áillne N33 ar ionnal Lloyd Donn^{VII} CAM 4436 ar
eunlaidh N33,
- 16 ní ceist N33 brach CAM 4436 nigte N33 haoil DONN^{VII}
aol Lloyd, níota le haol CAM 4436.

A LEANNÁIN GRÁIDH NA DTRI DTRIÚR.

1 A leannáin gráidh na trí dtriúr

do mhaighribh áille gan ainiúl;

acht mac an Dagh/dh/a agus Sneara shoir

ni bhfuair clann Adhamh dhá dtiobraid.

5 Ar dhraoidheacht Thuatha Dé Danann draoi

fuair mac an Dagh/dh/a dá gcathraoi;

's ar mhillseacht do mheoir mbarrghlan mbinn

cheangladar báidhe do chumann.

FOINSI : EG p 49 b, DONN¹ p 35, F p225, DONN¹¹ p 62
ADD¹ p 135, 23 B 9 p45, MOR^{XX} p 40, 23 N 33
p52m,

BF^{XXVI} p61, DONN^{VII} p61, LLOYD (?).

LSÍ EILE : EG⁵ p 139, LN 428.

CSCRÍ : Seamus Ua Cuarta cct. EG F,

Seamus mhac Cuarta cct. N33 BF^{XXVI} (DONN¹ DONN¹¹)

Seamus mhac Cuarta cct. ADD¹ B19,

Seamus mhac Cuarta do Phacruig McAlinduin MOR^{XX}

Seamus mhac Cuarta. McCourt gratefully returned

the compliment in the most flattering style of language
DONN^{VII},

-
- 1 leannan MOR^{XX} DONN¹ ADD¹ (DONN¹¹) ghrádh DONN¹¹ ghráidh B19
gradh MOR^{XX} triar DONN¹¹ triúr DONN¹¹ triar MOR^{XX} triúr N33
- 2 da DONN¹¹ BF^{XXVI} B19 da maireadh N 33 mhaghradhíbh DONN¹ (MOR^{XX})
mhaidhreadh B19 (BF^{XXVI}) mhaighridhíbh ADD¹ (DONN^{VII}) maidhribh
DONN¹¹ áille DONN¹¹ an ndúil DONN¹ ADD¹ B19 N33 an dúil DONN¹¹ an
ndiul MOR^{XX},
- 3 ach DONN¹ DONN¹¹ mhac DONN¹ mic B19 MOR^{XX} mhic N33 Daghá F
Dadha DONN¹ B19 Daghá N 33 agus tu DONN¹ (DONN^{VII}) is tú B19
N33 et tú ADD¹ BF^{XXVI} MOR^{XX} DONN¹¹ 7 Theara F EG soir MOR^{XX}
saor DONN¹¹ a stoir DONN^{VII},
- 4 bhfuair MOR^{XX} Adhamh DONN¹ B19 Adhbha DONN¹¹ da ttaibrad DONN¹
da B19 dha dtiobruid EG F de dtiobrud DONN^{VII} de thiobrad chlann
oirfid a d'íbh N33, da tiobraid DONN¹¹,
- 5 Ar EG F Mas do DONN¹ ADD¹ MOR^{XX} (DONN¹¹ BF^{XXVI}) mas tre B19
N33 dhraoigheachta DONN¹¹ DONN^{VII} ADD¹ (BF^{XXVI}) Thuath Deadan
draoigh DONN¹ (MOR^{XX} DONN^{VII} ADD¹ Dé draoi N33 De danann EG
BF^{XXVI} B19 D.D. an DONN^{VII} DONN¹¹ an draoidh B19
- 6 fuair DONN¹ MOR^{XX} fáir ADD¹ mhac DONN¹ mac Daghá DONN¹¹ mic MOR^{XX}
DONN^{VII} Daghá N33 do MOR^{XX} B19 DONN^{VII} a N33 ccaraidh DONN¹
ADD¹ B19 DONN^{VII} (BF^{XXVI} MOR^{XX}) ccathraoi EG ccaraid DONN¹¹
charoid N33, cca F
- 7 'sair EgF is tre DONN¹ DONN¹¹ ADD¹ BF^{XXVI} MOR^{XX} N33 DONN^{VII} tre
B19 mhéor B19 N33 mhéar DONN¹¹ bharrghlan bhinn DONN¹ B19 N33
MOR^{XX} bharrghloin ADD¹ BF^{XXVI} (DONN^{VII})
- 8 cheangladar EgF ceangladh DONN¹ DONN^{VII} BF^{XXVI} (MOR^{XX}) a ceangladh
DONN¹¹ N33 léir ceangladh B19 ceanglaid ADD¹ da EgBF^{XXVI} dar
ccumoin B19 chumann MOR^{XX} DONN^{VII} ccumann N33,

Canamhain do bheoil dhorcha ghrinn,
 10 ar lorg Theirdhealbhaigh an tseanfhoinn,
 do thabhaigh dhuit tiobraid na dtrí sruth
 's a' naonbhar músa dá n-ainmniú.

[An tAmhrán]

más ar chaitheamh disle an eagna is mian libh chum báis

no chur

fan tiobraid shithe dhá ohfuil sibh líonta 's gan tráigh

'na bhun;

15 's gach tuile dhíobh ar anaiste chéanna ag fás gan scor,
 nó an mise d'íocfadh an mhíl do scaoiltear tré dharr bhar
 gcroibh.

- 9 Canamhain EgF tre chanamhaint DONN¹¹ (BF^{XXVI} B19 N33) is tre
 chanamhain DONN¹ MOR^{XX} (ADD¹) chanamhain ADD¹ BF^{XXVI} B19 N33
 bhéil DONN¹¹,
- 10 a tséanfhuinn B19 (N33) treanfhuinn EgF (?)
 11 do thabhuidh EgF a thabhaigh DONN¹ (DONN¹¹ B19 ADD¹) do om
 tabhuidhe BF^{XXVI} do om tábhaidh N33 habaidh MOR^{XX} DONN^{VII}
 dhuinn B19 N 33 toibread B19 tiobrad ADD¹¹ N33 sruth DONN^{VII}
- 12 agus naoinmhear DONN^{VII} is naonmhar MOR^{XX} naonmhar N33 miusa EG
 músa F musas DONN¹¹ ADD¹ BF^{XXVI} MOR^{XX} B19 N33 DONN^{VII}
 muisis DONN¹ dha EgF ga DONN¹ da DONN¹¹ ADD¹ BF^{XXVI} B19 N33
 MOR^{XX} nainmneadh EgF (DONN¹¹ DONN^{VII}) nainmnuigh DONN¹ (ADD¹)
 nainmniughadh BF^{XXVI} N33 nainmniughadh B19 namanach MOR^{XX},
- 13 Mas ar EgF mas tre DONN¹ DONN¹¹ ADD¹ BF^{XXVI} MOR^{XX} B19 N33
 chathamh DONN¹ MOR^{XX} (DONN^{VII}) disleacht B19 N33 disleadh DONN¹¹
 um a neagna DONN¹ ADD¹ BF^{XXVI} B19 MOR^{XX} N33 an eagna EgF dhon
 eagna DONN¹¹ mithid DONN¹¹ libh om ADD¹ bas MOR^{XX} do chur
 MOR^{XX} DONN^{VII} cuir BF^{XXVI}
- 14 'sar B19 san N33 tiobrad ADD¹ BF^{XXVI} N33 DONN^{VII} B19 shíghte
 EgF shithe ADD¹ BF^{XXVI} síthe DONN¹ MOR^{XX} shíth DONN¹¹ saoithe
 B19 righe N33 o N33 dha EgF a Lsí eile sibh EgF síohse Lsí eile
 líonta ADD¹ tráth ADD¹ BF^{XXVI} truaigh MOR^{XX} bun DONN¹¹ MOR^{XX}
 DONN^{VII},
- 15 sgach EgFBF^{XXVI} gach DONN¹ DONN¹¹ MOR^{XX} ADD¹ B19 N33 dhíobhtha
 DONN¹ DONN¹¹ MOR^{XX} BF^{XXVI} (ADD¹) díof B19 dhíobh EgF (N33)
 asde DONN¹ chiodhna EgF DONN¹ cheadna DONN¹¹ chiodhna ADD¹ aige
 DONN¹ MOR^{XX} chéadna uadh fas B19 N33 ag om ADD¹ BF^{XXVI}
 scúir ADD¹,
- 16 a díocfadh N33 d'íocfas BF^{XXVI} mhíl a DONN¹ ADD¹ ga N33
 sgaoilfear BF^{XXVI} ga sgaoileadh N33 sgaithleadh DONN¹¹
 sgaoilthar B19 tríd B19 (N33) mur MOR^{XX} ccrubh DONN¹ MOR^{XX}
 (N33) ccruibh EE DONN¹¹ ADD¹ BF^{XXVI} (B19)

A MHACAOIMH A THÉID.

- 1 A mhacaoimh a théid a lasaigh do léighinn
go Bailtic nó an taobh suas di,
agus ghlacas, indiaigh do thasc a bheith réidh,
faoi bhrataigh, deich gcéad buachall.
- 5 Tá seacht mbliadhna déag, 'Thoirdealbhaigh Uí Néill,
ó chaithis do léim uainne;
is ar fheartaibh Mhic Dé agus 'mhercy" na néall,
go gcasair le séan buadha.

FOINSÍ : A¹ p 10 ADD¹¹ p 187 B p 61, CILL p 67
LIV¹¹¹ p 94, F p 47, MAL¹, L p 19, 3 C 4 1.
No6, E¹ p 132, BF XXVI p 53, G^c p 42, G³ p 175
M p25.

LSÍ EILE: DON¹ p 57, EG⁵ p 84, 12 8' 5 p 70, 3 C 8 p29,
BF XXXVII p 19, DOMHNALLAIGH, LN 199, LN 200,
DON^{VII} p 38 O'CON.

CSCRÍ : Seamus Mac Cuarta E (F BFX XVI),
Seamus Mac Cuarta, ollamh L,
Toirycaíwax O Neill 3 C 4 1,
Tordealbhach O Neill - Seamus Mhac Cuarta cct.E²
Toirdhealbhadh Ua Néill mac Cuarta cct.G²G³
Toirdhealbhadh Ó Néill. Dall Mhac Cuarta, cc. M,
Gan tideal A¹ ADD²² CILL LIV¹¹¹ MAL² O'CON,

- 1 mhacaimh ADD¹¹ mhacaigh L mhacnaidh G³(G²) a om theid CILL
theithid E¹ do théid G²G³ ag leasughadh G²G³ a wacaw a heid
a lasaw do leighinn C4,
- 2 taebh A¹ LN¹¹¹ thair a mbailtic G³ Bailtic BF XXVI an om ADD¹
CILL E¹ M (C4) shúas de G³ (G²)
- 3 glacais LIV¹¹¹ (MAL¹) 's gur ghlacais G³(G²) do theagsa bheith
ADD¹ teagsa E thaxa bheith CILL a ndéis do theaxsa MAL¹
(L BF XXXVI) tneasa E¹,
- 4 brataoi E bhrachtaigh LIV¹¹¹ dol fuigh bhrataigh G²G³ buachail
M,
- 5 Tá seacht E¹ a cceann do sheacht G²G³ a Thoirdealbhaigh
ADD¹ E M, G²G³,
- 6 chaith tú ADD¹ chathais CILL M do leighne uaithe M úaidhne G²
7 fhearta G²G³ BFX XVI mharsaidh E (L G³) mherchigh G² chosnadh
E¹ na naomh CILL G³ E¹ M,
8 ccasfar ADD¹ gcasthair E ccasar MAL¹ BFX XVI ccasar E¹G²G³M(L)
leat séun búaidhe G²G³M séun búaidhe ADD¹ buaidh thu MAL¹(BFX XVI)

a ghrinnfhlaith na muach, budh cumseach 'ool uainn
 10 (t)h'intleacht i gcruas laoghce;
 's ba pinn ceart gan fhuath 'shloinnti leat suas
 le peann blast' 'n uaim Ghaodhailge.

'Ansacht na sluagh, 'sheanghacaomh shuairc,
 'choim saeachta dar dnual féile,
 15 is cinnte do chuairt mhilseacht-sa uainn,
 a cheannbheairt d'uaisle Éireann.

A mhic Aodh Buidhe mhic Airt, a ríoghraidh gan bhras,
 d'fhíorfhuil na seacht réagún;
 a mhianach na mac a bhí 'griosacht na gcath
 20 ón Scitia do stoc Fhenius.

Chuaigh do ghaol-sa 'nois thart sa tír a raidh a gceart
 acht diamhair faoi spraic éiriceacht;
 's nár mhithid dhuit-se 'theacht, 'mhílidh, le neart,
 's do 'chíos a dneith 'gcairt Éireann.

9 mbúaidh G²G³_M chumseach G²G³ ba cheanasach dul _M uait E¹,
 10 laighice A¹ laeigce ADD¹¹ léigce E laeithice CILL. laighic
 LIV¹¹¹ leighinn E¹ léighte _M le hinntleacht a ccrúas láeghche
 G²G³,
 11 shlointidh A¹ a slointe ADD¹¹ a sloinntuidh E slointidh LIV¹¹
 's budh ghrinncheart G²G³ bhinn Cill MAL¹ fuath aslin filighe-
 acht suas MAL¹ L BFX XVI leacht CILL,
 12 le peann blast nuaim A¹ LIV¹¹¹ le om pinn blasda a nuaim ADD¹¹
 (E) le om peann bhlasta an ogham Cill do p blasda nfuaim MAL¹
 go binnbhlasta a ndúain G³(G²) an ogham E¹_M Gaeidheilge A¹
 (LIV¹¹¹) Gaoidhlig ADD¹¹ Ghaoidhlig CILL Ghaodhlaic MAL¹
 Gaoidheilge G²G³,
 13 sheangmhacaomh A¹ a sheangmharcadh E (ADD¹¹ L MAL¹ CILL BFX XVI
 G² G³) sheangmhacaomh LIV¹¹¹,
 14 a chom ADD¹ E CILL BFX XVI G²G³ ar dúal ADD¹,
 15 mhilseachtsa uainn A¹ADD¹¹ (LIV¹¹¹E) a mhilseacht na suadh CILL
 a mhilseacht sa bhfuadh L a mhilseacht sa bhuaidh MAL¹ BFX XVI
 a mhilseacht na nduan E¹_M 'sgur cinte CILL E¹_M ba cinnte MAL¹(L)
 cian linn do chuairt san innse so uainn G²G³,
 16 a cheannfoirt G²G³ (MAL¹) gceannbheart _M ar uaisle ADD¹¹G²G³
 do dh'uasle CILL a dfuaisle MAL¹ BFX XVI,
 17 om BFX XVI MAL¹ bhuidhe LIV¹¹¹ Art CILL raoruidh CILL ríoghaidh
 LIV¹¹¹ riaraidhe G²G³ bhrais ADD¹¹E ba bras L,
 18 a dfíorfhuil A¹ LIV¹¹¹ do fhíor L do gh fíorfhuil CILL réagún _M,
 19 na bhfear L a bhíodh a griosadh CILL a om bhíodh L a om bheidh-
 eadh E¹ ag griosamh _Mmac a ccriseach G³mac a ghriseamh G²,
 20 Scythia G³ Sytia Cill Sgitia cceart Fenuis L Féniusa E¹ Fhénuis
 ADD¹¹,
 21 huath E biaidh do ADD¹¹ mheath do gháoltaigh lic thort, úa'n tír
 a raidh a cceart G³(G²) anois ADD¹¹ LIV¹¹¹ lig thart L tirsí a
 ADD¹¹ E (CILL E¹_M) a om gceart E F ccart CILL,
 22 diamhúir A¹ sta teamhair faoi E¹ ahd iarsma fuigh G²G³ sprac ADD¹¹
 eiriceacht A¹ ADD¹¹ E éircigh G²G³ (M)
 23 budh mhithid ADD¹¹ (E) 's om nachar CILLG²G³_M a mhílicn G³_M,
 24 a chuir a cceart G²G³ cceart ADD¹ L (E),

25 A Thoirdealbhaigh Uí Néill, d'fholaibh na dtréan,
 as rolla na réx uaibhreach,
 deir gach córadh don chléir, le feabhas do.léighinn,
 gur bh'fhogas dhuit céim uachtrach.

Cia nár shochar liom féin (is) fortún dá mhéad

30 's do bheith 'ndochar nó 'ndaorghuasacht;
 acht go mairidh tusa 'réim, a ghaiscíd na nGaodhal,
 a' fraschur na mbéim luaimneach.

A mhacaomh na n-éacht, as brollach Uí Néill,
 do dh'fhuigheall na bhfréamh uasal;
 tá pearsa don chléir is ionann is tú féin,
 'n athuirse 'do dhiaidh, gruama.

- 25 d'olluidh L do fhollaibh ADD¹¹ (MAL¹G²) de ollamh G³ d'fhiorfhuil E¹,
- 26 réir rola G²G³ rola A¹LIV¹¹¹ E¹ rex A¹LIV¹¹¹ reics L reaxsa MAL¹ reigsí E (ADD¹¹) réxG²G³ uaibhrídh ADD¹¹ (E) uachtra MAL¹
- 27 curadh M (E¹) ar gach cur ADD¹¹ is dar gach corE ccléir CILL ADD¹¹ se deairid a chléir BFXXVI MAL¹ 'sga ndearagáid a chléir ar fheabhas L a d'éirighidh san gcléir' le G²G³,
- 28 duitse E¹ duit M CILL uachtraidh ADD¹ uachtarach Cill,
- 29 cia om nior L MAL¹ BF XXVI G²(G³) gidh M CILL cé nach ar ADD¹¹ (E) shocar A¹ leat féin G²G³ is om ADD¹¹ MAL¹ BF XXVI G²G³ME furtún ADD¹¹ G²G³
- 30 sa bheith E ADD¹¹ is tú bheith L M (MAL¹) 's tá ndochar G²G³ nochar MAL¹ a ndochar no a M ghúaiseacht G³ (G²),
- 31 acht om MAL¹ BF XXXVIG²G³ E¹ 'sgo maire tu reim MAL¹ tusa féin, a CILL tú sa réim LIV¹¹¹ tú an réim G²G³ tu reim L nGaodhal A¹ LIV¹¹¹ (CILL) ngaol M.
- 32 ag G²G³ (MAL¹) a bhfraschur LIV¹¹¹ fraschur M mbeldhm MAL¹ Luimnach MAL¹,
- 33 mhacnaidh G³(G²)
- 34 do dh'fuihgioll A¹ LIV¹¹¹ a dheaghball G²G³ do dhibhaill ADD¹¹ do dearbhaill E do ghabhaill CILL BF XXVI M (MAL¹) ghabhal LF¹ bpriamh M den bhfréimh G³(G²),
- 35 is tá E is go bhfuil L táid G²G³ ccléir ADD¹¹ CILL G²G³M is om ionann E¹G²G³,
- 36 a natuirse ADD¹¹ M (CILL) a dtuirse G²G³ dheigh ADD¹¹ go gruama G³,

Agus Caty faoi léan 'ndochar 's i bpéin

'fraschur dá caorghruaidhibh;

's go nglacfaidís araon faoi fhlaithis mar spré

40 amharc nó radharc uaire ort.

Má dheargais do lámh, 'Thoirdealbhaigh, sa Spáinn,

'mBrigansia nó 'gcathair Bhreoghain,

tionscain ar sáil is prionsaí 'do dháil

agus ionsaigh clár Fódhla.

45 Cuimhnigh do pháirt san inse-se Fáil,

agus sinsir do ghráidh, Domhnall,

is milse nó bláth binnbheach na mbard,

ag insin mur n-athairchródhacht.

37 agus om L₁G²G³ MAL¹ Caty A¹ LIV¹¹¹ Caitidh ADD¹¹ E (CILL) Caitidh E¹ Caitidh na séad a ndochar fuigh phéin G³ (G²) fa léan ADD¹¹ a ndochar ADD¹¹ E MAL¹ is í a béin E is í bpéin CILL,

38 a frasghul ADD¹¹ L E¹G²G³ ghrúaidhe G²G³,

39 nglacfaidís A¹ LIV¹¹¹ ADD¹¹ E L nglacfadaois CILL M nglacfadh sí E¹G²G³ a roghoin A¹ LIV¹¹¹ a raon E ADD¹¹ M (CILL) mar raon E¹ mar roghnigh G²G³ a reagain MAL¹ (L) air Fhlaithis G³ fhlaithis LIV¹¹¹ fhlatas M spréidh M,

40 cead amharc le na radharc G²G³ amharc do radharc CILL (M) uair LIV¹¹¹ CILL M G²G³,

41 om BF XXVI ma dhearg tu L (MAL¹) lámh CILL (G²G³) ó dheargais G²G³ a Thoirdealbhaigh ADD¹¹ G²G³ M san ADD¹¹ G²G³M,

42 mBragansia no A¹ LIV¹¹¹ (M) a mBragansia san ccathair ADD¹¹ E a mBriogansia no CILL a mBrigansa 'sa ccathair G²G³ mBrigunsia ccathair MAL¹ Bhreógain G²,

43 da dhail A¹ is om ADD¹¹ E CILL G²G³ MAL¹M prionnsa M is biodh prionsaidhe E, ad dháil G²G³,

44 is ionsaighidh fal Fodhla MAL¹ ionsaighidh fál ADD¹¹ (E) is ionsaighidh súd faghail Fódhla CILL faghail Fodhla L ionsaightheair libh faghail Fodhla E¹ ionsaigh leo fáil Fódhla G²G³ ionsaidh súd faghail M,

45 innse seo M san aighneas do ghnáth G²G³ caimhnidhsí an MAL¹,
46 agus om sinnsireacnt ghráidh uí Dhómhnail G²G³ shinsire do ghrádh Ó Domhnail M do bhrathair Domhnail L (MAL¹) Domhnail ADD¹¹ Ó Dhómhnail E¹,

47 millse A¹ LIV¹¹¹ 's budh milsi CILL is ba mhilsi MAL¹ (E¹M) sgar mhilse L is millseacht mar bhláth bhinnbheach G³(G²) nó bard M (MAL¹) na baird CILL.

48 innsin LIV¹¹¹ insidh CILL maithis₂LIV¹¹¹ (MAL^JM) innsidh bhur náis crodhacht ADD¹¹ innsigh E G²G³ (M), bhur náis chródhacht G² bhur n-áthais G³ chrodha CILL cródha MAL¹M,

Tríochad ar chéad do righthibh san réim

- 50 dhírigh, do réir m'eolas,
do dhisle na nGaedhal, ór shíolaigh do fhréimh,
's gach aon díobh i gcéim Fódhla.
A mhílídh thug léim tríd na seacht Néill,
do mhianach na liag lóghmhar,
55 biodh "fleet" leat-sa 'gcéin 'scaoilfeas dár bpéin,
is iad líonta do bheithir bheodha.

Ná dearmaid, a leomhain fheardha na sról,
arnas shliocht mhór íre;
chum feargach na slógh, deargadh na ngleo,
60 ag argain is ag leodh biodhbha.

- 49 Ta tríochad E Bhí caogad 7 cead a righthé L Caogad air
céd da righthé MAL¹ thair chéad G²G³ don réim CILL faoi réim
E¹ M ann aon réim G²G³,
- 50 mh'eoluis LIV¹¹¹ m'eoluis ADD¹¹ M a d'eirghídh E¹(M) a
dligtheadh a réir m'eólais G³ (G²),
- 51 nGaedheal LIV¹¹¹ (A¹) dhisleacht LG²G³ (MAL¹) d'isle E¹
ngaoll shíoluidh an bfreimh L shaoiluidh CILL ór shíoladh M
do shíolruigh ó G³ do hoileadh o fhréimh G²,
- 52 dhiobha MAL¹ dibh CILL i om MAL¹ Fhódla M,
53 thríd LIV¹¹¹ G²G³ tré M neull ADD¹¹,
- 54 do mhíneughadh G³ míneadh G² lóghmhair G²G³ mígach (?) MAL¹
leaga E¹ lomair MAL¹ longmhura E¹,
- 55 biadh A¹ beir M sgaoileas A¹ LIV¹¹¹ G²G³ a ccéim ADD¹¹ E G²G³
fliot L aigéin M leat MAL¹ G²G³ chum scaoilidh MAL¹ sgaoilfeas
CILL dar mbéim ADD¹¹,
- 56 bheoitha A¹ beódha ADD¹¹ mheir L (MAL¹) as e líonta de
bhéithir G²G³ dheighfhir M (E¹) bheodhacha E¹,
- 57 fhearrdha A¹ LIV¹¹¹ dearmad LIV¹¹¹ M dearmuidsi an leomhan
feardha fa CILL darmadsa L Fearrdhas E an leoansa a feargadh
sa tsro MAL¹ farguidh fon L sa sról ADD¹¹ E (E¹) Ná dearm-
uidsi an léan a fúaramar gaédhil G³(G²),
- 58 mhic íre (?) A¹ achtarmaidh G³ armuidh sliocht mór íre G²(G³)
sliocht CILL MAL¹ E L M armur ADD¹¹ (E)
- 59 chum om gargaídh na slógh, a's deargaídh a ngleó G²G³
chum om gargadh MAL¹ garguid L
- 60 leoghadh A¹ LIV¹¹¹ (ADD¹¹) aige arguin sa leodh biodhbhuidh
MAL¹ sa leó G²G³ (L) gargóin sa leónadh biodhbha M leonadh
E¹ 'gargghoin sa leoghadh CILL biodhbhuidh G²G³ bhíobhuidh
L,

A dhearbhmhnc an Róigh, 'Ghearfas an óir,
 nó 'Chonaill ag clódh ríghthe -
 's a Thoirdehalohaigh, ní dóigh seargadh don rós,
 's gurb in do leaca 'tá na srotha gaoll-se.

- 65 Ghaibh Éireamhon ard géilleadh gan scáth
 i n-Éirinn 'ón Spáinn uachtraigh;
 's gach réxa dá bhláth, deir Céitinn is cách,
 gur géag sibh-se d'fhás uatha.
 Cuir féin 's do lucht gráidh le daingneach na mbarc
 70 saidhbhreas le barr sluaighte;
 agus géimfidh na lán 'gcéibh Inis Fáil,
 tar éis sibh-se a gcás 'fhuascailt.

- 61 A dhearbhmhnc A¹ a dearbhmhnc LIV¹¹¹ ó dhearbh ADD¹¹ E M CILL
 deargmac L a om dearbhmhnc G²G³ (MAL¹) Fheargus A¹ Fhearguis
 LIV¹¹¹ Feargus ADD¹¹ E MAL¹ G²G³M,
 62 Chonaill A¹ LIV¹¹¹ Conaill ADD¹¹ E M CILL no om agus Conaill
 G²G³ (MAL¹) cló A¹ LIV¹¹¹ clódh ADD¹¹ G²G³ MAL¹ aige MAL¹
 G²G³M ríghthe G³,
 63 dóith M searga CILL,
 64 is as ann do ADD¹¹(E) 'sap do leaca CILL G²,MAL¹ (G³M),
 srothadh M, Gaodhaise MAL¹ Gaoidhlic M,
 65-72 om MAL¹,
 65 Ghabh LIV¹¹¹ Éreamhoin A¹ LIV¹¹¹ do ghaibh CILL E o ghabh M
 ro ghabh E¹ ghaibh om An Éireamhon árd a d'éirghe sé an lá
 G³ A n-eire-bhan árd, a d'eirigh sé an lá G² Éreamhan árd,
 Gaodhaleach L árd-ghéile M gan spás CILL E¹M géille ADD¹¹,
 66 a mhéin chugainn on Spáinn G²G³ in om L uataraigh CILL,
 67 Ceitin A¹ LIV¹¹¹ réxa G²G³ régs M réxa eile don mbláth a
 deir Céitean G³ don mbláth G² do bhláth M,
 68 uathfa A¹ sibhsi a ccás fúasguilt LIV¹¹¹ géig CILL sibhse M
 gur géagan a dfás úainn thú G²G³,
 69-72 om LIV¹¹¹
 69 daighneach A¹ gaibh féin L cuir thusa 'sdo lucht gráidh,
 bhur ndaingneach a bpáirt G²G³ ar dhaingneach CILL gradh
 ADD¹¹ leom ADD¹¹ E L ar dhaighneach na mbhardh E ar
 dhaighneach L ar dhaingneadh M na mbard ADD¹¹,
 70 bar A¹ bárr luaighthe CILL barr ADD¹¹ E E¹M a ccéin
 chugainn, bárr G²G³,
 71 geimhidh na lámh A¹ géimhidh ADD¹¹ geimid E géimfidh CILL
 M (E¹) 's muna n-éighidh an liag fáil, a nÉirinn mur budh
 ghnáth G³ (G²) néimhthidh G² lán E¹M (CILL) a cceidhibh E¹
 a gcéim M a gceibhinis ADD¹¹,
 72 bíaidh a n-éigse a ccás trúaighe G²G³ tar sibhse M sibh
 bheith E¹,

Atá tobar na rí do dh'oibrigh do shíol,

a' borradh fa do chaorghruaidhibh;

75 is ag Helicon arís a ghabhais do scíth

nó gur dheochais de naoi n-uaire.

Tá cogadh dár ndíth, do thoil an dá rí,

's a Thoirdealbhaigh mhic Aodh, fuagair,

chun cabhair nó claoi 'thabhairt dár dtír

80 's do chollatáin chríoch Ruaidhrí.

73 da shíol A^1 LIV¹¹¹ L Ta CILL MAL¹ G²G³M A thobar ADD¹¹
ríogh do dhobhair ADD¹¹ E do dhobair CILL rígh do bhar
do síol E¹ ríogh dhobar MAL¹ (L) ríogh do bhair M dha síol
CILL rígh d'obair dha shíol G²G³,

74 a om MAL¹ ar borradh fuigh G³ faoi G² an do L (MAL¹)
fá na M ghrúaidhe G²G³ MAL¹,

75 aige A¹ LIV¹¹¹ MAL¹ ghabhus A¹M 's gur ab ag Helícon
arís do ghabhais G²G³ sgar ag E is om ADD¹¹ a gabhail
ADD¹¹ sgís CILL G²,

76 dheachas A¹ dhe LIV¹¹¹ MAL¹ dheachais ADD¹¹ E E¹ nó om
G²G³ MAL¹ dheochais as G²G³,

77 ta an cogadh dar cclaigh ó thoil ADD¹¹ dar niodh a thoil E
ndigh toil MAL¹ tá'n G²G³

78 fuagar ADD¹¹,

79 chunn A¹ thabhairt A¹ chun LIV¹¹¹ L MAL¹M chun om
ADD¹¹ E G²G³ Cogadh na síth dhá do thabhairt ann ar
ttír G²G³ no sgiath a thabhairt ADD¹¹,

80 chollatain A¹ LIV¹¹¹ etc chrích LIV¹¹¹ (ADD¹¹) 's om
ADD¹¹ E E¹ M CILL 'sdo om MAL¹ is tú áileagan na
cráibhe Rúaidhe G²G³ Cholla táin M chríche CILL (M)
ceirigh L críoch Ruaire MAL¹,

'Chonspal na mbuadh is fonnmar 's is luath
tonnghoil, tuar tréithe;

A Chon gCulainn chruaidh comhscar an dual -
damhgaire ruathair Mhéidhbhe.

85 A longmhílidh, gluais tromthuile sluaigh,
le teannPhilip a gabháil treise;

's má chonsaighir ár ngruaim comhcheart na chuain,
mar Chonaire i nguais léana.

81-88 om MAL¹

81 Mur Chonall na mbuadh ADD¹¹ a chonspuil CILL (E) a
Chonsul M O Chonall na mbuaidh G²G³ luaith M

82 tonnghoil A¹ LIV¹¹¹ ton ghoile CILL tonnghaile ADD¹¹ E
(M) tuair ADD¹¹ tréighe E M (ADD¹¹) treightheach E¹ Tonn
Tuile tuair tre thú G³ (G²)

83 a Chonccolunn A¹ (LIV M) on cconchullain CILL comsgair
A¹ no Congolunn crúaidh comhcgair an dúail ADD¹¹ chruaidh
coinsgair an LIV¹¹¹ (CILL) duail E¹M A's Cuchulann a bhí
cruaidh a choimhstritheadh na slúagh G³(G²)

84 Méidhbhe A¹ LIV¹¹¹ do ruathar L a tTeamhair a's a rúagadh
Mhéadhbha G³(G²),

85 longmhílidh A¹ LIV¹¹¹ longbhile CILL L M a laoch Mhílidh
G²G³ tromshuille ADD¹¹ E thuille CILL gluais tar tromthuile
M,

86 gabhal A¹ gabhail géille E E¹M nar theann Philip a gabhail
géilleadh G³ (G²)

87 's ma chonsgithhear A¹ LIV¹¹¹ sma chonsgidhir E ma
consaighar CILL (E¹) ma chonsuidher L má chonsaghair M
agus coinsglídh G²(G³) comhcheart A¹ LIV¹¹¹ comhrith
CILL chomhchrith E (L) coimheirghídh E¹ (M) ag coimh-
chreathadh G² (G³) ar ccuan E¹ an cuan L,

88 Conmhuire CILL Chonnnhire ADD¹¹ (LE) Chonn mhare E¹
Chon mara G²G³ (M) nguas E ADD¹¹ CILL léarthaoid G²G³.

A NÉALTA DUBH DORCHÁ.

1. A néalta dubh dorcha mar anfa 'mbarr sléibhe,
dom' ghéarghoin gach ordlach ó phronn mé mo spéis ort:
níl dáil agam le compórt, muna dtabhair blas do bhéil
damh,
mar bhcadh an mhuirneach ag an fhialmhac, a dheaghshearc
óig néamhdha.
5. A ghrádh maise is deise, bheir m'aigheadh dom'
thréigbheal,
Agus 'liacht mórleagadh, re nárxxsheas mise, 'dréim leat.
so an treas luighe ar mo thaobh chlí, bheir osnaí dom'
réabadh,
fó no Pheigídh chaoin bhreasnaí bheith dom' easbhaidh,
's í ar téarma.

- A bráighe, gan aithbhéil, mar dharr shneachta ar chraobhaibh.
10 is a dá rosca breágha dheas, bheir mo shláinte dom' .
thréigbheal;
a dá gruaidhe, thug barr lasair, ar dheargan na gcaora;
's gurab ina hurla 'tá'n donn deas, ar lí 'n phomgranéta.

FOINSÍ : G^2 p 375, G^3 p 133.

Cscrí : Peigídh Chaoin Bhreasnuigh Séumas Mhac Cúarta
Peigídh Chaoin Bhreasnuigh Mac Cuarta G^2 , G^3 .

-
1. néullta G^2 s líabhe Lsí,
3. ní bhfuil dfághail Lsí.
4. mar bhiadh an mhuirnn-bheach Lsí,
6. re nar sheas mesi Lsí
8. easbhíuigh Lsí bhreasnaigh Lsí,
9. áidhbheil Lsí,
10. rosga Lsí,
11. bárr Lsí.
12. Lith G^3 Shlighe G^2 phomgrenéta G^3

Ar m'aimhleas, níor chuimhnigheas óm inntinn atá buartha,
mar a ceanglaidheadh thart timcheall, re lionndubh, mo
chéadfaidh.

15 tá mé dom' shunnscáil ag tromsmuaintigh éadmhar,
mar a bhí an Connlaoch 'dol 'un comhraic sul ar
fhoillsigh sé féin dóibh.

Más bás damh, táim cinnte gur b'í an chill feasta
mo chéile,

's gur gearr bhéas mé 'un cainte nó 'un cuimhneadh
ar an maighre.

Gabham mar roinn ar a bhfuil cruinn dom' mhaoin
shaoghalta,

20 's do Phádraig Mhac an Lionndainn, in mo thiomna
ghníom oidhre.

13 ní'r G³ búairthe Lsí

14 thort Lsí re Lsí,

15 shunnsgail Lsí,

16 bhídh 'n G³ dul an comhraic Lsí sulfar G³,

17 'n chill G³ gur beith Lsí,

18. bhé's Lsí ann cainte nó ann cuimhneadh Lsí
maighre G²,

20 's de G³ Phátrruig G² ghnídhíom G² ghnídhim G³.

A PHLANDA.

1 A phlanda 'ohrú na n Gaodhal fial,
 ná leig-se do thriath as do láimh,
 Seachain ort póist na seacht geocann,
 a' Bhabilon mhíllteach agus a h-ál.

5 Máirtín, Seón is Boilsi-Bub,
 triúr is lúbaí thoir nó thiar;
 Crúcaí Luofir na locht,
 seachain ort, a ohrú na goliar.

FOINSÍ : A^I p2, E p51, UCD⁸ p4, EG p15b, EG146,
 EG⁶ p19b, O'Curry 73(e) p4, F p1851, Mor^{x1v} p117,
 EG⁷ p20.

LSÍ EILE : EG⁵ p125b, Copenhagen. LN 227 p117.

Osorí : Beannaicht Seamus Mích Cuairrta chum Airtur
 Claircan ag Gialbharridh E,
 Beanacht Shemus Mhio Cuoarta chum Artur
 Claircan a gGialbharridh UCD⁸,

1. A phlanda ohrú na A^I EG EG146 EG⁶ F EG⁷ (O'Curry 73)
 a phlanda ohruid na Mor^{x1v} A phlanda doith phluar na
 E UCD⁸ nGaoidheal EG (O'Curry 73) nGcaghal E UCD⁸
 nGeadhil Mor^{x1v},
2. léigsí EG146 EG⁶ O'Curry 73 tligh an trian sin as do
 lambh E UCD⁸,
3. píasd EG⁶ oclonn O'Curry 73 comhead ort peust na
 seacht oclíongh E UCD⁸,
4. an EG146 EG⁶ O'Curry 73 Mor^{x1v} mhílltidh A^I tá
 Babilonn mílta as a haul E UCD⁸,
5. Martún E (UCD⁸) Marthin Mor^{x1v} Seoin EG⁷ agus Belsabub
 E UCD⁸,
6. an triúr E UCD⁸ lúbaighe A^I lúbaidh EG EG146 O'Curry
 73 F Mor^{x1v} EG⁷ lúbaigh E UCD⁸ shoir Lsí (ACH) thios
 no shiar E thsior no shiar UCD⁸ thsiar EG F shiar Lsí
 Eile,
7. orucaoi E UCD⁸ orúcaidh Lsí Eile Lucifcar EG146 EG⁶
 Luchifar UCD⁸ (E) na geos E UCD⁸,
8. a ohruidh Mor^{x1v} comead iad a ohneadh na goliar E UCD⁸,

Seachain ort, a chrú na nGaodhal,
 10 ó Theamhair na ríogh 's anall ón Spáinn.
 Ná bí ag Charon san bport
 ar eagla 'nocht go dtiocfadh an bás.

AN t-AMHRÁN

'Óigfhir shuairo dā dtug uaisle Gall is Gaodhal
 ansocht buan dhuit is buaidh le poann 's le léigheann,
 15 a bhrairse do ghluais anuas ón deargfhuil tréin
 nā cail se thuas le cluan 's nā feall ort féin.

-
9. a chruidh Mor^{x1v} nGaol A^I comead iad a chneadh na
 goliar UCD⁸(E),
10. Theamhur A^I sa dtol on A^I o Tamhair na righ do shiol
 o an Spáinn E (UCD⁸),
11. na biadh ag Carraban ar an bport E UCD⁸,
12. anocht EG146 Mor^{x1v} EG⁷ go ttuofhadh an Baad UCD⁸(E)
 an bias O'Curry 73,
13. A Artuir shuairo E (UCD⁸) dha dtug F EG⁷ uaisle Galaibh
 is Goul UCD⁸(E) Gaoidheal EG EG⁷,
14. annsocht EG⁶ dut buaidh re pen is re lann E (UCD⁸) re
 leonn UCD⁸,
15. a om A^I EG⁶ a brainsa ghluais o Ghuaire o na deargfhuil
 feinn E (UCD⁸) an deargfhuil Mor^{x1v} thréin EG146 EG⁷,
16. na cail E UCD⁸ shuas A' UCD⁸(E) re UCD⁸ cluan Mor^{x1v}
 is na fall E UCD⁸.

AR AONACH A' LUAIN.

1. Ar aonach a' Luain insan Uadhan so thuas,
 'sé tharla dhamh an stuarbhean a bhreathnaigh mo chás;
 'sé d'fháig mé faoi ghruaim, gan chodladh, gan suan,
 mar dhrithle den ngual thug goradh in mo lár,
 5. an ní úd a fuaramar ón ríghohean an uair sin,
 mar abhall na mbuaidh chuir Paris ar sáil;
 's go dtaibhstear damh an uair sin go mbeoidheadh sí suas
 duine bheadh i suan, tar éis a feicsin, - ón mbás.

- Bhí mé lá éigin ar mhalaidh 'thaobh aonaigh,
 10 A' breathnú na séad, 's 'mo sheasamh mar chách,
 go bhfaca mé 'n spéir, mar shilleadh den ngréin, -
 'sí budh mhacanta 'méin, i n-inneall 's i gcáil.
 Char stadas féin nō gur fhiafraigheas do chéadtaibh,
 cia haca de shliocht Éireamhon, chuaidh tharam sa tsráid,
 15 gur aithnigh mé a scéimh as Pluincéadaigh aerach,
 bunadh na ngéarlann is na gcaisleán bán.

Lsí : G² p 145 , G³ p 99

Cscrí : Inghean Oilibhéir Pluingcéad. Mac Cuarta cct. G³
 Inghean Oilibheir Pluinced. Mac Cuarta cct. G²

-
1. ansa Níadhan G³(G²) shúas Lsí.
 2. thárlaigh G²,
 3. fuígh Lsí.
 4. dhe'n Lsí ngual do ghorradh ann mo lár G²
 guradh am, lár G³.
 5. nídh Lsí nídh di a fuaireamuinn G²,
 6 mar om G²,
 8. an suan t'réis Lsí an té G^{3N},
 9. mholaigh Lsí áonaich G³
 10. sheasadh G³
 11. shille dhen ngréin G² shilleadh na gréine G³
 12 méin, an ainndhar, sa ccáil G²
 13 níor stadas G³ de G³ chéadaibh Lsí
 14 hacadh G² thoram G³ tairiom G²
 15 agus d'aithnigh G³ Phluinceadeaigh G² áedhearach G³
 aedhreach G²,

- 'Sé an ní a dubhairt saoi, 's é 'na shuí le mo thaobh:
 "An bhfaca sibh an inghean sin Oilibhéir Óig,
 An planda den bhfíorfhuil a d'aithbheoidheadh ríghthe
 20 a fuair ceart agus cíosaibh seal sa Ráth Mhóir?"
 Siúd í go fíor an Deirdre 'bhí ag Naoise,
 nó Helen le gur cláoidheadh léith' an macraidh sa Tróidh,
 nó Flora go fíor, bhí ag inghean Eochaidh an Rí,
 chaith seal tamaill le haoibhneas i dTeamhair na slógh.
- 25 'S a inghean Oilibhéir mhic Anraí, is duit-se tá'n dán so,
 a leinbh gan smál, 's go mairidh tú i gcéim,
 an brainse do b'áille de Phluincéadaigh ádhmhar,
 an bunadh nachar bearnaigheadh i mbriseadh nó i mbéim.
 An cíos úd do ghnáth linn 'íoc le do chárde,
 30 dá dtiocfadh in do lámh-se 'ainnir na gcraobh,
 gur bh'aoibhinn an áit ag ollaimh chríochaibh Fáil,
 a bheith ag cruinniú fa d'áras, a bhruinneall na séad.

-
- 17 nídh Ls1 a tsaoi G² shuigh Lsi,
 19 plannda G²
 20 a fuair G², a om G³,
 21 súd Ls1,
 22 cláoidheamh Ls1 macraidh G³
 23 Rígh G³
 24 Slóigh G²
 25 'S om G³ Héunraidh G² Eanraidh G³
 27 ádhbhar G³ a bhrainse G³
 28 beárnughadh G² i om mbéim G³
 30 ttiucfadh Ls1 a ttiucfadh G² ainndhir Ls1,
 31 gura G²,
 32 a om G² ag om G² 'g G³ Cruinneadh Ls1 bruinneal
 Ls1.

A SHEANCHLOCH UASAL

MAC CUARTA

1. A' sheanchloch uasal, goidé an suan-sa ar dháimh do thíre, nachar ghoir fuachas fá do bhrat uachtair, scáth do dhíidin?

AN CAISLEÁN

Tá mo lucht truaighe sínte i dtuambaidhíbh, no ádhbhar caointe, choiscfeadh m'fhuacht 's do choingeobhadh subháilce i lár mo bhruidhne.

Foinsí: H 6 11 p 139, EG 172 p 41, 23 I 22 p1, Mur^I p 245,
E 11 I p 101, E p 53, BF^{V1} p58, ADD^I p 109,
G² p 128, G³ p199, Mal^N, Mal^G,

Lsí EILE: EG¹ p 15, UCG⁹ p 21, LN 227 p 42, L p 161,
Mor^{X11}, Mal^I, LN 200, Don^{V11} p 202, Man 72.

Cscrí: Tuireadh Chaisleain na Glasdromuinn. Seumus mc
Cuarta cct H6 11,

Aig so (saothar) a rinneadh le Séamus Mhac Cuarta do Chaislean na Glasdromuinn san Fheadh a bporraisde an Chreagáin a bhí a n-árus comhnuidhe seal ag cuid a d'uaislibh chlanna Néill air na leagadh le duine uasal an tan a tháinig an áit ar a láimh. EG 172,

Séamus Mac Cuarta cc. Mur^I (BF^{V1} Add^I)

Tuireadh Chaisleain na Glasdromuinn a cconntae Ardmhacha. Seamus Mac Cuairta cct. E,

Tuireamh Chaislean na Glasdromuinn a cconntae Ardmhacha; amhail Agalladh idir Séamus Mhac Cuarta agus an Caisleain.

-
1. úasail G³ go dé Lsí,
 2. nar Add^I fúadhachas H 6 11 I 22 G²G³ fúadhchus EG 172 BF^{V1} bhracht I 22 ADD^I úatair ADD^I dhí dion H 6 11, I 22 E11 E (ADD^I) dhíidin MUR^I EG 172,
 3. truaigh ADD^I ttuambaidhíbh H 6 11 I 22 EG 172 ttuambaidh MUR^IE dtúamaibh G² m'ádhbhar MUR^I,
 4. mh'fhúacht MUR^I chuingeobhadh H 6 11 E chuinneobhadh EG 172 I 22 chuineochadh MUR^I choinnbhadh Add^I bhruighne H 611 MUR^I bhráighne I 22,

MAC CUARTA

5. Gár ghabh na cuacha a bhíodh dá luascadh 'lámhaibh laochraidh, nach déanadh suaimhneas gan a bheith suas a' dáil an fhíona?

AN C.

D'imigh m'uaisle i measc na sluagh go Párrthas naomhtha, ag a mbíodh cuacha is coirn dá ruagadh - gáir gan íotain.

MAC C.

A chaisléain uaignigh, an tusa rinne uabhar chathair na Traoithe,

10. far baineadh anuas do cheann 's gan fuagra d'fhághail do thíorthaibh?

AN C.

Cailleadh mo chuaine is theastaigh uaim mo ghárda ríogain, ag a mbíodh cruadhghol fa mo bhrat uachtair d'fhághail fo m'íochtar.

5. gur ghaibh MUR^I cár G²G³ E ADD² a om EG172 ADD^I E bhéidheadh I²² laochruighe MUR^I,
6. déanamh H 6 11 tteanamh ADD^I ndeanamh G² ndeanfadh G³,
7. do imigh H 6 11 E do indhígh MUR^I i om MUR^I um uaisle ADD^I Párus ADD^I sluaighte ADD^I
8. mbídeamh G² mbéidheadh G³ is gáir E iota ann ADD^I iota G³,
9. chaisléin H 6 11 MUR^I a shean-chais. E tu rinneadh E11 uadhbar E6 172 I 22 ADD^I traoughthe ADD^I (G³)
10. beanadh MUR^I dh'fághail H 6 11 MUR^I bhaineadh G³ fhaghail ADD^I thiorraibh ADD^I thiortha G²G³,
11. úam MUR^I chuainne G³,
12. bhracht H 6 11 I 22 ADD^I crúaghul. MAL^N mbíadh MUR^I fhághail MUR^I dh'faghail I 22 dh'fághail H 6 II dh'faghail E11 do fhághail G²G³ íochtar MUR^I E íotar ADD^I,

MAC C

A sheanchloch shuaithnidh fana mbíodh sluaighte ag áireamh
cíosa,

cia hiad a' lucht fuath ler baineadh an uair-se an
scáth sin díot-sa?

AN C.

15. Cuid do mo thuairgnibh catha dá gcnúastáí d₁^{fh}/eá/a₁⁷bh
mo ghaolta,
do nocht mo ghuaille 'n-aimsir fuacht chum mearbhdháil
maoine.

MAC C.

Cia haca do dh'uaisle na hEamhna ó thuaidh nó Teamhía
taoibhghil?

ainmnigh uait cia an dream lex luaithheadh an argain chéadna.

AN C.

An fear a chóir m'fhuascailt 's nachar thuill m'uaisle
fhearg nó dhíomdha,

- 20 's nach measfainn go luaithfeadh an tseilbh ó ar ghluais sé
cealg nó díth dhamh.

13. suaitnigh BF^{VI} shuathnaigh ADD^I (G³) fa a G²G³ áirmheadh G³
14. fúadh MUR^I baineadh MUR^I dhíot-sa MUR^I a núairsin I 22 G²
G³ anuas E₁₁,
15. dom thúairgnibh MUR^I thuargneamh E₁₁ thuargaibh MAL^N
ccnuasaigheadh dhearbh MUR^I ccnúastaidh dearbh H6 11 I 22 E(E₁₁)
ccnúasfaidh G³ chuaisgfeadh ADD^I,
16. go om nochtaidh E₁₁ a naimsir I 22 BF^{VI}G² fuachta Mur^I
fúacht G²G³ fuat E₁₁ chum mearbh dáil H 6 11 I 22 mearbh
MUR^I mearbhdháil MAL^G E G²G³, /dfághail
17. do úaisle MUR^I duaisle MAL^G thuaithe E I 22 BF^{VI}G²G³ na G²G³,
18. úaid MUR^I cé MUR^I chéadna H6 11 MUR^I ainmníodhthear uat
a dream E₁₁ ainmníghidh G³ luaidheagh ADD^I luaithiobh I 22
luaidheadh G³ arguin MUR^I,
19. a fear MUR^I thuill uansa MAL^G na díombaidh G²G³ fhearg no
dhíomadh MUR^I EG 172 fearg no díomdha H6 11,
20. cealg no dígh dhom MUR^I se mheasam nach luatfam E₁₁ se
measam G³ measam G² measuinn I 22 ór MUR^{II} treibh E(G³)
air ghiuaise ADD^I,

1. (AN C) Acht is beag a' díth agus a' duath agus a' dochar dhamh-sa féin an argain chéadna agus an t-imdheargadh déidheanach sin a fuair mo cholann chlaonite chaite, i ndeireadh m'aoise agus m'aimsire, d'fhoillsiú agus d'ainmniú dhaoibh-se.
5. Tá na liacht tár agus tarcaisne d'fhúiling mise ó ló Sir Henry Uí Néill agus a mhac Toirdhealbhadh, nac Sir Henry mhic Fheidhlimé Ruaidh mhic Airt mhic Aodh mhic Eoghain mhic Néill Óig mhic Néill mhóir mhic Aodh mhic Domhnaill mhic Briain Chatha Dúin ler tóigeadh mise go fada fionnaolta ó ghrianán agus ó ghrinneall na talmhan. Cia hiomdha eachtranaigh agus allmhuraigh chodail faoi mo dhíon agus faoi mo dhíonscáth-sa ón am sin agus a' t-am-sa
- 10.
- 15.

-
1. díth MUR^I a díth, a dúath E d'fuath ADD^I,
2. an dochar G³ danhsa G²G³ agus om MUR^I,
3. deighnach MAL^N,
4. cholann MUR^I cholainn E11 EG 172 chlaoidhte H6 11 G²G³ a ndeireag M'aoisa MUR^I,
5. aig fhoillsiugh ADD^I d'fhoillsiughadh MUR^I (I22) d'ainmhadh I 22 ainmneadh MAL^N a d'ainmniughadh MUR^I,
6. do liacht ADD^I bir no luig MAL^G d'fúiling ADD^I dár fhulaing G²G³ a d'fúiling E d'fulang MUR^I
7. lá G³ mesí G²G³ (EG 172) Heanraidh I22BF^{V1} (EG172 G²G³) agus iodhoin a mhac ADD^I a mhac .1. BF^{V1} MAL^N,
8. a Toir MUR^I mhic ADD^I mhac I 22 G²G³ (H 6 11),
9. mhic Aodh mhic Airt ADD^I
10. Aodha G²,
11. an Dúin E ADD^I G²G³, tógadh MUR^I togbhadh MAL^N
12. ghrinneal G³,
13. eachtranaidhbh MUR^I cia siomdha Allbharnach ADD^I tallamhna MUR^I talmhain E11 hiomadh MAL^N eachtranach MAL^N,
14. allmhuirach EG 172 allmhuiridh G²G³ atuirrnaoidh chodail ADD^I, a chodail EG 172 E MAL^G G²H³,
15. mo om H 6 11 an t-am-sa G³(G²)

1. níor lámh agus níor luath aon díobh sin mo
tholladh nó no threaghdadh nó go dtáinic
brainse do shaorchlannaibh na fíneamhna
ór fhás no ríoghraidh-se féin, mar atá
5. Pádraig Ó Murchaidh, duine uasal áirithe atá
ar s hocht Beirn Mhic Fearghail, Mhic Maola
Dúin, mhic Maola Fithrigh, mhic Aodh Uairíodhnaigh,
mhic Donhnaill Ilchealgaigh, mhic Muircheartaigh,
mhic Muireadhaigh, mhic Eoghain, mhic Néill Naoighiall
gur thuargain agus gur threascair go lár agus /aigh
go lántalmhain 'no bhlodhaibh beaga béalscoilte
mise, chum méadú naoine agus mionairgid d6
féin ins an an a bhfuair sé mise 'mo
bhaintreabhaigh anbhainn éidtreóraigh gan chlainn,
gan chéile, gan chléir, gan chonách.

-
1. gidheadh níor MUR^I lámhaidh H6 11 níor lúadh agus
níor lámh EG²G³ dhíobhtha ADD^I lúadh H 6 11,
2. thréaghdadh H 6 11 EG172 MAL^N threadadh E MAL^G(ADD^I)
thráothadh G³ thola ADD^I dtáinic MUR^I dtáinic G²I22
H 6 11,
4. raoghruighsi BF^{V1} EG 172,
5. Pádraic I 22 G³ Pádhraig EG² ua MUR^I Murchadh EG²
áirighthe MUR^I H 6 11 airighe MAL^G(G²) áirthígh G³,
6. Bheirnn G³,
7. Dúinn MUR^I Frithre ADD^I Frithridh G²G³ uairíonaigh E
uair aonaigh MUR^I (EG 172) úiríodhnach G²G³ uir
eaghnaoidh ADD^I uasal oinneach E11,
8. iolchealgaidh E I 22 Muireartíodh E11,
9. Mic Muireadh G²,
10. lear thuargain ADD^I, thrusgair misí EG 172
11. lántalmhain G²G³ bláogha ADD^I bhlodhaibh H 6 11
bhladhhaibh Lsí eile,
12. misí I 22 meadugh ADD^I mionairgit G²G³ dho ADD^I,
13. fa bhfuair EG 172 I 22 G²G³ E BF^{V1},
14. anbhainn H6 I 22 E (EG 172) anmhainn ADD^I anbhainn G³
éittréoraigh MUR^I éadtréoraigh BF^{V1} (EG 172)
éittréorach G²G³ eattróraigh I 22,
15. gan chéile om E11,

- gan ríoghraidh nó rómhná do mo dhídean,
gan uaisle nó ardoireachta do mo chosnamh,
gan mhacnaídh, gan bhandáil do mo mheadhradh,
gan chíos, gan chionaidheacht do mo shásadh,
5. gan mhuca, gan mhartaídeacht do mo bhiathadh,
gan cuirme nó comhól dá chaitheamh le
sleasaibh mo bhruidhne mar ba gnáth anallód,
gan aos ciúil, oirfide nó ealadhna do mo
chealgadh, gan ollamhain nó saoithe le
10. saorsheanchas do mo ghríosadh nó do mo
shíormholadh, gan aon d'fhearaibh an domhain
do mo shábháil nó do mo thártháil.

1. rogha mhna H6 11 rogh I 22 ríoghmhná E E11 MAL^G(G²G³)
dhíghdean ADD^I dhíodan I²²,
2. oireachtas ADD^I oireacht G²G³ cosnadh E,
3. mhacnaoidh MUR^I H6 11 mhaicnídh G²G³ mhacnaoi ADD^I
bhannail H 6 11 (I 22) mheidhreachd G²G³,
4. chionuideacht MUR^I chionnacht E chiontíre G²G³
shásamh G²G³ sheasamh ADD^I chíosaighacht H 6 11,
5. mhuc H 6 11 EG 122 G³ mic BF^{V1}(E) mairteacht ADD^I
mhartíodh E ii mhartuidheacht MUR^I,
6. cuirme E caomhól ADD^I chaitheadh G³,
7. bhráíghne I 22 budh MUR^I dob ADD^I mur do bhí
G³,
8. om E ii aois MUR^I ceoil ADD^I chíúil G³G²
ealaidhna G²G³ eadhladhna MUR^I ealadhna H 6 11
I 22 MAL^N,
9. ollaimh ADD^I suigh ADD^I saoi G² saoithe G³,
10. sírsheanchas G²G³ (BF^{V1}) dá mo ghríseadh G²G³,
11. shaormholladh ADD^I fhormholadh E gan aon
a MUR^I,
12. shádhbhail I 22 shathmhail eG 172 tharóil ADD^I
thárthail MUR^I,

Níl tárrtháil dhamh nó fuascailt, is truagh mo dhíol-sa,
ag so an bás a' teacht 'mo chluasa, buan mo luighe-se.

MAC C.

Gár ghabh na gártha a bhíodh fá bhuaidh le sluagh do bhruidhne,
nó an maireann na gárdaí chuirfeá uait le luach an fhíona?

AN. C.

Féach a gcnámha, táid, mo nuair, 'na gcuála críona,
fir na dtáinte(adh) do bheireadh duais ar dhuain do dhraoithibh.

MAC C.

A chaisleáin álainn, cé táir buadhartha gruama claoite,
is iomdha ár ler fanadh suas thú, a' gabháil na gaoithe.

AN C.

Dá maireadh i láthair mo mhairth nó m'uaisle, mo mhuarshliocht
Aodh-sa,

30. Ba mairg lámh le leagfaí 'nuas do mo ghuaille an t-aol-sa.
-
21. ní fhuil H 6 ll ní bhfuil MUR^I neil E tarthail MUR^I
tárait ADD^I 's trúagh H6 ll dhíoghalsa G²G³ ghaolsa ADD^I
is om MAL^G BF^{VI} G²G³,
22. am chlúasa G²G³ laoidhse H 6 ll I22 is buan mo luighse ADD^I
luigh sa G²G³,
23. Car dhoibh ADD^I ghabh MUR^I a om bhíodh le búaidh MUR^I
sluaigh MUR^I dhruíghne H 6 ll I 22 dhraoighne E11 bhrúighne
Lsí eile,
24. chuirfeá H6 ll ADD^I chuirthe MUR^I chuirfeadh E11E a chuirfeadh
G²G³ chuirthea EG 172 BF^{VI} chuirfá I22,
25. ccúallaibh MUR^I atáid E I22 G²G³ na cnamha ADD^I,
26. dtáinte G²G³ bheirtheadh MUR^I bhéireadh G²G³ dhraoithe ADD^I
dhraoighthibh MUR^I,
27. chaislein H 6 MUR^I álainn om EG 172 gidh G²G³ búadhartha
I22 H6 ll (BF^{VI} MAL^G EG172) búartha MUR^I búairthe G²G³
claoidhte Lsí,
28. lear MUR^I thú om MAL^G ag gabhal G³ a om a MUR^I gaoithche ADD^I,
29. A maireadh H 6 ll I22 mairfeadh E11 no om mo uaisle G²G³
lathair maithé no ADD^I mo mhúarsliocht H6 ll (I22 EG 172)
mo om muairshliocht MUR^I mórshliocht G²G³ (ADD^I E) m'fúar
sliocht aosa E11,
30. budh mhairg MUR^I E E11 ETC. Ba mairg H 6 ll (G³) le a
leagfaidh E,

Éagmha sáraithe ní tú uait ar uaisle ríoghraidh,
tar éis a mbáis 's a mbascadh uait go Luan gan éirghe.

AN C.

'Sé sin a' fáth fa nguillim i n-uaigneas cruacha caointe,
gan neach ar fagháil aois dár n-uaisle i nguais mo scaoilte.

MAC C.

35. A chaisléain aird dá gcluintí \bar{t}/\bar{h} uallghol uair do b'iongnadh,
b'iomdha gártha, basa ag bualadh, is roisc ag líonadh.

AN C.

Cé táim ársaidh 's go bhfuil mo bhruacha anuas dá spíonadh,
acht mur be $\bar{i}th$ bás shliocht Fheidhlime Ruaidh budh buan mo
shaoghal-sa.

MAC C.

Cé taoir scáinte 's go bhfuil do ghuaille cruaidhe 'críonadh,
bhí tú lá gan easbaidh sluaigh 's do ghruaidh ar n-aolú.

-
31. Eughfa H6 11 éafa I 22 éabh MUR^I eafa Eii E BF^{VI} MAL^N
eighth G²G³ éadhbh ADD^I sáraidh H6 11 MUR^I I 22 etc. do
ghnídh G²G³ raoraighin ADD^I
32. mbasgaidh H 6 11 Luain EG³ éirghidh H6 11 I22 G²(E)éirigh MUR^I
G³) mbasgadh 'nnúairh G²G³,
33. nguilleam MUR^I nguilliom I22 ADD^I MAL^G MAL^N G²/ BF^{VI},
34. 'sgan ADD^I
35. chaisléin H 6 11 MUR^I a ccluintidh H 6 11 I 22 ccluinfidh G²G³
húallghul MUR^I húillghul ADD^I iongnamh MUR^I ionghadh ADD^IG³,
36. garttha MUR^I bassa Lsí ach bosa G²G³ MAL^N do b'iondha Eii gair
MAL^N rosg G²G³ aige líonadh ADD^I,
37. cia ADD^I tam Eii ADD^I taoim MAL^G táimse G²G³ ársuigh MUR^I
ársuidhe G²G³ sgáintidh ADD^I,
38. be H 6 11 MUR^I amur bé I 22 Eii muna G²G³ beith EG 172
G²G³ (ADD^I) bhuan ADD^I (G²G³)
39. gé MUR^I MAL^G BF^{VI} gidh G²G³ táir Eii MAL^N thaoir E
scianta (?) MUR^I scantaidh ADD^I críonadh Lsí ach críona H 6
11 (ADD^I) na ccruacha críona ADD^I
40. easbfuigh G³ ghrúaidhe G³ n-aolughadh H 6 11 G³ n-aoladh
Lsí eile,

- Ní hé fionnaoladh do ghruaidhe nó áille do ghealchoirp
 dá thraoitheadh nó dá thanú is cás dócamhail
 nó doilgheasa, (nó) dolán nó dubróin, tuirse nó
 tromghala, éagnaigh nó ardosna d'uaisle do
5. mhaicne nó do bhandála, do chródhacht do
 mharcshluagh nó do mhóroireachta, mar atáid treibh
 uasal oireadha Oilliolla mhic Eoghain mhic Néill
 Naoghiallaigh, dá ngoirthear muintir Choinne, agus
 cuid eile do do chraobhaibh coimhneasá cinéil féin
10. ar lorg Sheáin Uí Néill, dá ngoirthear dhíobhtha
 Clann tSeáin: géaga fóirleathna fineamhna do do
 chrannaibh mar an gcéadna sliocht Ardghail mhóir
 mhic Iathgharhna dá n-ainmnighthear uatha Clann
 Ardghail. Is iad sin na trí dronga diana
15. dásachtacha do-eadrána a bhíodh ag cónnamh agus

1. ní headh EG 175 faonála Eii fionnáolughadh G³,
2. do thráoitheadh no do thanaigh H 6 11 da throitheadh no
 da thanughadh MUR^I thraoitheadh I 22 EG 172 MAL^N (G²ADD^I)
 thraochadh MAL^G do ghríthíodh Eii thráothúghadh G³
 do thánaigh Eii thanadh I 22 EG² ADD^I theannughadh G³,
3. doilghiosa H 6 11 doilghios Lsí eile no do dhubrón.1.
 MUR^I ria do dhubrón EG 172,
4. tromghula MUR^I G²G³ tromghala H 6 11 I 22 EG 172
 éagnach ADD^I osna H 6 11 osnaidh Lsí eile asnaidheadh
 EG 172,
5. mhacnaoi ADD^I bhannala H 6 11 I 22 BF^{VI} MAL^G do om
 chródhacht ADD^I
6. bharr sluaigh ADD^I do om mhór MUR^I oirdheachtais ADD^I
 oireacht G²G³,
7. uasal araigh oireaghta MAL^G airithe ADD^I aireadha G²G³
 Oillioll ADD^I mhac Eoghain BF^{VI},
8. dhíobhtha muintir ADD^I muintir H611 EG 172 G²G³,
9. dá chraobhaibh MUR^I cineil om MUR^I coimhneasá E,
 Sheathain MUR^I cSheáin G² cSheaghain G³ dháobhtha MUR^I,
10. fóirleathna MUR^I etc. fóirleathna I 22 H6 11 fíorleatha
 G²G³ dona crannaibh ADD^I fíorleathana ADD^I,
11. Árdghoill MUR^I Árdghiol EG 172,
12. nanmaighthear uathfa H 6 11 uathfa I 22 Eii,
13. iad so E G²G³ siad sin ADD^I,
14. dásachtach MUR^I etc. diana dosgaolttí bhíodh ADD^I a om
 H 6 11 do-eadrána I 22 E Eii cónnamh H 6 11 G²G³
 comhnaidh ADD^I,

- ag coimhdeacht(a) i n-uirthimcheall do ríoghraidh gach conair ina ngabhaidís, dá n-anacal ar inghreim agus ar anfhórlann eachtrannach: gach neach a mhaireas dá n-iarsma nó dá n-iadhainibh so atá
5. a roisc ag róshileadh agus a mbasa ag bascbhualadh agus a gcroidhe créachtach cróilinn-teach a caoineadh do ríoghraidh-se agus do ríoghmhná nach maireann agus a' caoineadh mar d'imigh a neart agus a niadhachas uatha féin
10. agus nach dtig leo furtacht nó fóirthighinn a thabhairt dhuit-se ó lámhaibh na ndaor neamhcharthannach atá ag do bhriseadh agus ag do bhuanréabadh. Níor cheist leo, mar an gcéadna, do theascadh nó do thóirneamh le Turcaigh nó
15. le tíoránaigh as rann Aifric, Asia nó America

-
1. coimhdeachta H 6 11 I22 coimhdeacht MUR^I coimhdeachta G²G³ coimhtheacht ADD^I i n-úir H 6 11 G² ráoghruighe MUR^I ann gach G³,
2. conaire ann a H6 11 MUR^I ngabhadaois MUR^I ngeabhadisd E11 inghream G² ainghréim ADD^I,
3. fhanfhurlann MUR^I anfhórlan G²G³ eachtranaigh MUR^I (G²G³) eachtrannaibh E11 aturnaidh ADD^I,
4. don iarsma ADD^I iadhanaibh EG²G³ átáid G²G³E táid MAL^G,
5. roithshileagh MUR^I roithshilugh BF^{V1}(MHL^N) aige roshiliodh EG 172,
6. ccroidhe H 6 11 I22 G²G³ ccroidhthe Lsí eile,
7. cródhlinnteach H 6 11 I22 crobhíontach G³ (G²) croilinn-teach Lsí eile ag G² ráoghruigh MUR^I -sa G²G³ I22,
8. mur a d'imthigh G²G³,
9. agus a gcúldhídean úatha G²G³ a ccuididion EMAL^G anfhinigeachas uaftha E11 ainidheachas ADD^I uathfa I22,
10. fóirigheann MUR^I fóirthighin H 6 11 fóirighin I22 MAL^NG²G³ fóirighain EG 172 fóirghain E11,
11. a thabhairt om MUR^I na ndrúagh ADD^I ndáoi G³,
13. óir níor MUR^I cheaist EG 172 cceadhna MUR^I,
14. ná do G³ thoirneamh H 6 11 thoirghneadh ADD^I,
15. tíaranaidh MUR^I (G²G³) tíarannaibh EG 172 Páganíodh E11 om Aifric E11 Affraic MUR^I as a n-Africa G³(G²) Aisia MUR^I Aimerica MUR^I America EG 172,

acht brainse do shaorchlannaibh torthúla tuinniúla na Teamhra féin a bheith ag do dhíbirt agus ag do dhíthcheannadh ins an am a bhfuairadar cumhachta ós do cheann agus lámh an uachtair ort.

Lámh an uachtair i bpáirt na nuaGhall is ort-sa díoghladh,

báidh na huaisle d'fháig do ghuaille, is olg do ríomhadh.

AN C.

Is iomdha cuaine theastaigh uaim, budh teascadh tíortha, a bhriseadh sluaighte is chreachadh bailte i ngeall mo scaoilte.

MAC C.

45. Acht mar dteastaigheadh uait acht sliocht Cholla Uais, ón gceann sin shíos dhuit, clann Domhnaill uasail anmnaigh shuaithnidh mheanmnaigh Mhílidh.

-
1. brainse Lsí saorchlana ADD^I sháor-ehrannaibh G²G³
tórrthamhla H 6 11 I22 MUR^I toreamhuil ADD^I
tórrthamhlach G³(G²) tuineamhna ADD^I,
2. Teamhracha EG 172 Teamhrach G³ dhíbheirt MUR^I ag do om
dhíthcheannadh ADD^I, 3. cúmhacht G²,
4. úachtar MUR^I ort om H 6 11 I22 EG 172 EG²G³ MAL^GMAL^N,
-
41. úachtar MUR^I dhíoghladh EG 172 díoladh ADD^I díoghaladhG²G³
nuadhghaill G³,
42. a dháig G³ ríomhadh ADD^I
43. uait EG 172 teagadh ADD^I teasgaidh G³
úam MUR^I tíorrtha MUR^I,
44. chréachadh MUR^I a om EG 172 ADD^I brisluigh ADD^I
'sa creachadh bailte G³ creachadh G² 'ngéill ADD^I,
45. tteasdabhudh úaid a h MUR^I tteastiodhan E11
acht om muna ADD^I G amur I22 E MAL^G G² tteastaidh ADD^I
I22 E11 tteasduíghionn G³(G²) díot G³,
46. anmnaigh MUR^I H 6 11 ainmigh EG 172 E MAL^GG² (ADD^IG³)
ainmníodh E11 shuathnaidh G²G³ shuantaigh ADD^I
mheanmníodh E11 mheanmnach ADD^I,

AN C.

Rí Oirthíor uaim, ba leor a chruas i n-aimsir bruidhne,
mo leomhan uasal, mo chrann buadha, mo chorn fíona.

MAC C.

Atá comharsain uait gan chomháireanh suas 'bhí 'gcomhair
do ríoghraidh,

50. is budh leofa an bhuidh ó Bhóinn anuas go bord Eas
Craoibhe.

AN C.

Mac Mathghamhna uaim, Maguidhir na gcuach, mo lón, mo
laochraidh,

budh dóibh-sean uair ó bhord Uí Ruairc go teorint Maóile,

MAC C.

Budh teann do ghuaille i n-am na ruaga seanshliocht Íre,
ansacht buan na ndrong 's na ndruidh thug geall gach tíre.

47. Óirthíor H 6 11 Óirthéir E11 óirthíar G^2G^3 Óirchir MUR^I
budh MUR^I I22 EG 172 braoighne MUR^I braoine H 611
E MAL^G(G^2G^3),
48. leanban ADD^I mo chorm búadha mo chrann fíona MUR^I
(I22 EG 172?) buadhach ADD^I,
49. chomharsainn MUR^I EG 172 comharsan E11 uaim G^3
coimháirmheadh G^3 ccomhar I22 rágghrúighe MUR^I,
50. leóthfa H 6 11 I 22 E11 (ADD^I) leofa EG 172 leo MUR^I,
51. Mhathghamhna G^2G^3 Mac Guidhbhir E11 (ADD^I) lonn
MUR^I EG 172 I 22 leóin ADD^I,
52. 's budh ADD^I dhoibhsean MUR^I budh leo an búaidh ó
bhord G^2G^3 teoraint MUR^I teorainn ADD^I Mhaóile G^3 ,
53. theann H 6 11 ghuaille I 22 sean H 6 11 EG 172
shean MUR^I,
54. ndrúaidh G^3 ndruidh MUR^I I 22 tug I22 géill
ADD^I,

AN C.

Rí Easa Ruaidh fuair comhartha buadha ór bpátrún naomhtha
 Ó Dochartaigh uaim, Mac Suibhne na dTuath agus Clann Uí
 Bhaoilte.

MAC C.

Ó Raghalligh, Ó Ruairc na Breifne uait is Ó Catháir an
 fhíona
 is Ó Donnghaile an tsluaigh budh tonnghail 'tuargain
 lann le bíodhbháí.

-
55. Eassa MUR^I comharthadh ADD^I G²G³ buaidh G²G³ (ADD^I)
 boatran MUR^I (MAL^N) ar brathur MAL^G,
56. ttuagh MUR^I Saibhne ADD^I Bhaoilthe MAL^G Bhagidhille
 ADD^I,
57. Reilligh ADD^I Breithfne D22 Cathan H 6 11 (MUR^I),
58. Donghaille MUR^I Donghaile G² (EG 172) tsaogh MAL^N
 tonnghoil MUR^I tuinnghoil E11 taonfhuil ADD^I
 lán MUR^I bíodhbhadh ADD^I bíobaidh G² bíodhbha H 6 11.

XV.ATÁ BEOGHRÍS AG ÓIGINGHEAN SO 'NA
BHRÓSAIBH...

1. Atá beoghrís ag óiginghean so 'na bhrósaibh tré
leaca mar aol

[agus]rós líonta ar an nós céadna gan dōigh

scaoilte atā ar aiste na gcaor:

[Is(?)] char leor Séamas don ord dhíomhaoin 'bheith

i ngleo shiorraí nō i n-arc ag an ēag,

Ach slóigh laochraídh na Fōdhla íochtaraigh/e gan cōir

dhíolta ortha i searc leis an ngēag.

FOINSE : EG 135 p. 35.

Lsí EILE : EG⁷, G² p. 44/, G³ D. 183,
G^{3A} D 245, G⁴ p. 51, G⁶ p. 296,
(E¹), (23 A 1 p. 80).

Cscrí : An fear ceadhna (.d. Seamus Mac Cuarta) EG 135,
Rois nuí Réilligh, no an Chaoin Róis,
Semus Mac Cuarta cct. Ceol maith gan
bhreig. (A Rois bhéasach da phóir
Réighleach.. 7 vaí) EG⁷,
An Chaoin Róis Mac Cuarta cct. (A Róis
bhéasach dá phóir Rághailleach.. 9 vaí) G²G³.
An Chaoin Róis. Séamus mhac Cúarta cct.
(A chaoin Róis sé do aon phóg, a dfáig pian
mhór agus creapall ann mo chlíabh.. 4 vaí),
G⁶ (G^{3A} G⁴), Rose O'Reilly. Carolan. (Is aig
mo caoin Roise ta na naoi nóir fholt... 6 vaí)
23 A 1.

-
1. óg EG² áoil EG²,
 2. ceadhna EG² gcáoir EG²,
 3. char leoir Şeamuş Síomus EG² a ngleo
shiorruighe EG²
 4. laochruigh na Fodla íochtdaruigh EG²
orra asarc leis EG²,

5. [ʲs̄] ag mo chaoín Rósaídh atá na naoi n-órfhoilt
 'fíorchornaídh 's a' freas[dh̄] go féar,
 ar na nigho cōiriú le buidhe an omra,
 gach dlaoi 'treorú 's a' casa[dh̄] mar théid:
 [ḡ]ach ní is cóir dhi atá claoi cóigídh do thrí
 seoidé aici is glanta nó an scéimh,
 [ʲs̄] gur b'í is róghile p̄op óiglile agus cīche
 clóchrúinne ós ochta a coirp ghleághil.

Ní fhaiceann Sēamas faoi theas na grēine le seasamh
 scéimhe do mhnáibh gach cuan

10. acht an ainmír aolta(dh) nach leasc a ghleásas
 ar shamplaí séimhstarra(dh) sámh gach stuaim:
 á crobhtha ghle(a)laga(dh) is deise sbéideas gach
 aiste ar théadaibh i ndáil gach sluaigh,
 [ʲs̄] a bhfacaidh a tréathra do ghaiscibh Éireann gur
 ghreag i ngéarghoin a gráidh gach uair.

5. fíor chornuigh sa frasa EG² mo chaoín róis ta EG⁷
 nórfholt don mhín chórnughadh sar este na gcaor/ EG⁷,
6. [ʲ?] air na níge coirugh EG² gach dlugh treóruigh
 sa casa mar EG² is gur b'ionn a ceibh coraigthe le buigh
 omra gach dlaoiugh a treóruigh sa casadh mar thead EG⁷,
7. [ʲ] ach ní EG² dhí EG² cóigaidh do trí seoidé aici dh
 EG² ta gach nídh is cóir di dhá thrí seodaibh ta clocha
 clódh aici is glaine no'n sgeibh EG⁷,
8. [ʲ] gur EG² rodghille oip óiglilí EG² oichtadh a
 cuirp ghleaghil EG² is gur b'í EG⁷ a oib mar
 oigle, cicha cruine ar ucht a cuirp gléil EG⁷,
- 9-12. om EG⁷,
9. [ʲ] í fhaiclonn EG²,
10. [ʲ] ach an innfhior aoltadh nac leisg EG²
 air shomplúigh séimh starr(?)adh sámh gach
 stuaim EG²,
11. [ʲ] a cruimhtha ghlea lagadh EG² sluaighidh EG²,
12. [ʲ] a bhfachugh a treathairadh do ghaisgibh
 EG² ghreig(?) a ngéur ghoin EG²,

[¹Sí] mo Rós Bhreithinneach don phór Raghallach an
óig ghlēghartha is corcair grīsghruaidh,

[is] a foilt noghēagach is mó méad fhleisc don
ór ghrēagach le himeall gach duail:

15. [] óir dheaghdhearca róigh raoighinghlasa, rós
caoirleaca is lile a' fás uatha,

[nō] an dōigh an soéirghasta an bheoil créarcbhlasta
ina mbíodh fós seantach mā léigir [mé] i
nuaigh.

Atā scata fionnchiabh is fada i n-íomaíocht ó dheise
a cinn siar go trácht a bróg,
nó an bhfacthas tillte iad 'na dtaisibh tríollfhiar
'casadh timcheall 's a' fás mar ór:

13. dhóir Raighalach EG² ghlegharrtha is corcarr EG²
A Rois bhéasach da dhóir Reighleach, an tseoid
ghléal ghartha, is corcara grís ghruaidh, EG⁷,
14. nógh(?) -gheagach EG² óir EG² th'iomóill gach dúail EG²
/a bhfuil a folt snuadh dhéagh dhaite is mó
méin deise d'or Ghréugach ann imeal gach dual, EG⁷,
15. dhearca róigh rīgh ráoighin ghlasa rós caoir
leacadh EG² Tá maíthe dheagh dheasa, a rosca
réigh ghlasa, [nos?] mar chaor leagtha ann
san lile mar stóir EG⁷,
16. [?] an doigh EG² a mbiadh EG² ma leig[·] an
uaigh / EG² no ann dūigh, a spéar ghasda,
a beoir chraedharc dhaite, go mbéidhir fós
seantach, ma leigir me san uaigh EG⁷,
17. sgáta EG² a nionchidhacht EG² Tá sgata
fionnchiabh le fada a nionniamh o dheise cinn
lei go baltaigh a bróg EG⁷,
18. no an bhfáicíos EG² 'na dtaisuibh tríollsfhiar
caisuibh (?) timchioll EG² óir EG² no an bhfaca
sibhse na cathaigh trilseach a bhí casadh timchioll sa
fás leis a tseoid EG⁷,

nó criostail goirniath 'na roisc ar mhoill triall
atā nīdhte as grinnlíoga i bpáirt an rōidh, -

20. ní mise ar aoinrian acht fir gach trian atá gonta i
dtromchian ngrádh le Rōis.

Atá míle ōgchuach 'na bhfichead scór scuab agus naoi
gcorndual ar astar do chéibh,

's gach dlaoi is mó lua ar lí an óir nua 's go
nba dian leo a mbruach chum fascaidh do
ch[éad] :

acht mura bhfuighid cóir uait a ghrís rōis fuair an
aon phóg shuan le seasadh ón phéin
mo chlí leonta uair ní bhiam beo buan a chroidhe is
leor cruadhais, nach peacadh dhuit m'éag.

19. a bpár[t(?)] ann roidh EG² nó om Cristiol
ghormlaoi, a rosg le'r mheall trian, aitos trom
ghean sa bpairt don ros, EG⁷,
20. quinta a drom EG² ní me ta ar anriagal ach fir
gach cruinn chian ta tuit a ttrom ghean sa
ngradh leis an tseoid. EG⁷,
21. oig cuach na bhfithciod sgór sgúab agus naoi
gcorinn dúal ar aistair EG² Ta míle or chuach
do fhithchid sgóir sguab na naoi gornn dual
ar astar a ceibh EG⁷,
22. lúadh EG² núadh sgo madh dian léo a mbrúach
chum fascaidh do ch[ar?] EG² is gach dloigh is
mo luadh ar laoi an omra nuas is dion fuadh na
bhruach chunn fasgadh do chéad EG⁷,
23. ach EG² a dhrís EG² a naoin phoig shuan EG²
le seasadh (?) EG² acht om mar bhfuighidh coir
bhfuid a ghrís ro shuairc aon phog le go seasfar do mo
phein EG⁷,
24. búain EG² cruadhais EG² peacuidh EG² mí le
suairc cha bhíomsa beo buan a croidh is leor
cruas no an peacadh leat m'éag EG⁷,

ATÁ LILE GAN SMÚID

- 1 Atá lile gan smúid ar m'aire-se ag luighe
 's ní cheilfidh mē a clū go dearbhtha;
 an ghlaire 's a' snuadh 'bhí ag Helen ar dtús
 gurab aici go nua tá ar tearma.
- 5 Gan bhriseadh, gan bhrughadh, gan mhealladh re cluain,
 aocht soineanta, sūgach, leanabaidh,
 agus tuilte do dhúthchas fhola Rí Mumhan
 i n-Ailidh ghil chíúin Ní Chearbhaill.

Nach bhfacadh tú scéimh Angelica is Dhéirdre

- 10 'cruinniú san maighdin gheanmnaidh;
 is gach buinne dá céibh mar loinnir na réalta
 nō ealta do dh'ēanlaigh an tsamhraidh.
 Deir a geleachtann a mēin do mhacnaidh na nGaodhal
 gurb aici tā an chēim go fairge:
- 15 is truagh nach raibh léigse ar fhearainn dūithche Éile
 ag Ailidh do fhrēimh shiōl gCearbhaill.

FOINSÍ: E p50 [3v.7], G² p74, G³ p149.

Cscrí: Seamus Mac Cuarta E,
 Ailís nuí Chearbhuill mac Cuarta cēt. G²,
 Ailís nuí Chearbhaill G³.

- 1 Tá G²G³ m'airise E ag om G²G³ luigheadh E
 lúadhadh G³ luathughadh G²,
 2 cheilidh E cheilleam G³ (G²) cliú Lsí,
 3 snuaidh E Heillín E,
 4 gcrabh E téarama G³ (G²), 5 le G²G³,
 6 ach soindhiontha E soighnionnta G²,
 7 o dhúthchas G²G³ de fhola G² G³ fholla E,
 8 ann Ally G²G³ gheal G²G³,
 9 An bhfaca G²G³ Deirdhrigh E,
 10 a cruinneadh G³(G²) cruinioghadh E maighdinn E,
 máighdion G²G³ geannmigh E gheanmnaidh G²G³,
 11 is om G²G³ gan(?) buinne E ciabh G²G³ air luinnir G²G³
 loinghir E,
 12 na G²G³ dht eunlaigh E éanlaighe samhraidh G³(G²),
 13 mhacnaidh G²G³ mhacnuibh E, 14. ceim G³ fairge E,
 15 thruaigh E 's mo núair G²G³ rabh E luigsa E
 fharrain E fhearann G²G³ dubh Éile G²G³,
 16 gearbhuill E Ailigh na séud ní Chearbhaill G²G³,

- A theachtaire thēid go fearainn dūithche Éile,
 aithris do scéal gan mhearbhall;
 go bhfuil ainneir dā bhfrēimh is carthannaigh mēin
 20 dā bhfacthas ar aghaidh na talmhan.
 Le haigheadh, le céill nach bhfuil comōrtnas lēith
 ó Chlochair go Droichead na Cairge,
 is gan a lochtaibh faoi an ghrēin acht ar ghoin sí don ēag
 do ghaiscīdhīb na mbélmeann fairge.
- 25 Beannacht ar chéad uaim is aithris don ngéag
 nach léigeam-sa 'n ghéis ar dearmad.
 Acht déan colmhéad duit féin nuair a dhearcair a scéimh
 nach rachaidh bú i n-éag mar Chearbhall,
 tráth chualaidh sé scéal go ndeachaidh sí i gcré,
 30 inghean osránach ghléal rí Albain.
 Measaim nár bhéasaigh sise ná'n péarla,
 Ailidh chiúin tséimh ní Chearbhaill.
- Tá cruinniú na rós gan mhilleadh, gan bhreodhadh,
 fá chiumhsaibh a beoil, ar ndeargadh;
 35 agus gile gan oheo 'teacht timcheall 'na goómhair
 mar lile faoi neoin gan seargadh.
 Cá hiongnadh liom clódh na glaine faoi dhó
 'bheith bruithneadh san tseoid ā cealgadh,
 is fuil Cholla na slógh ó thobar na leomhan
 40 dā hoibreadh, is mórshíol gCearbhaill.
-
- 17 a theid G^2 farain E fearann dubh Éile G^2G^3 ,
 18 mhearabhall E mhearbhaill G^2G^3 ,
 19 aindhir Lsí da bhfeimh E don bhfréamh fa charthannaigh
 G^2G^3
 20 bhfaíonas E bhfacas G^2G^3 talmhuin G^2 ,
 21 heigneach E aigneadh G^2G^3 na bhfuill E ní bfuil G^2G^3
 leí G^2 comorthúis E cómortog G^2G^3 ,
 22 Dróiththead G^3 cearraice G^2G^3 ,
 23 gan a lasadh G^2G^3 fuil E (G^2G^3) ao E,
 24 ghaisgeadhaibh E mbeimon fairge E béimeamhuil
 fearamhuil $G^3(G^2)$,
 25-64 om E 26 léigiomsa G^2G^3 , 27 dhearcas(?) G^3 ,
 28 fáchfaidh tú dh'ēag G^3 29 i om G^3 ,
 30 Albainn Lsí, 31 measam Lsí 32 nuí Lsí,
 33 cruinneadh G^3 bhreoghadh G^2G^3 34 chiúmhasaibh G^3 ,
 35 timhíall G^3 cómhair Lsí,
 37 hiongnamh G^3 coloinne Lsí
 38 sa G^3
 39 as fuil G^3 cealgadh Lsí, ua thobar Lsí 40 hoibreadh as Lsí,

Dalta na oléire ar bhandáil na maighdean,
macánta, méiniúil, mórdha.

Leannán na féile ar cheannach na héigse,
an ainnir gheal tséimh nach deoraigheadh.

45 Scáthán na dtréanfhear, scafánta, tréitheach,
an mhallroscach ghréagach, dhealbhta;
's le amharc a laghad go socaradh an spéir-sa
cogadh a mhéad ó mharbhtha.

Iomdha léithchorn iar pilleadh go feoir
50 agus loinnir an óir dá ndearbhadh,
croichte do nóblaí léitne mar ómra,
nite le fórcadh 'n airgid.

Breacaigh sí srólta mbreachtnaidh le meoire -
ealta na hEorpa i ndealbhadh;

55 an eala 's a' dreollán, an torc alla 's a' rón,
an mhuc mhara 's míol mór na fairge.

A gcruinneadh na slóighte loingis na seoltaí
chugainn ar bhóchna Dhealgain,
is clóithreaghadh na leomhan-sa ag innleadh a n-óige,

60 litir a clódh-sa dealbhtha,
ní ghlacfadh siad ór ná eallach 'na ndorn
gan Ailidh bheith leo ar fairge.

Acht ní léigfeadh/dá gcómhair acht maithreas síol Róigh
na macnaidh an mhórfhuil Teamhrach.

43 cheanaoh Ls¹, 44 ainndhir Ls¹ deórghaidheadh Ls¹,
45 sgathfánta G³ tréightheach Ls¹,
47 a leud G² socrachadh G³ socradh G² spéirsa G³(G²),
48 mharbhtha G² mharbhúghadh G³,
49 leicornn G² léith chórn G³, 1. nóblaigh Ls¹,
52 nighte Ls¹ fórcadh G² fótharcadh G³,
53 mbreachtnaidh Ls¹,
55 turc Ls¹ alla G³ allaidh G²,
56 míal G² míol G³,
57 Dá gcruinneochadh slóighte G³ ná Ls¹ seoltaigh G² (G³),
59 is clóithreaghadh na leonsa G² 7 clóthughadh na
leomhan sa G³ innleadh G² innliughadh a nóige G³,
60 clódh-san G³, 61 ghlacadh Ls¹,
62 Ally Ls¹ 63 aoh Ls¹ coóir Ls¹,
64 macnaoi Ls¹.

A THEAMPAILL B'FHURAS DUIT CUIDIÚ
LE GAODHALAIBH.

1 A Theampaill b'fhuras duit cuidiú le Gaodhalaibh,

FOINSÍ : N , 23 I 37 p 17, ADD^{II} p 163, L Pl,
 G 2 MAL 11. p 152, G 3 p 19, G p43

Lsí Eile: C¹ p57, EG⁷ pl1, 23 N 33 p 412, Mor^V, McCabe §7,
 VII Don pl79, Coyle , 23 O 54 p 65.

Csorí : Tuireamh Mhurchadh Cruis oot. N I37,
 Tuireadh Murchadh Crúis. Mac Cúarta ró chan ADD^{II} ,
 Seamus Mhac Cuarta. Marbhnaoi Mhurchadh
 Crubhais L,
 Tuireadh Mhurchadh Crúis. Seamus mha Cuarta G²
 Tuireadh Murchadh Crúis . Mac Cúarta ró chan G³

A - C Tá Baile Chrúis gan driúchd gan fhéar ann
 gan duilliúr cúmhra air bharraibh géagaibh
 ó do lá-sa, a Mhurchadh, a cheann fine na féile
 2 3
 -sa theampaill G G

1. burus I37 cuidiugh I37 cuid eadh LG G^{2 3} Gaodhilibh
 G
 MAL ,

- 's a' liacht fear cumais, bhaineadh urraim as céadtaibh,
 'tá na luighe timcheall fo d'imeall do do thēaghadh.
 A roilic, is mire nach roinneann tú /t̄-/h'adāil,
 5 is iongnadh d'fhulaing tú tuile gach aonmhna,
 bhios 'teacht chugat ar buile(adh) do do bhuaidhreadh;
 sileadh na rosc is osnaidhibh na maighdean,
 líonta do thuiḡse 's a mhasa dā réabadh,
 'caoineadh fon churaidh-se cuireadh go dēidhneanach.
 10 'Sé maighistear Murchadh d'fháig uile fo léan iad,
 laoch a bhí ullamh chun pronnadh ar chéadtaibh;
 's is minic do niodh coinneadh fo choinne na cléire,
 'fritheoladh 's a' freastal na n-Alfreann 's dā n-éisteacht,
 'míniú an scriptúir 's gan litir 'na dhiaidh de:
 15 léighthoir laidne 's gach siolla don Ghaedhlig,

-
2. da L.G² ligheacht N I37 G² líoghacht ADD^{II} a bhaineadh
 G²(G³) uirrim L chéadaibh G³ (I 37) céadaibh N,
 3. Lúigh G²G³ fodaod imiol MAL^G imol^N go da N do da I 37
 theagradh L G²G³(MAL^G) go do theagair ADD^{II}
 4. roilig MAL^G G²G³ th'eadail L,
 5 mar dfuling L dfulaing N a d'fhulaing G²G³ tu uilluin L.
 6 a teacht I 37 MAL^G a bhios G²G³ builluidh L bhaéreadh
 I37 bhuaireadh G²G³ buadhradh MAL^G bhuaidhreadh N ADD^{II}
 7 a sileadh G²G³ osna ADD^{II} osnaigh L is gan cosg ar na
 maighdin G³(G²)
 8 líonta lán thursa ADD^{II} mbossa I 37 raebadh N,
 9 ag caoineadh G²G³ ccuirraighso a curadh go deanach L
 ccuraidhso ADD^{II}(G²G³)
 10 maighistir N dfhag MAL^G faoi L MAL^G fuigh G²G³
 11 ollamh L ADD^{II} do bhí ullmhaigh G²G³ chunn N chum I 37,
 12 's om L MAL^G G²G³ niodhean L coinnmhe I 37 cruinneadh
 ADD^{II} cuinneadh N cuiruidh L, cuinneadh G²G³,
 13 fritheolach I 37 a friothadh G²G³ freasdhail I 37 nēathfrim
 G² ndeisdeacht I 37,
 14 mionadh MAL^G a míniú G³ sriptur N 's gach L focal
 ADD^{II} dhaigh sin L,
 15 Laidhne N 's gan I 37 Ghaoidhlig I 37 Ghaodhleag L,
 Ghaedhlig N Ghaoidheilg ADD^{II} ngaoidhlig MAL^G
 nGaidhailge G²(G³),

sealgaire seabhaic do ghabhadh gach éanlaith.
 marbhtoir na ndobharchon 'n abhainn, dá thréine.
 B'ionmhain leis meadhair na ngadhar dá ngéaradh,
 'leanmhain na tthaga, chum feadha dá séideadh;
 20 míolta maighe beaga ar maghaibh ag léimnigh,
 sionnaigh ar chreagaibh 's a n-eagal dá dtreádu;
 broic ag seasamh 'ndaingean ar shléibhtibh,
 lachain da leibheireacht ag eiteallaidh 'g éirghe,
 is eisean da leagadh le treise, le tréidhe:
 25 marcshluagh 'tagra 's a' freagra dha chéile,
 óigeich Ghailionnach ar faithchibh dá dtréanáil.
 'S a' filleadh chun a' bhaile dhóibh ní codladh do
 dhéindís,
 acht fíon dá scapadh 's gan cosain ar aoinneach,
 macnaidh ar leabhair 's a' labhairt gach léighinn,

6

-
- 16 seabhac I37. gheabha G^3 aonlaith ADD^{II} éanlaigh G^2
 eanlaith N,
 17 marbhair L ndobharchú I 37 ndobharchoin $L(ADD^{II})$ amhainn
 $G^2(G^3)$ theanal,
 18 meidhir $G^2(L)$ ngaidhir G^3 ngadhair dá séidiughadh N,
 19 om N ar mhúin na $ADD^{II}(L)$ fidheach ADD^{II} fiadhath L
 fiadha G^2G^3 fiodha L 37 fideog a shéideadh 28 N 33,
 séidiughadh N seadudh L shéadughadh ADD^{II} ,
 20 om I37 muighi N maolta ADD^{II} maolthe G^3 maidhthibh ADD^{II}
 faiththeadh G^2MAL^G faithe G^3
 21 chreagadh G^2 neagla L ADD^{II} ttreadaigh MAL^G dreigin L
 ttreadamh G^2G^3 ,
 22 boruic I37 (MAL^G) berthigh G^2G^3 aige I, 37, ndaingin N
 a ndaingion I37 daighean L a ndiongan G^3 an aigean ADD^{II}
 shléibhte G^2G^3 ,
 23 lacheanaigh G^2 (G^3) leibarat L laibhearacht G^3 aige
 eitiolladh I 37 ar eiteal L géiridh N (MAL^G) géirghidh
 I 37 ag eirghidh L,
 24 leagan L is le MAL^GADD^{II} L tréine $ADD^I MAL^G G^2G^3$,
 25 marcshlogh ADD^{II} tagradh I37 ag tagra MG^2G^3 da I37,
 26 oigeac L Ghillinach ADD^{II} faithibh $ADD^{II}G^3$ ga N,
 27 tfillleadh N I 37 pilleadh ADD^{II} ann a bhaile L sí do MAL^G
 dhó G^2G^3 codhladh N dheanaidís I 37 dhéanamh $G^2G^3(L MAL^G)$
 dheanaid ADD^{II} ,
 28 sgabhadh I37 gan chosant L cosdas G^2 a chosain ADD^{II} ,
 áoneach N, éinneach I 37, aon neach LG^2G^3 ,
 29 macnaoidh N $ADD^{II}G^2$ míniughadh I 37 labhra L 's é G^3 a
 leighinn $MAL^G(L)$ le léigheann mhór $G^3(G^2)$

- 30 dán dá thoisíú le broscaidh na dhéada,
 taipleisc suighte fona foirinn go gléasta;
 is 'n iomad do ríoganaibh míonla méirgheal,
 agus deirge na gcaor fo thrí ina n-éadan,
 lile agus aol 'teacht trithe(adh) ag séideadh,
 35 'cur somplaí i gcrích le maothchrobh maighdean,
 is 'tarraing gach líne don tsíoda ar éadaighibh,
 'S ina hallaí ag an tsaol-se do bhíodh gach aon mhaith,
 gan easbhaidh ar aon is fuigheall ag céadtaibh,
 dá dtigeadh an cíos mar budh cuidhe dó in-aoinfheacht.
 40 B'ionmhain leis draoithe, fo aoibh dá réiteach,
 le h-airgead rí le maoin 's le h-éadail;
 bochta na crích' ar 'mhian dá n-éidiú,
 'n Eaglais a' guidhe mar a ndíoghalt gach lae leis.

-
- 30 dánta ADD^{II} dáin G³ thoiseochadh G³ thosiughadh N
 thosaoghadh brosgudh ADD^{II} cláirsac da cosnamh le
 brosnadh L brosdughadh I 37.
- 31 agus taiphilg imiortha L taifleasg ADD^{II} (I 37) táibhleis
 G³ bhfuireann G³ (ADD^{II})
- 32 's an I 37 ríoganaibh míonla N ríoguinibh G³
 ríoguinibh I 37 ríoghanaibh ADD^{II} míonla ADD^{II}
 mhíonla G³(G²) meirgadh MAL^G mhéarghadh G²phaethgheal
 G³, 33, neadain N ndéadan ADD^{II},
- 34 Líligh ADD^{II} an lile 'sa t-aol G²G³ tríd ADD^{II} triotha
 I37 friothadh L aige I 37 trithadh N séideamh G³,
- 35 cuir N sampla L (G²G³) ccríoch ADD^I (MAL^G G³)
 minchraoibh ADD^{II}
- 36 a tarraing I 37 éadaigh G³(L) eadaighthibh I 37, II
 37 san a h. N I 37 halla MAL^GG²G³ sa halla L tsaoith sí ADD^{II}
 38 easbfhuigh G²G³ agus I 37 fuighill Coy. aige I 37 na
 céadaibh G³,
- 39 ttagadh ADD^{II} dtagfuidh L a chios L cuidhe N (ADD^{II})
 chuibhte G³ chuibhe, I 37,
- 40 budh ionmhain G³ áobhdha dha ADD^{II} do I 37 réiteacht G²,
 41 ríoghte Coy rígh G³ ríogh Lsí eile,
 42 ccloch I37 ccríoch MAL^G ADD^{II} G²G³ gcloch Coy.
 mhion I 37, mhian N ar a mhaoin L neadudh L,
- 43 In eaglais I 37, a nEag ADD^I eaglas N a. ghuidhe mur
 aingiol I 37 go dian G²G³ a ndíoghalt N andaghalt
 ADD^{II} fo na ndicheall L lae I 37,

- Budh beag a' t-iongnadh dá n-éirgheadh a' séan dó.
 45 Ní raibh diomdha ag aon fon ngréin leis,
 ní raibh fearg nó fióch ag a focaidhibh féin leis;
 budh doiligh(e) dá ghaol gan a gcroidhe 'bheith
 réabthaithe,
 agus imtheacht le baois ar saobhadh céille
 idir fhear agus mnaoi gan scís ó dhearaibh,
 50 'dtoiseach a shaoghail mar claoidheadh don éag é
 'Sé maighistear Crúis d'fháig cumhaidh ar chéadtaibh,
 'bheith 'na luighe i n-úir 's gan dúil len' éirghe,
 'dtoiseach a dhúithche ar dtús mar oidhre,
 'dtoiseach a chluidh, a lúth 's a léime,
 55 'dtoiseach a shúgaidh, 'dúbladh a chéille,
 'dtoiseach a thoraidh, a shonais 's a shaidhbhris,
 'dtoiseach a sholais 's a' foscail a scéimhe,
 'dtoiseach a leabhair 's a' labhairt a' léighinn,
 'dtoiseach a phronnadh 's a thabhairt do Ghaodhalaibh,
 60 'dtoiseach a ghaisce a threise 's a thréithe,

-
- 44 bheag I 37 robheag G^2G^3 n-eireachadh^L an séan leis ADD^{II} (L)
 45 om L ADD^{II} diomadh G^3 fuigh'n G^2G^3 ,
 46 om ADD^{II} fearg na I37 focaibh L a om I 37 na focaidhe
 G^3 dho L,
 47 doiligh. I 37 doiligh G^2G^3 gan croidhe I 37 reabuidh L
 réabthaigh Lsí eile,
 48 gan im. G^2G^3 imcheacht N I 37 baos N baois G^2G^3 baos
 I 37 easbhadh L easbuidh ADD¹¹ saodhbhadh G^3 ,
 49 fhir I 37 mnaoi MAL^G mhná G^3 sgíth spás G^3 dheoraibh MAL^G
 50 a dtoiseach I 37 L G^2G^3 mar a claoidheamh aige an L~~í~~ mar
 do ADD¹¹ den G^2G^3 .
 51 Crus I 37 maighistir Muícha ADD^{II} a d'fháig G^2G^3 ar
 Eirinn L ar mhaidh ar I 37
 52 bheadh I 37 san úir G^2G^3 le néirghidh N le na eirigh
 I 37,
 53 a dtoiseach G^2G^3 dtoiseach L oighre Lsí,
 54 om I37 chliú $G^3(G^2)$ chluadh MAL^G (ADD^{II}) chluadh L
 chluadh N,
 55 shugadh I 37₁₁ dúblughadh L ADD¹¹ a dúbladh G^2G^3 a om
 céille, ADD ,
 56 thoradh I 37 thórach L thórtha G^3 (G^2) shonas G^2 MAL^G
 shaidhbhríos G^2 ADD¹¹
 57 sholas I 37, shólais ADD¹¹ G^3 fosgailt ADD¹¹ $G^3(G^2)$
 58 a Leighionn dó G^3 leighionn G^2 ,
 59 phronnadh I 37 tabhairt I 37 Ghaoidhlibh I 37 Ghaodhlaibh
 G^2G^3 ,
 60 ghaisgidh I 37, ghaisgidheacht G^2 thréine Lsí uilig ach N,

Is Alasdran a raibh an domhan dó 'géilleadh
 An Asia, an Africa, America is Europ :
 80 's a' triúr a b'fhéarr deise faoi shoillse na spéire,
 Naos is Narcissus is Absalom aodhardha.
 Fuaradar leagadh, 'sé mheasaim nach éirghid,
 is éigin dá dtaisibh 'bheith 'dtaiscuidh 'na gcreafóg,
 nó go dtí foircheann an bhreitheamhnas dheidheanaigh.
 85 Is Cú Chulainn na gcleas 'bhí 'seasamh do Ghaothalaibh,
 Is Fionn a ghlac treise, le gaiscuidh na Féine;
 Goll agus Oscar níodh coscar is éachta,
 's na ríghthe 'bhí 'cosnamh gach cóiguidh do dh'Éirinn:
 sliocht Mílidh gan chogal ór thogair síol Éimhir,
 90 sliocht Íre na n-ollamh bhéaradh pronnadh don éigse,
 sliocht Éireamhoin a' tsolais dár tógadh síol Néillíodh,
 le méadú gach maithias, le flaitheas, le féile,
 le tréathra, le tapadh, le beathú na cléire,
 le réabadh ar Ghallaibh 's gan aon fhocal de 'shéanadh.

-
- 78 Alasdran mac Philip G³ rabh I 37, géille ADD^{II},
 79 Aifric I 37 (ADD^{II}) Ameirioca I 37 an Armenia ADD^{II}
 80 'sa thuir fear ba deise MAL^G bearr I 37 deise N sholas L,
 gréine I 37 L ADD^{II},
 81 Naiose I 37 Naircissus I 37(N) aedhairrdha N(I) aothrach
 MAL^G Absolon N I 37 áedhearach G²(G³) éadhrach ADD^{II}
 sgenhach L,
 82 duairadar N mheasam N is ni mheasam gur éirigh L nár
 éirighe G²(G³) mhesaimse G²
 83 ttaisioghíbh ADD^{II} ttaisge ADD^{II} sa L ccreafóg ADD^{II}G²G³
 ccrefag L,
 84 foirchionta N MAL^G lá foircheann ADD^{II} bhreitheamhnas
 G²G³ deigheanuigh ADD^{II},
 85 is ar Cholann I 37 Cuculun L do Eirin L, Ghaodhlaibh G³,
 86 do ghlac G²G³ gaisge ADD^{II},
 87 éachtaibh G³,
 88 ríoghthe N ríghthibh G³ níodh cosin L coguidh G²N MAL
 cogadh I 37 do Éirinn I 37 do Ghaoidhalaibh L do
 dheimhneadh G²G³,
 89 choigilt I 37 ar chogair MAL^G(G²G³) ó ar tógadh ADD^{II}
 togbhur L Eamhir ADD^{II}
 90 bheireadh G²G³ bhí pronnamh ar éigse L,
 91 Ereamhon N tsolas I 37 tsoláis ADD^{II} rogadh MAL^G
 tóigeadh G²G³ di G²G³ doibh I37,
 92 meadugh ADD^{II} maithis I 37 féilthe G² le maithis is le
 flaitheas le thanneoc is le féile L,
 93 treartha I 37 tapuidh I 37 tapa ADD^{II},
 94 raebadh N raibadh MAL^G reabu L an fhocal MAL^G sheanamh
 N shéineadh G²,

8.

- 95 Acht ó chuid ar faoi leaca gach aicme den méid-se
's nach dtig leo casadh chun a gcasaoid do dheanamh,
is neasa leis a' Madam an mac-sa nó céad díobh -
Murchadh, bile fascaidh na macaomh 's na maighdean,
nach dearnaigh leatrom ar Ghallaibh no ar Ghaodhalaibh.
- 100 A bháis, is tú an sladaire chreachas na réaguin,
is cosmhail le gadaí thú, is deacair do réiteach
ní thugann tú osadh do ghleacaí dhá thréine.
God 'ma nach glacann tú earradh nó'éadail
síoda nó saitin as seapaí nó séada,
- 105 fíon as na ceascaibh, nó eachraidh is éideadh,
dúithche le hallaí nó fearantaí saora,
airgead 'na cheatha nó frasa do phéarlaighibh
nó ór as na talta 'tá n-aice na gréine?
Mar beith nach glacair 's gur teachtaire Dé thú,
- 110 d'fhuascait an fear-sa ó do g lasaibh le saidhbheas,.
Acht, a Rí, chuaidh ar bearaibh do do tharraing ó chéile,
is d'fhulaing na tacaí do sparradh in do ghéaga,
ar son ár bpeacaidh 's gur b'ait linn a ndéanamh,

-
- 95 15 ó G² chuaidh L ADD^{II} mheid sí I 37,
96 leosan G²G³ chum ADD^{II} & ADD¹¹
97 liom a Mhadam ADD¹¹ is measa liomsa an macsa a Mhadam no na
na céadaibh L (ADD¹¹) céaduibh ADD¹¹
98 macaomh N macaibh L maighdin G³
99 ndearna G³ riamh leatrom G³ na air I 37,
100 sladaigh L (G³) réguin N reaguin I 37, raeguin ADD¹¹
101 cosuil MAL^G cosmhail G² gadaigh L sí
102 cha ttugan G²G³ ghaigigh ADD¹¹ ghaigighach L ghleacaidh
N 137 do dhean tuosadh MAL^G,
103 créad nach G²G³ is cosmhail nach ADD¹¹ is iongnadh nach
I 37 is ní mo nach L gadh ma MAL^G godh ma N nglacann I 37
G²G³ earra ADD¹¹ na I 37,
104 satin N síoduidhe L síopaigh ADD¹¹ seopaigh G²G³ na I 37,
105 caisgibh G² earramh L nó eidiughadh I 37
éadaigh ADD¹¹ G²G³ eadach L eadagh MAL^G,
106 le theallach L fearanta ADD¹¹ faraine L na fearontaigh
I 37,
107 phéarlaidh G³ (MAL^G G²L) na frasa da I37,
108 talta N I 37 L, Gréige MAL^GG²G³
109 muna beith G³ bheith N mur be L glacthair N nglacthar G²
gur ab eadh I 37, 1X/
110 dfuaisgeoltaid. I 37 d'fuisgealtaidh N d'fhuasglachaidh
G³ macsa o ghlasaibh ADD¹¹ ghlasa G²G³ shaidhbhir I 37
111 righ L sí adht óm L bearadh G²G³ bhearaibh I 37 dod ADD¹
G²G³ do da N,
112 d'fuiling I 37 d'fuiling N,
113 bhfait ADD¹¹ mhaith G²G³

- glóir agus altú don mac-sa 'fuair céasadh,
 115 nár imthigh an teach-sa nó an treibh-se gan oidhre -
 go maireann scathfaire an-taithneanach deanta-
 Maighistear Goe is acfuingighe actaibh is treathra;
 spalpaire marcaigh gheabhas fortún is féile,
 brainse do chorcarfhuil ochta na fréimhe,
 120 a bhfuil críonnacht is ceart ann 's gan blas aige
 ar bhréagaibh.
 Beidh guidhe na mbocht leis is portús na cléire,
 Beidh saoghalach gan lochta gan dochar gan daidhbhreas,
 chun dithleachtaí 'chothú 's a bpórsain do mhéadú.
 Acht filleam ar a' leomhan-sa a raibh óige /ānn/ is
 éifeacht
 125 Murchadh na dtortha, an rochreach dheidheanach,
 brainse don mhórfhuil a tógbhadh i Laighnibh,
 Crúsaigh na gcorn nár leonadh i n-aonchath,

- 114 altugh MAL^G γmoladh ADD^{II} (L) a ceasamh L,
 115 nachar ADD^{II} imdhigh N (I 37) t'teachsa N I 37 teachsa
 MAL^G (ADD^{II}) o oighre ADD^{II}
 116 molfuinn ADD^(I)(L) scafuire I 37 an s. G²G³ ADD^{II} an om
 I 37 ADD^{II}L MAL^GG²G³
 117 maistir G²G³ Io N I 37 So G²G³ cumasaidh ADD^{II}
 cumhachtaidh G²G³ acfuingidh N (I 37) eataibh L nos is
 treartha I 37, actibh N ADD¹¹ G²G³
 118 gheibh urrthaim ADD^{II} furtún G²G³, ghabhais uram L
 119 chorcfhuil L don I 37 chorcuir N I 37 G³,
 120 crinneacht is carantacht L bhréaga G³(G²ADD¹¹).
 121 biaidh I 37 beig MAL^G portas I 37,
 122 bheith N saoghlach gan locht MAL^G saoghaltach ADD¹¹
 lotaibh L saoghalach le fortun gan lochta gan daibhbhreas
 I 37, 123 chum I 37 niomb dilfheachtuigh L dileachtaigh
 I 37 bpórsiun N bhpoireachtuion I 37 bpór-san G²G³ bfortun
 L bpórsun ADD¹¹ MAL^G, mheadadh G²,
 124 tfilliam N MAL^G tuilliom I 37 pilliom L a bhfuil I 37
 ann om N L ADD^{II} MAL^G oige ann G²G³ óige aige I 37 is
 oidhreach G²,
 125 Murcha ADD^{II} ttórtha G²G³ ADD^{II} roichreach I 37
 dheachnach L deighionach I 37,
 126 tóigeadh a laighanaibh ADD^{II} a thóigfeadh Láeghnibh G³G³,
 127 Crubhaisigh L Crúsigh G²G³

- Lochlannaigh budh seolta 'níodh fortai is daingneach,
 is Talbóidigh an óir bhí 'gcomhar rí Séamas,
 130 ceannphoirt is comhairligh budh mhó ins na réagáin;
 bhí 'ghaol leo faoi dhó, 'is ní shéanfadh
 a' nduine don phór-sa nó an coirneil tréan dó.
 A' giúistís Talbóid, lón na cléire,
 b'uncal do go ceart ó fhréimh é.
 135 Dá gcuirfinn a n-eolas i n-ordú a chéile,
 b'iomdha fuil chródha 'bhí 'ródú in'éadan.
 Bhí sceallán órdha do mhórfhuil Néill ann
 do shliocht Chormaic is Airt Aoinfhir
 is faide 'bhí posta le coróin Éireann,
 140 is cheannaigheadh ceol le torthaí saidhbhreas -
 níor bh'fhéidir leo an t-óg-sa thréigbheal.

-
- 128 lochrannaadh do ghníodh G^2G^3 portaidh I 37 fórtaihb G^3
 (L) dainghneach I 37 is om ar dhaingneach L
 129 an oir I 37 Talbadaigh L a bhí ccomair I 37 ccoroin L
 cconar ADD¹¹ Séamus N,
 130 ceannfuir G^2G^3 comhairleach I 37 comhairle L G^2G^3 mó I 37
 131 a ghaol ADD^{II} MAL^G LG² as dhí gaol le siltreabhuibh
 tréana I 37,
 132 aon nduine L ADD^{II} fós na'n G^3 treansa L trean do om
 G^2G^3 ,
 133 a giustais I 37 Augustus G^2G^3 lon I 37,
 134 budh uncal G^3 go coir I 37,
 135 ccuirinn N I 37 an ordughadh a neolas MAL^G aneolas
 andughadh I 37 ordugh le ch. L,
 136 dob iomdha ADD¹¹ budh iomdha G^2G^3 rodugh G^2 ,
 137 óirdha N I 37,
 138 Chorbmuic G^3 Chormic N Cormac I 37 aoinfhear I 37,
 éinfhir G^3 aonfhir N (ADD^{II}),
 139 fada G^2 Eareann N,
 140 is ceannaigh ceoil e le tortha saidhbhir I 37 torthaigh
 N tortha MAL^G (G^2G^3) saidhbhris G^2G^3 saobhris MAL^G,
 Y141 togra I 37 (MAL^G) tóigsa G^2G^3 threagbhal I 37,

- Is síol mBriain dar choir slóighte geilleadh;
 is mhic árrtha gan ghó, do róshliocht Éimhir;
 gaol Uí Mhórdha é d'fhóirfeadh an éigse,
 145 is gaol, Mhic Domhnaill an oir o Shléibh Mis
 is uí Chearbhaill mhóir san gcló chēadna.
 Gearaltaigh chrōdha do phór na Gréige,
 is Builtéirigh budh mhó faoi rí Séarlas;
 Burcaigh na seod dhō budh gaolmhar,
 150 Fluincéadaigh chathmhōr dhreachōg dhéanta,
 is geilteall óir ar chóru a n-eadaigh:
 Fleimeannaigh ó Bhóinn na srotha séanmhar,
 Bearnolaigh, Róistigh fós is Paéraigh,
 níl fáth dhamb leo dá m'eol damh féin iad.
 155 Níl iarla óg nó barún tréitheach,

- 142 mBriain om MAL^G slóite géille ADD^{II},
 143 mac Cartha I 37 mac Cártha G²G³ roirliocht I 37,
 144 is gaol I 37 é om I 37 a d'fhóirfeadh MAL^G G²G³,
 Mhorrda N Mhorrdae I 37,
 145 is om I 37 suol nDomhnaill L 'noir N anoir Lsí eile
 sleibh I 37 shliabh Fheilim L Aenis G²
 146 agus Uí Cearbhaill L^{ts}is N Cearbhfuil ADD^{II} ibh
 Chearbhall G²G³ mhór I 37 gclodh I 37 ordú G³ ceadhna
 ADD^{II} ceadhna I 37 ceadhna N,
 147 crodha ADD^{II} G²G³ nGréagach G³ nGréige G²,
 148 Bulltanuidh L (G²G³) Builtearaidh ADD^{II} faoi chlórigh
 Shearlus I 37,
 149 is Búrcaidh G³ seóid ADD^{II} do I 37 do bhí L MAL^G ghaolmhar
 I 37
 150 cathmhór G²G³ dhreach dheanta L dúanta G²G³ Fluingceadaigh
 G³ dhreachóig ADD^{II}
 151 Gilteil I 37 Geiltáil ADD^{II},
 152 Pleamannaigh ADD^{II} Bhóine ADD^{II},
 153 Bearnallaich G³ Púeraigh N (I 37) Péuraigh G²G³(MAL^G)
 Piedhearaidh L,
 154 om L, ADD^{II} niel N mbeol G³,
 155 ni bfuil ADD^{II} barun N tréightheach G²G³,

14.

nó milord i record Shēamas,
do Ghail Fodhla nó dá nGadhalaibh,
'mhuintir Strongbo nó Mhilesius,
nach raibh a ghaol leo 's níor leor liom féin sin.
160 b'ansa liom íos é beo nō céadta.
Tá 'liacht óigbhean mhódmhar dhéidghil,
bhí fana bhord 's gan a bpósadh a dhéanamh,
a raibh a ghaol leo 's níor bh'eol dō a dtréigbheal.
Ní h-iongnadh dhóibh 'bheith gcomhnaí 'géarghol,
165 'briseadh a sróil 's a' strócadh a n-éadaigh,
's a mbasa gan treoir 'leonadh a chéile,
'greadadh na meor 's a gcóib dá réabadh,
dá dtarraing as córú 'na ronaigh caola.
Acht ó cuireadh faoi fhód i gcomhraidh an tréanfhear,

156 mylord N I 37 record I 37 Sheamais G² (ADD^{II}) Shemus N.
157 ghoill N (I 37) Fodhladh I 37 de ghaol Fodhla MAL^G
G²G³ do Ghaoghalaibh ADD^{II}, Gaidhalaibh I 37,
158 muintir ADD^{II} Mhilesus N (ADD^{II}),
159 nach he a I 37,
160 b'fannsa ADD^{II} cead fear L céadaibh G²G³ (ADD^{II})
ceada N I 37,
161 sa I 37 da G²G³ sda MAL^G Ligheacht MAL^G N I 37
dhéadgheal ADD^{II} (MAL^G) dhéidgheal G²G³,
162 do bhí G³ phósadh ADD^{II} a om I 37 deanta L,
163 a gaol I 37 do om G²G³ ttréigháil ADD^{II},
164 om L dóibh G²⁻³ (ADD^{II}) daise I géarghoil N,
165 a briseadh G²G³ sroal I 37 sróil G²G³ (MAL^G) n-eudamh
L ndeadaidh I 37,
166 a leonadh ADD^{II} G²G³ mbassa N,
167 greada ADD^{II} greadughadh G³ greadamh G² cciabh G³ dtoibh
MAL^G raebadh N,
168 ga NG²G³ MAL^G taraing as a corughadh I 37 coruigh L rónigh
N roinigh (ADD^{II} G²G³), romigh I 37
169 chuireadh N ccónra G³ ccomhra G²,

15.

- 170 's go rachaidh a bhfuil beo dá sheort 'na dhiaidh ann,
 scuiridh de mur ndórtadh deor gach aonlá,
 acht guidhe na Rómha is ceol na cléire,
 guidhe na n-ord go trón Mhic Dé leis.
 Beannacht na slogh go glóir fhlaithneas Dé leis,
 175 mo bheannacht-sa fós faoi dhó agus céad
 lena anam, 's go bhfóiridh mar lón as péin dó.

- Ag so an méid 'réir gach seanchaidh dhúinn
 seacht gcéad déag mar léightear san scríoptúir nua,
 is dhá bhliadhain 'na dhiaidh nach féidir a gcur faoi
 smúid
 180 aois Mhic Dé an uair d'éag Maighistear Murchadh Crúis.

- 170 racaidh N seort MAL^G dheaign I 37,
 171 scuir I 37 sguirid MAL^G de om G²G³, bhur I 37 nortadh
 MAL^G,
 172 as buid na Romha is ghuidh na clere (?) I 37,
 173 is ga trone L troin MAL^G throne G²,
 174 slóigh G²G³ (ADD^{II}) go om MAL^G go glóir na naomh leis
 I 37 flaighthais MAL^G beannacht na n-igh gan bhroin 's
 na maighdion L,
 175 leis add I 37,
 176 len N mbfoiridh I 37 lonn I 37 loin is feim do L,
 177 mheid I 37 Aige so L do réir L ADD^{II} G²G³ seanchaidh
 ADD^{II} G²G³
 178 míle 7 seacht ccead x mur I 37 leightir N annsa G²G³
 sriptur N,
 179 bhliain I 37 feadir I 37 a chur L ADD^{II} G²G³
 180 an tra L nuair a G³ maighistir N (G²G³) Crus I 37.

XVIII.

A THULAIGH Ó MÉITH

- 1 A Thulaigh Ó Méith goide an ghruaim-se ort? -
gan psalmaibh na oléire gach uair ort,
gan reabhradh na nGaodhal is na ndaoine uaisle,
gan meabhradh na dtéad nō lēigheadh duaino,
5 gan labhradh na n-éan nó séan cuach(a) ort,
gan toirbheart na ngéag nó an fhéar úaino,
gan [t̄]h'abhlaichaibh 'gēagoain faoi ualaighibh,
nō callhoill ag scaoileadh a onuasaigh.
San tSamhradh, mo léan, gan feidhm luachra ort,
10 nó bentracht na maighdean dā bhuan dhuit
don teaghlach dā móadaigheadh na sluaighte.

FOINSÍ : N , D^I p90m, , 23 K 16 p29,
C^I p67, Mal^G pp34-43, G² no 20,
G³ p59, 23 N 33 p430.

LSÍ EILE : EG^I p21, EG⁷ p1226, Mor^{xx}, LN 227 p34
Donn^{v111} p85.

Csori : Tuireamh Neill Óig Mhic Murchaidh oct N (D^I K16 C^I),
Tuireamh Neill Oig Ui Murchaidh N33,
Tuireadh Neill Oig Mhic Murchaidh S Mac Cuarta oct.
Mal ,
Tuireadh Neill Oig Mhic Murchaidh Seamus mhgo
Cuarta oct. G²)G³),

-
- 1 Omeith N33 cred é N33 go dé Lsí seo N33 Eo Méith N D^I
K16,
2 psailmibh N33 G³ spalmaibh C^I a bhíomh gach uair gan
tocht N33,
3 rabhradh Mal^G N33 G³ nGealaibh C^I sna D^I-K16 C^I N33
ort add Mal^G,
4 meadhair N33 léaghadh K16 duana N33,
5 Labhra D^I K16 Mal^G Labhairt N33 séan na gouach N33,
6 toirbhirt K16 Mal^G G² toirbhart C^I ngéag a ngéis a
nuaithe N33 fhéuir D^I (Mal^G) úaithe L16 G²G³ uaineach C^I.
7 hallacaibh C^I abhallghorta N33 ag éagoain G³ N33
nualachaibh N33,
8 callhoillidh C^I no fós oill onó N33 sgáoladh N K16 G²⁻³
gonusaich N33,
9 tsamhra N33 luaira C^I,
10 buan D^IC^I buain K16 N33 G²⁻³ duit C^I,
11 tealach C^I teaglach N33 do K16 meidughad C^I.

B'iomdha fear, gan tart, gan suan ann,
 'dol ohun leapa ar easbhaidh suaimhnis:
 dís ó Laighnibh is fear ó Thuathmhumhain,
 15 ceathrar ón Midhe don taobh 'nuas ann,
 oúid eile ó Chiarraí is ó shliabh Luaohra,
 dream as Connacht na goor goruaidh ann;
 as Tír Chonaill, daoine ar cuairt ann,
 ó Dhoire na long is ó Thonn Tuaithe,
 20 beirt ón Éirne is fear ó Ohruachan,
 ó Mhuineachán na bhfial is ó shliabh Guaire,
 ó Thír Eoghain na ngleo suaithnidh,
 ó Loch nEathach na dtréanfhear
 ó Leith Cathail 's a lán as Cuail \overline{gn} e,
 25 'teacht gach lá go cathair a' tsuarcais;
 A ohnoic na héigse, 'radharc na gcuantaighibh,
 oréad fá dtug an méid-se fuath dhuit?

12 budh iomdha N33 suain N33,
 13 Leaptha K16 (G^2G^3) lapa C^I leabta N33 easbhí C^I
 easfaigh N33 easbhfuigh G^2G^3 suaimhnios C^I ,
 14 Laighnaibh $D^I C^I$ Laighean N33 agus N33 Tuathmumhan
 N33,
 15 ceathrear ND^1 ceathrarar don N33 anuas K16 G^{2-3} N33,
 16 Chiarruidh ND^1 Chiarrthaigh K16 (G^2G^3) Chiarraidhe N33
 sliabh Luaora C^I ,
 17 drong as N33 Connachta G^3 na gooroin N33 goruadh N33,
 18 cúart D^I an C^I ,
 19 ton C^I ,
 20 Chruachain K16 Mal^G N33 Crothan C^I ,
 21 bhfiail Mal^G ,
 22 súathnigh N (G^2),
 23 sío Mal^G Neidhaoh N neidhdaoh $D^I (C^I)$ Neitheach K16
 G^2G^3N33 ,
 24 Chaithil C^I Chathail G^2 Chuailgne N33,
 25 a om tsuarcais C^I ,
 26 a radharc K16 $C^I G^2$ 'sa radharc G^2 gcuantaigh $G^2G^3(K16)$
 ocuantaibh $Mal^G(C^I)$ gouanta N33,
 27 fáth dtugann N33 méadsa D^I K16 (C^I) moad sin N33,

nó an dtugann aon neach dhíobh-so cuairt ort?

[/An Tulaoh/]

Ní háil liom bréag, 's ní hé do luaidheam;

- 30 bás mo Néill choinnigh uaim iad -
 mo scáth, mo chéile, mo bhrat uachtair,
 'ohrádh mo thaobh 's do réab mo ghuaile,
 's d'fháig mo dhéara le mo ghruaidhibh;
 fá ghrádh na céille is méin na n-uasal,
 35 táim 'na dhiaidh 's na céada buadhartha.

[/An File/]

A thulaigh na n-éan 's na gcráobh nuaghas,

- searbh do soéala, an méid go gualas,
 bás mo thréinfhir, mās ē fuairis.
 Grádh mo chléibh-se, a chré san uaighe,
 40 is barr mo léighinn don éag sin uaimse.
 Gailfead na dheogh is chan le huabhar;

- 28 dobh so C^I díobh san N33,
 29 haill D^I C^I N33 (Mal^G) ní shéadh G²G³ luaidhiom N C^I D^I
 luaidhim N33 (Mal^G),
 30 aacht bás C^I Niall G²G³ choingbhídh G³ do chuingbhídh
 N33,
 31 bhraocht D^I Mal^G uachtar D^I,
 32 a ohrádh G³N33 théibh Mal^G guaile C^I,
 33 om C^I d'fháig NK16D^IG²G³ Mal^G tre'r fhás na deora re N33
 ghrúaidhe G³,
 34 gredh C^I aille C^I chéille K16 méin Mal^G(G²) huasala C^I
 huaisle N33,
 35 ta aen N33 dhaigh Mal^G céadtha G²G³N33 búartha D^IK16
 Mal^GN33 buairthídh G²G³,
 36 nein C^I nuadhghlas D^I C^I Mal^G,
 37 is searbh N33 do C^I Mal^G G²G³ N33 chualas G²G³N33
 cualas C^I,
 38 baís C^I sío Mal^G K16 thréanfhir ND^IG²(N33) fuairis N
 do fuairis N33 fuaras G² fuair sé G³,
 39 gra C^I tá grádh N33 chléibh-se G²⁻³ ore C^I goré N33,
 40 eig C^I don chuige uaimse N33 uamsa K16,
 41 gailfad D^I gulfad C^I gulfad N33 dheidh C^I
 dhiaigh G²G³N33 ní le C^I N33 huadhbhar D^I Mal^G (N),

in mo ohlí níos mó beidh lód gualaigh.
 Mo chroidhe gan bheos 'na oheo gruama,
 fá mo mhaoin, mo stór, mo lón, mo ghuala,
 45 mo dhíon, mo chumhdach, mo chorn buadha,
 mo mhian, mo cheol, mo shódh, mo shubháilce,
 mo bhrígh, mo threoir, mo bhord, mo chruacha.
 Insa goríoch-se Chobhthaigh goirfead fuachas
 le díis dár chóir 'bheith leofa 'oruadhghol.
 50 Aon-mhao dá phór faoi an ghleo nua-sa,
 do mhianach mo leomhain ohun bróin 'fhuasaoid.
 Is finialta dó 'bheith beo 'n uair-se,
 ó shíorchur na ndeor le ródgruaidhibh,
 's a' smuainteadh gach neoin ar a' róimh uaignigh,
 55 a bhfuil luighe Néill Óig faoi fhód uainne -
 ar gorionnacht, ar gcomhairleach, ar n-ól cuacha.

42 ann D'Mal^G (N K16 C^I) am ohlí N33 blaidh K16
 gualaidh N K16 guala N33,
 43 oeo O^I,
 44 mhein C^I lonn D^I K16 chuallaidhe N33,
 45 ohómhdach K16 N33 buadhaoh N33 bhuaaha C^I,
 46 shógh C^ID^I K16 G²⁻³,
 47 ohuacha G³ crucha C^I,
 48 goríohse K16 Mal^G G²G³ goríohsa C^I
 Cobhthaigh D^IK16 gairfead G²G³(C^IK16)
 gairfeach N33 fuadhachas N D^I G²⁻³ fuathchais N33,
 49 coir C^I a bheith C^IN33 leo a G²G³ N33,
 50 den phór N33 fan ngleodh N33 nglloe C^I,
 51 mhínidh N33 mana G²G³ leoghain lsí ach N33
 ohum N33 fhúasaoid K16 fhiasíadh C^I fuasamh N33,
 fhúasaoid K16 fhiasíadh C^I fuasamh N33,
 52 finealta D^IK16 N33 fionailte C^I dho K16
 feith C^I an uairse D^I(K16 C^I N33),
 53 na ndois N33 rodh G² gruama C^I gruadh-dhubh N33
 ghrúaidhibh G²,
 54 smuineadh Mal^G smuineadh N33 smaoineadh G²G³
 ndeoin C^I uaigneaoch N33,
 55 mar bhfuil N33 luidhe C^I N33 (N) luigh K16,
 56 goómhairle N33 's ar C^IG²,

- Agus ríogain na rós is í is mó trualghe,
 atá ar dhísleacht na n-óigbhean, don uaisle,
 aon inghean Néill Óig 's a óhnó cnuasaigh.
- 60 Is dithacaonta 'na dheoigh san tír suas í;
 is baogalacaí, 'mo dhóigh, naoh beo buan í,
 mur dtóigfidh an rí glórmhar gruaim dhí,
 is foighid mar Iob 'thabhairt gach uair dhí, -
 fán lán óir atá 'gcomhraidh uaithe,
- 65 'b'fhearr nó Ovid teora uairibh,
 ó Chicero mhór thug sé an bhuaidhe
 Erasmus is Horace do chuartaigh,
 is Diogenes an eolais san uaigneas;
 Vergil na h-antleacht' do b uachtraigh;
- 70 thug bearr ar Homer, cló budh cruaidhe,
 le grádh an choimhdhe is na n-ord uachtair,
-
- 57 is ríogain C^I aocht is í N33,
- 58 om C^I ta N33 n-óigbhan N33 den G³,
- 59 om C^I inghin G² sí an ono onúsaigh N33 chnúasaigh D^I
 onúaisaigh K16,
- 60 díleachta Mal^G N33 (C^I) go deoigh N33 shuas K16
 G²N33,
- 61 om N33 baoghlach D^I baola C^I,
- 62 dtóigfidh N a mur dtóigfidh D^I dtóigfeadh C^I
 aocht mur dtóigfidh Mal^G muna dtogfadh K16(G²G³)
 muna dtogfadh N33 di C^IN33,
- 63 agus N33 do thabhairt K16 a thabhairt C^IG²G³N33,
- 64 fan méad ata N33 a goómhraidh N33 uaithe C^I,
- 65 a bfearr G³ bearr K16 Obhid G³ teortha uaidhte C^I
 úiribh Mal^G uaire G²G³Ovid a r6-rann uaibhreach N33,
- 66 do thug sé N33 a thug G²G³ mór G²⁻³ boudha C^I
 an om bhuaidhe G²G³(N33),
- 67 Ennius N33 Thorase C^I Horas N33 chuairtidh G³
 chuartaadh N33,
- 68 agus N33 an eolas D^I C^I Mal^G sa nuaignis N
 uaigneas D^IMal^GG²G³ (C^I),
- 69 Bhurgil le hintleacht G³ hintleachta N33 budh
 uachtaraigh N33,
- 70 an eoleo budh C^I clódh N33 ba Mal^G chruaidhe N33,
- 71 re Mal^G síg Mal^G G²G³(N33) chomhdhia D^I
 comhdhia C^I sna G²G³ uachtar D^I Mal^G chomhdhia N(K16)

- grádh do na h-easpail do leasaigh na sluaighe,
 grádh do na h-easpaig is measam gur dual sin,
 grádh don Eaglais is teagasc do thuataidhíbh,
 75 grádh do na sagairt 'tagra gach nuaghuidne,
 grádh rósheasmhach do thaisbeánadh an uain dhúinn,
 grádh don ohreideamh is meas ar na h-uaisle,
 grádh don teastamint is eisean dá fuagra,
 grádh don teaschroidhe bhí 'dtaiscídhe ag Guaire,
 80 grádh do lucht easbhaidh is taise le truaighe,
 grádh do na gaiscídhe níodh seasamh le sluaighe,
 grádh do gach treasfhíle 's a bhfreastal le duaisíbh,
 grádh r'6-dheasmír do dheasú gach duaine,
 grádh do na ceastaibh 'thoisíú 's dá bhfuascal.
 85 Tá naonmhar deirbhshíúr ar eiteal gan suaimhneas,
 do shíthmhá deasa 's a mbasa dá dtuargain;

-
- 72 heasbail N C^I D^I Kl6 Mal^G habstail G³ (N33)
 slúaghte N is measam gur dual sin N33,
- 73 om C heasbailoc D^I Mal^G Measam ND^I dhual D^I Mal^G
 ata teagasc na dtuata N33,
- 74 eaglas N teagaisg C^I thúataibh G²G³ do om
 thuathaidhabh C^I ata leasadh na sluaighe N33,
- 75 sagart C^I ag tagra G²G³(N33) nuadh lsí nuagníbh C^I,
- 76 sheasbhach lsí ach sheasfach G³ do threabhana N33
 uainn D^I,
- 77 oredemh C^I huaislíbh N33,
- 78 testament D^I Mal^G (Kl6) fhuaíra C^I fhuagra G³N33,
- 79 dtaisge D^I Mal^G N33 taisgadh C^I aige D^I Mal^G,
- 80 easfaidhe N33 easbhfuigh G²G³,
- 81 gaisgaidh D^I gaisgídhibh ghnídheamh N33 ghníodh G²G³
 slúaghe C^I sluaigtíbh N33,
- 82 treisfhíle N33 is freastal N33 duairíbh C^I,
- 83 dheasmír G³ dheasadh N33 duinne C^I,
- 84 ceistíbh N33 thoisigheadh Kl6 (C^I) a thoisigheadh G³
 toise N33 bhfuasgailt Mal^G N33 G² is bhfuaisgail C^I,
- 85 táid N33 Tá'n G² nionmhar N33 dearbhsíúr N33
 eutoil C^I,
- 86 shíothmhna Kl6 ríghmna N33 mbassa D^IMal^G
 sío Kl6 Mal^G G²G³N33 dtuairgín N (D^I) rebodh C^I,

Clio, Melpomene is Talia 'cruadhghd,
 Eurata, Eutirpe is Terpsichore 'fuachas,
 Calíopia 'bascarnaigh, 'tarraing a gruaige,
 90 Urania ar foluaimneadh trasna na gcuantaí,
 Polihemna 'greadthaigh fon' fhaicsin san uaigne.
 Ní h-íad so 'bheith 'gceasnaighe bheir taise mo
 ghruaidhe,
 acht mo Niall a bheith 'dtaiscíd, crann seasta mo
 shuarcais;
 mo ghrianán ar faithchibh, mo chaismeart ar shluaightibh,
 95 fear m'fhiafraithe, fear m'aisce, fear ohoisce gach
 duadh dhíom,
 fear fialmhar ag freastal lucht easbhaldh 'nar cruatain,
 fear ciallmhar ag leasú gach aiste dá luadhmaois,
 's dá thriamhain ní leasc liom bheith dreas ar gach
 uaigneas.
 Urudh, 'bháis a fuair treise is thug Hercules uatha,
 100 agus Sampson, do leagadh gach caiseal le cruadhneart,

87 Cleo C^I Melpomene N $C^I D^I K16$ Mal G Thalia $G^{2-3} N33$
 ag $G^3(N33)$,
 88 om C^I Erato N33 Euterpe $G^2 G^3 N33$ Terpsiphore N
 fuadhachas N a fuadhachas $G^2 G^3$,
 89 a basgarnnaigh G^3 a tarraing $G^2 G^3$ a om C^I ,
 90 fothluaimneadh N ($C^I N33 G^3$) fothluaimneadh $D^I (G^2)$
 fholuaimnigh Mal G tarsna N33 gcuanta N33,
 91 Polihemnia D^I Polyhymna N33 (C^I Mal G)
 a greadamh N33 fan D^I fhaicsint $C^I N33$,
 92 gceasnaigh D^I Mal G gceasnaoi K16 ceasnaigh C^I
 ceasnaoi $G^3 (N33)$ bheir C^I gruaige C^I ,
 93 Neil C^I dtaisgadh C^I shuarcais C^I Mal G na suarcais
 N33,
 94 faithibh K16 N33 fhaithcheibh G^2 chaismirt N33
 chasgairt G^3 sluaightibh C^I ,
 95 m'fhiafraigh D^I K16 Mal G N33 ($G^2 G^3$) chosgaimh N33
 duadh $G^2 G^3 N33$,
 96 fiolmhar K16 easfaigh N33 orudhtan C^I cruatnais N33,
 97 leasadh N33 do luadhmar N33 luadhamaois G^3 ,
 98 sic K16 N33 thriathmhaoín ND^I dtriamhain G^3
 thriathmain C^I sic C^I leis leis ceist N33 a bheith
 dris C^I dreas G^2 dreis leis treimse N33 ann gach N33,
 99 urudh om C^I A bháis G^3 Is e an bás N33 tug N
 uathfa $N C^I D^I$ uathadh K16,
 100 Samson K16 N33 leagfadh $G^2 G^3$ caisleen N33
 cruaidhneart Mal G ,

- Dābhī mhao Iesse rí fiosach thug buaidhe,
 áille Narcissus is Absolom uallach,
 Solamh fuair gliocas gach olainne dá gualaidh,
 is Alasdran mhao Philip, ghlae cumas le huabhar
 105 Cúraoi is Cḡ Chulainn, gach curaidh is Goll gruama.
 A ghadaí is tú leagas fir dheasa gach tuaithe;
 a chreachadóir na feille, thuill eascaoin gach
 truaighe.
 Is cosmhail, a chleasaí, nach bhfuil meas agat ar
 dhuaisibh,
 ar ríghthibh, ar fhlaithibh, ar bharúin nō ar uaisle.
 110 Nach iongnadh nár mealladh le heachraidh 's le buaibh
 thú
 is leis a' mianach chuir Marcas ar mearú 's ar
 buaireadh,
 A shiogaí gan mheroy rug balsam a' taobh tuaidh leat,
 mo dhídean, mo dhalta, le geantaoi gach suarcas,
 mo laoch ar shliocht Airt is Chuinn Chathraigh na
 Cruachan,
 115 Chormaic na flatha, Feidhlime Reachtmhair is Tuathail,

-
- 101 Daibith N33 ríogh D^I fiosa C^I buadha C^I buidhe Mal^G,
 102 Narcissus C^I Absolom NC^ID^I ualligh N33,
 103 gualadh N33,
 104 síe Mal^G huadhbhar ND^IK16 huadhbhart C^I
 huathbhar N33,
 105 síe Mal^G N33 Cúri N D^I C^I K16 G²G³ Cuthcholainn D^I
 curaoi Mal^G cura N33,
 106 stú G²G³ feara deasa N33 gach fear deise C^I
 truaighe K16,
 107 chreachóir N33 thréatuir G³ thug D^IC^I
 eascaoin ND^IMal^GC^I(K16) easgain N33 gach uair
 uainn N33,
 108 oosamhail C^IG² chleasaidhe N33 chleasaigh isí,
 109 fhlaithibh N33 ná G³,
 110 mealadh N malladh C^I nachar G²G³ síe D^I Mal^G
 heachraidh N heachra N33
 111 no leis an N33 mionach ND^I ohur N Marcas D^IK16Mal^G
 mear N33 buadhreadh D^I buaidhrea Mal^G,
 112 bharoy C^I thug C^I K16 N33 an taobh K16 on taobh C^I
 tóath D^IC^I K16 Mal^G N33 tuaithe G²G³ leas C^I,
 113 dhallta D^I gcanfaidh G²G³ le cianaibh gan fuaracht N33,
 114 cathruigh C^I Choinn carad gCruachan N33,
 115 Cormaic C^I flaithe G²G³(C^I) Feidhlime D^I
 reachtmhair D^I reachtmhar Mal^G G³ N33 Tuathail N33,

- is Cairbre chuir cath ar Fhionn gasta le fuagra.
 Ar lorg Fhiacha Sraibhtine 'bhí an fear-sa 's nior
 ghruama,
 is Mhuireadhaigh do chleachtadh breith ceart is
 gan cluain ann,
 is Eochaidh Muigh Mheodhain 'smachtaigh gach
 eachtarnaigh uainne,
 120 is Néill Naoghiallaigh 'neartaigh go hAlpaibh ar
 cuantaí,
 is Eoghain do ghlac le Mac Calprainn an uair sin,
 's gach rí don rath sin go hathNiall budh buadhaigh.
 Tá scriobhtha i psaltaraibh, i leabhair 's i nduantaibh,
 gur planda don ealtain-se an macsa mar Ghuaire,
 125 ag taobh Néill Fhrasaigh gur soair siad dá ghualainn.
 Ó Beirn an treas mac bhí ag Fearghal don chuaine.
 Is eolach dhamh an aicme 's a' fla¹/th-sa shil uatha,

-
- 116 our N chur $D^I C^I$ chuir K16 Mal^G N33 $G^2 G^3$,
 117 Fhiachadh N33 Fiadhaca C^I Straibhtinne N
 Sraibhtinne D^I (Mal^G C^I) Sreabhthuinne N33
 groma C^I a luaidhim N33,
 118 Mhuireadhaibh D^I Mal^G Muireadaoch C^I Mhuiridn G^3
 ceart N33 gach Mal^G C^I K16 G^2 ,
 119 Muidh meadhain C^I Muigh meadhain N33
 do smachtaigh $D^I C^I$ K16 (Mal^G) smacht N33
 do smachtadh G^3 eachtranaigh N33K16 uaim C^I ,
 120 Niall Naoghialla d'éirgheadh go N33 cuantaidhe $N(D^I)$
 cuantaibh N33,
 121 Eoghan N33 Eogain G^2 Arpluinn ND^I Mal^G $G^2 G^3 (C^I)$
 Alpuirnn K16 Alpuirnn N33,
 122 rithsin N hainall C^I buadhach K16 N33 bí b N33
 bhúadhaidh G^3 ,
 123 saltair N33 Psaltairibh G^2 i leabhairuibh,
 i saltrubh K16 leabh'raibh $G^3 (G^2)$ nduantaighibh D^I
 nduantaigh $G^2 G^3$,
 124 altainse N33 ealltainse N do na sbeateaufa C^I
 mac seo N33,
 125 taoibh Mal^G D^I Niall $G^2 G^3$ Frasaich N33
 sgar D^I Mal^G N33 gualain C^I ghualaibh N33,
 126 Bheirnigh D^I Beirnigh C^I Bheran Mal^G Bhríain N33
 Fearghall G^3 ag freasghall K16 chuaine N33,
 127 eolghach N C^I D^I K16 (G^2) eol N33 dhamhsa N33
 dol an C^I flaithse K16 flaith a N33 shiol N33
 uathfa D^I Mal^G,

agus síol Néill na naoi dtailte ann ar lasadh trí
hualre.

Rí Oirthiar bhí leath dhíobh, dona cathmhílí(dhe)
cruaidhe,

130 a mbíodh comhdach na cairte ortha ó Bhanna go
Guaill \overline{gn} e.

Fuil Néill Glúnduibh rathmhail ar n-athfilleadh suas
ann,

sliocht Briain is Eochaidh, ó Conchubhair rí Cruachan;

glann Domhnall do chascradh fir Sacsan, dá ruagadh,

rí Oirghiall, mac Mathghamhna do mhacnaidh Cholla
uaibhrigh,

135 Mac Guibhir fuair cathréim is bhí ar fhaisiún na
Ruarcach,

fuil Ir ina cheartlár, Mac Artán budh duasmhór,

síol mBroin, sliocht Chathaoir, chuireadh cath san
tír uachtraigh,

ó Coinne bhíodh i dTeamhair, is Dún Geanainn dá
luadh leo

128 dtailte Lsí dalta C^I

129 Oirthear G^3 N33 (C^I) Orthar K16 Oirthiar D^I
Oirchear Mal^G loith D^I K16 Mal^G N33
cathmhílídh D^I (K16) cathmhíle N33 (G^2),

130 comhdach Mal^G N33 G^2G^3 cearti C^I dtailte air N33
orra Lsí Guaighe N33 Couale C^I ,

131 Ghlúnduibh D^I Glunduibh C^I rathmhar N33
n-athfilleadh K16 N33,

132 Bhriain N33 (C^I) as Chonchubhar N33 Chruachna N33
Cruachain G^3 ,

133 nDomhnall N33 chascradh K16 Shaxan K16 ($D^I G^2 G^3$)
Saxan Mal^G 's do N33,

134 Oirghail C^I mhacnaoi N33 den aicme G^3 síc D^I
 Mal^G (N33) uaidhbhrigh N uaidhbhair C^I uaise K16
Chollaídh G^2 ,

135 Guibhir K16 cathréim D^I N33 fhoisiun D,

136 Ire N33 na N33 ionna G^2 Artain N33 Ártan D^I
dualsmhor $D^I C^I$ Mal^G (K16) dualsmhar N33,

137 Bhruin C^I sliocht a chuirfeadh cath $G^2 G^3$
chuireamh K16,

138 Guinn C^I bhídh i dTeamhar K16 a bhí N33
Dún Gheanainn D^I Mal^G N33 (K16) Dungannan C^I ,

150 's do chéile rinne tapadh is chuaidh leat in do thuama,
 an ghéag nár bh'ait leī(th) do gheal-ohneis ag fuaradh,
 nár fhulaing sī le searcdhisle do gheansa aon mhí
 uaithe,
 gan a síneadh leat síos, cia gur beacht do though
 buailleadh.

[Ó d'éag tusa, 'dhaltáin, tá d'aicme gan suarcas.]

155 A chroidhe mór nár mheata chun caite, 's go bhfuarais.

Is faoi bhrón atáid gasraidh in gach pasaid dá
 gcualaidh

co luighe i róimh faoi leacaibh 's gan lasadh in do
 ghruaidhibh.

Atá dís leonta 'fraschaoi ar an aiste a mbíodh Nuala,

ins¹ a' naomh Róimh ar feart na nAodh, 'fadchaoineadh
 an uaisle.

160 Suidheam leo 's ní fos do nī(o)m, stad mo chlí gruama,

150 sic ^{C^I} K16 Mal^G G²G³N33 rinneadh D¹ tapa N33
 latsa C⁺ coman do C^I thuamba G³N33,

151 nachar G²G³N33 mhaith leī N33 nach bhaith C^I
 ohneas G²G³N33 geilohnes C^I fuaramh N33,

152 'snar N33 fhulling N33 fhullaint sic^I
 bhfulling K16 dísle C^IN33 aon om C^IN33,

153 a om C^I N33 sionadh C^I gidh G³ ger bh'ole do
 teach cuarta N33,

154 om D^I C^I K16 Mal^G G² N33,

155 nachar G³ mhóir C^I N33 mheate G²G³ mheateach N33
 oaitmhē N33 fuair C^I bhfúarus K16
 gach bhfuarais N33,

156 is om N33 fuigh G²G³ bhroin C^I gasraidhe C^IK16N33
 pasaid C^IN33 ga dD¹(Mal^G) dha G²G³,

157 luidhi D¹ (C⁺) noimh D¹ niomh Mal^G aponn C⁺
 a niugh K16 i roimh om N33 uaighe G²G³ leaca G²G³
 lasamh N33 ad N33 na gruaidhibh C^I ghruaighe N33,

158 ta C^I N33 leanta Mal^G frasghul N33 fras ar C^I
 a om K16 N33,

159 naoi G² naoidh G³ naomh om N33 fheart N33
 fart C^I fhuarligh a caoineadh na nuasal N33
 naodhfadh Mal^G naoidh K1t fart, an fhad caoineadh
 a nuaisle C^I nuaisle K16,

160 suidhim N33 (G²G³ Mal^G) suidhiom D¹ (K16) loe C^I
 fios dhamh am N33 ghníom G²G³ nim C^IK16
 am stad N33 cle C^I,

fá m'fhíor-leomhan dár gnread gacn saoi a mbasa naoi
n-uaire.

Acht, a Néill, ó nach bhfuigheam th'aiseac nó go
bhfaiceam lá an Luain thú,

's gur oréachtaoh sinn id easbhaidh gan mheisnighe,
gan subhailce,

ár goéad beannacht feasta choidhche ar dheis na
naomh suas libh,

165 's le do chéille dheifrigh 'dol i dtaisce 'n aon
uaigh leat.

Géar impidhe na n-easpal dá mar leasú as guasacht,

le tréan-ghuidhe na neaspag, na sagart 's gach uachtrán,

go dtugaidh an rí 'tá measc na naingeal taisbeánadh
an uain dhaoibh.

Aois mhíó Dé dol Néill mhíó Murchaidh chun báis,

170 seacht goéad déag, a sé, is a hocht d'fhearrbarr.

Ní fada dhan a chéille 'na dhiaidh, go beacht fiche lá,

's beannacht shíol Éabha leo araon go foircheann an
bhráith.

161 fhíor leomhan K16 N33 mfear leomhan C^I saoi th K16
bhassa G²G³ a om Mal^G N33,

162 Ooh' a Neill óig ní N33 as Neill C^I fagham N33
bhfuighiom D^IC^I bhfuighim G³ taise N33
bhfaicim D^I go bhfeicim N33 bhfaicim K16
bfeiceam G³ tlaibh C^I,

163 's me N33 creachtaoh N33 easbhfuigh G²G³
déd gasfagh N33 smid easbhaidh C^I mheisnigh Mal^G
G²G³ K16 mheisneach N33 masnidh C^I suarcas N33
subhaille C^I,

164 síe G²G³ ohaidhche D^I(Mal^G) caoich K16 caoidh C^I
choidhche om N33 lent N33,

165 dheithfiraigh D^I a dheifrigh Mal^G G²G³(K16 N33)
dheithfrigh C^I dtaisgidh Mal^G G²G³ dtasgaidh C^I
naonaigh Mal^G,

166 gear N33 gear is impid C^I do bhur K16 G²G³
aldamh Mal^G na neaspal, na sagart 's na nuachtran N33
leasadh K16 C^I guaiseacht G²G³,

167 om N33 re Mal^G sagairt G²G³ is na nuachtrain C^I,

168 dtugadh N33 teasbanadh N33 taisbanadh C^I
gach uair dho C^I díbh G²G³ N33 (K16) Amen add G²G³,

169 dol do Niall Mac N33 G²G³ Mhurchadh G²G³ chum D^I,

170 déac an sé N33 an sé G³ dfearbarr K16 (N33 G²G³)
dfearbair C^I,

171 is ní fada C^I Mal^G (N33 D^I) dan K16 fithche N etc
fiche Mal^G,

172 Bíomh beannacht N33 agus G²G³ shíl N33 le leo C^I
air aon NC^ID^I bhráth N33 Amen add G²G³.

Barr buaidhe agus béasa gach uair óna céad $\frac{t}{a}$

10 le buachaillí tréana na Bóinne;
's go mbuailfeadh dhá fhear dhēag dhíobh, le guallidhíbh
a chéile,
a raibh anuas ar an léanaidh le heolas.

Mo ghruaigaigh do shéideas, mar ruagadh na n-éanlaith,
na sluaighte le léathróid as ordú:

15 's budh dual sin ó fhrēimh dona suaircfhir is féile
'bheith 'n uachtar ar phéiceallaigh an phónair.

Is uasal 's is Gaodhlach, is buadhach 's is tréitheach,
mo ghruagaigh do réabas ar shlōightibh;

agus bhuaileas an léathroid go huachtar na léanadh,

20 'chur suas ortha i ndéidheanach an fhóghmhair.

Beidh suaimhneas an scéil-se ar an uair-se le Phoēbus,

'dol uaim-se dāléaghadh do rī Seoirse;

tiocfaidh cuallacht as Venice ar cuairt, is le féirín,

go buachaillí béimghasta Bóinne.

9 is béusa $EG^7G^2G^3G^5$ céada $G457 Fv5$ céadtha $G^5(G^2G^3)$
céadthaibh E^1 ,
10 buachaille G^5 buachaillibh E^1 buachuillidh Ls^1 eile,
11 's mur bhuaileadh E^1 mbuaileadh EG^7 O'Cur da reag EG^7
dha'r'éag G^2G^3 dha-r-dhéug G^5E^1 ocadh EG^7
aca $G^2G^3G^5E^1$ a nguallibh EG^7 a nguaille E^1
aca nguallibh $G^2G^3(G^5)$ le cheile $EG^7G^2G^3G^5E^1$,
12 a raibh om $EG^7G^2G^3G^5E^1$ O'Cur teacht anuas G^3
léanaigh Ls^1 ,
13 da seidiomh $EG^7(G^3)$ da shéideamh G^2G^5 a shéidfeadh E^1
rúagfaidh G^3 néunlaidh $Fv5 E^1$ héunlaith G^3 neanlaigh EG^7 ,
14 léaroid EG^7 O'Cur léarthoid G^2G^5 ,
15 's om $EG^7E^1G^2G^3G^5$ fhréamh $G^5(G^2)$ suaircfhearaibh féile
 $EG^7G^2G^3G^5$ suaircfhearaibh thréithe E^1 suarachfhir $G458$,
is om O'Cur,
16 bheith a nuachtar EG^7E^1 O'Cur pheacarlaigh EG^7
pheiciollaibh E^1 ,
17 Gaelach EG^7 Gaodhalach $G^2G^3G^5 E^1$ (O'Cur) buaidheach $G^2G^3G^5$
tréightheach $G458 Fv5 EG^7 G^5 E^1$ O'Cur tréigheach G^2G^3 ,
18 réabadh EG^7 réubthadh G^3 do ghnídh reubadh E^1
sloighte EG^7 ,
19 agus bhualadh EG^7 agus om a bhuaileas E^1 a bhúalas $G^2G^3G^5$
learthoid G^2G^5 léanaigh EG^7 léunadha E^1 léunugh G^2 ,
20 chur om EG^7 ag cur suas E^1 cur $G^2G^3G^5$ O'Cur
orra $G458 Fv5 G^2$ O'Cur orrthadh EG^7 orrtha G^5E^1
orradh G^3 a ndéighionach $G458 Fv5$ (O'Cur) i om déanadh
an $EG^7G^2G^5 E^1$ aig déanamh G^3 ,
21 biaidh $EG^7G^2G^5$ sgéalsa G^2 uadh an E^1 uarsa EG^7
Phébus $G458 Fv5$ O'Cur Pheabus EG^7 le féimeadh G^2G^3
le féumadh E^1 ,
22 da umpar 's da EG^7 da fhúaimfeadh sda G^3 da uaimneadh
sdo G^2G^5 'ga uaimhnúghadh sga E^1 léigheadh G^3
léigheadhadh G^2G^5 léighiúghadh E^1 Seorsa $EG^7G^2G^3G^5$
Sóirse $LN458$,
23 cúallaidhe EG^7 ríghlucht E^1 is Venus $G458 Fv5 EG^7$ O'Cur
as Bhénis E^1G^2 Venice G^3 Bhénis G^5 ,
24 chuig $G^2G^3G^5$ chuige E^1 béum E^1 ,

25 Bhí Sol agus Lúna agus Mars leo dá gcumhdach
 agus Mercury 'siubhal le mo pháistí;
 Iupiter ar cúl aca is Venus ar lúth leotha,
 na sē phlainéid chonganta agus Saturn.
 Bhí teist agus ciú leotha is meisneach ó Lúcās,
 30 a' greasacht 's a' dúsacht an bháire;
 mo ghaiscíd bhudh lúthmhar a' seasamh go súbach,
 a' leagadh lucht búta agus prácāis.

Tháinig síol Uidhir séanmhar do laochraidh Loch Éirne
 naoh golaoidhfí le céad ta, dār dtárrtháil;
 35 agus trí mic i n-éinfheacht do dh'fíorfhuil na Raghailleach
 na saoithe budh spéisiúil san mbáire;
 Faolteach na féile a bhfuil mianach na nGaedhal ann,
 an ríogmhacaomh réimiúil na bpátrún,
 agus Séamas, mo thréanfhear, ó hAonaigh le héifeacht
 40 a' scaolleadh 's a' réabadh lucht prácāis.

25 bialdh EG⁷ bhídh E¹ Lúna EG⁷ is EG⁷G²G³ ga E¹,
 26 Mercurídh G² a siubhal EG⁷G²G³G⁵E¹ pháistídh G³ (G⁵)
 phaisdighibh E¹
 27 Bhídh Iupiter E¹ aca om EG⁷G²G³G⁵ cúl leo E¹
 agus EG⁷G²G³G⁵E¹ leotha G458 Fv5 O'Cur,
 28 phlanéid G458 Fv5 phláinead EG⁷ phlanóid G²(G⁵)
 phlanaid G³ planoidighe E¹ chunghanta LN458 Fv5 EG⁷ G²
 chonganta G³ cúghanta E¹ is G³
 29 bialdh EG⁷ taist EG⁷ teasd G²G³G⁵ ciliu LN458 EG⁷
 G²G³G⁵ O'Cur chliú E¹ leofa G458 Fv5 leotha O'Cur uadh E¹,
 30 aig EG⁷ dúsghadh G³,
 31 ghaisgigh G³ ghaisgídhíbh G⁵ lem ghaisgídhíbh E¹
 lúathmhar EG⁷E¹ a seasadh EG⁷G⁵ (Fv5) a sheasadh E¹,
 32 aig leagan G²G⁵ bít EG⁷G²G⁵E¹ "boot" G³
 33 Uibhir EG⁷ Ghuidhir G²G³G⁵E¹ shéunmhar G⁵
 de Fv5 G²G³G⁵E¹ laochraibh E¹,
 34 céuda G458 (Fv5) ceadaibh EG⁷ céadtha G²G⁵(G³)
 céudthaibh E¹ gar E¹ dtarrthal EG⁷ ttárthail G458 G²G⁵,
 35 meic Lsí ach mhig E¹ aendhacht E¹ aonfheacht G²
 do fhíorfhuil EG⁷G⁵(E¹) de fíursgoith G³ na Raéilleach
 G458 na Raéilleach Fv5 Raeghalach EG⁷ Raghallach O'Cur,
 36 saoitíbh G³G⁵ suigh E¹ go ró spéiseamhuil E¹ sa Fv5,
 37 Fpíteach E¹ a om EG⁷G²G³G⁵E¹ mionach G458 Fv5 EG⁷
 E¹ O'Cur na Gaodhaltacht G458 Fv5 (O'Cur)
 na nGaedhal ann EG⁷G²G³G⁵E¹,
 38 ríghmharcach EG⁷G²G³G⁵E¹ rígh Lsí,
 39 acas G² threanfhear EG⁷ a shínigh le heafeacht EG⁷,
 40 pracas EG⁷ (O'Cur),

Tháinig mac Cléireach óg ann le a leagfaí na slóighte,

mar Shamson do leonadh na sluaighte;

mar Hercules i gcomhrac le fathaigh na Crēmóna,

[mar] Hector no Troilus i nguasacht:

45 mar Chadmus a' strócadh na ndragún le cródhacht,

nō Atlas i n-eolas an uaignis -

is mar sin a bhí Seoirse agus macnaidh na Bóinne

a' cur balla ar lucht próbaidh agus uathbháis.

Gach cumas dār hordaigheadh ag curadhaibh 's ag óigfhir

50 le hinneoin, le hordaibh dá lámhach;

le hiomáin, le tógbhail, le táinis go treorach,

le haxaircis gródh nō le báire:

le cēill is le fógghnadh, le léimnigh gan leonadh,

le léigheann i ngach eolas is airde:

55 tá an fhēile 's a' chródhacht o phéiceallaigh an phónair

le spéirmhic na Bóinne is Bhaile Shláine.

- 41 Mac Cléireach óg G⁴⁵⁸ Fv5 O'Cur mac Chleirigh oig EG⁷ G²
 mac Cléirigh óig G² G³ (E¹) le om a leagfhadh E¹
 a om EG⁷ O'Cur leagfhadh G² G³ G⁵,
- 42 Shampson Lsí a EG⁷ a stróicfeadh G³ (G² G⁵) a strocadh E¹
 leoghanaibh G² G⁵ leoghantuidh G³ leómhantaidhe E¹
 do léamghadh (?) na sluaighte O'Cur,
- 43 no mar E¹ a gcomhraic G² G³ fáidh G⁴⁵⁸ Fv5
 fathaigh EG⁷ G² O'Cur G³ (G⁵) a faghach E¹,
- 44 mar om G⁴⁵⁸ Fv5 O'Cur no mar G² G³ G⁵ E¹
 a nguasacht G⁴⁵⁸ O'Cur a nguaiseacht Lsí eile,
- 45 ndraguin Fv5 E¹ ndrágghin G³
- 46 no mar EG⁷ an eolais G² G³ G⁵ E¹ a nuaigneas O'Cur G² G³
 (EG⁷) i nuaigneas E¹,
- 47 Seorsa EG⁷ G² G³ G⁵ macraidh G² G⁵ (E¹) macnaoidh O'Cur,
- 48 ag cur G⁵ E¹ prób EG⁷ G⁵⁵ próib G² G³ E¹ uathfáis EG⁷
 uathbhas G² G⁵,
- 49 der Fv5 E¹ curaidhibh EG⁷ G² G³ G⁵ E¹ O'Cur óigfhearaibh E¹,
- 50 's le G³ G⁵ E¹ ga E¹,
- 51 tógbhal EG⁷ táinis G⁴⁵⁸ Fv5 O'Cur teinnios EG⁷
 teinnis G² G⁵ a teannas G³ E¹,
- 52 hexercise EG⁷ G² G³ G⁵ O'Cur le hiomarduis E¹
 grógha EG⁷ O'Cur groidh G³
- 53 agas G² G⁵ E¹ fógghnamh EG⁷ G² G³ G⁵ O'Cur léimneach E¹ G²
 G³ G⁵ (EG⁷) leonughadh EG⁷ G² G³ E¹ léimnigh G⁴⁵⁸ O'Cur
 léimrigh Fv5
 leighean G² G³ G⁵
- 54 péiceollaibh E¹ phonar EG⁷ (O'Cur),
- 55 spéirmhacaibh G² G³ G⁵ E¹ na om E¹ Bail' EG⁷
- 56 Bhal G² G⁵ E¹ (G³) Sláine Fv5 Shláinghe EG⁷ G² G³ G⁵ (E¹),

Is iad seabhaic chaoináille na foraois' Bhaile Shláine

ariamh nachar thuill náire dā n-uaisle;

'bhriseas gach páirtigh dā gcrúnnigheann le báire,

60 'na gcoinne, gan cháirde na huaire.

Budh haoibhinn an lá sin a bheith 'bhFionnmhuir ar ardaibh

ag amharc ar rása na mbuachall;

's níl ríogain don Adhamhchlainn do chíftheadh mo pháistí

nach líonfadh dia ngrádh leotha 'n uair sin.

65 A bhuachaillí, mā chí sibh an tAilíneach go síorraí

a' cur gill as lucht gípis nō prácáis,

tógaidh gan scí(th)se chum na hAnaigh/ e/ fo dhaoirse é

's nā bíodh sé in bhur líonta mar nāmhaid.

Gē gur dheacair linn an tsaoi sin 'chur i gcreapall

70 acht mar beith gur chlaon sē le Galltacht; nō 'bpríosún,

Acht mā chailleamaoid le daoithe é atā gaibhne sa tír-se

do dh'oibriú an fhir chéadna bhias láimh linn.

- 57 'siad G^3 alainn EG^7 fairidh so EG^7 bhfairche sa G^5
 bhfairighse G^2 bhfaircésí $E^1(G^3)$ Bhaill' Shláinge EG^7E^1 ,
 58 a riamh om G458 nar $EG^7E^1G^2G^3G^5$ don uaisle E^1 do LN458,
 59 a bhriseadh EG^7 a bhrisfeadh E^1 a bhriseas $G^2G^3G^5$
 páartaigh $EG^7G^2G^3G^5$ gach sárbhuidhin E^1
 ccruinneochadh EG^7E^1 ,
 60 ann a mhuillonn gan cairde EG^7 ann a ceann $G^2G^3G^5(E^1)$,
 61 B'aoibhinn $EG^7G^2G^3G^5E^1$ an áit a bheith EG^7 a om G458
 $G^2G^3G^5$ í bhF. E^1 i bhFionnmhar $G^2(G^3)$
 air na háirdaibh E^1 ,
 62 rásaidh G^3 ,
 63 is nach bhfuil EG^7 den EG^7 chíghfeadh E^1
 pháistigh $EG^7(G^2G^3G^5)$,
 64 dia ngrádh G458 a ngrádh $G^2G^3G^5EG^7(E^1)$ leotha G458
 Fv5 a nuair $EG^7G^2G^3G^5E^1$
 65 bhGachaillidh G458 Fv5 $EG^7G^2G^3(G^5E^1)$ ohigh sibh G^5E^1
 cidh sibh EG^7 t-ailíneach G458 talaighneach EG^7
 síorrthuidh $G^2G^3G^5(EG^7)$
 66 geill $G^2G^3G^5$ gríbe EG^7 griobais G^3 pracas EG^7 ,
 67 tóigidh EG^7 tugaidh G^3 sgithste G^2G^3 sgís E^1 ,
 chun G^2G^5 hAnnaigh G^3 fa EG^7E^1 dhaorsa EG^7G^5 ,
 68 bídeadh E^1 líontaigh EG^7 líontaibh E^1 ,
 69 gidh G^3 deacair Fv5 $G^2G^3G^5E^1(EG^7)$ tsaoidh E^1
 tsaoith $G^5(G^3)$ a chur Fv5 $G^2G^5E^1$ na a bpríosún G^5
 no í E^1 ,
 70 acht munab e E^1 muna mbé G^3 muna beith G^5
 chláen Fv5 G^3G^5 do Ghálltacht G^5E^1 ,
 71 madh G458 Fv5 is ma EG^7 chailleamoid $EG^7G^2G^3G^5E^1$
 daoí $G^2G^3G^5E^1$ ta gaibhnidh G^3 tíorsa EG^7 ,
 72 dh'oibriághna EG^7 de oibrighne $G^2(G^3G^5)$ d'oibrighibh E^1
 nfir $EG^7G^5(G^3)$ bhéidhios EG^7 bheithios E^1
 bhias G^2G^5 chuireas G^3 ,

atá amadán bocht bréan chois anaigh $\square e$ mar léice,
 gan bhaisteadh, gan chéadfaidh, gan náire,
 75 gan fhios aige cia hé féin do gheinealach shíol Éabha
 cia haca 'shliocht Cháin é nō Chaiphais;
 do bhrúidibh Lutérius nó Iúdais na bréige,
 Lucifer, Bhēilsí nó Charóin,
 'rinne an nualitir scléipe gan mhúnadh gan bhéasa,
 80 's go mb'éigin dóibh umhlú 'na dhiaidh sin mar
 sclábhaithé.

Mās beag leotha a bhfuairadar i bhFionnmhuir an uair sin
 do dh'imirt ó bhuaichailí Bóinne,
 cruinnighid na sluaighte fan Anaigh le buabhall
 ó Theamhair go cuan Bhaile Í Mhórnaín:
 85 Tugaid taispeánadh uatha mās toil leotha an bualadh,
 's beidh an tAilíneach suas leo fá Fhéil' Ioseph;
 beidh mo mhaonaidh-se i n-uachtar dha dtiomáin 'na
 gcruachaibh,
 fan Mulleann ar cuairt chun a' Róistigh.

73 Ta G^3G^5 na hanaigh $EG^7G^2G^5E^1(G^3)$,
 74 chéadfaigh Fv^5E^1 ,
 75 fios $EG^7G^2G^3G^5E^1$ gia é EG^7 cia féin $G^2G^5E^1$
 Ébha $G458$ Eabha EG^7
 76 hocadh EG^7 hocca E^1 de shliocht $EG^7G^2G^3G^5E^1$
 Chaidhne EG^7 Chéin G^3 Cain G^5 Caiaphas EG^7
 Cheaiphais G^3 Calpheas G^2G^5 ,
 77 de E^1 Lúteras EG^7 Lutérius G^3 Iúdas $G^2G^3G^5E^1$
 mbréaga EG^7
 78 Belzibub $EG^7(G^3G^5)$ Bhelsibub G^2E^1 Cáron EG^7
 Charon G^3G^5 ,
 79 rinnidh G^5 rinn E^1 ,
 80 ge gur béigin do E^1 m'éigin $G458Fv^5EG^7G^2G^5$
 do $G^2G^3G^5$ dheighsin EG^7 diaigh E^1 sglábhaigh $G458$
 $EG^7(Fv^5E^1)$ sclábhuidh $G^2(G^3G^5)$,
 81 leatha bhfuairadar $G458Fv^5$ bhfuair siad G^3
 bfuairadar E^1 bhFionmhar G^3 ar an E^1 ,
 82 do imirt $G^3(E^1)$ bhuaichailibh E^1 na Bóinne EG^7 ,
 83 cruinnid siad EG^7 cruinnigheadh $G^2G^3G^5E^1$
 a sluaighte EG^7 ,
 84 uí E^1 Mhórnan $G^2G^5E^1(EG^7)$,
 85 tugadh $G^2G^3G^5$ tugad E^1 uabhtha EG^7 leotha $G458Fv^5$
 a mbúaladh G^3 ,
 86 bialdh Fv^5 bialdh G^2E^1 tAilíneach $G458$
 tAilíneach EG^7 leo suas $EG^7G^2G^3G^5E^1$,
 87 is bialdh Fv^5 'nuachtar Fv^5E^1 gha Fv^5 dha EG^7G^3
 da G^5 dtiomáint EG^7 ga coárnadh E^1 cgruacha EG^7 ,
 88 chunn a mhuillonn EG^7 chum an mhuillinn $G^2G^5E^1(G^3)$
 aig na Róistigh EG^7 chuig na Róisteach G^3 an Fv^5E^1
 chum a Róistigh $LN458$ chum an Róistighe $E^1(G^3G^5)$.

GEARRÁN BHRÍAIN UÍ BHEIRN.

1 B'fhearr liom gearrán Bhriain Uí Bheirn
 fúm dom' iomchar ins gach ród,
 nō dhéanamh leis mar níd na Goill,
 'bheith ar scála oruinn is iad dā ól.

5

5 B'fhiúntaigh liom-sa gearrán Bhriain
 fúm thart siar 's amach fān mBóinn,
 nō 'dhol dā mheascadh ar eagan mias,
 fear dá dhíol is dís dā ól.
 Is iomdha duine ler cailleadh an chiall

10 1 mBaile Áth Fhirdhia 's 1 mBaile Áth Truim.
 Ní lla nō racān 1 mBaile Áth Cliath,
 ag ól fá ghearrán Bhriain Uí Bheirn

FOINSÍ : LN869, A¹ p2 (1v^o), E p65, 23 D 33 p27,
 EG146, EG p116, EG⁶ p196, G¹ p7,
 E¹ p100.

LSÍ EILE : EG⁴ p37, C.1.3 p22, H.6.12 p40,
 Copenhagen p9,

Oscrí : Seumas Mac Cuarta LN869 EG,
 Gearran Bhriain ui Bheirn G¹,
 Goarran Bhriain ui Bheirne Séamas Mhao Cuarta
 oct E¹

1 Bearr LN869 do bfearr E¹ gearrthan E¹,
 gearan. 1 A¹ Bhriain LN869,
 2 fuim LN869 ann gach D33 an sa G¹,
 3 dheánadh EG⁶ G¹ ghníd E¹,
 4 bheith om LN869 E¹ dha G¹,
 5 B'fhiúdaigh E¹ bfiuntigh leamsa LN869 Bhriain LN869
 6 thort G¹ shíar E¹ muigh E,
 7 no bheith G¹ dhul E¹ eagain méis G¹ ga E,
 8 dá thríall G¹ is dís LN869 E¹ is beirt gach Ls.Eile,
 9 iomdhá A¹ le ar chaill a chiall E¹,
 10 a mBaile Ath Ríath EG⁶ Fhir Dhia A¹ Átha E¹,
 11 Líath EG⁶ na racan E¹,
 12 aig A¹ fo LN869 Bhrían I Bhirn LN869

XXI

CEIST AGAM ORT, A SPALPAIRE.

Dall.

- 1 Ceist agam ort, a spalpaire,
a sheasas go fearúil oródha
ōs coinne cheartlár na haltóra, -
an deacha tú 'bhfad insna leabhraibh?

Spalpaire

- 5 Cha léigheam-sa leabhar ná páipéir,
's chan as a ghníom dánaocht mo chreidimh,
aocht mo phéire scafānta bróg' arda
's mo charbhata sārmaith sa bhfaisiún.

Dall

- Mholfaínn duit oromadh go hīochtrach
10 agus fanaocht go simplí ón altóir;
gan a bheith d'ádhbhar magaidh nō cainte
aocht mar a bhí do ghaideán anallód.

Foinsí : G² p 39 , G³ p 163.

Cscrí : Aig so Seumas Mhao Cuarta 7 an Spalpaire G²,
Séamus Mhao Cúarta, 7 an Spalpaire G³.

-
- 2 fearamhuil lsí,
3 haltóire G²,
4 deachaidh G³,
6 ghnídhíom G³ chreidigh G²,
9 Mholainn G² mholthainn G³,
10 simpligh G² simplídhe G³,
11 ná G³,

Spalpaire.

Chan fhanam mar a bhí mo ghaideán anallód
 d'aimhdheoin do dhuid canráin i mbliadhna,
 15 Nach bhfeiceann tú mo chulaidh úr den raitín
 -is í déanta ar fhaisiún an iarla.

Dall.

Is beag do ghaol-sa le faisíún an iarla,
 's gan ar do ghaideán ariamh acht ba réad.
 A mhic chailligh /e/ an tseanshūsín riabhaigh
 20 'bhí 'na heasair ariamh san mbarrach.

Spalpaire.

Is cuma liom goide mar a bhí an chailleach
 ná an gíostaire cabliath gan fhōghnamh.
 Chan fhanam níos faide ar a bhfaisiún
 is cuirfidh mé búclai in mo bhróga.

Dall.

25 An cuimhin leat na súghōgaí barraigh,
 's na ribeacha fada den mbuaraigh?
 'bhí 'mbróga do ghaideán anallód
 's a chluibhreach chlibeach ar uachtar.

13	Cha nghanuighiom G^2	chá nfanam G^3 ,
14	neamhdheoin G^3	mbliaghana G^2 ,
16	'sí G^3 ,	
18	beárrad G^3 ,	
20	heasar G^3 ,	
21	go dté Lsí,	
22	gíostaire G^2 ,	
23	chá nghanuighiom G^2	chá nfanam G^3 nías Lsí,
25	cúmhaín G^3	barraidh Lsí,
26	roibeacha G^2	raibeacha G^3 ,
27	ghaideán G^2 ,	
28	chúmhalach G^2 ,	

Spalpaire.

Is cuma liomsa goidé bhí ar uachtar -
 30 cha dtugam éisteacht ná cluais do do ramás.
 Feasta cumlochaidh mé den uaisle
 's ceannochaidh mé gruaig do mo bhallóig.

Dall.

Is beag oram-sa fear periwig úire
 'bheadh 'na luighe 'na lúiste sa teallach;
 35 's ar a theacht isteach i nAifreann dō
 nach bhfuil aige fiú 'nfhocail ar innealt.

Spalpaire.

Nach beadaí dhuit-se 'dol go toigh na muintir' eile
 ar bheagán leithsoéil 'do sheanroith.
 Is feasta ó d'imthigh na gaiste sin,
 40 diabhal duine dod' iarraidh.

Dall.

Chan ar sin a innsigh /th/ ear na scéala
 acht tusa 'tá ar buaireadh, 'dhith eolais;
 nach bhfanann go socair simplí saidhbhir
 's go meastaí go m'eadáil chóir thú

29 go dté G^2 go de G^3 ,
 30 dod G^3 ,
 32 bhallog G^2 ,
 34 luigh Lsí lúghaiste G^2 liúdaidh G^3 fan G^3 ,
 35 's air a theacht ó'n Aifreann dó Día dómhnaigh G^3
 thiaocht G^2 ,
 36 flugh Lsí 'nnfhocail G^3 nfocail G^2 ,
 37 beadaidh G^3 beaduigh G^2 ,
 40 don diabhal G^3 ,
 41 innsighir G^2 innsíghear G^3 ,
 42 dhigh G^2 dith G^3 ,
 43 bhfanuigheann G^2 simpligh G^2 simplídhe G^3 ,
 44 meastuigh G^2 (G^3),

Spalpaire.

45 Chan iarram-sa meas ar aonduine
 's is cuma liom chugam ná uaim iad.
 Cuirfidh mé trí ohoo in mo hata ar innealt
 agus seasfaidh mé i n-imeal $\overline{1}$ na h-uaisle.

Dall.

Mholfaínn duit fanaocht ón uaisle
 50 agus cromadh go suarach simplí;
 ná tuitfidh tú 'do phriompollán san luaith
 's beidh cac ort 'na dhualaibh pillte.

Spalpaire.

Nár fhaghaidh tusa iasaocht salainn
 a ghiolla na starthacha bréagach,
 55 nach léigeann dona daoine go socair
 's go mb' \overline{fh} éidir nachar bhfada go n-éagfa.

Dall

Cha mhó liom-sa mo bhás amārach
 mar ngeall ar mo shāsamh 'fhāghail ort-sa
 's gach aon don aicme Ghailta,
 60 rinne droichead do mo chnámha bochta.

Spalpaire.

Ocht bpéire dhéag bróga arda
 a d'éirigh gan adhbhail do m'asnaidhibh,
 fána bhfoireann do bhúolaí bána
 'dol fá halárm ohun na haltóra.

47 ann mo lsí,
 48 seasfuigh G^2 ,
 49 mholthainn G^3 ,
 53 fhagh G^3 ,
 54 scarthacha G^3 ,
 56 néadfadh G^2 ,
 57 Ní mó G^3 amáireach G^3 ,
 58 shásadh G^3 ,
 59 den G^3 ,
 60 rinnigh droichead lsí,
 62 d'éirghe lsí ádhbháil G^3 m'asnadhaibh G^2 ,
 64 ann a G^3 ann na G^2 .

XXII.

CEIST AGAM ORT A CHÚIRT NA FÉILE.

Mac Cuarta

1. Ceist agam ort, a Chúirt na féile,
cár dhabh m'fháilte?
is go bhfaca tú mise, i n-aois gan chéill,
ar thaobh do shráide.

An Chúirt

5. "What is that you say?" ar an staichire,
"nó goidé fáth d'ádhhair?
I cannot understand your Gaelic,
agus labhair go gallta."

FOINSÍ : MAL^F II p51, G² p 55, G³ p 191

Cscri : Cúirt na Féile ar na cumach le Seamus
Mhac Cuarta MAL^F,

Cúirt na Féile ná Ágallach Shéamais

Mhac Cuarta le Cúirt Bhail' Shlainghe

.1. Castle of Slane taréis na Fléimionnaich

do dhibirt 7 a chaill 7 an Burtúnach

a theacht asteach air is é tighearna

"Cunningham" atá anois ós cionn na

h-áite Lord Cunningham of Slane Co. of

Meath G³ (G²),

2 ghaibh MAL^F,

3 mhacaidh MAL^F, mes1 G³ i naois om MAL^F,

4 ráille G³ G^{2N},

5 staédhire G³ (G²) steiradh MAL^F,

6 ná go dte G² no go de MAL^F d'abhair MAL^F,

8 labhair liom go G³ galta MAL^F,

Mac Cuarta

Níl acht mise atá 'fíafraigh scéil,

10 do dh'éadan bádhohúin:

cá nuaeachaidh na fianaibh a bhí dod' tháithighe,

nó meichir na clársáigh/ē/?

An Chúirt

Is gníomh gan chéillá go ní sibn, Gaodhail,

díoh féin sa tráth sin -

15 a bheith 'pronnadh mar gcíos ar aos na dtéad,

is dá spréidheadh ar lucht dántaí.

Mac Cuarta

Cia nach fiú pighinn /leat/righ na dtéad

nó réidhteach dántaí,

do thigidis cléir ó thír 'na chéile

20 a' léigheadh na páise.

- 9 ach G^2G^3 tá G^2G^3 sgeal MAL^F ,
- 10 do eadan bamhuinn MAL^F dh'éadon G^2G^3 ,
- 11 cia MAL^F fiadhniobh MAL^F bhéidh G^3 bnéidheadh G^2
dod riar $G^3(G^2)$ da dtáithigh MAL^F ,
- 12 ná G^2G^3 meadhair G^3 no maighir MAL^F ,
- 13 ghnídhid G^3 ghníd G^2 Gaoidhíl MAL^F ,
- 14 is dhíbh féin ata rial (?) MAL^F ,
- 15 a om G^2 bhur G^2G^3 ar chaoin G^2G^3 ,
- 16 agus $G^2(G^3)$ da sredmadh MAL^F dántaidh G^2G^3 ,
- 17 gidh nach fiúgh pighinn leat caoin na G^2G^3 pionn righ na
dtead MAL^F ,
- 18 no reiteach MAL^F ná G^2G^3 dántaidh G^2G^3 (MAL^F),
- 19 do thigidis G^2-G^3 do bearidisd MAL^F o chéile G^2 o thír
go tír MAL^F ,
- 20 a om MAL^F ,

An Chúirt

Níl acht gníomh gan chéill a bheith 'maoidheamh mar gcléir
ar léigheadh na páise:

óir budh bhinne liom prayers dá miniú i mBéarla
as bheirsí Dháibhí.

Mac Cuarta

25 Is iongnadh sin, 's gurab iad ár gcléir-inne,
a ghéille as don bpápa;
's go dtiubhradh siad bráighe as plantaí daora
i léim go Párrthas.

An Chúirt

Goidé an scriptúir inár léigh tusa
30 a léithid sin a ráflaí?
nó cá huair a thug Críost cumhacht do bhur gcléir
a bheith 'méadú grása?

-
- 21 Níl om gníomh eile gan G^2G^3 a om G^2-G^3 miodhugh MAL^F
bhur G^2G^3 ccliar G^2 ,
- 23 óir om G^2G^3 míneadhach G^2 ,
- 24 as bheirsigh Dháibhí MAL^F as Bíobla Gálta G^2-G^3 ,
- 25 ionghnamh G^2G^3 is ionann sin 's gur b'iaid nar dh'cleir (?)
inne MAL^F ,
- 26 gheillis MAL^F ,
- 27 dturadh MAL^F bráigh G^2G^3 braid MAL^F daer MAL^F ,
- 28 a léim Lsí,
- 29 an ar leigeadh MAL^F , go dé'n G^3 (G^2),
- 30 leight MAL^F a raifluidh MAL^F a rádhmuill G^2G^3 ,
- 31 cia MAL^F dtug MAL^F cumhachta G^3 ,
- 32 meadugh graisibh MAL^F ,

Mac Cuarta

Ins an cúigeadh caibideal ag Naomh Séam,
 má léigheann tú an áit sin,
 35 gheabhaidh tú ann scríobhtha guidhe na cléir',
 agus ola roimhe an mbás ann.

An Chúirt

Cá fios duit-se sin 's nach dhfuil agat léas
 ar léigheann ná ar 'athrú?
 is go mbíonn tú go cinnte ag innsigh bréag,
 40 's go n-éisteann cách leat.

Mac Cuarta

Cia nach léir damh line a léigheadh
 i mBíobla Galila,
 tuigim an Ghaoidhlig is guidhe na cléir',
 's donim gnás de.

33 annsa G^2G^3 caibideal MAL^F ,
 34 Léigh G^2G^3 Leighan MAL^F san áit G^2G^3 ,
 35 gheabhaidh Ls1 sgríobha MAL^F gurbhe na gcleir MAL^F ,
 36 is G^2 olla MAL^F ,
 37 cia MAL^F ,
 38 no MAL^F átharradh G^3 arthadh G^2 arthugh MAL^F ,
 39 mbidheann G^2-G^3 ,
 40 neistinn MAL^F ,
 41 gidh G^2-G^3 léur Lsí Lonna Leighbha MAL^F Léigheadha G^3 ,
 42 Ghailte MAL^F ,
 43 tiogum a Ghaoidhlic MAL^F 'Ghaódhailge G^2G^3 guidhbhe na
 gcleir MAL^F ,
 44 ghnidhim G^3 ghníom G^2 gnáthas G^2-G^3 deth G^2 ,

An Chúirt

- 45 Nuair nach gcreideann tú fíor ná bréag uaim,
 bí mar tá tú:
 nó téigh mar 'bhfuil Gaodhail i n-íochtar Éireann,
 is fan 'do sclábhaí.

Mac Cuarta

- Sibhse, ar éigin, an siol sin an Bhéarla,
 50 a d'fháig Gaodhail 'na sclábhaithe:
 a gcíos, a spré, a maoin 's a n-éadáil,
 gur libh-se a thábhacht.

An Chúirt

- Le faoohar claidheamh, le géarlannaibh,
 's le neart lámhaigh,
 55 do bhaineamar cíos is maoin do Ghaodhalaibh,
 is géilleadh do Ghalltacht.

- 45 an uair G^2 (G^3) nuair MAL^F gcreidfídh G^2-G^3 gcreideann
 MAL^F ,
 47 tiagh MAL^F mar a bhfuil G^2G^3 iotar MAL^F Éirinn $G^2 G^3$,
 49 an Beurla MAL^F a Bhéarla G^2G^3 ,
 50 Gaoidhíl MAL^F sclábhúighe G^2-G^3 (MAL^F),
 51 muin MAL^F ,
 52 is gur MAL^F a om S^2 ,
 53 faedhbhur MAL^F cloimhte G^2-G^3 claidheamh, 's le MAL^F ,
 54 lámhaidh MAL^F lámha G^2G^3 ,
 55 bhain mhur MAL^F bhaineamuid G^2G^3 Ghaoidhíl MAL^F ,
 56 géillfear G^2G^3 deiluidh MAL^F ,

Mac Cuarta

Chífidh sibh Éirinn, i n-aimsir éigin,

is beidh ann athrú:

deir na naoimh is \overline{na} fíorchléirigh,

60 go scriosfar Galltacht.

An Chúirt

Gach uair dá dtugamaoid buaidh ar Ghaodhlaibh,

bíthear dá rá sin:

acht beidh sibh go cinnte faoi nár ngéarsmacht,

is chá dtig Spáinnigh.

Mac Cuarta

65 B'fhada bhí pobal Israel ins an Éigipt,

i mbroid ag Pháro:

nó go dtug an tathair síorraí is maois' leo saor \overline{iad} ,

tríd an lánmhuir.

57 cighfidh G^3 cifeadh MAL^F an Éirinn aimsir éigin G^2G^3

58 biaidh $G^3(G^2)$ air MAL^F atharradh G^3 atharughadh G^2
atharthagh MAL^F ,

59 is fíor chléirigh MAL^F ,

60 sgríostar G^2 MAL^F ,

61 a dtugamuinn G^2 a dtugmuid MAL^F buaighe MAL^F Ghaodhalaibh G^2
Ghaoiluibh MAL^F

62 a bhíthear G^3 bídhar G^2 bídhir MAL^F radh G^2 MAL^F ,

63 fa nídh faedh ar n'deursa síos na dhiagh sin MAL^F ,

64 cá digh MAL^F Spannaigh MAL^F ,

65 puball G^2G^3 san G^3 ,

66 a Pháro G^3 ,

67 t-athar MAL^F síorrthuigh G^2G^3 is maois leo saor iad G^2
is Mais leo siar MAL^F a's maoise saor iad G^3 iad om
 MAL^F ,

68 tríd MAL^F thríd G^2G^3 ,

An Chúirt

Cá huair a rinne muidne dioghaitas ar Ghaodhail,
 70 mar go rinne Phárō?
 's nár fháig sé aon mhac mí gan éag
 don tsliocht sin Iacób.

MacQuarta

Is faide muidne faoi smacht lucht Béarla
 ná pobal Áaron -
 75 ar feadh dhá chéad bliadhain an adis ó chéile,
 gan riaghail chrábhaidh.

69 cia MAL^F rinnidh MAL^F sinn G^3 muidne G^2 mur MAL^F
 dioltais MAL^F ,

70 rinnidh MAL^F

71 nachar G^2-G^3 fháig Lsi mí G^2 midh MAL^F míosa G^3 ,

73 maoidne G^3 muinne G^2 mur MAL^F fúigh G^2-G^3 ,

74 no MAL^F puball G^2-G^3

75 bliaghain G^2-G^3 an éus MAL^F ua MAL^F .

XXIII.

CHUADH A' COIRNEOIL.

- 1 Chuaidh a' coirneoil cumhdaigh uainn ar cuantaí,
 'Chlanna Rudhraigh 's do throibh na átriath;
 sceallán conganta ó Theamhair dhúiscigh,
 don abhail chumhra 's do shleacht na Niall.
- 5 Ní fhacaídh dūil ē nach nglacadh dūil ann,
 buidh scáthán bōigeadh is ceithreach Brian:
 's dā ndeara i /adh 'n úrfhlaith ar eallach brúidiúil,
 bhcaidh toradh dūbalta aca ortha bliadhain.

FOINSÍ : ADD¹ p114b , MAL¹ p75 , L p152, 23 B 19 p140,
 E¹ p391 , G⁴ p165 , G⁶ p292, DON^{VII} p293.

LSÍ EILE: MOR^{XX}, LN428.

Csérí : Seamus Mc Cuarta c^c ADD¹
 Seamus Mac Cuarta c^c MAL¹ L (23 B 19),
 An Cornéil Brian Mac Congusa. mac Cuarta c^c E¹,
 Coirneal Brian mhac Náos. mac Cuarta c^c G⁶,
 an Coirneal Cumhdaigh Mac Cub^c oct. G⁴,
 Seamus Mhac Cuarta DON^{VII}.

- 1 chuadh L (E¹) an B 19 G⁴G⁶ coirneoil ADD¹ MAL¹
 cornal L cornail B 19 E¹ coirneal G⁴G⁶
 cumhdaigh ADD¹ cumhdaigh Lsí Eile cuantaibh E¹
 thair G⁶,
- 2 géug de chlann Rudhraigh E¹ do chlanna G⁴
 clanna L G⁶ DON^{VII} rudhraighen MAL¹ (B19)
 ruighridhean L ruirionn G⁴G⁶ de E¹ G⁶ DON^{VII}
 threach L,
- 3 sgealan ADD¹ MAL¹ B19 sglathen E¹ cumhanta ADD¹ MAL¹
 L B19 cūnghanta G⁴G⁶ cumhainte DON^{VII}
 chumhanta E¹ a dúsgadh G⁴G⁶(L) a daisgeamh DON^{VII}
 dúisighadh E¹,
- 4 don E¹ G⁴ G⁶ abhail L E¹ G⁴ G⁶ DON^{VII} chumhartha MAL¹
 E¹G⁴G⁶ (B19) . de E¹G⁶ leacht ADD¹ MAL¹
 shliocht L B19 E¹ G⁴ G⁶ DON^{VII},
- 5 bhfacaídh L na E¹ nglacadh L DON^{VII}
 nglacadh G⁴
- 6 cugaibh L DON^{VII} cógig B19 E¹ cógigibh G⁴G⁶ oct ADD¹
 agus E¹ G⁶ DON^{VII} (G⁴) cethraigh L catharache DON^{VII},
- 7 ndearcadh L DON^{VII} ndearcadh Lsí eile an uirfhlaith
 L DON^{VII} (B19) 'n t-úrfhlaith E¹G⁶ ollach B19
 bhruidiúil ADD¹ MAL¹ bruideamhail L B19
 bruideamhail E¹G⁴G⁶ bhruimhail DON^{VII},
- 8 go mbiadh L go mbeidh DON^{VII} bhídhloimh B19
 tórrtha G⁴G⁶ aca ortha ADD¹ MAL¹ B19 aca om LG⁴G⁶
 DON^{VII} an bhliaghainn L (B19 DON^{VII}),

Budh scōthān gréine do bhandhāil Éireann
 10 on mac sin léighinn do chlanna Róigh;
 a raibh corcfhuil chraoraic d'fhuil Eochaidh is Néill ann,
 'borradh an tréanfhir ar lasadh an róis.
 Budh socair saoirse do bhochtaibh aortha,
 is tortha seidhbhris chum beathadh an cheoil;
 15 's go nglacfaí 'gcéill insna ráithe réimiúil
 Brian na scéimhe mac Dhomhnaill óig.

Goidé' n ní aon cheist a chur chum éigse,
 's nach maireann aoinneach dār n-ollamh beo?
 bheireadh fearann saor dona flatha féile,
 20 is eachraidh léimneach a thoradh an cheoil.
 'Mhacnaidh thréitheach chum scrios na n-éirceach,
 choingbheadh cléir cheart 'sna ccallaibh cóir;
 's nach cian a' t-éisteacht-sa ar Bhrian na stéad mear,
 gan triall go Gaodhaltacht le sochaidh e slóigh.

9 bath ADD¹ MAL¹ bheanndhail DON^{VII} Éirinnna L
 Éire é G⁺ Éirinn G⁶ DON^{VII}
 10 an mór mhac léighinn ud de E¹ san L leighean ADD¹ MAL¹
 leighinn G⁶ DON^{VII}(L) leiginn B19 féin G⁴ de DON^{VII}
 da ADD¹ chlannaibh G⁺ raol ADD¹ róigh B19 E¹ G⁴G⁶DON^{VII}
 (MAL¹) ríogh L,
 11 chráodharca ADD¹ (B19) MAL¹ chraorcadh L chraorcach
 DON^{VII} crodhartha E¹ chráorca G⁴G⁶ shíl E¹,
 12 a borradh LG⁴G⁶DON^{VII} a bárradh E¹ tréinfhir B19 G⁺
 rós L B19 G⁴G⁶(MAL¹),
 13 sochar L Go DON^{VII} budh damhna E¹ saorsa G⁶ dáonndha G⁶
 da ADD¹ MAL¹ aodhartha B19 adhartha E¹ aortha é L DON^{VII}
 claoite é G⁴,
 14 agus E¹ torrtha ADD¹ torrtha B19 E¹G⁴G⁶(MAL¹) torrath L
 torra DON^{VII} saeidhbhris MAL¹ DON^{VII} (B19) saelbhris ADD¹
 é chum E¹ beatha B19 E¹ cheol L,
 15 nglacfaidh MAL¹ ADD¹ nglacfadh L G⁴G⁶ DON^{VII} nglacadh B19
 's om da nglacadh E¹ ccéill ADD¹ MAL¹ gíall L cíall G⁶
 céill G⁴ geill DON^{VII} raighthe ADD¹ raithe MAL¹ B19
 G⁴G⁶ rotha L DON^{VII} ratha E¹ reimiúil ADD¹ MAL¹ (L DON^{VII})
 réimeamhuil B19 E¹ G⁴ G⁶
 16 mhac MAL¹ G⁺ mhio DON^{VII} domhnuill MAL¹ (ADD¹ B19),
 17 Gode nídh ADD¹(G⁶) Go de ghnídh B19 Ca fáth E¹ chuir MAL¹
 ADD¹,
 18 's om MAL¹ B19 G⁶E¹ 6 nach G⁺ muna E¹ marthan L
 aon neach Lsí do ar nollamh L (DON^{VII})
 nollaibh B19 E¹ nolladh G⁶ bheo ADD¹,
 19 bheiriudh ADD¹ (MAL¹) bhearadh E¹(G⁴) bhfeareadh L thearfa B19
 bhearfadh G⁶ (DON^{VII}) fearan ADD¹ MAL¹ L fearainn E¹
 saortha B19 (E¹) flaithe B19(G⁶) flaitheibh E¹G⁴
 20 agus G⁶(E¹G⁺) léimnidh G⁶(G⁴) e om MAL¹ B19 do thorradh
 L (DON^{VII}) mar thoradh ceoil E¹ le meadhair cheoil G²
 air lúth san ród G⁶,
 21 mhacnaoi ADD¹ MAL¹ macaomh L G⁶ DON^{VII}(G⁴) macnaoi B19
 macnaidh E¹ thréigheach MAL¹ (E¹) treightheach L(B19)
 tréigheach G⁴G⁶DON^{VII} a ccumas Éireann ADD¹ neircheach
 MAL¹ neiricach L (B19 G⁴ E¹),
 22 choinnbhadh ADD¹ choingbheadh MAL¹ a choingbheadh L G⁴G⁶
 (E¹ B19) anna G⁴ cealla MAL¹,
 23 's om DON^{VII} teasdacht sa L téisdeacht sar Bhrian ADD¹
 na scéimhe L G⁴G⁶DON^{VII}
 24 chuig G⁴Gaoidhiltacht Don^{VII} do ghaoltaibh E¹Sothchuidh ADD¹
 sochaibh E¹ sochraidh G⁴ sloighe G⁶

Nach cian a' t-éisteacht-sa ar ollaimh Gaodhaltacht
 le flaithe féile 'tá rathúil róigh?
 nach gcumhneann éachta na gcuraidhíbh créachtach,
 nach gcodlann néall acht i gcathaibh gleo.
 Mac na féile sheachain Éiro,

30 chum creideamh Dé 'thabháirt ar lasadh beo;
 's gach fuil dá thréine faoi loinnir ghréine
 'na dtuailte 'n'éadan i dtaitheadh an leo/mha/in.

Ní ghaillfeadh an saoghal ceart ar mhuintir Fhéagain
 dá mairreadh an t-oidhre sin, coirneoil Brian,

35 a raibh maithreas scéimhe le flaithe féile,
 'ā stadadh an t-éag dhe go dtagadh 'chiail.

Ghlac na tréanfhir 'bhí eachúil éachtach
 'na dhalta cléibh /é/ as ucht a sciath;
 is 'ā leigfí an saorchlann sin aca 'n éifeacht

40 budh fhadú saoghail leo édá mba toil le Dia.

25 Nach fada'n nfoighid atá ag ollaimh Gaodhalach G⁻ an E¹G⁶
 DON^{VII} taisdeacht air E¹ teasdeachtsa L ollaimh B19
 ollamh L G⁶ churadhaibh Gaedhalach E¹,
 26 leis an bhflaith is féile G⁴ flaitha L na flatha E¹
 rathamhuil L B19 E¹ G⁴ G⁶ DON^{VII} cóir G⁴ rathmhail ADD¹MAL¹,
 27 ccumhnighean L(E¹G⁴G⁶) gcumhnaidhinn DON^{VII} éachtaibh G⁴G⁶
 ccuraidhin ADD¹ ccuraidhíbh M₁L¹ B19 (L DON^{VII}) ccuraidh
 G⁴G⁶ mileadh E¹ crouchta B19 DON^{VII} treuna E¹,
 28 ccodhlan ADD¹(G⁶) ccollan MAL¹(B19 E¹) ccollaidhann L
 (DON^{VII}) neul E¹ M₁L¹(G⁴) gleodh ADD¹ acht ata fuigh
 ghleo G⁴,
 29 mac is féile B19 an mac is féile E¹ fa mhac G⁻ seacain B19
 seachan Eirinn L soith sheachun DON^{VII} a bheith seachaint
 G⁴ a seachaint G⁶ ag seachnadh E¹ Eirinn G⁶ DON^{VII},
 30 creididh ADD¹ creidiugh MAL¹ 7 creideamh Dé bheirt ar E¹
 31 da ADD¹G⁴G⁶ do MAL¹ L B19 DON^{VII} de E¹ fuidh MAL¹G⁴DON^{VII}
 linnoir L gréine L B19 E¹G⁴G⁶ DON^{VII},
 32 an eadain L 'na éadan E¹ anéideadh G⁴G⁶ a ccaithidh an
 leoin ADD¹ a dtaitheadh MAL¹ a dtaitheadh L ag daitheadh
 B19 ag dathughadh E¹ mhac Dhómhnaill Óig G⁴G⁶ leomain L
 (B19) leómhain E¹ leómhan B19,
 33 gailfadh ADD¹ ghaillfaidh MAL¹ cha ghaillfeadh L (DON^{VII})
 cha gheallfadh G⁴(G⁶) saoghal uile cheart L DON^{VII} cheart
 M₁L¹ B19 G⁴ DON^{VII} saoghal mór air E¹ Féagan B19
 Fhéaghuin G⁴G⁶ Fhéagain E¹ (MAL¹) Fhéagan ADD¹,
 34 mairiugh M₁L¹ mairtheadh G⁶(G⁴ DON^{VII}) martheadh L da
 mbith leo E¹ taothre L táire ADD¹ (MAL¹) (an) cóirneal
 G⁴(G⁶) coirnéil E¹ cornal L (B19),
 35 'na raibh E¹ maise L DON^{VII} is sgéimhe DON^{VII} flatha MAL¹
 L B19 DON^{VII} féile ann DON^{VII} 's féile G⁶ sgéimhe a
 dúblugh féile G⁴,
 36 a stadugh ADD¹ MAL¹ gur stad L dá stadfadh B19 G⁴(G⁶E¹)
 gan stad DON^{VII} a teug L (DON^{VII}) dheith ADD¹ (MAL¹) uadh
 E¹ de LG⁴G⁶ e DON^{VII} ttiucfadh G⁴ ttigeadh B19 E¹G⁶
 o thainig a chiail DON^{VII}(L) a chiail MAL¹G⁴ ciail B19,
 37 an B19 E¹ ttréunfhear ADD¹ tréunfhir MAL¹ DON^{VII} tréunfhir
 LG⁶(G⁴) tréanfhear B19 E¹ a bhí M₁L¹ G⁴G⁶ DON^{VII} éuchtach
 meimeamhuil G⁶ sochmuil éachtach G⁴ eachmhail ADD¹MAL¹LB19
 DON^{VII},
 38 ghalta' ADD¹ M₁L¹ cléibh é LG⁴G⁶DON^{VII} cléibh dho E¹ os ucht AD
 39 a leigfidh ADD¹ leigfaidh MAL¹ 'sda leigfeadh L 'sda léig-
 fidh G⁴G⁶DON^{VII} 'sda mbéidhmh E¹ saoclan ADD¹ LE¹G⁴G⁶DON^{VII}
 (B19) acadh MAL¹ (L DON^{VII}) leo a néinfeacht E¹,
 40 fhadugh ADD¹ MAL¹ fhada L DON^{VII} fhadaghadh B19 fadughadh E¹
 bhada G⁴(G⁶) saoil MAL¹ saoghal G⁴G⁶ DON^{VII}(L) leo é om G⁻
 doibh da mo toil L (DON^{VII}) leo dá mbudh G⁶ doibh ma thoil E¹
 oma toil ADD¹ (M₁L¹ B19),

Tá an ríoghraidh leanbaidh dár dtír ar fairge,
 'saoradh sealbha do Chlann/a/ Róigh,
 'shliocht Íre is Fheargais, tá scríobhtha 'meamram,
 ag saoithe(adh) seanchais dár marthain fós.
 45 'S budh grisiúil armach a thaobh go meanmnach,
 don tsiol sin Chormaic, Eochaidh is Eoghain;
 is, mās fíor don targaine 'tá síos dā dhearbhadh,
 beidh na mílte 'n arm le mac Dhomhnaill óig.

Níor chúis ar dearmad dhamh múir na hEamhna
 50 a mbíodh saoithe(adh) 'sealga 's a' pronnadh séad;
 go dtug Cú na Garma go Dún Dealgna
 ollaimh Banba ina chomairc féin.
 't-Ürmhac dearbhta 'chnū na sealbha
 'dhūchas Fheargais a chrcathnaigh an Ghréig;
 55 an curaidh calma chuaidh uainn ar fairge,
 chum clú is tairbne do mhaithibh Gaodhal.

41 ráoraigh ADD¹ MAL¹ ríoghraidh L E¹ (B19G⁴G⁶) an om
 raoirigh DON^{VII} leanba L leanaba DON^{VII} leanbaidh B19
 lenbach E¹ leanabaidh G⁴G⁶ de air DON^{VII} ttior L DON^{VII}
 fáirge ADD¹,
 42 saoirigh ADD¹ MAL¹ saoradh L (DON^{VII}) shaoradh B19 ag
 saoradh E¹ a saothradh G⁶ a saorthughadh G⁴ chlann ADD¹
 chlannaibh E¹ ríog L,
 43 do shliocht E¹ sliocht G⁴G⁶ DON^{VII} B19 Fheargus MAL¹ L
 DON^{VII} ata MAL¹ G⁴G⁶ DON^{VII} sgríobha MAL¹ B19 mamnan L
 (MAL¹ DON^{VII}) meanmúin B19 meamradh E¹,
 44 aige ADD¹ MAL¹ suiteadh ADD¹ (DON^{VII}) suidhugh MAL¹
 saoitibh E¹ (B19) slothuigh L a sítigh G⁶ sírlucht G⁴
 seanachais G⁴ der E¹ dá maireann G⁴G⁶ mairtheann DON^{VII},
 45 's om L G⁴G⁶ DON^{VII} grisiúil ADD¹ is grísfhuil E¹
 grísfhuil MAL¹ (B19 G⁴) ghríosmhúil L DON^{VII} ghríseamhuil
 G⁶ thaobh ADD¹ theabh MAL¹ an chraebh E¹
 46 den E¹ Chorbhmúic mhic ADD¹ Chorbhmúic MAL¹ Chormac L
 DON^{VII} Eoghain ADD¹ G⁶,
 47 targaine ADD¹ MAL¹ a targan L DON^{VII} tarngaire B19 E¹ G⁶
 an tarngaireacht G⁴ do ADD¹ MAL¹ L B19 ga E¹ go dearbhta
 G⁴ dhearbhughadh G⁶,
 48 biaidh ADD¹ biadh L bóid E¹ mílte armagh L DON^{VII}
 'n armaibh E¹ harm B19 céadtha armach G⁶ céadtha armtha
 G⁴ Dhomhnall L Domhnúil ADD¹ MAL¹,
 49 ní cúis E¹ DON^{VII} chum dearmad E¹ dhaoi E¹ múir MAL¹
 B19 mur L DON^{VII} mur fhleadh G⁴G⁶,
 50 mbiugh MAL¹ mbídhomh B19 a om bheadh G⁴G⁶ mur mbítheadh E¹
 a om bheitha L DON^{VII} suiteadh ADD¹ (DON^{VII}) suithugh
 MAL¹ saoitibh G⁴G⁶ saoithe B19 E¹ a slotheadh L ag
 seilg E¹ 's om ag pronnadh G⁴ pronnadh L B19 G⁶
 51 'sgo G⁴G⁶ DON^{VII} Garmann L DON^{VII} Dealgana MAL¹ Dealgain
 E¹G⁴G⁶ Dealgan L,
 52 ollamh L B19 G⁴ G⁶ DON^{VII} ollmhain E¹ na MAL¹ LB19 G⁴ G⁶
 DON^{VII} faoi E¹ chumarc L chuimirc B19 (E¹) chumairce
 DON^{VII} féinn L,
 53 a túrmhac MAL¹ L(G⁴) an B19 E¹ DON^{VII} an tríú mac G⁶
 dearbhta G⁴G⁶ E¹ dearbha ADD¹ MAL¹ a chnú G⁴G⁶ ón
 choin dó shealbaidh E¹,
 54 dhuchais MAL¹ dúthchais B19 dúthchas E¹G⁴ do dhúthchais
 G⁶ Fheargus L DON^{VII} Feargus B19 a chreathnughadh B19
 'n E¹G⁴G⁶,
 55 a churaidh L G⁴G⁶ curadh E¹ churuigh B19 calma L
 úain ADD¹ MAL¹,
 56 cliú B19 G⁴ G⁶ DON^{VII} cliuidh E¹ 'gus G⁴ G⁶ agus DON^{VII}
 mhaith MAL¹ maitibh B19 Gaodhail L (DON^{VII}) Gaodhail B19,

Go buadhach beo 'teacht le sluaighte, ā̄r gcoirneoil,
 ar chuntaí Fōdhla do mhaith' Mhic Naois;
 budh dual don leomhan-sa 'bheith uasal ōrgach,
 60 'fuagra gleo chatha ar mhacaibh rí.

Go duasmhar ōrlasta ar chuntaí feo(1)rbhrasa,
 ruaig ar bheoir bhlasta is scairt ar fhíon;
 's le cuairt a' chródhfhír go bruaich na bóchna,
 beidh cnuasa torthúla ar chrannaibh críon.

- 57 budh bhuadhach L DON^{VII} budh G⁴G⁶ buaidheach G⁴
 gó mó E¹ beodhach L beodha DON^{VII} sluaighte ADD¹
 sluaite MAL¹ sluaigh E¹ ccoirneóil ADD¹ ccoirrneal G⁴G⁶
 ccornail L ccornial DON^{VII} ccornell E¹,
- 58 om ADD¹ go DON^{VII} fá chuantaibh E¹ de mhaith DON^{VII}
 Fōdla an mac mheic 'ngúsa E¹ mhí Naos MAL¹ L mhí Naois
 B19 mhic Naos G⁴G⁶ mí naosa DON^{VII},
- 59 badh ADD¹ go ma MAL¹ B19 go mo L (E¹ DON^{VII})
 go mbudh G⁴G⁶ a bheith G⁴G⁶ ósal MAL¹ B19 órdha G⁴G⁶
 (L E¹) órgaidh B19,
- 60 ag fuagrath L ag fuagra E¹ (G⁴G⁶) fuagrath DON^{VIII}
 fhuagra B19 catha ADD¹ chath L G⁴ DON^{VII} (G⁶)
 le macaibh E¹ mhacaibh ADD¹ MAL¹ mhacaibh L B19
 G⁴G⁶ DON^{VII} raigh ADD¹ róigh B19 E¹ ríogh MAL¹ L
 DON^{VII} (G⁴G⁶),
- 61 duaisiur ADD¹ duasair MAL¹ B19 (L DON^{VII}) duasmhar E¹
 go snúadhmuil G⁴ gach duais mar ōrlasta G⁶ fa L
 DON^{VII} chuantaibh E¹ feoir fhras G⁴ feor bhriste G⁶
 feorbhrasa L,
- 62 a's ruaig E¹ cuartughadh beoir G⁶ sé sgapthadh an G⁴
 agus DON^{VII} (G⁶) is tuilte fíon G⁴,
- 63 an E¹ G⁴ G⁶ fa bhruach E¹ bóchana MAL¹ (ADD¹)
 bóchna B19 G⁴ G⁶ (L DON^{VII}) Bóinne E¹,
- 64 beáidh ADD¹ MAL¹ biadh L cnuasa ADD¹ cnuasaibh MAL¹
 B19 (G⁶) cnuasach DON^{VII} G⁴ (L) cnuasa E¹
 tórrthamhla MAL¹ B19 (E¹) tórrthamhuil G⁴G⁶ (L DON^{VII})
 chranna MAL¹,

- 65 Sé chéad, dhá chearchad 's gan míle ar dearmad,
deich mbliadhna shealbhaigheam go beacht is aon,
ó tháinig ár dtighearna feardha go críoch na talmhan
-má fhiafraighir dearbhtha go ceart ar aois.
Ó thriall sé ar fairge an mílaidh oalma,
70 É Brian mhac Domhnaill mhic Airt mhic Naois;
's mar ghrían a' tSamhraidh beidh a' fial go meanmnach
is é 'riaradh campáí 'na n-aice ar mhian.

- 65 chearachad G⁶ deármud ADD¹,
66 deith ADD¹ MAL¹ mbliaghana MAL¹ L E¹ (ADD¹ B19)
sealbhiom L (DON^{VII}) sealbhughim B19 lána E¹
sealbhuighiom G⁴G⁶ 'sa haon E¹,
67 thanac MAL¹ thanig L tháinig G⁴G⁶ dtiagharna ADD¹
MAL¹ L G⁴ DON^{VII} críoch B19 (L DON^{VII}) talma ADD¹
talmhan L DON^{VII} G⁴ G⁶ (MAL¹) talmhain B19 E¹,
68 fhiadhfraighior MAL¹ fhiafruighior G⁶ (E¹) fhiafrar L
fhiafraightear B19 dearbha MAL¹ DON^{VII}
dearbhuighadh G⁴G⁶ a n-aois DON^{VII},
69 nuar a thriall se DON^{VII},
70 Dhomhnaill L B19 mic Naos ADD¹ mhí Naos MAL¹
mhic Naos G⁶ (G⁴) mhí naois L (B19) mhic nguise E¹
mhí naosa DON^{VII},
71 ghréin E¹ an E¹G⁴ beáidh ADD¹ MAL¹ biadh L
bhiadh G⁴ an B19 E¹ G⁴ G⁶,
72 'sé E¹ G⁴ G⁶ is é om a riaradh L (DON^{VII}) campa E
a naice E¹ na measg L G⁴ G⁶ DON^{VII} mhíon ADD¹
mhian MAL¹ B19 mur mhian L G⁴ G⁶ DON^{VII} a mhian E¹.

XXIV.

CRÉAD É AN GOL-SA.

1. Créad é an gol-sa i Ros na Rí?
 Créad é an caoineadh, créad é an cradh ?
 Créad é an tuirse mhór nó'n ghruaim?
 Créad é'n fuachas ban-sa ar ard?

5. Créad é'n greadán gáibhtheach géar?
 Créad é méad an lioscreáin mhóir?
 Créad é'n bheirt so 'gol leo féin? a
 Éadbhoird is Éastar ar bhain sin dóibh.

Fána inghean bhán dob fhearr méin
 bharrúil bhéasach mhaiseach mhín,
 chéillí dhathúil gheanúil ghléal,
 is tuirseach Éastar anois dhá dith.

Is tuirseach Éastar anois dhá dith,
 fá bhás Bhríghid níl sí slán:

15. Níl spéis i saibhbhreas aici nó 'maoin,
 acht mar aon gan chos, gan lámh.

Foinsí : BF^{xxx8} p 1, G² p 57, G³ p 37.

Cscrí : Neidigh Berril nó Tuireamh Ros na Rígh. Mac
 Chúarta cct. BF^{xxx} (G²),
 Tuireadh Ros na Rígh le Seamus Mac Cuarta G³.

1. créad G²
 2. créad BF^{xxx8} G² et sic per cet.
 4. ard G²
 5. é an G² G³ guiltheach BF^{xxx8} guibhtheach G²G³,
 6. loistreáin BF^{xxx8} loisgreain G² lon tréain(?)G³,
 8. bhuan G²,
 9. inghíon BF^{xxx8} (G³),
 12. chéilligh BF^{xxx8} G² (G³) dhaitheamhuil G² ghlegheal G³,
 13- 14. om BF^{xxx8} 14. ní bhfuil G² G³,
 16. chos G² lámh G²,

Truagh liom bean uasal as mo thír

'bheith 'got faoi chian 's gan tost ag Bóinn,

fan ríogain mhaiseach 's gan aici acht í,

20. 's gan a mnáibh gaol anois dá cómháir.

Faoi Chill Searrthan atá 'fféamh gaol -

dá mothaigheadh Bríghid 'dot chun báis,

is iomdha bean, mac is inghean

nach mbeadh saor ó ghreadadh lámh.

25. Thiocfadh uaisle, Gaodhail is Gaill,

thiocfadh 'gclann, thiocfadh 'ngaol;

thiocfadh bantracht na mbrat sról

ag méadú bróin 's a' gol fá Bhríghid.

Thiocfadh chum Bhríghid ar uair a báis

30. Beilleogaigh, Tádhfhaigh 's a mbaineann dóibh;

Pluincéadaigh, Gearrlandaigh monuair!

agus Dúmhdalaigh faoi ghruaim go leor.

Thiocfadh Clanna Néill ó stoc na Rí

is Clann mhac Naois ag teacht fon mbrón;

35. thiocfadh Clann Diarmad' aniar ó loch Gabhann,

's is iomdha cléir a thiocfadh leo.

18. fuigh Isí,

21. Cill G^2G^3 ata a G^2 ,

22. moitheadh BF^{xxx8} mbeidheadh BF^{xxx8N} mothaigheochadh G^3
Chum G^2

23. inghin G^2 ,

24. mbeidhgadh G^2G^3 ,

25. Gall G^2 ,

26. is thiocfadh ngaol G^{3N} a ngaol G^2 ,

28. brón is bos fa G^2 , 29. Bhríghid Isí,

30. Tádhfhaigh BF^{xxx8} Gearrlandaigh BF^{xxx8} Gearrlanaigh G^3
Gearrlandaigh G^2 ,

32. fuigh BF^{xxx8} G^2 ,

33. Niaill BF^{xxx8} ua G^2 ,

35. Gabhan G^3 Céibheann G^2 ,

36. do thiocfadh G^2 ,

Thiocfadh Mathghamhnaigh na séad,
 is thiocfadh Raghalligh na n-each ard;
 thiocfadh bandáil mhaith na nGaothat -
 40. budh leo budh géire gol fán boáirt.

Thiocfadh Clann Cháláin ó stoc na Niall,
 marcaigh na sciath 's na mbeart óir;
 thiocfadh Beifnigh agus iad
 ag lasú cian a gus 'méadú bróin.

Acht créad é 'n fáth níos nó dá gcuntas
 fan bhfíorfhuil chuimseach dár ghabh a bpáirt?
 a mb'fhearr a dhol i gcómhra na hóigmná muirnich(e)
 bharrúil, shoillseach, phronntach, ghrádach.

Thiocfadh Déisigh ann go leor;
 thiocfadh na slóighte 'noir 'sa 'mar;
 ó Dhún Dealgain fá iomad bróin
 le lorg na ndeor go Baile Áth Fhirdhia.

An fhuil ó thuaidh, an fhuil ó dheas,
 fuil gan iarsma na ngaiscíd 'nmar;
 55. fuil Uí Bhriain an Iarla ó Dheasnmhain -
 a bhfuil gan amhras fan dá inghean.

39. bandáil $G^2 G^3$,
 40. is leo is geire G^2 ,
 41. ua $BF^{xxx}G^2$,
 42. sgiatha G^2 ,
 44. is méadughádh $G^3(G^2)$
 45. nias $BF^{xxx}B$ nis G^3 acunntas $BF^{xxx}B G^2$
 46. faoin G^2 a om G^2 ,
 47. mbfearr $BF^{xxx}B$ a om dhot G^2 ,
 51. Dealgan G^3 ,
 53. thuaigh $BF^{xxx}B G^2$ thuaigh G^3 ,
 55. Dheasmhúin $BF^{xxx}B G^2$
 56. a gul G^{3N} san dá G^2 ,

Fuil Sheonach uasal, uaibhreach, Bhreathnach,
 fuair urraim is onóir i gcónóir a' rí;
 síol lochlann ó thuaidh dar dhual a bheith 'dTeamhair -
 60. a n-uaisle gan amhras san dá inghean.

Ó Dochartaigh an tsluaigh a d'fhuagair cogadh,
 thug buaidh gan uaiseadh ón dá rí;
 Ó Madaoin anuas ó uachtar an rolla -
 a n-uaisle ag oibriú fán dá inghean.

65. Cé'n fáth 'bheith 'nois níos mó dá gcuntas
 fan bhfiorfhuil phrionsúil a bhfuil fan boáirt?
 ó chuadar i gcómhra na hóigmhnaí mhuirneach(e)
 thrillseach chumpa bharrúil bhréa(gh)

Truagh liom Éadbhoird 's a dheaghchíann mhac
 70. gan deirbhshiúr mhaith fós ná inghean,
 's go mb'fhearr le hÉastar i gcré faoi fhód,
 ag méadú bróin ná 'bheith gan Bhríghid.

Acht mar atáid na mic sin óg,
 gheabhad clann go leor, más toil le Dia;
 75. gidh stad an lánamhain mhaith gan inghean
 go mbéid araon ag dot fan tsiabh.

57. Seonach $G^2 G^3$ bhreanthach BF^{xxxB} bhreannach G^2
 58. gcoróin G^3 rígh Isí,
 59. dual $G^2 G^3$, ua Isí,
 61. dfuagar BF^{xxxB} dfhuagar $G^2 G^3$,
 62. osadh $G^3 N$ úadh'n BF^{xxxB} ua'n G^2 ,
 63. Maidín G^2 roladh G^2 rola BF^{xxB} G^3 ,
 64. oibreadh G^2 san G^3 dágh BF^{xxx}
 65. cia'n G^2 nias BF^{xxxB}
 66. fuighn G^2 phrionnsamhuil Isí,
 67. chuaidh sí G^3 o ccónhra BF^{xxxB} an óigbhean mhuirneach G^3 ,
 68. bhreagha G^3 ,
 69. brúadh BF^{xxxB} dhéigh BF^{xxxB} $(G^2 G^3)$,
 70. dearbhsíúr G^2 no fós leis inghion G^2 no inghion G^3 ,
 71. mfearr BF^{xxxB} mbhfearr $G^2 G^3$ fuigh BF^{xxxB} (G^2) ,
 75. inghin G^2 ,

Truagh liom Neddy fana dhá inghean;
 ní hiong(h)nadhán saoi so gan a bheith slán;
 fan ríogain Anna 's an mhaighdean Bríghid

80. bhfhearr nó mílte dá meastáí mhá

Beannacht ar chéadtaibh i n-uaighe leo,
 beannacht ón óige agus ón aois;
 beannacht na cléire agus gach ord,
 go leanfaidh 'bhfuil beo Anna 's Bríghid. Amen.

85. Aois mhic Dé dol i gcré go tabaird don dís,
 míle gan bhréig seacht gcéad agus ocht mbliadhna fichead.
 'Sé chuaidh siad i gcré clann Éadbhoird, Anna 'gus
 Bríghid,
 agus beannacht shíol Éabha dhá réidheadh go cathair na naomh.

77. Neidigh G^2 Neddi G^3
 78. hionghnamh lsí tsaoi G^2 ,
 79. Bhríghid BF^{xxxB}
 80. ná G^3 no na G^2 meastaigh lsí mhna G^2G^3 ,
 81. an úaighe BF^{xxxB} a nuaighe G^2G^3 chéadaibh Lsí,
 82. úa nóige BF^{xxxB}
 83. cliaire BF^{xxxB}
 84. is G^2G^3
 85. tapaigh BF^{xxxB}
 86. fithchiod Lsí,
 87. ccriadh G^2 anna is G^3 ,
 88. shíl G^2G^3 reidheamh G^2 .

XXVCRÉAD FÁR THRÉIGIS.

(Mac Cuarta)

1. Créad far thréigis cumadh an cheoil,
a Thulaigh na gcorn le h-ais gcraobh?
Aithris dhúinn is coisc do dheor
adhbhar do bhróin, a chnoic chaoimh.

(An Tulach)

5. Ní cian damh-sa do bheith dall,
nuair nach dtuigir leann mo dheor:
adhbhar mo ghoil go dtí an bráth,
m'inghean bhláith ag dol dá róimh.

FOINSÍ: N , Eg³ p 159 , Mal^f ii. (k)
23 Q3p 30 , 24 E 26 p 53, G² p 28,
G³ p 167.

Ls EILE: 23 O 54 p 59.

Cscrí: Séamus Mac Cuarta cc. N (Eg³ Mal^f)
Séamus Mac Cuarta ag caoineadh báis a ingeana Q3,
James Courtney cecinit on the death of his daughter E26
Agallamh eadar Mhac Cúarta agus Niall Óig
mhic Murchadh ar bás inghin Uí Niall mar
leanas G²,
Agalladh Shéamuis Mhic Cúarta le Niall Óg Mhac
Murchaidh air bhás inghíon Uí Niall mar leanas G³.

-
- 1' cumadh ceol MAL^F fár G²G³
2 gcárn MAL^F craoibh MAL^F craobh Q³
3 dúinn Q³ is cúis da MAL^F cosg G²G³ dheoir EG3
4 bhrón G² caoimh EG³
5 dhamhsa EG³ thú bheith G³
6 ttuigtir N EG³ dtuigthear MAL^F Q3 ttuigir G³ dtuigthir G²
léan G²G³,
7 ghoil G²G³ ghul gídh tá lá an bhráigh MAL^F bhráith G²G³
dtígh an bhráth Q³
8 m'inghin N EG³ Q3 (MAL^F) m'inghíon G²(G³) dhla MAL^F
don Q3,

(Mac Cuarta)

Más é sin is dainhna dhuit,
 10 cia lerab iongnadh sruth co dheor?
 Acht, tar éis a chlainne, a mhaoin 's a spré,
 cuimhnigh an fhoighid do rinne Iob.

(An Tulach)

Screadaigh gach éan fona nead,
 's do rinne Iob greagnadh cruaidh
 15 Do ghoil Máire is Márta ar Íosa,
 fo Lasarus a bhí san uaigh.

(Mac Cuarta)

A thulaigh na gcraobh nár thuill guth
 dár bhinn riogain, cruit is cuach,
 ná caoin aoinneach dá bhfuighidh bás
 20 óir is éigin do chách 'dhol san uaigh.

9 má sé Lsi,
 10 ionadh MAL^F iongnadh N sruth EG³,
 11 spréidhe Q3 chloinne N MAL^F EG³ G²G³,
 12 foighid EG³ rinneach MAL^F rinnigh G² G³ cuimhnig EG³
 rine N,
 13 sgrudaigh MAL^F sgreadann Q³ éon N fána G²G³ nedN
 14 rinnid MAL^F rinnigh G²(G³) géir-éugnach Q³,
 15 ghuil Lsi,
 16 'sa Lasarus MAL^F do bhídh Q3 uaimh MAL^F,
 17 nach air G³,
 18 binn G³ riogan EG³ cuaich G³
 19 aoinneach N MAL^F EG³ einneach Q3 neach G²G³ bhfuighid
 EG³ bhfuair MAL^F bhfuigh G³ bhfaghaidh Q³,
 20 éigean Q³ dol EG³ (Q3) uaimh MAL^F,

(An Tulach)

Ort ní ghoilleann, 'fhir gan súil,
mo chiste, mo chrú, mo chnáimh gaoil;
mo ríogain ouh shoirbhe do mhnáibh
'seilbh an bháis, ag dol re Dia.

(Máic Cuarta).

25 Caesar is Alasdran do ghaibh neart
ó éirghe go stad don ghréin;
Solamh, Samson, fiafraignim dhíbh,
cia tháinig dhíobh a1 ais ón éag?

o

(Ón Tulach)

Mó an scéal Éilis dhamh, nó iad,
30 m'inghean chiallmhar, shoirbhir, ghrádhach:
a rosc mar oighre, a folt mar ór,
's gan agam dá seort acht i amháin.

- 21 ghuillfhinn MAL^F a fhir G³ fir EG³ fear Q súil N E³
22 mo chiste! mo stór G³ chnú G² chnáimh N MAL^F G² G³ (EG³),
23 ríogan EG³ Q³ soirbhe EG³ MAL^F Q³ G² G³ de Q³ MAL^F,
24 a seilbh Q³ G² G³ le Q³
25 Cesar N EG³ MAL^F agus G³ (MAL^F) ghabh Q³ G² G³,
26 éirghidh N EG³ Q³ staid EG³ ngrlain G² ngréin Q³,
27 Sampson N EG³ Q³ G² agus Sampson G³ fiafruighiom G²
díbh Q³,
28 cia dhíobh thainic MAL^F díobh EG³ G² G³ thair ais Q³,
29 'S mo MAL^F Elis N(EG³) Ailís G³ dhamh MAL^F ná G³ (EG³)
30 a m'inghean N EG³ Q³ ciallmhar suilbheir MAL^F (G²)
ghráidh G² G³,
31 a (rosc) om N EG³ oighear Q³ fult N MAL^F a om
fult MAL^F,
32 dha EG³ sórd Q³,

(Mac Cuarta)

Ni raibh ag Abraham acht mac,
 's do thug dá dhóghadh é amach sa tsliabh,
 35 do choimhlíonadh thola rí na ndúl
 ar eagla cúl 'thabhairt le Dia.

(An Tulach)

Rugadh dhó Ismael ar dtús,
 'fhir gan súil is boirbe ciall:
 is cia go dtug Isaac leis dá iodhbairt,
 40 do tháinig saor ar ais ón tsliabh.

(Mac Cuarta)

A Thulaigh Ó Méith, ná té 'dtréas,
 ar a' rí thug é féin chun báis,
 fa do inghean shéimhidh shoilbhír shuairc,
 's go leanfair i suas ar ball.

- 34 'sdo dóghadh é G^3 'sdo do dhoghadh é mach G^2
 dhóigheadh Q3 mach don tsliabh MAL^F ,
 35 chomhlíonadh N EG^3 tholadh MAL^F toile Q3 ndúl MAL^F
 ndúl Q3 ndiúl N EG^3 G^2G^3 ,
 36 chul EG^3 cúl Q3 a thabhairt EG^3 G^2G^3 do thabhairt Q3
 MAL^F re MAL^F ,
 37 do geineadh dhó MAL^F do Q3 Ishmael G^2G^3 ,
 38 a fhir Q3 MAL^F ,
 39 gidh Q G^2G^3 iodbhairt EG^3 ,
 40 do om G^2G^3 tháinig sé saor G^3 tar nais
 MAL^F tar ais Q3,
 41 Eo Lsí. mheith Q3 ce meith EG^3 té $N^2G^2(EG^3)$ téidh i
 dtréas Q3 tiagh dtréighios MAL^F téigh G^3 ,
 42 an MAL^F Q3 chuir é féin G^2G^3 chum EG^3Q^3 $MAL^FG^2G^3$,
 43 d'inghean MAL^F (Q3) seimhidh suilbheir MAL^F shuilbheir N,
 44 bál N G^2 ,

(An Tulach)

mo scáthán, mo shaidhbhreas, mo cheol,
 mo róghrách, mo bheo, mo bhiadh;
 gan agam acht i anois dá seort, -
 moch liom fós i 'dhol re Dia.

(Mac Cuarta)

Nil apstal nó fáidh, pápa, easpag nó naomh,
 50 coinfeasóir dá chráibhthigh, gairdian, sagart nó rí,
 banab nó bainrioghan, bráthair nó bochtán ar baois,
 nach dteageomhaidh an bás, má fágthar, a thulaigh,
 do inghean.

- 45 shaibhrios EG³
 46 róg h ghrádh G³ (G²) rioghraigh MAL^F bheódh Q3 bhiadh N,
 47 anois acht i Q3 sórd Q3,
 48 is moch MAL^F moc EG³ a dhol MAL^F le Q3,
 49 niel N EG³ ní bhfuil MAL^F absdal N EG³,
 50 confesor N EG³ G²G³ confesóir Q3 (MAL^F) craobthigh EG³
 sagairt N gardain MAL^F,
 51 beanab G²G³ ban naomh MAL^F baos N baés Q3,
 52 dteageomhaidh N dteogmheochaidh MAL^F dteigeómhadh Q3
 dteagecmaidh (?) EG³ dteannfeadh G³ dteangbheodhadh G²
 fagtear N faghtear EG³ fhagthear MAL^F
 fháigthear G³ fágthar Q3 fhaigthar G²
 don inghean G²G³.

XXVI.CUIRIM SLÁN AGUS CÉAD.

1 Cuirim slán agus céad don áit úd aréir,
 ar chodail mé mo néall fuaidir
 Do b'ard a cuireadh mé, i ndún Chaiphtín Mhic Néill,
 's budh ghalanta mo réim suaimhnis.

5 Ar maidin do ghléasas umam, le bheith réidh
 chum imtheacht ar mo léim uatha.
 Siúd "Miss" Beitidh do sméid ar chailín 's do thug léith,
 ní chuir mearadh ar mo chéill uam-sa.

A crobh lag maóith(e) meoir is éachtdha go mór
 10 ná criostal is ná ór Gréagach,
 a tharraingeadh í gcló i mbrataibh an tsróil
 gach ealta faoi roth' na gréine;
 an mhuc mara, an rón, sin 's an míol mór,
 an leopard is an leomhan éachtúil,
 15 an phoénix is féaróg is cearca fraoich leo,
 faoina scata de óigéanlaith.

FOINSÍ : G² p 376, G³ p 135.

CScrí : Beitidh Nuídh Néill Mac Cuarta cct. G²
 Beitidh n-í Néill Mac Cuarta cct. G³

1	cuiream G ² acas Lsí,	2	fúaignid Lsí,
7	súd Lsí,	8	nídh Lsí.
9	maóithe meoir Lsí,	10	croistiol Lsí,
11	tharraingeadh Lsí a cclódh Lsí,		
12	fuigh rodh na griaine G ³	rodh na griaine G ² ,	
13	soin san G ²		
14	'gus an G ³ Léoghan Lsí,	éachtamhail Lsí,	
15	Phoénix G ² fraoiche G ³		
16	éanlaithe G ³ éanlaidh G ²		

A maillichibh caola sámh, a rosca glasa bhí slán
 ón gcristal a tnuig oarr scéimhe:
 gurab ina brollach atá na mama maointhe 'fás,
 20 mar thortha beaga lághach éanlaith.

A caoinchom, mar ohláth san tsamhradh ag fás,
 ná mar eala ar snámh i Loch Eirne;
 ó sin go dtí a trácht ní aithne dhamh smál
 a bheith timcheall ar a bánghéagaibh.

Ní fiosach dhamh leithéid "Mhass" Beitidh ní Néill
 ó theastaigh uaisle Gaodhal uainne,
 le macantas a méin, le carthannacht a céill,
 le n-aigheadh agus méad subháilce.
 Inghean Chaipín dár dhual céim, de phlúrscoith na nGaodhal
 30 a raibh a mbarúntacht an taobh tuaidh so:
 is nuna nglacfaí go réidh caisméart a mheithil,
 is deas a tharraingeochadh a chlaidheadh cruaidhe.

17 glasa om G³
 18 uath 'n éomra G³ uath 'n gcristiol G²,
 19 ann a Lsí,
 20 thorrtha G³ thórtadh G² lághthach Lsí éunlaith Lsí,
 21 bhlágh G² ~~xxxxxxG²~~
 22 air snámha Lsí,
 23 úath sin Lsí dtígh G³ dtígh G²,
 25 léithid Lsí nuí Lsí,
 26 Gáodhail Lsí,
 27 carrthannacht céill G², carrthannachd a céill G³ is céill G^{3N}
 28 súbhailce Lsí,
 30 mbaronntacht Lsí túaigh Lsí,
 31 nglacaidh Lsí bhéil G^{3N}
 32 tháirngeóghach Lsí chlóidheadh Lsí.

DHÁ MHILLEAN DÉAG FÁILTE DHÍBH.

1. Dhá mhilleán déag fáilte dhíbh,
ó áras Mhēadh**h**ba inghean Eochaidh,
go fearann Oirghiall ghlúnmhar ghrinn
ler bh'ionmhain ēachta Chon gCulainn.
5. Dá'maireadh Conchubhar i n-Eamhain Mhacha,
bhur dturas aniar níor bh'aithreach.
Ni rachadh an liag lóghmhar ar ais,
nó go gcréachtfáí Ulaidh fan maigneis.

FOINSÍ : A¹ p5, H 6 ll p 15b, EG p 33b, 23 L 7 p 221, F p42
ADD^I p 69b, Mal^N P 96, G² p124, E¹ p147, C² p 242, G³p197

Lsí eile: UCC¹³⁰ p112, EG⁵ p 82b, UCG⁹ P134, 24 B 33 p 415,
Mor^{XIII}, McCabe §9, UCC⁶¹ p 429.

Cscrí : Dal Mac Cuart cc A¹
Fáilte Shéamus Mhic Cúarta do Thoirrdhealbhadh Ó
Cearbhallan iar dteacht do Thoirrdhealbhadh ar
saorchúairt go hOirghíallaibh .i. go Dúithidh Mheg
Mhathghamhna H 6 ll,
Fáilte Shemus Mhic Cuarta do Thoirrdhealbhadh D
Cearbhallain .i. ard ollamh chóigídh Connacht iar
tteacht don Toirrdhealbhadh reamhráidhte go
hOirghíallaibh .i. dúithche Mhag Mhathghamhna EG,
Aig so fáilte Sheamus Mic Cuarta do Thoirrdhealbhadh
ó Cearbhallan ard ollamh chóigeadh Chóigeadh Chonnacht
iar
tteacht do Thoirrdhealbhadh go híorghíalluibh .i. ~~dúithche~~
agus Eighearnus mheicc Mhathghamhna L7,
Seamus Mac Cuarta cct F, etc.

-
1. mhilleán A¹ H 6ll mhilleán MAL¹ mhilliún E¹G³(C²) fáilte
fo naoi MAL^N dhaoibh E¹G²G³C²
2. fharuis MAL^N Mhēidhbhe ADD¹ (L7) Mhēidhbh inghin E¹, Mhēidhbhe
MAL¹,
3. Uirghiall A¹ Oirghiall L7 E¹ Oirial ADD¹ ghlúnmhór G²G³,
4. Choinccolunn A¹ Choinccolunn H 6 ll EG C²G²(ADD¹G³)
chongulinn L Chuchullain MAL^N.
5. mairiugh ADD¹ mairfeadh a³
6. aniar A¹ bh'aireach A¹ H6 ll EG L7 níor ba earach MAL^N,
7. Liag A¹ H6ll EG liog ADD¹G²G³ ní leigfeadh MAL^N (ADD¹)
lamhair ADD¹ Longbur E¹ loghfart MAL^N
8. no om ADD¹MAL^N Uladh C²G²ADD¹ máignes ADD¹mhagnis MAL^N,

Ceithre Néill Teamhra na dtreas,
 10 Conn agus Cormac coimhdheas,
 ní léigfeadh an Carbuncal ag aon
 do dh'fhuil Ádhaimb acht ag airdrí.

Carbuncal Teamhra na dttriath;
 maigneis Uladh na ndeargsciath,
 15 liag Lóghmhar Chaisil Chlainne Chuirce -
 Toirdhealbhach i measc a dtáinic.

Apollo Chonnachta Shliocht Briain -
 Acht go n-adhrann Toirdhealbhach an t-ardDhia:
 Orpheus Chlainne Chathaoir ó dheas,
 20 Agus meadhair na hEorpa gan choimhmeas.

Geall cheoil ón Asia 'noir
 go Toirdhealbhach anois do ráinic:
 prionsa na naoi muse fa mheas,
 do shealbhaigh ar dtús Parnassus.

9-12 om MAL^N 2 3
 9 Cheithre Néill Teamhra G G ttreas L7 ADD¹
 10 Corbmuc G²G³
 11 an líog lóghmhar ADD¹ carmhogall G²G³C² (E¹) aoin L7,
 12 do om G²G³C² ADD¹ do fhuil E¹ a fuil ADD¹,
 13 Cearbuncal A¹H6ll Carbuncail L7 G²G³C² Carbuncle ADD¹MAL^N
 Teamhra G³,
 14 maignas Ulaidh A¹ maignas ADD¹
 15 - 18 om EG E¹C²G²G³,
 15 liag A¹ MAL^N loghfuirte MAL^N liog lamhair ADD¹
 Chaisioll L7 chloinn A¹ L7 chloinne ADD¹,
 16 a mheasg A¹ ttanic ADD¹ MAL^N,
 17 Bhriain ADD¹ L7 do shliocht ADD¹ (MAL^N) Apola ADD¹,
 18 madhraidh L7 nádhraighean ADD¹,
 19- 22 om MAL^N
 19 chloinn A¹ H6 ll clainne C² chloinne L7 ADD¹(G²G³E¹)
 Chaithcher ADD¹
 20 meadhar A¹ agus om ADD¹ cómh-meas C² caoimheas E¹
 cóimeas ADD¹
 21 ceoil ADD¹ C²G²G³,
 23 muse A¹ musae H6 ll músa C²G² miúsa G³ muses ADD¹
 MAL^N na mban tsighe E¹
 24 Pearnasus ADD¹ Parnas¹ C² ó thús Éire 'sa bánohnuio E¹,
 25 shinneas A¹ gach sinneann ceol fuidh na ruitheann grían
 ADD¹ gach nduine C² fa a EG L7 G²G³ gach sionan ceol faoi
 a lughion grían MAL^N,

25 Gach duine sheinneas fa luigheann grian,
 is dá n-áirmhinn go Muir dToirrian,
 ó Thoir d'healbhach dogheibh ina lámh
 a n-aobhneas, a n-ór, 's a n-arán.

[AN t-AMHRÁN]

Tá an t-arán 'na lámh go bás má sheinnid le céill,
 30 gach siolla a dtug athair na ngrása dh'ollaimh na dtéad;
 an cumadóir ard-sa sháraigh an chruinne le céim
 's budh chuibhe dhō fáilte bharr ar dhā mhilleán dhéag.

		1	N	2	2	3
26	ndearbhúinn L7 ndearain ADD (MAL) dToirrian L7 C G G EG ADD Darian MAL ¹ ,					
27	is o MAL ¹ ADD ¹ do ghabhaid L7 a gheibhid a lámh ADD ¹ a gheabhas MAL ^N					
28	a nó1 ADD ¹ ,					
29	shinneid A (E ¹) shinnid H6 ll EG sheinnidh C ² a lámh go bráth ADD ¹ sa lámh MAL ^N ,					
30	's gach ADD ¹ dá dtug E C G G ngrás ADD ¹ G ² G ³ (C ²) d'ollamh C ² G ³ (G ²) dhollamh ADD ¹ EG ngrasda MAL ^N ,					
32	's <u>om</u> ADD ¹ 's 'ba EG cuibhe H6ll ADD ¹ chubhaidh E ¹ C ² G ² chuibhthe G ³ dhéag A ¹ failte dháil ar ADD ¹ failte fhaghail ar MAL ^N déucc C ² .					

IMCHIAN FÁILTE DHUIT 'MO DHÁIL.

1 Imchian fáilte dhuit 'mo dháil,
a ghruaidh chorcair nach amhnáir;
cnis chumhra is áille dreacht
d'fhíorfhuil uasal Chearbhallánach.

5 Is mór a' scéimh tú ar leith Cuinn,
go ndéanaidh Dia do mharthain ;
eamhain éigse Éireann ort,
a thuile slóibhe na hintleacht.

FOINSÍ : UCG⁹ p 137, Cam 3085 §21, MAL^N(j), G² no 149.

Ls Eile: DON^{VIII} p. 119.

Cscrí : Semus Mc Cuarta cct. UCG⁹,
Seamus Mac Cuarta c̄c̄ Cam 3085,
Semus Mha Cuarta cct MAL^N,
Fáilte Phádrúic Mhic an Lionnduinn do
Cearbhallán G²

-
1. Imchian Cam, 3085
 2. ghruaigh chorcair UCG⁹ ghruadh corcar CAM 3085 corcar LAJ,
 3. cnis UCG⁹ a chnis CAM 3085 MAL^NLAJ cneas G² dreacht G²,
dreas UCG⁹ dreacht CAM 3085 MAL^N LAJ,
 4. daoirfhuil UCG⁹ d'fhíorfhuil CAM 3085 dh'fhíor G² do fhíor
fuil LAJ Carballanacht UCG⁹ Cearbhúillaidh CAM 3085
Cearbhallanach MAL^N Cearbháilleach G² Carolan LAJ,
 5. ea sgeimh UCG⁹ an sgeimh CAM 3085 LAJ a sgeimh MAL^NG²
thú CAM 3085 MAL^NG² LAJ Chuinn CAM 3085 MAL^N(LAJ),
 6. go nean̄ UCG⁹ mharthann CAM 3085 mairtín LAJ,
 7. Eamhann UCG⁹ aighidh éigse, na hÉirinn CAM 3085 (LAJ)
aghaidh MAL^N amhan éigse Éirinn G²,
 8. o thuille sleimhe UCG⁹ shleibhe CAM 3085 LAJ sliabhe
G²,

Sruth Samhna an dá lámh

- 10 do thóicfeadh lucht easlaint⁴ :
ceatha beaga na meor síth,
a dhatha ochta na n-airdrí.

Barr ciúil do rug go buan
síol Eibhir ón taobh tuaidh :

- 15 go dtáinic an liag lóghmhar ann
d'fhíorfhúil uasal Éireamhon.

Níl preabán i n-ealadhan grinn
nach gcanann sé go fírbhinn,
nō port do n-ainglibh Dé anocht

- 20 nach seineann sé gan aonlocht.

- 9 an da lámh UCG⁹ (LAJ) ann do lámh CAM 3085 ann do lámh MAL^NG²
- 10 do toiseadh (?) UC G⁹ do leigheasfadh CAM 3085 do thóicfeadh MAL^N a d'oilifeadh G² do thogfadh LAJ easlainte CAM 3085 LAJ easlán G²,
- 11 ccota (?) UCG⁹ ceatha CAM 3085 MAL^NG² LAJ beag CAM 3085 bíodhgamhuil G² meor maóith CAM 3085 (LAJ), 12 dhotha UCG⁹(?) dhalta CAM 3085 MAL^NLAJ a om datha G²,
- 13 Bareir (?) cuil UCG⁹ barr ceol CAM 3085 barr cheoil LAJ bhur cceól G² bhur ciuil MAL^N,
- 14 tuaith UCG⁹G² Eimhir UCG⁹ MAL^NG² on taobh budhathuagh CAM 3085 taobh G² tuadh MAL^N thuaigh LAJ,
- 15 - 16 om UCG⁹ G²
- 15 a leig longmhur ann CAM 3085 an leag lomhair ann MAL^N an liag loghmhur án LAJ,
- 16 Eiramhan CAM 3085 Eiremhon MAL^N Eireamhun LAJ,
- 17 ní bhfuil prabuin a nealadhan / UCG⁹ níl sruth a nealadhan grinn Cam 3085 ní bhfuil príomh dhuan ar ealaidhean G² níl phrabhin a nealadhain ghrinn MAL^N níl preaban a nealadhun ghrin LAJ,
- 18 ccanfhuidheann se faorbim UCG⁹ gcanaidhann tu go fíor bhíonn CAM 3085 nach ccanfhuidheann sé go fírbhinn G² (MAL^N) gcanuidhean sé go fíorbhin LAJ,
- 19 do nainglibh de a nocht UCG⁹ da nainglibh de o nocht CAM 3085 ionná purt do aingle Dé anocht G² do nainglibh Dé MAL^N do nainglibh do onocht LAJ,
- 20 gan ion UCG⁹ sinean UCG⁹ síonman CAM 3085 sineann MAL^NG²,

Fáilte dhuit, a Thoirdealbhaigh,
 A ghnúis shoilbhír shubháilcigh,
 A thobar chiúil is fearr slighe
 do tháinic ar shliocht Mílídh.

[An t-Amhrán]

- 25 Is claidh brón síthcheol do mhéar beag binn,
 is do fhrasghlór bheir croidhe mór do [fhréamhshluagh
 Chuinn]:
- A liag óir is fíorchóir do chéadfaidh grinn,
 fuair príomhshead ón Rí mhór dhuit féin gan roinn.

- 21 Tordelbhaidh UCG⁹
- 22 soilbír sholc UCG⁹ shoilbhear ro leanbaidh CAM 3085 (LAJ)
 shoilbheir s0 leanabaidh MAL^N shoilbheir shubháilcigh G²,
- 23 chiul is fear shligh UCG⁹ ceol CAM 3085 ciúil G² MAL^N
 ceoil LAJ a dhobair MAL^N sliogh CAM 3085 sligh G² MAL^N slóg
 LAJ,
24. ttanig ar sluagh CAM 3085 Mhílídh G² MAL^N da dtainlog air
 shluagh LAJ, 25 cluthe bron UCG⁹ claidheamh G² claid
 CAM 3085 MAL^N LAJ broin CAM 3085 LAJ rith ceoil LAJ
 do meor bog binn CAM 3085 mheoir bog bín LAJ,
- 26 da fhros ghloir beir chróidh mor dona(?) eimhsluagh / UCG⁹
 do fhras-ghloir a bfearr clodh do phreamh sleacht Chuinn
 CAM 3085 do fhrasghlór [ghlóir MAL^N] bheir croidhe mór
 do na slúaghaibh ann G² (MAL^N) do fhras ghloir, cruide
 mhór do fhreamh shluaigh Chún, LAJ
- 27 leag UCG⁹ MAL^N liog CAM 3085 liag G² cóir G² (UCG⁹) leig
 LAJ fearr choir LAJ,
- 28 shead (?) CAM 3085 sheoid LAJ a fuair príomh sheoid G²
 (MAL^N) mór G² MAL^N duit G² MAL^N rún LAJ.

XXVIII.FAIGH MO CHIALL DHAMH.

1. Faigh mo chiall dhamh ó ghruaimín,
a shagairt uasail na paráiste :
is fínealta ghoid sé uaim í,
'cur "whiskey" suas in mo charáiste.

5. Le tógbháil na ngloiní in-airde,
ag slogadh sláinte gach féile,
níl fhios agam nach ag Máire
thuit pátrún mo chéille.

Cia be haca ghoid uaim í,
10 maighistear, gruaimín nó an mhaighdean;
a shagairt, ná léig leo í,
má tá 'luach a dh'ór aca 'nÉirinn.

FOINSÍ : A¹p 65 , MAL¹ (am) , BF^{XXVI} p 63

CSCRÍ : Seumas Mac Cuarta cc. MAL¹ (BF^{XXVI})

1. fagh A¹ na leig mo chiall uam le gruaimín BF^{XXVI} (MAL¹),
2. porraisde A¹ uasail MAL¹ BF^{XXVI}, uasal A¹
3. na finealta MAL¹ (BF^{XXVI})
4. cuir Lsí choraisde A¹ charaisde BF^{XXVI} carraisde MAL¹,
5. ngloinigh A¹ aige togbháil MAL¹ BF^{XXVI} ngloinige MAL¹ (BF^{XXVI});
a narde MAL¹,
6. ag om MAL¹, BF^{XXVI} slanta MAL¹ slainnte BF^{XXVI}
7. niel A¹ ní fíosach dhamh nach aige Maire MAL¹ (BF^{XXVI}),
8. thuit MAL¹ BF^{XXVI}. patrun MAL¹ (BF^{XXVI}) cheille MAL¹,
BF^{XXVI}
9. Gibe MAL¹ BF^{XXVI} fuair uam í MAL¹ BF^{XXVI}
11. A om shagart BF^{XXVI} na léig úam í BF^{XXVI} (MAL¹)
- 12 ma tá luach a dh'ór aca nÉirinn A¹ ma gheibh tu ar a luath
i nÉirinn MAL¹ (BF^{XXVI}).

(An t-AMHRÁN.)

A shagairt Uí Néill a shliocht Fhéidhlim is Chonall
 an áigh,
 ná leig intleacht mo chéille uaim féin le 'nduine
 'shíol Ádhaimh;
 15 le seacht mbliadhna déag tá Séamas dá goid uaim
 gach lá,
 's níor chodail sé néall san ré sin gan cuid dhi
 'na láimh.

-
13. A om MAL¹ BF^{XXVI} Conuill MAL¹ BF^{XXVI} A om liocht MAL¹ BF^{XXVI} a om sliocht
 BF^{XXVI} Conuill nag BF^{XXVI}
14. patrún mo cheile MAL¹ BF^{XXVI} phatrún mo cheile BF^{XXVI}
 ceile le haon dar gcineadh o Adhamh MAL¹ (BF^{XXVI})
15. Semus BF^{XXVI} seamead MAL¹ BF^{XXVI} uaim a ghnath MAL¹ (BF^{XXVI})
16. néill an méid sin BF^{XXVI} (MAL¹) rae A¹ BF^{XXVI} di an a dhail MAL²
 dhi an dháil BF^{XXVI}

FÁILTE DON ÉAN

- 1 Fáilte don éan is binne ar chraoibh,
labhras ar chaoim na dtor le gréin.
damh-sa is fada tuirse an tsaoghail,
nach bhfaiceann í le tiacht an fhéir.
- 5 Gach neach dá bhfaiceann cruth na n-éan,
amharc Éireann, dheas is tuaidh,
bláth na dtulaoh ar gach taoibh, -
is dóibh is aoibhne 'bheith dá luadh.

FÓINSÍ: LN127 p526, E p51, UCD⁸ p5, EG146 p29,
EG126 p 28, G² p30, G³ p173, Cam 4436.

Cscrí : Saoithar beg do rinnidh duine airid do Enraidh
B tearal LN127,
Trí Ran agus Aobhran Semus Mic Cuarta ar an ntein da
ngiorthar an chuoach E (UCD⁸),
Dall McCurt ect. EG126,
Gearán Shéamais Mhic Cuarta uime a bheith dall
a mbliaghain ar tTíghearna 1707 G³ (G²).
Trí rann is Abhran le Seamas Mac Cuarta Cam 4436,

-
- 1 éin LN127 Fáilte an ntein is binga ar an gcrobh E (UCD⁸)
griobh UCD⁸ eun EG147 EG126 anéin G³ (G²)
Fáilte 'nein Cam 4436 ar craobh Cam 4436,
- 2 labhríos LN127 EG126 (EG146) labhras ar chaoimh na
ttur re grein E UCD⁸ a labhras air cheann G³ (G²)
is labharas Cam 4436,
- 3 damsa is fada tursa an tsaoghail UCD⁸ (E) damhsa fada G²G³
tursa G² is damhsa is tursa go deireamh an tsaoghail
Cam 4436,
- 4 tiacht an nféir LN127 EG146 EG126 bhfaicim LN127
EG146 EG126 nach bhfiacham í re teacht an fheir E
(UCD⁸) bhfeiceam G³ (G²) re teacht G²G³
bhfaicim Cam 4436 le teacht Cam 4436,
- 5 bhfaicim cruth na nép LN127 (EG146 EG126) da chíafan
cruth an ntein E (UCD⁸) a bhfaicim G²
dá bhfaiceann G³ cruth an éin G²G³ oia ba tí cruth na
nean Cam 4436,
- 6 amharc LN127 túaith LN127 dios is tuaigh E UCD⁸
túaith EG146 EG126 air amharc Éirinn G²G³
dheas is túaigh G² 's túaigh G³, deas is tuaidh
Cam 4436,
- 7 ttullaoh E UCD⁸ taobh UCD⁸ G²G³ Cam4436 ttulcha G²G³,
- 8 lúaidh LN127 EG146 EG126 is aoibhinn bhe dha luagh
E UCD⁸ is om dóibh is aoibhinn G²G³ dhá lúath G²
a bheith dhá lúadh G³ aoibhne go la an luain Cam 4436,

Cluinim, gé nach bhfaicim gné,
 10 seinm anéin dar bh'ainm cuach;
 amharc uirthi i mbarra géag,
 mo thuirse ghéar nach mise fuair.

[AN t-AMHRÁN]

Mo thuirse nach bhfuairas buadh ar m'amharc a dháil,
 go bhfaicinn ar uaigneas uaisle an duillúir a' fás:
 15 cuid de mo bhuaidh nach gluaisim ag cruinniú le cách,
 le seinm na gcúach ar bhruach na gcoilleadh go sáimh.

9 bhfaicim LN127 Cluinim ce nach fhaicim a gne E UCD⁸
 bhfaicim EG146 bhfaicim EG126 cluisim gidh nach
 bhfaicim a gné G² (G³) Cloineam ce nach bhfaicim
 leursa Cam 4436,
 10 sinim LN127 EG146 EG126 sióngam an ntein dar baithnim
 an chuach E (UCD⁸) guth an éin, foghar beannuidh
 cuach G² guth an éin dar b'ainm cuach G³ guth an
 ean ar ab ainm oia Cam 4436,
 11 orthí mbarra₃geug E UCD⁸ orrthaidh a mbarraigh G²
 a mbarraibh G³ amarc chaich iorri mbarraibh geug
 Cam 4436,
 12 ghéar LN127 EG146 EG126 mo thursa ger nach mise E (UCD⁸)
 thursa géar G² géar G³ ma tursa gheur nach mise
 fuair Cam 4436,
 13 bhfuairas buadh LN127 EG146 EG126 Ma thursa nach
 fhuairas uaibhtha amharc do dfaill E (UCD⁸) Mo thursa
 nach bhfuairas uatha amharc ad fhághail G² nach bhfuairas
 búaidhe air m'amharc a fághail G³ Se mo thursa nach
 bhfuair me buaigh ar m'amharc a dh'faghail Cam 4436,
 14 bhfaicim LN127 bhfaicim EG146 EG126 duillúir LN127
 (EG146) duilliar EG126 go bhfiachian ar uaignis
 uaisle an duilliar a fás E go bhfiachian ar uaigneas
 uaisle an duilliar UCD⁸ ag fás G²G³ bhfaicim G²
 bhfaicim G³ go bhfaiceansa uam uaisle an duilliar a
 fás Cam 4436,
 15 gluaisim ag cruinneadh LN127 EG126 (EG146) cuid de mo
 bhuaidh ní gluasam chunn cruineadh re cách E cuid deith
 mo bhuaidh ní ghluasam chunn cruineadh re cách UCD⁸
 cuid de mo bhúaidhe, ní ghluaisim ionn cruinneadh G²
 cuid de mo ghrúaim nach lúaidhim le cruinneadh, ná cách G³
 cail do mo ghrúaim nach luagtar me a golon cruineadh
 measg chaich Cam 4436,
 16 sinim LN127 EG146 EG126 gcoilleamh LN127 EG146 EG126
 sáimh LN127 G³ ar amharc na gcúach ar bhruach na
 chuilladh go samh E (UCD⁸) samh EG146 EG126 G²
 air amharc na cúach G² fo amharc na cúach G³
 coilleadh G² coilleadh G³ teacht chilliar na
 cúach a mbruaha na coilleamh g(o) samh Cam 4436.

XXX

FÉACH CORÓIN NA NDEALG MAOL.

- 1 Féach coróin na ndealg maol.
 Féach mar chlaon A cheann san geroich.
 Féach fós áladh inA thaobh.
 Féach Longínus, féach an tsleagh.
- 5 Féach an dealg inA dhá chois.
 Féach olódh na mbas mín.
 Féach dúnadh na rosc.
 Féach an fhuil ag teacht c̄n **spín**.
- Féach ríoghadh an dá lámh.
- 10 Féach an beol do bhí 'na thoct.
 Féach mar ceangladh É go oruaidh.
 Féach an uaigh /ṽn/ar curreadh A chorp.

Foinsí : Mor^{XI}, Liv^I pp.31-32, E p.73, Cill p34,
 23 I32 p.191

Sscrí : Seamus Mhac Cúarta Liv¹,
 Seamus Maoc Cuarte E,
 Ollamh éigin I32.

- 1 maol E,
 2 do chlaon Liv^I E I32 **Cill** sa Liv^I E I32,
 3 ádhladh Mor^{XI} anna Lsí, an taobh Cill,
 5 Féach dealg an dá chos Liv^I E I32, Cill
 9 ladh E lámh Liv¹
 10 thost Liv^I I32 beul E (I 32) thuot E,
 11 mur do ceangladh Liv^I E I32,
 12 uaithidh E an ar Liv^I E I32 Cill curadh E.
 an corp E,

Féach mar théacht an purpar mín
lenA chréachta don taoibh istigh.

- 15 Féach mar tairngeadh í go teann
ónA oheann go nuige A through.

Féach mar teannadh an chnáib.

Féach an fhonōid do rinneadh Faol.

Féach mar d'iomchair an chroich.

- 20 Féach an domlas do ibh an Rí.

Féach an tiomna do rinne Sé,

Féach mar ghoir Elí san gcroich,

Féach gadaí na láimhe olí,

mar nár adhair an Rí go maith.

- 13 do théacht Liv^I E I32, Cill

- 14 Lena thaobh don taobh as doigh Liv^I (E I32) asdigh
Mor^{XI}, chreachtaibh Cill,

- 15 tárrangeadh Mor^{XI}(E) í go teann Mor^{XI} '1 om Liv^I
E I32, tairuighneadh e Cill,

- 16 gur nuige Liv^I I32 an throith E,

- 17-20 om Mor^{XI}

- 17 tairrgeadh E onáimh I32 chnaibh E,

- 18 sic E fhanomhaid Liv^I fonomhoid I32 chnáid Cill do
rinne Liv^I,

- 19 d'iomchar E,

- 20 domlas Liv^I domblas E I32 d'ibh E, Cill

- 21 tiomnadh E rinneadh E do rinne an righ Mor^{XI}, Cill

- 22 do ghoir Liv^I I32 (E) Cill éolaidh Mór ^{XI} sa gcroich
Liv^I E I32,

- 23 ohlí Liv^I,

- 24 admhígh, Liv^I (E) adháir Mor^{XI} admhaigh I32, (Cill)

25 Féach an colamhan fada fuar
 le ar ceangladh suas corp an Rí.
 Féach Peadar agus Eoin,
 is iad gan treoir 'na dhiaidh sa tslighe.

[AN t-AMHRÁN]

A dhuine nach léir dhuit oréacht A chroidhe ón dall,
 30 's A cheangal le téadaibh, seirbhe na dighe sa gcrann.
 Fíoghair A chéasta, féach, is ríoghadh na mball,
 A chrochadh sa mbréig 'snár gēilleadh dlighe(adh) Dó
 ann.

25 oholamhain fhada fhuar Liv¹ (E) oolamhain fada fuair
 I32,
 26 ler Liv¹ I32,
 27 Eon E,
 28 tslígh Mor^{XI}, Cill
 29 oréachta chroidhe Liv^I oreuchta a chroidhe E,
 30 téadra Liv¹ I32 téadradha E chrann Liv¹,
 31 riogadh Mor^{XI},
 32 chroicheadh E dligheadh Mor^{XI} (Cill)
 dlíghí Liv¹ I32 (E) dhó Liv¹ E.

XXXI.

IARRAIM DO BHEANNAIGHT GAN FHEIRG.

1 Iarraim do bheannacht gan fheirg,
 a chroidhe gan cheilg ūs ceann chāich,
 1 n-onōir na goúig gcroidhe gan mhairg
 do pianadh fá mheirg shíol Ádhamh.

5 Ar ghrādh do mhaighistir faoi dhó,
 Íosa na slógh d'fhulaing a' pháis,
 a mhic Mheleohisedeio is Eoin
 tóig ós ār gceann fós do láimh.

An láimh sin do hongadh le hola
 10 do réir thola Rí na ndúl,
 'n-onóir $\int t/h$ 'intleacht is doléighinn,
 beir sinn faoi do scéith go nua.

Foinsí : Liv^I p 30 , EG² p 36 , E p 71.

Cscrí : Semus Mó Cúarta Liv^I,
 Seamuis Mac Cúarta cút. EG²,
 Seamus Mhac Cuarta do chum an duan
 so don easbog Síadhal E.

1 bhur beannocht EG²,
 2 caich EG²,
 3 oinoir Liv^I chroidh E,
 4 pianuibh EG² fo Liv^I Adaimh EG²,
 5 mhaighistair EG²,
 6 sloigh EG² d'fuillaing Liv^I d'fhulaing E
 d'fuillang páis EG²,
 7 Bheilsideio EG² 7 Eon E,
 8 sío E EG² A laimh Liv^I sío E hunchadh Liv^I
 hongadh EG² re holadh E le holla EG²,
 10 tholadh E ndiúil Liv^I ndiúil E níil EG²,
 rígh Lsí,
 11 th'intarracht EG² leighionn E $\int EG^2$,
 12 sgiath E,

A chéile Connair is Dúin Mhóir;
 a chosantóir na slógh i gcreideamh Dé :
 15 a cheannfóirt ar ansacht na n-ord;
 a Mhagneis óir i measc na dtréad.

Mar ghreamaigheas a' t-iarann fuar
 don magnés is uaisle cáil,
 go gceanglaidh dhīb̄h-se bhur goléir,
 20 ag míniú an léighinn sa gclais is fearr.

Libh dá s/e/inntí an buabhall binn,
 'tá faoi bhur gcoim i bhfolach uainn,
 ohluinfí ón tSionainn a ghlór
 go Dún na Bó san taobh tuaidh.

25 Is binne bhur dtrumpeit sa Róimh,
 's i Lobháin na n-ord idir an chléir,
 nó i nÉirinn ag Lúter 's ag Seón,
 mhúchas an chóir le slighe na mbréag.

13 Conaire EG² is Dún mhór E,
 14 chosaintóir E a om coiseóntóir EG² slóigh E EG²
 ccreidimh Liv¹ go gcreideamh EG²,
 15 cheandfart E,
 16 A Mhagnuis óir E (EG²),
 17 Mur do ghruimhuighios EG² an E EG² t-iarann Liv¹,
 18 don om Magneis EG²,
 19 dhaoibhsa mur EG²,
 20 mianuighadh leighion EG² leighionn E
 san chlás is fear EG²,
 21 sinntidh E EG² sintidh Liv¹ buadhball E
 buaibhuil bhinn EG²,
 22 ata EG²,
 23 chluinfidh E ohluinnfidh Liv¹ chluinnfhi EG²
 glór E ghlóir EG²,
 24 Dúin E taoibh túath E,
 25 troipéad EG² san EG²,
 26 sa Lsí Labháin EG² idair E (EG²)
 27 no nÉirinn E Luiteir EG² seag Liv¹,
 28 mhúchadh EG² sic slighe E EG² sligh Liv¹,

Colam Cille céillí caoimh,
 30 deagmhac do rí Inse Fáil;
 ionann sinsir dhíbhse is dó -
 ag Niall an óir do seair bhur bpáirt.

Dhá mhac do Niall na naoi dtallta;
 Conall Gulban ghabh gach tír;
 35 is Maine óna dtáinic síol Siadhail;
 iomdha triath do lean dá ngaol.

Do thigeadh an t-aingeal Axal ard
 'chaint le Colam, grādh na naomh.
 Ionann stoc dhíbh-se is dó;
 40 lean dá nósairbh, a bhrāthair na rí.

Do fuair Colam ina ghlaic na grādh,
 's gach ní mar b'áil leis ó Dhia;
 fithche míle manach faoi na stiúir
 i n-Albain úr 's i n-Osraighe thiar.

29 sic E Coluim Liv^I Colluim EG² ceilluigh EG²,
 30 innsighe E innse Liv^I EG²,
 31 sinnsior EG² dháobhsí EG²,
 32 'sag Níal EG²,
 33 Níal EG²,
 34 Connuill Golbunn EG² ghabh E do ghabh EG²,
 35 agus E EG² ó dtanaig E Seaighuill EG²,
 36 is add E EG² a ngaol E da ngaoil EG²,
 37 do om thiguidh EG²,
 38 a chaint EG² Coluim Liv^I EG² naoimh E,
 39 ós ionann EG² dhaoibhse EG²,
 40 a om E ríogh Lsí,
 41 Coluim Liv^I EG² ó ghlac EG² gradh E,
 42 's om EG² b'aill E ab áil EG²,
 43 sdíúr E,
 44 úir EG² shíar Liv^IE,

45 Tá dúil agam, a cheann na nord,
go leanfairse ród do bhráthar gaoll.
Ní bhfuighe Bacus is ní bhfuair
ortsa buaidh, nó cathú an tsaoghail.

Leanfairse seirbhís do rí
50 airdrí na naomh dhealbhaigheas grían.
Ó tãir 'do stíobhard aca an triúr
go raibh do chlú mar is ait le Dia.

Gach uile pheacach bocht gan treoír,
is tagaid dá ndéoin faoi do stiúir.
55 Crúcaí Luofir nach óír
ní heagal dóibh, nō Bēilsī-Bub.

Beannaicht ar mhíle don triath;
beannaicht Dhia 's na naoi n-ord.
Ansacht na naomh do shíol Siadhail,
60 ós ceann na gcliar le coróin óir.

45 aguin EG² chlann Liv¹ E cheann EG²,
46 leanfair san ród EG² bhrathair EG² (Liv¹),
47 bhfuidh Bacas E Bachus EG²,
48 cathadh Liv¹ caithaigh EG² tsaighal E,
49 leanfarsí E leannfarsa seirbhíos EG²,
50 athair EG² naoimh E EG² do dhealbhuigh EG²,
51 shtaoibhard E ag EG² age, É,
52 bur golú EG² chliú Liv¹ E re E,
54 a taguibh da ndéoin EG² sdúir Liv¹ sdiúr E,
55 Cruchaigh Liv¹ Crúcuigh EG² Crúcaigh E
Luicifear EG²,
56 Belsibub Liv¹ Bellsibob E EG²,
58 Dé E Dhia Liv¹ Dia EG² nuird E,
59 naoimh E Saoighuil EG² annsacht E,
60 coléir E,

Beannacht an Choimhdhe chumhachtaigh charthannaigh
chaoimh;

Beannacht na n-ord, na n-ógh, na napstal
's na naomh;

Beannacht na hóghe phós sē, bainrīoghan na n-aingeal,

Don phátriarc óg le dtógthar peacaidh dār dtír.

-
- 61 sic EG² don choimhdhía amhachtach charthantach Liv^I
don chomhdhia cumhachtach charthanaach
caoimh E charthanaigh EG²,
- 62 na nógh, na nord, na nabsdal E EG² naoimh E,
- 63 hoige E banrighain E nainghil Liv^I,
- 64 óig EG² (E) dtóigthar E dtóigfhair EG²
peacadh EG².

IDIR DHÁ THÍR.

- 1 Idir dhá thír má bnailltear mé a choidnthe,
 ón Chabraigh go taobh Dhún Léire,
 tiosfaidh Beartaman Fuignit, seabhas bharraidh na laoch,
 le corradh is trí mhíle tréanfhear.
- 5 Insa talamh má bhíom-sa seachtmhain nō mí
 tóigfidh 'n macnaidh-se arís as a' garé mé:
 beidh mar ealta 'na sgaioth 'dol faoi chorp an fhir chaioch,
 go n-adhlacthar ag gaol Uí Néill mé.

- Dá n-adhlacthaí uaibh-se an uair sin an seandall,
 10 a bhí stuacach cainteath crónbhuí,
 mar a bhfuil Brian stairc a thuallaí 's a thlann mhac,
 a bhí subháilceach grinn le comharsain,
 ar bhur ndol suas díbh, a shluaighte na hamsacht,
 a thógbháil dhur seamsáin fóghmhair,
- 15 tugaidh síoh-se uairt ar m'uaighe san am sin,
 agus gabhaidh bhur manabhar Domhnaigh.

FOINSÍ. G³ p271 , G⁴ p53 , G⁶ p317.

Cscrí': Mairgneadh eile an daill Mhio Cuarta é féin ect. G³,
 an Dara Mairgneadh don dall mhac Cuarta G⁴,
 Mairgneadh eile rinnidh Séamus mhac Cuarta dhó féin G⁶.

-
- 1 Eadar G⁶, 2 Chabraidh G⁶,
 3 Bartaman G⁴, 5 annsa Lsí mídh Lsí,
 6 maicne G⁶ macnaoi G³ so Lsí ris G⁶ an G⁴,
 7 biaidh G³G⁴(G⁶) an alta mar sgaioth G⁴ fuigh G³,
 8 n-íodhalcar G³ no go n-áodhlacthar G⁴
 naodhalcar G⁶,
 9 níodhalcaidh G³ n-áodhlacthaidh G⁴ níolacaidh G⁶
 ann uair G⁶,
 10 a om G³ cróin- Lsí bhuidh G⁶ bhuidhe G³G⁴,
 11 Brian suailceach G⁴ thúallaidhe G³ (G⁴G⁶),
 12 a om G³ a bhí muirneach grinn G⁴ comharsainn Lsí,
 13 díbh a shluaighte na hamsacht G³ a luaitear na
 hamsacht G⁴ a meag na bhfearaibh G⁶,
 14 thóigbheal G⁴G⁶,
 16 bhur bpaidir Dhómhnaigh G⁶ manadhas G³
 manabhar G⁴,

Tá an abhainn-se dhá triall ó goincaidh an Fear Dia

le Cúchulainn faoi phiantaí 'gus dhócamhail:

agus an sruth so atá shiar le h-imcall na sliabh -

20 'sé mo chumha-sa i mbliadhna an teoirint.

Uoh! m'anam-sa ag Dia agus bíodh sé faoina riaghail,

's mo chloinn faoi phian i geomhnaí:

tagaigídh 'gus iarraigídh cuideadh 'chur in m'adhleacadh,

'sé roille na nIarlaí mo lóistín.

25 Tá tuillte na Bóinne a' teacht chugainn 'na sróite -

's mar sin a thloefas foireheann agus bás dúinn:

gheabhaibh sibh m'iomchar ar mo chrócher agus cuideadh

in mo thórraidh

ó sheabhaic rí cródha an Bháire.

Chífidh sibh na slóighte 'teacht mo choinne-sa, dár ndóigh,

30 go n-iomchraidh siad eual do mo ohnámha,

's go dtóigfidh mé mo lóistín i n-aice Néill Óig, -

's beidh Ruaidhrí 's a chóirbhean lámh liom.

17 Tá 'n G⁶ abhainn so G³ a triall G⁴ an fear ría G⁶
fear riadhach G⁴ fear Dia G³,

18 phiantaigh G³ (G⁴G⁶) fuigh Lsí 'gus dhócarhuil G³
gach dócamhail G⁴G⁶,

19 is tá 'n sruth so a' dol siar G⁶ is tá an sruth so
siar G⁴ agus an sruth so ate shiar G³ imcal Lsí,

20 chumasasa G³G⁴ chúmhaidh-sa G⁶ teoirint G⁴,

21 acht m'anam go raibh ag Dia choidhoche feasta faoi na
riaghail G⁶ uoh! m'anam ag Dia 7 m'anam ann a
riaghail G⁴ uoh! m'anamsa aig Dia 7 bíodh se fuigh na
riaghail G³,

22 's mo chloinn G³G⁴ tá mo chloinn bhocht faoi G⁶
fuigh G³G⁴ phian a geomhnaigh G³ phianaídh gach
dócaíl G⁴ phiantaídh geomhnaídh G⁶,

23 acht tagaigídh G⁶ acht om G³G⁴ gus G³G⁴ is G⁶
ann G⁴G⁶(G³) m'íolacadh G⁶ m'aodhaloadh G³
m'aodhleathadh G⁴,

24 sé roille ... mo lóistín G³ go Roille...air lóistín G⁴G⁶,

25 Tá tuillte...a teacht G³G⁴ Mar thuillte...tá teacht G⁶
shróite G⁴G⁶,

26 go dtugaidh an Rígh glórmhar spás damh G⁶ agus bhéirfidh
an rígh glórmhar bás dúinn G⁴ 'smar sin a thloefas
foireheann 7 bás dúinn G³,

27 m'iomchar Lsí ann mo Lsí,

28 ó sheabhaic bharraidh chródha G⁴ 'n G⁶ ó sheabhaic
rígh G³G⁶,

29 cighfidh Lsí,

30 n-iomchraídh G³ n-iomchraídh G⁴ n-iomchraídh G⁶,

31 7 tóigfidh G⁶ 's go dtóigfidh G³G⁴,

32 bíaidh Lsí Rúaidhrígh G³(G⁶) Ruairígh G⁴,

Bhéarfaidh r'óan chuairt so suas thríd ansacht
 go brúach deas glas na Bóinne,
 35 mar a bhfuil na buscheallí a shuathfadh gan fhallsacht
 tuataigh bhur dteannfachais pónair.
 Tabhair na mílte bcannacht uaim-se mar 'bhfuil sluaighte
 na hansacht,
 a d'fhuasglachadh an dall as a dhócamhal,
 mar a bhfuil fuil Néill ar uaisle fá bhailte Teamhrach
 40 a fuair buaidh ar bhantracht na Fódhla. thuas,

Suas agus anuas boirdh mo chuairt féin feasta
 ó buailcadh 'bhur measc mé, a chomharsain:
 ó cuireadh insa n-uaigne mo chuallaí i dtaiscíd
 tá mo throidhe bocht loisctne leonta.
 45 .g osnaigh gech uair ar uaigne mo ghaiscíd,
 's nach truagh libhmé feasta a' deorfaigh?
 i dtuirse faoi ghruaim ó fuair mé an deascoidh,
 is tá Ruaidhrí ar m'easbhaidh i gcómhnaí.

33 bhearfaidhmé an G^3 bhéirfígh mé an G^4
 bheara mé'n G^6 ,
 34 go brúach deas glas G^3 brúach deas sgiámhach G^4
 brúachaibh glas G^6 ,
 35 a bhfuilid G^4 shúathfadh G^4 shúathadh G^3G^6 ,
 37 úemsa G^6 ,
 38 d'fhuasglachadh G^4G^6 d'fhuasgladh G^3 dhócamhal G^3G^6
 dhócal G^4 ,
 39 mar a bhfuil G^6 mar bhfuil G^3G^4 Teamhrach
 shuas G^4G^6 shuas om G^3 ,
 41 baidh G^4 ,
 42 ó buailcadh bhur measc mé a chómharsainn G^3G^4
 7 buailthidh mé measc mo chómharsinn G^6 ,
 45 is ó cuireadh ansa nuaigh G^3G^4 ó cuireadh sa
 nuaighe G^6 ,
 44 loisge G^4 loisgthe G^3G^6 ,
 46 mé feasta a deórfaidh G^3 mé feasta a chómharsainn G^4
 mé nois mo dheoraidh G^6 ,
 47 fuigh G^3G^4 an tteasgaidh G^3 mé'n G^4G^6 ,
 48 sta G^4 m'easbhfuigh G^3G^6 m'easbhugh G^4
 i om G^6 gcómhnaidh G^6 (G^3G^4),

Tá mé lag claoite, caite ag an aois,
 agus fearantaí mo chroidhe 'stoigh brónach,
 50 gídh gur chaithmófa aobh seal tamaill in bhur dtír
 le gach duine dār mhian leis mo chōmhrādh.
 Mo chairde gur nādhlacadh i bhfearta uaim thíos
 faoi liagaibh le taobh na Bóinne;
 55 anois táamé gan mhaoin is gan charaid insa tír,
 acht ag feitheamh ar gach aon don geomharsein.

49 claoithe G^6 ,
 50 7 fearantaí mo chroidhe stoigh G^3G^4 is mo
 chroidhe 'stoigh tuirseach brónach G^6 ,
 51 ge G^4G^6 gídh G^3 tamaill G^3 tamall G^4G^6 ,
 52 duine úd dar G^4G^6 úd om G^3 chóradh G^4 ,
 53 hídleacadh G^6 hādhlacadh G^3G^4 a bhfeartaibh G^4G^6
 shíos G^3 síos G^4G^6 ,
 54 leacaibh G^4 ,
 55 7 ta mé nois gan G^6 7 ta mé gan G^4 'sgan G^3 ,
 56 acht ag feitheadh ar gach aon G^3 acht cuideadh gach
 áon do'n G^4G^6 .

XXXIII

INNEOSAD DACIBH, A LUCHT A' TSUARCAIS.

(Brian Ó Ceallaigh)

1. Inneosad daoibh, a lucht a' tsuarcais,
 suirghe na suaircmhac a thriall [̄]on Charraig,
 's a n-imtheacht gan mhnaoi gan éadái1 -
 is iad a stéada fuair a' scalladh.

(Séamas Dall Mac Cuarta)

5. Dá dtigeadh laochraidh 'déanamh réitigh,
 ó thig nō-chéile go hannamh,
 acht mar bhfuighdís mnaoi nó céile,
 níor chóir a stéada do scalladh.

(Brian)

- Bearradh a n-iorbla, gearradh a gcluasa,
 10. fa fhuachais ag na fearaibh.
 Ní hamhlaidh bhí mná is páistí,
 acht na gártha gáirí i mBaile an Bharúin.

(Séamas)

- Ge bé rinne an bearradh brúidiúil
 agus ghearr go dúda na cluasa,
 15. saoram-sa ar sin Baile an Bharúin,
 cia go n-ithidís capaill i gcruatain.

FOINSE : LN 982 p2 , LN 127 p 302 (blogh).

Cscr : Brian Ó Ceillaigh [̄]cc. Seamus mha Cuarta [̄]cc.

-
2. Suirghidh Ls Charig Ls,
 4. sdéda Ls,
 6. thig no cheile Ls,
 9. niorbladh Ls cclúasadh Ls,
 11. páisdigh Ls,
 12. gártha gáirídh Ls,
 14. dúdu (?) Ls,
 16. ccruatainn Ls,

(Brian)

- Gidh bē do chífeadh a' dol dá stéadaibh
na laochraidh thréitheach tháinig ón Charraig -
samhail an eachraidh muca dóite
20. tar éis a stróice idir madraibh.

(Séamas)

Ba lór na cluasa do scathadh
ina gcruas catha dá stéadaibh,
's gan dol san oidhche dá ngearradh
sul fá deachaidh an marcshluagh i n-éideadh.

(Brian)

25. Bearnadh na buid do bhí 'na mbrístibh -
fáth chaointe ag a gcéilibh folaigh.
A magairle uaim-se creid gur dóigheadh
mar nach raibh sópa i mBaile an Bharúin.

(Séamas)

- Buid is magairlí Tighthe Challainn
30. 's a boiteanna cabacha ciabhach;
gheabhthaí sópa i mBaile an Bharúin
do bhearrthadh a dtoman dá dtiarach.

(Brian)

- Athchlódh bhar n-eachraidh liom is truaighe
fá theacht le suarcas aníos ón Charraig.
35. Mo chomhairle go lá an Luain daoibh
gan teacht ar cuairt arís chum Nainní.

17. dol da Ls,	18. thréidhach thainic ón chairig Ls,
20. tair Ls,	24. suil fa tteachaidh Ls,
25. mbrístuibh Ls,	26. fa a(?) chaointe Ls folaidh Ls,
27. dóithigheadh Ls,	28. sópa Ls,
29. magairladh Ls,	32. bhearrthadh a ttoman Ls,
34. charrig Ls,	36. chom Ls,

(Séamas)

Ní hí an óigbhean do chuir geasa,
 nó chlódh na heich-se gan chluasa.
 'S dá bhfuighdís an ríoghán mar cheannach,
 40. ní mhaoidhfinn aithreach a gcluasa.

(Brian)

Inneosad daoibh-se, i ngeall ar nuachair,
 cia rinne fuairbheart ar bhar n-eachraidh -
 Séamas dall Mac Cuarta,
 creididh uaim-se ós mé dochannairc.

(Séamas)

46. Ní bhfuighir nuachair fá bhās Shéamais ,
 óna liacht bréag a ní tú chumadh;
 's go gcuirfeá, dá gcreidfí do scéala,
 Paris fa chéile agus Londain.

(Brian)

Dochonnarc mise Séamas
 50. a' siubhal go tréitheach ar bhar n-eachraidh,
 's gan dá chomóradh do shíol Éabha
 acht aon scian bhearraidh 'bhí in' aice.

(Séamas)

Atá 'fhiadhnaise ag Éamonn Corrgan,
 croidhe gan dorchacht le saothibh,
 55. nachar léar dhamh-sa an eachraidh 'bhearradh
 le sceannaibh, ó thuiteas oidhche.

-
37. géasa Ls,	38. chl6 Ls,
40. aithreach Ls,	41. a ngeall Ls,
44. creidighe Ls,	48. 7 Loindoin Ls,
50. tréidhach Ls,	
52. sgían bhéaraidh bhí an aice Ls,	
53. Eamund Ls,	
54. dordhacht Ls,	

Cearthar eile don deichneabhar
do bhí fan choir-se do luaidhim;
Valentín agus an Gráinneach,

80. an Rághallach agus Ó Maoluidhe.

(Brian)

Do rabhairt, a Phádraig, dár n-áinle ní thaithníonn
liom féin,

'teacht le grádh 's le paxa go h-ainnir na gcraobh:
na gártha gairí ag blacghardaí an bhaile 'do dhiaidh;
adubhairt a' stáidbhean liom, dár mo láimh-se, gur
bearradh do bhléin.

(Séamas)

85. Ní bhíonn Baile Shláir^(ghe) ach lán do mhacraidh gan
ghruaim,
do dh'ainniribh áille grádhacha agus lasadh 'na ngruidh,
ní cóir blacghárd a rádh le scafaire suairc
níor bhearradar cách 's níl fáth dhaoibh eatorradh
a luadh.

(Brian)

is deimhin scéal liom gur shaighde tobanna gráidh
90. thug Séamas don spéirimhnaoi, Nainní an fhoilt bháin,
ag a bhfuil na céadta i ngéibheann i ndoirsibh
an bháis -
aon fáth fár réab sé bhar stéada le huircinn i boáirc.

(Séamas)

Fiafraigh do scéala do Vénus is do Chupid an áigh
ós iad do bheir saighde géara gonta chum gráidh,
95. da bhannaíl na nGréag 's don mhaighdin ghil-se
mar chách
's níor b'fhiú leo créachtadh stéada le h-uircinn i boáirc.

-
77. deichneamhar Ls, 81. Pháttruig Ls,
82. hinneir Ls, 83. gairidh ag blacghuardaigh Ls,
86. dh'ainneiribh Lsí,
87. blakgárd L N 127, sc thfaire Lsí
88. sniel Lsí eatarradh LN 127 eatorradh LN 982, lúath Lsí,
89. shaighda Ls, 91. céda Ls,
92. aon fáth Ls, 93. ághaidh Lsí,
94. bhéir saighda Lsí comgráidh LN982 chum ghraidh LN 127,
95. bhannaill Lsí, 96. bh'fhiú LN 982.

IS BRÚITE ATÁ MÚRTÚN AN UAIR-SE.

Is brúite atá Múrtún an uair-se,
 's a' t-ughdar go dúnta ins an uaighe,
 gan dúscadh go Luan bhreith na fuagra,
 gan dlúthcheasta an chúrsa dá bhfuascail,

FOINSÍ : N , 24C 26 p 78, EG 149 p 131b,
 23 D 16 p 197, EG 118 p 56 b, G² p 153,
 G³ p 101.

Ls EILE: 23 O 54 p 41.

CSCRÍ: Tuireadh an Athair Philip Uí Raghallaigh \overline{cc} N EG 149
 Tuireadh Dhochtur Uí Raighilligh preibhídh na
 hEiríonn C27,
 Tuireadh an athar Philip Uí Raghallaigh D16 (EG 118)

Tuireadh an Athair Philip Uí Raghallaigh. Séanus
 Mhac Cuarta cct. G²,
 Tuireadh an Athair Philip Uí Raghallaigh. Séanus
 Mhac Cuarta, an cunadóir G³.

-
1. brúigte G²G³ m'furtún G²G³ m'intin C27. Muirtuin
 EG 118,
 2. sa nuaidhe EG 118,
 3. Luain EG 118 bhraith C27 fuagartha EG 118,
 4. dlúith EG 118 dlúthcheiste G²G³ an chuireadh EG 118
 bhfuascailt C27 D 16 G²G³(EG 118),

5. gan nuaidheacht na n-úrleabhair i gcluasaibh,
nó dúil le lucht scrúdaithe dá gcuartú.
Na huain gan fear conganta chun fuachais,
'guidhe an Dúilinn, dá n-umhlaighid na sluaighe,
ar a nglúine fo chúig, is gach uaisle,
10. 'cur snúid oheacaidh na hubhaille dár nguaillibh,
is bheir drúcht neala go cumhra ar na tuarthaibh,
is chuir scúid beach dá gcuasach i gcruachaibh.
D'fhan Lúcas fa chunhaidh 's a dhá ghuaillí,
's a' t-úrmhac do dhúthchas shliocht Ghuaire.
15. Tá an chiúinbhean do ohlúr ban go gruama,
's gach nuachlann dár dhiubhail planda uadha-san;
gan nuinteoir dá stiúradh le stuamacht,
le rún ceart tré dhúthracht i n-uaigneas.
Beidh úir Bhaile Nua feasta suainhneach,

-
5. sic EG 118 G^2G^3 nuadheacht N EG 149 D 16,
6. gan duil le C27 sgrúdaigh N D16 C27 EG 149 sgruadaigh
EG 118 sgrúdaghadh G^2 ccuartadh D16 G^3 do ccuairteadh C27,
7. conghanta N EG 118 coghanta EG 149 fúadhachais N D16 G^2G^3
fuathcáis EG 118 fuadhacáis C27 chym EG 118,
8. ghuidhfeadh G^2G^3 dúille G^3 dúilleann G^2 numhlughadh D16,
9. a ghlúine G^2G^3 ngluinibh D16,
10. cuir N EG118 chur D16 ag cur G^2G^3 hubhla EG 118
nguailleaibh N (EG 149) ngúaillichibh D16 ngúaille G^2G^3
nguallghubh EG 118 air guillichibh C27,
11. driúcht N rheala EG 118 tuairthibh C27 (EG 149)
ttuarraigh EG 118 gúarthaighibh G^2G^3 ,
12. is chur D16 sgaoidhe EG 118 scúid N sguidh C27 beach D16
 G^2G^3 da ccnúasibh G^2G^3 da ccrúacaibh EG 118,
13. Lúcais EG 118 fuadh G^2G^3 fa na chúallaidhe $G^2(G^3)$
sa da ghuaillichibh EG 118 ghúaillichí N D16 (EG 149),
14. 'sa om an G^2G^3 dhuthchais C27 EG 118 sliocht EG 149 C27
Guaire C27 G^3 ,
15. om C27 chaoinbhean EG 118 bhan EG 118,
16. dar dual EG 118 uathasan EG 118 uadhasan N EG 149
D 16 C27,
17-18. om C27,
17. nuintir G^2G^3 stiúbhradh G^2G^3 ,
18. cheart EG 117 EG 149 G^2G^3 ,
19. is bhíod C27 a núadh N EG 118 úir an bhaile EG 118 úir a'
Bhaile D16 (G^2G^3) uaingach pbheachta C27,

20. 's a' t-úrffhlaith dá chumhdach san tuama.
Níor chluainteach 's níor lúbach a luadh-sean,
budh dúisceach, budh ságach 's budh subháilceach;
budh clúiteach don dúithche thart mar uachtrán
a ghnúisdhreach le humhlacht gan tuathbheart.
25. Atá Cnú feasta gan dúil lena chuairt ann,
Dugha 's gach dúnfona bhruach-san;
ciúinmhná na Nuaghránsaigh/ē/ 'fuachas;
tuile ghārtha ag an uile oháiste is bhuaichill;
na fir ag ardú goil i gcás na truaighe,
30. Ó ghoin a' bás uatha Philio, athair na sluaighte.
Dá mbeadh na dithleachtaí i gcríonnacht mar a dual dóibh,
ní chaoinfidís isle nō uaisle,
ní chaoinfidís síolchur nō cruacha,
'sní chaoinfidís a maoin do bhreith uatha;

20. sic EG 118 G²G³ da conhdach N EG 149 tuamba EG 118 G²G³
turfhlaith go dunta san uaighe D16/ gur tursaidh do
cceedfadh insa tuana C27,
21. sic EG 118 chlúinteach N G² chluinteach D 16 EG 149
cluinteac C27 luaithren EG 118 (EG 149) luaidrean D16
luadrann C27 lúadhra G²G³,
22. dusgach EG 118 'sba N,
23. chliúteach G²G³ cliúteach N (D16 EG 118) duighthe D16
uachtarain EG 118, duithce e mur uachtrann C27,
24. humhliacht C27 tuidhbheart C27 túathbhfheart G³,
25. Ta C27 EG 118 EG 149 gan dul re ann EG 118,
26. dughadh is gach EG 118 bhruach asa an C27 faoi na bruach
sin EG 118,
27. cuinbhan C27 nua ghrainsighe EG 118 (D16) nuarannsaigh
G²G³ fuadhachas ND16 fuathchus EG 118,
28. thuile D16 na tuilte C27 na huile EG 118, phásda N EG 149
buaichill EG 118 EG 149 C27 G²G³,
29. a gairdúghadh N C27 gardú EG 149 gárdadh G²G³ ccuil
N EG 149 'gol G²G³ gholla coois EG 118,
30. bás EG 118 slughte C27,
31. mbiadh N mbeith EG 118 dileachtaigh EG 118 dhual
EG 149 G²G³ budh EG 118 (C27), a dual N a dhual EG 149
G²G³,
32. chaoinfadaois EG 118 ná G³,
33. shiol chúr EG 118 na ccruacha EG 149 G²G³ cruachan D16
chruacha C27,
34. bhreath N EG 149 ní caoinfidís saolbhior do bhreith
uathfa C27 a on G²G³ uathfa EG 118,

35. ní chaoinfidís daoirse dhá chruaidhe,
acht a' tsaol-se bhéaradh dídean gach uair dhóibh,
stiobhard na fineanhná is uachtraigh/ē/,
sípeir chuir Críost dá gcuartú,
chun miníú gach naomhthéxa anuas dóibh
40. as íníbh an Bhíobla budh stuana;
ar nrianach glan díreach na n-uachtrán,
le díisleacht chun Íosa dá ngluasacht.
- Níor smuainigh an tAthair dílis ar ghruamacht,
níor smuaintigh sé an díomhaoineas nó an t-uabhar;
45. níor bhaoghalach dō an fíon do thabhairt buaidhe air,
acht a' smuainteadh ar an fhaoisidn dá cruadhchadh,
's a' smuainteadh ar a' tsíorraidheacht is buaine,
ar fhíorlorg na n-gh faoi gach ulach.

Cā bhfuigheam nó cá mbíonn nó cá bhfuarthas?

-
35. saoirse no crúaidhe G^2G^3 ní caoinfidís da cruaidhí C27 da EG118,
36. taoise N G27 EG149 (D16) tsaoidh so EG 118 tsaol-se G^2G^3 bheirfeadh G^3 ,
37. sic D16 G^2G^3 stiobhbhard N stiadhbart fineamna C27 da dtiofthard EG 118 uachtaraigh EG 118,
38. sídhpeir N EG 149 G^2 (C27) sreeadaigh EG 118 aodhaire G^3 a chuir G^2G^3 Críosta EG 118 (G^2G^3) ccuairt ughadh N;
39. chum EG 149 EG 118 G^2G^3 naoitheachta EG 118 nuas D16 EG 118 G^2 dhoibh EG 118 míneadh G^2 naomhteachta EG 149 naomhthéxa $G^2(G^3)$,
40. stuamla EG 118,
42. chum EG 118 díisle ann Iosa D16 a chuir Iosa $G^3(G^2)$ ngluaiseacht G^2G^3 gluasachtsa C27,
43. smúanaidh C27 smuaintidhe EG 118 díleas D16,
44. om C27 smúaintaidh N EG 149 smuainidh G^2G^3 smuaintidhe EG 118 (D16) ná air G^2G^3 an om G^2G^3 t-uadhbhar N EG 149,
45. bhaoghlach C27 D16 's níor baoghealach EG 118 do bhreith EG 118 C27 boidh C27,
46. smuaintiughadh EG 118 smuaineadh G^2G^3 chruaidhe EG 118 'sda C27 cruachadh EG 149 D 16 C 27
47. is smuainteadh C27 smúaineadh air G^2G^3 is bualadh C27,
48. fhaor C27 uallach N C27 EG 118 EG 149 (D16),
49. Caith bhfuigham N EG 149 cla bhfuighionn EG 118 caith D16 C27 ca G^2G^3 bhfuighim D16 bhfuighamh C27 ca ffuarais EG118 bhfuairas N(EG149 G^2G^3) bhfuairas D16 fuairas C27,

50. cá crích nó cá slighe nó cá gcualt/thas?
 cá tír nó cá taobh a bhfuil a ghuaillí?
 le dianghuidhe na n-aingeal ar gach uaigneas,
 's a' smuainteach ar na píantaibh sin an Uainghil,
 'bhí ar taobh na Croiche naomhtha dár bhfuascail,
 55. 's gach aon 'teacht síos air dona sluaightibh,
 dona faolchoin le rídiobh dá bhualadh,
 dá soíonadh le díneas 's dá thruailleadh;
 gach soice dona maoltairngí cruaidhe
 da ndírgheadh ina ríogbhallaibh uaisle,
 60. 'sna trí Mhuire dá chaoineadh le truaighe.
 Níl Aoine nó saoire chun suaimhnis,
 nō oidhche dá shaoghal go bord uaigne,
 Nach mbíodh Philip fon Chríosta-so 'cruadhghol,
 dá scaoilleadh 's dá ghríosadh dona tuataighibh,

50. caith N EG 149 D 16 C27 cia EG 118 críoch D16 EG 118
 ccualas N D16 G²G³ EG 149 ccualais C27 EG 118,
 51. cia taobh nó cia tír EG118 ghuaillídh N EG149 gualladh C27,
 52. ningail C27,
 53. smúaineadh G²G³ is smuainteach C27 píantuidhe G²,
 54. thaobh EG 118 G²G³ thaobh D 16 fhuasgailt EG 118,
 55. a teacht D16 G²G³ slúaghte EG 118 slúaghtibh N,
 56. faillchoinn C27 re D16 buailleadh EG 118,
 57. díthmeas G²G³ soínadh N EG 149 D16 dímeas da truaidhle EG 118
 thruaillúghadh G²G³,
 58. soeice dá naoil C27 maoltairnidh EG 118 tharnguidh EG149
 (C27 G²G³),
 59. ndíreadh G²G³ EG 118 ngearghad C27 ríogbhallaibh D16 EG118
 an ríghhasaid bo uaisle C27 ríghbhallaibh N EG149 G²,
 60. Muire G²G³ caoineadh EG 118 dá om caineadh le truaidh C27,
 61. Niel N EG 149 neil C27 súaimhmeas G²G³ suaimhnes C27
 suaibhnios EG 118,
 62. uaidte EG 118,
 63. fa Críosa cruadhghul C27 Chríosdase D16 Chríosd so a
 EG 118,
 64. sgaoladh is da C27 (EG 118) tuatthaigh EG 118 (D16),
 tuataidhibh N G²G³ (C27) tuaitheadhibh EG 149,

65. 'cur fīrinne na hīodhbartha ina gcluasaibh.
Cá hiongnadh fear na ngníomh-sa 'dhol suas leis?
Budh dílis do gach orílaid 's don uaisle é,
budh dílis do na tíortha 's don tuath é,
budh dílis dá chaoirigh 's do na huain é,
70. budh dílis dá ghaolta an uile uair é,
budh dílis dona dithleachtaí gan uail é -
chun crích dhóibh chuireadh maoin bhó 's a Luach leo:
budh díoltóir leis a' Tríonóid gan uail é,
's lena mhnaoi phósta, an naomhóigh a fuair sé'
75. bhéaradh cíos deor 's a chroidhe dhóibh gan chruadhchadh.
Budh scríbhneoir i ndlíge Phóil thug buaidh é,

65. firine C27 (EG 118) hlobarttha EG 118 hiodhbarta D16 (C27)
gcluasadh EG 118,
66. caith hiongnamh N D16 (EG 149) carbh C27 is cia EG 118
ngníomharthasa G^2 ,
67. ba N príleid D16 príleid C27 prealáid EG 118 G^2G^3 's om
EG 118 C27 é om C27,
68. díleas D 16 túath G^2G^3 'sdo na tuataighe EG 118 é om EG118
69. caoirighe EG 118 (C27) cháoraibh G^3 na tuan C27 huan EG 118
70. do EG 118 ghaoltaidh G^3 gaoiltidh C27,
71. díleachtáigh C27 EG 118,
72. críoch D16 EG 118 cunn chach C27 as chunn G^2G^3 doibh
EG 118 chuirfeadh G^3 cuireadh EG 118,
73. Ean díoltóir C27 an EG 118 G^2G^3 ttrionoid EG 149 gan
chlúain é G^2G^3 ,
74. phost D16 a naoimh oig EG 118 ar son mnaoi is
naomhacht fuar se C27,
75. bhéaradh G^2 cíos díon sa C27 deor fa EG 118 EG 149
doibh G^2G^3 chruachadh D 16 cruadhadh EG 118 gach
cruadhadh C27,
76. sgríobhnor C27 Phóil N C27 EG 149 buadh C27,

- an craobheir mar bhíodh Eoin ar an uaigneas -
 is chun luighe leo 'thug a' rí glórmhar xainn é.
 Acht ó d'imigh go tréad Mhic Dé mar chualaidh,
 80. tuigidh cia hé féin i gcré san tuama; -
 an tAthair Philip Ó Raghallaigh, fréimh don uaisle,
 do chorcairfhuil Gaodhal Mhílēsius bhuaadhaigh;
 Galamh fuair céim ins an Égiot uallaigh,
 do dh'fhearaibh Mhagh Sēanair is Aonghas uaibhrigh,
 85. mar mbíodh rolla gach léighinn faoi an ghréin dá gcuartú;
 mac mic Fenius a' Gaodhal nár ghruama -
 is uadh dearthar Gaodhail lena méid 'tá nuas díobh.
 Acht bhéar /f̄/ ad mo léim 's níl béim san uachtar
 go tādámh Uí Néill mar n-éistí an suarcas,
 90. go folaibh shliocht Ē ireamhoin ēachtaigh uasail.

-
80. cia féin C27 tuamba EG 118,
 81. Raghalligh N EG 149 G²(G³) fream dona EG 118,
 82. do om corcur C27 chorcar G²G³ Gaoidheal EG 118 EG 149
 Milesius EG 118 EG 149,
 83. cheim EG 149 san Egiot uachtaraigh EG 118,
 84. dfairabh C27 do om EG 118 do fhearaibh EG 149 G²G³ Magh
 Sé nar G²G³ Magh Senir C27 Sener EG 149 N is om C27
 úadhbhrigh N EG 149 uabhraighthe EG 118,
 85. rola Lsí ach mbíodh mholadh gach leighinn EG 118
 ccuairtughadh N cuairtadh C27,
 86. mhic EG 118 EG 149 Fenis Gaoidhíl C27 an EG 118,
 87. uaidh EG 118 dearthair Gaoidhíl nar gruama C27
 mead N EG 118 leis an méid G² ata G³,
 88. bhearad N G 149 (EG118) bhearaidh me mo C27
 nēel N EG 149 béidhm G²G³ (N EG 149 C27),
 89. néisdigh N EG 149 G²G³ (C27) ndeistidhthe EG 118
 suaircas N C27,
 90. shliocht C27 EG 149 G²G³ go tala sholaid shliocht
 EG 118 Breanhon N G²G³ uasail C27 uasail G²G³

-
77. chráobheir N. craobheir EG 149 craobhoir EG 118 D16
 chraobh óir G²G³ (C 27),
 78. chum G²G³ luidhe N an EG 118 glórmhuir N D 16.
 79-152 om D16,
 79. ac EG 118 d'imdhigh EG 118 dimthigh G²G³ treadh G²G³
 mac De C 27 ccúalaidh G²G³,

- Seisear is céad bhí 'nà réxaibh uadh-san
 'gcoróin dá fhréimh nó gur héignigheadh Ruaidhrí.
 Tá 'fhiadhnaise ag Cétinn céillí stuama,
 'gcronic na nGaothal cēbe léighfeadh suas í,
 95. gurab ag Eochaidh na gcéimeann, a' tréanrí suaithnidh,
 scaras síol Néill le Raghallaigh is Ruarcaigh,
 is Ó Conchubhair a' tséin dá ngéilleadh Cruachan,
 Connachta go léir is é 'dréim le Tuathmhumhain;
 's gach cineadh dá léightear 'ndiaidh Mhaolruanaigh,
 100. Ó Seacnasaigh, Ó Cléirigh do ghéagaibh Guaire,
 rí 'thug an fhéile ón Ēurop an uair-sin.
 Is planda don méid-se is céad nár luadhmar,
 an bile-se don chléir, mo léan, atá 'n uaighe.
 Acht scuiream dá scēalaibh agus ēagnaigheam a' tuama,
 105. gur dolaigh dona céadta an té atá uainn ann,

-
91. Sesear N C27, Seasar EG 118 rexibh EG 118 EG 149 G³ (N)uabh C27
 92. a cconair da threibh EG 118 a ccoróin C27 G³ heigheadh C27
 (EG 118) héigniughadh G³ N(EG 149) Ruadh raidh EG 118,
 93. om EG 149 B'Feidnuise C27 fiadhnaise EG 118 fioghnuise
 G²G³ Céitinn G²G³ Cétin C27 EG 118,
 94. om EG 149 a ccronic C27 G²G³ (EG 118) gibe leaghfadh EG 118
 na nGail ca be C27,
 95. an EG 118 tréanrígh N C27 EG 149 G²G³ treinrighe
 suabhaidh EG 118,
 96. 'sgur as G²G³ Reilligh C27 Ruaircaidh C27,
 97. Agus EG 118 a tréin N EG 149 an treinfhear EG 118 as tréin
 do C27 a tséin G²G³ Cruachain EG 118,
 98. Tuathmhumhan EG 118,
 99. 's om EG 118 cenemb C27 leightir N EG 149 leththeair C27 a
 ndiaig EG 118,
 100. om G²G³ Ghuaire C27 EG 118,
 101. fiele C27 Eorp EG 118 uairsan C27,
 102. mead sine C27 mheudsa EG 118 céadtha G²G³ luaidhiom EG 118
 (C27) céada EG 118 EG 149 (N),
 103. bile so EG 118 bhile N a bheith a nuaithe EG118 Ta an
 baile sa faoi lein o deag sé uainne C27,
 104. acht om EG 149 sgurim EG 118 EG 149 G³ éagnaighim EG 118
 éagnam G²G³ thuamba EG 118 is sgurfadh da sgealaidh 7 eagnair
 a tuama C27,
 105. doiligh EG 118 dolaidh G³ céada N céadtha G²G³ ta G²G³ EG 118
 C27,

dolaigh don chléir, don treith is don uasal,
 dolaigh don phréalaid fhéachadh i n-uachtar,
 ar charraig a' léighinn is é féin dá fuascail, -
 maraí na dtréad fon droichead-sa ó thuaidh é.

110. Tá Lúcas Ó Raghallaigh 'na dhiaidh go gruama,
 scathfaire céillí an deaghchroidhe shuaimhnigh,
 nach maireann faoi an ghréin 's nár éag, fear fuath' dhó;
 Tomás faoi léan is chan a' laghdú an fhuachais,
 is Ambrós d'fhéad gach léighinn 'fhagháil uadh-san;
115. Barraigh na dtréan chuireadh "game" ar shluaightibh,
 agus Uilliam a' deagmhac séimhghlan stuama,
 a bhfuil fearamhlacht is scéimh is sean le subháilce ann,
 a' charthannacht 's an fhéile 's a' déirc ó Ghuaire.
 Tá Maly 's a deaghchlann 'dréim fon ghruaim-se
120. agus toradh gach déise dá raibh a ngaol fon chruaich-se,
 'g osnaigh 's a' géarghol, 'réabadh a nuabhas,

106. gur C27 doiligh EG 118 uaisle C27 uasail EG 118,
 107. gur C27 phréalaid G^2G^3 do na perlaidh feacaidh C27
 féachaidh G^2G^3 (EG 118),
 108. ar om C27 fuasgailt EG 118 fhúasgail EG 149 G^2G^3 fuasghal C27,
 109. maraigh N C27 EG 149 (EG 118) mairigh G^2G^3 ttroiththead so
 EG 118 thuaithe EG 118,
 110. Tá om EG 149 Lucas EG 118 Raighailligh C27 (G^2G^3) dhiaidh
om C27 gruamhá EG 118,
 111. scafaire EG 118 shúaimhneach G^3 suamhnigh C27 EG 149 (G^2)
 suaibhneach EG 118,
 112. ni mhirionn C27 eig EG 118 dó G^2G^3 ,
 113. Tomás EG 118 chann N EG 149 'sní EG118 laghdadh $G^2(G^3)$
 fhuadhachais N EG 149 fhúachais G^3 (EG 118),
 114. om C27 a d'fhéad G^2G^3 (EG 118) leigheann EG 118 G^2G^3
 d'faghail EG 118, uath EG 118,
 115. ttread EG 118 a chuirfeadh G^2 gaimh EG 118 gáim NG^2 sluaighte
 EG 118,
 116. an mac C27 saormhac G^2G^3 séamh EG 118 seimh glan C27,
 117. a om C27 sgeimh is lein C27 re EG 118,
 118. 'bhfuil carthannacht na feile 'sa deirc o Guaire an C27 a
 carrthannacht 'sa fheile 'sa dheirc EG 118,
 119. Maluigh $G^2(G^3)$ dream EG118 gruamsa C27 ngruaim so EG 118,
 120. om G^2G^3 dheise EG 118 do raidh ngaol EG 118 a raibh C27
 cruachso EG 118,
 121. ag osnaigh EG 118 G^3 raebadh N rabadh C27 nuathbhas EG 118
 núathfáis G^3 nuadhbhass EG 149 N C27 G^2 ,

fo phearsa don chléir mo léan 'bheith i n-uaighe.
 Acht is móide dá bhfoighid má ghéillid an uair-se
 do scriptúiribh Dé a bhfuil a' céasadh cruaidh ann,
 125. mar a n-abair Sé féin nach bhfuil tréan nó truaghán,
 impire, rēx nó cléir dá chumhachtaighe,
 bochta nó saidhbhir nó rogha bhan uasal,
 leinibh, mic léighinn, nó aon dá gcualaidh,
 nach gcaithfidh 'dhol a mhéadú na cré 's dá fuaradh.

130. D'imigh Aserus is Nero an chruadhchroidhe,
 d'imigh Mordaceus is Éastar d'fhuascaill,
 Nebuchadnesar tar éis gach uabhair,
 Abednego is Sadrach is Mesach uasal,
 is Pharaoh gan chéill chuaidh i mbéal Mara Ruaidhe,
 135. agus Alastran tréitheach dár ghéill gach cuan dō.
 Acht ní hiad sin a chréachtghoin a' chléir nó na tuataigh,

-
122. fa an C27 a bheith EG 118 bheith ag an éag fo chuaisne G^2G^3
 mo lein ta nuaigh C27 uaithe EG 118,
 123. anuarsa C27,
 124. do om C27 scriptuibh EG 118 chéasadh EG 118 cruaidhe
 N C27 EG 149,
 125. truaghín N EG149 truaighan C27 truaghain EG 118 truaighghéin
 $G^3(G^2)$,
 126. Impeare N EG 149 réx N G^2G^3 rex EG 118,
 127. om C27 EG 149 bocht EG118 roghadh EG118 na rogh ban G^3 ban G^2
 bean uasail EG 118,
 128. leinbh EG 118 mhic C27 EG 118 ccuallaigh C27 ccúallaigh N,
 129. ccaithfidhe dol EG 118 dol C27 mheadadh N méadamh G^2 ,
 130. Asuerus N EG 118 d'imigh EG 118 cruadhchroidhí C27
 chrúaidhchroidhe G^2G^3 ,
 131. Mardceus EG 118 Hordecels C27 Euster EG 118 Eastair N
 d'fuastaidh C27,
 132. Hebuchadneser EG 118 uathbhair EG 118 uadhbhair NG^2 ,
 133. om C27 d'imigh Abednego EG 118 Sedra EG 149N Seidreach
 EG 118 Mesant N EG 149 Meséac EG 118,
 134. pharoh EG 118 (C27) gach choill EG 149 gach chéill N i
 om EG 118 ruaidh C27,
 135. is EG 118 tréightheach G^2G^3 ,
 136. acht ní heid nach an cleir bhe beireadh is tuataidhí C27 acht
 om G^2G^3 chreachtghoin N EG 149 (EG 118) tuatridh N EG 149
 $G^3(G^2)$,

acht a' stiobhard a ghéill do Mhac Dé na n-uile
chumhachtaigh -

a' tAthair Philio Ó Raghallaigh thug céad anam suas leis,
nach bhfágobhadh teach dá laghad ina réim gan a gcuartú,

140. 'teagasc briathra Dé do gach aon lag is luath dhiobh,
ar eagla dhol le Béilsí aon réalt dona huanaibh -

'cur Lucifer as feidhm lena bhéal beannaithe buadha.
Acht anois ó chuaidh a dh'éag 's gur léan linn a luadh-sin,
nó go gcruinnigheam chun a' tsleibhe 'na dhiadú leis a'
mbuabhall,

145. beannacht ó shíol Éabha dá réiteach chun suaimhnis,
beannacht Eaglais Dé is na céire go Luan leis,
beannacht óna ghaol ar gach taobh, deas is tuaidh, leis,
go flaitheas rí na néall má tá feidhm aige ar fhuascail.

137. an EG 118 stiobhard N diobart a gaol do mac De uile
cuimhachtaigh C27 chumhachta G³,
138. Is e maighister O Rairighallaigh C27 an tAthair EG 118
thug ceada leis C27,
139. tac C27 bhfáigfeadh G³(G²) laeghad II EG 149 da leagadh C27
ccúartadh G² cuirteadh C27,
140. ag teagasg G³ briathar G²G³ brathra C27 lag luan doibh C27,
141. dol G²G³ ar dhol EG 118 air eagla dreis air mhac Dé
anuairsin C27 Belsí N EG 149 an réalt N EG 149,
142. sic EG 118 cuir N EG 149 ag cur G²G³ re na EG 118
bannaigh buidh C27 beannaigh Lsí,
143. a om deag EG 118 Luathsan EG 118 Lúadhsan G²G³
loidhsin C27,
144. ccruinnioghm N EG 149 ccruinnigh C27 ccruinnighim G³
an a tsleibhe EG 118 mbuadhbal EG 118,
145. raetach EG 118 réidhteach G³ Ébha N EG 118 chum
suaibhneas EG 118,
146. na om C27 buan C27 G³,
147. óna Gaodhail G²G³ ghael N ghail C27 ar thaobh EG 118
tuath EG 118 EG 149 C27 G²(G³),
148. na ndúil EG 118 feithim EG 149 fhuasgailt G²G³, Amen
add G³,

Aois Mhic na Maighdine do creachtnaigheadh fo choirrthibh
shíol Ádhamh,

150. míle, seacht gcéad a sé is dhá hocht d'fhéarr barr,
go dol don Athair Raghallaigh i gcre is go dtagaidh
arís slán,
go cruinniú lá an tsleibhe 's a thréada 'na thimcheall le
grád.

149. aos EG 118 maighdeana G^2G^3 creanadh EG 118 creachtnadh G^2
creachtnughadh N EG 149 creachtnuigheadh G^3 fa
choirrthibh EG 118 G^2G^3 ,
150. a da hocht EG 118 dearbhair EG 118 a dh'fhearbárr G^2G^3 ,
151. ris slán EG 118,
152. cruinneadh G^2 cruinn N cruinn la EG 149 cruinn ean an
EG 118 ann a chruinnigh G^3 lá'n G^2G^3 . thimchiall
N EG 149,
- 148-152. Beanacht go Flaistheas mhac De gach hair leis.
Aos mhic De rethir na corthaidh do shíol Ebha
míle seacht gcéad se is hocht dhfearbair
dol don athair Raighallaigh i gcre is go digidh
slán go cruinneadh lá an tsleibhe sa thredaibh
na thimciol. §27.

IS CLAOIDHTE CHUIR ÁDHAINH RENA CHLAINNAIBH.

1. Is claoidhte chuir Ádhanh rena chlannaibh
fa bhriseadh na haithne i ngairdín Éadain,
nó go dtáinig mac an Athar bheannaithe
's gur fhuascail as ceannaid síol Éabha.
5. Fuascailt shíol Éabha tar éis na deamhain do chlaoi,
agus ionad na gcréacht le géarairm gonta ina chlí;
cia d'fhuilleonadh an méid-se 's gan é 'bheith coirtheach
san ngíonh
acht an mac-sa leis féin ? - is féachaidh anacair íosa.

FOINSÍ : 23 D 13 p 60, LN 38 p 113, Liv^{II} p 8, EG 162 p 80,
CILL p 160, MUR 13 p 356, G³ p 233, G⁵ p 13.

Lsí EILE: LN 82 p 147, LN 227 p 51, 3 B 39 p 177,
COYLE S 30.

CSCRÍ : An fear céadna \overline{cc} D13 MUR 13 (.1. Mac Cuarta)
Seumas Mac Cuarta \overline{cct} . An Dán Breac 7c. LN 38,
Seumas Mac Cuarta EG 162,
An Dán Breac Mac Cuarta \overline{cct} . G³,
An Dán Breac by James Courtney G⁵.

-
1. claoite Liv^{II} Cill claoidhte an fear Adhanha G³(G⁵) chur Cill
le na Liv^{II} G³G⁵ clannaibh D13 Liv^{II} Cill chláonuibh G³G⁵,
2. ag briseadh G³G⁵ haithne Cill ngairdín D 13 Edain(?) D 13
Eadain Liv^{II} EG 162 Cill Édon LN 38 Éden G³G⁵,
3. ná go G³ ttannic Liv^{II} Cill athara G⁵G³ LN 38 Liv^{II}
bheannaighthe Lsí ach bheanúighe Cill,
4. a dfuasgail G³G⁵ peannaoid D 13 ceannaoid LN 38 G³G⁵
peanaid Liv^{II} Cill ceannaoid EG 162 Eabha D 13 Cill Liv^{II},
5. a dfuasgail síol G³G⁵ Eabha Liv^{II} Cill Ébh D 13 chlaoidh Cill
G³G⁵,
6. as G³G⁵ re géur arn gointe ann a chlí G³G⁵ arn Liv^{II} X
gonnta ina clí D 13 na chlí Liv^{II},
7. dfuilleanadh Cill Liv^{II} ceadsa Liv^{II} Cill dfuilingeochadh G³
dfuilingfeadh G⁵ néid sin G³G⁵ coirtheach G⁵(G³) sa Liv^{II} Cill,
8. acht a Liv^{II} et feach ar Cill féuchanaois G³G⁵ anshocair D 13,

- Íosa 's a naomhmháthair Muire,
 10. díis a bheir sinne go Párrthas,
 do shaor sinn ó dhíantaibh na teineadh,
 is ón mír sin do hitheadh le hÁdhanh.

- An mír-se fuair Ádhanh, mo chrádh nár bh'abhaill gan ubhaill,
 far thuiteadar cách fá smál ins na beacaidhíbh ar dtús,
 15. acht an inghean do shliocht Dháibhí, an ardríalt sholais
 gan smúid,
 bheir sinne 'leith slán ó ghárdaibh na ndeamhan dá dúthaigh.

- Dúthaigh ina bhfoillsighthear na naoi ngrádh,
 dúthaigh na fáilte ar neamh na naomh;
 dúthaigh gan ghorta, dúthaigh gan fhuacht;
 20 dúthaigh gan ghruain nó tocht ar aon.

9. Anacáir Íosa sa G^3G^5 (MUR 13) matharLiv^{III} naomhmaighdion MUR 13,
 10. díos do bheir Liv^{II} Cill an díis do bheir $G^3(G^5)$ Patharas Cill
 Párrthas slán MUR 13,
 11. agus shaor sin CILL 'sdo sháor sinne ó dhíantaidh G^3G^5 go
 saorugh sibh MUR 13 sinne Liv^{II} tineadh Liv^{II} tinne Cill,
 12. fon mhír sin $G^5(G^3)$ ngreidhm MUR 13 mírsí Liv^{II} (CILL)
 hiothadh Liv^{II} Cill re CILL Liv^{II} hÁdhanha G^3 hAdhamhe CILL,
 13. mhír D 13 fuair Liv^{II} an mír a d'úaidh G^3 an mír a d'ith G^5
 d'ith MUR 13 nachar bhabhal Liv^{II} (CILL) nach abhall G^3 mar
 blaiseadh an tuball MUR 13 gur abhall G^5 úil G^3G^5
 ubhall Liv^{II} uabhaill Cill,
 14. sul far G^3G^5 fath ar Liv^{II} CILL faoi LN 38 Liv^{II} G^3G^5 EG 162
 na beacaidh LN 38 ann sna beacaidhíbh D 13 an pheacaidh CILL
 Liv^{II} G^3G^5 ttúis Cill,
 15. acht as LN 38 EG 162 MUR 13 a ingean D 13 an om ard réult
 G^3G^5 an ardfhlaith Liv^{II} CILL solas Liv^{II} shollas CILL,
 16. gheibh sinne Liv^{II} (CILL) le slán Liv^{II} lei EG 162 go
 garduibh Liv^{II} ghárdaoibh D 13 gharda Cill do D 13
 dúithche Cill na dún MUR 13 Go ttugaidh tú failte dhúinn
 measg ghárdaibh na naingiol ann do dhúithche $G^3(G^5)$,
 17. dúithche CILL MUR 13 G^3G^5 an bhfoillsighther Liv^{II}
 bhfoillseachar G^3G^5 ,
 19. fhúath LN 38 EG 162 G^3G^5 ,
 20. gan tocht ar G^3G^5 gan tocht gan ghruain MUR 13,

Gan tocht ar aon, gan cíos, gan cogadh nó fuath,
 acht cōra ghlan aingeal gach taobh nach maireann a luach,
 ag moladh an Rí le naomhtar neamh is gach tuaith,
 is thug cabhair dár shiolaigh ó Naol len' astar anuas.

25. Anuas ó neamh do thug an Rí
 an tslat do Mhaoise 's a' dá chlár,
 ler tharraing an pobal collaí Críostann
 trasna tríd an nhuir shleamhain slán.

Mar do thug slán ón lánmhuir an pobal-sa Dé,

30. 's gur leig sluagh Pháro 'bháthadh 'bhí ag imtheacht 'na ndiaidh
 guidheamaoid athair na ngrás is ceann urra don ghréin,
 's go dtuga sé fáilte i neasc ghárda na nAingeal dúinn saor.

21. chíos LN 38 Liv^{II} CILL G³G⁵ chogadh CILL EG 162 G³G⁵ gan
 fhúath G³G⁵ gan fuath CILL,
 22. coradh D 13 cora LN 38 corra glan áol Liv^{II} corra glan aol
 CILL cathraigh glan G³ (G⁵) ainghiol D 13 air gach tábh G³G⁵
 taobh Liv^{II} EG 162 lúadh G³ lúath G⁵ 's go maireann G³G⁵
 23. re G³ neach as gach tuaith D 13 LN 38 EG 162 (CILL) neach
 os gach tuaigh Liv^{II} cuan MUR 13 neamh leis gach úair G³
 neamh úadh gach túaith G³,
 24. is om CILL Liv^{II} cabhar D 13 Liv^{II} 's do thug amharc do
 Mháoise tráth tháinic air asdar anúas G³G⁵ do shiol
 Ébha ag teacht an aisdear MUR 13,
 25. riogh Liv^{II} righ Lsí eile,
 26. Mhaois 7 a dá D 13 7 dhá chlár G³G⁵ tslacht Liv^{II},
 27. le gur tharraing G³G⁵ poball Lsí collaidh Lsí Críost Liv^{II}
 Críosta CILL poball tarsna tríd / G³(G⁵),
 28. tarsna Liv^{II} thríd D 13 an muir sleamhuin slán D 13
 CILL (Liv^{II}) an nhuir Liv^{II} fríd EG 162 / an muir
 rúadh, sleamhain slán G³(G⁵) muir slím MUR 13,
 29. chuir slán D 13 an om poball mhic Dé G³G⁵ a' CILL Liv^{II} pobal
 Lsí,
 30. lig CILL Liv^{II} léig sé G³G⁵ Pháron D 13 a bháthamh G³G⁵
 bhathughadh CILL Liv^{II} gimtheacht G³G⁵ dh'ineacht Liv^{II} ,
 dhiaigh CILL,
 31. guidhmuid Liv^{II} guidheamuid CILL guidhiomsa G³G⁵ athar Liv^{II}
 ngrása os sé ceann G³(G⁵) urruid MUR 13 ngriain G³ ngréin G⁵,
 32. 's om Liv^{II} G³G⁵ ttugaidh Liv^{II} G³G⁵ i om CILL G³G⁵ dhuinn
 Liv^{II} dúinn féin G³G⁵,

- Go saora tú sinn ar na holcaibh,
 a mhic a shíolaigh ón fhocal Dhiadha;
 35 's nár leigídh tú dhúinn luighe sna lochtaibh,
 ar eagla a bheith i ndochar ag diabhaibh.

- Atá an diabhal i láthair gach lá ag tolladh mo chlí,
 do mo tharraing do ghnáth as grása chum beacaidh 'na líbn;
 is ó theagaimh na náimhde gránna bochta dár gclaoi,
 40. agramaoid oáirt ar bhainríoghain chothaithe na naomh.

Cothú na naomh do ní Muire,
 an ríoghan is glaine don mbantracht;
 's nach deachaidh aoinneach go tigh nimhe
 nó go rug síse an nac i n-am cheart.

-
33. saoradh thú D13 saora Liv^{II} saoradh LN38 EG 162 Cill saoraidh
 G³G⁵ MUR 13 sinne G³G⁵ ó na Liv^{II} G³G⁵
34. do síoladh MUR 13 a mhic a tháinig o'n bhfocal G³G⁵ diadha Cill
35. luídh D 13 duinne Cill dhuine Liv^{II} 's na léig dhúinn tuitior
 ann sna lochtaibh G³G⁵ luígh rís ansna Liv^{II} (CILL)
36. a om CILL EG 162 G³G⁵ i om Liv^{II}G⁵ d'eagla G³G⁵ diabhaluibh
 CILL na díabhaill G³G⁵,
37. Tá'n díabhal G³G⁵ Ta diabh³ Cill (Liv^{II}) díabhal gránna MUR 13
 gach tráth G³G⁵ ar cclí CILL,
38. go no Liv^{II} dar tt. CILL MUR 13 dom' G³ a ngnáth Liv^{II} (CILL)
 grásaibh G³G⁵ ann a líon LN 38,
39. theagaibh D 13 acht o theagmhaidh mo G³G⁵ thaigaimh Liv^{II} (CILL)
 theagaimh LN38 EG 162 naimhdibh Liv^{II} CILL namhuid dana
 MUR 13 grádh na mbochtaibh dá ccláoidh G³G⁵
40. agramain Liv^{II} CILL agramuid G⁵ bhánruighean G³ part Liv^{II}
 chothaigh Lsí ar Mhaire banaitra Dé Bhí MUR 13, naoimh G³,
41. cothadh Liv^{II} do ghnídh G³G⁵,
42. an om ríoghan Liv^{II} ríogain Cill EG 162 G³G⁵,
43. 's om D 13 sna Cill ndeachaidh G³G⁵ einneach D 13 aon neach
 Liv^{II} CILL (G³G⁵)
 éin neach EG162 teach LN38 EG162 G³G⁵
 neimhe G⁵
44. no gur Cill G³G⁵ ach gur Liv^{II} an om G³G⁵ san am EG 162
 CILL G³G⁵ ceart G³G⁵,

45. Budh cheart an t-am do bhainríoghan chathrach na ndúl,
 an mac-sa do shanntú anall gan oheacadh gan drúis,
 le dtug as geall gach dream a bhí ciontach san ubhail,
 's a bhfuascailt ó dheamhnaibh damnaidh taithleach an tnúth.

Tnúth do rinne Lucifer le Dia,

50. olc a chuaidh ariamh dár ghlac a sheilbh -
 'bheith i ndorchadas a' gol gan bhiadh,
 i nduinsion na bolan thíos fo fheirg.

I bhfeirg 's i bhfióch, i bolantaidhíbh teas agus fuacht,
 an eagla 's an íota a' gríosadh gorta agus fuath;

55. fa chogadh go síorraí i n-íochtar Ifrinn ó thuaidh,
 gan amharc ar Chríost arís nó teachtaireacht uaidh.

45. rócheart G^3G^5 ceart EG 162 banríoghan fhlaithreas MUR13
 chathraigh G^3G^5 chathreach D13 ndúl Liv^{II} G^3G^5 ,
46. mac sin G^3G^5 shantadh Liv^{II} CILL 'nall CILL G^3G^5 dar
 ccabhradh MUR 13,
47. go ttug sé G^3G^5 a om Liv^{II} coirtheach fan úbhall G^3
 cuirtheach G^3 ,
48. 'sa bhfuascailt Liv^{II} LN 38 EG 162 (CILL D13) dar sáoradh air
 G^3 dar sáorughadh air G^5 deamhnuibh damnaidh D 13 dheamhnuibh
 deamhnaidh LN^{II} CILL LN 38 EG 162 dheamhnaibh damanta $G^3(G^5)$
 dheamhnuibh deamhanda damanta MUR^{II} taithleach D13 toilthac
 Liv^{II} tailteach CILL bhí toilteach G^3G^5 ,
49. An tnúth rinne G^3G^5 Luchifear Liv^{II},
50. ariamh G^3 ,
51. a bheith EG 162 G^3G^5 i om G^3G^5 ag gol G^3G^5 a om Liv^{II} guil CILL,
52. shíos Lsí sa nduinnsiún G^5 dúinsiún LN 38 faoi LN 38
 EG 16 2 G^5 (G^3)
53. bpíantaidhíbh D 13 bpíantaidh Liv^{II} (CILL) a bpríosun G^3G^5
 bpíantaibh EG 162 fúacht G^5 ,
54. sa n-íot G^3 san íocht G^5 (CILL) a bolantaigh gorta $G^3(G^5)$
 a om Liv^{II} gort CILL,
55. 's a ccogadh go síorrthuigh G^3G^5 síoraidh Liv^{II} Aifirinn Liv^{II}
 thuaidh Liv^{II} thúaidh G^5 ,
56. Chríosa a choidhche no $G^3(G^5)$ úadh EG 162 G^3G^5 (Liv^{II}),

Gan teachtaireacht ó chathraigh na n-ord
 'teacht dá gcómhair le beannú Dia;
 gan grása aithrí ar fagháil dóibh -
 60. is mairg níos nó do leanfadh an rian. .

Mairg a thriallfadh an rian-sa, seasamh nach cóir,
 's a bheith 'bpríosún na boian fo chian ag screadaigh
 go deoidh,
 acht imtheacht nar d'iarr an triar Marc, Matamh agus Eoin -
 aitheanta Dia do riar is texannaibh Póil.

65. Texanna Póil agus na n-aostal,
 fuaradar an Eaglais ón Phāoa;
 lean briathra na suibhisceal is Pheadair,
 ós iad a fuair taisoeánadh na páise.

-
57. teachtaire Liv^{II} CILL chathair G³G⁵,
 58. ccóir Lsí ach a theacht 'nna ccómhair re beannacht Dé G³
 a theacht na gcabhair re beannacht Dé G³ a teacht LN38
 beannadh Dé CILL (Liv^{II})
 59. aithrige Lsí 's gan ghrása G²G³ grasda na haithrige Liv^{II} (CILL
 grása CILL faghail Liv^{II},
 60. mhó D 13 nís Liv^{II} mó nach leanfadh G³G⁵ nísá nó EG 162
 riaghail LN 38 Liv^{II} CILL G³G⁵,
 61. As mairg LN 38 EG 162 Is mairg a thréigfeadh an riaghailé sí
 's nach seasadh donnídh a bheadh cóir G³G⁵ a thrialladh an
 riaghail-sa Liv^{II} (CILL) sheasamh EG 162,
 62. 's gan a bheith bpríosún G³G⁵ fa Liv^{II} fuigh G³G⁵ sgreadfaigh
 Liv^{II} CILL,
 63. a d'iarr G⁵ ac imchias Liv^{II} Math Liv^{II} CILL Matha, Marcuis a's
 Eoin G³G⁵,
 64. aitheantadha Liv^{II} agus aitheanta Dé G³G⁵ texannaibh Póil D13
 texannaibh Phóil LN 38 teaxanna Phóil Liv^{II} CILL agus
 textaibh naomh Póil G³G⁵,
 65. texanna Póil₇ D13 teaxannaibh Phóil is Liv^{II} CILL textaibh
 Naomh Póil G⁵ textaibh Phóil G³ n-abstail G³G⁵ neasbul LN^{II},
 CILL,
 66. a fuair G³G⁵ bpápa G³G⁵,
 67. léigh briathra Éoghain soisgealaidh 7 Pheadair G⁵(G³)
 briathara CILL suibhsgeal D13 suibhsgeal LN38 suibhsgeal
 Liv^{II} seabhsgeal EG 162,
 68. a om Liv^{II},

Taispeánadh na páise i láthair agus fochmaid an tsluaigh,
 70. is allas a' ghairdín a' cur frasaí fola dá ghruaidh,
 tarraing na lámh le cnáib ar cholamhna cruaidh,
 agus sparradh na dtairngí i gclár ghil 'ochta le fuath.

Le fuath cuireadh na tairngí maola
 ina gcúig chroidhe caomhthúla an mhic-se;
 75. 's is amhlaidh cuireadh an coróin spíona,
 ar a raibh na mílte do dheilg nimhe.

Faobhar na ndealg agus fearg na sleighe ina thaobh
 cuireadh leis an dall go teann chum dochair 'na chlí;
 na mílte lucht marbhtha is arm chum gonta ó gach aon,
 80. 's na sciúrsaí garbha, dearg ón gcorcairfhuil Rí.

69. fochmad Liv^{II} fochmaoid LN38 EG 162 fachmuid G³G⁵,
 70. agus CILL (Liv^{II}) an G³G⁵ chur na G³G⁵ a om chuir frasa Liv^{II}
 CILL frasaigh Lsí eile,
 71. taraing D 13 a lámh re G³G⁵ lamhbh CILL cholamhnuibh LN38
 EG 162 Liv^{II}, cholunnaibh G³(G⁵) colamhain chruaigh CILL,
 72. ttairngidh D 13 Liv^{II} máolsgoith na dtairngidh G³G⁵ gil CILL
 uchta EG 162 G³G⁵,
 73. Is le fuath Liv^{II} CILL tairngaidh G³,
 74. in om a ccúig EG 162 G³G⁵ cáola cáomhthala G⁵ cáola cáoitheamhla
 G³ caomhthúla om Liv^{II} CILL mhic sin Liv^{II} CILL,
 75. 's om G³G⁵ do cuireadh LN38 CILL Liv^{II} G³G⁵ cuireadh om EG162
 choróin EG 162 CILL Liv^{II} spíne EG162 Liv^{II} cuireadh air coróin
 G³G⁵,
 76. do om CILL Liv^{II} dealg CILL,
 77. sleadha D13 sleithe CILL sleighe Liv^{II} LN 38 EG162 sleagha
 G³ sleaghte G⁵,
 78. a cuireadh LN 38 do cuireadh EG 162 G³G⁵ dochar Liv^{II} chle G³,
 79. chan gontha gach áon Liv^{II} a ghointe ag gach áon G³G⁵
 marbha dearga on gcorcur fhuil ríogh CILL,
 80. deargh D13 dearg EG 162 dearga Liv^{II} LN38 CILL G³G⁵
 rígh G³G⁵,

Corcairfhuil uasal Rí nearna
 ag tréatuir fan talamh dhá dórtadh;
 an t-Athair síorraí anuas dá n-amharc
 's ag éisteacht re hanaoibh na hóighe.

85. Anaobh na hóighe, budh deorach tuirseach a díol,
 ag amharc a hóigimhic 'na spóltaí ag deamhain dá chlaói;
 's ag umhladh dá dheoin faoi ordú Phiolóid do bhí,
 agus Iúdas na póige ag treorú na feille le fíoch.

Is le fíoch a fuair íosa gan toirneasc

90. bhinegar is domlas i riocht fíona,
 ar chrann na croiche mar gach dairbheas -
 budh leor a sheirbhe chum cosc íota.

81. úasail LN38 EG 162 Liv^{II} an rígh neamhdha G³G⁵ nimhe Liv^{II}
 néamha EG 162 neamhdha LN38,
 82. tréatúirigh G³G⁵ créatuir EG162 dá Liv^{II} LN38 EG162 G³G⁵,
 83. 's an t-athair síorrthugh núas dá G³G⁵ núas EG 162,
 84. is aig LN 38 's om G³G⁵ le EG 162 Liv^{II} G³G⁵ 's ag om
 dh'easdeacht Liv^{II} hanaibh Liv^{II},
 85. budh treorach tuirsi a díol Liv^{II} CILL hóighe, is brónach
 tuirseach do bhí G³(G⁵) ba EG 162,
 86. mheic na sooltaidh D 13 ag om dh'amharc Liv^{II} soollaidh Liv^{II}
 (CILL) ag faicsin a hóigimhac G³G⁵ chlaoidh Liv^{II} G³G⁵,
 87. umhladh D13 sa dumhladh Liv^{II} umhlughadh LN38 's om ag
 úmhaladh G³ ag úmhlughadh G⁵ órdaibh G³G⁵ ordadh Liv^{II} CILL
 a dhilaid Liv^{II} Phiolóid G³ do bhí G³G⁵,
 88. a om treoireadh Liv^{II} (CILL) na om G³G⁵ 'gus fíoch G³G⁵,
 89. is om G³G⁵ a om Liv^{II} toirmiosg D 13 Liv^{II}
 90. vinegar Liv^{II} LN 38 EG 162 G³ domblas D13 domlas
 Liv^{II} G³G⁵,
 91. croithche chum a ghearr bháis G³G⁵ dairbhios Liv^{II} dárbhios
 CILL,
 92. is ba leor LN 38 EG 162 íotan D13 coisg Liv^{II} (CILL)
 a íota EG 162 íota G³G⁵ egl62,

B'olc an cosc íota do Chríosta deoch nimhe an bháis,
's a chuid fola leis síos gach taobh 'na tuiltibh go
trácht;

95. cia d'fhuileonadh na pianta-sa is aobhneas neamha aige
ar fagháil

ar son an chinidh daonna 'shaoradh ón oheacadh rinn
Ádhamh?

Míle is seacht gcéad gan bhréig 'réir aithris na naomh
ó thuirling mac Dé i n-ucht maighdine 'cheannach an
tsaoghail;

fiche 's a trí déag don méid sin go ceart do bhí 'aois
an uair a d'fhulaing gach céasadh air féin chun ár
bpeacaidh do chlaoi.

93. Dob olc G^3G^5 a Liv^{II} CILL G^3 coisg CILL chríosa G^3G^5 ,
94. taoibh Liv^{II} air gach taobh G^3G^5 na thuilte G^3 na ttuilte
 Liv^{II} CILL G^5 ,
95. dfuilleana Liv^{II} dfuillingeadh CILL d'fulaingeachadh G^3
d'fulaingeachadh G^5 an phiansa LN38 EG 162 G^3G^5 CILL nimhe ag
air Liv^{II} neimhe G^3G^5 ag é air G^5 ,
96. daonda D 13 an cheanna dáonndha $G^3(G^5)$ chine EG 162
cineadh Liv^{II} daona Liv^{II} daone CILL a shaoradh LN38
dá saoradh air an ccoir a rinn $G^3(G^5)$
97. Míle 7 D 13 is om Liv^{II} CILL G^3G^5 do réir úghdar G^3
do réir aithris G^5 ,
98. thurlaing G^3G^5 Dé nbruinn maighdean a cheannach a' G^3G^5
a mbroin maighdine aig ceannac a tsaol CILL ceannach D13
cheannach Liv^{II} G^3G^5 naighdion Liv^{II} ,
99. an fithche G^3G^5 go om Liv^{II} CILL a aois CILL os ceart
a chur síos EG 162 is ceart a chur síos $G^3(G^5)$,
100. a om Liv^{II} chonn D13 chum Liv^{II} o d'fhulaing sé
céasadh air féin chum na peacaidh do chláoidh G^3G^5
o gur fhulaing EG 162 chláoidh Liv^{II} ,

'SÉ IS LÉIR LIOM UAIM.

(Séanas Mac Cuarta)

- 1 'Sé is léir lion uaim gurab oidhre ar Ghuaire,
 ar fhéile, ar uaisle, ar eolas,
 Mac Daéid nach gruana ar éisteacht duain,
 le n-éirigheann cruas chum cródhacht
- 5 Géagfhear suairc ban scéimh' ó thuaidh,
 gach maighre ar uaisle ar Éoghain:
 Lucht toghaidh gach sluaigh Brian léimneach is Tuathal,
 is Ó Féagain Luath nac Leontar.

(Aodh Mac Oireachtaigh)

- Ó Néill budh dual 'bheitn in' oidhre ar Ghuaire
- 10 bhéaradh buaidh gach comhraic:
 nó Gordun Rua da ngéillieadh sluaigh,
 d'imigh soir uainn ar bóchain.
- An cheatharn dhocht fhuar a mbionn ortha an ruaig,
 a chóir a bheith 'bualadh nó 'rómhar,
- 15 gā dtarraing anuas nar cheannphoirt sluaigh
 'n áitigh dhaoine uaisle Fódhla.

FOINSI : ADD¹ p 133b, MAL¹ L p.185

Cscri : Séamus Mhac Cuarta et Aodh Mhac

Gaoirreachtuige ee ADD¹, MAL¹

Séamus mac Cúarta agus Aodh mac

Giorachtaigh L.

-
- 1 UAIM ADD¹ MAL¹ áeidhre ADD¹ (MAL¹) áodhaire L,₁
 3 Dáeighid₁ ADD¹ (MAL¹) Deaghaig L, éisdacht L MAL¹ dúann L,
 4 sic MAL¹ n-éirighean ADD¹ n-eirghin L,
 5 suarc L bean sgeimhe L ban sgeimhe MAL¹ thúath₁ L,
 6 maeire ADD¹ maoghre L maeidhre MAL¹ air Éogain ADD¹ MAL^F
 7 táeghaidh ADD¹ (MAL¹) traoghadh L slúagh L Túthal ADD¹
 8 Feagan ADD¹ L Féagan₁ MAL¹,₁
 9 badh ADD¹ áeidhre ADD¹ (MAL¹) aoghaire L,
 10 búadh L camhraic MAL¹ (L)
 11 Górdun Rúadh ADD¹ (MAL¹) ngéilligh MAL¹ sluaigh MAL¹ Gordon L
 12 d'iomaiigh soir uainn L ar om MAL¹ bochna L,
 13 chearnna ADD¹ an om cearnna L ar om cheirne MAL¹ fuair ADD¹
 orrann ruag L orthadh MAL¹
 15 ga dtarraing ADD¹ go dtarraing MAL¹ cheannpurt ADD¹ cheannp^t
 MAL¹ cheannfirt L sluaigh L,
 16 anait L naitigh MAL¹ (ADD¹)

(Mac C)

Nach cunasach dhóibh, 's gan cuidiú cá gcómhair,

'bheith 'gcogadh gach l̄o le ríghthe?

's gurab iomdha neart slóigh a cailleadh dár bpór,

20 's gan duine 'theacht beo as gach trí dhíobh.

Níl ach ceathrar ag Eoghan chum scaite sa ngleo,

's gurab ortha bhios tóir na dtiorthann;

fir Shacsan 'na ndeoidh 's gach aturnaigh 's mó

chum na haicme-se 'chlódh, 's nár chríochnaigh.

(Mac O)

25 Níl cumas ag Eoghan le Billy 's a snlóigh,

muna ngoide sé bó nó caora;

's beich a' cheathrar 'na bhfeoil ag Gallaibh go fóill,

'n áitigh a gceoil 's a n-éaibhnis.

Ní raibh siad sa tóir a' bascadh go leor,

30 acht macnaidh na seod ri Séamas:

cha stopann siad slóigh acht 'seachnadh na ród

'déanamh sladan ar chró gach iocai.

17 cuideamh da ccóir ADD¹ MAL¹ (L),

18 ríoghtha ADD¹,

19 iomgach MAL¹ a'om MAL¹ cailliugh ADD¹ MAL¹

20 tír MAL¹,

21 ceathrar ADD¹ ceathrar MAL¹ age ADD¹ (MAL¹) sgate L
ghleo₁ L MAL¹

22 orra L (MAL¹) tóir L,

23 Shaxon ADD¹ (MAL¹) Shagson L atuirnidh ADD¹ (MAL¹)

24 chlaio L chlo MAL¹ chríochnaid ADD¹ chríochnuidh MAL¹,

25 ag om ADD¹ aige MAL¹ le bpíle se slóigh ADD¹ (MAL¹) shloighe
MAL¹ sa shloighte L,

26 mar MAL¹ nguidise ADD¹ mur ngíodagh se L caothra MAL¹,

27 's om ADD¹ beaigh MAL¹ chearthar ADD¹ ceithrar L, aige ADD¹,
MAL¹

28 a naitidh MAL¹ L nibhnis ADD¹ MAL¹ cceol L,

29 síod ADD¹ sa ród ar basgadh L MAL¹,

30 macnaidh MAL¹ ADD¹ macnaoi L Síomus ADD¹ (MAL¹) ríog Semus L,

31 slóighte ach a seachnadh na ríod L ach ADD¹,

32 tteanamh ADD¹ (MAL¹) sla ar chrodh L chré MAL¹
iocaidh MAL¹ ADD¹ (L),

(Mac C) /

'S a bhuachaillí an tsléibhe, cuicich le chéile,
 is coinnich mur ndaingneach uaignis;
 35 go dtiocfaidh na Gaodhail le guidhe na cléire
 ar thonnaibh i gcéin gár bhfuascailt.
 Leanaigíoch béasa ghaile Chlann Daéid
 is cluinídh síol Néill mur dtuairisc:
 go mba cumasach tréitheach curaidhíbh a' tséin
 40 'theacht chugainn le céim go cuailgne.

(Mac O)

Bodaigh gan chéill ag imeacht i ctreās,
 dá gcur i gcéim daoine uaisle;
 's an iomacaigh bréag dá chumadh 'na ndiaidh
 mar gheall ar mhéadú duaise.
 45 Is iongnadh liom féin is é tuigseach i gcéill
 nach dollamh é ar éigse 'n uachtar,
 nuair nár innis sé an chéim oudh cuibhe dá léithid -
 'bheith ag murt a dtréathra ar /sh/luaisde.

34 cuinidh mar naingneach ADD¹,
 35 go dtiocfaidh na Gaodhal le guidhe ADD¹,
 36 gur bhfuascailt ADD¹,
 37 leanaigidh síol Dtaéid ADD¹, ghoile ADD¹,
 38 mur dtuairéisc ADD¹,
 39 madh ADD¹ treigheach ADD¹ cuirraidhíbh ADD¹,
 40 Cumhaile ADD¹,
 41 boduighe ga ADD¹,
 42 ccuir ADD¹ daoine () ADD¹
 43 chumadh na ndealga ADD¹,
 44 mheadugh ADD¹,
 45 aonamh ADD¹,
 46 nach dollamh é ADD¹,
 47 do leithid ADD¹,
 48 aige ADD¹ ttreartha air Lúaisde ADD¹,

(Mac C)

Tá ceathrar gan fnuath dár gabhadh fo bnuaidh
 50 do sheonacaibh suaitnuidh is áille :-
 Eóghan gasta, bheir cuairt na n-aturnach uainn,
 'tabhairt astair is duais ó nāimhde:
 Brian barrúil is Tuathal, lucht scapaithe gach sluaigh,
 nach dtilleann ó chruas gach gábhaidh:
 55 go mba caithréimeach buan bhainfid carthannacht chruaidh
 as Gallaibh ó thuaidh dár gcáirde.

Mac O)

Tá ceathrar gan stuaim nach léaghann litir nó cuan
 do ghrogairí gruama gránna:-
 Eoghan bacach gan snuagh atá 'na p^heachach ar shluagh
 60 théid i bpollaibh, le luas na Galltacht:
 Brian bradach is Tuathal, lucht scapaithe gach sruain,
 nach dtig folláin ó shluagh na námhad:
 go mba fada is go mba buan a gheobhad toirtíní cruaidhe
 idir chailleacha(dh) Chuailgne agus Chathairlinn.

49 fhuadh ADD¹ dar ghabhadh ADD¹,
 50 suainaigh ADD¹,
 53 sgapaidih ADD¹,
 54 gabhuidhe ADD¹,
 55 go ma ADD¹ bhainfid ADD¹ cruadh (?) ADD¹,
 57 ceathrar ADD¹ léaghan ADD¹,
 58 da ghruagairridh ADD¹ grana ADD¹,
 59 snuath ADD¹,
 61 sruain ADD¹, sgapaidih ADD¹,
 62 fallainn ADD¹,
 63 go ma ADD¹ gheohad tuirtighnuidh ADD¹,
 64 eadra cailleachach Chumhaile et chathairlinn ADD¹.

XXxVII

IS FADA MÉ 'MO LUIGHE.

1 Is fada mé 'mo luighe i Lughaidh
 'mo scraiste brúite, mo mhíle crádh.
 Dúiscighidh na seabhaic lúthmhar',
 is iomcharaidh an t-úrmao i gcaol na gonámh.
 5 Dias is ochtar a theastaigh uaim-se,
 'tá 'na luighe go suaimhneach san mBaile Nua;
 mar a bhfuil Marghairéad is Ruaidhrí agus Brian,
 mo chuallaí -
 agus déantar uaigh dhamh ar ghar an triúir.

Foinsí : G² no 190 G³ p 249

Cscrí : Mairgneadh Shéamais Uí Cuarta é féin oct G³,

Here follows the very last song that
 ever James Courtney composed. The Earl
 of Louth had such a regard for him that,
 thro love and friendship, that he would
 not allow to have him interred amongst
 his ancestors in the graveyard of
 Newtown, near Slane, his proper burying
 place, but caused to have him buried
 in Louth Church yard just beside his
 own place of internment. G².

1 mo lugh G³ a lughadh G² a lúgha G³,
 2 brúighte Lsí,
 3 dúiscighidh Lsí lúthfar G³,
 4 iomcharaidh G³ iomraicidh G²,
 5 días Lsí Uaim G²,
 6 lugh Lsí,
 7 a om G³ Rúaidhrídh Lsí 7 Brian Lsí,
 8 uaighe Lsí,

Síntear síos mo thaobh le Ruaidhrí,
 10 mar a bhfuil mo chuallaí, Brian bán.
 Tá siad an dís ann, 'na luighe ar uaigneas,
 's cuir idir fuacht mé 'gus cor den gclár.
 Cha bhíonn Róis ann, nō'n dá Éadhmonn,
 agus ar son Mharghairéada, char chlaonaigh a páirt.
 15 Tá'n dá Bhríghid ann, le taobh a chéile,
 's cha bhíonn siad ag éad fá mo chur san áit.

 Is iomdha athchuinge a chuir mé scríobhtha
 '̄ mo ghaoltaí go dtí do pháirt:
 's ar ghrádh na buime a d'oil thú, 'Chríost,
 20 ós leat-sa an díotáil, nā hagair cáin.
 'Íosa mhilis, nā lóig-se uait iad,
 mar dhream an uabhair a chuaidh ort i dtréas;
 nó le bunadh ifrinn na ndrithleann gruama
 acht tabhair m'anam suas leat go Flaithneas Dé.

9 Ruaighridh G^2 ,
 10 chúallaídh se sin Brían bán G^3 ,
 11 agus tá siad G^2 ,
 12 's om G^2 tuaithe G^3 fuacht G^2 ,
 13 bhidheann G^3 ,
 14 a om G^2 ,
 17 aobhfuinne G^3 petition G^2 ,
 19 Chríosda G^3 ,
 20 heagair G^2 ,
 21 íad Lsí,
 22 Éadhmair G^3 uaibhir G^2 a chuaidh a dtréas G^3 ,
 23 Iffrinn G^2 ndroithleann G^3 ,
 24 Flaightheas G^3 ,

25 Is iomdha cúirt agus caisleán láidir
 'a raibh mé 'ráfladh 's ag déanamh spóirt.
 Acht má théighim go Flaithias, a Rí na ngrása,
 oé'r bh'fearr 'mo thámh mé, ná 'déanamh ceoil?
 Cha ndearna mé aithreachas ariamh mar 'chóir damh,
 30 acht ag déanamh ceoltaí ar feadh mo shaoghail.
 Acht, anois, ó tá mise tréithlag breoite,
 a Dhia, déan trócaire ar Shéamas Caoch.

25 acas G^2 ,
 27 théigheam G^3 Flaighthios Lsí rígh Lsí,
 28 no cumadh ceoil G^{3N} ,
 30 oanadh G^3 ,
 31 tréalag Lsí breoidhte G^2 .

XXXVIII.IS BUARThA CHUAIDH MO SHUANTAIDH.

Is buartha chuaidh no shuantaí(dh) 'réir dhamh,
 'nguaisbhroid 's gan fuascailt ó mo phéantaí;
 go dtáinig amhra fan am sin dom' fhéachain -
 an aisling chuir ceasnaí(dh) ar mo chéadfaidh,

5. 's do leag mise ar easbhaidh céille.

FOINSÍ : ^xMAL¹ (d) , ^x23 A 49 p 9, (L p 175)
^xLN 200 , ^xCAM 3085 p 27, E¹ p 129, ^xE¹ p 428,
^xG³ p 1 , G⁵ p 49, G⁷ p 40, ^xQUB 16,
^xLN 802 , 3 c 4 i (b) pp 7,10, Cill A 49 p 106.

CSCRÍ : Easlinn Dhall Mhacuart no Gailénadh
 air na moladh leis dall macuart A 49,
 Air na chumudh le túata gan chéill L,
 Eslin a Doill Uí Cuarta LN 200,
 Aisling an Daill Mhic Cuarta air chnoc síghe
 Iorruis Dúin Dómhnaill air ar chodail se mur
 fuair an leanan síghe E¹,
 Easling Seamus Mac Cuarta Cam 3085
 Aisling Shéamuis Uí Cuarta G³,
 Easlain Shéamuis Uí Neanta no Seamus Mhac Cúarta G⁵,
 Easlinn Shéumais Uí Neanta King of the Ulster
 Fairies and sometimes called Easlinn Shéumais
 Mhic Cúarta G⁷,
 Aislinn an Daorill Mhic Cuarta QUB 16,
 Aisling a Daill Mhic Cuarta LN 802.

-
1. Nach búaidheartha G³(G⁷E¹) béarthuig A 49 fuoidh A 49 fo
 LN 200 shuan LN 200 E¹G³ raeir MAL¹ aréar A 49 a reidhir
 LN 200 E¹ aréir G³ Cam 3085,
 2. a nguaisbhroid A 49 a nguais - G³QUB¹⁶ is mé nguais-
 bhruid E¹ nuadhbhruid LN 200 m'fuascailt ag aonneach E¹
 oma phaentaidh MAL¹ pheantuigh a 49 (G³) o phein LN 200
 pheintidh (AM 3085 (LN 802) phiantaidh QUB¹⁶,
 3. tteannaig amhradh fon A 49 mur dtainic amro san LN 200 mar
 dtáinic E¹ go om thanicc QUB¹⁶ ambhra G³ fa namsa CAM³⁰⁸⁵
 dho mfheachaint A 49 fheachaint LN 200 E¹G³ QUB¹⁶ LN 802
 (Cam 3085),
 4. ceasnaoi MAL¹ suigh neaslinn chur castadh ar mo chétadh
 A 49 an om eslin chur ceasnadh LN 200 easling a cur
 ceasnaidh Cam 3085 an om E¹
 5. 7 deaguigh me air asbhadh ceiladh A 49 's do leig sí
 mise Cam 3085 G³ agus d'fhaig né E¹ is d'fhaig sí mise
 QUB¹⁶,

Choidhch' feasta 's é mheasaim nach éirghim;

's mór m'eagla gur theastaigh mo thréathra

le faicsin thaispeánta na scéimhe.

Ins an oidhche 'air a thig saoradh ó mo néaltaí,

10. thig ríoghan na maothchroibh dom fhéachain -

'naoi ghasa ar thaoibh leapa do mo bhréagnadh

Chuir a caoinhlacaibh go fiorthabaidh ar gach taoibh diom

6. caoi MAL^I Cam 3085 LN 802 chithe feastadh A 49 ach festa LN 200 a chaidhche E¹ choidhche G³ a gaoiche QUB¹⁶ mheasam Cam 3085 QUB¹⁶ (LN 802) eirgheam MAL^I neighrim A49 neirighim LN 200 G³ neirighim Cam 3085 LN 802 éirgiom E¹
7. 7 is mór no chastadh gur heastuigh dho mo threarthadh A 49 is mór mo cheasnadh LN 200 is mor mo eagla CAM 3085 QUB¹⁶ is bocht mo easbhadh oir do theastaidh mo threithe E¹ threathara MAL^I shaoradh LN 200 threirtheadh CAM 3085 thréartha G³ QUB¹⁶ threathruighe LN 802,
8. falesaing theisbeannta MAL^I anso bhfaicsun ag tusdanamh na sgeimhadh A 49 fescint tespanta LN 200 taisbeanadh CAM 3085 G³ faicsint LN 802 fecsin QUB¹⁶ teisbeanadh LN 802 QUB¹⁶ scéimhe om LN 200 ar fheuchaint da dtugas air dheas-Bhlánod na E¹,
9. aoidhche air a thig saoriugh MAL^I anso nithe tainigh saoihtar o ma nealtadh A 49 aoidhche leirsibh mo LN 200 naoiche thig saoradh CAM 3085 aoidhche oir thig saoradh LN 802 naoighche thig saoidhfeadh QUB¹⁶ oidhche thig saothrughadh G³ oir is ansa n-oidhche tháinic buaidhreamh air mo néaltaibh E¹,
10. rioghain na maothchruibh MAL^I go dtainigh rigan na maoin rusc A 49 mur ttainic a rioguin na maochro LN 200 rigan na maithchruth do mo CAM 3085 (LN 802) righguin QUB¹⁶ rioguin na maithchruth G³ 'n uair tháinic ríogain E¹ 'gam E¹,
11. naoidh MAL^I go níamhthapadh air taoibh lapadh dho mo bhregamh A 49 thaobh LN 200 CAM 3085 LN 802 G³ QUB¹⁶ an naoidh QUB¹⁶ lapa QUB¹⁶ dom a MAL^I dom LN 200 da m'bhreugnughadh G³ do mo fheuchaint LN 802 caoimh-ghleacaidh air thaobh leaptha 'gam breugnadh E¹,
12. om QUB¹⁶ fiarthapaidh MAL^I diom om MAL^I chuar caonghlacaidh fo fiair theapuigh ar gach téam dhíom A 49 sgaol a caoin LN 200 dhim LN 200 dhíom CAM 3085 G³ caoimh LN 802 diom LN 802 a chur a min-ghleaca go caoin-tapa air gach taobh díom E¹,

is thug frasa póg óna rócheart béil dhamh,
 ler chllisis, ler chreathnais, ler éirgheas,
 15 le faicsin thaispeánta na scéimhe.

Do b'í b'uaisle, b'í stuama i ngach béasa,
 ceoltaí go leor ar gach taoibh dhí,
 scafta ógánach fon n-órarm gléasta,
 scaoi bhantracht bhreagh mhanla chiúin chéillí,
 20 ag naoi cheannsaí(dh) na ngannchloch glégeal
 Gruag fite 'na ndualaibh léithe,
 'na ngeagaibh dlúth go drúcht, go féar léith',

- 13 7 thug sí fras go robhleastuigh óna beul dham A 49
 frasaibh go sobhlasta óna béal dhanh LN 200 is om Cam
 3085 frasaídh am 3085 LN 802 sobhlasta óna béal dhanh
 LN 200 is om Cam 3085 frasaídh Cam 3085 LN 802
 G³ bheil Cam 3085 bheul LN 802 frasa robhlada óna beul
 QUB¹⁶ (G³ E¹),
- 14 Lear MAL¹ ler om chllisus chrinthis 7 deighris A 49 ler om
 chllisis chreathnais 7 deirighis LN 200 chllisis Cam 3085
 eirghis Cam 3085 LN 802 chllisios LN 802 chreathnais
 LN 802 chreathnais LN 802 ler om chllisis cranis 7
 deiris QUB¹⁶ ler chllisios, chreathnais 7 d'eirighis G³
 do thiompadas go hanbhíann 7 d'eirighis E¹,
- 15 le faicsin thesbeannta na scéimhe MAL¹ tra mheóthuig me
 ainir na ccaemhfholt A 49 tra chonarcas infhir na
 ngreabhall LN 200 le faicsin taisbeanadh na scéimhe CAM 3085
 (LN 802 QUB¹⁶) le fhaicsin aindir na ndé-bhall G³ an tráth
 chonairceas infhir na ccaemhfholt E¹,
- 16 do bídh MAL¹ sí budh stuamadh 7 budh suairce an gach beasadh
 A 49 budh uasal is budh uarar a héadach, budh suairc is
 budh stuama i ngach beus í LN 200, sí budh uaisle ói
 budh stuama bí bheasadh CAM 3085 G³ bí bo uaisle
 is bo stuama QUB¹⁶ is í bádhdh stuama 's budh suairce inn
 gach E¹,
- 17 dhith MAL¹ bhí ceoltaigh LN 802 lór QUB¹⁶ taobh G³ LN 802
 taomh digh QUB¹⁶,
- 18 nór mar (?) MAL¹ sgaftha oimna fa na Cam 3085 fana nór-
 airm G³ aram LN 802 sgabhta eogair QUB¹⁶
- 19 bhanla MAL¹ bhreagh om mhanla chiúin bheasach Cam 3085
 sgaoith G³ bhreagh om G³ LN 802 QUB¹⁶ chiúin bheusach G³
 mhienmhanla QUB¹⁶
- 20 Aige naoidh cheannsaídh na ngannchloch MAL¹ aige CAM 3085
 (LN 802) ngeannchloch CAM 3085 aige an naoidh cnaannuidh
 na ngann ciodhach QUB¹⁶,
21. gruaig fichte na dualaibh leighe CAM 3085 dualaibh G³
 bhí a gruaig fite nuas na ndualaibh leighthe LN 802 a gruaig
 ana dualaibh fite leithe QUB¹⁶
22. driucht MAL¹ G³ leidh MAL¹ na geagabh CAM 3085 'sgo fear
 leiche CAM 3085 's go féar leith' G³ (QUB¹⁶) na ngeaga
 LN 802 is go fear leigh LN 802 ana ngeagaibh dlúe QUB¹⁶,

- 'na gcamlan cornach, copach, craobhach,
 'na ndualaibh a' scuabadh 'na dhiaidh sin,
 25 's 'na bhfainní óir go bróo ar gach taoibh di.
 D'fháig né 'muigh fós go leor do tréathra;
 pronntóir na seod í is rócheart Gaoidhlig,
 craobh gan locht í, thrustúil, mhéiniúil,
 dearcmhain mhall budh taitmheach léithe,
 30 stór na mbeach ar (a) dteacht ar gach taoibh dhi:
 géaga níne maothchrobh mearlag,
 éadan ciúin ar shnuadh na bhfaoilean,
 géad cam-chailce ar aiste na néamhan,
 gruaidh mar chorcair 's a mala mar eibhir,
 35 's dá ndéarfainn níos mó, dar ndóigh níor bhréag dhamh.

- 23 na gamlan corinn capach MAL¹ na gamlanaidh cornaidh
 copa craobha CAM 3085 'na gcamlan G³ cópach G³ gcamlan
 cornnaigh LN802 ana gamhluidh QUB16,
 24 a sguabagh na dheagh MAL¹ dualaibh CAM 3085 LN802 dhiagh
 san CAM 3085 diaigh G³ dheigh LN802 deigh san QUB16,
 25 bróig MAL¹ is na fainnidh CAM 3085. taobh dith CAM 3085
 taobh dhi G³ is na fannaigh or LN802 san a bhfainnidh
 eoir go broige leithsan QUB16,
 26 muith MAL¹ do treartha MAL¹ dfag me CAM 3085 LN802 do treir-
 radh CAM 3085 dfag me a muigh G³ d'a tréartha G³ treithrigh
 LN802 do fhag me a muith QUB16 de threartha QUB16,
 27 Gaedhilg MAL¹ prontar na seod is CAM 3085 Gaoidhlig CAM
 3085 pronntair na seod an óig-bhean Ghaodhalach G³ seoid
 LN802 roigh-cheart Gaodhalach LN802 pronntair na seod is
 stor na heigse QUB16
 28 thrusduil MAL¹ thrusdal meinhuil CAM 3085 croidhe gan
 locht dhi trosdamhuil G³ i om thrusdul LN802 bhi trusdamh-
 uil QUB16,
 29 taitmheach leidnthe MAL¹ taitneamhach leighe CAM 3085
 dearcuint mhall budh taitneamhach G³ taitneamhach leighthe
 LN802 dearca mall bo tatbhuidh feansgur QUB16,
 30 air a ndeacht MAL¹ ar dteacht CAM 3085 G³ LN802 dith CAM
 3085 taobh G³ LN802 air tacht QUB16 dith QUB16
 31 maothchroibh MAL¹ maoth-chraobh CAM 3085 maith-chrubh G³
 maith-chroth LN802 a geaga minne maithchroibh QUB16
 32 snuadh na bhfaoil lean MAL¹ shnuadh na bhfaoilein CAM 3085
 a heudan G³ (QUB16) shnuadh na bhfaoil-eun LN802 air shnu
 na bhfaoilan QUB16,
 33 cam MAL¹ néamhuin MAL¹ (G³) chum cailce CAM 3085 G³ neamann
 CAM 3085 cham cailce LN802 neumann LN802 a deide chailce
 air eiste na n-eamhuinn QUB16,
 34 aebhar MAL¹ gruagh mur chorcaire is a mailidh mur aobhar
 CAM 3085 a gruaidh mur chorca 's a malaigh mur ibhoir G³
 a malaigh mur eubhor LN802 a gruaidh mar chorca sa
 maoilich mar aibhair QUB16,
 35 ndearain ni sno MAL¹ dhamh om MAL¹ 'sdo ndearfach nis mo
 CAM 3085 is da ndearainn nios mo tarndóion níor phreag é QUB16

Do thuit mé 'dtuirse, 'gcumhaidh 'na diaidh-se,
 mar mhac Cumhail a bhí 'gcumhaidh fona chéile,
 nó mar Ghlas tréan mac Cearda Bnéar(dh)a,
 nó mar Rí Uladh go rinne "murder" ar laochraidh -
 40 's mar sin dhámh-sa go brúite tréithlag
 acht duchmais agus thionscnais is d'éirgnis,
 is ghluais mé le ruaghaoth gach sléibhe,
 ó Chuan na mbradáin go bealach an tAouhaire,
 go Dún Pádraig, áit na cléire,
 45 go Carraig Fheargais, nana mbíodh arm ga dtreanáil,

- 36 déaighse M L¹ cumhaidh na diaigh san CAM 3085 a dtuirse sa
 gcumhaidh 'na diaigh-san G³ Do thuit me LN802 cumhaidh
 LN802 a ttursa sa cumhaidh na deighsan QUB¹⁶,
- 37 Cumhail M L¹ G³ Cumhail CAM 3085 a om CAM 3085 G³
 Cumhail LN802 a bhí 'gcumhaidh om QUB¹⁶,
- 38 mhac Cearda Bhearda M L¹ nó om CAM 3085 G³ mac Cearda
 Bhearda CAM 3085 mac Cheairde Béara G³ mhac Chearda
 Bhearda LN802 no Glas mhac an Chairde Beaira QUB¹⁶,
- 39 rine M L¹ do om CAM 3085 G³ LN802 rinne marbh G³
 rinne feall air na LN802 Ulleadh do mharbh na laochraidh
 QUB¹⁶,
- 40 trealag M L¹ CAM 3085 QUB¹⁶ damhsa G³ tre-lag G³ tre
 leag LN802 go om QUB¹⁶,
- 41 duchmais 7 thionsgnais is d'éirgnis M L¹ acht dnuisgis
 et tionsgnais et eirgnis CAM 3085 acht dnuisgis, tionsgnas 7
 éirgneas G³ acht om dnuisgnais agus thionsgnas agus
 d'éirgnidhis LN802 acht om dnuisgis suas is d'eiris QUB¹⁶,
- 42 ghaoinn G³ LN802 agus LN802 ghluais le ruaig gnaodh(?)
 QUB¹⁶,
- 43 Éadhraigh M L¹ Aodhraidh CAM 3085 G³ aerigh LN802 go
 cuan QUB¹⁶ 's go bealach an earidh QUB¹⁶,
- 44 o Dhuin CAM 3085 ard na cléire G³ aiti LN802 Dunn QUB¹⁶,
- 45 mana mbíodh mar (?) go dtéanail (?) M L¹ 's go Carrick-
 fergus mur mbiadh arm go dtéanail CAM 3085 's go Carruig
 Fergus mur mbeideadh airm da dtreanáil G³ Fheargus
 mur mbíodh arm go dtéanail LN802 Carrice faragus mur mbienn
 arm da dtreaneadh QUB¹⁶,

6.

's go hInis Boghain mar a dtuigfí an Ghaoidhlig,
 Thug mé cuairt go sbruach na hÉirne,
 go hEas. Ruaidh 's go Cruachain Mhéichbhe,
 go Gaillimh na long 's na dtonn taoscach,
 50 's go Luimneach mana mbíodh contabhairt ar chéadta.
 ar ndol trasna ar a léimidh bhí m'astar go Céardha,
 go Corcaigh na gCuan mar bualleach céadta,
 go Loch Garman a ngarg na scéala,
 is tugaíodh anuas go cuan Bhinn Éadair, -
 55 's ar (a) dteacht chun na sráide, co bhios fágtha faonlag.

46 a dtuigfadh an Gaothlig MAL¹ mur ttuicfadh an Ghaodhlig
 CAM 3085 mur dtuighfidh an Ghaodheilig G³ mur dtogfadh
 an Gaothlig LN802 mar lebhartior Geilig QUB¹⁶,
 47 ruadh 's go Cruachan CAM 3085 Cruachan G³ ruaidhe LN802
 ana heiseruaidh is go Cruachchon mheadhbha QUB¹⁶
 49 Gallbhe CAM 3085 teagach QUB¹⁶,
 50 mana mbíodh cunntabhairt air cheada MAL¹ mur mbíodh
 contabhairt ar cheadaon CAM 3085 (LN802) 's om G³ mur
 mbeididh contabhairt ar Ghaodhaluibh G³ agus go LN802
 contuirt ar ghealibh QUB¹⁶,
 51 air a leamidh bhí m'astar go Céardha MAL¹ tarsna ar a
 léim dhanh bhí m'astar go c'rdha CAM 3085 a leim dhanh bhí
 m'astar go faofadh G³ a dol LN802 air a leim dhanh bhí
 m'asdur go Ceartha LN802 a dol trasna no asdair go trelag
 QUB¹⁶,
 52 ceada MAL¹ bualadh ceadaibh CAM3085 bualadh na céudta G³
 bualadh ceada LN802 ccuan a moruach na hÉiran QUB¹⁶,
 53 go Loch MAL¹ is go Loch Garman a bharradh no sgéula G³
 Garman na ngarg sgeala QUB¹⁶,
 54 is tugaíodh a máas (?) MAL¹ eadar CAM 3085 anuais LN802
 thugadh anuas QUB¹⁶,
 55 a ndeacht ann a sráide MAL¹ (?) faga MAL¹ 's om ar
 dteacht chun na sráide dhanh CAM 3085 fágadh trelag
 CAM 3085 's om ar dteacht cum na sráide bhios fagthaidh
 tré-lag G³ air dteacht ann a sráide dhanh bhídhis fagthaidh
 tre-leag LN802 ar tacht ana sráide faidhche feafidh QUB¹⁶,

Theagaimh chamh stuaire na gcraobhfholt craobhach,
'naoibhean uasal, phuechach, bhéasach:

do bheannaigh uaidh' go luath agus d'fhiafraigh

"Goidé theastaigh uait-se, a stuacfhir Ghaodhlaigh

60 tháinig ar bhruach no shuan do mo bhuaichreadh?"

"Theastaigh uaim-se, stuaire na gcraobhfholt,

an óigbhean mhaslach, bharrúil, bhéasach,

ar chaill mé mo shnuach, mo luath agus m'éideach,

mo cniste, mo stór, mo ór is airgead.

65 Shiubhail mé 'na geoin cuid mhór do dh'Éirinn,

56 theagaibh MAL¹ LN802 (CAM 3085) tneagadh G³ craobhach G³
tharrluadh damh stuaire QUB¹⁶ creabhach QUB¹⁶,

57 om QUB¹⁶ an naoi ohean G³,

58 uaidh MAL¹ a d'fhiafraigh MAL¹ do om CAM 3085 G³
bheannaigh damh CAM 3085 G³ 7 a d'fhiafraigh G³
uadh go luath LN802 bheannidh damhsa is se diafridh QUB¹⁶,

59 goda theasduighe MAL¹ stuac fhir ghaela ... MAL¹ go de
CAM 3085 uad a CAM 3085 (LN802) gad é G³ uait a stuac fhir
Ghaodhlaigh G³ go de LN802 QUB¹⁶ Ghaoidhlaigh LN802
uat a fhier stuacidh Ghailigh QUB¹⁶,

60 thanaic air bruach MAL¹ do ma bhaera MAL¹ thanig fa phruch
no shuan do mo bhuaichreadh CAM 3085 a thanic fa phruach G³
bhuaichreadh G³ bhaorach LN802 a thainic QUB¹⁶ shuan
QUB¹⁶ bhairreadh QUB¹⁶

61 uansa CAM 3085 G³ LN802 QUB¹⁶ stuaire G³ QUB¹⁶ fholt
LN802 ccreabhfholt QUB¹⁶,

62 a neoigbhean mhasgla CAM 3085 an naoi ohean mhasgla G³
naoi ohean LN802 a naoibhean masglach QUB¹⁶,

63 ar MAL¹ snuath MAL¹ m'eidiughadh (?) MAL¹ ar chaill
CAM 3085 G³ luth G³ QUB¹⁶ le ar chaill LN802
luathas LN802 le ar chell me QUB¹⁶ is mo eistacht QUB¹⁶,

64 óir et mo airgid CAM 3085 m'or 7 m'airgid G³ m'airgit
LN802 ór 'sma eadal QUB¹⁶,

65 shuibhail me do thoirighacht CAM 3085 do Éirinn CAM 3085 G³
shuibhail me do thoirighacht G³ do Éirinn LN802 QUB¹⁶,

- 's ní fiosach fós cia é an cóigeadh ina dtéann sí."
- 'Sé dubhairt síse ar chomhréach céilli +
- "Pill abhaile is codail má fhéadair,
- 's ní fhaca tú acht aisling bheag bheadair 's ná géill dhí"
- 70 "Más fiosach thusa sin, aithris thú féin dhámh,
an co shiothbhruigheana thú, a onrean Thuatha Dé Dan(ann)?
an bhfuil tú ar ionlán dhantracht na scéimhe?
an tú Gráinne na Mallrosc nó Seirdre,
cnuaidh go h-lobain go meohlach óna céile,
- 75 ler bartraon, ler bascadh na céadta?
-
- 66 ann a ndéaghan síth MAL¹ fiosach me fos an choigeadh
a mbionn síth CAM 3085 fiosach gan fós an cóigeadh a
mbionn sí G³ fiosach me fos cia coigibh a dteid sí LN802
fis dhámh fos an choigadh a mbeinn sí QUB¹⁶,
- 67 dubhairt sí liom triú chomhra cheillidh CAM 3085 (G³ LN802)
sí liom de chomhra ceillidh QUB¹⁶,
- 68 phill MAL¹ codlaigh ma fheidir CAM 3085 LN802 till LN802
pill sa abhaile 7 codail ma fheidir QUB¹⁶,
- 69 fhacaid tú ach aisling bheag bheaduighe MAL¹ 's om ní
bhfacaidh tu ach easling CAM3085 bheadigh CAM 3085 's om ní
fhaca G³ di G³ 's om ní bhfacaidh LN802 bheag om LN802 's
om ní aca tu acht eislinn QUB¹⁶,
- 70 thu sin CAM 3085 G³ mas fiosach thusa aithris thu QUB¹⁶
- 71 shaoithbhruigheana MAL¹ de Danain MAL¹ shiothbhraoghíbh tu
do dhream tuatha D.D CAM 3085 shiothbhraoghíbh thu de dhream
Thuatha Dé DAN' G³ an do shiothbhraoghíbh thu o dhream
Tuatha Deadan LN802 shaoighbhréadh no de dhream Tuagadan
QUB¹⁶,
- 72 umlan MAL¹ CAM 3085,
- 74 meohlach MAL¹ halban CAM 3085 G³ a chuaidh G³ QUB¹⁶ uadh
na ceile LN802 cheile QUB¹⁶,
- 75 lear MAL¹ ceada MAL¹ ceadaibh CAM 3085 LN802 bartrughadh
's ler basadh na ceudtaibh G³ is le ar basgadh LN802
basadh na treanfhair QUB¹⁶,

No an Tameilian le huilliam ag éaladh

's gurab chun na Dreolainne chuaidh ['tóir mhór (?)]

'na diaidh- [sin]

go dtugadar leo i chun na Fódhla ar éigin,

's go mba croicne niodh teas dhóibh mar éadach."

80 Acht 'sé dubhairt sise 'n ainm a bhuair mé -

"Ná tracht-sa nios mó ar óigmhá pécach;

do léig tú scith, is mithid dhuit éirghe.

Taisteal go dian gach críoch do dh'Éirinn -

is deahin má nionir go bhfuighir mo scéala"

85 "A rioghan na maothhas pécach,

- 76 aig eolach MAL¹ chuaidh le Uilliam ar eolach CAM 3085 an "familiar" a chuaidh le Willam air éalógh G³ chuaidh le hUilliam air eolach LN802 non tu ainmlien le huilliam a cealac QUB¹⁶,
- 77 ana dreolaine chuaidh tair mhór na ceig MAL¹ 's gurab om chum na dreollan chuaidh morthorighacht na diaghse CAM 3085 's gurab om chum na dreolaine a chuaidh mor-thoiridheacht na diaig-san G³ is gurab ann a dreollaine chuaidh toirigh-eacht na ceighsin LN802 is gar ana dreolinn chuaidh tairacht na deighsan QUB¹⁶,
- 78 ann a Fodhla MAL¹ i om chum na CAM 3085 G³ 's go G³ a om ann a Fodhla i LN802 leobh i ana Fodhla tar eag dham QUB¹⁶
- 79 ma croicne MAL¹ 'sgur croicne do niod CAM 3085 's gur craicne do gnidh G³ éideadh G³ agus craicne ghnidh LN802 is gar bo creicne niodheamh teas domh QUB¹⁶
- 80 nainndhir a bhaéir me MAL¹ an ionghir a bhuair me CAM 3085 an aindir a bhuaidhair me G³ acubhairt LN802 an ainghir a bhaothar me LN802 si an innar a bhaidhair me QUB¹⁶,
- 81 nis mo MAL¹ CAM 3085 G³ nach tracht CAM3085 peacach MAL¹ CAM 3085 LN802 QUB¹⁶ tracht nis G³ nach trachtsa LN802 na tracht nies mo QUB¹⁶,
- 82 éirighe MAL¹ leig tu do sgith, et is mithid dhut éirghe CAM 3085 leig tu do sgith 's is G³ éirigh G³ LN802 o leig tu da sgisde is mithid dut LN802 do om leig tu do sgist sis miod duitse / QUB¹⁶,
- 83 taisdiol go dian gach cridh MAL¹ et teasdal CAM 3085 (G³) do Éirinn CAM 3085, LN802 (G³) is teasdail LN802 (QUB¹⁶) gach taobh dean reaguin QUB¹⁶,
- 84 nithir go bfuigair MAL¹ mo nior go bhfuighear CAM 3085 ghnir go bhfuighir sgeula G³ ghnidhir do bhfuidhear LN802 sis dimhin ma nier gobhuich tu sgeula QUB¹⁶,
- 85 a rioghan na maothbhasg neucach MAL¹ a rioghan na maothbhasg CAM 3085 (LN802) o rioguin na maothbhasg G³ o righuin na maothchrobh pearlach QUB¹⁶,

Nach deacair 'an aon 'tá caoch 's nach léir dhó,
siubhal insa tslighe gach taobh ina ndéan tú.

Acht guidhim-sa an Rí dhealaigh dealra,

/áithris(?) / sios go mion do scéala.

90 ar gach taobh dhíom a bhíos tú nó cia hé thú

chuir a' phian go daor ar no chéadfaidh?

Ó d'aonsearc 'sé shaoilim go n-éagfad;

ó m'aonsearc-sa choidhche ná héag-sa."

"Bíom seal i Sliabh gCullinn agus seal ins an Éirne

95 seal insa mBanna, codlam 'mBinn Éadair, -

- 86 a náon MAL¹ lear MAL¹ QUB¹⁶ deacar do aon CAM 3085 (G³ LN802)
do CAM 3085 G³ QUB¹⁶ nach deacair do an te ata dall sna QUB¹⁶,
- 87 siobhal annsa tsligh MAL¹ ana ndeant(?) MAL¹
taoibh a ndéan tu CAM 3085 taoibh a dteidh tu G³
gabhail san tsligh an gach taobh a ndeuntaigh LN802
taoibh de gheirm QUB¹⁶,
- 88 guidheamsa MAL¹ dhealaigh dealra MAL¹ acht om guidheamsa
CAM 3085 LN802 a dhealaigh dealradh CAM 3085 (G³ LN802)
as guidhamsa QUB¹⁶ a rialais nealtaidh QUB¹⁶,
- 89 nathardagh sios go mbíon MAL¹ arís sios go mion CAM 3085
aithris sios go mion do sgeúl damh G³ aithris sios dhamh
go mion da sgeala LN802 mo sheoladh sa tsligh le bhfhuidh
me sgeul uaigh QUB¹⁶,
- 90 air gach taoibh MAL¹ LN802 cia an taoibh díom CAM 3085, G³
she thu CAM 3085 LN802 a bhidheas tu LN802 ceadan taoibh a
mbíonn tu no che thu QUB¹⁶,
- 91 ar om CAM 3085 a chuir G³ a' mo G³ a chur piantaigh LN802
chuir an phionn so go daoir QUB¹⁶,
- 92 o dtaon MAL¹ shaoileam go n-éadfaid (?) MAL¹ do aon shearc
se saollam CAM 3085 do aon searc 'sé saoilim go n-éugfaid
G³ d'aonsharc 'se shaolum go n-éugfaid LN802 se shailam
go neugfaid QUB¹⁶,
- 93 caoidhche MAL¹ mo aon shearcsa CAM 3085 shearc-sa a
chaoidhche nach LN802 ó om do mo aoin searcsa a caoidhche
QUB¹⁶,
- 94 Guilfhionn MAL¹ Gulann CAM 3085 bíam G³ Guilean G³
bidheam seal air sliabh-Guileann LN802 Gulinn QUB¹⁶
is seal QUB¹⁶,
- 95 codhlam MAL¹ Bhanna codlam a mBionneadar CAM 3085
is codlam a G³ Bhanna is codlam a LN802
tamall sa mBanna 7 seal a minneair (?) QUB¹⁶,

bhí mé seal fada ag Canann Cheann Sléibhe.
 Níl brugh nó bruidhean i gcricheachaibh Éireann,
 ó Ghleann Diamhair go taobh Shliabh Feidhlim,
 go Doire dhá mhaol, go dtí Críthann Saobha,
 100 nach mbíom-sa ins an oidhche nar is mian liom féin ann.
 M'ainm-se scríobhtha síos Maleno,
 go bhfuil mé 'mo inghean le cian ag Séamas;
 is aithne dhamh ní chuireas daoine 'bpéinbhroid,
 is aithne dhamh grádh chuireadh ráthaill ar chéacta."
 105 Clisim anois le brigh na scéala.

- 96 aige Canann MAL¹ is bhí me CAM 3085 LN802 aige Canann
 Chinn LN802 CAM 3085 (G³) is bíam seal fada G³ bíom
 seal fada a ccanam Chinn QUB¹⁶,
 97 bruighin MAL¹G³ bruigh no bruigeán CAM 3085 Eirinn CAM
 3085 G³ LN802 bruigh G³ bruighain QUB¹⁶,
 98 taobh sliabh Feidhlim CAM 3085 G³ diamhar G³ LN802
 Feidhlim LN802 shliabh Feidhlim QUB¹⁶,
 99 dha mhaol do tí Eirinn (?) Saobha MAL¹ o Dhoire da mhaol
 go dtí Orthán Seidhbhe CAM 3085 G³ (LN 802) Saobha LN802
 o dhuire na maol go dtí Carransaobha QUB¹⁶,
 100 mbíamsa ann sa naoidhche MAL¹ nach mbíam-sa G³ liom féin é
 G³ nach mbíodhamsa ann sa naoidhche LN802 nach mbíom san
 naoiche QUB¹⁶ ann om QUB¹⁶,
 101 siar (?) MAL¹ mo ainmsa CAM 3085 G³ QUB¹⁶ Malena
 CAM 3085 G³ gheachair m-ainm-se LN802.
 102 aige Seumas MAL¹ LN802 inghin G³QUB¹⁶ nighean LN802,
 103 dhamh an rígh churís CAM 3085 an rígh cuireas G³ a bpéin-
 bhruid G³ an rígh churthais LN802 an nigh chuirais daoine
 air baeridh QUB¹⁶,
 104 rádhbhúill MAL¹ an grádh a churís raflaidh ar cheada
 CAM 3085 an grádh cuireas rafladh air chéuotaibh G³
 (LN 802) an grádh chuirais sabhuil air ceadfuigh QUB¹⁶,
 105 clisim anois MAL¹ clisim a nis CAM 3085 clisim anois G³
 clisaidheam arís LN802 chlis me ansa aig cluisdion na
 sgeula QUB¹⁶,

Ní bhfuair mé agam acht leabaidh mar chéile:
 do thuit mé 'dtuirse, 'gcumhaidh 'na diaidh-se,
 'n innigh (?) bróin gach 16 dhamh ag éirghe;
 's mar dtigídh níos mo, dar ndéigh, taim réidh [léith] -
 110 is buartha chuaidh mo shuantaí (dh) 'reir dhamh.

- 106 leabaidh MAL¹ is ní bhfuair CAM 3085 leabaidh gan
 eadach CAM 3085 G³ 's ní bhfuair G³ is ní bhfuair LN802
 QUB¹⁶ leabaidh gan chéile QUB¹⁶,
- 107 cumhaidh na diaighsan CAM 3085 a dtuirse 's a gcumhaidh
 na diaig-san G³ cumhaidh na deigh-se LN802 sa ccumhaidh
 na deighsion QUB¹⁶,
- 108 nionaigh (?) bróin MAL¹ aige eirigh MAL¹ niomad bróin
 CAM 3085 eirighidh CAM 3085 an iomad brón G³ 'g éirigh G³
 nionadh bron LN802 aige eirighe LN802 animnidh broan
 gach 10 domh aig eiridh QUB¹⁶,
- 109 ndigídh ní smo MAL¹ LN802 raoidh MAL¹ léith om MAL¹ tá me
 reidh le CAM 3085 dtigeadh G³ reidh leith G³ QUB¹⁶
 taim raigh leighe LN802 is a mar digídh QUB¹⁶
- 110 raeir MAL¹ 'snach turseach chuaidh CAM 3085 G³ areir
 CAM 3085 G³ is nach turseach baohra chuaidh LN802 is
 na buartha fuaidh QUB¹⁶ areair QUB¹⁶.

XXXIX

IS UASAL, IS FEARÚIL

- 1 Is uasal, is fearúil, is buadhach, is barrúil,
is subhailceach an macaomh Brian mhac Eoghain;
mar Ghuaire ūs na fearaibh, 'fuascaillt na n-ealadhan,-
gruagaoh na flaithe is fial fan ól.
- 5 Níl gruamacht in' amharc, cruatan nō gangaid,
acht na sluaighte, dā dtagadh, 'riar fara bhord;
mar chnuasach na mara is uasal do scabas
duais do gach aicme ar shiansaibh an cheoil.

FOINSE : EG² p34b, ADD¹ p118b, EG⁷ p21, G² p72,
G³ p153, LN802 p37.

LSÍ EILE: MAL^N (g), CAM4436, DON^{VIII} p37.

Cscrí : Seamas Mac Cuarta EG²,
Seamus Mhac Cuarta cct. ADD¹,
Brian mac Eóghan. Seamus mac Cuarta EG⁷
Brian mac Eoghain. Mac Cuarta cct. G² (G³).
Padruig Mhac Alinden LN802,

-
- 1 sis fearamhuil G²G³(ADD¹) sas fear'mhuil EG⁷ agus is
fearamhuil LN802 feareamhuil EG² buaidhach EG²
is om búadhach ADD¹ búaidheach G²G³sis G²G³
(ADD¹ EG⁷) agus LN802 barramhuil EG² G²G³ (LN802)
bar'mhuil EG⁷,
- 2 agus is subhailceach LN802 is om ADD¹ EG²
subhailceach EG² macaibh EG² a macamh ADD¹
Briaghan G² Mha ADD¹ Eoghan EG² EG⁷ LN802,
- 3 as na LN802 fhearraibh EG⁷ fuasgladh LN802
nealluighan EG² nealadhan ADD¹ (G³) n-aladhain EG⁷
nealunn LN802 nalaidhean G²,
- 4 flaitheadh EG² flatha ADD¹ LN802 fleadhtha EG⁷
flaithe G²G³ óil EG² ór ADD¹ LN802,
- 5 níl EG² amharc EG² LN802 cruatain EG² LN802
gannaid EG² ganadh ADD¹ ganghoid LN802,
- 6 na om Add¹ sluaighte EG² da ttaga EG²
a ttagamh ADD¹ da ttagadh EG⁷ G²G³ da dteagbhadh LN802
réir EG² a riar EG⁷ G²G³ siar LN802 fon ADD¹ EG⁷
LN802 fan G²G³ mbóird EG⁷,
- 7 'smur ADD¹ gnuaissuibh EG² is úadha ADD¹
uadhsan EG⁷ G²G³ LN802 sgabuis EG²,
- 8 sianaibh EG⁷ sianansuibh EG²,

- Atá mianach na coilleadh ceadna dār baineadh
 10 'líonadh san mbile, bráthair Uí Ruairc;
 fínealtas is gliocas, críonnacht is tuiose
 is daonnacht gan bhriseadh 'sásadh na sluagh.
 Síol nachar milleadh, is díreach do cuireadh,
 don fhíneamhain a shíl ón Spáinn ar cuan;
 15 's don díisleacht a geineadh an croidhe atá \overline{ag} an
 churaidh
 ríphlanda an oinigh, fás Eoghain Ruaidh.

- 9 Ata EG⁷ EG² coilleadh G² G³(LN802) ceadna EG⁷ beanadh EG⁷,
 míonach ADD¹ LN802 coilluidh EG²
 coilluigh ADD¹ ocellaigh EG⁷
 ceadna LN802
 ceadna LN802
 10 a líonadh EG⁷ sa ADD¹ mbilladh EG² brathar EG²
 ADD¹,
 11 fínealtas EG⁷ fínealtas EG⁷(G²) críonnacht ADD¹
 fíonaltus LN802 is om gliocas LN802 dáodhnacht ADD¹
 tuigsí EG² ADD¹ (LN802),
 12 is om ADD¹ LN802 7 G³ fínealtas ADD¹ dáonndhacht G³
 daonacht EG⁷ bhriosa EG² tuisle ADD¹ sásuigh EG²
 aige failtugh ADD¹ sasughad EG⁷ a sásughadh G²
 sasadh LN802 sluaigh EG² EG⁷,
 13 an síol nar milluigh ADD¹ díreach EG² a ADD¹
 cuire EG² curthadh LN802,
 14 fhíneamhain LN802 shileadh EG⁷ shíolaídh LN802
 Sbáin EG² cuairt LN802,
 15-16 om EG⁷ G² G³
 15 'sgur don díisleacht a geineadh an croidh ta aig an
 ccuraidh ADD¹ ta gan ghuradh LN802 ata an
 churruidh EG², is gur de ghíisleacht a gcíonaigh LN 802
 gcinnadh EG²,
 16 rígh ADD¹ ríogh LN802 oinnidh EG² nínig ADD¹
 chíonaigh LN802 fás EG² ADD¹ d'fas LN802
 o Eoghain Ruadh LN802,

Is ag Brian bhíos fulaing cciar agus coinneamh,
 díol as gach foireann is fáilte 'na goomhair;
 mar an iascach a chuireas fialmhuir dá himeall,
 20 'biathadh gach cruinneadh is gnáth dá chomhair.
 Gan fiafraigh ortha uile acht fiontaí 'na goinne,
 ag riar flatha is file, cláirseach is ceoil;
 cé bē ler mianach an fuscadh, ag iarraidh 'bheith ar
 meiste,
 má thriallaid cá thoirghe-sin, ardóidh dóibh.

-
- 17 aige ADD¹ LN802 a bhíodh EG⁷G²G³ a bhíodh EG⁷G²G³ a bhíodh EG⁷G²G³
 a bhíodh LN802 foillaing EG² nfuilling ADD¹
 fulaing EG⁷G²G³ fuirlliong LN802 chliar G² G³
 coinneadh EG² coinneadh ADD¹G²G³ coinneadh LN802,
- 18 díolios gach EG² riaradh gach ADD¹ díol do
 gach G³ LN802 dial do gach EG⁷ (G²) fuirrionn EG²
 fuirrin ADD¹ aicme EG⁷G²G³,
- 19 iasg ud LN802 cuireas ADD¹ EG⁷ churthas LN802
 fialbhoird LN802 thiomuill EG² thiomuill ADD¹
 himiol EG⁷ do hionnall LN802,
- 20 biadhuidh EG² biadhthugh ADD¹ gach duine ADD¹
 gacha chruinnighios EG⁷G²G³ gan chruinneadh LN802
 is om EG⁷G²G³ do ghnáth G³ gnathach EG²
 coir EG² ADD¹ coir EG⁷ coir G³ choir G²
 do choir LN802,
- 21 fiafraidh LN802 orra EG² ADD¹ EG⁷ G³,
- 22 ag om ADD¹ LN802 riaradh G³ flath ADD¹
 flathibh G³ fileadh G² filidhibh G³
 ceol ADD¹,
- 23 sgibe ADD¹ an te EG⁷ (G³G²) is gidh be LN802
 le ar EG² ler om ADD¹ mianach e an fuisge ADD¹
 le om LN802 ar mianach leis whiskey LN802
 leir mian leis EG⁷G²G³ fuscadh EG² whiskey EG⁷G²
 an om fuisceigh G³ is deimhin bheith G² (G³)
 ag ciaradh a bhthar EG² misge EG² ADD¹ EG⁷,
- 24 madh thrialluidh EG² ma om triallaid do thoirghean
 ardabhadh nglór ADD¹ mar thriallaid do thoirghean
 gheabha siad go leor EG⁷ ma thriallann sé don toigh
 sin Bhriain mhic Eoghain G³ (G²) ma thriallad do
 thoirghean ardachaidh a nglóir LN802 árdamha doib EG²,

- 25 'Dhia, gan dūthaigh is fearann, cúirt agus halla,
ag umhlú faoi ghar an ardfhlaith Brian,
mar budh dūthechas don abhail chumhra do threibh
uí Dhubhthaigh ghníodh goradh gáibhtheach i ngliaidh.
Tús catha is caraid chlúiteach Mhio Mathghamhan
30 do cnuasadh na creacha as cathair Áth Cliath;
[Is] súgach 's is fearúil, is úr le lucht ealadhan -
go dūbalta lean an sármhacaomh iad.

- 25 Dhia om ADD¹ EG⁷G²G³ Strúgagh ADD¹ truagh EG⁷
go raibh duithe agus fearann G²G³ Dia LN802
duithe ADD¹ duithe EG⁷ dughtha LN802
et fearan ADD¹ court LN802 7 halladh EG² hala ADD¹
hallaigh LN802 (G³),
- 26 gumhlugh ADD¹ umhladh LN802 fo ADD¹ fuidhe LN802
ghir(?) EG⁷ don ADD¹ EG⁷ LN802 G²G³ deaghchroidhe
mhóir EG⁷G²G³,
- 27 mar om ADD¹ ducha ADD¹ duchas LN802 amhuil EG²
abhail LN802 cumhra EG⁷ chumhthra LN802 da EG⁷
threabha G²G³ threabhaibh LN802,
- 28 Duthaigh ADD¹ dhuithe G³ Dughtha LN802 niomh EG²
níudh ADD¹ gcorradh EG² gartha (?) EG⁷
gárrtha G³(G²) garaidh LN802 gaimhtheach LN802
ngliath ADD¹ G²G³LN802 ngliaidh EG⁷,
- 29 tuis LN802 carad G²G³ LN802 (EG⁷) chluitach EG²
cliútach ADD¹ cluiteach EG⁷ G² LN802 chliúiteach G³
mhac ADD¹ Mathgamhain EG² Mhagamhan ADD¹
Mhathghamhna EG⁷G² Mhaghamhna G³ Mathghamhna LN802,
- 30 do om dhuisgeabadh ADD¹ chrúisuibh EG²
chnuasughadh EG⁷G²G³ is chnusaídh LN802 na om
creach ADD¹ creachaibh LN802 os ADD¹
cathar EG⁷ G² LN802 Atha EG² ADD¹ Aith LN802
Cliadh EG⁷,
- 31 is sugach G²G³ LN802 (EG⁷) fearamhthuil EG²
sas ur LN802 allúighain EG² ealadhan ADD¹ LN802
ealuadhion EG⁷ ealaidhin G³ ealaidhion G²,
- 32 duballta EG² EG⁷ go om ag dublúghadh gach aiteas do
ghnáth a bhíos Brian G²G³ leanas ADD¹ leanann EG⁷
leanfa LN802 a ADD¹ sarmhac ADD¹ LN802
sarmhac fhial EG⁷ sármhacaibh EG²,

Mar beith gur éagadar ollaimh Éireann 's nach mairid
 bhéaradaois a mholadh i láthair chum Bhriain;
 35 gach féile is fá Nodlaig léighfí as rolla
 fréamha(dh) na fola ór fhás an fial.
 Bheadh téada dá mbrosadh, séada dá bpronnadh,
 stéada dá sporadh is fásadh srian;
 léigheann dá scoradh, scéimh ar na scoilabh,
 40 agus cléir as na leabhair 'sásadh an triath.

- 33 Nar beadh ADD¹ bheith EG⁷ G² muna beith G³
 muna be deagadar LN802 ollamh EG² EG⁷ G²G³ LN802
 Eirinn EG⁷ G² G³ LN802 mairaid EG² G² mairion ADD¹
 mairtheann LN802,
- 34 bhearadis ADD¹ (EG⁷ G² G³) bhearfudais LN802
 mholladh EG² mholamh ADD¹ Moladh EG⁷ G³ LN802
 a om moladh G² a om láir ADD¹ a om lathar EG⁷
 cum ADD¹ Bhriain EG² G³ Brián ADD¹ Bhrian EG⁷
 LN802 Briain G²,
- 35 fo ADD¹ LN802 gach EG⁷ Noluig EG²
 Nodhlaig ADD¹ (G²G³) Nodhluic EG⁷ Nodlug LN802
 leithfuigh EG² léighfidh ADD¹ LN802 leighfigheas EG⁷
 do léighfeadh G³ (G²) róla ADD¹ (G²G³)
 as a roll EG⁷ rolaigh LN802,
- 36 fréimh ADD¹ EG⁷ LN802 fréamheart G²G³ folla EG²
 óir EG² oar ADD¹ dar LN802 e an fial ADD¹,
- 37 beithamh EG² bhíadh EG⁷ G² bheidh LN802 dha EG⁷
 do LN802 bhrosgadh EG² mbrógadh EG⁷
 mbrosnadh LN802 seudaibh do LN802
 bronadh EG² LN802 bpronnadh ADD¹,
- 38 steudaibh LN802 spurradh EG² sporradh ADD¹ ga EG⁷
 agus G³ LN802 (G²) fásguidh EG² is om faisgadh ADD¹
 fásadh om LN802,
- 39 leighinn LN802 air na LN802 sgiathalbh G³
 sgollaimh EG² sgoilteadh G²G³,
- 40 agus om ADD¹ is cliar LN802 cliair G³
 na om ADD¹ leabhar EG⁷ G² sásuigh EG²
 a sasugh ADD¹ a sasughadh EG⁷ G² G³
 a sasamh na dtriath LN802,

Bheir Brian, ceann fine, a mhian do gach duine
 ó iarla go file, ársa agus óg;
 laoch Liathmhaine is glaine, grianán an oinigh,
 Dia dā chur chugtha is ansacht na n-ord.

45 Fialmhac a chine, is fēachtar go Doire,
 achán iarsma chualdh roimhe, dream nach bhfuil beo;
 go mba bliadhnach a roinneas tighearnas a chlainne,
 's a' diadhacht 'na choinne i n-am scaramhna leo.

- 41 cionn finne EG² a ceann ADD¹ a ceann EG⁷ G² G³
 a cheann LN802,
- 42 aoirrsuigh EG² arsuigh ADD¹ (EG⁷N) arsuighe G² LN802
 (G³) is ADD LN802 cig LN802 file gan
 sárughadh gan chian EG⁷,
- 43 líadhmuine EG² líamhuin ADD¹ liathmuine EG⁷
 fialmhúineadh G²G³ liathmhur LN802 gloinne EG²
 grian EG⁷ oinnidh EG² a ninigh ADD¹
 einigh EG⁷ a n-ineagh LN802,
- 44 do LN802 chuir EG² ADD¹ EG⁷ G² G³ chugtha EG²
 chuige ADD¹ EG⁷ G² G³ chugainn LN802,
- 45 fialmhach EG⁷ fiallach G² G³ einigh ADD¹
 chinigh EG⁷ a noinich G²G³ ohionaigh LN802
 agus G³ feachtair EG² fiachtair ADD¹
 flochtair EG⁷ fiachthar G²G³ fialmhur LN802,
- 46 ach om ADD¹ ach an EG² EG⁷ G² G³ LN802
 iarsmadh EG² iarsmach EG⁷ iarsme LN802
 aroimhe EG² an dream ADD¹,
- 47 go madh EG² go ma ADD¹ is go madh EG⁷
 's go mbudh G³ is go mo G² is gur LN802
 bliaghanaoh EG⁷ G² LN802 bliaghaineamhuil G³
 roineas ADD¹ tiagharnas EG² EG⁷ tigheardus ADD¹,
- 48 agus Dia teacht EG⁷ agus Dia theacht G²G³
 is Dia theacht LN802 gooinne LN802
 'nam ADD¹ EG⁷ LN802 sgarmhuin ADD¹ EG⁷
 sgarmhant LN802 sgarmhuint G²G³,

Tabhair an féirín s[e/o] i dtaiscíd, bhēirsí dom aiste,
 50 do Chéit is do Pheigíd, grādh leo is riaghail;
 d'inghean Fheidhlim, an bhreasnaí dhēadgheal a dheasas
 fēasta fó mheas ar ardnós triaith.

'S a' mhaighdean gan easbhaidh dēanta nó deise
 mēine nō maise, is fearr cló is ciall;
 55 go mba tréitheach i dtreise ar chéadta dā bhfreastal
 is bēid-se 'na measc-san gan anrō bliadhain.

Tabhair mo chéad bean gan athrach faobhthaidh san mbealach,
 gan ēadaigh dá bhfolach, slán dóibh siar;
 cuireadh Bērnabí coróin phéarlaí ar mo bhannáil
 60 an uair a léighfidh sé an bheannacht ársa chian.
 Deaghmhao gan fallás, fēasta lucht seachráin,
 an tréanfhear a leanas rása na Niall:
 is iomdha olēir agus bochtáin is éigse go folláin,
 's gach aon díobh ar mearú i bpárlas Bhrian.

49 Beir ADD¹ a feirinnse ADD¹ (LN802) i om ADD¹ LN802
 dteasgaidh LN802 bheirsuigh EG² bheirse ADD¹
 bheirsigh LN802 don LN802 do néisde ADD¹,
 50 Khate LN802 Pigidh EG² Pheigíd ADD¹ (LN802)
 gradh ADD¹ LN802 rial LN802,
 51 's do ingean ADD¹ Feilim EG² Fheidhlim ADD¹ LN802
 an om ADD¹ LN802 bhréisnuigh EG² bhean bhreasnuigh ADD¹
 bhreasnaigh LN802 dhéadcaillce ADD¹ deudgheal LN802
 dheasios EG² dheasaigheas ADD¹ dhearcadh LN802,
 52 fa LN802 ar om ADD¹ triath ADD¹ na dtriath LN802
 triaith EG²,
 53 sa om ADD¹ LN802 Maédean ADD¹ an LN802 easmhuigh EG²
 deanda no deisa EG² deanta no déise ADD¹ is deunta
 agus is deise LN802,
 54 réin et moise ADD¹ mein agus LN802 fear EG² (LN802)
 clódh ADD¹ (LN802) et ADD¹ cial EG²,
 55 madh EG² ma ADD¹ is go mo LN802 treighach EG²
 treightheach LN802 ceada EG² cheudaibh LN802 ga ADD¹
 do LN802 bhreadal ADD¹ bhfreastail EG² LN802,
 56 agus LN802 beidsa EG² beinnse ADD¹ beidse LN802
 meas ADD¹ san om LN802 anroth EG² ainreo LN802
 bliaghan EG² a mbliaghna LN802,
 57 céad EG² beannacht LN802 gan fholach ADD¹ go
 haireach LN802 faighfidh EG² faedhbhaigh ADD¹
 feabhthaidh LN802 sa ADD¹,
 58 eadach ADD¹ LN802 do ADD¹ fholach LN802 uam siar ADD¹
 LN802,
 59 is cuirigh ADD¹ is curthaidh LN802 Barnabí EG² (LN802)
 Bernaby ADD¹ folach ēadaigh ar mo bhádhuil ADD¹
 phearligh EG² LN802 air beandhail LN802,
 60 trath leaighfe ADD¹ leighfidh EG² a leighfidhis LN802
 áirsuigh EG² arsaigh cian ADD¹ LN802,
 61 deasmac(?) EG² De mhac ADD¹ an de mhac LN802
 faillas(?) EG² allas is ADD¹ fheallus LN802 seachrán EG²
 62 an om ADD¹ don chraobh ghlan a leanas LN802 nial EG²,
 63 a mbíon cléir et ADD¹ agus bochdaibh LN802 follainn ADD¹
 fallain LN802,
 64 is gach aon dhlobhtha LN802, sgach uile aon dhlobh ADD¹
 aoin EG² mearrugh EG² (ADD¹) mearadh LN802 bpárlus EG²
 i om bpárlus ADD¹ bpárlas LN802 Brian ADD¹.

XL

MOCHIANSA FIR NA HAUSTRIA.

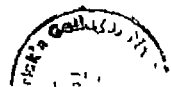
- 1 Mo chian-sa fir na h-Austria, Fléimeannaigh dob áille,
 's gan aon anois ar fagháil dhíobh, mo ohrádh-sa, acht
 faoi léan,
 nō go dtiocfaidh Barún Slāine, le flíta longa lána,
 dār bhfuascailt as na cāsaibh dār fhāg sinn i bpéin.
- 5 Acht anois 's mithid don mbainríoghain dúithe an mhic-se
 Raghnaill
 thoirbheart 'na lámha, 's go n-ardaigh dhō séan.
 Beidh míle misce is slánteacha, fíon gan uisce is lámhacha
 ag an tighearna cuinge 'fáiltiú le gáirdeachas Gaodhal.

FOINSÍ: LN127 p395, G v1 i p83, G² p142, G³ p89, G⁵ p6,
 , , E¹ p121.

Cscrí : Barún Bhaile Shláinghe. Mac Cuarta. Mr. Fleming. G²,
 Barun Bhaill' Shláinghe. Mac Cuarta oct., G³,
 Barún Bhaile Shláinghe by Courtney. Flemming
 the Baron of Slane. Air - Peggy Nugent G⁵,
 Barún Bhaile Shláinghe. Séamus Mac Cuarta cōt E¹,

1-8 om E¹ G⁵,

- 1 Mo chíonsa Gv1 hÁstria Gv1 Nach búairthidh fir na
 háite 7 Fléimionnaigh Bhaile Shláinghe G² (G⁵),
- 2 díobh Gv1 lén Gv1 'sgan aon aca le fagháil mo chrádh
 ná'r cuireadh sgéin G²G³,
- 3 barún Slaighne LN127 Gv1 acht an t óigfhear Barún
 Shláinghe bfuil a thrúpaidh 's longa tárruingte G²G³
 fíte LN127 Gv1,
- 4 ann ar dtógbhaill as an ngalar úd a d'fáig sinn fuigh
 léun G² (G⁵),
- 5-8 om G²G³,
- 5 mbainríoghain LN127 do mbainríoghain Gv1 mic si
 Raghnaill Ls1,
- 6 sga nárduidh LN127 sga nárdudh Gv1,
- 7 biaidh LN127 biadh Gv1 misgeadh Ls1,
- 8 tighearn LN127 Gaoidheil Ls1,

Ar dteacht anois ar sáile don óg-so, Barún Sláine,
 10 is ordú leis ón mbainríoghain chum sásaithe na nGaothail,
 beidh onó na colle a' fás leis is terraibh ar chrannaibh
 's a' Bhúinn ag briseadh cárrthach le bliáth beannaithé an
 éisc.
 Beidh ór dā chur 'na mhadhma as dorn bhan is páistí
 fá thóirinnibh Bhaile Shláine, dā chaitheamh re gréin:
 15 na slóightibh ag éirghe ar ardaibh ag ól is ag leigean
 lámhaigh
 fan leomhan-sa d'fhuil na hAustria, ag fáiltiú dā mhéin.

'S anois atā cabhair i ndán díbh, ó Chríostóir óg mac
 Raghnaill,
 ar athfhilleadh 'noir ón státa is ón mbainríoghain le céim.
 Gach neach dā raibh faoi sclābhaidheacht, ag Gallaibh tar
 20 tóigfe an barún smál díobh, bráthair ceart Uí Néill.

9 Slaighné LN127 (Gv1) Tá sé teacht air sáile an tóigfhear
 barún Shláinghe $G^2G^3G^5(E^1)$,
 10 ordugha LN127 Gv1 mbainriaghan LN127 mbainríoghan Gv1
 G^2G^5 sásuighe LN127 Gv1 nGaothail LN127 Gv1 (E^1) agus
 órdughadh $G^2G^3G^5E^1$ mbainríoghain E^1 sásaidh E^1
 an sásamh $G^2G^3G^5$ nGaothail $G^2G^3G^5$,
 11 biaidh LN127 Gv1 toiruibh LN127 torruibh Gv1 ta onódh
 na coilleadh $G^2G^5(G^3E^1)$ a' om $G^2G^3G^5E^1$ a's tórrtha
 $G^2G^3G^5E^1$ gáirlín $G^2G^3G^5E^1$
 12 a's tá'n G^2G^3 's an E^1 (G^5) a réubadh $G^2G^3G^5(E^1)$
 a cárrtha $G^2G^3G^5E^1$ bládh E^1 beannuigh $G^2G^3G^5$ an om E^1
 'n íaisg $G^2G^3G^5$,
 13 biaidh LN127 Gv1 mhadhma Gv1 as dorn LN127 (Gv1)
 páistighe LN127 Gv1 ($G^2G^3G^5E^1$) tá'n t-ór $G^2G^3G^5E^1$
 mhadhmaibh E^1 mhámuigh G^2G^5 mhámuibh G^3 agus tórradh
 ban $G^2G^3G^5(E^1)$,
 14 Baile Gv1 Shlaighpe LN127 Gv1 ag teorinnibh G^3
 ag teorinte E^1 (G^2G^5) Shláinghe G^2G^3 (E^1G^5)
 da chárnughadh le $G^2G^3G^5(E^1)$,
 15 lámhuídh LN127 Gv1 Tá na slóighte $G^2G^3G^5$ Táid na
 slóighte E^1 éirghidh 'n-áirde E^1 n-airde ann $G^2G^3G^5$
 a léigiann lámhaich E^1 ag léiginn lámhaidh $G^2G^3G^5$,
 16 Fan leóghan a leiginn slán dóibh an bráthair ceart Uí
 Néill $G^2G^3(G^5E^1)$,
 17-20 om $G^2G^3G^5E^1$,
 17 cobhair LN127 Gv1 aas díb Gv1 Christóir LN127
 Christóir LN127mhac Gv1,
 18 mbainriaghain Gv1, 19 raibhe Lsí, sáruighthe Lsí,
 20 barún LN127,

Fā hiomdha trūpaī(dh) tairpeach is vagínibh dā n-ārthach,
 is caiptíní dā ngārdāil faoin' n-ardbhrataigh féin.
 Beidh corradh is caogad plāirseach, trumpaid is orgainibh,
 le leibhit is le mársáil ag fáiltiú dā soéimh.

- 25 Níor chruthaigh fuil dā huaisle san impireacht ná
 insna talta thart is cuartaigh/th/ear go bruach Thír an
 gan brainnsí 'lasadh suas díobh san mbarún barrúil
 'na leacain ghartha ghruaidhdhearg ag buanchruinniú an
 Is caithréimeach ba dual dó 'bheith 'glacadh neart i
 go haofuinneach ar sluaightibh 's a' fuascallt na n-ord.
 Lena gheallamh 'steach ar chuintaibh beidh lucht ag teacht
 's a' barún ag teacht faoi chumhachta dhā subhailceadh
 chum spóirt.

-
- 21 Tá fleeta longa léidir $G^2G^3G^5$ Táid buidhne longa
 láidir E^1 ag teacht chuige thair sáile $G^2G^3(G^5E^1)$
 vaganaibh Gv_1 narrthagh LN127,
 22 caiptínigh LN127 $Gv_1 (G^2G^3G^5E^1)$ ngairdail LN127
 ngardail Gv_1 naird LN127 braduigh Gv_1 faoin árd E^1
 fuigh na nard $G^2G^3G^5$ shéimh $G^2G^3G^5E^1$,
 23 bliadh LN127 Gv_1 Tá chóraiv cogaidh clársáigh $G^2 (G^3)$
 Tá cómharabh cogaidh clársóiridh G^3 Ta rabhra cogaidh
 clairsighe E^1 trumpaid Gv_1 trumpets 7 orgáin G^2G^5
 lucht búadhbhail 7 orgáin G^3 tiompain fós as orgáin E^1 ,
 24 Delivers agus mársáil ann fáiltiú dho féin $G^2G^3(G^5)$
 7 lucht sairse iomdha ag marsail chum fáiltiú dho
 féin E^1 ,
 25 Níl sin fuil dá uaisleacht $G^2G^3(G^5E^1)$ annsa G^2G^5
 impireacht LN127 Gv_1 impireacht E^1 imprídheacht $G^2 G^5$
 no $G^2G^3E^1$ tTuath Múmhain $E^1, 3, 5$
 26 taltamh LN127 Gv_1 talta $G^2, 3, 5$ no sna talltaibh E^1
 chuairtuighear LN127 cuairtuighear Gv_1 cuairtigh $G^2G^3G^5$
 cúartaigh 'sgo E^1 ,
 27 lasa LN127 Gv_1 nach bhfuil brainnse air lasadh suas
 ansa mbarún barramhail úasal $G^2G^3(G^5E^1)$ nach bhfuil geug
 de lasadh E^1 ,
 28 leacain gharrtha LN127 (Gv_1) cruinniúghadh Gv_1
 thríd na leaca dhearg ghruaidh dhaithte is buan inti an
 rós $G^2G^3G^5(E^1)$ ionta an rós E^1 ghruadhearg Gv_1 ,
 29-32 om $G^2G^3G^5E^1$,
 29 cairéimeach LN127 Gv_1 a nuachtair LN127,
 31 gheallamh LN127 Gv_1 bliadh LN127 Gv_1 ,

Beidh torthaibh is meas ar ghéagaibh le linn a theacht
 san réagún, -
 an leomhan do scoith na bhFléimeannach, eifeachtach ard;
 35 an t-óigfhear gaisciúil éachtach cródha taisiúil
 tréathach,
 eolgach tuigseach béasach le léigheann is le láimh.
 Is iondha fuil dá thréanáil insa ríoghraidh shuiltmhear
 dhéidgheal,
 ón impireacht 's ón Éigipt, ó Ghaothalaibh is ón Spáinn.
 Beidh míle macaibh míorach agus fíon as cascaibh
 Gréagach
 40 arís ar hallaibh an tréanbharúin ghléighil bharrúil bháin.

Cia hiongnadh tíorraibh 'géilleadh don mbarún fíre
 Fléimeann,
 mäs uasal fuil dá léighthear san réimrolla ón airc.
 'S go raibh seisear rí is céadta go ceart i dtaobh Uí
 Néill dhe
 is Mac Domhnaill thríd na obáile gach céim dá raibh 'na
 pháirt.
 45 Síol Mórdha muigh na mbéimeann dheireadh ór is fíon do
 dh'éigsibh
 's a bhaineadh comhar do ríoghraidh Laigheaneach le
 gearlannaibh lá.
 Ba oóir don rí so Créamhthain 'bheith cródha croidhiúil
 céillí
 a bhfuil a rósa gaoll-se in' éadan agus céad d'fhearbarr.

33-40 om $G^2G^3G^5E^1$
 33 Bíaibh torthaibh LN127 Gv1 teacht LN127 Gv1,
 34 sgoith na bhFléimeannach Gv1 aird LN127,
 35 treadhthach LN127 Gv1,
 37 fhuil Gv1 tréanáil Gv1 ríoghruigh shuiltmhear LN127
 Gv1 ionnsa LN127 Gv1,
 38 Gháodhuiluibh LN127 Spáinn LN127 Gv1,
 39 bíla míle LN127 Gv1 míorach LN127 (Gv1) casgaibh Gv1,
 41 hiongná LN127 (Gv1) géillé LN127 Gv1 Is fearrde
 an tír $G^2G^3G^5(E^1)$ da ngéilleann an barún $G^3(G^2)$
 a gheilleann E^1 a ngéilleann G^5 fíor G^2
 maiseach Fleimíonn G^3 máighisdir G^5 uasal E^1 ,
 42 arc Gv1 'sgach uaisle fuil do leightear go réim rola
 an áigh $G^2G^3(G^5E^1)$,
 43 raibhe LN127 Gv1 séisear LN127 teada Gv1 ttaoibh
 Gv1 de Gv1 ta fuil seisear rígh agus céad $G^2G^3G^5(E^1)$
 Néill ann $G^2G^3E^1(G^5)$,
 44 cheille LN127 páirt LN127 Gv1 Clann nDómhnaill
 $G^2G^3G^5E^1$ 'sgach taobh $G^2G^3G^5E^1$ dhá ngeabhann a
 bpáirt $G^2G^3G^5$ de ngabhann páirt E^1 ,
 45 bheireamh LN127 Gv1 dheaisibh LN127 (Gv1) Mhóirdha
 bhuaidh na $G^2G^3G^5(E^1)$ mbéidhmíonn E^1 bhearadh E^1
 bhéirfeadh G^3 chéadaibh $G^2G^3G^5(E^1)$,
 46 bhaineamh LN127 Gv1 da Gv1 Laigheanach Gv1 G^5
 bhainfeadh chóir as ríghte Laighneach $G^3(G^2)$
 bhainfeadh ceart as ríghtibh leighineach E^1
 geurlanna lámh $G^2G^3G^5E^1$,
 47 Créamhthain LN127 Chríomhthain Gv1 céilligh LN127
 Gv1 budh oóir don laoch sin Éibhidh bheith
 sturramhuil croidheamhuil céilligh $G^2(G^3G^5E^1)$,
 48 rosa LN127 Gv1 tara bharr Gv1 's go bhfuil rósa
 gaoll an éadan agus céad $G^2G^3G^5(E^1)$ a dh'fheararras
 bárr $G^2G^3G^5$ d'fheararras bárr E^1 ,

Sláinte is fiche gan dearmad 'do choinne anois ón fhairge,
50 macnaidh fearúil feargach 's do chabhlach ar cuan.

Is duit ba dual go dearbhtha 'bheith barrúil uasal artha,
'glacadh buadha go meanmnach 'bhfeargneart an tsluaigh.

Fáilte is míle céad dhuit, 'leinibh chródha chēillí,
ag teacht le flaitheas féile go hÉirinn ar cuairt.

55 Tá míle milliún maighdean do bhannaidh bán na scéimhe,
'do bharcá ón mbarra ag léimne go céibh Inis Fáil.

'Mhic théid gan dearmad 'glacadh aer na fairge,

'ceartú léigheann is leabhara gan amhras ar cuan,
cionnas 'tá maighdean Agnes ~~dá~~tug na céad' an sásadh,

60 an ríoghan chēillí leanbaí gan antoil gan ghruaim?

49-60 om LN127 G²G³G⁵E¹,

49 fithce Gv1 choinge Gv1,

50 macnuigh Gv1,

51 ar tha Gv1,

52 glaca Gv1,

53 oóilidhe Gv1,

55 bhannuid Gv1,

56 mharca Gv1,

57 glaca Gv1,

58 leighean Gv1,

59 ann sása Gv1,

60 riaghan Gv1 lenbudh Gv1.

NIALL

Goldé thuigeas tú 'thaobh ban sróil,
's nach gcanann tú ceol gan duais?

15. is dá mbeitheá 'na gcumann go deoigh,
nach n-éireochadh d'ordlach suas.

SÉAMAS

B'ionmhain leo cumann is grádh,
is meadhair i n-áit na bpóg:
is an ní sin a dubhairt tú ar ball -

20. budh chuma leo a bhás ná 'bheo.

NIALL

Ná mealltar thusa thríd chluain,
le h-ainnir na gcuach mar ór:
muna mothaighcadh siad spracadh in do chluais,
ní chothaighid do chuairt níos mó.

13. sróil G^2 go de mar thuilleann i bhau UCG^{9N} ,
14. gcanuigheann G^2G^3 le ganain tu ceoltaib UCG^9 ,
15. mbeitha G^2G^3 deóigh Lsí mbeithsa UCG^9 bfochair UCG^{9N} ,
16. néarabhudh UCG^9 dorlach UCG^9 ,
17. Budh ionmhain G^3 ,
18. meadhar UCG^{9N} mart (?) a le na boóg UCG^9 ,
19. nídh Lsí sin om UCG^9 ,
20. gur cuma leo bhas no bheo UCG^9 ,
22. hainndhir G^2G^3 hinar UCG^9 , mar an as(?) UCG^9 ,
23. ann do Lsí mur mothdhaeadh a spreacadh UCG^9 chluos UCG^9 ,
24. chothaid G^2 chocuid UCG^9 nías Lsí,

SÉAMAS

25. Is iomdha sin ainmír gan ghruaim,
nach bhfaca tú - thuas ag Bóinn -
nár mhaith leo an ní sin dá luadh,
's nach n-amhairceadh uatha dá chómhair.

NIALL

- Is deas a chuireas tú cluain
30. orm-sa, - lúb is meang;
is d'aimhdheoin daille do shúl,
go gcraithfea na h-ubhla ar crann.

SÉAMAS

- Dá gcraithfinn na h-ubhla ar crann,
a fhir do ní an rann fán mbord,
35. is iomdha sin cailín deas donn,
nach ndíúltfadh ar an dall-sa póg.

NIALL

- Is iomdha sin ainmír faoi shról,
dár bh'ionmhain do cheol 's do rann,
's gur mór leo anois do phóg,
40. nach maireann faoi phór do chrann.

-
25. ainndhir G^2G^3 imir UCG^9 26. bhfacaidh G^2G^3 shuas Lsí,
27. nídh G^2G^3 lúath Lsí do mareadh an gach(?) sin do UCG^9 ,
28. uabh G^2 bfoife UCG^9 chóir Lsí,
29. ró-dheas G^3 chuiras UCG^9 , 30. oramsa Lsí mang UCG^9 ,
31. do naimhdeóin G^3 'sa dinan UCG^9 ,
32. gcraithfa G^3 gcrathfa G^2 graifeadh UCG^9 h-abhla Lsí,
33. húbhla Lsí is da grafain(?) UCG^9 ,
34. ghnídh Lsí an bhord UCG^9 ,
35. 'sis iomdha UCG^9 ,
36. ndiúltagh G^2 ndiúltadh G^3 dubaltu UCG^9 ,
37. fuigh Lsí shroll G^3 sroil UCG^9 imir UCG^9 ,
38. bh'annbail UCG^9 ,
39. innis Lsí,
40. fuigh G^2G^3 fith fau sa (?) chrann UCG^9 ,

NIALL (AR LEAN)

1. Níl sin crann san gcaoinchoill is fearr toradh agus
 tortha, ná an crann cearnach caramhnach camhogallach
 céanna sin, de bhrígh nach bhfuil uair, uain ná aimsir
 ins na cúig agus ocht bhfíchid déag lá a bhíos ins a'
 5 mbliadhain, nach bhfaghtar ubhla milis min-
 mhogallach do thortha agus do thoraídh an chrainn sin.
 Mar, is fiadhnaise dhuit-se ag Aristotle nach bhfuil
 ríogain óg uasal do mhnáibh na beatha do bhlaiseadh do
 thortha an chrainn-se nach dtuit $\frac{1}{1}$ eadh i sruth seirce
 10. agus síor ghrádh leis na cnoca corracha cuas-
 dhearbtha a bhíos fá bhun an chrainn bhlasta mhilis
 sin.

Óir is é 'deir Aris' san leabhar,
 ós é do rinn meabhair ar mhná,
 go m'ansa leo an crann sin 'na ngabhal,
 ná teagasc is meabhair na dtráth.

-
- 1 ní bhfuil Lsí choilligh G^2 cillidh UCG^9 fearr tortha agus
 tora UCG^9 ,
 2. tórtha G^2G^3 ,
 3. camhogalach G^2G^3 comogalach UCG^9 céadna Lsí do bhrígh Lsí,
 uaine G^2G^3 uathna UCG^9 aimsara UCG^9 ,
 4 bhfíthchid G^3
 5. mbliaghain G^2G^3 mblian UCG^9 bhfaghar UCG^9
 6. bhogallach G^2G^3 mionbogalach UCG^9 do thórrtha agus do thoriadh
 G^3 , dó thorradh agus do thortha G^2 do thorta agus do thorraídh
 a crionsa UCG^9 ,
 7. fíoghnuise G^2G^3 , finase UCG^9 dutsa UCG^9
 7. Aristotal G^2 ,
 9. mhná UCG^9 bhlasuíd UCG^9 thórrtha G^3 ,
 10. ttutu UCG^9 sthearc UCG^9
 11. dharbha UCG^9 bios UCG^9 fa an crann UCG^9
-
41. is sé G^2
 42. os sé Lsí do ni mobar UCG^9
 43. go mbudh annsa G^3 'nn a G^3 ,
 44. teagas UCG^9 ,

SÉAMAS

45. Is binne ná Aris sa leabhar,
teagasc is meabhair na dtráth:
's nach iongnadh nach dtuigeann fear bodhar
gurab anásta gabhal le rádh.

NIALL

- A fhir chaoich, má tá mise bodhar,
50. 's nach dtugam-sa cabhair do mhná,
is ort-sa bheirthear mo mheabhal; -
ní locht orm gabhal do rádh.

SÉAMAS

- Is locht ort-sa gabhal do rádh
ag milleadh cómhádadh an cheoil:
55. 's dá bhrígh nach raibh mise ag mhá
ní fhac[~]/th[~]/as mo pháiste ar bord.

NIALL

- A fhir chaoich, níl comhartha is fearr,
ná tuitim i ngrádh na bpóg;
budh líonmhar do chumaisc le mnáibh,
60. gídh nach bhfac[~]/th[~]/as do pháiste ar bord.

45. leabar UCG⁹
47. íongnamh G³ is inaídh nach UCG⁹ 49. chaoch Lsí,
50. dtugam comar UCG⁹ mhaimh UCG⁹,
51. bhearar UCG⁹ mhobail UCG⁹,
52. lot UCG⁹ oram G²G³,
54. milidh UCG⁹ comharda don UCG⁹ comhárdughadh G²
comhárdamh G³,
55. is om do bhrígh UCG⁹ dá bhrígh G²G³,
56. fhacas G³ bhfacais UCG⁹ G²G³,
57. chloch UCG⁹ cómharthadh G²G³,
58. tuitiom G²G³ tuitaim UCG⁹,
59. mnamh UCG⁹,
60. ce nach bhfacas UCG⁹, bhfacais G²G³,

SÉAMAS

B'ionmhain liom cumann is grádh
 ó na hÉainniribh, is frasaí póg;
 is dá luighid ina mbrataigh ar lár,
 a fhir bhodhair, char bh'fearr liom leo.

NIALL

65. Bíom-sa ag ainneiribh uasal,
 is cha dtig ar mo chluasa cam,
 bráth bhíos tusa 'stamadh 's a' stuacadh,
 's ag imtheacht, 'do bhuabhall dall.

SÉAMAS

70. A ghaota salach gan stuaim,
 nach cineálta thuas ná thall,
 chan damh-sa is doiligh gach uair,
 má cumadh ort cluasa cam.

NIALL

75. Guidheam-sa feartha mhic Dé,
 ós As a ním féin mo rann,
 an fear a bhain éisteacht den mbodhar,
 go mbainidh sé 'labhairt den dall.

61. b'anmhuil UCG⁹, 62. hainndhiribh Lsí,
 63. inna Lsí Ca dean f oíd na mbrutaidh UCG⁹
 64. leam G² is fhir UCG⁹,
 65. in-araibh UCG⁹,
 66. chá Lsí is om UCG⁹ chluasa a cam UCG⁹,
 68. gimthiacht G² 69. ghaodtha G²G³,
 70. shúas ná hall G²G³ ceanalta G² cinalta UCG⁹,
 71. dúsa UCG⁹, 73. guidhionsa Lsí,
 74. ghnídhíom G³ ghníodham G² níom UCG⁹,
 75. bhuaín G²,
 76. a labhairt G³ meanaidh UCG⁹,

SÉAMAS

- Ní minic a d'fhreagair nac Dé
fear bodhar gan chéill ná a rann.
is oic do chuid mallacht, a Néill,
80. 's go dtuitfidh tú féin 'na ngeall.

NIALL

Agram go cruaidh thú, a Dhail,
ós agat atá 'n planda is fearr,
má fháigthear thú i móin ná 'ngleann,
fáig agam an crann sin, dóibh.

SÉAMAS

85. Is beag ar na h-ainníribh álainn,
bhar gconadhair nó rámhailí ceoil;
's gur seirbhe leo an crann úd dá dtráchtar,
ná'n caisearbhan is gránna gleo.

78. a om UCG⁹,
79. sdaí do do chuid mallacht UCG^{9N},
80. ttutfi UCG⁹,
81. eagram G³ UCG⁹ eagrahdairm G² a om G² UCG⁹,
82. ata an crann UCG⁹
83. is ma fhaigar UCG⁹, 85. hainndhiribh G²G³ hineirrib UCG⁹,
86. econadhair G² econadair G³ mur acumar UCG⁹
na rádhmuillidh G²G³, da raflí UCG⁹
87. crann do dratar UCG⁹,
88. cearbhan (?) UCG⁹ grána G³,

SÉAMAS

Níl sin caor nó caisearbhan san muir Ghréagaigh is mó a tharraingeas fola agus fíoradhbhar mioscáis idir sibh-se agus na h-ainniribh álainn, mara dtráchtar ar an gcrann crosta céasta coinnealbháite sin. Óir na hughdair
 5 bréagach bréan-shalach sin ag Aris, ní ionchreidthe iad; dá bhrígh nachar scríobh Aristotle aon fhocal go cródhúil, nó go caithréimeach ar mhnaoi nó ar bhandáil ariamh adeir go bhfaghtar measaibh agus mór-ubbla ar an gcrann sin gach am san mbliadhain: ní
 10. fíor dhó-san ná dhaoibh-se sin, dá bhrígh nachar bhain tú féin ariamh de do chrann acht dhá scréachán is dóighte agus is mí-mhaisighedár fhás ar chrann ná ar ghéagán ariamh, óir ní bhlaiseadh do mhuc ná do mhadadh féin dhíobhtha agus ní mó go dtuitfeadh na
 15 tortha céanna, gídh mór do shéidfeadh fíorghaoithe an bhráid. Is fiadhnaise dhamhsa agn na fáidhe fíornaomhtha Aaron agus Elias agus Maoise, gur tré choirthibh an chrainn so do tháinig an díle ar an domhan (i n-anallód) léx' báthadh an cine daonna go h-aon ochtar
 20 amháin díobh : agus, mar an gcéanna, do loisceadh Sodom agus Gomoradh le teine as na flaithis dá cheannfháth.

-
1. cáora no caisthearbhan G^2G^3 caothra no caisearnhan UCG^9 ,
 2. thairringios G^3 thairnghios G^2 mo tarnas UCG^9 ,
 3. mioscáis om UCG^9 eadra sibse UCG^9 ,
 4. a om dratar UCG^9 ,
 5. cinailbáite agus na hughdar UCG^9 húghdar G^3 ,
 6. sin aig a leighean Aristotil nar sgríobh anocal go.. UCG^9 ,
 8. bhandáil G^2G^3 9. mes UCG^9 ,
 10. sin om UCG^9 mbliain UCG^9 ,
 11. dhíbhse G^3 bhuaín G^2 sin a.n. mur nach muinfar de do ach dha UCG^9 ,
 13. do ighte G^2 , dóithte G^3 ,
 14. geaganaibh UCG^9 ,
 16. tórrtha G^3 ,
 17. shéideadh G^2G^3 do shéideadh fíor om UCG^9 braigh UCG^9 fíoghnuise G^2G^3 ,
 18. dho-sa UCG^9 19. Moses UCG^9 tré om UCG^9 ,
 20. díghle nar bataid caona daoine UCG^9 in-anallód om G^2UCG^9 ,
 21. báthamh G^2G^3 cinne dáonndha G^2G^3 ,
 22. daoibh UCG^9 do chusradh UCG^9 ,
 23. flaithios G^2 flaighthis G^3 as na flaighthis om UCG^9 ,
 24. chionfáth G^3 chionn G^2 ,

SÉAMAS

- Amhlaidh deir file agus saoi,
 90. gur bh'iomdha mac rí 'bhí boéin;
 gurab é mian is antoil a' tsaoghail,
 a d'fháig Solamh go fíor faoi léan.

NIALL

- Bhí Solamh i bpór chlann Dé;
 ná bí 'd'ughdar le bréag, 'fhir chaoich;
 95 ní dhamnaighthear a' nduine go héag
 fá 'bheith i bpeacadh le maighdean chaoimh.

SÉAMAS

- Ní hughdar mise le bréag,
 acht mar chluinim i ndiaidh na naomh -
 gur damnaigheadh tuilleadh 's deich gcéad,
 100. fá bheith 'gcathaigh gan chéill le rnaoi.

89. saothibh G^3 mar dear an file san UCG^9
 90. gurab G^3 (UCG^9) rígh G^2G^3 raigh UCG^9 ,
 91. agus antoil G^3 ,
 92. a om G^2 fuigh G^2G^3 Solamh shios faoi UCG^9 ,
 94. d'údar UCG^9 ,
 95. dhamnuighear a nduine G^2G^3 dhamantar an duine UCG^9 ,
 97. mesí G^3
 98. chluinim G^2 a ndiaigh G^2G^3 (UCG^{9N}) a nead UCG^9 ,
 99. damnadh UCG^9 ,

NIALL

Dá ndamantaí tuilleadh 's deich gcúad,
 as a dtáinig ó Éabha anall,
 b'fhearr le gach mnaoi faoin ngréin,
 go mblaisfeadh sí féin don gcrann.

NIALL

105. Níl riachtanas mealladh ná oléid,
 ná do dhuine bheith dá mbréagnadh i n-alt,
 acht iad-san thig chuca(dh) go réidh,
 bheith dá stácadh ar éadan báin.

-
102. a's a dtáinig G^2G^3 is a dtanaic UCG^{9N} as a om
 shiolaídh o UCG^9 ,
106. 'nált G^3 a nalt G^2 no duine UCG^9 ,
107. tugha ga réid UCG^9
108. bheith om UCG^9 banc G^2 ,

NARCISSUS AR ÁILLE.

1 Narcissus ar áille Seán ua Raghallaigh,

Absolom a d'fhás as clár rí Bréifne;

a bhfuil tuilte gan tlás ó lár rí Néill ann, -

scáthán gach mná faoi rása na gréine.

5 Sé chluinim dá thrácht gach aird de Éirinn, -

"An bhfaca sibh áilleagán breágh na maighdean?"

Míl 'ud má chífir ar fraoch ná ar mónaidhe,

ar faithche, ná ar mhaoilinn aoibhann fhódghlan,

macaidh mhic Aoidh mhic mhaoithgheal Mhórdha,

10 tabharthar ualach uaim i gcló dó,

d'ainniribh stuama nuagheal ómra,

gan cabhair ón fhuacht acht a ngruaig go feor leo.

M'ansacht fo thrí ar mílidh méirgheal,

aon chraobh dhídean mar a bhí Theseus,

15 'thug an maoidhm don chrích sin Créta,

an "monster" gaoil le gclaoidhfí Gréagaigh,

d'imthigh lena shearc Ariadne agus Phaédra;

- mar sin a bhíonn gearn ó gach neach ar an Raghailleach.

FOINSI : G² p 65 G³ p 157.

Cscrí : Seághan Ó Raghailígh. Mac Cuarta oct.G³
Sea'an Ó Raghailígh. Mac Cuarta oct.G²

-
- 1 Narcissus Ls1 Seán Ls1. 2 rígh Ls1 Absalom Ls1,
4 gríaine G³
5 chluinim G² de dh'Éirinn G³ do Éirinn G²,
6 áilleacán Ls1,
7 Míl 'ud (?) Ls1 cífir G² chidhfir G² fraoich G²,
8 faithe G³ faiche G², mhaoilín Ls1,
9 macaidh mhic G³ mac Aoidh mhic Aoidh mhic mhaoithgheal G²,
mhic Aoidh mhic mhaoithgheal G³, M(h)órrdha Ls1,
10 tabhairthear G² dhó G³ gclódh Ls1,
11 d'ainniribh G² d'ainndhiribh G³ éomra G³
12 comhar G² bhfúacht G³
13 m'ansacht Ls1 méurgheal G³,
14 mar bhí Theseus G²
15 maoidhm G³ (G²?)
16 an monsthar G² gclaoidhfídh Ls1,
17 a d'imthigh G³ Phédra G²,
18 a mbídhionn Ls1,

A churaidh na ruag bheireadh buaidh gach pátrún,
 20 ar litir, ar luathas, ar uaisle, ar áille;
 'bhí frithir i n-am buailte, ar chruas do láimhe,
 mar Achilles ag comhlann sluagh Phriamus;
 tusa 's do chruadhlan duaisiúil dána
 i dtaise le truaigh' agus /'n/gruaim le náimhde.

25 Go mba marthanach buadhach ar uain an fhódghlais
 an macnaidh ghluais uainne as uachtar Fódhla;
 sceallán a ghluais anuas ón trón sin,
 den treibh is uaisle i n-uachtar na fógrainn,
 a bhfuil Teamhair agus Cruachan go buan leo pósta; -
 30 chaill siad a gcuantaí 's a ndúithe le nuaghaili.

20 ar litir, ar lúathas G^2 , air fhúadach, air lúathas G^3
 22 slúagh Lsí "Achilles" 7rl. Lsí,
 23 chruaidh Lann G^3 chruaidh Lainn G^2 , dúaiseamhuil G^2G^3
 24 trúaighe G^3 agus grúaim le Lsí,
 25 marthannach G^3 go ma G^2 go mbudh G^3 ain uain G^3
 a nfód-ghlais G^3 ,
 26 macnaidhe G^3 macnaidh G^2
 27 "Throne" G^3
 28 fóg rainn Lsí,
 29 a om G^2 as G^3 acas G^2 ,
 30 núadh Lsí,

'Sé Seán Ó Raghailigh an tréan-fhear armúil
 ealaídhneach, méiniúil, méirleabhar, meanmnach,
 'bhfuil rolla na réx in' éadan dhearg-ghruaidh .
 Samhail Chú na neacht ná mar rabhairt Mhéadbha le
 Feargus,

35 ná mar Chonall, tráth d'éirigh, a mhéar ā dheargadh,
 i gcathaibh fir Éireann, tráth rinn a ngéarleanmhaint.

Nachar bh'aoibhinn an áit a bheith 'bpálás Rí Bréifne -
 gach líne den scárloit i n-almriot 'na phéarlaí, -
 'g ól fiontaí na Spáinne as lánchupaí Gréagach,
 40 ag an Mílidh a d'fhás as ealta na héigse,
 gan scíth ar an tsárfhear acht ag fáilteadh do
 Ghaodhlaibh, -
 mar Ghuaire na dtáinte, go raibh ádh agus séan air.

31 armamhail Lsí Seá'an Lsí,
 32 ealaídhíneach G^3 alaighneach G^2 méur-Leabhar Lsí
 méineamhail Lsí,
 33 ann éadan Lsí, rola Lsí,
 34 na om mar rabhairt G^2 mar om G^3 re G^2 ,
 35 tra G^2
 36 i om G^2 oathaibh fir Éirinn G^2 tra G^2
 37 righ Lsí,
 38 a n-almriot Lsí,
 39 chupaidh Lsí,
 40 d'fás Lsí, állta Lsí,
 41 sárfhear G^2 ,

XLIII.

NÍ MAITH IS LÉIR DAMH.

- 1 Ní maith is léir damh na leabhair Ghaoidhlig',
 is ceart a léighim gidh go bhfuilim dall:
 is gur docht an scéal liom an treibh so Ghaodhalach
 gan osadh éigin faoi chosa Gall.
- 5 an curaidh réimiúil den fhuil is tréine,
 dá gcurfeadh Éirinn as cumas Gall,
 's go bhfeice mé na céadt(h)a dá loingis gléasta
 le Mac Airt Uí Néill a' teacht le treise 'nall.

FOINSÍ : G_1^3 p125 , G^3 p81 , G^4 p175, G^5 p32,
 E¹ p74 , M p8.

Cscrí : Mac Airt Uí Néill Séamas Mhac Cuarta cēt. E¹G³(G²)
 Na Leabhair Ghaoidheilge, G⁴ (blogh)
 Na Leabhair Gháoidheilge by Courtney G⁵ (blogh),
 Mac Airt Uí Néill. Séamus (.i. Dall) Mac Cuarta
 ro chan M.

- 1 Ní maith G^2G^3M Is maith E¹ Gidh nach léur G⁵
 (G^4G^3n) dhamh E¹ (M) Ghaoidhlic G^2M Ghaodhailge G³
 Ghaoidheilge G^4G^5 Ghaodheilic E¹,
- 2 's is E¹ léighiom $G^2G^3E^1$ léighfinn G^4G^5 ge E¹
 gidh G^2G^4 cia M 's go bhfuilliom G⁵
 bhfuilliom $G^2G^4(G^3)$,
- 3 Uadh is docht E¹ treibhsí E¹ Ghaodhlach G^3M
 is nach mór an léan atá air threibh na nGaothalsa G⁵
 (G⁴ - is nach mór an léim),
- 4 osamh G² fuigh G^2G^3 chosaibh E¹ o chosa G^4G^5 ,
- 5 curadh M don M bhfuil G⁵ is tréightheach G⁵
 tréigheach G⁴,
- 6 do chuirfeadh E¹ chumas E¹ geall $G^2G^3(M^n)$ A
 fuair urraim áedhreach 7 bhainfeadh 'n geall G^4G^5 ,
- 7 bhfeicidh E¹ bhfeicfead M na om M i luingheas
 do loingis M 's go ccluinion na céadtha dá lucht
 luingis déanta G^4G^5 céadta M,
- 8 ag teacht M anall E¹M Go bhfuil mac G^4G^5
 a ttreise nall G^4G^5 ,

Tá mo churaidh cruadhghaite 'na cheann ar shluaighthe
 10 den gcineál uasal chuaidh soir 'ar sáil;
 den fhuil is uaisle 's is binne luaidhtear,
 a choinnigh suaimhneas i n-Inis Fáil.
 Acht anois is truagh sinn faoi chneas an chuain choin
 fan mílidh luathghasta 'filleadh slán;
 15 gur fá binn a luaidhtear an bile buadha ,
 an buinne buanlasta 'noir ōn Spáinn.

Tiocfaidh an saoi, mac Airt mhic Aodh,
 fear freastail maoin' ina gceannsfáí béim,
 laoch lasta líomhtha 'fuair searc is síorghrádh,
 20 de stoc na ríghthe 's nár fhan 'na ndiaidh.
 Acht anois ós crích dhúinn re flaith na fírcheart,
 10 congnamh Chríost agus mhic Airt Uí Néill,
 's ar a theacht chun tíre go mbudh gearr go scaoilfidh
 do bhochta as príosún ina thalta féin.

9	churadh M	cruadh dhaithte G^2G^3	chruadh líomhtha E^1
	chean E^1	shluaightibh E^1 ,	
10	chineal E^1	tar M	sáile E^1 ,
11	tréine a luaidhtear E^1	luaidhtir G^2	
	a luaidhtear G^3 ,		
12	chuingbhídh E^1 (M)	Innis Lsí,	
13	sin M	fuidh G^2	fa G^3E^1 chuan G^2 choin M,
15	buadhach E^1 ,	16	buinnean G^{3n} ,
17	an saoi díl E^1	an tsaoi mhac art M	Aodha E^1M ,
18	freasdal maoinne E^1M	ann a cceannsuigh G^2G^3 (M)	as ceansúghadh béidhm E^1 ,
19	a fuair E^1	fíorghrádh M,	
20	ríghthe G^2G^3 M	righ mear E^1 ,	
21	críoch dúinn E^1	re G^2G^3M	acht tre flaithibh fír- cheart' E^1 ,
22	cúgnadh G^2 (E^1G^3)	as mheic E^1	is mhic M,
23	theacht an tíre G^2G^3	chum tíre E^1M	go mo gearr G^2 go mbudh G^3 go madh M is gearr E^1 sgaoilfeadh M,
24	bhochtaibh E^1	príosún $E^1(G^3)$	príosún M dtallta G^3 ttaltaibh E^1 ,

25 Tíocfaidh Brian Mhac Airt go fiaighasta,
 an dalta grianúil de scoith na leomhan;
 an mhíl gan íotacht a d'fhás ón diadhacht -
 is fras a d'iarrfadh 'bheith 'scapadh óir.
 Gē gur fada ó thriall sé 'cur a shearc i gcéill dhúinn
 30 's nachar stad a mhéin acht a' lasadh gleo,
 go bhfanaidh Dia sinn go teacht an tréanfhir
 le bheith 'glacadh riaghalach insna talta romhainn.

Muna dtagaidh an chlann sin le treise 'nall,
 'sé bheir mē 'n amhgar faoi dhochar cian;
 35 gur theastaigh an t-am ler chóir dhamh cuimhniú
 gur bhris mo leanta le racht 'na ndiaidh.
 Fan gcuraidh calma bheadh ar thoiseachampaí
 a' scoilteadh náimhde is a' cothú cliair;
 mo chroidhe 'gus m'ansacht an caiptín meanmnach
 40 bhí ar scoil na bhFrancach 's ina dtathaigh e 'riamh.

25 fiail M, 26 sgoith M sgaith $G^2G^3 E^1$,
 27 mhíl G^2 ,
 28 d'iarrfadh M is fras é d'iarrfadh a E^1 ,
 29 gídh G^3M cuir G^3 chur se a shearc E^1 i gcéill E^1
 dúinn M,
 30 's níor stad E^1 a mhéin mhaith acht $G^3 E^1 M$
 a mhéin acht G^2 ,
 31 bhfanuigh $G^2G^3 (E^1 M)$ tréanfhir M fhiail fhir E^1 ,
 32 glaca M riaghala E^1 riaghlach M taltaibh E^1
 reómhainn G^2 ,
 33 ttigeadh E^1 anall E^1M Dá ttiucfadh an dream so le
 treise nall a choídhche G^4G^5 ,
 34 'n amhgar E^1 a d'fáig mesí namhgar sa nois a bpéin G^4
 (G^5 - sa mbochtaibh bpéin).
 35 is gur $E^1 (M)$ cuimhneadh G^3 Tá mé cinnte gur
 thuit mé a tiomsughadh G^4 is anois le cinnteacht gur
 thuit me tiomsughadh G^5 ,
 36 leannta G^3M rát E^1 agus bhris mo leantaigh $G^4(G^5)$,
 37 churaigh E bheiththeadh E^1 an curaidh calma don fhuil
 is teann teas $G^4 (G^5)$,
 38 a sgailteadh náimhde as choitnúghadh cliar E^1 a sgailte M
 cothadh G^2M gus a G^3 cliar E cliarr M
 ag briseadh a náimhde 'saig cothughadh cliar $G^4 (G^5)$,
 39 chraoidhe E^1 captaoin M meanmneach E^1 acht mo
 shearc is m'ansacht an coirneal meanmnach $G^4 (G^5)$,
 40 bhídh E^1 'sna dtathaigh E^1 'sann a G^3M 'sann
 dtathaidh G^2 fear fraoch na bhFrancach snar mheathaigh
 réim G^4 fear sgáoil na bhFrancach sna'r dtathuigh
 ríamh G^5 ,

Toirbhir cual bheannacht bhreasnaí uam-sa
 i bhfabhairt shnuadhhaite ar lasadh óir,
 is ag a maireann uainne de threibh na huaisle
 do ghaiscíd bhuidheachta cheart Thír Eoghain.
 45 Nach dtig dár bhfuascailt fá imeal/1/ cuantaí
 neach dár ghluais ar a n-astar leo;
 is gan osadh uaire ag an ainneir stuama
 acht a' fliuchadh 'gruaidhe le frasa deor.

A chabhair díleacht, a mheabhair daonnacht,
 50 a sheabhaic dhaoineach ar mhaithias Gaodhal,
 a bhfuil feabhas tíre dá raibh i gcríonnacht -
 an fear dob fhéile do chlanna Néill.
 Searc gach saormhná mac Airt ón daorsa,
 dá rachadh ríghthe ina dtalta d'éag;
 55 's gurab ar hallaí aola budh chóir don riaráí
 'bheith scapadh cíos' ar lucht tathaithe téad.

41 Toirbhear G² Toirbhear G³_M Tabhair E¹ breasnaidh E¹
 bhreasnaidh G² M (G³) uaimsi M,
 42 bhfádhbhairt M snuadhhaighte E¹,
 43 's ag an maireann M,
 44 de ghaiscídhibh E¹ buadhachta M,
 45 gar E¹ chuinte M,
 46 aon neach E¹ M deir ghluais E¹ n-aistior M,
 47 osughadh G² infhir E¹ aingir M ainndhir G²G³,
 48 acht aig E¹ gruaige M a gruaighe E¹
 frasaibh E¹,
 49 díthleacht G³ M daonacht G²ME dhaonnacht G³,
 50 a sheabhaic faobhraich E¹ d'aoineach M dh'aoineach G³
 Gaodhail G²G³ sheabhaic G²,
 51 feobhas E¹ de rabh E¹ rabh M,
 52 de chlannaibh E¹ do chlann Uí Néill M chlann a
 Néill G²,
 53 on tsaoirse E¹ daor so M,
 54 racfadh G³ do a rachfadh E¹ ríghthe M
 ríghthe E¹ (G²G³) dtaltaibh E¹ dh'éag G³
 ag éug E¹,
 55 hallaidh G² (G³_M) hallaidhibh E¹ aolda M aoldha E¹
 aoldhaite G³_n budh dual E¹ ba M riarraighe E¹,
 56 a bheith E¹M a sgabadh chíosa E¹ a chíosa M
 tathaigh Lsí,

- Nár thēigh mé 'n uabhfeart go bhfeicfead sluaighte
 ag teacht le buaidhneart go hÉirinn aill;
 sliocht Eoghain Ruaidh na longa suadhcheart
 60 a chuirfeadh nuabhroid ar chéadt(h) Gall.
 Bhéinn go subhāilceach ag amharo uaim
 ar Bhreatain chluasach a' scéinrith uainn;
 's an curaidh buadhach 'na cheann ar shluaighte
 a' fuagra nuachatha ar éiricigh cróin.
- 65 Is fada an ré liom ó chogadh Shéamais,
 Dánair éirceach a bheith i bhFódhla Fáil;
 is treibh Mhilesius i dtursa 'géagcaoin
 'gceasnaighe faon is gan sócamhal fhagáil.
 Is measa an scéal liom nō 'bhfuil a léan
 70 ar Inis Ealga ag nuaGhail lán,
 mo churaidh réimiúil a chur i gcéin uainn
 ar thonna tréana na bóchna táin.

-
- 57 Na'r theithim i nuaighfheart E^1 'núadhbhfeart G^2G^3
 nuaigh-bhfeart M bhfeicfid $G^2(E^1)$,
 58 buadhneart M uill G^2M Gail G^3 aill E^1 ,
 59 long lán suadhcheart E^1 ,
 60 cheathaibh Gall E^1 Gaill G^3 chéadta Gaill M,
 61 Bheidhinn E^1 uaimse E^1G^3n uaimi M,
 62 Bhriotain $G^2G^3E^1$ Bhreatainn M roith $G^2G^3E^1(M)$,
 63 curadh M shluaightibh E^1 ,
 64 aig fuagraidh E^1 éiricibh E^1 chróin M,
 65 rae Lsí
 66 Dánair 's éiricidh G^3 éiriceach E^1 a om E^1G^3
 a bheith om M,
 67 agus G^3 a dtuirse $G^3(E^1)$ 'géagchaoin G^2
 ag éugcaoin $E^1(M)$,
 68 'gceasnáoidh G^2G^3 a cceasníomh E^1 ag ceasnaoi M
 socamhuil M,
 69 iona bhfuil E^1 ,
 70 Eilge G^3E^1M ,
 71 a chuir G^2M ,
 72 thonnaibh E^1 thona M.

NÍ MÉ FÉIN A CHUIR.

- 1 Ní mé féin a chuir a' chéad chloch i gcaiseal -
Dhroichead Ath;
's ní chuirfinn sé chōiste 'séideoig go malaídh an
tSliabh Bán.
- Más Gréagach an phácoōg nī phiocthar a onámh:
is níl aocht oréafóg san léinteoig sin ort-sa,
'Sheon Tágh.
- 5 Tá bean a chois Bóinne 'ní cóta agus tuilleadh ar líon;
is tá feoil ar bord i nGaillimh dá dhiol.
Tá beoir go leor i Londain is fíon;
is iomdha fear óg a pōsadh 'nuraídh le mnaoi.
- Ní fhao/ṭh/as an Rí 'meilt snaoisín sa nGráinsigh riamh;
10 's ní hí Saedhbha nio na Midhe do shíneas ar a'
mbainríoghain biadh.
Ní minic a bhí bean luighe ag Pápa ar sliabh,
is iomdha pota dighe a díoladh i nDroichead Áth le
bliadhain.

FOINSÍ : LN869, A¹ p 61 (31), EG146 , EG pl1b,
EG⁶ p37b, F p 177

LSÍ ELLE : Don^{v11} p98, UCG⁵⁴ p2.

Cscrí : An fear ceada 1. Seamus Mac Cuarta EG,
(EG146). Séamas Mo Cuarta oot. F.

- 1 do chuir LN869 an EG F goaisial EG
Dhroichead EG⁶,
- 2 cóiste EG⁶ shéideoig LN869 A¹ EG146 EG⁶ seideoig EG
shéideoig F maluigh F (LN869) ann tsleibh bán EG⁶,
- 3 phiocar lsí onámh A¹ EG EG⁶ EG146 F,
4 oréfag EG⁶ leinnteoig EG⁶ Sheoin F EG146 EG⁶,
Tágha A¹ EG146 EG EG⁶ F.
- 6 bhord EG⁶ nGaillibh LN869 EG146 F nGaillaimh A¹,
7 Londain LN869 A¹ (F EG EG⁶ EG146),
8 iomghaidh EG⁶,
9 rígh lsí san EG⁶,
10 Sadbh EG⁶ Séadbha LN869 a mbainríogan F an A¹
a mbairighin EG⁶,
- 11 is minic F EG⁶ shlíabh EG146,
12 a om A¹ EG⁶ EG146 i om A¹ EG146 EG F
nDroichead LN869 nDroichead A¹ EG⁶,

Dhíol Seón mhac Cearnaigh carr do ghabaiste nua:
is thug Siubhan nio Ardghail cárta do dhuine le clú.

15 Is minic a charn Brian Bearnach cailín i gclúid:
is íomdha fear Gallta ón tsráid sin Londain go Lugh'.

Is mór an tubaiste nár fhiosraigh mé 'Cháto riamh,
ná do Ovid file bhí go hullamh ohun mnáibh a riar.
Ar nós an leinibh nach ibheann, is nach áil gan biadh,
20 ní beo sibh gan fir is ní háil libh iad.

-
- 13 ghobaiste F EG⁶ EG146 EG núgh A¹,
14 Cathail A¹ Árdail EG146 EG⁶ F do om EG⁶ EG146
clú A¹,
15 charnn lsí,
16 tsráidsi A¹ sic A¹ Lugha EG F EG⁶ EG146 Lúghmha LN869,
17-20 om LN869 EG146 EG F,
17 chatha EG⁶,
19 áill A¹,
20 sibhse EG⁶.

XLV.

Ó THUGAIS Ó UGHARAIBH.

1 Ó thugais ó ugharaibh Inse Fáil
do choimission uile go hiomlán,
ag Ros na Rí 's as Teamhair Chuinn,
ag do dhuit-se do chraobh chumainn.

8 Ó d'imigh Dallán Forgaill uainn,
Torna is Seanchán an athuir,
níor goireadh ríoghollamh i n-Inis Fáil
acht tusa, 'Dhomhnaill Uí Maoilriadhain.

Ó thugais buaidh thar gach tír
10 go fearann uasail an airdrí,
ag so do choróin ríogh(dh)achta dhuit
a Dhomhnaill geannmuidh an Ghaoidhlig.

Beir uaim is aithris do Bhrian,
go dtugais oghainn as imchian,
15 ó laochraidh Chláir Chobhthaigh uile,
an chraobh ag Domhnall mar deirid.

Níl ar úir Éireann anois
ollamh nó saoi re seanchas,
nó ríoghraidh ar sliocht Míleadh anois
20 nár gheall dō-san gan imreas.

FOINSE : LN 127 p 295.

Cscr. : Seamas mac Cuartadh cō

1 innsi Ls,	2 co hiomlán Ls,
3 ag ross na ríogh sas Teamhar Ls,	
6 Torna et Ls,	7 ríoghollamh Ls,
8 Maoilriagháin Ls,	
10 uasail an airdrigh Ls,	12 geannmuidh an Ghaoidhlig Ls,
14 cugain Ls,	17 níel Ls,
18 saoi Ls,	19 Míleadh Ls,
20 imres Ls,	

A Dhomhnaill Uí Maolriadhain 'fuair tigheardas ar
 fhlaithes na nGaodhal,
 ó ollaimh is ó thriathaibh Chiarraí, Chonnacht' is Néill,
 tabhair an ealadhain-se siar is cuireadh Brian Ó Ceallaigh
 'na dhiaidh,
 is fá choróin do ríoghachta bliadhain go mairidh tū
 is céad.

-
- 21 tigheardas Ls,
 22 Ciarraidh Ls,
 23 cuireadh Ls,
 24 céad Ls.

XLVI.MAIRG A THAOBHAS BEAN UM DHIAIDH.

1 Mairg a thaobhas bean um dhiaidh,
focal sin 's a chiall 'na ghar:
ní gnáth tuile nach dtéid i dtráighe -
ionann sin agus grádh na mban.

5 Mairg duine bhraitheas é féin,
mo bhreithbheart is dá heis do chím;
ní bhraithfidh neach, fir nó mná,
mo rún féin go brath arís.

A bhean chumainn chruthfhial,
10 do bhí agam ariamh i ngaoil,
mairg a leigeas a rún le mnaoi
fua(i)r agus cacach(?) ataoi fam chion.

Ní thiubhraidh orlach ar ór
don inghean is óigsnúadh:
15 cia gearr inniu agus inné,
do bhuidhair an tuigse mé, mo nuair !

FOINSE : LN 82 p 167

Cscr : P168 - Seamus m Cuairtadh c̄c̄

3 ttaid a ttraighe Ls,
5 duine bhⁿ aitheas Ls,
6 mo bh^eith bheart as Ls,
7 ní bhⁿithfidh Ls,
10 an gaoil Ls,
11 a rún t mo (?) Ls,
12 fuair 7 cac^c ataoi fam chion Ls,
13 thiubhraidh Ls air ór Ls,
15 enoigh 7 ané Ls,
16 bhuaidhair Ls,

2.

Oram-sa féin fritheadh an locht,
 ní baeg nod dá chur i gcéill;
 rug ar gcumann céim tar ais -
 20 buailtear duine dhá shlait féin.

Do chualas féin, faða ó shoin,
 cumann deise ar ndol a rainn;
 fear ó Mhumhain na múr ngeal,
 is fear eile do leith Cuinn.

25 Do bhādar dhā bhliadhain déag,
 an dis scoláir' sa scoil shuairc;
 gan deaghail do cheachtar dhíobh,
 Ag taisteal Éireann dheas is thuaidh.

D'éis a múinte i mbailte scol,
 30 an chúpla ar nach gclos béim,
 do thionscain gach duine don dís,
 a dhol gan stad dá thír féin.

Do bhí freagra an fhir ó dheas,
 's na srotha deor ag teacht óna ghruaidh:
 35 "Is eagal liom, a ghrádh, 'bhfaicim
 gnúis a chéile go lá an Luain."

"Dá dtigeadh ", ar an fear ó thuaidh,
 "oic do cheachtar againn dá bhrígh,
 os ag deaghail dhúinn anois
 40 go mba duit-se ohias a dhíth."

18	chuir Ls,	19	air cumann Ls,	22	arainn(?) Ls,
23	múir Ls,	25	bhliadhain x Ls,	26	sgol Ls,
28	En dheas is thuaithe Ls,			33	fragra Ls,
34	srothadh dear (?) Ls,				
35	a ghrádh bhfaicim Ls,				
38	a gan Ls,				
39	deighuil Ls,				
40	go ma Ls,				

3.

Cosmhail gus anocht,
 A bhean na bhfolt slin,
 gur b'í freagar an fhir ó thuaidh
 fuaras 'n-áit an deaghail grinn.

45 Chugam féin - is bim gan fhear -
 A stuadhinghean na rosc mall
 Aí fear le nach beitheá réidh
 ní leigfinn féin, ar chéad mairg.

Gach ar leigeas riot dom rún,
 50 A ghéagan ur an aigne ní sháimh,
 aithnighim dhíot a cheilt ar chach
 's go bráth 's a cheilt ort.

Mairg dá raadh (?) go lár an grádh;
 digne dá éis ní hiomlán :

55 ní bhíonn an croidhe slán mar sin,
 's gan grádh eile 'na aghaidh.

Dochonairc mé, miste damh,
 ringan chruthach threin 'mo chodladh
 Ag so an codladh do chealg mé
 60 mairg dar toghladh an t-abadh.

An ainnir is áille corp
 ós trem chodladh dochonairc,
 gan sinne ar suan choidhche -
 truagh giorradh na geamhoidhche.

41	Cos <u>m</u> Ls,	42	bheann Ls,	43	fragur Ls thuth Ls
44	fúairras Ls,	46	mb <u>ail</u> Ls,	47	beitheareidh Ls,
50	gheag Ls anaigh ná Ls,				
51	aithnighim Ls,	53	dair <u>ab</u> ga Ls,	54	hiomlán Ls,
56	aigh Ls,	5			
58	trein mo chodladh Ls,				
60	togl an tab <u>adh</u> Ls,				
64	geamhoidhe Ls,				

4.
65 Do shíneamar taoibh ar thaoibh
mise agus an ainnir fholtchaoimh;
m' dhara lámh tair-se uhall
Agus lámh na taibhse thoram.

Burh cumhain liom a laohra
70 choidhche d'ēis a hagallmha:
srotha is milse nō mil,
guth a cinn-se do chluinsint.

An chuid is deirge dā gruaidh glain
is re goradh cearta is cosmhail;
75 stur (?) is bail ghile na ban,
mar thúis ainghlí a hanál.

Dar lá táir méad a maise
ag féachaint a deilbh-se
is ī an ghrian an ghartha ar ghloine,
80 fuaim aghaidh na hinghine.

Gach siuhal, gach seasadh, gach tarraing, gach triall do ním
gach lámh thoram, gach fala, gach fiair, gach fíor,
gach meabhail, gach gangaid, gach beacadh 'na diaidh do ním
an corp don talamh 's a' t-anam do Dhia na ndúl.

65 shineanair Ls, 66 innir Ls, 67 dhárre lámh tair si
68 lámh Ls taibhsi thoram Ls, Ls,
70 choidhe Ls hagallanha Ls,
71 srotadh as millse Ls, 72 chluinsinnt Ls,
73 gl g Ls, 75 stur as Ls ghille na ban Ls,
76 thúis ainghlidhe Ls, 77. lá táir Ls,
79 an ghairrtha Ls, 80. aigh Ls, 81 seasadh Ls,
82 gan fala Ls,
83 gcanguid Ls,
84 ndiúl Ls,

5.

85 Naol bhficheadu toircheas gan bhréig
 Rug bean Ádhamh budh glan gníomh:
 rug a hinghean budh caoincneis
 naonbhar i ngach aon toircheas.

Naol míle, nōchad, naol gcéad,
 90 sé mhíle ní hiomar bhréag:
 ag sin scéala gan scāth,
 aois an domhain go hiomlán.

Ó rugadh rí na rí san nBeithle
 go bas rí Uilliam nár chan gó,
 95 do b'ē an t-ochtmhadh lá don ré
 muin dār dhá choll 's a' dó.

Deich n-uaire agus trí fichid
 mithid dhúinn doll, dhá choll 's a' dó;
 uaire fire na bliadhna,
 100 Seacht gcéad agus ocht míle.

Deich mbliadhna agus bliadhain ar leith,
 sé chéad go maith ar mhíle;
 aois Mhic Mhuire san tSamhradh the
 b'íodh a fhios agaibh a dhaoine.

85 tórrchios Ls 86 b Adhamh Ls,
 88 naonmhur Ls,
 92 domain Ls,
 93 righ na ríogh Ls,
 95 do = be Ls,
 97 trí fithchid Ls,
 101 deith Ls,
 103 thei Ls,

RACHAIDH MISE GO DROIMBILE.

- 1 Rachaidh mise go Droimbile is beidh bonn beag chun óil
liom,
mar 'bhfuil mac na muirne bhí pronntach len' óige:
Toirdhealbhach 's a' donndreach a mbíonn compórt ina
cheoltaidhíbh,
do mhianach na sonfhlaith chuireadh ollchath ar chóigeada.
- 5 A dhuine théid go Droimbile, beir compain rómhór leat,
do mo ríoganaibh-s/e/ lomnochtaigh ina bhfoirm shneachta
ar bócnma;
gan do dhion umpadh acht a ndonnfhóilt, 's a mbonn
crochta ó nóblaí,
's ag Beití, bíodh mo chonlán-sa go hiomlán ar a hósta.

FOINSÍ : N , EG³ p50b, L p110,
23 F 22 p112, 23 H 32 p123, 24 E 26 p51
G³ p17, G⁶ p290. alstrig,

LSÍ EILE : BFxxxB p3, G⁴ no 39.

Cscrí : Drombile F22 H 32,
Comhairle Sheumais uí Cuarta do Bhetí ní
Mhaircíd, bean leanna. She kept a house of
ill fame: G³,
Comhairle Sheámais Mhio Cúarta do Bheitígh ní
Marcaigh. Bean leanna, G⁶.

- 1 racha me L rachadh F22 rachfaidh mes1 H32 (G³-G⁶)
Dróimbile N biagh L chum EG³ L H32
len óil liom G³G⁶,
2 a bhfuil EG³ H32 G⁶ a bhí G⁶ prontach Ls1
a dtús óige G⁶(L) an' óige G³,
3 sa donn dreach N (EG³) is do dhreach L an dondreach G³
is domdreach H32 's a' om G⁶ a bhfuil LG⁶
a mbeidheadh G³ mbidhean H32 ceoltaidhíbh N EG³
an a ceoltaigh L cheoltaibh H32 cheoltaigh G³(G⁶)
ceoltairíbh F22,
4 sonfhlaith H32 seanlaoch L churfadh ollchattha L
a chuirfeadh G⁶ chógíbh G³G⁶(L),
5 'fhir a théid L théighid G⁶ bíodh compain L
cumpain N EG³,
6 do mo ríoganaibhs N EG³ do ríoguiníbhse L
ríoganaibh is H32 de ríoguiníbh G³-G⁶ lomnocht L
sa ndonfhóilt gan chorughadh L in om a bhfoirm G³G⁶
sneachta EG³ (H32),
7 gan mac dhíobh is rinbhias na mbíonbheach ar a bpogaibh L
umpa G³G⁶ ndonnfhóilt H32 G³G⁶ crochte N (EG³)
crochta H32 anoblaigh H32 sa mbántroighthe ndóibe G³G⁶,
8 aige L Bety N Beitígh G⁶ bhí mo L
a bhíos an G⁶ (G³) choonlan L an conlann go G³(G⁶)
ar ósta L (G³G⁶),

A Bheití ohūin chéillí na séimhrosó is mórdha,
 10 taiscíd̄h do chuid maighdean nō beidh Rēamonn dā bpógadh,
 Toirdhealbhach lena bhéarsaí is na trēathra 'bhí ag Ovid,
 's a inghean Mharcaigh an deagnchroidhe, ná léig éigniú
 na n-óigbhean.

Tiocfaidh Pádraig leo a shuirghe, mac Aodh, mhic Giolla
 Domhnaigh;
 is cúis bháis dō, gach inghean díobh 'theacht saor uadh
 's gan a bpógadh:
 15 beidh Orpheus agus Naos leis 'cur siansa ina mheóraigbh,
 Erasmus agus Cicero, Terpsichore is Calliopea.

Tiocfaidh Samuel dā bhféachain, mac Eadbhaird, mhic Seoirse,
 pronnfaidh dhōibh féirín is beidh na maighdeanaidh-se 'g
 61 leis,
 acht coimhead nach dtiubhraidh éigin ar mo ghēagaibh gan
 phósadh,
 20 's a Bheití, na léig ēagoōir ar na deaghmhnā gan chōtaí.

9 Bhetha EG³ Bhety N ciuin EG³ F22 céillid̄i F22
 mórrdha N EG³,
 10 taigid̄h F22 H32 cumhdaigh G³G⁶ tabhair aire do mo
 chuid L mo EG³ F22 H32 G³G⁶ maidean no bídh L
 maighd̄in G³ no om do bhíadh EG³ biadh N Remonn N
 Réadhmonn G⁶ gá H32 bpóga EG³ F22,
 11 vérsigh N EG³ bhéirsigh F22 (H32 G³) re versaidh L
 treatna EG³ tréithe H32 tréarrtha G⁶(G³)
 teartha L aige L Obhid G³,
 12 Mhairigh G³ reachroidhe L eigniómh L
 nóigbhan N EG³ (L),
 13-20 om L
 13 shuirigh G⁶ (G³ H32) Aoidh G³ Ghiolla G⁶ Dhomhnaigh N,
 14 cūbhais N EG³ báis G³G⁶ inghin G³ teacht H32
 a theacht G³G⁶ uadh om G³G⁶ uaidh H32
 ab padad H32 F22 sgach H32 's om G³G⁶,
 15 biadh N EG³ Naois EG³ Neos F22 H32 ag cur G³G⁶
 cuir EG³ F22 meoraibh F22 H32 mheoire G⁶ mhéora G³,
 16 Terpsiphore N EG³ Calliopeus F22 H32 Calliope G⁶
 Calipso G³,
 17 Somhairle G³G⁶ gá H32 bhfeachaint G³ Edbhaird N (EG³)
 Eduirt G³ Éadbhuirt G⁶ mac EG³ Sheórsa G³ (G⁶)
 Sheóirse H32 Seóirse N EG³,
 18 pronnaidh N EG³ pronnadh F22 H32 is pronnfaidh G⁵
 (G⁶) orrtha G⁶ maighdeans̄ F22 H32 (EG³)
 maighd̄in G³G⁶ ag ól H32 G³G⁶ a gol EG³ F22,
 19 comhead N EG³ dtiúbhradh H32 G⁶ (G³) ttiubraid̄ F22
 air na géugaibh G³G⁶ pósadh H32,
 20 deagmha N delgh mhnáibh G⁶ dé mhnáibh G³
 choituid̄i N (EG³) ohúitiughadh H32 chótaidh G³G⁶,

Tiocfaidh Sēamas nach gruama ann is beidh subhailce gach
 ceoil leis;
 is binne leo n̄ na cuacha gach fuaim shnasta óna bheol-san;
 beidh "pastime" gach uaisle aige, mar bhuachaillí
 "October",
 's mur seasmhair chun a bhualte, beidh a' sluanáí dá
 bpógadh.

- 25 Tiocfaidh Bearnigh na Coille Cuachaigh [e] ann, ar a'
 chuairt sin, 's beidh Pól leo,
 fir Oirthiar lena sluaighte is cuid d'uaisle Thír Eoghain:
 beidh oéad fear as Cuail [gn]e, is seabhaic uaibhreach na
 Bóinne ann,
 's mur goinnigh Beirtí uatha iad beidh na suairchmhna dá
 gcóradh.

- Tiocfaidh an Doctúir mhac Íubhair, 'tá ar dhísleacht na
 n-óigfhear,
 30 is bhéarfaidh balsam mar an íce do gach inghean díobh le
 solás:
 acht, a Bheirtí, ná taobh leis, ar mhíle punta óir iad,
 nó meallfaidh lena chaoinneas gach naoi ghlan don cóib sin.

- 21-44 om F22 H32
 21 Siomas L Brian G³ nach bhfuil G⁶ ann om LG⁶
 suaimhneas L suairce gach G³G⁶ ceol G⁶ ris L,
 22 'sas L ná na G³ nó om G⁶ shnasta om LG³G⁶
 fuaim dena oheol san G³,
 23 beidh guideachta G³ gach uair leis mur LG⁶ uaisle
 leis G³ de bhuachaillidh óga G³ bhuachaill G⁶(L),
 24 muna seasaidh tú G⁶ seasa tu L is mur aisir G³
 dhum LG³G⁶ buailte L G⁶ biagh L na cluanaidhibh G³G⁶
 cluanaidh N EG³ (L),
 25 Beirigh EG³ Barney G⁶ Brian G³ cuille cuachaig
 N EG³ cuilleamh L an chúil chéanaidh G⁶ (G³)
 ann om LG³G⁶ a om EG³L ar chúairt LG³G⁶ (EG³)
 sin om LG³G⁶ leis G³G⁶,
 26 Oirchir G³ Oirthior L le om L leis na G³G⁶
 is cuid om agus uaisle G³ Thír Eoghain leo L G⁶,
 27 beidh guideachta o G³ ó Chuaile ann G³G⁶ is an om
 seabhaic L an om seabhaic G⁶ uadhbhreach N (EG³)
 uachtrach G⁶ uaibhrigh G³ ann om L G⁶,
 28 acht muna gcoingbeaidh G⁶ ach mug gcoingbhuidh G³
 is ao mur gcuinabhaigh L uaibh G³ uaithfa L
 suairc mhna L (EG³) ccoradh N EG³ gcóireadh G³
 da bpógadh L,
 29 doctúir N doctair L dochtur G⁶ mac Aoibhir G³
 Ciomhair L G⁶ 'tá ar om is disleacht L
 tar disleacht EG³,
 30 bhéaraidh N (G³) bhearaidh EG³L mar íce LG³G⁶
 dhó EG³ mnaoi L inghin G³ dhiobh LG⁶
 dhum solais L solas EG³,
 31 acht om L thaobh EG³ taoibh thusa L
 punta LG³G⁶ oir é L,
 32 meallthaidh N EG³ re LG³ oigibh sin EG³
 choibsin L den cóip sin G⁶ (G³),

Tiocfaidh tréanfhear dā bhfuascail, mac subnāilceach
 Airt óig ann,
 fréamhcheart dona huaislibh, dār dhual flaitheas
 Cóbhthaigh:
 35 cia go bpronnfadh dona sluaighte, dá mba leis fuarchlár
 fionn Fódhla,
 aocht, a Bheití, nā léig uair leis iad i n-uaigneas dā
 bpógadh.

Is fada mise gan ghuaillí, 's níl fuascail níos mó dhamh,
 's go bhfuil tréise mo dhā ghualainn ina n-uaigne le
 oois Bóinne:
 L'fhuras damh 'dhol ar buailidh dá mbeadh Ruaidhrí is
 Brian óg liom,
 40 mo chéad crádh, mo cnruadhshás, mo luathbhás, mo dheara.

Acht is iad so ní mo bhuaireadh, is fuaradh Néill óig
 uaim,
 cuid mhór do mo shubháilce, bheanadh ualach don mbrón díom:
 is ó chuireas dúil dā gcuallacht, mo ghruaimgháir, mo
 dhócamaíl,
 ar mbeannacht leo go Luan bhráith, go buanchathair na
 glóire.

33-45 om L.

33 bhfuasgailt G^3G^6 mac suaire atá éolach $G^6(G^3)$ art EG^3 ,
 34 de'n huaisle G^3G^6 dar'b dual G^3G^6 Chobhthaidh G^3 ,
 Cóbhthaidh G^6 Caibhthaigh EG^3 ,
 35 na go EG^3 gídh G^3G^6 bpronnadh N EG^3G^6
 da madh N EG^3 sluaighte maithreas fuar chlár G^3G^6
 fuair chlair fionn N fuar clar EG^3 fionn om G^3G^6
 na Fódhla G^6 ,
 36 'sa G^3G^6 na taobh i n-uaigneas leis uair oidhche no
 ló iad G^3G^6 ,
 37 mé G^3G^6 ghúailidh N (EG^3) niel N fuasgal EG^3
 fuasgailt G^3G^6 mó agam G^3G^6 ,
 38 ghúallann $G^6(G^3)$ ann uaigne $G^3(G^6)$ chois na
 Bóinne G^3G^6 ,
 39 dhamh dol EG^3 bualuidh G^3 mbiadh N EG^3
 Ruadrí N da mba G^3 Ruadhraidh $G^6(G^3)$,
 40 's mo dheora G^3G^6 ,
 41 acht om $EG^3 G^3 G^6$ go do ghnídh G^6 bhúadhreadh N EG^3
 fúadagh G^6 fuadadh G^3 ,
 42 dem G^3G^6 bhainfeadh G^3G^6 uallach G^3 den G^3G^6
 43 acht ó G^3G^6 chuiris N EG^3 oíl da gcúailleacht G^3G^6
 ghar EG^3 ghéur is mo $G^3(G^6)$ dhócail G^3
 dhócamaíl EG^3 ,
 44 seacht mbeannacht G^3G^6 bhrath EG^3 cathar EG^3 .

PÁDRAIG ÍBHEARS.

- 1 Sagart óg ó chois na Bōinne,
 a bhfuil gean na gcomharsan le chéile air,
 a bhfuil gean na n-óg agus gean na n-ord,
 is gean le pósadh na oléire air;
- 5 'bhfuil gean is ró-shearo ag Anna 'gcomhnaí,
 an marthain mhómhar den éigse,
 's go mb'fhéarr a' sódh leí 'bheith 'n-aice a ghlórrthai
 ná coróin órbhuidhe na Gréige.
- 9 Oá ndeachaidh an t-óigfhear a ohuaidh san ord uainn
 i goeangal phósta le maighdean?
 bainríoghan eolgach na bhflaitheas mórghil,
 le stadann cóistí na gréine.
- 13 Is dalta dhō féin mac na hóighe,
 ler gearradh slóighte na hÉigipt':
 's go mairidh dhō féin gean na Róimhe,
 is, 'dalta Ioseph, ná tréig é.

FOINSÍ: G² uimh 58, G³ p 93

Cscrí : Pádraig Íbhears. Séamas Mac Cuarta ógt. G³,
 Pádraig Íbhears. Mac Cuarta oct. G².

-
- 1 ua lsí,
 2 a om G² gcomharsann lsí,
 3 acas lsí,
 4 agus G³ fhair G²,
 5 Nainidh G² i gcómhnaidh G², 6 marthainn lsí,
 7 m'fhéarr lsí léith G³ ghlórrthaidh lsí,
 11 éolach G³ bhflaitheas G²,
 12 stadan G² cóistidh lsí,
 13 dhó lsí,
 14 ngearrthar G²,
 15 agus G³ na lsí,

- 17 A Phádraig Íbhears, is tú maó na ríogaine,
 'bhfuil gean is fínealtas is féile ann.
 Is gur tuirseach Peter agus Lúccās Íbhears,
 is Malaigh an ríogain 'do dhiaidh-se.
- 21 Ná fan san tír sin, 's do bhuime 'síorghol;
 bí gasta 'criochnú do léighinn,
 's ar do philleadh arís insan astar céadna,
 leis an text a mhíniú ann, i nGaoidhlig.
- 25 Blocaire ábalta as Dún - áth - Pádraig,
 croidhe fearúil fáilteach na féile,
 a bhfuil guidhe ón Athair, a shileas grása,
 is bhéaras dealra as na réalta,
- 29 le do philleadh, a Phádraig, anoir 'ar sáile,
 le congnamh an Phápa is na oléire;
 's nar bhainidh gábhadh ná briseadh bárc dhuit,
 go seinnfidh an chláirseach i n-Éirinn.

-
- 17 ríogain G^2
 18 is (féile) om G^2 ,
 19 sgur G^2 Luky G^2 ,
 20 agus Mailigh G^3 ,
 22 criochnadh G^2 léighinne lsí,
 23 annsa n-astar lsí,
 24 a text G^3 ,
 25 Dún-ath-Phádraic G^2 ,
 28 agus G^3 bhearas G^3 is na lsí,
 29 a Phádraic G^3
 30 cúnghnamh lsí,
 31 ná briseadh lsí,
 32 sinnfígh lsí,

- 33 Beannacht Dé leis, ó neamh na gréine,
ar lasadh léighinn insna grásaibh;
is beannacht maighdean, ar ceangladh lei-se é,
a bhfuil coróin réalt uirthi i bPárrthas.
- 37 Beannacht Mháire Mhagdaléne,
beannacht Iacób is Dháibhí,
is mo bheannacht féin agus beannacht Éireann,
a choimhead séan don Athair Pádraig.
- 41 Beannacht Mhaolise is na nÁithreacha naomhtha,
's go leanaidh an tsaoi sin le chéile;
is beannacht fhirinneach ó Anna Baollá/1/n,
an leanbh is fínealta tréartha.
- 45 Beannacht na naodhnán, na mbocht 's na ndíthleacht,
• is beannacht Íosa, dá n-éisteacht.
'S go mairidh an tsaoi sin ar oheanúil 'chrionnacht,
go ceart ar mhianach na cléire.

35 leithe se é G^3 ,
36 uirthi is',
38 agus G^3 ,
41 nAthracha G^2 ,
43 Nanny G^2
44 tréartha G^2 ,
45 naodhnán isf,
46 ndéisteacht G^2 ,
47 chrionnacht G^2 , crionnacht G^3 cheanamhail isf,
48 céiligh léi,

- 49 Nach fada an oéilí don tseabhao tréanfhir,
 lainneach léimneach na Bóinne;
 is go bpillidh 'n spéirmharoach arís go hÉirinn,
 ohuaidh a dh'fhoghlaim léigheann ó lucht éolais.
- 53 Is ádhbhar éagcaoin dá mhuintir féin é,
 a bheith 'Lisbon aeraon i goomhnaí,
 's gan foqal scéala, aocht i bhfad ó chéile,
 go gcaithfidh sé a théarma insna hordaibh,

-
- 49 oéiligh L₁¹,
 50 luinneach l₁¹,
 52 dh'foghaim l₁¹ lucht l₁¹.
 53 mhuintir l₁¹,
 54 ádhbharach G₃³ aidhreach G₂²
 56 gcaithfidh G₃³

XLIX.'SÉ MO GHÉARDHEACHAIR CHLÍSE MAR D'ÉAG TREIBH NA DTIORTHA.

'Sé mo ghéardheacair chlí-se mar d'éag treibh na dtíortha,
's'na Gaodhail bhras' ar díbirt is ag osnadh faoi ghruaim;
's gan aoinneach dár ndíse don taobh dheas nó chlí dhínn,
dár geraobhghaiscíd dhíidin le (a) seastai ar gceart suas.

5. Ón nGaodhal ghlas an ghrísfhuil fuair éifeacht ar mhílte,
ghníodh tréanneart sna críochaibh 's do scaoadh gach sluagh,

FOINSÍ: DON¹ p 146, MAL¹ (e) UCG²⁰ pl, L^A p 11, L^B p 196,
G³ p 23, G⁴ p 65, G⁶ p 288, 23MN 33 p 425.

LSÍ EILE: DON^{VII} p 143, CAM 4436.

CSCRÍ: Seamas McCuarta^{cc}. DON¹,
Séamus Mhac Cuarta ^{cc} UCG²⁰ (L^B),
Tuíruidh Eachrim L^A
Tuireadh Eachraim, Semus mc Cuarta cct N33,
Tuireadh Achruim (or Each-Dhroma) le Seamas Dall
Mac Cuarta G³,
Tuireadh Achruim, Séamus mhac Cúarta cct. G⁶ (G⁴).

-
1. dochar N33 chlísa DON¹ L^A chlíthsa L^B chlési G⁴G⁶ gur sug
L^BG³G⁴ G⁶ dtíorthann UCG²⁰,
 2. geidhíl DON¹ Ghaeidhíl MAL¹ Gaedhíl UCG²⁰ Gaoidheal L^A
Is go bhfuil Gaedhíl N33 sa cceasnaoi MAL¹ UCG²⁰ ag
ceasnaidh L^B a ceasnughadh N33 fuigh DON¹ MAL¹ (UCG²⁰)
ghruim MAL¹,
 3. eneoche DON¹ (L^A) aeneach MAL¹ (UCG²⁰) ndioslacht L^B
san MAL¹ UCG²⁰ den L^BG⁴G⁶ teabh MAL¹ cli DON¹ chlíth
L^B dhuinn L^B N33,
 4. dear DON¹ L^A ghaisgeamhuil N33 (L^B) dhíodin DON¹L^A
dhighdean MAL¹ dhídean UCG²⁰ (G³G⁴G⁶) a om MAL¹ UCG²⁰
L^AL^BG³G⁴G⁶ le seasamh N33 sás MAL¹,
 5. nGael DON¹ Gaodhal MAL¹ ghlas om MAL¹ on Ghaodhal ghlas
UCG²⁰ glas G⁶ den chraerc ghlas N33 (L^B) air ghrís MAL¹
UCG²⁰ uir ghrís.. L^B N33 fuar DON¹ mhíltibh UCG²⁰ (N33),
 6. níumh DON¹ L^A níodh UCG²⁰ (MAL¹) ghnídhheadh G³G⁶ (N33)
níothadh L^B tréanart DON¹ tréneart UCG²⁰ críocha MAL¹
UCG²⁰ tíortha L^B (N33) scapfugh DON¹ (L^A) sgapthadh G⁶
sluaigh MAL¹ UCG²⁰,

an tsaormhacnaidh bhriomhar bhí bēimrechtmhar fíochmhar,
síol Néill Fhrasaigh ríoghúil do cheannchadh gach duan.

'Sé mb bhuaireadh 's mo bheoghoin gach cuaine tā ar fógra,

10. do uaisle Thír Eoghain gur theastaigh faraor;

dar dhual ceart ar shloighte, dá ngluaiseacht 's dá seoladh
go luath lasta chum comhraic, ag athscapadh laoch.

Ba bhuaadhach ar bóchain treibh uachtrach na leomhan-sa;

ba suaimhneach le deoraí 's ba gaisciúil le rí;

15. lucht uasacht na hEorpa, a Dhia, is truagh a neart 's a nóige,

's gan buanacht na Fódhla 'bheith ag aon aicme don tsíol.

7. do tsaor... L^B den $G^3G^4G^6$ mhacnigh DON^1 mhacnaoidh MAL^1
(L^A) mhacnaoi UCG^{20} N33 bhrimhur DON^1 L^A bhrighmhar
 MAL^1 UCG^{20} ($G^3G^4G^6$ N33) beamrachtmhar DON^1 beidhmrechtach
 MAL^1 UCG^{20} béidhmneartmhar N33 (L^B).
8. dfrasaigh MAL^1 UCG^{20} ríghamhuil DON^1 ríoghmhail MAL^1 L^B
(UCG^{20}) fíochnar N33 do ceannchu DON^1 (L^A) cheannchadh
 MAL^1 UCG^{20} le ccanfidh L^B (N33) chanfadh G^4G^6 (G^3) dúann
 DON^1
9. mo gheur dheacair bhéoghain DON^1 ($L^A G^3G^4G^6$) mo bhuaradh
's mo MAL^1 (L^B) mo bhuairiugh UCG^{20} sé om mo bhuaidhreamh
N33 bhréoghghuin $G^3G^4G^6$ bhreoguin N33 ($L^A L^B$) na cuainne
N33 (L^B) ata L^B fóggradh $G^3G^4G^6$ N33.
10. doth DON^1 do dh'úaisle MAL^1 UCG^{20} de $G^3G^4G^6$ N33 (L^A)
thestaigh DON^1 le seastar gach críoch N33 (L^B)
fo raor MAL^1 L^A ,
11. ar MAL^1 UCG^{20} go mo dual L^B N33 cheart $L^B G^3G^4G^6$ a MAL^1
 UCG^{20} ar om na sloighte N33 shloite DON^1 MAL^1 gur MAL^1
 UCG^{20} ngluasacht L^B sga DON^1 L^A sgair MAL^1 sgar UCG^{20} ,
12. lua DON^1 da luathlasadh N33 (L^B) aige $DON^1 G^6$ athscabeadh
 DON^1 easgabadh MAL^1 (UCG^{20}) laoi ch G^3G^6
13. Dhia budh MAL^1 UCG^{20} budh buadhach $G^3G^4G^6$ bhuaighach DON^1
bhuaidheach G^4 bóchna $G^3G^4G^6$ boghchainn L^A uatrach MAL^1
 UCG^{20} seabhach uabhrach L^B seabhaic uachtrach N33
leoghansa G^6 (L^B) sna leómhain N33,
14. budh MAL^1 $L^B G^6$ deoraigh DON^1 MAL^1 UCG^{20} L deoraidthe G^4G^6
deoraidhe G^3 deoraibh N33 !sbudh MAL^1 gaiscamhuil DON^1
gaisgeamhuil MAL^1 UCG^{20} G^4 ghaisgeamhuil G^3G^6 N33
ghaisgamhuil L rígh DON^1 MAL^1 UCG^{20} G^3G^6 (L) ríibh N33,
15. Thorpa L^A a om Dhia struagh MAL^1 a om Dhia is truath
 UCG^{20} a Dhia om nach truagh L^B N33 struagh $G^3G^4G^6$ a om
neart MAL^1 UCG^{20} L,
16. bheith om MAL^1 UCG^{20} L^B N33 aige DON^1 MAL^1 UCG^{20} aicmeadh
 DON^1 aige naicne MAL^1 UCG^{20} do síol MAL^1 (UCG^{20}) den
 $G^3G^4G^6$ aicme díobh L^B N33.

- 'Sé mo ghleolasair éagain nach beo eachraidh 'néideadh,
 's na leomhain reachtmhar léimneach 'tá 'bhfeartaibh faoi dhion;
 's gach oigmharcach aerach i gcródhacht 's i n-éifeacht
 20 den phór ghasta Ghaodhlach gur theastaigh faraor.
 Is bocht Fódhla gan aonrath faoi mhórsmacht na n-éirceach,
 gan eolas, gan éadail, gan tapach, dá ndith;
 go mba leor leat bheith ag éisteacht le brón ban dá n-éagnach,
 's a meoir laga créachtach ag bascarnaigh bhíid.
- 25 Gan aoi bh táim-se 'gCréamhain 's níl taobh slán de Éirinn,
 nachar ghrischrá/dh na tréanfhir 'tá 'nEachdhroim faoin fhód;
 's gach naoi mhánla bhéasach 's a gcroidhe láidir réapaithé,
 ag nighe lámh a chéile le frasa tais deor.

- 17 is e mo bheo lasair eugin DON¹ mo ghleo lá sá air MAL¹ UCG²⁰
 (N33 L^A) euga MAL¹ UCG²⁰ L^B N33 éug ghoin G³G⁴G⁶ eachraig DON¹
 air eachraidh L^B nach marcaigh an éidimh N33 nádugh DON¹ an
 eadaidh L^B néidiugh MAL¹ UCG²⁰ L^A,
- 18 's om L G³G⁴G⁶ N33 sa MAL¹ UCG²⁰ leoin UCG²⁰ rachtmur DON¹ L^A
 rathmhur L^B N33 leimneacha MAL¹ UCG²⁰ bhfeartaibh DON¹ do
 bhfearta MAL¹ (UCG²⁰) do beartadh L^B N33.
- 19 erach DON¹ aedhreach G⁶ éifeachtach MAL¹ UCG²⁰ eachtach L N33
 i om UCG²⁰ ccroidheacht L^A,
- 20 gasta UCG²⁰ ghaiggeamhuil G³G⁴G⁶ ghaeighleach DON¹ Ghaedhalach
 HYDE G³G⁴ N33 (G⁶) heasduighe MAL¹ fo raor UCG²⁰
- 21 fóla DON¹ -fhodla N33 aeanrath DON¹ aensmid N33 gan Eabhraidh
 L^B fuidhe DON¹ (MAL¹ HYDE L^A) neiriceach L,
- 22 ólus HYDE tapeadh DON¹ tapa N33 tapuidh L^A deth naigh DON¹ L^A
 da ndigh MAL¹ (HYDE) dar ndith N33,
- 23 gu ma DON¹ a no MAL¹ da mo HYDE ga ma L^A 's go mbudh G³G⁴G⁶
 budh N33 leacht DON¹ géisteacht G³G⁴G⁶ aige L^A broinn L^A
 bandha N33 ag eagcaoin N33,
- 24 leaga L^A meorlaga N33 creatach MAL¹ chréuchdach G³G⁴G⁶ creachta
 N33 aige DON¹ HYDE L^A baspurnaigh G³G⁴G⁶ bhighud DON¹ bhiod
 N33 bhiughuid L^A bhiod MAL¹ HYDE báoih G³G⁴G⁶,
- 25 aobh DON¹ L^A gach aon taobh G³G⁴G⁶ faoi iat ta mo ghnaoith fuinn
 N33 taimsa DON¹ G³ gcréimhuin DON¹ (L^A) ccréachmhuin HYDE ccreucht
 ghoin MAL¹ créuchtach G³G⁴G⁶ sgan MAL¹ HYDE G³G⁴G⁶ gan N33 taoibh
 HYDE L^A deth DON¹ do dhÉirinn MAL¹ HYDE de dhÉirinn G³G⁴G⁶
- 26 nach MAL¹ G³G⁴G⁶ nar HYDE N33 grischradh MAL¹ ghrischrádh HYDE
 ngriosadh G³G⁴G⁶ grisuidh L^A dhiosgradh N33 tréanfhir L^A G²G³G⁴
 bheith MAL¹ HYDE atá N33 nEachrim DON¹ nEachraim HYDE N33 (MAL¹
 L^A) nAchruim G³G⁴G⁵ fuidhfhód MAL¹ HYDE (L^A G³G⁴G⁶ N33) nfhóad
 DON¹,
- 27 naogh DON¹ (L^A) naoidhe MAL¹ (HYDE) naoi G³G⁴G⁶ N33 mhanlach
 DON¹ mhéarlag MAL¹ HYDE N33 gcráo DON¹ ccráoidh MAL¹ HYDE cáir-
 deach N33 ladir DON¹ reupaigh DON¹ (L^A MAL¹) réabpuigh HYDE
 réubtha G³ N33 réubthaidh G⁴G⁶,
- 28 aige DON¹ L^A G³ nídh MAL¹ HYDE Laimh L^A G³ teas DON¹ taois L^A
 déur DON¹,

Ó nach bhfuigh cāch 'na n-éiric acht cianghártha is buaireadh,
30 ní mhaoidhim ortha an méad úd gur bascadh dā bpór;

gad is dionscāth do Ghaodhlaibh acht laoch tláith gan tréithe
do fhiorscoith na fréimhe de ghaiscíd Thír Eoghain?

Fiafra/igh/im ceist dhíbhse, de iarsma na ndraoidhthe, -
an é iasacht na crích-se 'tá ag eachtarnaigh uainn?

35. Nó nach ndiolad a gcíos leis na tighearnaí ghlac dibirt
gan fhiatacht, nó an díthcheannach ghlacadar uaf'?

- 29 a na HYDE ní MAL¹ da ma N33 ach mur L^A bhfuim DON¹ bfuighaidh
MAL¹ (HYDE G³) bhfuighthidh G⁴G⁶ bhfagadh N33 néríe DON¹ ac
DON¹ ciangharrtha MAL¹ HYDE (G⁴G⁶) is béarugh DON¹ 7 géarghul
MAL¹ N33 (HYDE) bearuidh L^A buaidhreadh G³G⁶ (G⁴),
- 30 mhídhim DON¹ mhaoitheam MAL¹ mhaoim HYDE mhuidhim L^A mhaoithidh
N33 dhóibh MAL¹ HYDE orra N33 med sin MAL¹ (HYDE N33) far
básadh N33 deth DON¹ dar MAL¹ HYDE de L^AN33 da G³G⁴G⁶,
- 31 gud is DON¹ L^A go das MAL¹ HYDE cread is N33 dionscagh DON¹ L^A
Geaghlúib DON¹ Gháodhalaibh MAL¹ G³ (HYDE) ac DON¹ laoch tlaigh
DON¹ luidh tlaigh MAL¹ HYDE laoi tlaigh L^A laoi ch tláith G³G⁴G⁶
'na luidhe tláth N33 tréighe DON¹ MAL¹ HYDE G³L^A tréighthe
G⁴G⁶ (N33),
- 32 da DON¹ L^A de G³G⁴G⁶ ge N33 do dh'fiorsgaith MAL¹ fhioscaith
DON¹ fréamha MAL¹ HYDE na treine N33 da MAL¹ do HYDE sin N33
ghaisgaigh DON¹ (L^A) gaisgidhe N33,
- 33 fiafrum G³G⁴G⁶ (DON¹ L^A) fiadhfraghim MAL¹ dise DON¹ dhiopha
MAL¹ HYDE díobhse L^A dhíbhse N33 díobhtha G³G⁴G⁶ deth DON¹
diagain MAL¹ dfiaghain HYDE N33 íorsma G³,
- 34 'né HYDE L^A G³G⁴G⁶ (MAL¹) iadhseacht L^A crithse DON¹ L^A críche
G³G⁴G⁶ críochsa N33 aige MAL¹ HYDE L^A achturnaigh DON¹
eachtranaidh G³G⁴G⁶ (N33 L^A) nachturnaidh MAL¹ naturnuigh HYDE,
- 35 no a ndiolfa síod HYDE no ndiolfí síod MAL¹ no an ndiolfad N33
ndioludh L^A ndiolfaidh G⁴G⁶ (G³) cciosa N33 tiarnaigh DON¹
tiagarnaigh MAL¹ (HYDE) tighearnaigh L^AG³G⁴G⁶ (N33) chuaidh
air MAL¹ HYDE dibart DON¹,
- 36 fhiatacht MAL¹ (L^A) fhiachtacht HYDE íota G⁴ an íota G³G⁶
non G³G⁴G⁶ ach a MAL¹ HYDE ndícheannadh MAL N33 mar do ghlaca-
dar N33 ghlacadh air G³G⁴G⁶ ghlacadh a L^A bhúaf DON¹ (L^A)
uaf HYDE úabh MAL¹ (G³G⁴G⁶) uatha N33,

An ar iarraidh 'tá laochraidh na bhfialbhratach scaoilte,
 ó nach dtriallaid 'bheith ag éirghe as a dtailtaibh ar cuan?
 'Sé mo dhíarchor gan chlaoinbheart deasiarlaí na dtíortha,
 40 an triath ceart den fhíorfhuil, 'bheith neachdhroim faoin
 fhuacht.

Is fada mé ag éisteacht 's a' chloistin na scēala-sa,
 'fuireach le céilí na clainne chuaidh ar cuan;
 'ndúil chumais as G(h)aochlaioh, go dtiocfach go héirinn,
 'pilleach ó fhēile na toinne fa bhuaidh.

- 37 nar MAL¹ HYDE no an air N33 iarraig DON¹ taid laochradh N33
 laochraigh DON¹ laocruidh MAL¹ G³G⁴G⁶ L^A (HYDE) bhfior N33
 bhrachtach DON¹ bhfathach G⁴,
- 38 no an HYDE N33 no MAL¹ dtrialud DON¹ (L^A) dtrialad MAL¹ HYDE
 N33 dtrialuid G³G⁴G⁶ a bheith MAL¹ L^A aige DON¹L^A 'géirghe
 G⁴G⁶(G³) írigh MAL¹ éirghidh HYDE dtrialad do dtíorrtha N33
 ar talamh no air cuan? N33 na tailtaibh MAL¹ HYDE no air cuan
 HYDE (MAL¹) chuan G³,
- 39 dhíarchur DON¹ ghiarchor MAL¹ (HYDE) chianchor N33 gur N33 ~~xxxxxx~~
 chlaonadh MAL¹ HYDE N33 deisiarlaigh DON¹ deasiarlaidh L dteas-
 iarlaibh MAL¹ (HYDE) dis iarlaigh N33 dtíortha DON¹ tíora MAL¹
 dtíorthann HYDE tíre N33,
- 40 don MAL¹ on N33 cheart MAL¹ HYDE L N33 on MAL¹ don HYDE (L)
 íorfhuil DON¹ a bheith MAL¹ bhí neachraim na sluagh N33 nachraim
 DON¹ neachraim HYDE MAL¹ fuigh DON¹ (MAL¹ HYDE),
- 41 Se mo thuirrsí is mo thréalugh gur fada me aig geilluigh MAL¹
 HYDE (L^A) mo thuirse is mo ghearghoin gur fada me a geilleach
 N33,
- 42 sa fuireach MAL¹ HYDE N33 ceiligh DON¹L^A céilidh MAL¹ HYDE N33
 fuadh DON¹ ta air N33 cuain MAL¹ HYDE L^A,
- 43 mur a ndúil cumais MAL¹ (HYDE N) cumas L^A Ghaeiluibh DON¹
 Gaedhail N33 Gaedhalaibh MAL¹ (HYDE) Ghaoidhealaibh L^A
 dtiucfugh DON¹ le tréighe MAL² HYDE le ttréigte N33,
- 44 pillugh ó DON¹ L^A gur bfurtach ó fheile HYDE (MAL¹) ar
 bfurtacht ó eilighadh N33 ch'eile L^A fo MAL¹ L^A,

45 Gé cur fulaing le saighde damh codlach do dhéanamh,
 's gan oiread na n-éanlaith nach ngoileann go cruaidh;
 fa na curaidhibh créachtach-sa 'goineadh 'na n-éadach,
 'stoigh nEachdhroim ar éagain na dtulach ga dtuar.

Tá grianān Inis Banba gan triatha gan ceannfoirt,
 50 gan iarlaí na dtáinte le gcosantaí Gaodhail;
 gan fiafraigh/e/ ar a gcampaí, gan tighearnaí, gan bhantracht,
 gan chliartha chum cantála teistis a léighinn:

- 45 fulluin DON¹ gia gur fulaing HYDE gear fulann MAL¹ fhuilluin
 LA trer fhuilingmid N 33 seighide DON¹ saoidé MAL¹ saeidibh
 HYDE le om na seighide LA le om saeghide N33 dhamh MAL¹ LA
 'sgan N33 colla DON¹ colladh LA déunugh DON¹,
- 46 uraid DON¹ MAL¹ LA urad HYDE 'sníl uirrid N33 neanluugh DON¹
 (HYDE) nonlaidh MAL¹ neinlaidh LA neun N33 nguillinn DON¹
 (LA) nguilean MAL¹ HYDE faoi ghruaim MAL¹ (HYDE),
- 47 fona MAL¹ HYDE curaidhnaibh HYDE ouraidhe N33 creachtachacha
 MAL¹ créachtacha HYDE euchtach N33 goinneadh DON¹ a goineadh
 N33 ndeudach DON¹ LA a néideamh N33,
- 48 sluagh Eachram N33 stiogh LA eadainn DON¹ éadan MAL¹ HYDE
 N33 (LA) ttullaigh LA go dtuair DON¹ da N33,
- 49 trátha (?) DON¹ triathaibh N33 ceanfuir DON¹ cheanfuir L^A
 (N33) cneannpoirt MAL¹ (HYDE).
- 50 iarraibh MAL¹ iarlaigh DON¹ LA iarla HYDE N33 dtainta DON¹
 da ttanta LA dteanntaibh MAL¹ HYDE tteanta N33 ocoiseanntuigh
 MAL¹ (HYDE) Gaedhil DON¹ Gaoidhil MAL¹ HYDE Gaoidheal LA,
- 51 goampuidh DON¹ (MAL¹ HYDE LA) ar champaigh N33 tíarnigh
 DON¹ tiagharna HYDE (MAL¹) tigharnaigh LA tíghearnadhaibh
 N33 bantracht MAL¹ HYDE (LA N33),
- 52 oliartha MAL¹ HYDE LA ohliaraigh N33 chantalla DON¹
 canntala MAL¹ HYDE (LA) oom cantain N33 tasduil MAL¹
 tasduis HYDE teisidhtis LA a teasdaigheas N33 léighin
 DON¹ leighionn LA

7.

gan fialmhaonaidh 'n-armaibh le briathra shliocht Cormaic,
dá ngr̄iosacht chum comhraic de aicme shíol Néill;

55 'sé mo chianlasair amhgair lucht riartha theach Teamhrach
'bheith ag tighearnaí dheamhnaí i dtuirse faoi léan.

Faoi liag [a]táid i n-uaighe gach laoch láidir luaimchliste
ler mhian oách a fhuascailt é'n' gceasnaí(dh) gach ló ;
nó an bhfuagh ár gcáirde suaroas nō cacinrāite uatha,

60 acht 'na luighe lámh an uaignis gan astar gan ól?

Níl aon slán dá gcualaidh, mar phríbheoir na sluaighte,
leis a dlighidh Ghalta chluaintigh fuair eascaoin é'n Róimh;
nár chianorāite gruama leo ár gclínāimhde 'n-uachtar
'na suí 'n-áit ár n-uaisle, a n-eachraidh 's a n-Ūr.

53 mhacnigh DON¹ mhacnaoidh MAL¹ HYDE mhacnuidh L^A (N33) narmhuibh
DON¹ a narmaibh N33 bríartha DON¹ MAL¹ HYDE briathara L^A
briathraibh N33 liocht MAL¹ Corbh muc MAL¹ Chormaic L^A N33,

54 ngriseacht DON¹ L^A cum HYDE N33 comhrac DON¹ (L^A) do dh'aicme
MAL¹ HYDE le haicme N33 shíl N33 Neil DON¹,

55 is e DON¹ thríanlása air MAL¹ HYDE lasar DON¹ ámhgar HYDE
ríaradh HYDE (MAL¹) riarthadh L^A riarthadh N33 thuigh MAL¹
HYDE tighe N33 Teamhra L^A,

56 bheith om MAL¹ HYDE N33 aige DON¹ MAL¹ HYDE L^A tiaranaidh
DON¹ (L^A N33) tíarranuidh MAL¹ tiaghranuidh HYDE gan taise
fuigh MAL¹ HYDE (N33) deamhnaidh DON¹(MAL¹) dheamhnaidh L^A,

57-64 om DON¹

57 fuigh lígh MAL¹ fuigh líg HYDE liog L^A lig N33 taid a nuaidhe
MAL¹ HYDE ataid nduaighe L^A ta san uaighe N33 ladir L^A luaim-
chlista L^A,

58 lear MAL¹ L^A dar HYDE bhion L^A catha dfuasgailt MAL¹ HYDE
cach a L^A N33 dfuasgailt L fhuasgailt N33 cceasnaoi MAL¹
HYDE o nach cceasnaoi L^A uadh cceasnaidhean N33,

59 no bfuighaidh HYDE (MAL¹) bfuuidh L^A muna bhfagad N33 cion-
raidhte MAL¹ (HYDE) caomhraidhte N33 uaf... MAL¹ uadhfa HYDE
bhfuabhtha L^A uatha N33,

60 ana luidh MAL¹ 'na luidh HYDE (N33) ach na luidh L loma
n'uaigheas N33 a nuaigheas MAL¹ HYDE a nduaignis L astair L
ór MAL¹ HYDE ól L oil N33.

61 ni bhfuil L^A ccualaidh MAL¹ HYDE L^A ccualadh N33 phríbheoir MAL¹
phríbheoir HYDE phríothamh fhear L^A phríomhfhear N33 sluaite
HYDE,

62 tsligh MAL¹ HYDE dlighidh L^A dlíge N33 ghalta MAL¹ HYDE L^A
gallda N33 chlúaintidh MAL¹ HYDE ohluantaidh L^A cluantaoh N33
aisginn L^A,

63 na ar L^A craighte L^A cráidhte N33 oclei L^A a nuaghtair L^A,

64 suidh MAL¹ HYDE (L^A N33) a neachraidh L^A neachraigh HYDE (MAL¹)
ndoír L^A nuaisle deis Eachraim an óir (i.e. áir) N33,

- 65 Crí agoin doil lío uairle Éireann gllac díoir
 'na ga cirie an lachraidh e sheasfadh gach glac;
 gan feile, gan fiontaí, gan braighde dá scaoilcadh,
 gan séca dá g'fobháil gan ceannach ar cheol:
 gan éadaigh ar 'hrcoidathe é l'óag Clanna Mílidh,
 70 gan seabhais éirice gach aonfhair 'tá nEachdhroim 'na bhfeoil,
 gan réndearc ag 'eogain gan ch'ócra(dh) dá gaoineadh,
 ' gan ceannach cor 'stormhacnaidh ghaiscigh theacht beo.

- 65 cru DON¹ LA cna MAL¹ cru HYDE cruth N33 éagoin MAL¹ (L^A)
 éigin N33 éigin DON¹ (HYDE) Éa ora MAL¹ Eiriona HYDE
 Eirine L^A,
 66 cru DON¹ lachraigh DON¹ MAL¹ HYDE L lachraidh N33
 sheasraigh DO¹ LA c' sheasamh MAL¹ (HYDE) chosnachadh N33
 chosnach L^A gloe DON¹ gan ghleo N33,
 67 fiontogh MAL¹ fionta N33 bráighde DON¹ L braede MAL¹
 bráighde HYDE bhraighde N33 se'fotagh DON¹ ga MAL¹ scaoiligh
 MAL¹ HYDE,
 68 ngríhall DON¹ ga ngríochadh MAL¹ (HYDE) ngathail L^A ngríobhall
 N33 ngríobail L^A cheannach N33 cheol DON¹ cheoil L^A,
 69 eadearc MAL¹ HYDE nil éudach N33 'hrcoithe MAL¹ HYDE dhraoidh-
 thabh N33 treibh na N33 nile dh N33, Míligh DON¹ (MAL¹)
 70 seabhac MAL¹ HYDE (?) DON¹ 'orge MAL¹ aeirge HYDE
 aeirge L^A no go nótreochaidh gach aonfhair N33 aonfir DON¹
 éanfhar MAL¹ HYDE, faoi fhód N33,
 71 réndearc DON¹ L^A reannearc MAL¹ rae nearc HYDE re nairc N33
 aige DON¹ LA MAL¹ HYDE figuin DON¹ reagan L^A chréuchtugh
 DON¹ chreucht N33 chreuchtadh MAL¹ L^A chreachtmhadh HYDE
 gaoineadh DON¹ (L^A),
 72 óneoch DON¹ (MAL¹) 'eoneoch HYDE N33 aoneoch L^A mhacgnigh
 DON¹ mbeannordh MAL¹ HYDE mhacnaoi N33 ghaisgidheacht beo
 MAL¹ L^A ghaisgidheacht beo L^A gaisgearhail beo N33.

- 'Sé mo ghruaimléan na fir chalma ohleaoht féile n-aice Eamhna,
 fuil thréan na seacht dtalmhan mar dhearbhas gach draoi;
 75 mio léighinn na n-each feargach, síol Néill ó theach Teamhrach,
 scéith Gaodhail ní beart 'dhearmad, gan deirbhíos le saoi:
 oiste éigse, teas cearrbhach, searc cléire is lucht armais,
 bhris béim sa chath Gabhra agus chabhraigh gach crích;
 ríghthe réimiúil dreach ndearga ar cheart gáilleadh
 neart Banba ; -
 80 creach cléibh na lag anbhann, éag an-mhoch na laoch.

- 73 mo leun leun na DON¹ se mo leun na L^A se om N33 calma N33
 naic MAL¹ HYDE Eamhna HYDE,
 74 thrén MAL¹ HYDE trean L^AN33 ttalmhuin L^A dearbhuis DON¹ (L^A)
 dhearbhuigheas MAL¹ N33 (HYDE) draoigh DON¹ L^A draoi MAL¹
 HYDE N33,
 75 leighin DON¹ MAL¹ HYDE neacht N33 feartha MAL¹ N33 (HYDE)
 fearghadh L^A Neil DON¹ ua DON¹ theigh N33,
 76 sceith DON¹ sgaith MAL¹ HYDE sgiadhth L^A sgoith N33 Gaadhail
 DON¹ Gaodhail MAL¹ Ghaeidhail HYDE Gaoidheal L na bhfeart N33
 dearmuid L^A dearmad N33 dairbhios MAL¹ daeirbhíos HYDE
 dearbhios L^A nídh dhearbhaigeas na N33 saoih DON¹ L^A saoi
 MAL¹ N33 saoidh HYDE,
 77 cearbhach MAL¹ HYDE L^A N33 cléir MAL¹ HYDE éigse Nss,
 78 beidhim DON¹ HYDE L^A beidhm MAL¹ N33 a chath MAL¹ san HYDE
 coath L^A a coath N33 'sdo chabhruis MAL¹ sdo chabhras N33
 oríoch HYDE N33 orith L^A sdo chabhairis HYDE,
 79 righde DON¹ (N33) raithe MAL¹ raighthe HYDE rioghthe L^A
 reimiul DON¹ raemiul HYDE reimhuil L^A reimeamhuil N33
 neargha MAL¹ nfearrda HYDE fearda N33 ar om HYDE cheart MAL¹
 HYDE L^A N33 geilugh DON¹ (MAL¹) Gaedhail í N33 Gaodeligh L^A
 80 oríoch N33 cloibh DON¹ ohléibh N33 leag DON¹ leig L^A na mban
 lag ro shealbaidh na laoich N33 anghan DON¹ anabhfun MAL¹
 anamhan HYDE aenmhach MAL¹ HYDE.

- ciallmhar, scolardha, i dtógháil na hEorda;
 an fiadhaí fearanntach ealadhnach ceolmhar
 fiafraightheach fiosach ar bhiseach a shlóighte;
 triath na mbratach 's a ndeatach ar n-órú,
 100. sciath na macnaidhe ag tanadh lucht geoine;
 curaidh gan chreathnú ag deabhadh le leomhain,
 tighearna le cleachtadh gach talamh is óige,
 iarla na mara nachar bh'annamh ar bóchna,
 fialmhar fuireachair fuilteach le hordú:
 105. ina ngliadh budh droithleach é, i ngoileach an chomhraic,
 ag iarraidh furtacht don cinéal-sa Bhreoghain.
 Budh mhian leis texa na n-easoal do chomhdach θ
 gáir na hEaglaise i n-eagna na Rómha,
 gáir na sagart ag tagra san gcóraidh,
 110. gáir na n-Aifreann 's a bhfreagra as na leabhraibh,
-
96. an oideas G⁶ ttoighbáil L7,
 97. fiadhaigh D²N fiadha H1 an fáidh a bhí fearannta G⁶
 fearainteach N farantach L7 farranta DON¹ fearanta L
 ealáonach D²C² ealaidhantach N ealadhnach MUR¹ ealanta L,
 98. fiafraighach MUR¹ bhíseach MUR¹,
 99. triath om O'CUR sna ndeatach N neadach L sna néuchtach
 G⁶ nóradh MUR¹ an órdughadh G⁶,
 100. macnuidh N MUR¹ aige tteanudh L gónadh MUR¹ geonadh H⁷
 geona L7 geointe G⁶,
 101. chreathnadh N MUR¹ creachnadh L chreanadh L7
 deabhughadh N G⁶ deab² D² deabhaidh MUR¹ deabhadh C²H 6
 re N leoghain D² (MUR¹) Eogainn L,
 102. an óige L,
 103. nachar D² LN458 nar N MUR¹ bhanamh N(MUR¹),
 104. fárachair MUR¹ fairrachair L soilbheir G⁶ fuilteach D²
 LN 458 fuireach N I37 DON¹ failteach L fiosach air a ?
 shlóighte MUR¹ ag fuireach le hórdaibh G⁶ fiosach le C,
 105. ina ngliadh D² LN 458 H6 a ngliadh N MUR¹ O'CUR a
 ngleo G⁶ a ngliaibh L a nglíathibh H1 droilleach MUR¹
 droilleach MUR¹ ttreithlionach H1 a ngaileach H1
 ngaioileach DON¹ ngoilleach N MUR¹,
 106. gearaidh N chineilsa D² chineulsa N (MUR¹) ccinealsa L
 Bhreogain N,
 107. mian N I37 bu mian MUR¹ textibh G⁶ treise DON¹
 nabsdal G⁶ chumhdach N choimhead G⁶,
 108. i om N MUR¹,
 109. tagradh N I37 ccóráig D² ccoraigh N (C²) is an ccóradh
 MUR¹,
 110. da bhreagairt L leoghraibh N leobharaibh I37 ,

- gáir na bhfleadha 's gan coigilt ar chornaibh,
 gáir re greadhaibh, ar maghaibh dá seoladh,
 gáir ag gaiscídhibh a' leasú na n-óigeach,
 gáir na ngadhar le meadhair chum spóirta,
 105. i lár an Fheadha 's an fheadhain dá dtreorú,
 na gártha solais fá dhoras a' longhoirt,
 gáir na scolta san mbaile dá chongar,
 gáir na n-ollamh is é a' bronnadh an óir dhóibh,
 gáir chláirseach ar fheabhas le meabhair 's le meoraibh,
 120. is baird gan chodladh ag labhairt, 'chur leatha;
 cearrbhaigh gabhtha le togha fear fóirne,
 na gártha cogaidh chun cosnadh na leomhantach,
 gáir na gclogad a' scoltadh na n-órlann,
 gáir na gcaithmhílidh a' lasadh na cródhacht,
 125. gáir na seacaidh 's a lea(th)caoinibh deontach,
-
111. bhfleadhan N (MUR¹L) bhfileadhe H1 cogailt I37 coigilt N
 MUR¹ (D'CUR),
 112. re D² na ngreadhaibh MUR¹ na ngeagaibh I7 greadadh G⁶
 mhaghaibh N H6 mhacaibh G⁶,
 113. aige MUR¹ gaiscídhibh N MUR¹ gaisgadhuibh LN 458 a om N
 leasadh MUR¹,
 114. meadhar D² chunn N sportadh H1 spóirte L7,
 115. i om N air lár L na Feadhal37 na magha fa neaghain L
 ttreorragh MUR¹ gáir na faithe 'sa neaghuin G⁶,
 116. garrtha D² (N MUR¹) fo N ag dorus I37 DON¹,
 117. chongar D² LN 458 H6 chongar N MUR¹ F ccomhgar L dha
 gcomhgar H1 sgoltan L sa N MUR¹,
 118. is é om G⁶ a om N pronnadh N (MUR¹) bpronnadh C² dóibh MUR¹
 119. chláirsuigh N clairsigh I37 meadhair N I37 (MUR¹),
 120. 7 D² cholladh D² chodhladh N MUR¹ chuir D² leofa NI37
 leosan H1 G⁶,
 121. gáir chearbhaidh G⁶ ghábhtha MUR¹ gaibhtheach G⁶ toghdha
 D² toghadh N toghtha MUR¹ togha L7 fhear N fhir MUR¹
 fir L fóirna D² H6 LN 458,
 122. garrtha N cosnadh N cosnamh MUR¹ cosnughadh G⁶
 chosanta L leontach D² O'CUR LN 458 F leoghantacht N MUR¹
 (G⁶ H1) leontacht H6,
 123. a om N sgoilteadh MUR¹ (H6),
 124. ccathmhílidh N ccaithmhílidh D² MUR¹ a om N MUR¹,
 225. om DON¹ seacaigh N seacuín air leacuín na deoinibh G⁶
 leathcaoinnuibh D² leacaoinibh N MUR¹ leacathibh H1
 seacaisith tteacht ar a neontaidh L,

- gáir na bhaigíní is astar na gcóistí,
 gáir an mharcshluaigh a' teachtadh na mbóithrí,
 gáir na macnaidhe le rabhart na hóige.
 Bantáil ar hallaidhíbh ag breacadh na srólta,
 130. 'tarraing gach ealtan i mbrataibh ar n-órú -
 an seabhac 's an eala, an torc alla 's a' dreollán,
 [an] dobharchú daite, an mhuc mhara 's a' rónach,
 is leabharchroibh gheala dá ngearradh san chló(dh) sin.
 Acht a bhaintighearna Anna, glac cara na hóighe,
 135. nachar bhris aithne dár cheangail an Coimhdhe;
 a ríoghan is beannaithe do leanas debhósion,
 ar lorg na mbannaomh, 's na haingil dá dtreorú,
 a ghéag don abhail ar a ngabhataí na tórtha,
 a phéarla gearadh do rath na liag lóghmhair,
 140. a réalt a rachas go Flaithias chum glóire,
-
126. bhagínidh D² bhagín N (MUR¹) ccóisdigh D²(N MUR¹)
 ccoisdighíbh I37,
 127. om H1 gáir na L7 G⁶ a om N teacht ansna G⁶ mbóthriugh D²N
 sna bothairíbh DON¹,
 128. macnaidh N MUR¹ rabhart H6 MUR¹,
 129. bannail D²C² bandhail N bandail MUR¹ hallaigh N (MUR¹)
 ag om N sroltuighi N sróltaidh MUR¹ sroltaighíbh I37,
 130. eallta N alta H1 ealltain H6 ealta MUR¹ sa mbratach N MUR¹
 sa mbrata H1 nóradh D² MUR¹ C² a nordhath G⁶,
 131. ala D² tarc D² MUR¹,
 132. an om D² LN 458 C² ron an DON¹ rónan I37 LG⁶,
 133. meirchroibh L da ttaraing MUR¹L sa ccló N so chlódh MUR¹,
 134. ghlac mUR¹ caraid MUR¹ H1 DON¹ (N),
 135. a riadhíbh nachar O'CUR nar N bhris ariamh aitha DON¹
 coimhdhia N MUR¹,
 136. riogain N an riogan MUR¹ beannaighthe D²(N) beannaigh MUR¹
 devotion MUR¹,
 137. ttreóradh N dheonadh MUR¹ chomharthadh L tréorughadh G⁶,
 138. don abhallchrann apuighios na G⁶ ngabhataidh D²ngabhataigh N
 ngabhthaidh MUR¹ H6 adhbhuil ar a bhfatheadh na tórradh H1
 tórrtha N,
 139. Pearla fearrfhuigh do threabh na liag lomhar L feartaigh
 a measg na liag G⁶ fearadh dar fhan an liagh lóghmhur
 N(MUR¹) lóghmhur MUR¹,
 140. rialt D²C² chunn N chum comhnaidh L,

- a ghéis an chala, déan aithris ar Ioba,
 tabhair foighid ina bhfacais cē deacair a dheonú.
 Sir Séamas is Alastran do shleachtaibh Mhic Domhnaill,
 oidhre na dtalta ó Dhún Breatan go bóchna;
 145. leith Alban budh ceart dhóibh is baile tré chródhacht -
 dona tréinfhir thapaidh do dh'aicme na leomhan-sa.
 Acht 'sé éag an ghleacaí bhris asna na Fódhla,
 do thréadghoin athtuirse a Mhadam .l. Somhairle.
 Budh gaolmhar don mac-sa na flaithe don mórfhuil, -
 150. Ó Briain do threabhaigh do shleachta Bhriain Bhóirdha,
 rí ler scapadh sluagh Lochlann as ordú,
-
141. an cala D²(?) an chala C²FO'CUR h6 don chaladh N H1 (DON¹)
 don ccaladh MUR¹ ón tuile G⁶ dén N ar om LN 458 Iob N MUR¹
 Iob bocht G⁶,
 142. bfacas MUR¹ cia N cia gur MUR¹ dheónadh N (MUR¹),
 143. saoi Séamas DON¹ sémus N shleachta N MUR¹ leata L
 Dhomhnaill D² Domhnuill N MUR¹,
 144. oighre Lsí ttaltan N MUR¹ Breatan D² LN 458 Breatain N
 MUR¹ C² bóchnadh H1,
 145. Albain N cheart doibh MUR¹ is thuilleadh G⁶,
 146. tréanfhir N MUR¹,
 147. ghleacaidh D²N ghleacaid so MUR¹ ghalcaidh DON¹,
 asnacha Fodhla G⁶ Fodhladh I37,
 148. do thréad .l. athtuirse .l. Madam .l. Somhairle N an
 Madam fa Shomhairle MUR¹ a Mhadam .l. Somhairle H6 LN458
 (D²) do tneid se thú dtuirse DON¹ a ttuiris guirt me a
 H1 do thréad se thu ttuirse a Mhadam fa Shomhairle I37,
 149. ba H6 MUR¹ mhacsa MUR¹ flatha N MUR¹,
 150. Bhriain MUR¹ a threabhaidh N (I37) shleachta N
 Bhriain N MUR¹ mhóirdha D² F Bhóirdha N (C²) Bhóirímh
 H6 Bóirímh H1 Bhóirímh MUR¹ Bhorrímh L;
 151. lear MUR¹,

- Is Mac Cárthaigh an fhórtún nach locadh san gcomhrac,
 Tarla Chorcaigh 's na bport a chois bóchna,
 agus pionsa na gcuradh ghabh urraim ar shlóightibh:
155. Mac Aongasa an mhullaigh na n-ollamh 's na n-óirfid,
 comairce is comaoin na bhfileadh i n-am dócamhail:
 craobh an oinigh chum cuidigh le deoraidhibh,
 agus crann ós feadhaibh chum cumais, Ó Mórdha -
 iarlaidheacht Laoghis is tuilleadh níor leor dhóibh.
160. Ó Fearghail a goirthí fo chean ins an Móta,
 iarla na n-imeall thart timchiall 's a' Longphoirt.
 Agus síol Néill Fhrasaigh mhilis dár síleadh na tórtha,
 na trí ceatha cuireadh tré ghuidhe na glóire,
 do thoilidheacht Rí nimhe 's na haingil dá dheonadh,
165. nachar fritheadh le finne san chruinne acht síocht Eoghain:

152. Mag Carrthaigh D² Mac Carrtha N(MUR¹) fhórtún N
 lochtudh L an comhrac I 37,
153. bportuibh L a om N,
154. 7 D² H6 agus om N MUR¹ ccuraidh N a ghaibh MUR¹ ghaibh N
 gheabhadh G⁶ urraim D² shloghtibh D² shlóightí N
 shlóighte MUR¹,
155. Mac Aonghus N Mag Aongas MUR¹ Magnaosa L nórfid N
 norbhruid L,
156. cumairce D² MUR¹ cumairc N cumann MUR¹ (H1) bhfil: D²
 bhfilidhibh N bhfilibh DON¹ bhfilidh C² nam N MUR¹,
157. einigh D² on nfine L chunn cuidigh N cuitiugh D² deoruibh L,
158. is MUR¹ is ardcheann na faithe G⁶ chum cuidigh MUR¹
 Móirdha N,
159. iarlaigheat I37 7 tuilleadh N budh choir dho L leor leis H1,
160. gorthi D² H6 do gorthi N (C²) do ghoirthidh MUR¹ cheann C²G⁶
 an sa N MUR¹,
161. om G⁶ nimiol D²N timchioll MUR¹ sa longphoirt D² O'CUR
 a longphoirt N I 37 H¹ an longphoirt MUR¹,
162. 7 D² 's MUR¹ shiolaigh DON¹ ór shiolraigh G⁶ tórtha MUR¹,
163. cuireadh om DON¹ cuireadh G⁶ guide D² ghuibhe MUR¹
 ghaibhe L chum na glóire MUR¹,
164. le toil G⁶ rí om DON¹ naingiol L dheánughadh H6
 choimharraidh L,
165. níor N MUR¹ fritheadh N fine Lsí ccruine N (MUR¹) acht
 om L,

ní hí an t-raibh dhéacht budh cuibhe leo, budh Uir̄iseal
dóibh í,

achí an t-raibh dhéacht ós ríghthibh gan traoidheadh don
trón-sa

Agus an t-raibh dhéacht an oinigh do chineadh na leomhan-sa
gaba an t-raibh dhéacht ghoile chois toinne tré chródhacht.

170. Agus an t-raibh dhéacht moladh gan ghoradh, Ó Domhnaill,
rí do shliocht Chonaill do bhí ar an turas le hEoghan.
Is ó nAnbain na flatha, bile rathmhar, rí Oircheair,
ó Cholla an dá thalta chuireadh cath i ngach cóigeadh;
Mag Mnaithghamhna is Maguidhir ar an tsliocht-sa don nórhuil.
175. ní Oirghiall go Doire 's go himeall na Éoinne.
níl í dár gcineadh ó Bhile mhac Breoghain,
orionsa nō curaidh dár hoileadh le fóghnamh,
an t-raibh dhéacht nō marcas, gan teacht ar mhílordaibh,
nach raibh a b'fuil rachtmhar a' lasadh fá Shomhairle.

166. chaobhe L cuibhe dhóibh MUR¹(H1) b'urisioll leo í N H6
H 1 (MUR¹) chaobhe 'sdo cuireadh sioll dhosan L,
167. na on DON¹ ríghthíaithe D²N an ríghthíaithe I37 gach
ríghthíaithe ar traoidheadh L traoidheadh N don ccomhrac I37 G⁶
168. is N MUR¹ 7 D² Bhuidhí N einigh D²N oinidh MUR¹,
169. ghaibh N MUR¹ goile N,
170. 7 D² HC agus on N MUR¹ H1 O'CUF tighearna L moladh 's dar
goireadh G⁶ ghoireadh N,
171. do on bhí N MUR¹ H6 ar an turas NH1 hEogain N,
172. is o MUR¹N rathmhúil N MUR¹ H1 raitheamhúil G⁶
Oirthear MUR¹,
173. Colla D² Rí Cholla DON¹ do shliocht Cholla L an
gach N MUR¹ (H1 H6) thallta Lsí,
174. Mathghamhna N Mhághamhna MUR¹ Mabthanna L
Mac Guidhir N MUR¹ air a N MUR¹,
175. Oirghiallaigh N MUR¹ ní raibh réalt ó G⁶ himiol Lsí
óchá MUR¹,
176. Na t-raibh dhéacht ccineadh D² LN458 geineadh N H6 MUR¹(H1)
gheineadh dár hoileadh re foghnámh H1 mhac N MUR¹,
177. curadh MUR¹ siolaidh DON¹ foghnadh D² foghlúim G⁶,
178. on H1 marquis H C² marquess MUR¹,
179. raibh an t-raibh dhéacht on N.

180. Atá cuid dá bhráithribh gan aithris 'mo dheoidh-se -
Iarla Chill Dara, Fitzgerald nár leonadh.
Dá n-abrainn tuilleadh, tá 'n iomad gan chomhaireamh,
's gan braon 'na thimchiall acht sileadh na coróna.
Is marg ler cleachtadh an macaoimh is óige,
185. 's nach bhfuigheadh an athtuirse foscadh mar
gcomhnaigheadh,
le súgaidh.. le tapadh, le gaisce, le h-eolas,
le lúth is le pearsain, le frasa(dh) na rōsa(dh),
le dúbú gach aitis i dteangthaibh na hEorpa,
agus cnuasmhil na mbeach ar gach focal dá labhradh.
190. Ar a shiubhaltaidhibh go Sacsain, go Paris, go Poland
go Venice, go Madrid, is thart chun na Rómha;
san Almaine i gcathaibh do ghlacadh le foghlaim,

-
180. Ta N MUR¹L tuilleadh da L bhraithre MUR¹ aithghios G⁶ go
foill díobh L7,
181. Firs Gearaid D² Fitzgerald N (MUR¹) Mac Gearaid H1
nachar I37 léonughadh D² H6 LN 458 C²,
182. da mairmhín H1 thuilleadh N ata N tá om DON¹
chómhráidh G⁶ mo dheóighse H1,
183. braon om DON¹ thimchioll MUR¹ sioladh MUR¹,
184. marg D² macsa is oige H1 ttus óige L,
185. om H1 atuirse D² fagadh N MUR¹ ccomhnioghadh N 'na
chomhnaidh G⁶ nuair nach bhfuair a n-atreibse fagadh no
comhnaidh L,
186. súgaidhil G⁶ tapaidh MUR¹ gaisgidh N MUR¹ sle heolas N MUR¹,
187. 7 le pearsain D²C² is le frasadh N(MUR¹) frasaigh H6 (MUR¹)
rōsa N MUR¹ 'sle fearamhlacht cródha G⁶,
188. dúbladh MUR¹ a dúbladh gach oideas G⁶ aitis N I37 áitis MUR¹
aitighis H6 (C²) tteangtha N tteangha MUR¹ teangthaibh I37
dteangaidh G⁶,
189. is MUR¹ is meala na H1 laibhreadh MUR¹,
190. shiubhaltaigh N (I37) shiubhaltaibh H6O'CUR eachtra MUR¹
do shiubhal sé G⁶ Saxain D² sacson N Saxan I37 Saxa MUR¹
Paris D² 'sgo Poland MUR¹,
191. Bheinis D² Vienna N (MUR¹) Veinis H6 Bhiana H1 'sgo Madri
N MUR¹ chum MUR¹,
192. om L Allmainne D² an sa nAlmaine N MUR¹ i om N MUR¹
da D² N MUR¹ H6 do ghlac sé DON¹ I37 San Eadaille ghlac sé
le beartaibh is foghlaim G⁶,

- go Flanders a' teacht dhó 's gó barcchuan na Fódhla,
 nó go dtáinig go hEachdhroim chum cascartha an Domhnaigh.
195. Ce b'iomdha triath tapaidh 'bhí in' aice san ló sin,
 fāgbhādh gan leachta, gan bhfearta, gan tórramh,
 ar son an dalta 'bhí i mbrataibh na hóighe,
 's a cosnadh rí Sacsan ar lochtaibh na comhairle
 chun seasamh na dtalta-sa ar eachtarnaigh i gcomhnaí.
200. Acht a mhná uaisle atá 'greadthaigh fan leagadh sin
 Shomhairle,
 stadaidh bhar mbasa agus coiscidh bhar ndeora,
 o nach bhfuighthear aiseac mar mheasam san leomhan-sa -
 acht beannacht 'chur leisean atá ar dheisiúir na glóire.

193. do MUR¹ ba₂rc dhunn N bare dhúin MUR¹,
194. hAchdhruim D hAchraim N MUR¹ chunn N
 chasgartha MUR¹ go casgairt DON² Domhnaoi MUR¹,
195. cia gur biomdha N (MUR¹ DON²) is iomdha G⁶ tháoadh MUR¹
 I37 sa ló N an ló MUR¹,
196. faigeadh NG⁶ bFhearta N fhearta MUR¹ tórradh D²C²
 torromha N chomhraidh I37 G⁶,
197. a ttaita bhí mbrataibh N (MUR¹) do bhí mbruinn G⁶,
198. om L cosnamh N chosnamh MUR¹ Saxan D² Sacson N
 Saxaibh MUR¹ olotadh a chomhairle G⁶ an chomhairle N,
199. om L G⁶ chum MUR¹ chun om H1 eachtranaigh N H6 (MUR¹)
 i om N MUR¹,
200. ta gcreadhaidh MUR¹ greadadh L Somuirle D²,
201. stadaighidh I37 mur N H1 H6 mboasa H1 cosguidh N
 cosgaididh I37,
202. om L bfaghthar H1 bhfathar DON¹ aicsioc N
 mheasam N MUR¹,
203. om D² a chur MUR¹ G⁶ tar dheisiubhar MUR¹
 leision air dheisiúir H6 dheisuir N
 ghlóire MUR¹,

Beannacht na n-easpail is chonfeasóir na Rómha,
 205. beannacht gach Eaglaise is treise ins na hordaibh,
 beannacht a maireann dár gcreadeamh le Sonhairle, -
 go cathair na n-easpail dhá leasú chum glóire.

Aois mhic na hóighe \bar{o} thuirling a cheannach shíol Ádhaimh
 'réir Mharcais is Eoin lér seoladh an scriptúir do chách,
 210. ocht gcéad faoi dhó, le nochad is bliadhain a
 dh'fearbarr,
 go bás Shomhairle Mhic Dhomhnaill i nEachdhroim an áir.

-
204. om N MUR¹ H1 DCN¹ C²,
 205. eaglaisigh DON¹ eagluiseach G⁶ is na háirdaibh MUR¹,
 206. marthann L7,
 207. naostul DON¹ da N MUR¹ leasadh MUR¹ L,
 208. thóirling D² (MURⁱ) thuirling N thuirlinn L do
 cheannach MUR¹ Adhamh N MUR¹,
 209. rear N do réir MUR¹ Mharcus MUR¹ scriptur N mur a
 sheolas G⁶,
 210. le om N DCN¹ MUR¹ bliadhan MUR¹ a om N a
 dhearrbárr D² dfhearrbharr N a dfearbarr MUR¹ a
 dhfearbarr H6 do dfearras bárr H1 nochad agus aon
 bliaghain amháin G⁶ da bharr DON¹,
 211. meic Dhomhnaill D² Mhic Domhnuill N MUR¹ mo bhrón a
 nEachruim MUR¹ (L) nAchdrum D² nAchraim N.

L.

'S i n-Eachdhroin an áir, atáid 'na gcomhnaí.

1. 'S i n-Eachdhroin an áir atáid 'na gcomhnaí,
taise na gcnámh ar lár gan chomhraidh,
bheir greadadh na lánm ag mná na Fódhia,

LsÍ: x_D^2 p 45 (1713), x_N §1(1724), H 5 7 p11(1727),
 x_H 1 14 p 171 (1750), x_C^2 p522 (1753) x_H 6 11 p126 (1754),
 x_{23} I 37 p1 (1762), x_{MUR}^I p 9 (1762-4), x_E ii 1 p109 (1762),
UCD⁸ (1772), DON^L p 73 (1777), x_{DON}^L p 185 ,
 x_{23} L 7 p203 (1782-3), x_F p138 (1788), O'CURRY 73(d)p4 (1787)
DON² p 72 (1792), UCG⁹ p1 (1793), CILL p399 (1793?),
UCG³⁴ p1 (1793), MOR^{X11} (1794-5), D¹ p75 (18^úc), MAL^I (18^úc),
 x_{LN} 458 p68 (18^úc), 23 K 16 p38 (18^úc.), LN 227 p24 (1800)
BF^{XXXV11} p22 (1805-9), 23 M13 p2 (1809), COYLE § 6(1812-23),
MOR^{V1} (1819) x_G^3 p161 (1821), x_L p26 (1820-3),
24 L 30 p1(c.1821), McCabe §6(1825), EG⁷p117b (1826)
G³ p 297 (1840^I), 3 B 39 p 163 (1848), 23 N 33 p2 (1851)
 x_G^6 p 260 (1853-4), DON^{V11} p 147 (1855-6), 3 C 4 11 p111(18^úc)
LN 199 p 195 (18^úc), MAL^G ii p89 (?), CAM4436, QUB^I (?)

Cscrí: Seamus Mac Cuarta. \overline{cc} . D² (MUR¹ F),

Tuireamh Shomhairle Mhac Domhnall \overline{cc} N,

Tuireadh Shomhairle Mac Domhnall H 1 14,

Marbhnaoidh Shomhairle Mhic Domhnuill Seamus \overline{Mc} Cuarta
cct H 6 11,

Tuireamh Shomhairle McDomhnall E 111,

Tuire Shomhairle Míc Domhnuill Séamus mac Cuarta \overline{cct} L7,

Tuireadh hSomhairle Mhic Domhnall air na chomadh le

Séamus mac Cúarta \overline{cct} . O'Curry 73,

Tuireadh Shomhairle Mhic Domhnall Séumas Mhac Cúarta \overline{cct}
G³G⁶.

-
1. 'S om E ii 1 Nachdhruim D² E 11 1 nAchraim NFC²(H 6 11)
nEachruim MUR¹ nAchthruim H 1 14,
2. taisibh O'Curry chomhangradh H 1 14,
3. greadughadh N lánm bli 1 aige L7 mnáibh N H1 DON¹,

na leinibh gan aird 's na gártha ag deoraidhibh: -

5. tuilte ós aird gach tráth do dheoraibh,
 'S a thulaigh nach náir dhuit bás na leomhan-sa!
 Goineadh do dháil 's do pháirt-se leotha -
 d'fholannaibh arda ó bharr na hEorpa,
 na curadhna b'áille 's ní airmhím slóighte.
10. 'S a chnoic nachar thárrthaigh do cháirde an ló sin,
 's marg atá do do chatú i geomhaí,
 gidh gur mar sin a ghnáth atá an clár-sa Chóbhthaigh,
 gan seanadh, gan ghrádh dá bráithre cródha,
 acht a beathú na námhad 's a' bású comharsan:
15. Clann Chaibhin is Mháirtín lán dá tórrthaibh,
 's na treabhanna d'fhás ón Spáinn ar fógra.

4. garrtha D^2N (MUR¹F) deorughe H1 deoraibh L7,
 5. gus aird N C^2 (E 11 1) comhas aird H1 gus ard L7 trá N,
 6. a thuilleadh E 11 1 náir D^2 duit MUR¹,
 7. or gineadh O'CUR tuitiom do E 11 1 dháil léophtha is do
 dháirtse DON¹ leofa N leosan H 1 L7,
 8. csolanaibh N le heachtrannaibh E 11 1 dshlánamh L7
 d'ollamhnaibh G^6 ard N MUR¹ H 6 ua bhar L7,
 9. churainna D^2 curaidhnaibh N curadhannaibh dob aille H 6
 curadhna C^2 curaidhbh MUR¹ E11(O'CUR) curainna LN 458
 dob aille MUR¹ armhíom D^2 áirim N airbhíom H 6 LN 458,
 10. 's om N MUR¹ nar N tharruigheadh H1 tháirtigh MUR¹
 áithraigh L7(2) nach nair dhuit sábhail do DON¹ shábhail G^6
 do ghárduigh L7 L,
 11. is N MUR¹ marg D^2 dho do D^2 do da N dod MUR¹ chátadh
 MUR¹ chaithíomh L7 i om N,
 12. cia N MUR¹ 's gur E 11 1 ní mar G^6 sin om D^2 tá N don
 chlár-sa MUR¹ Cóbhthaigh N,
 13. seannughadh E11 gan ágh MUR¹ áird O'CUR dháirt G^6
 brathribh N do bhráithribh MUR¹ (H6) bhraithre F,
 14. brathadh D^2 MUR¹ basadh MUR¹ conharsainn MUR¹,
 15. Chaibhin MUR¹ Mhartín N tórrthaibh N thórrthaibh H1
 (G^6 F C^2), ttórrtha MUR¹ dtórrthaibh E 11 1 tórrthuibh D^2 ,
 16. treabhannaibh N 137 treabhanadh MUR¹ treibhibh G^6 ,

- Sliocht Ghalaime dá gcrádh, mhic Brath' mhic Bhreoghain
gan sonas, gan ágha, gan aird, gan fhóghnamh,
Síol Éimhir an áigh thug barr le foghlaim,
20. ar shinsireacht cháich, ar áille, ar eolas.
Sliocht Íre do shásaigheadh 's do shlánaigheadh na ceolta,
sciath dhíidin na ndámh i ngach gábhadh ar dhócamhal,
's do shíneadh ar sáile go háitibh an chomhaic
do dhíbirt na n-aitheach 's do bhású na bhfogmar.
25. Agus síol Éireamhóin ághmhar, an t-ardmhac a b'óige;
is é rioghthadh do bhláth an fhir-se i státa na coróna,
ó Mhílidh na Soáinne go bás an rí Domhnall,
seacht bhfichid 's a' ceathair 's ní áirmhím ríghthe cóigid
Atá 'fhiadhnaise ar fagháil i leabhar Ardmhach na
nEoghanach,
30. gur don líne-se tairngeadh fuil arddhearg Shomhairle,

-
17. Ghalainh D² Galainh N Ghalainh H6 (MUR¹) Galainh C²
Bhratha N Brátha H6 MUR¹ Bile G⁶ Bréogain NC²
Breoghain MUR¹,
18. om DON¹ ágh MUR¹ fhoghnadh D²,
19. Eibhir D² Eibhir N fuair barr H1,
20. shinsireacht NC² shinsearacht D²,
21. shasaidh N shásadh MUR¹ shásugadh H1 O'CUR shasaidh lan
da na L shlánaigh N shláineadh MUR¹ lánughadh E 11 1
ccéolta MUR¹ ceoltaigh I 37 shlánaigh is do shásaigh
DON¹,
22. dhíidin N na nbard gach áit a nbeadh dócamhal G⁶ gabha N
a mbiudh docamhal L7 dhocamhal MUR¹,
23. is do N shíneadh MUR¹,
24. do om N MUR¹ naithach D² naiteach N bpaganach L
bhfathaigh G⁶ sa básughadh N sa basadh MUR¹ bhfoghmur D²
bhfoghmhoir N(H6) comharsain MUR¹ bhfóghbhfear G⁶
bhfoghmur C²,
25. agus om H1 Ercanhan N tarmac D² taridmhac N dob N MUR¹,
26. a se rioghthadh D² LN 458 C² a om N MUR¹ rioghthe N (H 1)
re ríghthe I 37 sé fír do MUR¹ 'nfirse MUR¹ i om N MUR¹,
27. ó bhille E 11 1 Easpáinne MUR¹ (E 11 1 G⁶ L),
28. bhfichid D² H 6 bhfíthchid N MUR¹ is a ceathir N
armhín D² ríghthe D² ríghthe MUR¹ cóigidh D² H6 MUR¹
cóigeadh N chóigeadh E 11 1,
29. 'ta MUR¹ gheabhair L fiaghnaise N fhioghnuise L
fhiaghnuise MUR¹ leabhair N nothanach(?) D² nEoghanach
N H 6 ndomhnach H 1 E 11 1 noghanach F C² LN 458
neonach MUR¹ L7,
30. om O'CUR gur om MUR¹ (D²?) tairngeadh D² tarruingeadh G⁶
ard dearg D²

an ríoghraidh as clár ochta an airdfhlaith mhic
Domhnail.

Is ón ríCholla shnámhfadh gan bháthadh ar bóchna,
le mílte do bhárcaibh is iad lán ag an leomhan-sa, -
do laochraidhibh budh dána chum Páganai gh a róloit.

35. Car bh'iongnadh an té tháinig ón athair-se 'bheith cródha,
's gur faoi-sean do ghéireadh an Lia Fáil mar budh chóir dhí
ag fíoradh na fáidheacht do bhí i dtairngire dhé-san -
go líonfadh ina ngrádh leis gach cathair is gach cóigeadh.
Ní hé an laoch /mea/ -sa chrádh basa mhná deasa Fódhla,
40. acht an saothchoirneil sásta chuireadh an marcshluagh i
n-ordadh,
'cur bíodhbhaí as a n-áit 's a chárde dá dtreorú,
ar son íodhbairt na páise agus fháscadh na gcóirdaí,
agus mhaolscoith na dtairgí chuaidh i lámhaibh an Choimhche,
Críosta do shlánaigh síol Ádhaimh as gach dōcamhal;

31. om DON¹ ríoghre D² ós N MUR¹ ucht N MUR¹ H1 H6 don
ardfhlaith N MUR¹ ' an airdfhlaith mac
Dhomhnail D² mhac N (H 6) mhic MUR¹ d'aird H1
Domhnail MUR¹ H6 (N),
32. om O'CUR rígh Cho'la Lsí shnamhthadh D² shnádhfeadh N
(E 11 1 L7) shnámhadh MUR¹ bóchain MUR¹ (L)
33. is na mílte O'CUR a mbíodh na mílte L míltigh E 11 1 an
leoghan, D²,
34. om O'CUR DON¹ do mhíleadhnaoi ba H1 láochraidh N MUR¹
ba N chunn N Paganach D² Paganai gh H 1 H6 (MUR¹) a om
N ro locht L E 11 1 chróshlad G⁶,
35. caith hiongnadh N(MUR¹) cia hiongnamh I37 arsa MUR¹ náir sin
L ádharsa L7,
36. sion D² MUR¹ san N a ghéirfeadh MUR¹ géirfeadh N liagh
E 11 1 c'ir N MUR¹ LN 458 di MUR¹ dhaibh E 11 1,
37. fíorugadh N (E' 111) aige fíoradh MUR¹ bhfáidhe E 11 1
bhfaidheach L do om N MUR¹ i om N MUR¹ ttairngaire N MUR¹
dhíobhsean L,
38. a ngrádh MUR¹ O'CUR coigídh MUR¹,
39. an laochsa D² F O'CUR laoch mearsa N H1 MUR¹ mna MUR¹
na Fódhla I37,
40. a saothchoirneil NH6 a saoi cholonal MUR¹ sgiathchoirneil G⁶
churfadh báirra ar órdughadh L na marcshluagh G⁶ ina
nordughadh N,
41. cuir N bíodhbhaidh D² bíodhbha C² bíodhga N bíodhbadh MUR¹
a bhíodhabhíod E 11 1 a náitibh G⁶ as áitaidh L sa
ghairdaigh H 1 ngarduighe L ttreoirúghad D² ttreoradh
MUR¹(E 11 1),
43. mhaolsgoith D² maolsgoith N mairscath L7 ttarnghidh N Mur¹
(D²) laimbhíbh D² choimhdhía N Mur¹,
44. Críosa N. Adhamh N MUR¹ docamhal MUR¹,

45. is Phitear do básaigheadh i n-áras na Rómha,
 's na boianta fuair Parthalon le rásúiribh dá ródadh,
 's gach naomh eile a^á tairngeadh le rácaí a gcuid feola,
 fá aonchreideamh Phadraig 's ar ghrádh mhic na hóighe,
 le fírinne dár náisiúh 's do shású na córa.
50. Chuaidh an laoch-sa 's a ghárda comh dána le leomhanaigh
 le díse tré dhásacht i boáirt a lucht eolais,
 i n-aghaidh iorghail na nāmhad a' lá sin dá leonadh,
 nō gur bhris sé an dā pháartaigh do b'fhearr insna slóghaibh
 is le faobhar tré náire fo scanradh na gcóigeadh
55. chuaidh tríd an treas páartaigh dá n-ardghreadhaibh óga
 mar Shamson le Págānaigh nó mar Dhāibhí le Goliath,
 /^rmar/ Rolandus āigh nō mar Ragnall Bhontóbáin,

-
45. is Pheadar N(L7) is Peter MUR¹ is Pítr E 11 1 7 D²
 básughadh N DON¹ a básadh MUR¹ do bhásadh L7 da
 bhasughadh EG³. a bpálas MUR¹ (L),
46. boiantaigh N píantaigh MUR¹DON¹ oiantuibh L7 rásuiraidn E1
 rodughadh N H6 rodagh MUR¹,
47. om H1 L7 oile D² tairngneadh D² tairngheadh MUR¹ a om
 MUR¹,
48. Pattrig D² ghrádh om C'CUR,
49. nasion D² náisiun N MUR¹ sa shasamh N sa sásadh MUR¹ (L7)
 'córtha E 11 1 cortacht L7,
50. a N MUR¹ ghárdaigh G⁶ leonuibh D² H6 leóghanaibh N
 leomhainn MUR¹ leomhanaibh I37 L7,
51. a boairt a D²F(C²) a boairtigh lucht N C'CUR a bpáirtibh
 MUR¹ boártaigh G² (DON¹),
52. i om N andiagh H 1,
53. no gur briseadh H 1 gur bhris ar an L oartaig D²
 oairtigh N MUR¹ a b'fearr MUR¹ G⁶ is na slóighte MUR¹
 slóghuibh D² LN 458 slóghaibh N slóightibh H 6,
54. sle N MUR¹ fá MUR¹ ccoigeadha N,
55. thrid N oartaigh D² páirtigh N (MUR¹) ghreadaibh N
 ghróidhibh MUR¹,
56. Shamson D² Goliat D² Goliath N H1 H6 Goliath MUR¹,
57. ? rolanders D² á mur H1 Rolanders D² H 6 LN 458²
 Bhólandus an áigh G⁶ faidh L Rándhall G⁶, Bhun tóbain D²
 Bhonntóbáin N I 37 Bhontobain MUR¹ Duntóban G⁶,

- mar Chú Chulainn san tánaidh ar ardghoill na cródhacht;
 nó mar chlú Chonail Chearnaigh fan mbás sin dá
 thóraigheacht;
60. mar Hercules an lá do thuit fáthaigh na Cremona,
 nó san Eadailt a' sár Ching Cacus fón mbólach;
 mar trí mic Priamus - Hector, Paris nó Troilus -
 is mar sin bhí barr treise ar an lámh dheis ag an
 choirneil,
 nó gur briseadh ar a' náisiún 's gur fhághbhadar a bpórtáil,
65. gidh gur bh'fhugas do bheith slán tar éis báire nó dhó chur,
 dá dtuilleadh mar chách lena ghardaibh na n-óigeach -
 acht fanamhain ag carnú na Galltacht san gcomhrac,
 's le líonmhaire na lámh-sa mo chrádh gur thuit Somhairle,
 's gach aon dá raibh i bpáirt leis san ár sin Dia Domhnaigh.
-
58. no mur chliu Chon Chucholuinn N no mur MUR¹ tanaigh D²N
 fa na ttáinig G⁶,
59. chliu N MUR¹ thóirreadh MUR¹,
60. no mur N MUR¹ an om N do om L7 faidh D²C² N H1 athaidh
 MUR¹ fathaigh O'CUR G⁶ fáidhthaibh L,
61. nó om H1 do sarughadh N do sháruigh G⁶ (O'CUR) sháraidhe
 MUR¹ fagadh L7 Cong N King MUR¹ rígh G⁶ nbó eallach
 D²H 6 O'CUR C² mbóilact N (MUR¹) sa mbólach H 1
 morshlad G⁶,
62. thrí N MUR¹ no mar MUR¹ thriúr G⁶ is Troilus MUR¹,
63. ós L7 a bhí MUR¹ ar a N MUR¹ choloneill D² LN 458 (H6 C²)
 ccorneil N choirneil MUR¹ (G⁶) cheannfoirt D²N¹,
64. nó om MUR¹ naslon D² (MUR¹) nasiún N air ar I37
 fhaighbhadur D²N fhághbhadh MUR¹ fháigeadar G⁶ bpórtaidh D²
 bpórtáigh N (MUR¹),
65. cia N ge MUR¹ bhurus N teacht MUR¹ (L) bairre N,
66. dha D² a N ttfilleadh N ttilleach MUR¹L ag filleadh G⁶
 ghardaibh D² C² F H 6 ghárda N (I 37) ghárdaigh MUR¹
 nóigfhear L7,
67. fanamhain D² fanbhain N fuireach HIG⁶ fanmhuint MUR¹
 carnadh MUR¹,
68. sis le D² sle N MUR¹ líonmhuireacht G⁶ na om lámhsan MUR¹
 mo chrasa gur H 1,
69. raibh an a shairtádh L Domhnaoi MUR¹,

70. Is é no chian-sa mar fáigeadh a bháinchneas gan
chomhraidh,
's gan na mílte do bhráithribh 'bheith 'na ngárdaibh dhá
thórran.
- An príomhfháidh ó Ardhach 's a lán dona hordaibh,
gach diadhaire do b'áille 's do b'airde san eolas
'bheith ag adhradh don ardrí atá 'bPárthas 'na chomhnaí
75. 's a míniú na náise ag an mbás sin Mhic Domhnaill,
's a cantáil na salu rinne Dáibhí don Chomhdhe ,
feadh míosa agus ráithe gach áit ins na cóigidh;
'bheith líonta ar na sráidibh le tapair le tóirsidhibh,
gach "green" is gach teampall ar aon bharrlasair léchrann,
80. is fiontaí na Spáinne le fánaidh dá ndórtadh:
gach ríoghan 's a bánbhasa 'crádhghreadthaigh i gcomhnaí,
gan díosc ag a stánroisc 's a dtlathfhoilt gan chórá;

70. Se N MUR¹ gur fágbadh MUR¹ faighbhadh N bháinchneis D²N
bháinchneas MUR¹ chónhra G⁶,
71. gharrdibh D²C³ thorradh D² 'sgan na mílte bheith na ngarda
do bhrathribh ina thorracha N (MUR¹DON¹) 'na gháiribh H6
bheith na gharda da bhráithre lena thórradh G⁶,
72. Ardhmach D² 7 a lán N,
73 an sa neolus N MUR¹,
74. gadhradh N aodhradh I37 bheith guidhe ar an H1 dhon MUR¹
ta N MUR¹,
75. míneadh MUR¹ fan mbás LG⁶ meic Dhomhnaill D² mhic
Domhnaill N MUR¹.
76. om MUR¹L7 cantuinn H1 sálm D² psalmaibh NI37
salmaibh H6 O'CUR psalna L rine Dabhi N Coimhdhe N
ccoimhdha L (G⁶),
77. air feadh N MUR¹ an gach áit L7 is na cóigeadaibh MUR¹
cóigidh D² coigeada N I37,
78. bheith om líontar na L bhí Lsí taphor D² tabuir N
taour MUR¹ Ean tapar is L'SleC² 'sle tóirsibh MUR¹
tórsaidh G⁶ tóirsithe H1,
79. grianán H1 (L) aon om N H1 MUR¹ G⁶L barr MUR¹ lasadh
I37G⁶ lochrainne N MUR¹,
80. 7 D²,
81. ríogain N ríogan MUR¹ cradhghreadtha D² H6 C²
cradhghreadthaigh N cradhghreadthaigh MUR¹ cradhghreadadh
G⁶ (L) i om N,
82. gan cosg L chóireadh MUR¹,

- na tíortha ins na gártha 's gan dáil cosc ó dheoraibh,
ó Aontraim go hArdmhach 's go hÁrainn Uí Dhomhnaill,
85. ó íle go Cárlinn 's go barr Breagh' is Bóinne,
thart timchiall an Chláir 's go Blatharna thoighe Cormaic,
a' caoineadh ar mearbhall um an deargfhuil-se a dóirteadh
fan mílidh armach ainmneach eolghach,
dhéidgheal dhealbhach mheanmnach threorach,
90. thréitheach mharthannach charthannach mhórdha,
ghaolmhar chaithréimeach acmhainneach bheodha,
ghrísdhearg dhathannach ar aiste na rósa.
an féinní flaithiúil gaisciúil cródha,
éachtach ar fáithchibh, le gaeithibh dá leonadh,
95. méiniúil taitneamhach taisiúil le deoidhíbh,
-
83. is na MUR¹ gártha D²N (MUR¹) dal D² chosg N LN458
dheora G⁶,
84. 'sgo fearainn Uí L7 sgo hádhrus mhic G⁶,
85. Cairilinn D² Cathairilinn MUR¹ G⁶ Breag is Boinne D²LN458
bhreas Boinne N bhreagha Bóinne H6 Brigh de H1
breasa bóinne MUR¹ Breis Bóinne DON¹ Briste Bóinne G⁶,
86. teacht N MUR¹ timchioll MUR¹ a NMUR¹ Blathairne N MUR¹
Bláirne G⁶ thoiigh D²C² thigh N H 6 thoiighe om MUR¹
Cormic D²N Caormaic MUR¹,
87. a om N MUR¹ chaoinfeadh O'CUR fon N MUR¹ H1 fon mbás uime
Shamhairle H1 a om dórtadh N(MUR¹) a dhórtadh G⁶,
88. fon MUR¹ ainmneach armach eolach MUR¹ ainmneach eolghach N,
89. dhéudgheal D² H6 LN 458 déadgheal L7 G⁶,
90. om MUR¹ thréigheach D² threitheach N charantach
marthanach L mhorrdha N,
91. Ghaedhalmhur N (I37) gaolmhar G⁶ beul re caithreimidh L
chaithreimeach D² acfuingeach N acfuinneach MUR¹,
92. om DON¹ a ghrís G⁶ grísfhuil dhachan L rósaídh G⁶,
93. feinnidh D²C³ féinigh N femamhuil L flaithamhail D²,
94. faithe G⁶ gaeithibh D²C² H6 gaethibh N gaeithibh MUR¹
gaeithe L7,
95. méiniúil om O'CUR méinamhuil D²,

STÓR NA MBEACH.

- 1 'Stór na mbeach 's a bhalsam na n-óigfhear gasta
greannmhar
a dtug a' t-óg 's a' sean dhuit ansacht ar bhantracht
na mbláth,
a mbíonn rósa sneachta 'cantáil 'meadhoin do leaca
dheargghartha
cló do dhearca mallghlasa mheall searc a lán.
- 5 'Mhaighdean mhilis ohumbra fár buaidhreachd fíor gach cūirte
le saighdibh tineadh dūbalta ō Chupid an ghráidh,
a inghean deas na n-úill fras, na ndlaoi thais go glún
leat,
a Jenny beir-se an cló leat ar mhūinteacht ó mhnáibh.

FOINSÍ: LN82 pl66, MAL^G p87, G² pl4, G³ pl43.

Csorfí: Séamus Mac Cuartadh cō LN82,
Seamus Mac Cuarta cc. do Seanad Hadla 7c. MAL^G,
Moladh Shineid Halla. Séumas Mhac Cúarta cēt. G²,
Moladh Sheinéid Halla dá ngoirtheas go coitcheann
Jenny bláth na sgéimhe. mac Cúarta cēt. G⁵.

-
- 1 A stór G²G³ bhallsam LN82 MAL^G nea nóigfúr MAL^G
greannmhuir LN82,
- 2 an tóg(?) MAL^G thair G²G³,
- 3 rosa sneachta LN82 MAL^G mbaonn MAL^G a mbídhionn a
rosa 's G² a mbídhionn a rós 'sa G³ meadom LN82
a meadhoin MAL^G a méodhain G²G³ dearg G²G³
gharrtha LN82 G²G³,
- 4 chló LN82 mhallghlasa G² mheall siad a G²G³ lann LN82,
- 5 Maighdion LN82 a mhaighdion G²G³ chunradh LN82 MAL^G
fáir LN82 buadhareadh LN82 búadhareadh MAL^G
búaireadh G²G³,
- 6 soighidibh G³ (G²) tineadh LN82 (MAL^G) teine G³
dhúbalta G³ Chupit LN82 ghradhaigh LN82 (MAL^G),
- 7 an inghean LN82 dheas G²G³ na lúb fras MAL^G
na lúbfhras G²G³ sna G²G³ ndlaoitheadh tais MAL^G
ndlaoithibh tais G²G³,
- 8 Jeny LN82 sa Jeney MAL^G beirsa MAL^G bheir tú'n
G²G³ cliu LN82 ohú MAL^G G²G³,

- Beir scríobhtha leat mar fhéirín mo mhílte beannacht 1
 don ríogan bhlasta bhéalbhin, a mar n-éagar dá grádh. nGaoidhlig
- 10 'S gan laoch do mhaoraidh Éireann nach léinfadh 1 ngean
 gach aon dá bhfaoidh 'tréartha 's a méin mhaith ar mhnáibh. don ngéig sin,
- Atá an sneacht' anois go nuagheal gach ball 'na cneas ar
 an mealltóir milis cluainteach 'our cūrteoirí chun báis. cumhdach,
- 15 A naoi chailce chluinteach a mbíodh na gaiscidh 1 ndúil
 a Jenny nā léig do rúinsearo le búr nó le tráill. leat,
- Atá an t-ór a' síleadh 'nuas léith 1 goornaibh fite gruaige,
 teora 's caogad cuach ar gach dual díobh go barr.
- Óige agus glaine is uaisle mar chóir don fhine ór ghluais sí
 20 's go bhfóir /f/ eadh 'siolla suanghártha suas duine ón mbás.
- Budh socamhal dona sluaite gach comhrádh milis stuama
 dá gcanann sise an stuaidhgeal le subháilce is le grádh.
- Níl beo don chruinne cluaintigh nach ndóirtfadh 'ghean
 's ní mō thuill sí uabhsan fuath, goin ná gráin. gach uair dhí,

-
- 9 mhíle G³ Gaoídhleag LN82 Goídhlig MAL^G an éinfheacht
 G²G³,
- 10 ríoguin G² chuig an ríoguin G³ bhéilbhinn G²G³(MAL^G)
 amur LN82 MAL^G d'fhaig me 'nn éagcruth dá grádh G³ (G²)
 do LN82 da MAL^G,
- 11 mhaoraidhe Erlonn LN82 mhaoroidhe MAL^G Éirinn G²G³
 'ngean G²G³ ngéigse MAL^G ngéise G²G³,
- 12 dár G²G³ bhreathnuigh G³ maith MAL^G
 13 tá'n G²G³ sneachta MAL^G G²G³ nois G²G³ núathgeal LN82
- ann gach ball G²G³ cneis LN82 (MAL^G),
 14 ag an G²G³ mhilis chluinteach G²G³ cluinteach LN82
 cluinteach MAL^G ohur MAL^G ohuir G²G³
 curteoiridh LN82 curteoiridh MAL^G ohum G²G³ bás MAL^G,
- 15 a naoibhean chailce G²G³ chluinteach LN82
 clúandeagh MAL^G chliúdheamhuil G² (G³) mbí G²G³
 1 om G²G³,
- 16 sa G³ Jenny LN82 rúinsearo MAL^G G³ ná G²G³,
 17 Tá'n G²G³(MAL^G) fití LN82 fighte G²G³ gruaidhe LN82
 ghruaide MAL^G
- 18 's caogad G²G³ 7 LN82 MAL^G dúail LN82 dúal MAL^G G²G³,
 19 's gloine G²G³ úasle LN82 fhinne LN82 ar ghluais
 LN82 MAL^G,
- 20 bhfóirfeadh LN82 MAL^G G² bhfóirfeadh G³ sílleadh G²G³
 sungháirrrtha LN82 súais LN82,
- 21 Is G²G³ gogamhuil LN82 sígaití LN82 (MAL^G)
 sígaithe G²G³,
- 22 gcannion LN82 gcanidhionn MAL^G ccanuigheann G²G³
 subhailo LN82,
- 23 cruinne MAL^G gluaintí LN82 chluainteach MAL^G
 chlúainteach G²G³ gheann LN82 geann MAL^G G²G³
 ndortad LN82 (MAL^G) ndoirtfeadh G³ dhí G² G³,
- 24 an ríghbean nár thuill uabhsan G²G³ thuill síth LN82
 sí om MAL^G,

- 25 Atá fíorfhuil dheart na huaisle gach taobh ar lasadh
gruaidhe,
's gan braon 'teacht go tuatúil anuas inti ó Ádhamh;
bheir grís 'na leacaibh Gíorghil mar chaorthaibh dait' 'n
uaigneas,
an t-aol 's a' sneachta 'gcruaachaibh gach uair trithe
'fás.
Atá cíocha cruinne cruaidhe aice, ar lí na lile is buaine,
30 nár smuain ciont' 'n uaigneas 's nár truaillleadh le láimh.
Cia díomhaoin dúinne 'luadh léith atá mílte 'dtinneas
uath-se,
is mar bhfuighid ó Jenny fuascailt atá an uaigne aca
'láimh.
- Is cráibhtheach críonna céillí 's nach dtáinig aois dá
réir dhi,
is gur fearrde tíortha an mhaighdean léimín mhaith 's le
grádh.
- 35 Is é is gnáth don inghean sin Edbhairt 'bheith lán do
mhian na cléire,
gan bharr, gan bhaos 'na céadfaidh acht mar ghéis ghil
gan smál.
Níí fáth do ríogain Éireann 'bheith 'gártha caointe 'g éad
léith;
atá áille agus brígh na scéimhe aice, 'freamhadh 's a' fás.
Níor nár do laoch sa réagún nó dh'ábhar rí mar chéile
40 an mhánla mhíonla mheardha 'our séimhghaiscíd chun bás.

- 25 Tá G²G³ fhíorfhuil MAL^G lasamh MAL^G G²G³,
26 'sgach MAL^G G²G³ a teacht go tuathamhail G²G³,
27 bheir om G²G³ uairghil LN82 (MAL^G) chaorrthaibh LN82
(MAL^G) ohāoraibh G²G³ dait nūagnus LN82 daiti MAL^G
(G²) daithte G³,
28 ccrúaghaibh LN82 cruachaibh MAL^G cruachadh G²G³
trithí G²G³,
29 cíocha LN82 (MAL^G) tá G²G³MAL^G aice G²G³ lith G²
lúaine LN82,
30 caonta MAL^G ciont LN82 air chionta nuaigheas G² (G³),
31 gídh G³ duine MAL^G luath LN82 MAL^G a luadh G³
leithi MAL^G tá na G³ (G²) a dtinnios G²G³
uathse om LN82 uaithe G²G³,
32 bhfuighead MAL^G 's muna bhfuigh G²G³ fuascailt LN82
tá'n G²G³ gach G³ a láimh MAL^G a láthair G³ (G²),
33 cíallídh G³ céillídh snach LN82 MAL^G G² ttáinnios LN82
MAL^G aos MAL^G di G²G³,
34 is sgar fearde LN82 tíortha LN82 (MAL^G) sle cáil G³,
35 'sé G²G³ ngáth LN82 gnáthach G³ ningheain LN82 (MAL^G)
sinn Edbhairt LN82 sin 7 bhar MAL^G inghion bhéasach
G²G³ mhion G² mhian cléire MAL^G,
36 inna MAL^G as mur LN82 bhaos MAL^G,
37 Niel LN82 fádhd G² ríoguibh G³ ríogain LN82 MAL^G G²
beith LN82 a bheith G²G³ gairrtha LN82 gártha MAL^G
38 gárrtha G²G³ a' s brígh G²G³ a scéimhe G³ sgeimhe a freamhadh MAL^G
G²G³ gus a G³,
39 líoch MAL^G san MAL^G G²G³ réagún LN82 réagun G²G³MAL^G
dh'a bhair LN82 MAL^G ná d'ábhar G²G³ céillí LN82
céile í MAL^G céille G²G³,
40 mhearrdha LN82 MAL^G chuir G³ féidhmghaisgídh G³ (G²)
an G² (G³) bás MAL^G,

Angelica is Filéna, Diana agus bean Orpheus,
 Helena agus Venus ó mhaighdean go mnáibh;
 uatha as cathair na Gréige le Jenny blāth na scéimhe,
 le cumhdach altheanta Dé is mar lēighfeadh sí an pháis.
 45 Tá rōsa 'bruihneadh 'gruaidhe faoi dhū don fhull is
 do phór na rídirí uaisle chuaidh uainn soir ar sáil. uachtraigh/
 Is cé bé óigfhear oliste sūgach le bpōstai an mhilis
 ní dóigh go luighfeadh gruaim air go Luan bhruinne an
 chumhra
 bhrāith.

-
- 41 'gus Hébe G^2G^3 a's bean G^2G^3 7 bean LN82 MAL^G,
 42 Bhénus G^2G^3 mhaighdioñ LN82,
 43 uathfha LN82 (MAL^G) ac cathair LN82 as cathair MAL^G
 úatha a's ón nGréig bhéireadh Jenny G^2G^3 sgeimh LN82,
 44 mar a G^2G^3 leigfead LN82 leighfid MAL^G,
 45 Tá'n G^2G^3 rōs a G^3 breaithnughadh G^2
 mbreathnughadh G^3 den G^2G^3 MAL^G uachtaraidh MAL^G,
 46 de G^2G^3 rídeiridh LN82 (MAL^G) ríodhruidh G^2G^3 ,
 47 acht G^2G^3 bía G^2 oigfir MAL^G subhgach LN82 MAL^G
 leadh LN82 le a G^2G^3 bpósfaidh G^3 bpostaidh LN82
 (MAL^G) chúnradh LN82 MAL^G chiúin so G^3
 chiúin sin G^2 ,
 48 ní do LN82 bhruinne LN82 MAL^G bhruithne G^2G^3 .

TÁ AM FÓGHMHAR.

1 Tá an fóghmhár dár dtréigbheáil, cúl feasta le féile,
 's gan againn in' éiric acht fearthainn is fuacht;
 's a' geimnreach maol faonthaich a' teacht chugainn
 'na dhaidh sin -

'sé lomas na géagaibh agus ghnídh an raitheach ruadh.

5 Chualaidh mé aréir iad 's mo chluais leo ag éisteacht
 ceithre ráithche na bliadhna i n-íomarbháigh chruaidh;
 bhí an urraim dá hiarraidh lena tabhairt don té b'fhéile
 's char umhlaigh aon aca an 'gift' a thabhairt uaidh.

Ars' an Geimhreadh go teann leis an Barrach go fann -

10 Eis tú an seargánach seang a lomas gach aon,
 's nach bhfuil tréithlag nó fann ar an tsaoghal so gan roinn
 nach gceasnaigheann an fheall atá i gceartlár do chroidhe.
 Lucht múchta is consensiom cuirfidh an Márta insa gcill iad,

FOINSÍ : G¹ p 105, G² p 420, G⁴ p 3.

Cscrí : Ceithre Ráithche na bliadhna or the 4 Quarters
 of the year contending for a competition G¹,

Ceithre Ráithche na Bliaghana G²,

Ceithre Ráithche na Bliadhna Mac Cúarta $\overline{\text{cct.}}$ G⁴.

1 tá'n G² dhax G¹ dtréigbheal Ls1,
 2 a's gan G² G⁴ againn na dhiaigh sin G² G⁴,
 3 lom fáethbhígh G² feafuidh G¹ faethfuigh G⁴ a om G² G⁴ tiacht
 4 'sé fheannas na céadthuibh is mhasluigheas le fáacht G² géaga G⁴,
 5 chuala G⁴ mé féin iad G² me réir G⁴ 's dhídh mo aná chlúais
 6 le ceithre G² bliadhana G¹ íomarbhaidh G¹ íomrascáil G²
 7 bhídh 'n G² dhá G¹ G² dá G⁴ dhféile G¹ G² bhféile G⁴,
 8 ach chá númhlachadh G² 's níor umhlaigh sé aon G⁴ uadh Ls1,
 9 Earrach a bhídh fann G²,
 10 'stú an G⁴ lomas G¹ a lagaios G² gach éan G⁴,
 11 tréleag G¹ tréalag G⁴ dhfuil créatúr air bith tinn air an
 12 gceasnaoin G¹ ann nfeall G¹ (G² G⁴) lom G² G⁴ do chléibh G²,
 13 plúchaidh G² múichte G⁴ coinnsinsium G² coinnsinsium G⁴ cuiridh
 G¹ is an cill G² cill G⁴
 (~~ar-lean-~~)

's an t-eallach a bhíos fannlag go bhfeannann sé iad;
 15 's a chréatúir nach teann thú 's gan a thréartha agat lena
 innse
 aocht an chré bhíos tú a thiontó 's a' síorchur an tsíl."

"A chraosaire bréagach a bhfuil casadh in d'éadan,
 le feannadh, le faobhar, le sioc is le fuacht,
 's tú mhaslaigheas gach aon ní dá bhfuil ar a tsaoghal so
 20 's ar áille na gréine go gcuirfeá drochshnuadh.

Cha n-umhlaighim go héag le mur ngaiscíd 's oha n-éistim
 's mé saothróir an tsaoghail-se, 's a chuireas go luath;
 níl sé faoi an ngréin ar bocht leis mé féin a theacht,
 's gur i mbarraibh mo ghéaga a ghoireas an chuach."

25 "Más tú chuireas i n-am chan tú a chairthigheas an planda,
 bheir bláth ar na habhlaibh ná meas ar an gcráobh,
 toradh na talamhna a líonas an t-arbhar,
 bheir onó ar na coillte nó an dadaidh mar ghním.
 Bí dealra na gréine gach aon lá in m'éadan,
 30 an lile 's a' séircín 's a' rós in mo ghruaidh;
 's gur i mbarraibh mo ghéaga bhíos áras ag éanlaith,
 's le mo linn a thig féar agus bainne chuig na buaibh."

14 a om G²G⁴ bhíis G¹ fannleag G¹ bhfeannuigheann G²,
 15 chrechtúir G¹ chréuchtúir G² chréatúir G⁴ sgan do dhéucht agad
 len innsigh G⁴ do thréartha agad len innsigh G²,
 16 a chré G² bhíis G¹ bhídhíos G² a om G²G⁴ thionnto G² iompúgh G⁴
 tsíol G¹G²,
 17 chraóisire G¹G⁴ casadh cclár d'éadain G²,
 19 nídh Ls₁ ar an G²G⁴
 20 is air G² áille G¹, ccuirfá Ls₁,
 21 nómhlaim G¹(G⁴) nómhlaigheam G² le do G² bhur G⁴
 ghaisgidhibh G² néisteam G²G⁴
 22 saothreóir G¹G⁴ saorthoir G⁴ tsaoghalsa G¹,
 23 fuigh G¹G², ngríain G², darb bocht G⁴,
 24 marraibh G¹ mo ghéagasa a ghuireann sí an chuach G²
 25 a om G²G⁴ charthas G¹ chairthigheas G² chairthios G⁴ plannda
 26 bládh G¹ bláth air chrainn úbhlaibh G⁴ G² G⁴,
 27 chuireas tórrtha sa talamh nó líonas.. G² tórrtha G⁴,
 28 cnádh G¹ cnú G² cnodh G⁴ nó'n G²G⁴ dadaig G¹ dadaigh G²G⁴
 ghnidheam G²G⁴,
 29 bí dealra G¹ tá dealradh G² bíonn dealradh G⁴ gach la teacht G⁴
 ionn G¹ ann G²G⁴,
 30 lilly G¹
 31 ghéugaibh G² bhíis arús G¹ bhíis arús G² áchrus G⁴
 éunlaigh G¹G² éunlaith G⁴
 32 aig na buaibh G¹G² chuig G⁴,

"Nach cumasach stráiciúil thusa as an mbláth sin
 a sheargas gan spás agus imthigheas le gaith;
 35 's dá nbeach ocras ar chách cna déanfadh sé sásamh
 pouasa don mbláth sin 'chur chuca 'nait oídh.
 do sholá/tha/r le ráithche ní oneatnfaon sé páiste,
 muna n-íosfach sé cráic do bhiolar ón díog:
 's a choidhche feasta ná trácht-sa ar urraim do fhághail
 40 agus peici na sráide go bhfágann tú caor."

Ar an Geimhreadh le haomhainn "s mé is féile dá bhfaothas,
 's liom an urraim ó cheart agus umhlaighidh i n-am;
 a ndearn sibh do thacar le bliadhain is do sholá/tha/r
 le féile 's le fairsingeacht go scabfainn gan mhoill.
 45 Cha bhíom-sa mar an Earrach ag ithe neantóg nó praisigh,
 fear dhaorsadh na bpeicí 'dtig scairt air gach am,
 fear faobharach a' leagan, thig i dtír ar na measa,
 ag ithe sméar 's min ghreadáin 's gach trais dá mbíonn ann."

33 stráiceamhuil lsí a mbláth G² mbládh G¹,
 34 a chríonuighios G² a chríonas G⁴ imthios G¹ imthíghios G²G⁴
 gaith G¹,
 35 mbídh G¹ déanadh G¹ dtíubhradh G² nach ndéanfadh G⁴
 sásamh dóibh G²
 36 pousín G² pousin G⁴ den G²G⁴ chuir G¹G² a chuir G⁴ chuoadh
 G¹ bí G²,
 37 shálar G¹ sholár G²G⁴ bheathaimh G¹ bheathaíghheadh G²
 bheatheamh G⁴
 38 cárnadh na bliolair ón díg G² do G⁴ don díg G⁴,
 39 sa chaof G¹ a choidhche G² 'sa choidhche G⁴ tráchduigh G²
 urraim go bráic G²
 40 peicidh G¹ (G⁴) peicídhe G² bhfáige .nn G² bhfagan G¹
 41 Air san G² re G¹ hacbhainn G¹ hacbhainn G² bhfacas Lsí,
 42 umhlaighidh G¹ umhlaighidh G² umhlaighidh G⁴ 'n am G²G⁴,
 43 'sa ndearna G²G⁴ sibh a thacar G⁴ shclar G¹G⁴ sholár G²,
 44 fairsneacht G¹G⁴ farsuingeacht G² go scabain G¹ mhaill G²G⁴
 45 bhímsa G¹ bhídhamsa G² 'githe G²G⁴ nantog G¹ neanntóg G²G⁴
 na G²G⁴ praisích G² praisigh G⁴,
 46 nó fear G² dhíorsadh G¹ dhaorsadh G²G⁴ bpeicídhe G²G⁴ (G¹)
 bpeicídhe bhídhneas gortaoh 'nuil am G²,
 47 nó fear G² faobhrach G⁴ a thig G² tig G⁴ measaibh G²,
 48 'githe G⁴ sméara G² is G⁴ trash G² sgach ailp G⁴
 mbíon G¹ mbídhneann G²,

"Molaim do gach aon agaibh umhlú dhamh féin,
 50 's é no urra-sa is féile 's is fearúla gníomh;
 's mé aapaigheas gach aon rud dhá otig insna réagúin,
 a bnaineas 'na dhiaich sin 's a chruinnigheas go dian.
 Bhur mbeatha 'lig go léir is agam atá a réidheadh,
 ā shábháil do chréatúir ná ā leigean le gaith;
 55 's mé eochair a' tsaoghail-se 's in mo chiste tá an saidhbhtreas-
 urraim ní fhéadam a thabhairt do aon."

Tá an t-Barrach a' saothrú 's a' síorchur an tsíl
 agus síleann sé féin gurab aige tá'n bhuaidh:
 an Samhradh mar an gcéadna a' cartadh 's a' lionadh,
 60 's a' Fógmhar go faohrach a' leagan le luas.
 Tá an Geimhreach lom craosach a' scapadh 's a' scaoileadh
 's gur i gceartlár a chroidhe 'stoigh a thagas an tuacht.
 Siúd ceist ar gach aon dá gcualaidh mo scéal 0-
 ceathrar i moruicnean, 's cia haca thug buaidh?

49 umhlamh G^1G^2
 50 urro G^1 m'urradh-sa G^2 ,
 51 ríod G^1 réad G^2 read G^4 réaguin G^4 ,
 52 go mian G^1 go dian G^2G^4 ,
 53 lic G^2G^4 is agamsa tá réidheabha G^2 aom réidheadh G^4
 a réibhe G^1 ,
 54 a sábháil do chréatúir G^4 chreuchtúir G^1G^2 no G^4 léigean G^2G^4
 re G^1G^2 gaioith G^2 ,
 55 ochair G^1 a tsaoghalsa G^1 (G^4) an G^2 tá'n G^2G^4 ,
 56 agus urraim ní fhéadam G^2 fheadam G^4 ,
 57 Tá'n G^2G^4 sáotharamh G^1G^2 sáothramh G^4 tsíoil G^1 ,
 58 shé G^1 buaidh G^4 ,
 59 Tá'n G^2 carthugh G^1 cairthiúghadh G^4 cathrugadh G^4 ,
 60 go luas G^1G^4 go lúath G^2 ,
 61 Tá'n G^2 scaoladh G^1 ,
 62 'stoigh om G^4 ,
 63 súd G^1G^4 sin ceisd G^2 aon díbh d'á G^4 sgéula G^2
 64 a mbruighin 's ca haca G^4 Ceithre ráithche na bliaghana is
 cia haca fuair búaidh? G^2 .

LII.

TABHAIR MO BHEANNACHT.

Tabhair mo bheannacht tré dhúthracht
do Ríostard clúiteach Mac Con Mhíde;
is buidheachas tré dhísleacht a gcomhnaí
ar son an chóir a chur 'na suidhe.

5 Is dó-san a dlichthear mo bheannacht
maraon agus onóir na héigse;
's go luigheadh dá shinsiribh faoi cheannach
ríghthe ceannard na hÉireann.

Dá maireadh uaisle shíol Eoghain,
10 mic Néill chródha 'na suidhe,
ní choimheadfaí aon reacht i n-Éirinn
gan dol faoi léigheann Mhic Con Mhíde.

Is é 'bhíodh ag Psaltair na Teamhrach,
a' fromhadh an tseanchais dona huaislibh.
15 Is leis do líonadh an leabhar Eoghanach
dhorchaigh an t-eolas ar na tuataibh.

Re linn seisear ós ceann céada,
ar shliocht Éireamhoin do fritheadh,
ní rachadh fíodóir sna trí réagúin
20 a cheartú léighinn ar Mhac Con Mhíde.

FOINSE : LN 127 p 298.

CSCR : Seamus mha Chuarta.

1 bheannocht Ls,	2 Ríostard clúiteach Ls,
3 buidheachais Ls a ccomnaidh Ls,	
6 7 onóir Ls,	10 meic Ls,
11 coimheadfuigh Ls,	12 leighion mhic Ls,
13 psaltair Ls,	14 huaislibh Ls,
15 leabhair Ls,	17 céda Ls,
19 fíodóir Ls, réagúin Ls,	

Níor scríobhadh cairt i n-Éirinn
 nach iad a ghéaga 'chur 'na suidhe
 'Bhfóchair an rí do bhíodh 'na dhiaidh-sin,
 is tugthar a chéim do Mhac Con Mhíche.

25 Mar ndéanadh Mac Con Mhíche do thréide
 acht gan an dá réagún a léiginn i gcogadh,
 's é do rinne na rainn chum réitigh
 idir shíol Néill is sliocht na gColla(dh).

Na bannaí-se a ndeachaigh Colum
 30 do threibh na n-ollamh ar íosa,
 go gcearrbhábhadh faoi cheann bliadhna
 gach neach dá n-iarradh a ndaoirse.

Ní fada léig íosa bannaí Choluim
 gan díoghailt go díreach ón ollamh.
 35 Tá Brian do mhianach na gColla(dh)
 is asna 'na thaoibh briste ar bogadh.

Mo chúig chéad déag maighdean mhílis 'na dháil,
 's gan fiú an tsnáithe chaol éadaigh 'na dtimcheall
 mar scáth.

Fána choghnamh liom féin béid-se go bruinne 'na pháirt,
 40 ag dúscadh na séad saidhbhris i dtuilltíoh a ghráidh.

22	chuir Ls,	23	rígh Ls,
24	tugthair Ls,	26	regún Ls,
27	réitigh Ls,	28	eidear Ls,
29	bannaidsí Ls, Coluim Ls,	32	niaradh a ndaoirsí Ls,
33	bannaídh Ls,	35	mhianach Ls,
37	Mo chuig .c. .x. Ls,	38	edaigh Ls,
39	choghnamh Ls, féim Ls,		
40	dtuilltibh Ls,		

Ollaimh na crích-se do bhíodh go gortach f6 bhíadh,
 acht Mac Con Mhíde 'bhí ag rioghraídh sleachta na Niall.
 Ní fhacadar scríobhaithe taom dá olcas 'ríamh,
 acht 'ceannach an fhíona ar mhian 's dá scapadh go dian.

45 Bagair na ndéor ar shaoi budh danartha an chiall,
 ar ollamh na rí ná/í/ chlaon le Danair, a Bhrian;
 tobar na h-ice ler mian do rolla-sa a riar -
 is ag Mac Con Mhíde do bhíodh an leabhar aríamh.

43 ní facadair sgríobhaidh Ls,
 45 dannairtha Ls, shaoith Ls,
 46 riogh na chlaon Ls,
 47 lear mian Ls, rola Ls,
 48 leabhair Ls.

LIV.UAIGNEACH SIN.

1. Uaigneach sin tighthe Chorr a' Chait,
 is uaigneach a bhfir is a mná:
 's dá bhfaighdís ór agus fíon
 cha dtig aon díobh i gceann cháich.

5. I gceann cháich cha dtig siad,
 ar dár cruthaigheadh thiar is thoir;
 ar ar cruthaigheadh ó neamh go lár -
 ionann sin is béasa an bhroic.

10. Béasa an bhroic 'bheith ag tochailt faoi
 i ndorchadas oidhche is lae:
 ar ar cruthaigheadh ó neamh go lár,
 i gceann cháich cha dtig sé.

RANN CEANGAIL.

Ní hionmhuin leis an ríoghbhroc aobhneas, aiteas ná spórt;
 ní hionmhuin leotha saoi, draoi ná cumadóir ceoil;

15. ní hionmhuin leo Séamas caoch ná cuideadh Néill éig;
 is fanadh gach aon mar a mbiad ag tochailt an phóir.

FOINSÍ G² p 380, G³ p 141

CSCRÍ : Toigh Chorra G² G³

1 toigh uí Chorr Lsí,
 2 a bhfir 7 a mná Lsí,
 6 ar dár cruthaigheadh shíar 7 shoír Lsí, 8 7 béusa Lsí,
 9 fuigh Lsí,
 10 a ndorchadas Lsí, 7 lae Lsí,
 13 aiteas Lsí ríoghbhroc Lsí,
 14 leo G³ saóith, draoidh Lsí,
 15 cuideadh Lsí,
 16 mbéid G² phóir G².

N Ó T A Í.

N Ó T A Í.

I.

I gcló cheana : DDU pp 103 - 115.
An t-Uitach.

Nóta ar na Lsí: Is leagán truaillithe MUR¹ agus ní thugim na vll as lasmuigh de chupla ceann a léiríós an difríocht idir é agus na Lsí eile. Tá L 30-63 i n-easnamh i EG 175, MUR¹ agus MUR¹¹ agus an t-ord bunóscionn i MUR¹ agus MUR¹¹ - L 1-30, 79 - 95½, 63 - 78, 95½ - 176 an seicheamh atá iontu. Níl Mor I Mor XIII Mor XIV scrúdaithe agan. Níl L 161 - 176 in-aon cheann díobh sin. Nuair nach bhfuil an téacs ag cur le eagrán Uí Mhuirgheasa tugaim a léamh-san sna nótaí.

Dán cráifeach ar 'na Féilte Muire' - ag moladh na maighdine. Tá sé i bhfoirm thri rann agus amhrán fá h-aon déag - ach is aonad ann féin gach 3 R + V. Mar atá sé sna Lsí léimeann an file ó fhéile go féile, gan aon ord - ach is minice é ag trácht ar lá breithe Mhuire ná ar aon fhéile eile. Seo an leagán amach.

L 1-32 : Moladh na Maighdine. L33-48 Tógáil na Maighdine Muire suas ar neamh. L. 49-64 : Breith na Maighdine.
L.65-80 : Cumhacht Mhuire. L81-96 : Teachtaireacht an Aingil.
L97-112 : Moladh Mhuire (An Deastógáil ?) L113-128 Breith na Maighdine. L129-144 : An Toirbheart sa teampall.
L145-160 : Teachtaireacht an Aingil, L 161-176 :Breith na Maighdine.

1. A bhláth na bpatrúarc: Is ioma ainm a ghlaonn an file ar Mhuire sa dán seo. Tá a lán acu le fáil i bhfilíocht dhiaga na Gaeilge roimhe seo (cf. Dán De : Philip Bocht: Aonghus Ó Dálaigh). 'S'ad na tidil is coitianta - máthair (na naomh, na naingeal, Mhic Dé, na hurnaighthe), maighdean (is airde nuirneach, mhúinte, órdha, bheannaithe), bainríoghan (mhilis na naomh, na mbrugh, neamha, eolais fhlaithis Dé, ar éanlaithibh &rl, neamh na néall, na humblachta), buime (na n-aingeal, rialt, inghean, ríoghan, siúr : lena gcois sin tá bláth, gairdín, loinnir, doras, soillse, scáthán, abhaill, banaltra, lóchrann, áille.

inghean : Is dóiche gur neascán idir an fhoirm scríofa 'inghean' agus 'nighean' na foghraíochta atá i 'ninghean' an bhonn-Ls.

2. nach geallann : Bíonn urú indiaidh 'nach' de ghnáth i gCúige Uladh : cf. L112. Cf. Réamhrá.

3. dod thaobhsa : 'ó do thaobh' (DDV)

4. do dhá ghréin : 'do gach gréin' (DDU)

5. a inghean Iachim: Cf. Dán Dé v.

6. a ghéirdín fíona a' plandú Dé : 'o vineyard that plants God'. (?) Tagairt do Ioncholuú 'agus a phlannda Dé' (DDU) cf. FB 2 34 'gárdha gan ghlas'.
'Mary is also very commonly called by the names of trees and fruits, a class of metaphor almost exclusively peculiar to Irish'. (AÓD. Preface).

10 acu bhíos : 'is ortha a bhíos' (DDU)

11. 'sgach inghean óg : 'Is gach aon aca' (DDU)
dh'oidhche : Is dóiche go raibh an 'd' séimhithe
 sa chanúint .i. 'dh' oidhche'.
- 14 agus moladh do bhláth go bráth : 'Moladh go bráth do
 bhláth' (DDU).
 'And the world never understands the praise of your
 bloom'(?). 'And praise to a flower whom the world will
 never comprehend' (?).
- 15 bhuime na n-aingeal: Cf. PB I, 40; 2, 10, 7rl. 'Sé
 'ríol' an fhoghraíocht atá ag
 'n-aingeal'; cf. Réamhrá.
- 17 Fáilte do phátrún : 'Fáilte dhuit, a phatrún' (DDU).
 Níl sé soiléir cén lá atá i gceist
 anseo.
- 18 na mbrugh : 'na mbrat' (DDU).
- 19 mhuirneach: 'Mhuire' (DDU).
- 22 nó gach rialt : 'Sé 'Rialt' a éilíós an mheadaracht anseo;
 cf. L 46. : 'ná an ghrian' (DDU)
- 23 ar neamh : 'neimhe' (DDU)
na naoi ngrádh : .i. 'naoi ngrád n-aingeal';
 cf RIA Cont. S.V. 1 grád.
- 27 cumhnigh an mhaighdean gurab í : Tá an 'í'
 analeipteach ag tagairt do 'mhaighdean'.
bláith : 'beautiful' : 'bhán' (DDU).
- 28 gurab : ' 's gurab' (DDU).
- 39 A Mhuire thug fuascailt chruaidh as aithribh na naomh.....
 'A Mhuire, thug fuascailt cúbhair (= cabhair) is
 aithríche do naoimh' (DDU)
 Is cosúil gur L 30 ainmní 'thug' .i. go lit. 'the fact
 that your son went from you.... gained a hard-won
 freedom, from the abode of the saints' (?).
- 30 chuaisne : 'investigation' jury'. Cf. IV L 104.
- 31 labhail : 'apple tree'; cf. L6. Cf. PB 2,9: 4,41 7rl.
 Cf 'A bhail'.
- 32 beir m'anamsa suas : 'beir sinne leat suas' (DU)
- 33 an athar dhuit : 'an athara romhat' (DDU) : cf. RIA
 Contrib. S.V. 'fáilte'.
- 34 oidhre : Cf. PB 4, 36; 13, 21 7rl.
- 35 óna naoi noird : 'na naoi n-óird' (DDU); cf. L.23. cf.
 Ériv. 11.162.
- 36 ós inniu atá ar neamh : 's gur inniu ar neamh atá'.(DDU)
 .i. Féile na Deastógála.
- 39 bean : 'neach' (DDU).
- 40 idir corp is anam : 'Eadar anam is chorp' (DDU).
- 41 cár beag : 'Is it not enough?' : 'is beag' (DDU).

43. gur di : '(that) it was for her'. ' 's gur cí-se' (DDU).
doras, : 'geataí' (DDU).
- 44 fuair : 'that (.i. doras Ph. nó foscádh doras Ph.)
 found' (?), - 'she found' (?) : 'is fuair' (DDU)
- 45 a bhanaltra: Cf. PE 9,39: 19,14 7rl. AÓD VIII 7rl.
- 46 dealraigheas : 'Cé gur coibhneasta é níl aon séimhiú air
 sna léi. Tá i DDU - 'who resembles'.
- 47 guidh thusa ar an athair : 'you invoke the father' :
 cf. RIA Contrib. s.v. 'guidid' 111.
 Feic thíos L73. 'guidh thusa an t-Athair' (DU).
pálás: 'Parthas' (DDU).
- 48 gan mise bheith gártha: 'that I be not burnt'(?): cf.
 RIA Contrib.s.v. 'gairthe'.
 'Níl an 'a' fada ansin 7. 'shouting' (?). 'Gan sinne
 bheith ag gártha' (DDU).
49. Cuinim : ? leg 'cuirm' (DDU): cf. Gaeilge Theilinn \$141 -
 'cuirm an dóú lá fichead de mhí na Nodhlag' -
 'anniversary'. 'Cuinim' - 'Cuirm' - 'cothrom' (?)
 : cf. Scéalta Mh. L p.200.
an lae 'niu : .i. Lá breithe Mhuire (8ú Meán Fóir inniu).
51. Anna ... Iachim : Cf. Dán Dé. (Réamhrá, V.)
- 52 samhaltar : 'she is compared' (?) ; 'let her be compared' ?)
- 53 mar do ní : 'as it does' : 'mar is í' (DU)
- 56 i gcoinne : 'for, to get': 'fá chuimrige' (DU)
maighdin : ? leg 'maighdean'.
- 57 ceannaí : 'ceannach' (DDU).
na trí saoghal : Neamh, talamh is Ifreann (?). Cf. Dán Dé.
- 58 breitheamh, Rí : 'breitheamhain ríogh' (DDU)
cruthaightheoir cáich : Níl an 'c' de 'cáich' séimhithe
 sa Ghinide anseo.
- 59- 60. 'Ag seo an Mhaighdean ag a bhfuil déagmhac 's is
 mairg a shamhóladh Muire le mnáibh'. (DDU). Tá analút n
 anseo: 'whatever virgin has Him for her son - ioe to
 him who likened Mary to women.'
- 61 na gnáthaightheoir a samhail níos mó : .i. 'let her not
 be compared any more' : cf. AÓD II. 'go bráth ná samhail
 níos mó (DDU).
- 62 's go ngoileam.. uirre an Pápa : 'and (seeing that) the
 Pope invokes her'.
 Tá brí ar leith le 'goillim ar' anseo iach ionann agus
 'goillim' ná 'guillim ar' 'grieves': feic fosta L 74, L 78.
- 63 dá guidhe : 'dá guidhe gach lá' (DDU).
grása ón athair : 'grása na haithrige!' (DDU)
do sheachadadh dhóibh: 'fhágháil dóibh' (DDU). Níl an 'c'
 i 'seachadadh' séimhithe sna léi.
 Seasann 'dhóibh' don Phápa.

- 64 dhúinn : (dhóibh' (DDU)
- 65 lóchran: Cf. PB 2,30.
Soillse : ? leg 'shoillse'; ach cf. L 58 'cruthaig 'heo cáicn.'
- 67 scaoil : 'destroyed, undid .
- 71 i neamh is talamh : 'Neamh is talamh' (DDU agus a lán isí). B'fhéidir go leanann L 70 isteach sa líne seo 'do theacht le síth i neamh is talamh'. ? leg 'rí neamh' is tala/í/mh'.
- 73 - 76. Tá ord na línte difriúil i DDU. Cf. Muire Mhór P. 72. 'Bean ar a bean....bean... '
- 76 le mbiam slán Dia Luain : 'a mbíonn sláinte bhuan i na dáil' (DDU).
biam : lú Pearsa Iolra Fáisteannach den Bhriathar Substanteach.
- 77 bhainríoghan : 'mhaighdeán' (DDU)
'thusas' (DDU).
- 79 déana : 'dean' (DDU). Foirm chanúnach den Ordaitheach 2ú Pearsa Uathu : cf. Scéalta Mh.L.pxxx. Cf. V. P.2.
- 80 glac bille : 'taonnair bille' (DDU).
uainn : 'dúinn' (DDU).
- 81 déanamaoid gáirdeachas : 'we rejoice' ? leg 'Déanamaois' (DDU) - 'let us rejoice'.
ar mhian : 'ar mian' (DDU) ?leg 'ar 'mhian' - 'at his will' : ar mhian - 'with delight'(?)
- 83 cuinim an lae 'niu tháinig : .i. Féile Theachtaireacht an Aingil (25ú Márta anois):
Cf. L. 49 : 'cuirm an lae fá'r tháinig..' (DDU).
- 86 an riaghail : 'rule' (.i. line of conduct).
87. ceannai : 'a cheannuigh' (DEU).
- 88 dhóirt ó Dhia: 'that soiled from'; 'dóirthe ó Dhia' (DEU)
89. meirg : 'envy, ill-will' (?) : cf. RIA Contrib.: 'mairg' (DDU)
- 92 mar fuair an réalt glan tar mhnáibh : 'mar fuair in -a Réalt í glan tar mhnáibh' (DDU).
'Because he found the star to be pure above women' (?);
'(Because of) the way in which he found...!(?) ?leg 'ghlan'. 'because he found the pure star above women'(?)
- 95 dár chóirigh Dia : 'that God arranged (.i. created)';
'da'r órdugh Dia' (DDU).
- 97 - 98 Is mar seo atá na línte seo i DDU.
'Á Mhaighdeán Mhuire, fuair cré dár ngaol,
le go ndéantar dúinn éalódh ó phéin'.

- do fuair cré dár ngaol leat go naomhtha ar neamh na
néall - ag tagairt don Deastógáil - go lit. 'who got
 (managed to get) a body of our kindred with you to
 heaven...'
 ? leg 'chuaidh cré dár ngaol' /Cf. Scéalta Mh.L. p xlii/
- 102 moladh ..leo : 'dóibh' (DDU)
- 104 is doiligh : 'it is sad' (?); 'it is difficult' (?);
 'is doilgheas' (DDU)
- 107 is neamhnár : 'it is no shame' (?); 'Shameless' an chaill
 a bhíos ag 'neamhnár' de ghnáth agus
 b'fhéidir gurb é anseo fosta .i. is dána an mhaise
 dúinn é. 'Neamh-náireach' (DDU).
- 110 réalta : Ginide iolra: 'na réalt' (DDU).
gealaighe gach taobh : 'na gealaighe san oidhch' (DDU)
- 112 agus máthair mhic Dé nach féadann na Sasanaigh a claoi :
 'whom the English cannot conquer'. 'Is a máthair Mhic
 Dé nach bhféadann tú na Sacsain do chlaoidhe?'. (DDU)
- 113 fan am-sa : .i. Lá breithe Mhuire (8ú Meán Fóir anois).
- 117 Aonduine riamh dá leanmhantaigh : 'anyone ever of her
 followers'. 'Aon duine dá leanmhantaigh' (DDU).
- 118 dhearnaidh : 'dhéan sí' (DDU).
- 119 níor leig a nEanam : 'is ní leigeann sí a nEanamanna' (DDU)
 Tá 'anam' iolra ina lán lsí.
- 120 i n-íochtar : ?leg 'an íochta/i/r'.
- 122 níor bh'fiú a samhla dh don inghinsi : 'they are not
 worthy to be compared to.....; ?leg 'samhlú' : 'le'
 an gnáthréamhfocal le 'samhlaim?'
- 126 'na buime : 'as a nurse'.
- 127 dá mbeadh dalta... urudh chéirseach amaideach : 'dá
 mbíodh mac... a chéirseach aindiseach'. (DDU).
urudh : Cf. XVIII 99.
chéirseach : Cf. Dinn.s.v. cclairseach - 'fair lady',
 ach ní sin a bhrí anseo ach 'óinseach'.
- 128 'Níor charaid duit an té a dhéanfadh éagcóir 'n-a láthair'
 (DDU) 'caraid' - Canúnachas.
- 129 Ag so ceann an dá fhichead lá : .i. Féile na Toirbhearta
 sa Teampall (2ú Feabhra anois). 'Here is the end of the
 forty days'. 'Is i gcionn dá fhichead lá' (DDU).
- 130 chuaidh .. na néall : 'tháinig..na naomh' (DDU)
- 133 gan treoir : 'without guidance' (?); 'inactive' (?)
- 134 'na sheandúine phrómhí : 'tried, tested, proven' (?)
 (RIA Contrib. s.v. 'promthae'.
 Cf. 'corpulent grave, serious' (?) (Dinn s.v. promhaidhe).
 Cf. Lúcas 11. 25 - Ag DDU tá 'I n-a dhuine chóir lán
 d'aois.'

- 135 'Is é 'n-a fháidh is foillsigheadh dhó'. (DDU)
136. go bhfaicfeadh : Coiméadann Mac Cuarta an seanghuta 'a' i dtús an fhocail. Cf. IV L 9, XXIX 7rl.
- 137 Beireas : 3ú P. Uatha Láithreach: leithliseach. 'Beiridh' (DDU).
- 138 ucht bhanríoghan neamh na naomh : C^r. Coimhréir Gh. an T. § 60. 'Bhanríoghna neimhe na néal' (DDU).
- 141 agus Dia : 'do Dhia' (DDU).
- 142 A ríoghan is cuimsighe shoillsighe amharc nó an ghrian:
go lit. 'O lady of vision more powerful, more shining than the sun. (?)
- 144 cumrigh : 'protection' (?) cf. Gaeilge Theibinn § 129; 'protect'-(?)leg 'm'anam'
iarr 'ask' (?); ? leg 'as iar' - 'from dark' (?)
- 145 lae-se : 'lae indiu' (DDU) .i. Féile Theachtaireacht an Aingil.
- 146 cheannach cháich : 'a cheannuigh cách' (DDU).
- 148 go bhfacaidh : .i. go bhfaca. Tá an fhoghraíocht 'bhfacaidh' air fós sa Tuaisceart.
- 150 rug : ' 's do rug' (DDU).
- 152 lér sásaigheadh : 'through whom satisfaction was made for....' (?)
- 154 ós díot do ním dóigh : 'since it is in thee I trust'; 'os asat' (DDU).
a shiúr : 'sister' Cf. PB 2,5; 4,41; 5,38 7rl. A Ó D II, VI, XIV 7rl. Cf. L 176.
- 157 Le sochar : 'h-osadh' (DDU).
- 158 gan chabhair ón mbás : 'Ní bheidh an bás fein ann le faoiseamh a thabhairt dúinn' (?) 'Ní shaorfaidh aon rud sinn ó stáid seo an bháis' (?)
- 159 mbrostadh : ?leg 'mbrostú': 'stimulating, arousing, goading.'
- 160 na humhlachta : Dhí beim mhór ar 'umhlacht' Mhuire i litríocht dhiaga na Gaeilge. Cf. PB 9 7rl.
ón ngáir ; 'from the outcry': 'slán' atá ag DDU.
- 161 an lae-se : .i. lá breithe na Maighdeana.
- 162 Iachim : 'Iacob' atá ag cuid mhór Lsí Botún ?
- 165 Óiginghean : ''Óigh-ríoghan' (DDU).

- 167 dhiadha : 'ghriannach' (DDU)
gheibh carthannacht Dhia dár n-anmainn: Féach 'Dhia'
 mar Ghinide. Cf. Réamhra.
 'Fágh carthannas, Dia d'ár n-anamnaibh' (DDU).
- 170 cuidiú ár muscladh: 'to help to wake us : 'help,
 awakening us...'
- 171 go ndéanaid umhlacht : 'a dhéanamh umhlacht'' (DDU).
- 172 dúla : 'thuigte' (DDU).
- 173 1 gcogadh : Cf. Dán Dé, III, XV - PB. Introduction p XVIII.
- 174 abhail : 'apple tree' ní 'apple'.
- 176 'Is gur ionchair an ghrian thart fear gan seacadh gan
 smál' (DDU).

MEADARACHT.

11 { 3 R + V }
 Amhrán féin atá sna vaí. uilig - gan
 aon dhá cheann acu mar a chéile, e.g.

L 29-32. 4/ u X u u ua u ua u A u u í /

Laoithe Fiannaíochta - beaghadh - sna ra. Focal
 aontsiollach ar deireadh gach líne, beaghadh. Aicill
 i ngach leathcheathrú. An guta céanna meadarachta
 ag deireadh á agus ċ, b agus d i gcónaí.

I gcló cheana : An tUitach Nollaig 1934
 Filiocht na nGael pp. 162-3
 Irisleabhar na Gaedhilge Samhain 1901 (as Ls a
 scríobh Pádraig Ó Faircheallaigh i gCo. an
 Chábháin sa bhliain 1811 agus nach bhfuil
 feicthe agam).

Labhrann Mac Cuarta leis an Bhóinn i bhfoirm liodáin.
 Cúmhniú sé ar a stair, ar a saibhreas, ar áithreabhóirí
 a cuid bruach, (go héirithe ar Bhartley Wheat) agus ar a
 gheolta féin a d'fhág sé sínte lena taobh.

- 4 Ar chuir tú a bhláth : Is dóiche gurb é an reamfhocal 'de'
 atá san 'a' agus nach an fhoirm
 shealbhach 3ú Pearsa Uatha .i. 'in view of all the bloom
 you have cast'.
- 5 sliocht Éibhir Fhinn : Bhí Éibhear Fionn ina mhac ag Mílídh
 agus bhí sé i nInbhear Colpa, deir
 Céitinn (Cf. Keat. iv. p. 277).
- 7 Liath linnghlas : 'grey (old) and of blue water'. Cf. 'ar bruach
 an locha Lindglais' (RIA Contrib). Ina áit
 seo sna heagrán eile tá 'ba ghlinn glas'.
- 8 cá ndeachaidh : 'Cá deachaidh' a deirtear i dtír Chonail nua
 cé go ndeir Ó Searcaigh go mbíonn urú
 indiaidh 'cá'. (Coimhréir Gh. an T. 8400 (d))
- 9 Ír : Mac Mhílidh : cf. Keat iv. p. 336.
- 11 Mílídh : Bhí 'Mílídh' agus 'Míleadh' mar Ghinide..
- 12 ealt' : .i. 'ealta' - 'a flock of birds'.
- 13 Bodhdha dearg : 'Bodhbh' a bhí ag na heagrán roimhe seo.
 agus 'sé an fhoirm cheart stairiúil.
- 14 fá néirghidh : : 'about which there arises' (?) ? leg 'fár' -
 bheadh an Caite níos oiriúnaí.
- na bhfian(n) : 'of the bands of warriors' (?) ; 'of the Fianna' ,
- 18 na mbarc : 'of the ships': 'na marc' - 'of the horses' atá i
 n-Irisleabhar na Gaeilge.
- 20 ó d'fháigeas mo lóin le do thaobh : 'ó d'fhágas' atá sna
 heagrán eile.
 An tré 'sandhí' atá 'lóin' ann ? - lón - 'food'.
 Cf. 'luán' - 'son' : 'lubhán' 'lamb' (RIA Contrib) : 'lon' -
 'blackbird'.
- 22 Maerer : 'Sé 'Brighid' atá ag na Ls uilig ach amháin i C4.
 Ní dóiche gur 'Brighid' an rud ceart, áfach, mar
 tá 'Brighid nó dhó' luaite i L24 Má chuireann muid an liosta
 seo i gcomórtas leis an liosta den chineál céanna i XXXVII
 chifimid go bhfuil 'Marghairéad' i n-easbaidh anseo. Tá
 'Maerer' ag freagairt do 'Mharghairéad, is dóiche.
 Foghraíocht 'Mrér' (?)
- 23 Shadhbha : 'Sé 'Sadhbha' an fhoghraíocht ar 'Sadhbh' i gCúige
 Uladh : cf. Fogh. Gh. an T. 89 Cf. XXXVII L.5
- mo ló truaighe: 'my day of misery' (?); ? leg 'mo róthruaighe'.

A DHAOINE NACH TRUAGH LIBH MÉ.

I gcló cheanna : Amhráin Sh. Mh. C pp.69-70

Nóta ar na Lsí : I Don ^{viii} (atá 'caillte' anois) tá dán

difriúl le Mac Cuarta - 'A Chairde nach truagh libh
mise faoi ghruaim' (I gcló $\frac{3}{4}$ An t-Ultach Aibreán 1930).
Cuirreann an file mallacht chreathnach ar an té a ghoid
ocht nginí déag uaidh.

1 truaille : 'a wretch' (Dinn).

6 Lios Caomhan : (?) Tá 'Liskevin' i gCo. ra Gaillimhe,
'Liskeeven' i gCo. Thiobrad Árann
ach níl aon ainm mar é i gceantar Mhac Cuarta - go bhfios
dom.

Dia dílis 'na dhiaidh air : Cf. 'cuirim Dia 'na dhiaidh
ort - I hold you responsible before God
for it' (Dinn) Cf. L 19.

13 léars : 'amharc'. Cf. Dinn. s.v. 'léar.'

14 sa Retreat : 'sa tóir' (?)

16 air a dhúblaigh : Is dóiche gur 'srios is léan'
réamhtheachtaí 'a dhúblaigh' .i.
"double' srios is léan air".(?)

17 pianaigh : 'pianadh' - 'affliction' (Dinn)(?); nó
'pianaighe' - 'pain' (Dinn)(?)

18 siapach : (?) 'a bounder' (Dinn): 'weakness, wandering'
(Ó Muireadhaigh).

21 múchadh : 'suffocation, asthma'.

24 phleancáil: Cf. 'plannadh' - 'beating, bombarding'.

MEADARACHT.

Amhrán. Línte cheithirchéimeanna. Níl i gcónaí cruinn.
e.g. 1/4-8

4 / (u) A uu (u) í uu(u) í u u É u /

- 24 uaim : Tá 'truaighe' ag déanamh Aicill le 'uaim' ach ní gá 'uaim-se' a dhéanamh de nó is dóicthe go bhfuil 'truaighe' aontsiollach.
- 27 mo chroidhe, mo chrú, mo chná(1)nh gaoil : Sna heagrán eile, tá 'mo chroidhe, mo chnáimh, mo chraobh gaoil'. Tá an comhartha idir 'thoil' agus 'ghaoil' neamhrialta.
- 29 - 32 L, 29, 31, 32, 30 an t-ord atá ag Eg. 175.
- 30 dá 'do' atá sa bhonn - Ls. cí. 'don'.
- 33 Cheanannas na gCos : Tá a lán crosanna fá Cheanannas.
- 34 go srathnaigh bláth mo pheannacht siar : 'may the blossom of my blessing spread westward' (?) : cf. s.v. 'srathuighim' Dinn.
- 35 an ghráidh : Cf. 'an grádh' (mar atá sna heagrán eile)
- 37 Bartley Wheet : Ní fios cé hé. Cf. XXXII l 3 - , XIX L 31 -
- 38 plúr : 'the pick' (?) : ?leg 'pur' (pór (?)).
dona treabhaibh ard : Aidiacht uatha le ainm iolra. Cf. Réamhrá ; 'do na threibh aird' atá in n-Irisleabhar na Gaedh.
- 39 saoithiúil : 'learned'.
- 40 is féile láimh : 'whose hand is most generous ' / (?)
'and generosity of hand(s) (?)
- 43 nó go dtillfead fo thír ó shíol Néill : ? Leg 'fo ghirr ó shíol Néill' (mar atá ag Irisleabhar na G. l. 'until I return shortly...!')
fó thír : 'to the land' (?)
- 45 i nDugha na gcrann : 'indiu na gcion' atá ag na neagrán eile. Cf. Hoq. Onom. sv. 'Dubad'. 'Dowth' ar bhruach na Bóinne.
- 46 Lúcás : Ní fios cé hé. Cf. XIX.

M E A D A R A C H T.

Laol Diannaíocht. Ceithre focail aiceanta i bhformhór na línte ach trí cinn ar uairibh (e.g. 1.29-31). Aicill i ngach leathcheathrú, beagnach. Ceann deiridh a agus c, b agus d ag iompar an ghuta céanna meadarachta, e.g. 121 - 24.

uaighe - Ruaidhrí	truaighe - uaim
uaighe - truaighe	Róis - dhó.

IV.

I gcló cheana : Amhráin Sh.Mh.C pp.40-46 (as L agus G⁴)

NÓTA AR NA LSÍ: Tá na sean Lsí, MOR^{XI} agus MAL^K, an-chosúil le chéile - ón fhóinse chéanna dóibh, munar cóip MAL^K de MOR^{XI}. Tá difríochta idir an dá cheann seo agus na Lsí eile. Tá siad-san fosta an-chosúil le chéile agus b'fhéidir go raibh DON^I ag scríobhaí L agus DON^I nó L ag Ó Gealacáin. Glactar ar ndóigh leis na sean Lsí ach amháin i bhfíor chor chás.

Caoineann Mac Cuarta a dhís deartháir, Brian agus Ruairí.

1. A dhearbhráthair ...: Is cosúil gur lena dheartháir Ruairí atá Mac Cuarta ag caint ar tús agus go bhfuil Ruairí tar éis bháis.
- an gcluín : Foirm cheisteach an Láithrigh 2ú Pearsa Uatha.
2. h-athbhuan : 'ath + bhuan' (?) [cf. Dinn s.v. 'bainim' - 'buainim clog' - cī ring a bell']
Cf. Amh.Sh.Mh.C. p 102 - 'ath dhuan' (?);
cf. 'tafann' (?)
3. chródhfhir : 'o brave one' (?). Cf. 'ehrófhir' - 'death - '
4. ní dóigh gur : 'it cannot be that.'
6. nā sugh soilleach : 'or the juice of willows' (?) leg 'na soilleach' - 'of the willows'. (ní oireann sé seo comh maith don mheadarachta cé go bhfuil sé ag na seanlsí.)
9. Brian : deartháir Mhac Cuarta
tar éis bháis : ? leg 'tar éis 'bháis'
10. ó ghonaibh triamhain do thromghrádh : go lit - 'from the weary wounds of great love for you.'
14. 's ní furas : 'it is not easy' (?); 'it is an easy thing' (?)
15. ndíleachta mur : ? leg 'ndíleacht i mur' 'summon your orphan towards you?'
16. bhur ndá bhochtóg : Sin mar atá ag na seanlsí. Ní léir aon chiall leis, muna léifí 'ndagh-', nó muna raibh duine eile fágtha le cois Shéamaís. Cf. 'uaibh-se bochtóg.'
18. nathbhuan : Cf. 1.2: Le aon chiall a bhaint as caithfear glacadh go bhfuil 'éimhtheach' iolra.

19. ar an bhfeart : Is fearr 'feart' ná 'páirt' (atá ag gach Ls. ach MAL^K) don mheadarachta. Bótún cóipeálaí? (bfeart)
21. na sé Niall : Cf. X l 53. Seacht Néill a bhíonn i gceist de ghnáth.
22. gur dhearg mo chumhaidh-se : 'that my sorrow kindled' (?)
30. shadharcán : 'primrose' (?); cf. RIA Contrib.s.v. 'sobaircín.' Cf. 'shearcrún.'
32. óm thinneas : ? leg 'i n-am tinnis' (na mall Lsí uilig) - atá beagáinín níos fearr ó thaobh meadarachta.
33. shúgaidh : 'cheerful ones' (?): cf 'súgaire'- 'merry andrew' (Dinn)
- go toigh : ? leg 'dtough' - a bheadh níos fearr ó thaobh meadarachta agus céille.
44. mo ghrádh : 'Mo ghrádh' atá ag na seanLsí anseo agus i L 48, L52, L 56 ach i ngach cás athraíonn ó Gealacháin 'mo ghrádh' is cuirteann ornáid éigin leis.
45. Ní mar a chéile ord na línte ó L45 go L56 sna Lsí. Anseo tá sé mar atá ag MAL^K. (L45-56). I MOR^{XI} seo mar atá 41-44, [49-50 47-48] 45-48, 49-52, 53-56. Sna Lsí eile tá sé mar seo 41-44, 53-56, 48-52, 45-48.
47. thríartha : Níl an uimhir iolra le 'dhá' ach amháin anseo, d'réir deallraimh. 'tréith' 'characteristic' (?) Cf. 'thríreach' - 'lyric': (cf. RIA Contrib.).
- dá chlár : .i. an dá chonáir; cf XXXVII l.12.
49. dhootúir : Níl aň 'o' séimhithe.
54. dhá ionnailt : 'handmaids' (?) (RIA Contrib. s.v. 'inailt').
- rúm : 'room' an Bhéarla: sna Cruacha fós.
57. béid-se : lú Pearsa Uatha Fáisteanach. ? leg 'biad-sa'
- sheargán : 'a shrivelled person' (Dinn). Cf. Vl.27.

59. Tá difríocht idir an dá shean Ls. agus an Lsí eile anseo.
60. 's is fada liom an lá gan tuitim: 'Lá a' bháis' (?);
'bíonn an lá fada' (?)
- 63-65. muna bhfuil tréas domh in /a/ iarraidh ort, cuir mise
'na ndiaidh gan fhuireach: 'If it be not treason in
requesting it of you, send me after them without delay.'
i.e. anaiarraidh > amarraidh > a niarraidh.
66. somplóir : 'one suffering from some striking disfigurement'
(Dinn).
66. crochbheo : 'hanging alive' (?)
69. ní rabhas dall : Ag caint go meafarach atá sé, is dóiche.
71. foinn : 'pleasure' (?); 'melody, song' (?)
73. chompar : 'chest, body' (Dinn).; 'in its place' (?)
77. Róis : Cf. II L 22.
79. mar trí : ? leg 'na tri'
80. 's gan linnte mo chinn dhá bhfolach : .i. tá sé ag
silt na ndeor.
81. Conall nó Laoghaire : Laochra Eamhna. Ba cheart go
mbeadh focal aontsiollach ag ceann deiridh
an líne.
82. na con(a) : An chú ar ghlac Cúchulainn a háit. (?)
Cúchulainn féin (?) Bhí Conall Cearnach,
Laoghaire Buadhach is Cúchulainn i gcóimhlint
le chéile. B'fhéidir gur Ginide neamhghnáth
'cona'.
84. fá Naoise : Is léir gur fearr léamh seo na Lsí malla
ná 'Aongus' na Luath Lsí. Cosúlacht foghraíochta,
b'fhéidir ab chúis le 'Aongus' - 'eníos'
'a Naois' (?) ? leg 'a Naois(e).'
85. Nuala : .i. Nuala Ní Dhomhnaill, deirfiúr Aoidh Rua
'an bhean fuair faill ar an bhfeart.'
86. na dtrí seanóir : Cathbarr Ó Dómhnaill Ruairí Ó
Dómhnaill agus Aodh Ruadh Mac Aodha Uí Néill,
is dóiche. Cf. L.88.

88. cé caoineadh a brón i Labhán : Tagairt, is dóiche, don dán 'A bhean fuair faill ar an bhfeart' (cf. Duanta E.R.Mh.a Bh. p.136 -), a chum Eoghan Rua Mac a Bhaird 'do chumba Rudhre 7 Cathbhair Uí Domnll 7 Aodha Ruadh mac Aodha Uí Néill an 1608' mar adeir Ls. amháin. (Duanta E.R. p.424)' B'i Nuala (cf. 1.85) an bhean a bhí i gceist ach nííl aon chrúthú go dtí seo gur i Labhán (Louvain) a cumadh é. Féach nach bhfuil 'gur' ar bith leis an 'cé.'
- 90 Fhiachra Ghuinne is Aodh : .l. clann Lir.
- 91 Nuala : .l. Fionnuala, iníon Lir.
- 92 's níor léig a' fuachas ar athlá : .l. 'she did not postpone her (the?) outcry'
93. Déanamh smuaineadh : ?leg 'a anam smuainigh? Is dóiche gur doiléire scríbhneoireachta is cúis leis an mheascán idir 'deanamh' agus 'a (a)nam'. Cheapfá go mbeadh. 'smuaineadh' sa Ghinide' ach is féidir leis an Ainm Briathra a bheith san Ìinmneach i gcás mar seo.
- urnaí na gcréacht : Urnaí an Tiarna sa ghairdín (?) B'fhéidir, afách, nach bhfuil i gceist ach 'urnaí' amháin agus nach bhfuil i 'na gcréacht' ach mír cáilithe.
94. is é thurnas mo sheandéar: 'it is that (.l. 'deanamh smuaineadh' nó 'urnaí na gcréacht') which crushes my old tears'
104. bí ar chuaisne m'anama mar charaid : 'be as a friend on the jury of my soul'. cf. 1130.
105. ná haithfir oram-sa: 'do not blame me', 'do not reproach me.' Eif RIA Contrib s.v. 'aithber', Lochlainn 11. p 214.
106. m'ainbhfeas a' caoineadh marbháin: 'my ignorance, lamenting a dead person'.
100. ná léig na diabhal fa m'anansa: 'do not let the devils at (tō) my soul'
- 112 ag ofráil .l. 'ag urnaí' (?) Claonbhí sa chiall 'urnaí' (?)
114. dom thógbháil 'nurturing me' (?) Cf. 'theagmháil'.
115. chineadh Chuinn : na Gaeil (?) Féach an comhréir 'Muna bhfuighead ... is i m'aonar atáin?'
130. fhoirinn 'group' .l. an dís, Brian agus Ruairí.

Meadarachta.

Óglachas ar Dheibhidhe. Tá cuid de docht go leor (e.g. l 25-36) Tá an comharda idir deireadh na linte ceart go han-mhínic. Níl uaim ar bith ann, beagnach. Cé nach bhfuil comharda inmheánach le fáil go minic is minic a bhíos na gataí meadarachta ag freagairt do chéile sa leathrann.

- - - -

V.

Agallan h idir Mac Cuarta agus Niall Óg Mac Murchaidh
(Cf. XVlll etc.). ar an bhás, an breithiúnas agus Ifreann.

2. dēana : .1. 'déan' Cf. I 179.
an maor 'the steward' (?) Cf. 1.12 1.13 L.22 1.68 1.69.
mhargán : 'bargain'. Cf. Scéalta Mhointir Luinigh
 op. 12, 25, 51.
4. a chrú chroidhe na ndámh : 'o darling of the poets'.
truaighe : 'wretch' (= truagh).
5. ba teann : Níl an 't' séimhithe taréis 'ba'. Cf.
 Réamhrá.
6. nach sin : Tá sé anhrasach an 'sin' atá sa ls ar chor ar
 bith - b'fhéidir gur 'fir' atá ann. 'Nach
 sin' - 'isn't it that' [is it not a fact that]
 (?).
10. is dearbhfoigse : 'truly nearest ...'
13. téarma : Cf. RIA Contrib : 'cíos' (?) Cf. XI L.8
 XVI 1.4,
16. garbhchluasa : ag tagairt do bhodhaire Néill óig (?).
gclár : 'coffin'.
18. tormán : Foghraíocht 'tarmán'; 'confused noise'
 (RIA Contrib).
20. searbhteacht : 'harshly discussing'.
22. mhaoir : 'a mhaoir' (?) - 'o steward': 'wear(y)' (?).
24. armáil : 'blame, censure'. Cf. Roinn agus Amh. XVI 1.46.
26. searbacht : Ní dóiche gur 'searbhteacht' atá i
 geist anseo Cf. 1.20.
28. ngarbhuaic-se : Cf. Dinn 'storm, tumult, confusion'.
 Cf. Coimhréir Gh § 11. Eisceacht é seo .1.
 an t-alt roimhe ainmfhocal a bhfuil aidiacht
 thaispeantach agus Ginde ina dhiaidh.
32. ag creinnchrith : 'biting at and shaking' (?).
33. creimchrinh : 'biting and gnawing' [creim + creadhbh
 (?)] Cf 'creimchrinn' (?).
34. morc - 'rotten, stenchy'
gheabhadh toirneasc i n-ár : 'he would obtain a
 respite (?) in [the] slaughter' (?).

36. -cheirt : Cf. Dinn. 1. a rag, a piece of cloth'.
2. 'an apple tree' Imirt focal (in
sensu obsceno) (?) Cf. XLI.
43. síorbhrosnadh : Arís, tá dabht an 'f' nó 's' - 'fíor'
nó 'síor' atá sa bhonn-ls. Cf. Dinn
'brosnughadh' - 'incite, arouse, stimulate,
accelerate'.
44. chrích lae : 'the last day' (?); 'the vicinity of the
day' (?).
45. a bhias : .i. 'a bheidh mé' (?).
48. gríschortha : 'burnt with heat',
i gcáin : 'in punishment'.
49. beidh : 'Biaidh' atá sa ls - 'beidh tú' (?)
51. bairechreatha : 'with the extremities shivering' ..(?)
?leg 'bairrchreathadh'.
55. ar cóir gola gan aoiobh : dar cóir .i. ag tagairt don a
'leomhan soioraid' (?) ? leg 'ar cómhair
gola, gan aoiobh'.
58. ní ar bhrietheamhnas fhir chaolch bhias síorraidheacht an
ghráidh : 'Eternity of love shall not depend
on the judgement of a blind man' (?).
62. bheireas : 'bheirg' atá sa ls, cheapfá; tá an siolla
deiridh doiléir; 'that brings the angry
nobility of the King to conquer....'
64. aitheanta an dá chlár : ll. na h-aitheanta a thug Dia do
Mhaoise.
'na ndorn 'into their fists (hands)'.
66. óirchiste 'treasury'.
68. cead forbhfháilte don maor : 'permission to welcome the
'maor'. Diamharchiall le 'maor' - cf. 1.2.
69. meanmnach ag Dia : 'pleasing to God'. Cf. RIA Cont.
'spirited, bold, glad, in good spirits'.
71. Aindeias agus Eoin : Aspail an Tiarna: bhí Eoin ina
mhaighdean cibé fá Aindrias,
73. léirghníomh : 'atonement', penitential satisfaction',
74. urbhrataibh : Níl sé soiléir an 'o' 'a' nó 'u' atá sa
ls; Cf. RIA Contrib. S.v. 2 'or' -
hair, mane'. (?)
- cróileacaibh : 'blood-stained stones' (?) Cf. Dinn, S.V.
'cró leacht' - 'death bed, grave',
81. Ag mórmholadh : Cuirtear an véarsa seo i leith Mhac
Cuarta sa ls. ach is dóiche gur dearmad é
nó sé seal Néill atá ann.
ó chrích choscradh an Pháis : 'from the time of the
slaughtering of the Passion' (?).

83. le cealgaibh fir chaolch : 'by the tricks of a blind man'.
85. mhe/irg/airm : Ní féidir cibé atá idir an 'e' agus an 'a' bhonn is a léamh Cf 'mhear'.
86. foirf nínhe : 'a kind of poison' (?); cf. s.v. foirb (foirm) Di : ; ? leg 'foirbhinnhe' - 'complete poison'.
95. ithe reamhar : 'large eating' (?).
98. mar nósaighim : 'as (which) I practice' (?). Cf. 'neósaím' 'I say'.
100. allbhroic : 'all + bhroic' - 'strange badgers' (?) : 'oll + bhroic' (?)
'chuirfeadh as crích : 'Who would destroy'
ghrbhchnoic : 'Imeartas focal ar 'chnoic' - 'choc' /in sensu obsceno (?)_ / agus 'thrick' (.l. chleas, Ach b'fhéidir nach bhfuil ann ach litriú foghraíochta ar 'garbhthric'.
107. bhocht : 'terrible'. Cf. 'Tá lá bocht ann' sa chaint nUladh inniu.
108. dúil : 'súil'.
112. is leo ghiorra : is ro-ghiorra (?).
i bpéin : 'leg 'a bpéin'.
118. finealta : 'subtle' (?) Cf. Dinn. s.v. 'fineálta'.
123. asairchríg : 'contention' (?); 'Easair' (profusion) + 'chríg' (trick) (?).
124. ar Thulaigh Ó Méith : 'Tullyomeath' i gco Lú. Cf. XVIII, XXV, XLI,

MEADARACHT.

Amhráin. Línte Chéithirchéimeanna. 'Siad an dá ghuta meadarachta céanna (agus na focail chéanna) a bhíos i ndeireadh dhá líne a bhíos ag tús an chéad dá líne eile.

e.g. 11-8 u í u y í u A u u u Á
u' 'tú t u u í u u A u u Á
u u Á u u Á u A u u í
u Ú u u Á u A u uu í
u A u u í u u A u u Á
u I u u í u A u u Á
u A u u Á u A u u í
u A u u Á u A u u í.

VI.

I gcloí cheana : Amhráin Sh. Mh. C. pp34-37 $\overline{As} G^5$
 Duanaire na Midhe pp68-71 $\overline{G}^5 E^I$
 Filíocht na nGael pp153-'4 $\overline{E}^I(?)$
 Fíom na Filíochta. pp 94-'6 (As
 Amhráin Sh. Mh. C.).

Nóta ar na Lsí: Glacaim le Mur 105 mar bhonn-ls. cé gur minic na ceithre cinn eile ag aontú ina éadan. Ach ba Ó Gealacháin a scríobh trí cinn acu sin agus bhí scríobhaí an chinn eile - Ó Cearnaigh - ag brath ar cheann acu nó ar an bhonn ls céanna. Tá difríochta idir Lsí Uí Ghealacháin féin - is minic G^3 éagcosúil le $G^2 G^5$. Bíonn E^I cosúil le G^2 is G^5 de ghnáth. Níl v. 10 (l 73-80) i Mur 105. Deir Ó Cearnaigh i dtaobh an véarsa céanna - 'I found the following stanza in a copy of this fine song but I believe it does not belong to it'. 'Sé ord Mur 105 atá ar na véarsaí agam. Insna Lsí eile tá an t-ord difriúil - $E^I G^2 G^5$ - N. 1 3 2 8 4 5 9 6 7 10: G^3 - v. 1 4 10 3 9 5 2 8 6 7. Is ionann l.23-24 MUR 105 agus l.39-40 na Lsí eile agus vice versa. 'Sé an t-ord atá ar l.41-48 sna Lsí eile ná 41 44 45 ? 46 47 48 - agus l.42 ar lár. Is minic difríocht anmhór idir an téacs agus na vlí.

Fágann an file slán ag Dúithche Chréamhain agus molann sé go nór é.

1. gleo : 'settling, adjusting' (RIA Contrib s.v. 'gleod')
2. Chréamhainn : Tá ceist Chréamhainn pléite ag Laoide (Duanaire na Midhe pp 119-120) agus Ó Muireadhaigh (Amhráin Sh. Mh. C. p5-). Ar tús, dúirt O'Reilly (Irish Writers) go raibh 'Crimthuin' i gCo. Lú. Dúirt Laoide go raibh 'Créamhainn' i gCo. na Mí, gurbh ionann é is paróiste Dhrom Conrach. Dúirt Ó Muireadhaigh gurbh réagún níos mó é ina raibh cuid den Mhí, cuid de Lú, fiú cuid de Mhuineachán. Mheas Niall Ó Dónaill gur i gCo. na Mí a bhí sé (An t-Ultach): Cf. Hog. Ohom. s.v. 'Cremthann' (p302), 'Crimthann' (p 307). Is ó 'Uí Crimthann' a thagann an t-ainm agus limistéar mór a bhí ann ar dtús (ó Iarthar Lú go Fear Monach). Ach sa 17ú céad bhí cúngú mór tagtha ar an réagún; ní raibh ann ach dúiche bheag i gCo. na Mí, is dóiche, - agus sin an bhrí atá ag Mac Cuarta leis.
3. an bharún leoin : An Fléimeannach, Barún Sláine, is dóiche.

4. i n-aice an oird Ghaodhlaigh : .i. beagáinín lastaigh den 'pháil',
6. Réamonn : Ní fios cé hé. Tá Réamonn luaite freisin i XLVII.
9. suas : 'southwards'. Cf. l.29, XIX 186, XXXII 133, XL 126,
10. chéadfaigh : 'troubled' (?).
15. rabhairt : Cf. 'rabharta' (Dinn). Cf. XXXIII 1.81, LI. 128, XL 11 1.34,
20. támhaill : 'táth + mhaill'. (?).
21. ón Éirn' : Is dóiche gur ráiteas aiféalach é seo. Bhíodh cuid de pharóiste Dhrom Conrách faoi uisce sa Gheimhreadh.
25. Ath 'n Uisce Fhuar : 'near Drumcondra, Co. Meath'. (Laoide)(?) Ní bhfuair mé aon áit den ainm sin.
partaigh : .i. 'party' an Bhéarla.
27. luath : 'luadh' (?) - 'act of moving' 7rl 'act of mentioning, discussing'. (R.I.A. Contrib).
33. A inbhear íesc : Ag caint leis an Bhóinn. (?).
34. Loch na Séad : I Hog. Onon. o 503 tá 'Loch na séad; Loughnashade, nr. Navan Fort, 2n W. of Arn., Fn. ii. 1193.' Mheasfá go bhfuil seo rófhada ó thuaidh don tagairt seo. Ach deir Laoide 'Loch na Séad, a lake or ornamental pond near Drumcondra, Co. Meath'.
atá siad Ag réamhthagairt do L.35 et seq. (?).
46. fiabhrán : Cf. Dinn. s.v. 'fiarán' - 'rage, anger' 7rl. Cf. 156.
48. An Grianán : Tá 'greenan' i bparóiste Dhrom Conrách, - is dóiche gur é atá i gceist anseo. Cf. 1.52.
49. le coin : 'late' (?).
53. Fhiadh Bhóth : Níl seo ach sa bhonn- ls. Tá 'Feahoe' sa chúinne ó thuaidh, nó b'fhéidir lastuaidh, de pharóiste Chréamhainn.
57. g Cloch Nua : Tá 'Newstone' i bparóiste Dhrom
Conráchl
chóir : nó 'chómhair'.
59. Ní lia ná ceol... Téacs lochtach (?) 'Not more numerous (the jewels) than (the) music...' díomdha 'a circuit of ...' (Dinn) (?).
63. ghabhaird : Meascán idir 'gabhairn' agus 'gheibhim'.
73. Gardha Nua : Níor tháinig mé ar aon áit den ainm seo sa cheantar.

76. cuisseogáí : 'stalks, blades of grass' (Dinn s.v. 'coiseog').
79. Alt na nUan : 'The lambs' ravine' near Drumcondra, Co. Meath'. (Laoide).

MEADARACHT.

AMHRÁN. OCHTFHOCLACH.

e.g. 1 1-8.

2	{	A	u	Ó	u	A	u	Ó	}
		u	A	u	u	Ó	É	u	O
		Á	u	Ó	Á	u	Ó		
		Á	u	Ó	É	u			
		E	u	Ó	u	É	u	Ó	
		u	U	u	u	Ó	É	u	.

- - - - -

VII.

Fuair mé an dán seo i gCill Iníon Léinn le gairid agus ní raibh caoi agan nótaí a chur leis fós. Níl an téacs cinntíoch ach an oiread. Molann an file an Glantunach, Criostóir Óg.

VIII.

Iqcló cheana : Cláomh Solais Aib. 8 1916 (Ó Tuathail) Roinn agus Amh. 05. (as 23 N33 Lloyd) 200 de Ch. Ul. p 346. (as ls. dá chuid féin deir Ó Muirgheasa) Filíocht na nGael P129 (bunaithe ar 200 de Ch. Ul).

Nóta ar na Lsí : Níl i 23 N 33 ach ó 1.5 go 1.16. Cóip Uí Thuathail de Don^{VII} a chonaic mé. 'Sé atá i Lloyd ná cóip a rinn Lloyd ó ls. dá chuid féin. Cóip Uí Thuathail de chóip Lloyd a chonaic mise. Níl aon eolas fá ls. Lloyd ach tá a chóip di an-chosúil le Don^{VII} (atá mall go breá). Níl. ls. Uí Mhuirgheasa feicthe agam.

Labhrann an file le iníon Chuinn Uí Néill i dtaobh bás a londuibh.

1. Chuinn Uí Néill : Ní fios cé é féin. Tá 'Ballymascanlon' (cf. cscrí) ar an taobh thoir thuaidh de Dhún Dealgain, trasna an chuain.

2. do áir : 'your slaughter, your misery'. Cf. 'do fháir' - 'a hen's nest or laying place' (Dinn).

304 is nach gcluin uaisle do chineadh féin a caoineadh..
'and (that) you do not hear the nobles of your own race lamenting(?) Más 'uaisle' an t-ainmní, rud a mbéifeá ag súil leis, ní mór 'tú' a chur isteach áit éigin.
Cf. 200 de Ch. Ul. 'Is ná cluin uaisle do chinidh féin Thú 'caoineadh do spré ...'

5. na n-éan : 'an éin' atá sna h-eagrán eile.

lúthmhar luath : 'bhí lúthmhar indé' atá ag Ó Muirgheasa, ach níl an léamh sin mórán níor fearr ná 'luath'. Tá comharda idir 'inné' (aontsiollach?) agus 'spré', ceart go leor : ach i r3 níl aon chomharda idir a agus c. Lena chois sin tá aicill aicill idir 'luath' agus an dara béimfhocal i b 'l.' uait, /cé i r 1 1.1-2 nach bhfuil an aicill amhlaidh, tá ingach leathrann eile/.

6. theastaigh uait : 'there is wanting to you',
fhaoileann : 'a graceful woman' (Dinn): {iolan'
 atá sna lsi go léir.
7. muna mbíonn : Cf. 'acht mur mbí!': muna mbíonn -
 'if there be not' : acht mur mbí - 'except
 where there is'
14. tá : Cf. 'táir'.
15. gáire : 'laugh' (?) · nó Gníde de 'gáir'-'cry,
 shout' (?).
16. chan ceist dhuit · .l. chan ceist ort .l. 'it were no
 cause of anxiety for you'.

MEADARACHT.

3r. + v. Óglachas ar Rannaíocht Mhór sna ra. Focal
 aontsiollach i gcónaí ag deireadh. Comharda idir b agus d
 sna trí ra; idir a agus c i r.l. Aicill i ngach
 leathrann.

An t-Amhráin: 4/ (v) x u u Á u Á u (u) (u) U u u í }

IX.

I gcló cheana : An t-Ultach. Féil Míchil 1925.

Nóta ar na Lsí : Cóip do EG is ea F. Chonaic mé EG ar mhionscannán; bhí sé doiléir ach beagnach mar a chéile le F. 'Sé atá i Lloyd ná cóip a rinne Éamonn Ó Doirnín de chóip a rinne Laoide as is 'dá chuid féin'. B'fhéidir gur as MOR^{XX} rinn sé an cóip nó is ionann an dá leagán. Is dóiche gur i 1792 a scríobhadh Donn^{II} agus glacain le EG-F mar bhonn- is cé go mbíonn na lsí eile neamhchosúil leis ar uairibh.

Trí Rainn agus Anhrán ag moladh Phádraig Mhac a Líondainn. Sna lsí bíonn trí rainn agus amhrán eile roimhe an cheann seo ina molann Mac a Líondainn Mac Cuarta. Agus i gcuid dena lsí bíonn trí rainn agus amhrán ina ndiaidh ina gcáineann Ó Doirnín an péire eile. Seo iad le eagrán an Ath. Mag Uidhir Mac a Líondainn:

'A leannáin Síre na suadh
annsacht gach ríoghain dreachshnuadh,
a fhoclóir fhircheart ár bhfuinn
le ndúisgtear díisleacht gach léighinn.

Ort níor cheil, más dual a rádh,
an dá mhac Alloid a dtromghrádh,
Go bhfuairis eolas i n-am tarta
go sreabha sídhte na hinntleachta.

Léigheann súl. gídh nach léir dhíbh,
a ghnúis chéilidh gan anaobh,
Dar liom ní tearc fá do chuinn
gach téaghna is daoire don fhoghlum.

Ó na trí triar sin tobair niamhghlain Chastalia d'ibh
an file grianach an deoch do riar tart ar baíl do
ghaibh
's gach tuille thriallas ón tlobruid chéadna uadh ag
fás nar mhíl
ag fritheadh siansa an eagna diamhara ón mbántsruth
shóir.'

Agus seo mar a chan Ó Doirnín :

'Más libh amháin is le mic Dághdha
blasadh tlobruid na niamh n-áille
a Dhia cá bhfuaradar fá seach
saorthe Romhanda na hinntleachta.

Nó Inis Fáil dá macaibh dí(e)
srotha taobhmhara saorghlain,
Na heagna (a)nailód do radh(adh) linn, -
aon brugh éoil an domhain.

Nó iatha iomdha an bheatha bhuan
's gach tír ionnta gan ath-uain,
ag cothughadh éigse, fileadh is fáidhibh,
i dtuille tréana trom-dháimhe.

Nach buile an chiall so a mheas gur diamhair dhaoibh féin
 a chin,
 Sruth na niamh nuadh go huile d'fhéachaint is é i ngréis
 a shil(te):
 Ó thiobruid Dhiagha ghlain na Tríonóide is léir go dtig,
 Na tuitte grian ghlana úd, a ruitthnugh fial-mhacnaidh
 Eabh(a) ó shoin'.

(Tá dán Uí Dhoirnín i Donn^I, ADD^I, BF^{XXVI} agus MOR^{XX})

1. A leannáin gráidh : 'o lover'. Cf. O'R. Poems 233.
- 1-2. na dtíri dtíriúir do mhaighribh áille; 'of the nine beautiful ladies' .i. na 'Muses'.
2. ainiúl : 'ignorance' (?).
- 3-4. acht mac an Daghdha agus Sheara shoir, ní bhfuair clann Adhaimh dhá dtiobraid : 'with the exception of the son(s) of Daghdha and Seara in the east, Adam's race did not receive anything from their fountain'(?). ? leg 'mic an Daghdha'. 'Siad na Tuatha Dé Danann 'mic an Daghdha' agus d'féir Keat iv p 441 'the Firbolg, the T.D.D. and the sons of Milidh separate in pedigree at Seara'. Is dóiche mar sin gur duine dena Tuatha Dé Danann atá i gceist. D'oirfeadh an 'tú' atá ag gach is. ach an dá cheann aosta go maith, go h-áirithe ó tá codarsnacht i r 2 idir Mac an Daghdha agus 'tú'. Ach bheadh 'shoir' gan mhíniú ansin.
- 5-6. Ar dhraoidheacht Thuatha Dé Danann draoi fuair mac an Daghdha dá gcathraoi : 'by the magic of Tuatha Dé Danann, the druid the son of the Daghdha got to their city(?)'. (?). Caithfidh go bhfuil 'draoi' i gcomhaisnéis le 'Danann' féin.
gcathraoi : 'city' (?). ? leg 'gcaraidh' - 'friendship'.
7. mhea(1)r mbarrghlan mbinn : ? leg 'mheoir bharrghlan bhinn'.
8. Cheanladar báidhe do chumainn : 'nascadar cairdeas leat-sa'.
10. Thoirdealbhaigh : Deir Ó Cearnaigh (N33 o 45) gur seo garathair mór Mhic a Liondainn.
11. do thabhaigh dhuit : 'earned for you' cf. 200 Ch U1 uimh. 138.
12. 's a' naonbhar músa : ? leg 'muses' : cf. XVlll 1.85. XXVll 1.23.
14. 'na bhun : ? leg 'na bun'.

MEADARACHT.

3r + v.

Oglachas ar Dheibhidhe sna ra. Uaim i dtuairim is leath na línte.

An t-Amhrán : (u) u x u í u u X u í u u Á u U

X.

I gcló cheana: An tUltach, Márta 1930.

LAJ 9² 1938. (An t-Ath Ó Muireadhaigh).

Amhrán ag moladh Thoirdealbhaigh Uí Néill agus ag impí air pilleadh go hÉirinn, áit a bhfuil sé a dhíth. Fear do Niiallaigh an Fheadha an Toirdhealbhach seo - mac Aodh Buidhe mhic Airt Óig mhic Aodh Buidhe. Tá sé luaite ag Mac Cubhthaigh i Marbhna Airt Óig Uí Néill (Amhrán Airt Mhic Cubhthaigh p.19)

* 'Chuaidh an t-omad de Ghaedhilibh, faraoir, as Éirinn chum na Spáinne ag árdughadh a gcéime, Toirdhealbhach mac Aodh Buidhe, croidhe na féile Féidhlimidh Óg, is Boghan 'na dhéidh sin'

Is dóiche gurb é an fear céanna é. Ba dheartháir dó an tAth. Feidhlim Ó Néill O.F.M. Tá níos mó ná Toirdhealbhach Ó Néill amháin luaite i 'King James's Irish Army List' (Alton) ach bheadh a lán den ainm sin ann agus b'fhéidir nach bhfuil an fear s'againne i gceist in aon chor. Tá 'Turlogh O'Neale' ina chaptaen i gcoisithe an Choirnéil Gordún Ó Néill (D'Altóiní 627): 'Terence' O'Neill' ina leiftenant i gcoisithe an Choirnéil Feidhlim Ó Néill (ii 760): 'Terence O'Neill of Aghnagrahan, Co. Armagh' sna 'Inquisitions on Attainders of 1691' (ii 635): 'Turlough O'Neill, Paul O'Neill, Hugh buy O'Neill' ar na daoine a d'ainmnigh Séamas II le maoin a mheasúnú le haghaidh cánach sa bhliain 1690. B'fhéidir gur ionann an fear deircannach agus ár bhfear-na (agus gur 'Hugh Buy' a athair).

Seo mar atá sé ag 3 c 4 i.

Toiryealwac O Neill

A wacaow a heid a lasaw do leighion
Go Baltic no taobh suas di
's ylacuis a ndiagh do haxa veih reiy
fuiy bratuighe x gead buachuill
Ta seath mliayna deag, a hoiryleay ui Neil,
o chahais do leim uaihne
sair feartaiv vic de agas vercy na naomh
go gastar leat sean buaiye.

A yrinnfhlaish na muaiy vi chuimsiac dol uainn
hintleath a guas leigne
Buy binnceart gan fhuah hlointith leat suas
peannvlasda an ogham gaoylig.
Ansath na sluaqh heang warcaiy huairc
a chum sneasta dar yual feile
sgur chinnte do cuairt a vilscath na duann
a geannweart da uaisle Erion.

2. Baltic : go fileata = 'thar lear'
taobh suas: Níl séimhiú ar an 's'. Tá an dul fós i dTír Chonail 'As an taobh soir eisean'. Cf. XVIIJ, 60.
4. bhrataigh : Tá an litriú canúnach ag LIV^{III}.

7. mhercy : Foghraíocht 'ar' ar an 'er' mar atá i mDéarla an Tuaiscirt. Cf. XVIII 1.112.
néall ? leg 'naomh'.
10. laoghce : Gníde baininscne de 'laoghic' - 'logic'.
12. 'n uaim . Cf. RIA Contrib! 'uaim' - 'act of composing.' Cf. 'i n-uaim' : cf 'an fhuaim.'
15. Níl mórán céille le 'cuairt mhilseacht-sa' na lsi is sine, mheasfá. ? leg "'mhilseacht 's a uain." Tá a lán vll déanacha ann a thugas ciall mhaith ach is dóiche gur "eagarthóireacht" iad.
17. Bhí Aodh Buidhe is Art (Óg) ina dtaoisigh ar an Fheadha.
ríoghraidh : Is dóiche nach 'dynasty' a chiallaíonn sé anseo ach 'king.' Cf. XXI¹ L 41.
20. Fhenius : Ba é Feinius Farsaidh rí Scitia agus sinsear na nGaodhal. (Keat iv p.297). Cf. xxxiv L 86. Bhí Scitia fá cheantar na Mara Duibhe. 'Sé foghraíocht 'stac' atá ar 'stoc'.
21. = 'Your relations are forgotten in the country... .' Cf. RIA Contrib. s.v. 'téit tar'.
22. acht : Cf. ' 'stá' (E^I)
spraic : 'power, dominion' (RIA Contrib).
27. coradh : 'choir' (?). Cf. IGT DECL. §7. Cf. DINN. 'cór'. Cf. 'cómhrá'.
30. 'ndaor : Foghraíocht 'é' atá ar 'daor' anseo ach féach 'gaol' (1.21) le foghraíocht 'i': cf. fosta 'caor' (1.38) - 'é' - ach 'caor' (1.74) - 'i'.
31. tusa réim : Cf. 'tú sa réim.'
- 33-34. 'Sé an t-Ath. Feidhlim Ó Néill D.F.11. a ndéanann Mac Cubhthaigh, ina dhiaidh seo, a lán tagairtí dó, atá i gceist anseo: cf. Amhrán Airt Mhic Cubhthaigh pp.12, 14, 19, 33, 46. Chum an Cearbhallánach dán fá dtaobh dó fosta - Amhrán Chearbhalláin pp.113-114. Tá ceist na bhFeidhlim Ó Néill pléite i Seanchas Ardmhacha I² pp.38-71 agus tagairtí eile do i Seanchas Ardmhacha I² pp.79-80, p.88; IV¹ p.65; II² pp.262-268. Meastar gur dó a scríobhadh an cóip de 'Trí Biorghaoithe an Bháis,' a scríobh Cormac mac Cuan sa bhliain 1724; gurb é a scríobh an Ls. Gaeilge atá i Chicago (S.A. II²) : go raibh sé ina ghéirdian sa tSráth Bán (1733) agus i ndún Geanainn (1735). Bhí an t-Ath. Ó Muireadhach mí-cheart nuair a dúirt sé gur seo an Feidhlim Ó Néill a mhair le linn Oilibhéir Seannaithe Fluincéad.
37. Caty : deirfiúr do Thoirdealbhadh is do Fheidhlim: cf Amhrán A Mhic C. p.19.
'Caitrín, inbhéan Aoidh Buidhe'

39. araon : Is fearr liom é ná 'a roghain' an bhonn Ls. Mar sin féin tá 'a (de) roghain' sásúil.
42. Brigansia : comhgarach do Chorunna. Ba é Breoghan - sinsear Mhílídh Éaspáinne - a thóg Brigansia agus túr Bhreoghain i gCorunna. [Cf. Keat. iv. 188). ? leg 'gcathair Bhreoghain'. (.i. 'nó' om)
- 'gcathair : 'Sé 'gcáir' an fhoghraíocht: cf. Fogh Gh. § 325; Scéalta Mhuintir Luinigh p. xxvi; Réamhrá.
46. Domhnall: : Ní fios cé hé. Ba 'Domhnall' a bhí ar athair Airt Óig Uí Néill (bás 1769): cf. Amhrán Airt Mhic Cubhthaigh. pp. 17-27.
47. binnbheach : Cf. Hessen s.v. 'binnech' - 'melodious'.
51. dísle : Cf. ix. 1.13.
53. Cf. Amhrán Airt. Mhic. Cubhthaigh p 24 e 'Go dtáinig Art Ó Néill do léin cheart tríotha' 'Siad na seacht Néill ná Niall Naoghiallach, Niall Frasach, Niall Caille, Niall Glúndubh, Niall Ruadh, Niall Mór is Niall Óg. [Keat iv. pp 27-28]
54. liag lóghmar : 'jewel, precious stone'. Cf. RIA Contrib sv 'Lia Lógnar' Foghraíocht 'é' atá ar 'liag'. Cf. XXVII 1.7.
55. scaoilfeas dár : Cf. RIA Contrib. 'scaoilim de' - releases'.
60. leodh : 'leodhaim' - 'hacking off'.
- 61-64. Coinhréir éigcinnte. B'fhéidir go bhfuil 1.61-62 i gconhaisnéis, go próileipteach, le 'na srotha gaill-se'.
63. Ní dóigh: Cf. Dinn 'ní dóigh dhuit mé' - I am not intended for you'.
65. ÉiÉeambhón : mac Mhílídh: Rí Éireann; rugadh é i nGalicia na Soáinne. [Keat. iv. pp 280-281] Cf. xxxiv 1.90.
70. daingneach : cf. RIA Dict. Foghraíocht 'é' sa chéad shiolla - féach 'daighneach' A^I. Cf. Seanmóna Chúige Uladh p xix, Scéalta Mh. L, pxxvi, Réamhrá. Cf. XVII 1.22. XXXVI 1.34.
71. géimfidh : Tá 'geimhídh' ag A^I; tré thionchar 'éimhídh' (?).

- láin : 'na láin mhara' 'lanh' atá sna luath-lsí:
gcéibh · Tabharthach Iolra - 'gcuanta'.
73. do dh'oirbriugh : 'do sha thraigh' (which produced) (?).
 Cf. XVI 1.40. Cf. Ó Nuireadhaigh.
 'do bhárr a dá shíol'.
75. Helicon · Sliabh Gréagach. I ngar dá bharr tá
 fuarán Hippocrene as a bhfaigheadh
 na filí spreagadh.
77. dár ndíth : 'destroying us' , ní 'wanting to us'
an dá rí Lughaidh XIV agus Philip V.
81. cnonsoal : 'Constable'.
82. tonnghoil : Cf. s.v. 'tonngal' (RIA Contrib) -
 'breaking in waves'. ? leg 't'ionghabháil'
 Cf. XIV. 1 58.
- tuar tréithe 'bagairt laige' (ar nánhaid) ;
 Cf. Din. 'tuar sult is tréithe'.
83. coshscar : 'coscair' (?).
dual : 'dubháil' (?). Cf. 'duohghall'.
84. danhgair : 'a herd of stags or deer, a
 bellowing or roaring of a stag' (RIA
 Contrib).
ruathair · Tá an 'th' cailte san fhoghraíocht.
85. gluais : D'fhéadfadh sé bheith aistreach
 ('tronthuile' mar Chuspóir) nó
 neanhaistreach ('tronthuile' mar
 Thabharthach Coinhdeachta).
86. le teann Philip : 'belonging to Philip(?)':
 'with Philip' (?).
86. gabháil : Foghraíocht 'ua' atá ar an 'abhá'.
87. chonsaighir ; 'observe' (cf. Din). Tá 'an chuain'
 ag na sean lsí ach ní féidir ciall a
 bhaint as.
88. léana : ? leg Léana - caolsheans go bhfuil sé
 ag tagairt do Chath Mhagh Léana.

MEADARACHT.

Amhrán. Ochtfhoclach. An-ealaíonta.

e.g. ÷ 1 1-8 -

Sna reidhlínte níl aon ghuta neamhaiceanta idir an dara agus an triú guta meadarachta. Soréidheann sé go dtí lár na gcorrlínte ar uairibh.

e.g. 53-54 u í u u É í u u é
 u í u u É ó u

Athraíonn na gutaí aiceanta ó cheathrú go chéile. Is minic a fágthar an guta neamhaiceanta tosaigh ar lár.

Tá neamhrialtacht le sonnrú i l. 3-16,
l. 31 - 32 is l. 41 - 48.

XI.

Amhrán 'scaoilte' - is mó is cosúil le 'folk-song' grá é. Níl ach ag Ó Gealacháin. Tá tagairt do Mhac a' Lionndainn sa líne deiridh, rud a réitíonn leis an tuairim gurbh é Mac Cuarta a scríobh é. Ní fios, ar ndóigh, cé hí an 'Peigídh' seo.

1. A néalta : ag tagairt don bhean (?); nó ? leg. 'tá néalta'.
3. níl dáil agam ; 'I have no meeting with' , níos fearr ná 'd'fághail' na lsí.
8. ar téarma : 'in service'(?). Cf. XVI l. 4.
10. rosca breágha dheas : Cf. Dinn. 'rosca glasa' cé go bhfuil 'rosc' firinscne.
11. deargán : 'rouge'.
13. buartha : Foghraíocht 'bäertha' Cf. Scéalta Mhuintir Luinigh pxv : Réamhrá.
15. sunnscáil : Cf. Dinn s.v. 'sonncáil'.
16. Connlaoch : mac Cúchulainn. Mharaigh a athair é.
18. 'sgur gearr bhéas mé 'un cainte : 'I shall not be able to talk'.
19. gabham mar roinn : 'let me (us) divide'; ? leg 'gabham' - 'I divide'.
20. Mhac an Lionndainn : File as Co Ardmhacha, comhaimseardha le Mac Cuarta. Cf. Catalogue of Irish Mss. in the RIA General Index ii. Más Mac Cuarta a chum an dán, léiríonn an líne seo an bhádh a bhí idir na filí. Cf. IX.

MEADARACHT.

Amhrán. Gan é ro-ealaíonta. Ceithre céimeanna sa líne. 'Sé "é" an guta meadarachta deiridh tríd síos. Lasmuigh de sin tá meascán ann. 'Sé 'a' a bhíos mar chéad guta meadarachta go minic. Tá comhfhuaim i lár cuid mhaith línte.

e.g. l. 1-4.

u	É	u	u	O	u	u	A	u	u	É	u		
u	É	u	u	O	u	u	O	u	u	É	u		
u	Á	u	u	u	O	u	u	u	Ó	u	u	É	u
u	u	U	u	u	u	/A	u	u	A	u	u	É	u

XII.

I gcló cheann : Roinn agus Amh. Ó Tuathail p. 66.

Dán ag tabhairt comhairle a leasa d'eaglaiseach óg. E-do 'airtur Cliarcan a gCialbharraidh'. Mheas E. Ó Tuathail gur 'Kilberry' lastuaidh don Uaimh atá i gceist. Mheasfá gur sloinneadh 'Cliarcan': ach níl aon tsagart i ngar don tsloinneadh sin le fáil i liosta 1704, cibéir bith. B'fhéidir go gciallaíonn sé 'cleric' nfách, .i. Artur, an cléireach ag 'Kilberry'. Cf. 'Report on the State of Popery 1704' [I.E.R. 1876].

Paróistí	Ainm	Oirníodh	Cá h-áit?
Donaghpatrick Teltown and Kilberry	Andrew Matthews	27 Sept. 1691	Lisbon.

3. seachain ort : 'coinnigh anach uait'; 'bí ar do choirhead'.
- péist : Cf. Apoc. xli 3.
4. Babilon : Cf. Apoc. xviii.
5. Máirtín, Séon is Beilsí-Bub : .i. Luther, 'John Bull' is an diabhal. Cf. XXXI 1.27, L 1.25, XIX, XXXI, XXXIV.
10. 's anall ón Spáinn . Ag tagairt do na Gaodhail, is dóiche nó an áit a bhfuair an cléireach Artur a chuid oideachais(?).
11. Charon : Tagairtí dó ag Virgil, Aeschylus is Aristophanes. An farantóir sean i Hades ar ghnáth leis scáthanna na marbh a bhrieth trasna an Styx.
12. bás : Féach 'baad' ag E, ag cur leis an tagairt do Charon.
14. Óiafhir : Ag E, UCD⁸ anháin atá 'Artur' a fhóireann níos fearr don mheadarach. I liosta 1704 níl Artur ar bith le fáil agam i gContae na Mí, munar 'Andrew' é, rud a d'fhóirfeadh go h-iontach do Andrew Matthews (féach thuas).
- 14-15 : Féach gan aon tséimhrú ar 'buan', 'tréin'.
16. so thuas : Neamh.

MEADARACHT

Trí rann agus amhrán.

Óglachas ar Rannaíocht Mhór sna ra. Seacht siollaí i dtuairim is leath na línte: níos mó ná seacht gcinn sa chuid eile. I 1.5 ní mór dhá fhocal a dhéanamh do 'Beilsibub' le deire aontsiollach d'fháil. -

.i. Beilsí-Bub. Comhfhuaim go minic idir dheirí na línte cuí comharda uair anháin : beagáinín uaimé.

Amhrán:- 4 } u A u UA u (u) UA u A u É (u) }
An-chruinn. }

I gcló cheana : Roinn agus Amh. pp 17-18.

Amhrán molta do Inghean Oilibhéir Pluincéad. Níl sé cònte gur Mac Cuarta a chum. Is léir go dtéadh Mac Cuarta thart timoall ar thithe na n-uasal. 'Siad Pluincéadaigh Ráth Mhóir i gCo. na Mí atá i gceist sa dán seo - tá an t-amhrán ag moladh inghean Oilibhéir Óg Mhic Anraí. Bhí 'Oliver Plunkett' ina chaptain i ndragúnanna an Tiarna Dongan. /King James's Irish Army List. D'Alton. I p. 289/ Sa bhliain 1691 ciontaíodh 'Oliver Plunkett of Onganstown and Oldcastle'. Bheadh, ar ndóigh, a lán den ainm sin ann.

1. an Uadhan : = An Uaimh - 'Navan' (?). Ach cf. Hog. Onom p 659. 'An Uaimh, the Cave .l. Drogheda: 'Uaimh Cnodba - Knowth': 'Uaimh firt boadan - Dowth'.
2. stuaire : Cf. Dinn s.v. 'stuaire'.
5. an ní úd : Ní abran sé caidé'n 'ní' - ag tagairt do chúrsaí suirí(?). Is dóiche go dtagrann sé arais go 'sé d'fhág' i l. 3.
6. Paris : Chuaigh Paris go Sparta agus d'fhuadaigh Helen indiaidh eachtra an 'úill imreasa'. Cf. XXXIII.
9. nhalaídh : 'brae'.
10. séad : 'eallach' (?); cf. Dinn.
11. soéir : 'spéirbhean'
16. bunadh : 'muintir'
20. Ráth Mhóir : 'Rathmore, Athboy'. Cf. Hog. Onom. p. 575 - 'nr Flachta, or Hill of Ward, in Meath Fir. 644; Pluincéad Tighearna Rátha Móire'.
23. flora : Ba ndia Iodálach a bhí i Flora, ba ndia na mbláth. Ní thuigim an tagairt do 'inghean Eochaidh'.

MEADARACHT.

Amhrán. Ocht líne sa cheathrú. Ceithre céumeanna sa líne. Deilbh dhifriúl ag gach ceathrú. e.g.

9-16 { (u) X u (u) (u) É u (u) X u u É u }
 4 { (u) (u)X u u (u) É u X u (u) Á u }

XIV.

- Igcló cheana : Amhráin Sh. Mh. C. pp.87-95.
 Amhráin Airt Mhic Chubhthaigh, Ó
 Muirgheasa pp.65-70.
 Cf. Maighistri san Fhilíocht.
 pp.251-2.

Agallamh idir Mac Cuarta agus Caisleán na Glasdromainn atá anseo. B'sheo é an caisleán a bhí ag Niallaigh an Fheadha - dún daingean i measc phortach is choillte, trí nó ceathair de mhílte lastuaidh de Dhún Dealgan. Is dóiche gur sa chúigiú céad déag a tháinig na Niallaigh chun an Fheadha is fuair a sean-taoiseach mór deiridh bás sa bhliain 1639 - Toirdhealbhadh Mac Enrí. Scriosadh an caisleán sa bhliain 1642: dhíbir Cromail na Niallaigh siar is roinneadh an Fheadha. Caithfidh sé gur athtógadh an caisleán, afách, agus gur scrios Pádraig Mac Murchaidh arís é in am Mhac Cuarta. Níos moille scriobh Mac Cubhthaigh faoi - féach Amhráin Airt Mhic Cubhthaigh pp.14-16, pp.28-30.

[Ar Na Niallaigh na Caisleán 7rl. féach Amhráin Sh.Mh.C. pp.87-89: Amhráin Airt Mhic Chubhthaigh pp.191-198. LAJ 8 p.117, 9, p.135 - : The O'Neills of Ulster. 3 IML.]

Tá píosaí próis measctha fríd an fhilíocht anseo: 20 líne filíochta - próis - 20 l. filíochta - próis - 18 líne filíochta (20 ab cheart a bheith ann, is dóiche). Tá an stíl seo anchosúil le dán le Ragnall Dall Mac Domhnaill 'A Chreagáin uaiohraigh fá n-a mbíodh sluaighte d'uaisle ríoghraidhe', a cumadh i 1715 (cf. LAJ. 92).

2. nachar ghoir fuachas fa do bhrat uachtair, scáth do dhídin:
 'that they did not raise an outcry about your roof, the shield of your defence.'
8. gáir gan íotain : 'laughter without thirst.'
 Féach deire an Tabharthaigh ar 'iota' - i 'in' Cf. Réamhrá.
10. 's gan fuagra d'fhágáil do thíorthaibh :
 'the country (round about) not having been warned.'
11. ríogain : Cf. RIA CONTRIB. s.u. 'rígán' - 'chief'
12. mo bhrat uachtair d'fhágáil fo m'íochtar :
 'finding my roof beneath me.'
 Féach 'íotar' ag ADD¹ - meascán idir 't' agus 'cht': Cf. Réamhrá.
15. Cuid do mo thuairgnibh catha, dá gnuastaí d'fhearaibh mo ghaolta :
 'some of my battle smiters - who used to be gathered from my male relatives - stripped....'
 Ní féidir liom aon chiall a bhaint as 'dearbh' na Lsí.

16. fuacht' : 'cold' Cf. 'turbulence' (?):
(RIA DICT. s.v. 'fúachda').
18. Ler Luaitheadh: 'by which it was instigated' (?);
Cf. RIA CONTRIB. 'Luaidid.'

7. Seo mar tá geinealach Uí Néill le fáil i gCéitinn.
(Keat iv p.27) "mic Eoghain. Ag
an Eoghan so scarus sliocht
1 Fheidhlimídh Ruaidh le hÓ Néill.
mic Néill Óig.
1
mic Néill Mhóir
1
mic Aodha
1
mic Domhnaill
1
mic Brian Chatha Dúin"

Sin mar atá ag mac Cuarta. Tá an geinealach
criochnaithe ag an Ath. Ó Muireadhaigh. [LAJ. VIII 11.]
"Eoghan
1
Anraí Thír Eoghain Aodh an Fheardha
1 (bás 1475)
Art (bás 1513)
1
Feidhlimídh Rua
1 (bás 1561/2)
Anraí (bás roimh 1572) Domhnall Conn
1
Toirdhealbhach Mac Enraí (bás 1640)".

11. Ler tóigeadh mise : Cheapfa gur do Bhrian atá seo
ag tagairt : ach is dóiche go raibh an
ceart ag an Ath. Ó Muireadhaigh nuair
a deir sé gur Toirdhealbhach (1.8) atá
i gceist. Ní raibh na hUí Néill san
Fheadha i n-am Chatha Dúin.
15. dionscáth : 'protecting roof.'
1. níor lámh : 'did not dare.'
3. fineamhna : go meafarach - ag tagairt do dhaoine.
5. Pádraig Ó Murchaídh : Deir an t-Ath. Ó Muireadhaigh
go maireann an duine seo sa bhéaloidéas
mar 'Patsey Murphy,' scríostóir an
Chaisleáin. Tá na tagairtí seo dó
(LAJ VIII 11, IX 11) :-

"The Lands of the Fews : Lease, Nov.21
1712, Sir Henry Tichburne of Beaulieu
and his son William of the one part to
Patrick Murphy of Ballcotton of the other
part - in consideration of £40 and the
surrender of a former lease - the lands
of Glasdrummor, Kiltabane, Lisletrim,
Camolly, Lurgancolenby, Cregganduffe,
the Tichburne's portion of Skermakillea,
Drumloghry, Carnally, Tullydonnell,
Dunravy, Ballynagleragh - 2000 acres

in all - to hold from Nov 1st 1711 - during the lives of Patrick Murphy, Francis Murphy (his brother) and Elizabeth Murphy (his sister) with clause providing for renewal - at £50 p.a.

Lands of Camolly Co. Armagh. 5783 Lease - Dec.10, 1714, from Patrick Murphy of Ballcotton, Co. Louth to John Johnston, Gent, of Camilly, Co. Armagh - all that part of Camilly belonging to Sir Henry Tichborne, Bart, in barony of Fewes - for lives of James, John junior and William Johnston (3 sons) - £13 p.a. with fine for renewal on fall of life. Witnesses: Owen McArdell and Arthur Fleming of Drogheda.

Tithes of Roach and Bellurgan. Lease and release - 8/9 June 1716 - George Hoy of Dublin to Patrick Murphy of Balcotton, Co. Louth - £150 - the tythes of Roach and Bellurgan free from all incumbrance except a demise or contract by Hoy to Murphy for term of 21 years at £45 p.a. which demise or contract has been assigned to Edward Murphy of Drogheda, innkeeper (a mortgage which it is intended to cancel.)

Is cinnte, beagnach, gur seo an fear a leag an dún le bóthar a dhéanamh, más fíor an béaloideas.

6. sliocht Beirn : B'iad na Beirigh (.i. Na Mac Murchaidh) céad taoisigh an Fheadha, deirtear. Shíolraigh siad ó Bheirn mhic Fearghail - deartháir Niall Fhrasaigh. Tá an geinealach ceart ag Mac Cuarta arís.
11. bhlodhaibh : 'fragments, pieces.' Cf. Dinn s.v. 'blogh.'
4. chionaidheacht : 'tribute' < cion. Cf. Dinn s.v. 'ciontíre'.
5. mhartaideacht : 'beeves, oxen'
21. dhamh : 'in store for me'
's truagh mo dhiol-sa : 'sad is my plight'
22. ag so : 'Behold'
- 25-26. 'na gcuala criona : 'worn heaps.'
Tá líne 26 i gcomhfháisnéis le líne 25
.i. 'Behold their bones ... the men...'
Tá sé ag tagairt don 'a' i l.25.
28. is iomdha ár ler fanadh suas thú :
'many a slaughter through which you remained (standing)' (?) mas 'fanaim'
'I remain' an briathar J : 'by which you were subdued' (?) J 'fannaim'
'I weaken' J Ach is fearr a d'oirfeadh

'feannaun' 'I flay, strip' -
'by which you were laid bare.' (?).

a' gaotháil na gaoithe : 'receiving (facing, catching)
the wind.'

29. modh-sa : modh an Fheadha mac Eoghain mhic Néill
Óig (?), (feic thuas).

31. Éagmhha sáraithe ní tú uait ar uaisle ríoghraidh :
'You utter vain cries, for royal
nobles.' (?).

34. i nguais mo scaoilte : 'in this peril of my
destruction.' (?)

38. mur beith : 'only for'.

Feidhlim Ruaidh : feic thuas 1.7. (prós).

40. gruaidh : 'facet'.

3. dolán : 'grief' (?).
- /Cf. 'do lán', 'd'olán', 'do gholán.' /

7-14. B'iad muintir Choinne, clann tScain agus clann
Ardghail na teaghlaigh a ba thabhachtaí indiaidh
na Niellach san Fheadha. (IAJ 8²).

1. coimhdeacht : 'protecting' ; cf. Dian 'coimhdeacht'

4. da n-iadhainibh : 'of their battle-lines' (?). Cf.
R.I.A. Contrib. s.v. i. 'idna'.
Cf. Dinn s.v. 'iodha' - 'pain' 7rl.
'of their pains.' (?).

1. tuinniula : ? 'fruitful' (?).

41. dioghladh : 'inflicted' anseo.

45. Acht mar dtcastaighceadh uait acht sliocht Cholla Uais
on gceann sin shios dhíot:

'Were there wanting from you none but the offspring
of Colla Uais, for that reason alone you would be
down and out (prostrate)' (?)

46. clann Domhnaill : Shíolraigh Clann Domhnaill o
Cholla Uais (Keat. II. p.382).

47. Oirthior : 'Orier.' Cf. Hog Onom. p.26 s.v.
'airthir' - 'East Oriel, the
baronies Orier, Armagh' 7rl. Cf.
XVIII 1.129. XLVII 1.26.

i n-aimsir bruidhne 'in time of strife.' Ciall
dheanach ag 'bruidhean' anseo.

50. Eas Craoibhe : Taispeánann an comhardadh go bhfuil
dha fhocal anseo is nach focal
amháin é. Cf. Hog. Onom. sv. Es
craibe 'on the Barn, near Cell
Santain, s. of Colcraine' 7rl.

XV.

I gcló cheana: Amhrán Sh. Mh. C. no. 71-74. (A chaoimróis).
Irisleabhar na Gaeilge. LV. Uimh 47.
(SÍ MÓ FÓS BHÁN DHÉAS).

Ní raibh caoi agan nótaí a chur leis an dán seo go fóill.

XVI.

Níl i

Nóta ar na Lsí : /E ach trí véarsa - ocht gcinn i
 G^2 is G^3 .

Amhrán molta d'Ailidh. Ní Chearbhaill. Tá na nótaí seo indiaidh an amhrán ag Ó Gealacáin-'Sin agad a léightheoir, ceol comh maith agus thiucfadh leat íarraigh agus tuig gur a bhí Ailis Ní Cearbhaill, máthair Phaidigh agus Shinéid Halla, agus do rinnidh an Dall Mhac Cúarta ceol do gach duine ach, amhail agus mar a cích tú annsa da cheol réimhráidhte'. (G^3) 'Tuig a leightheoir gur bhí Ally nui Cearbhúill mathair Phaidigh agus Shinéid Halla agus do rinidh an Dall Mhac Cuarta ceol do gach duine aca' (G^2). 'Sé 'Stór na mbeach 's a bhalsam' an t-amhrán a rinne sé do Shinéid Halla.

1. luighe : Ní hé sin atá ag G^2G^3 agus ní réitíonn se le 'dtús' ó thaobh meadarachta (más 'í' a fhoghraíocht). Foghraíocht 'lú' (?).
4. ar tearma : 'on loan' (?). Cf. XI 1.8.
9. Angelica : Is deacair a rá cén 'Angelica' atá i gceist. Cf. LI 1.41.
11. buinne : 'lock'.
15. léigse : Cf. 'léacsa' - 'a lease, contract, guarantee' (Dinn).
- dúithche Éile : Féach gur 'dubh Éile' atá ag G^2G^3 a gcónaí. Cf. 'Ele', 'Ele hui Cherbúill' (Hog. Onom pp. 395-6).
22. Chlochair... Droichead na Cairge : Tá go leor 'Clochair' fríd an tír: ní fios cén ceann atá i gceist. Níor aimsíos 'droichead na Cairge', ach arís is iomaí 'Carraig' sa tír.
24. fairge : Tá seo oiriúnach don mheadaracht ach níl mórán brí leis.
28. Chearbhall : Ní thuigim an tagairt. Bhí Cearbhall ina Rí ar Osraí.

XVIII.

I gcló cheana : An t-Ultach. Beal-Meith 1930.
(Ó Muireadhaigh.)

Caoine ar bhás Mhurchaidh Crúis. Ar na Crúisigh féach 'King James's Irish Army List' (D'Alton) ii. pp 217-222 agus 'The Diocese of Meath' (Cogan) ii. 330-332. Tá Baile Chrúis comhgarach don Obair agus ba do Chrúisigh an bhaile sin Murchadh. Níl aon eolas eile faoi fós, taobh amuigh den dán seo.

a-c Níl na línte seo ach ag é Gealacháin agus ní dóiche go raibh siad ag Mac Cuarta. Féach, afách, go bhfuil ainm áite i dtús na dTuireamh eile - 'In Eachdhrúin..' 'A Thulaigh Eo Méith.' 'Is brúite atá Múrtún'.

1. theampaill : Ag tagairt don roiliú i ngar an teampaill (Phrodastúnaigh(?) (?).
4. is mire : 'it is madness',
6. bhuaidhreach : foghraíocht 'bhaéradh': cf. Réamhra
7. sileadh : Níl aon 'ag' roimhe - faoi réim fós ag d'fhulaing (?).
12. coinneadh : 'quarterage' . Cf. Dinn. s.v. 'coinneamh'. Cf. XXXIX l. 17.
19. feadha : 'wood': Cf. 'Feadha' - 'the Few's'.
22. seasamh 'ndaingean : 'standing their ground'.(?)
Foghraíocht 'daighean' mar atá ag L.
Cf. X l. 70.
23. leibheireacht : 'livery' (?).
ag eiteallaidh 'a éirche : 'starting towards flight'.
24. tréidhe : 'characteristics, accomplishments'.
(RIA Contrib). D'fhóirfeadh 'tréine'
go maith, fosta.
25. 'tagra : 'shouting' (?), Cf. XVIII l. 75;
L l. 109. Cf. Dinn s.v. 'tagraim'.
26. Ghailionnach : 'Gailioin' (?) 'the name of a pre-Goidelic tribe of N. Leinster'
(RIA Contrib).
28. cosain : 'costas'.
29. macnaidh ar leabhair : 'óganaigh i nbun leabhar'.
30. broscaidh : 'softening up'.
31. táipseisc : 'backgammon board'. Foirn inspéise.
35. 'cur somplaí i gcrích : = 'ag déanamh pictiúirí ornáideacha'.

- 37-38 aon... aon : 'Tá foghraíocht dhifriúil ar 'aon' sa dá líne - 'é' agus 'í', fá seach.
40. dá réiteach : 'attending to them'.
41. airgead rí : 'coins' (?).
42. ar 'mhian : 'ar a mhian' - 'at his desire' (?). Cf. XXIII 1.72.
43. 'n Eaglais a' guidhe mar a ndioghalt gach lae leis:
 ' the clergy praying, as their daily
 requital, for him' (?).
diaghalt : 'satisfaction' Cf. 'mar aingeal'.
53. 'dtoiseach : 'in the beginning of, 'at the start of'.
dhúithche : 'natural qualities' (?); cf. Dinn s.v. 'duthcha'. Ach b'fhéidir gur 'region' érl. is brí leis, mar is gnáth.
55. dúbladh a cheille : 'When his wit was being twice multiplied' (?).
62. a' measc' ar: (ag meascadh ar. Indiaidh an líne seo tá líne eile ag G²G³. 'A Bhean uasal thuigseanach ghriongalach ghléigeal'. Is fearr á fhágáil ar lár.
70. ndearnaidh : 'Sé 'ndearaidh' - 'he drew, designed' atá ag N botún palaegrafaíochta?
'leasaigh : Cf. 'leasaidh' (mar ainmfhocal).
71. Tá seo faoi réir l. 67 go fóill.
74. 'lig : (' uilig'.
79. America : Níor fritheadh í go dtí i bhfad indiaidh Alasdran, ar ndóigh.
81. Narcissus is Absolon : Cf. XLII 1. 1,2.
aodhardha : 'pastoral' - i bhfarras 'aerach'.
84. foircheann an : 'foircheanta an' (N) (foircheant an
 (foircheann an(?)
86. le gaiscidh : 'through great exploits' (?). 'with the warriors (of the Fianna)'. (?). Cf. XVIII 1. 81.
89. ór thogair síol Éimhir : 'from which síol Éimhir descended'. Cf. R.I.A. Contrib. s.v. 'togram'.
- 86-87. Samplaí iad seo uilig, fós, do dhaoine nár shaor a ngaisce ón bhás iad.
97. is measa : 'she prefers' (?) : nó 'she thinks he (.d. a bhás) is worse'. (?).
103. God ma : cad imma (cumá (Mumha)) - 'why'.
106. fearantaí : Iolra neamhghnáth do 'fearann'. Cf. XXXII 1. 50.

109. mar beith nach: 'were it not for the fact that you don't..'
- nach glacair: Níl aon urú indiaidh 'nach' aige anseo. Cf. Irish Dialects Past and Present (O'Rahilly). pp 40-42; Réamhrá.
112. tacaí : 'nails'.
113. b'ait linn : 'we like'. Foghraíocht 'aith' air d'éirí Dinn : 'mhaith' sna vll.
115. nár imthigh an teach-sa : 'that this household did not carry on' (?)
117. Joe : Níl aon eolas faoi.
118. spalpaire : 'a strong, well-formed man.' Cf. XXII l. 6.
123. a bpórsain : 'portion'.
125. ro-chreach : 'the great loss' . Cf. 'rúireach' - chief'.
127. Mheas an t-Ath. Ó Muireadhaigh gur líne maslathach é seo ach is líne molta é, is léir.
128. seolta : 'skilled'.
129. a' nduine : 'anyone'.
coirneil : Ní fios cé hé.
133. A giúistís Talbóid : Glacann an tAth. Ó Muireadhaigh gur 'Augustus Talbóid' atá anseo is go bhfuil sé ag tagairt do 'Fighting Dick' .l. Tyrconnell. Ní thugann na luath-lsí é, afách.
136. ródú in' éadan : 'ag dul tríd'.
137. sceallán : 'oip, seed'. Cf. XVIII l. 143, XXIII l. 3, XLII l. 27,
145. an bír : Oireann sé níos fearr don mheadaracht ná 'anoir'.
151. geilteail : Bunaithe ar an Bhéarla 'gilt'.
153. Bearnolaigh : 'Barnwells'.
154. Níl fáth dhanh leo dá m'eol damh féin iad: = 'ní theastaíonn uaim cairdeamh a bheith agam leo fiú dá mbeadh aithne agam orthu'. (?). 'Ní gá domh leanstan ar aghaidh fiú dá mbéinn ábalta' (?).
159. níor leor liom féin sin : 'I did not deem that sufficient'.

162. fana bhord : go lit. 'about his table' .i. 'about him'.
167. cóib : 'copes' (?).
168. ronaigh : Cf. 'rond' - 'a (woven or plaited) chain', 'a dribble' ... (RIA Contrib). Cf. Dinn s.v. 'rón', 'ruainne'.

177-180 1702 an bhliain.

MEADARACHT.

Caoine, Ceithre céimeanna sa líne. An guta céanna meadarachta sa chéim dheireannach i ngach líne (é). Sa chuide eile dena línte tá malaírt gutaí meadarachta - ag athrú go mírialta. Comhfhuaim i lár mórchuid na línte.

Féach rialtacht l. 35-53:

19 | u (u) X u (u) I u (u) Í u (u) é u |

agus l. 95-120:

24 | u X u (u) (u) A u u (ú) A u u É u |

XVIII.

I gcló cheana : Amhráin Sh. 1th, C. pp 50-60.

Caoine ar Niall Óg Mac Murchaidh.

File agus dlúthchara do Mhac Cuarta ab ea Mac Murchaidh. Tá dhá agallamb eatorra tagtha anuas chugainn - 'Mo chuairt go Tulaigh Ó Méith' (XLI) agus 'A fhíorghrádh na naonh'(v). Ba i dTulaigh Ó Méith a bhí cónaí ar Niall Óg Sna 'Hearth Money Polls' tá -
 'Bellentskin Neale McIluredye
 Aghonloghan Neall Murohy' [LAJ Vol. VII⁴]

Tá an dá áit seo cóngarach do Thulaigh Ó Méith. Scríobh Niall Óg 'Bhí sé feara déag de scafairí Ó Méith' [RIA General Index 11], 'Admhuighim ós áird 's mé lán dom fheirg uile' agus a lán eile, deirtear Cf. V XXV, LXI, XLVII l. 41, LIV l. 15.

1. A Thulaigh Ó Méith : Tá 'Tullyomeath' isteach ón chósta, beagáinín, ó Ó Méith i gCo. Lú. Cf. V, XXV, XLI. l. 1.

goidé an ghruaimse : Cf. XIV l.1.

3. reabhradh : 'sport, diversion'. Cf. RIA Contrib s.v. 'rebrad'.
4. meabhradh : 'feeling' (?); 'memorising' (?).
5. cuacha : 'of cuckoos'. An t-Ainmneach Iolra mar Ghinide Iolra (?), ? leg. 'cuach'.
7. th'abhlaichaibh : 'your apple trees' < 'abhall'. Cf. XXXV. b. 13, LII l. 26.
8. callchoill : 'hazel wood' - 'coll + coill'.
9. gan feidhm luachra art : .l. 'gan luachair ag teastáil uait' (?).

Ní foláir nó bhíodh cruinniú mór éigin ar Thulaigh Ó Méith sa tSamhradh le linn Néill Óig. Is dóiche gur fá choinne leapthacha a bhí an luachair a dhith. Scoil filíochta - ina mbíodh daoine as gach cearn - a bhíodh ann, is cosúil d'fhéadfadh duine a thuiscint ó l. 12-13 go mbíodh seandóigh na mbard ag na filí - ag cumadh sa leaba.

10. dá bhuan : ag tagairt don Luachair.
11. dá méadú 'na sluaighthe : leg 'dá méadaigheadh na sluaighthe' - 'if the hosts increased'.
17. acor : 'compositions'.
19. Tonn Tuaithe : amach ó 'Ballintoy', sráidbhaile ar chósta Aondroma cóngarach do Bharle an Chaisléáin. (Keat. iv. s.v. Tonn Tuaithe).
21. na bhfial : 'of the generous ones' (?).

37. an méid go gqualas : 'from what I have heard'.
38. más é fuairis : 'if that is what you have suffered'.
40. don éag sin uaim-se : 'gone to that death, away from
me'.
42. lód qualaigh : 'a load of coals' (?).
45. chumhdach : 'Sé foghraíocht 'chómh' atá ar
'chumh - '.
48. fuachas : 'an outcry'. ? leg 'fuachas' - 'shouting'
Cf. 1V l. 92.
49. le dí : Cf. XL1 Prós 11 12-13.
50. aon : Foghraíocht 'í) atá anseo air. Cf.
l. 28 - foghraíocht 'é' ansiúd.
Cf. Réamhrá.
51. 'fhuasaoid : 'to unfold, set forth' - ag tagairt do
chumas filíochta Néill Óig?
52. finialta : 'wandering, aimless' · ('RIA Contrib
s.v. 'foindelta') : Cf. 'fine,
exquisite' (RIA Contrib s.v. 'finialta');
53. ródgruaidhibh: 'red cheeks'. Cf. 'tear-tracked
cheeks' (?).
54. róimh : 'graveyard' (RIA Contrib). Cf.
XXV l. 8.
55. uainne : 'from us'. Cf. 'uaine' - 'green'.
56. cuachá : 'goblets' Ainmneach Iolra mar
Ghinide Iolra.
57. ríogain na rós : Cf. XXV.
59. Is a chó cnuasaigh : 'and his loved one'.
60. tír suas : Cf. X l. 2.
61. 'mo dhóigh : 'in my opinion'.
64. lán óir : 'fullness of gold' (?) Cf. 'lann óir'
(cf. RIA Contrib.): Cf. 'lán
fhoghar.'
70. thug barr ar Homer : ag tagairt do Niall Óg, ní do
Virgil.
75. 'tagra gach nua-ghuidhe : ag tagairt dona sagairt.
Cf. XVII l. 25.
82. gach treas fhile : 'every poet who took part in
contentions' (?).
83. ro dheasmir : Foghraíocht 'dheasmir' atá aige anseo.
85. ar eiteal : 'disturbed' (?): 'flying' (?).

- naonbhar deirbhshiúr : Na Béithe (nó na Muses). Bhí a cheird ar leith féin ag gach duine acu. Calliope - an epic laochdha: Clio - stair: Eterpe - fliúiteanna: Terpsichore - filíocht liriciúil (damhsa): Erato - filíocht liriciúil (iomanna): Melomene - tragóid: Thalia - coméide: Polyhymnia - ceird na haithriseoireachta: Urania - réalteolaíocht. Cf. IX l. 12.
89. bascarnaigh : 'crying with clapping of hands'.
90. foluaimneadh : 'moving rapidly and erratically, fluttering', s.v. folúaimneach RIA Contrib. Níl 'fothluaimneadh' na l sí. ceart.
92. 'gceasnaighe : 'i gceasnaighe'. Cf. '(a)g ceasnaighe'.
94. mo ghrianán : 'my loved one'. Cf. IV l. 47.
mo chaismeart: 'my battle signal'. (?) Cf. XXVI l. 31.
97. aiste : 'metre'.
98. 's dá thriamhain : 'and to lament him'.
ní leasc liom 'bheith dreas ar gach uaigneas : 'I do not mind spending a while in loneliness'.
99. urudh 'bháis : 'o, death'. 'Arú' atá i dTír Chonaill inniu. Cf. s.v. 'ara'. (Dinn).
? Cf. I l. 127.
107. eascaoin : 'curse'.
gach truaighe : 'of every wretch' (?): cf. 'trú'.
? leg 'gan truaighe - 'without pity'.
110. heachraidh : 'steeds', 'horses'. 'Heacraidh' atá ag N ach ní dóiche gur 'acres, land' é....
111. Leis a' mhianach chuir Marcus ar mearú : 'by the stuff that baffled Mark Antony' (?) Cleopatra?
112. mhercy : Foghraíocht - 'mharcy': cf. X l. 7.
- 114-121. Seo an geinealach (Keat IV).
- Tuathal Teachtmhar
Feidhliú¹ Reachtmhar
Conn² Céadcathach
Art¹ Aoinfhír
Cormac¹ Ulfhada
Cairbre¹ Leifeachair
Fiachaidh¹ Sraibhthine
Muireadhach¹ Mreach

Eochaidh¹ Muighmheadhain
 Niall¹ Naoighiallach
 Eoghan.¹

Rithe ar Éirenn a bhí iontu uilig.

116. chuir cath : .l. Cath Gabhra.
121. is Eoghan do ghlac . Cf. Keat 111. p 20.
122. rath : 'stock'.
Ath Niall : .l. Niall Frasach, den ochtú glún
 indiaidh an Eoghain thuasluaite.
- 125-6 B'iad Niall Frasach, Beirn agus Conchubhar
 tríur mac Fhearghaile.
129. Oirthir : 'Orrier': cf. XIV l. 47.
Bhí leath dhíobh : 'behind them', Cf. Dinn.
131. Niall Glúndubh .Rí ar Éirinn le linn na Lochlannach.
134. Cholla uaibhrigh : Tá léamh insbéise ag N33 -
 'Cholla Uaise - ' ba ó dheartháir
 Gholla Uais a shíolraigh mac
 Mathghamhna.
136. duasmhór : 'prize-giving' (?) (duais + mór);
 'of great labours' (?) [duadhas + mór].
137. Cathaoir : sinsir shíol mBrún. Cf. XXVII l. 19.
138. dá luadh leo : 'being attributed to them' (?).
139. nár bh'annamh ina gcuallacht : 'in whose company he
 used to be very often'.
142. a bhí gan seachrán 'nallod fár nuaisle : ll.
 geinealaithe maíthe a bhí iontu.
143. mo scealláin-se : 'my hero'. Téarma molta é.
 Cf. XVII l. 137.
145. 's dá gcraobhaibh d'fhan cinéal na n-ollamhain stuama
 ann: 'it is from their ancestry that he
 retained the characteristics of
 ollamhs..' (?).
147. ní leanfám do sheanchas : 'We shall not continue (your)
 oedigrees'...
153. cia gur beacht do thoirgh buaileadh . 'even though your
 dwelling place is round' (?).
 ? leg. 'cia gur b'fheart do thoirgh
 buaileadh' - 'even though your dwelling
 place is a grave'.
 [Tá seans gon' ionann foghraíocht do
 'beacht' agus 'b'fheart'.]
- buaileadh : 'booley, enclosure' (?). Cf.
 'buaileach' - 'end'.

154. Níl an líne seo ach ag G³. Oireann sé go maith, afách.
155. 's go bhfuairais : 'and that you have become cold'.
156. pasaoid : 'passage, place'.
158. ar an aiste a nbíodh Nuala : 'like Nuala'.
Nuala : An bhean a fuair faill ar an bhfeart agus a chaoin na hIarlaí ('na hAoidh') sa Róimh. Cf. IV. l. 85.
160. suidhean leo : 'I sit along with them'.
'sní fós do níom, stad mo chlí gruama : Cf.
 'sní fós do níom stad 'mo chlí gruama'.
164. suas : Tá gluaiseacht i gceist - 'suas', ní 'thuas' mar sin.
170. 'Sé 1714 an bhliain.

MEADARACHT,

168 l. Caoine + iv.

Ceithre céimeanna sa líne de ghnáth ach trí cinn ar uairibh n.sh. l. 67-70. 'Sé "ua" an guta meadarachta sa chéim dheireannach i ngach líne. Bíonn comhfhuaim i gcónaí beagnach idir an dara agus an tríú guta meadarachta agus sé "a" is minice a bhíos ann - ach freisin tá "é", "ó", "í". Bíonn an deilbh céanna ar roinnt línte indiaidh a chéile m.sh. l. 72-84.

13 Á u (u) A u u A u u UA u

Ach, de ghnáth, athraíonn an chéad guta meadarachta ó líne go chéile.

An Ceangal : Amhrán

4 x u (u) É u É u x u (u) Á .

XIX.

I gcló cheana: Irisleabhar na Gaedhilge Iúil 1900 (Laoide - as E^I). Filíocht na nGael pp. 48-49.

Nóta ar na Lsí : Tá G458 agus Fv5 mar a chéile beagnach. Leagán foghraíochta atá i DON^{II} agus níl sé tugtha sna vl. Tá cuid de thíos anseo. Níl ach l. 1-56 agus l. 58 i O'Cur [bhí an dán i n-eagar agam sula bhfuairas O'Cur].

Molann an file buachaillí na Bóinne a bhuaill buachaillí na h-Anaighe i gcluiche iomána. Deir Séamas Ua Ceallaigh [Irisl. na Gaedh. Meith 1900] gur 'football' agus nach 'hurling' a bhí siad a imirt. Tá dhá dhán cosúil leis an cheann seo i gcló i 200 de Cheoltaibh Uladh pp 362-368. (Cf. O'Sullivan No 98b).

1. Ba haigeantach croidhiúil mo mhacnaidh : Cf. 200 Ch. Ul. p. 362 Uimh 179. l. 3. - 'na macraidhe bhí croidheamhail aigeanta líomtha'. I measc na bhfocail eile atá anseo agus i n-uimhir 179 - 'Iomáin Ionnas Caoin' - tá 'buachaillí', 'partaigh', 'námhaid', 'prácás', 'lúthmhar', 'Samson', 'Hector'. Tá cosúlachtaí idir uimhir 180 ibid. - 'Iomáin Óméith' agus an ceann seo freisin - na focail 'iomáin', 'léanaidh', 'báire', 'balla', 'leathróid', 'páisdí', 'gruagach', 'partaigh', 'buachaill', 'tréitheach', 'd'fíorfhuil'.
teacht ; Níl sa bhonn-ls, - 'se aníos' atá ansiúd. Botún óbhealaí(?)
2. an t-ochtmdhadh: ? leg 'ochtmdhadh'. Tugtar an dáta sa chéad líne d'Iomáin Ionnas Caoin' fosta.
5. na hAnaighe : Tá An Anach [Nanny River] laisteanas den Bhóinn agus ag rith beagnach comhthreormhar léi. Téann sí i bhfarraige ag 'Laytown'. Is cosúil gur idir cheantair na n'abhann a bhíodh an choimhlint.
6. pónar : 'beans'(?). Deir Laoide 'here used as a term of contempt for the Nanny men, who were probably, as compared with the natives of Lower Meath, more affected by English customs'. Cf. xxxii l. 36.
7. balla : 'ball'. Cf. 'leathróid' l. 14, 19.
le gaoithe : = 'le gaoith' (?); 'leg 'lá gaoithe'.
8. seabhaic ghilana: An 'g' gan seimhiú taréis 'c' - Sandhí - sa ls.
9. Barr buaidhe : 'supremacy': cf. Dinn.
11. dhá fhear dhéag : foghraíocht 'dhá'réag'.
12. a raibh anuas : 'all that were resting on'.
léanaidh : 'an pháirc ineartha'.
neolas : 'skill in the game' (Laoide).

13. mo ghruagaigh do shéideas : 'it is my champions who sweep'.
16. dhéiceallaigh : 'conceited persons' (?); 'huge fellows' (?); cf. Dinn. Feic Ó Máille. An béal Beo o 188 - 'bean nó duine nó rud nóx, millteach'.
20. chur suas ortha: ā chur (?) - 'preventing them from it'.
i ndéidheanach: 'in late Autumn'. Cf. 81 ndéanadh'.
21. suaimhneas : 'réiteach' (?).
22. rí Seoirse : Cheap Laoide go mb'ionann an rí Seoirse seo agus 'rí' (l. 4), 'Seoirse' (l. 47) agus b'fhéidir 'Mac Cléireach' (l. 41) ; agus gur captaen na Bóinne a bhí i gceist. Ach b'fhéidir gur Rí na Sasana / Seoirse I 1714-'27, Seoirse II 1727-'60 atá i gceist anseo.
23. Venice : ? leg 'Venus' (mar atá sa bhonn-ls.)
27. ar cúl aca : 'behind them'; 'goalkeeping' (?).
29. Lúcás : Ní fios cé hé; ach cf. II.
39. an bháire : 'the game' (?). Cf. l. 36.
32. búta : 'boot' (?).
prácáis : 'hotch potch' (Dinn). Cf. Cora Cainte as T. Ch. Cf. l. 40.
35. Raghailleach: foghraíocht 'réilleach'. Cf. Réamhrá.
36. saoithe : 'experts'.
sa mbáire : 'at the goal' (Laoide) (?); 'in the play' (?).
37. Faoiteach : Ní fios cé hé ach cf. II, XXXII.
mianach : 'breed', 'blood' (Laoide)
na nGaedhal ann ; 'na Gaedhaltacht' atá sa bhonn-ls. Botún cóipealaí (?).
39. Séamas ó hAonaigh : Ní fios cé hé. Deir G⁵ 'Mr. James Flemming, a most distinguished man on that memorable day'.
41. Mac Cléireach : ? leg Mac Cléirigh.
43. Hercules : Laoch Gréagach. Mharaigh sé an fathach Alcyoneus agus tuilleadh fathach. Cf. XVII, XVIII, L,
fathaigh na Cremona : Níl fios agam cén ceangal a bhí ag na fathaigh le Cremona. Déarmad? 'Sé 'fáidh' atá sa bhonn-ls. Cf. L l. 60.
44. Hector, no Troilus : mic Phriam, Laochra na Traoi.

45. Chadmus : Ba é Cadmus mac Agenor, rí na Tíre sa mhiotaseolaíocht. Bhí sé i gcomhrac le dragúin.
46. Atlas : Titanach a choinnigh suas an spéir.
i n-eolas an uaignis : 'in the knowledge of secret things'. (?)
47. Seoirse : Caotaen na foirne (?). Cf. l. 22.
48. próbaidh : 'filth' Cf. Dinn s.v. 'práib'; cf. Laoide: 'orób' - 'disgrace, reosach, indecorum'. (?)
uathbháis : 'terror' (?); cf. Laoide 'lamentation'. D'fhéadfadh sé 'bheith fá réim ag 'a' cur' nó ag 'lucht'.
51. táinis : ? leg 'teannas'. Ach cf. RIA Contrib. s.v. 'táin' - 'driving out, off'.
52. gródh : 'crowbars' (?): ? leg 'groidh' - 'a stud of horses...' (Dinn).
56. Bhaile Shláine : 'Slane', ar an Bhóinn. Cf. XXXIII l. 85., XL.
57. na foraois' : 'of the region...' (?); 'of the forest...' (?). Tá foraois (coill) lastuaidh de Bhaile Shláine.
61. Budh aobhinn : Cf. 200 Ch. Ul. p 365, l. 15-16.
bhFionnmhuir : Tá Fionnmhuir ar an t-áobh eile den Bhóinn ós coinne Bhaile Shláine. Cf. Hog. Onom. s.v. 'Finnabair' p 419-'20. Ba ansin a bhí an cluiche, 'Fennor' an Béarla atá air.
62. rása : Uatha. Cf. XLII l. 4.
63. Ádhamhchlainn : Deir Laoide 'this word appears to be peculiar to the poetry of the district to which the song belongs: it is frequently pronounced as if spelt 'áfloinn' .. ' Cf. Amhráin Airt Mhic Cubhthaigh II p 1, 12 7rl.
65. an tAilíneach : 'Allen'. Caithfidh sé gur cheart dó a bheith ar thaobh na Bóinne ach gur imir sé do lucht na hAinige.
66. a' cur gill as : 'betting on' (?).
gípis : 'entrails, giblets' (Dinn). Cf. Laoide, (giblets) gíois).
68. líonta : 'numbers' (?); 'nets' (?). Cf. Laoide 'in y ur vicinity' (?).
69. qcreaball : 'shackle, fetter'.
70. acht mar beith : 'were it not for the fact that ...'
Galltacht : 'Englishry'; cf. l. 6.

"Na onara is na creful(?) ma macnaidh teacht anios
 ar hothathu la fíeath dan octobar
 a meinsa le na ttaoibh boigus dhobhe fein
 agus cascu an righ tranona
 Bheimh cuimhne age an sceithe na hAnaigh go seirigh (?)
 air na corighna na nglifigh le ponair
 is go mbeimh an bola dol frieidiadh mur alta le geigh
 aige suioguidh ghlan lifo na Boina.

Bhí Apolo agus Juno is Mars gur guada
 is Mercury suil le na dhaistidh
 Iupiter ar ttuis agus Venus ar luadh
 is na 6 pleanats cuim chuim Saturn.
 Beidh meisnadh is clue lofa tlibh o Lucas
 a ttosa is a ttois a Bhara
 ma gceiscadh bo lofra a heisaidh go cluita
 a legan loth bota agus pracas.

Bhí siol Emhír seanuil de laoirigh loach Erine
 a clise (?) na ceatha da danic
 is na ttri mice reigh de eirfhuil na Reilugh
 a heisigh go speiril (?) a bhare
 An Farta na Feile a bhil meana na nGeal an
 a righ mharca speiril na boatrín.
 6Mus a treanar a heanigh le héafath
 a sceilidh is a reapaigh loth pracas.

A beilgídh ma teigh sibh an talaina go seirigh
 cuir gall as luit le pis no ponair
 cruinidh gan sceiste an a hanaigh mur mbeinseidh
 is na beidh sibh a leintigh mur naide
 is dacair lom a taid cuir a grapal na bprisun
 o hantaigh se riest leis a ngaltat
 o crom se mur gee ta gaimhne eile a stir
 de goibriugh a nír ceana se laimh lion.

Mas beig libh a fhoir sibh a Fhinir a noir sin
 de gimardas boilidh boine
 cruinidhgidh na sloite fir a níd le bobhal
 o hamhar go coan Bholidh Bhornan.
 Mas toil libh anoir sin tuighdih tesinigh bfoibh
 as biedh a talanidh sois libh a gil Joseph
 beidh ma mhacnidh sa naotar da ttamant na ghroca
 an a bfuilin ar coirt han a roistidh." ETC.

Deir G⁵ fán rud go léir - 'This was a most famous
 football play - and never was equalled since or before,
 in any part of the world.'

MEADARACHT.

Amhrán. Ochtfhoclach. An-chruinn beagnach i gcónaí.
 m.sh.

1. 9-16. ⁴ u UA u u É u u UA u u É u
 u UA u u É u u Ó u

I LN 458 agus F v 3 tá an nóta seo ag deireadh an dáin:-
 'A sé fonn na nabhrán so .l. Cia bé ohógadh a béilin ar
 maidín do aig éirghidh.'

XX.

I ccló cheana · Filíocht na nGael p 103 (Ó Canainn).
 Duanaire na Midhe p 4 (Laoide). An
 Gaodhal Deich-Mí 1894.
 Amhráin Sh. Mh. C o 76 [Ó Muireadhaigh
 as 'Murphy Iis' i Há Nuad]

Dán ólacháin ina bhfuil imeartas focal ar 'Punch' -
 ainm an chaoiil agus ainm na dí.

Deir an tAth. Ó Muireadhaigh go mb'fhéidir gur
 iníon don Bhrian Ó Beirn seo an bhean dár chum Peadar Ó
 Doirnín an dán 'Peggídh inghean Bhriain Uí Bheirne'
 (Amhráin Sh. Mh. C o 76). Sna 'Hearth Money Rolls'
 (1665-'8) luaitear Bryan Birne' cupla uair. (Cf. LAJ. 7th
 faoi 'Parish of Castletowne Bellew'.)

5. b fhiúntaigh : leg 'b'fhiúntaighe'.

7. eaacán : Cf. P.I.A. Contrib. s.v. 'ecán' -
 'craw, crooŪ: 'contents of dishes' (?).

10-11. Áth : Tá 'Áth' i ngach ls. ach E^I i ngach cás
 'Átha' go h-oifigiúil inniu i ngach
 cás.

11. racán : 'noise, revelry, riot, bustle row'.
 (Dinn). Cf. Cora Cainte as T. Ch.
 p. 239.

13. psalm : Foghraíocht 'psálm'.

16... iarraidh codaidhe dhe Ghail' atá i Amhráin Sh. Mh. C.

NEADARACHT : : 3 r + lv.
 Óglachas ar Rannaíocht Mhór.

Amhrán: 4 (u) X u (u) ia u ia u (ü) X u (u) Á

XXI.

- I gc16 cheana : Anhráin Sh. Mhic. C. pp 37-40.
Roinn agus Amhráin pp 6-9.
- Nóta ar na Ls1 : Leantar an ls. is sine, MAL^F, de ghnáth ach amháin i gcorr chás nuair a meastar gur fearr G² is G³ e.g. l. 14, l. 19-20, l. 52, l. 58, l. 63, l. 69.

Agallamh idir Mac Cuarta agus Cúirt na Féile fá réimeas na nGall is sclábháíocht na nGael. Ba áras Gaelach Cúirt na Féile tráth ach is dún Gallda anois í, rud a chuireas isteach ar an fhíle. Deir Ó Cearnaigh gur ionann Cúirt na Féile agus 'Kilkerley House' agus deir an tAth. Ó. Nuireadhaigh gur caitheadh amach muintir Mhic Diarmada is go dtáinig 'Smiths' isteach ina n-áit i gCill Chiarlaigh, áit a bhfaigheadh an chléir dídean roimhe seo (Cf. l. 19. Amhráin Sh. Mh. C. p 37). Deir Ó Gealacháin gur ionann Cúirt na Féile agus Cúirt Bhaile Shláine agus gur caitheadh amach na Fléimeannaigh agus go dtáinig an Burtúnach isteach. Ní dheán sé aon difríocht don dán féin cén chúirt atá i gceist ach meastar go bhfuil tábhacht leis ó thaobh áit breithe Mhic Cuarta (Cf. l. 3-4). Maidir le Cúirt Bhaile Shláine féach 'King James's Irish Army List.' II, pp 342-13. áit a ndeirtear go bhfuair Conyngham (Cf. cscrí G²G³) caisléan is talta Bhaile Shláine sa bhliain 1703.

3. í n-aois gan chéill : 'ina óige' (?) : 'i ré tré-chéille' (?),
4. shráide : 'the space round a house'. Cf. 'ráille',
5. staidhire : Cf. Dinn. s.v. 'staighre'.
11. fianaibh : 'fighting men'. An Tabharthach Iolra á úsáid mar Ainmneach Iolra.
- dod tháithighe : 'frequenting you'. Foghraíocht 'té-í' a d'oirfeadh, Cf. 'riar' (G²G³).
15. aos : Cf. 'chaoin' (G²G³).
16. spréidheadh : ? leg 'sredhmadh' (= sreamadh (?)). (MAL^F).
19. do thigidís cléir : Tosnaíonn sé ar pointe úr anois. Tá an seicheamh 'Cia nach fiú pighinn leat ... do thigidís cléir...' neamhrialta. Cf. 'do bhearaidís cléir ...' (MAL^F).
33. Naomh Séam : Cf. Litir Shéamais V. 13-15.
38. ná ar 'athrú : 'nor on anything else'.

47. íochtar Éireann : sa Tuaisceart,
 52. a thábhacht : 'its value'.
 56. Galltacht : 'Englishry'.
 67. saor : Foghraíocht 'é' atá air.
 75. an aois : 'the space of time', ? leg 'i n-aois'
 ? leg 'aois'.

MEADARACHT.

Dalta an agallaimh eile le caisleán (XIV), is crosántacht an mheadaracht anseo. Ach níl sí cruinn agus go minic tá rialacha na crosántachta briste. Tá trí chuid i ngach leathcheathrúin. Ba cheart go mbeadh an chéad cuid agus an dara cuid mar a chéile i dtomhas. Go minic, níl, sa dán seo. Ba cheart go mbeadh an tríú cuid de gach leathcheathrúin ag freagairt dá chéile (malartú ansin ó cheathrúin go chéile, más gá é) - agus tá minic go leor anseo, 'Sé an deilbh ghinéaralta:

38. (u)(u) X u (u) X u (ú) í u (u) É u (u) X u (u) Á u

Fiú ansin tá eisceachtaí ann i gcás an tríú agus an ceathrú guta meadarachta: ach tá an guta deiridh i gcónaí mar a chéile. Tá l. 20-24 agus l. 49-52 beagnach foirfe.

XXII

Nóta ar na Lsí : Níl sé ach ag Ó Gealaicín agus ní mór a bheith an-amhrasach an raibh aon bhaint ag an Dall lena chumadh. I G³ tá vii. nó 'ceartaithe' ós ceann fhocail áirithe agus tugtar thíos iad.

Agallamh idir Mac Cuarta agus 'an Spalpaire', a bhfuil cúl tugtha aige le bochtanas agus atá anois ar 'fhaisiún an Iarla'.

1. Spalpaire: 'a strong well formed man' (Dinn): 'duine lúth láidir. a mbeadh fonn air a bheith "a' spalpadh na mionn" '. (An Béal Beo p.187) Cf. XVII L118.
7. scafánta: 'fine' (?). Cf. Dinn, Gaeilge Theilinn p.347. Sna 'ceartúcháin' i G³ tá 'mo bhroga sgafanta arda' anseo. Cf. XVI L45.
8. sármhaith: 'robhreach' sna 'ceartúcháin'. (I G³⁰ é seo amach).
9. Mholfainn: 'A fhearr' (G³⁰): híochtraoh: 'cainte' (G³⁰).
10. ón altóir: 'a naíoe' (G³⁰).
12. do ghaideán: 'your daddy'. ? leg 'dhaideán'.
15. raitín: 'ratteen, a sort of Irish coarse cloth' (Dinn).
18. 'sgan ar do ghaideán: mur nar chleachtadh' (G³⁰).
19. shúisín: 'a little rug or coverlet.... a settle bed' (Dinn).
20. heasair: 'asail' (G³⁰).
bhí na heasair ariamh san mbarrach: 'who, was always a useless thing in the 'barrach'.
22. giostaire: 'a strong old man: a gabbler. a term of contempt' (Dinn). Deir Dinn fosta go bhfuil 'an giostaire agus an tseanchailleach' ina ainm ar 'ohlúiche páistí i n-Ó Méith: Cf. Amhráin A. Mhic Chubh II p.7.
25. sughógaí barraigh: 'bits of hemp' (?): Cf. Dinn.
26. ribeaoha: 'bruibheacha' (G³⁰).
mbuaraigh: 'maohar' (G³⁰).
27. anallód: 'anuaisi' (G³⁰).
28. ohluibhreach: 'tsúanach' (G³⁰).
30. ramán: 'nonsense' (Dinn): Cf. Cora Cainte as T, Ch. p.241, Gaeilge Theilinn p.345.
31. cumloohaidh mé: 'I shall have to do with' (Dinn).
32. mohallóg: 'a spot or speck' (Dinn): 'a bald spot' (?).
34. Lúiste: 'a lazy person' (Dinn), Cf. G³ 'liúdaí' - 'a good for nothing'. Cf. 'slúiste'. Cora Cainte as T Ch p 270.
36. ar inneall: 1. 'ar inneall' - 8 'in good order, prepared'. Cf. L47.
37. beadaí: 'bold' (?). Cf. Clogher Record 1965 p.342 (áit a luaitear DDU p.389; 200 de Ch. VI. p.18: SSA 691). Cf. Cora Cainte as T.Ch. p.29.

40. gaiste: 'tricks' (Dinn) Cf. XXIII L62
52. na dhualaibh pillte: 'in folded loops' (?): 'na chruacha
tillte' (G³⁰).
53. iasacht salainn: .l. rathúnas.
54. starthacha: 'histories': 'poems' (?).
breagaoh : 'breige' (G³⁰).
57. ní mó liomsa: 'I wouldn't mind' (?).
62. gan adhbhail: 'without exaggeration'.

Meadaracht

Níl an mheadaracht cruinn ar chor ar bith.

XXIII

I goló cheana: An t-Ultach, Lúnasa 1930. Ó Muireadhaigh
/As B19. E¹ Mal¹ agus ls. do chuid Mhic Bhinéid (Don
VII (?)_/

Nóta ar na Lsí: Tá an nóta seo le E¹ 'Colonel Magenis was representative of one of the branches of the princely family of Iveagh. A short sketch of his life may appear in the second vol. as the materials are not now come to hand. Though the song is usually attributed to the genius of Courtney it is more likely to be the production of Randall Dall Mac Donald.' Deir G⁶ 'This is for Colonel Bryan MacGinness of Rathfriland, County Down; when he went to France with Sarsfield in 1691 it was composed.'

Dán ag moladh an Choirneoil Brian Mac Naois a chuaigh ' ar sáile indiaidh chogadh an dá Rí: tá an file ag súil lena philleadh. Féach 'King James's Irish Army List' Vol. 11. pp 729 - 733. Tá dhá 'Bryan Magennis' luaithe ansin.

1. cumhdaigh: 'protecting'. Cf. 'cumhdaithe' - 'covered'.
2. Chlanna Rudhraigh: .l. 'de Chlanna Rudhraigh' .l. dena hUltaigh .
4. shleacht: 'shliocht' atá ag formhór na lsí - 'seed'.
7. 'n úrfhlaith: Bhí 'flaith' baininscne i dtús báire - b'fhéidir gur sin an fáth nach bhfuil aon urú ann.
8. aca ortha: Níl 'aca' ag cuid dena lsí ach is féidir ciall a bhaint as - 'people would have' Seansmaoineamh bunúsach Ceilteach agus Ind Eorpach é seo - gur cúis torthúlachta dá dhúithche an flaith maith. Cf. XL L11.
10. chlanna Róigh: Deir D'Alton 'The Magennises were from very ancient time the territorial Lords of Iveagh and ranking as head of the Clanna Rory.' (King James's Irish Army List II p.730): Cf. Keat IV p.24-25.
11. corcfhuil: 'corcair + fuil' (?). Cf. 'Corcfhuil' < 'Corc + fuil'.
- chraorac: 'purple', 'scarlet'. Níl 'chraorac' sna Lsí ach 'chrao(dha)cra'.
15. ráithe: Iolra de 'ráth' (?).
17. Gaidé'n ní: 'What avails it
20. A thoradh: .l. 'de thoradh' - 'in reward for'.
21. 'mhaonaidh: Tá 'maonaidh' baininscne .l. 'the warriors'.
- chum scrios na n-éirceach: Tá seo ag gach ls. ach an bonn-ls. ag a bhfuil 'i gcumas líreann.'
23. a' t-éisteachtsa: 'this delay' (?).
- 25 -26. Nach cian a' t-éisteacht-sa ar ollaih Gaodhaltacht' le flaithe féile... 'Is not this silence of the ollaves of Gaeldom as regards the generous princes long?'
- Róigh: 'Royal' (?) ? leg 'Róigh'.
31. dá thréine: ? leg 'dá tréine'; 'dá thréine' - of his

31. dá thréine: ? leg 'dá tréine': 'dá thréine' - 'of his strength' (?).
32. 1 dtaithe an leoin: 'as happens with the lion' (?); 'i gcaithidh' atá sa bhonn-ls.
- 33 - 40. Cheapfá go raibh an duine dá dtagrann an file sa véarsa seo marbh. (L33, 36, 39) B'fhéidir gur 'choirneoil Brian' éigin eile atá i gceist anseo. Cf. King James's Irish Army List II pp 16-19 - tá tagairt ansin do 'Bryan O' Fegan of Drumgagh, County of Down.'
- 36 - 37. Ghlac na tréanfhir... 'na dhalta cléibh é: Ní mar sin atá sé sa bhonnls, ach is fearr é seo. Níl 'é' sa bhonnls agus tá sé ag teastáil ón mheadaracht. Níor mhór gach líne a ghlacadh leis féin dá gelaofí leis an bhonnls .l.
- 'ghlac na dtréanfhear bhí eachmhail éachtach;
'na dhalta cléibh as ucht a sciath:'
39. saorchlann: Ag tagairt don choirneoil Brian féin, go díreach.
41. rioghraidh: Arís ag tagairt don choirneoil féin, is cosúil.
42. saoradh: 'freeing' (?); Cf. 'saothrú' (?).
44. dár marthain: 'of our living ones' . Cf. XLVIII L6 .
45. grísiúil: < gríos: - 'glowing, painful'.
46. Chormaic Eochaidh: Tá 'mic' idir 'Chormaic' agus 'Eochaidh' sa bhonnls. : ó thaobh meadarachta b'fhéidir é fhágáil ann ach níl sé oiriúnach ó thaobh céille.
47. targaine: Foirm chanúnach de 'tarngaire'.
50. 'sealga: 'hunting' .
- 51 -52. Ní thuigim an tagairt .
- Chomaire: Ní dóiche gur 'chomairce' atá ann (is an 'e' báite) - foirm chanúnach.
53. chnú: .l. 'de chnú'.
58. do mhaith: .l. 'sluaighte... do mhaith' Mhic Naois' - 'with hosts of the nobles of the Magenises' (?). D'fhéadfadh L58 seasadh leis féin 'The Magenís nobleman is on the bays,....' Ord neamhghnáth.
60. mhacuibh: 'mhacaoimh' atá sa bhonnls (Iolra (?)).
61. feoirbhrasa: 'of strong streams' (?) .
62. ruaig ar: 'demand for....'
64. onuasa: Iolra de 'cnúas' - 'heap hoard' (Dinn).
- 65 - 66. 1691 an bhliain. Foirm chanúnach is ea 'chearchad'
- sealbhaigheam: Foghraíocht 'sealbheam'.

72. mhian: 'a mhian' - 'at his pleasure' (?): Cf. XVII L42
Cf. 'ar mhín' ; 'ar bhuidhín'.

Meadaracht

Amhrán. Ceithre céimeanna sa líne: ocht líne sa véarsa. An-chruinn. e.g.

L 57 - 64

4		u	u	UA	u	O	u	u	UA	u	Ó	u	
		u	u	UA	u	O	u	u	A	u	f		

XXIV

I gcló cheana: An t-Ultaoh Aibreán 1954 (Ó Tuathail).
Níl sé seo ach ag Ó Gealacáin & tá amhras ina
thaobh, mar sin. Caoine ar bheirt iníon Éadbhoird
is Éastair .i. Bríd agus Anna. Níl á caoineadh
ach iníon amháin go dtí líne 52 - Bríd; ansin
tosaítear a chaoineadh na beirte. Is dóiche go
bhfuil an téacs lochtaoh.

1. Ros na Rí: Ar bhruach na Bóinne, † n-aice Bhaile Sláine
5. gáibhtheach: Cf. 'goimhtheach' (An t-Ultaoh).
6. loiscreáin: 'conflagration, burning, destruction' (Dinn)
8. Éadbhoird is Éastar: Tuismitheoirí na beirte a fuair
bás. Níl aon eolas ina dtaobh ach go dtugann Ó
Gealacáin 'Bereil' mar shloinneadh orthu. (Cf. King
James's Irish Army List I p.123) Tá 'Berrillstown'
i bhfad níos faide ó dheas ná Ros na Rí - soir ó
dheas ó Theamhair. 16 Béarlaohas.
19. 's gan aoi acht í: Ach tráchtar thíos ar an dá inghean.
B'fhéidir - má tá an téacs ceart - go raibh Anna
marbh roimh Bhríd.
21. Chill Searrthan: Tá Cill Searrthan i n-oir Cho. Lú lámh
le 'Castlebellingham'. (Hog Onom s.v. 'Cell Saráin')
Tá 'Kilsharan' i gCo. na Mí.
35. Loch Gabhann: (?) Cf. loch Gabhar (.i. 'Lagore' lámh le
Dún Seachlainn) 'Loch Cé' atá i 'An t-Ultaoh'.
40. bpáirt: 'party' [= 'cara'] (?) Cf. L66. Cf. IV L51.
41. Cháláin: Tá an 'th' báite i lár an fhocail. Cf. Réamhrá.
47. a mb'fhearr a dhol i gcómhra: 'who would rather go into
the coffin....' (.i. teaghlaigh a raibh sé á gcuntas).
55. an Iarla: .i. fuil an iarla.
58. geonóir: .i. 'gecoróin'. Cf. Réamhrá. Tá an fhoghraíocht
sin go fóill ar 'coróin' i n-áiteacha i gCúige Uladh.
62. uaiseadh: 'difficulty' [Nóta i BF XXXB] 'uais' - difficult'
67. hóigmhnaoi: = 'hóigmhna' (?).
68. chumpa: .i. 'chumtha' ; Cf. Dinn - 'handsome'.
73. mar atáid: 'since they are'.
75. gidh stad: 'Stad' a úsáid go neamhghnáth.
78. saoi: Tá 'saoi' baininscne i ndán XXXIV L 36.
84. go leanfaidh bhfuil beo: 'until all who live follow....'

Meadaraoh

2C R - V

Óglachas ar Rannaíocht Mhór sna ra.
Amhrán

4 | (u) (u) X u (u) É u (u) É uu X u (u) í (u) |

I gclo cheana: Amhráin Sh.Mh.C. pp 60-62.
Roinn agus Amhráin pp 11-13.

Dán i bhfoirm agallaimh fá bhás na hógmhna ^{féin}

Ceapadh go minic gur agallamh an dán seo idir Mac Cuarta agus Niall Óg Mac Murchaídh fá bhás inghean Néill. (Cf. Roinn Amhráin pp 11-13, pp 73-74; P.Ó Conaire agus aistí eile pp 88-89. Maighistirí san Philidheacht p 262. Ach Cf. Amhráin Sh. Mh. C. pp 50-51, pp 60-62). Dúirt Ó Gealaicáin gur agallamh a bhí ann idir Mac Cuarta agus Niall Óg 'ar bhás inghíon Uí Niall'. Is dóiche - cé nach cinnte - gur inghean Néill óig a bhí i gceist aige. (Cf. XLI).

I dtuareamh Néill Óig (XVIII) tá cur síos ar an dís atá ag 'cruadhghol' ina dhiaidh - 'an t-aonmhac cá phór' agus 'ríogain na rós... aon inghean Néill Óig' Dá bhrí sin, bhí Niall Óg marbh roimh a inghean. Ní dóiche go raibh aon bhaint ag Niall Óg leis an dán - nó ní bheadh sé ag caint fána 'inghean bhlaith' 7 rl. munarb í a inghean féin a bhí i gceist.

Cé leis, mar sin, a bhfuil Mac Cuarta ag agallamh? Measann an t-Ath. Ó Muireadhaigh gur le deartháir Néill Óig, Seán, ach ní thugann sé aon fhianaise (Amhráin Sh. Mh. C pp 50-51). Is dóice gur le Tulach Ó Méith atá sé ag caint mar a bhí i XVIII. Cé 'bhí sé a chaoineadh? B'fhéidir gur inghean Néill Óig - nó inghean éigin eile sa réagún. Dúir Ls.Hardiman gur a inghean féin; ach is léir ón dán nach amhlaidh (agus bheir dán XLI le tuiscint nach raibh inghean ar bith ag Mac Cuarta).

1. Créad fár thréigis cumadh an cheoil: Cf. XVIII L.26 Áit a dtugtar 'cnoc na héigse' ar Thulaigh Ó Méith. Bhí dúirt ró ar a laghad 'scoil' filíochta ansin, ní foláir.
5. Ní cian damhsa do bheith dall: 'Your being blind grieves me not'.
6. Leann mo dhear: 'my teardrops' (?) : 'the melancholy of my tears' (?)
8. róimh: 'burial ground'. Cf. XVIII L.54.
13. screadaigh: 'shrieks' 3^ú Pearsa Uatha láithreach Tásach.
14. greagnadh: Cf. Dinn s.v. 'greagnuighim', 'griogadh', RIA Contrib s.v. 'grednach', 'gréachadh', ? leg. 'gér-éagnach'.
15. do ghoil Máire is Márta ar Íosa: 'Mary and Martha implored Jesus weeping' (?). Meascán idir 'guillim ar' agus 'golaid' (?). Cf. Eoin xi - xii.
32. 's gan agam dá seortocht í amháin: Ós rud é go raibh dlúithcheangal idir Niall Óg agus an Tulach agus nach raibh ag Niall Óg ach inghean amháin tá seans gur do inghean Néill Óig atá an file ag tagairt.
34. dá dhóghadh: 'to burn him' (go lit 'to his burning') Cf. Gen. xxii.
- 37 Ismael: Cf. Gen xvi 7rl.

52. má fágтар, a thulaigh, do inghean: Wheasfá ón líne seo (agus freisin ó 1 8, (?) 1 24, 1 32 1 47-8) nach raibh an inghean ach 1 mbéal báis, i gcruith is go mb'fhéidir gur Niall Óg an comhchumadóir indiaidh an iomláin. Ach is dóiche go bhfuil sí marbh. 'if your daughter is left' (mar atá sí .l. marbh).(?); ? leg ' 's ná fágтар'.

Meadaracht

12 R. - IV.

Óglachas ar Rannaíocht Mhór sna ra. To minic níos mó ná seacht siollaí sa líne. Focal aontsiollach ag deireadh gach líne. An guta meadarachta céanna ag ceann deiridh an dara líne agus ceann deiridh an ceathrú líne i goónaí. Uaim is Aicill le fáil fríd.

Deilbh an amhráin:

4 ((u) A ũ u (u) Á u Á u (u) A u u í).

XXVI

Amhrán ag moladh Bheithí Ní Néill

Níl sé ach ag Ó gealaicín, mar sin, ní féidir a bheith cinnte an Mac Cuarta a chum é. Ní fios cé hí an bhean seo. Bhí a lán Niallaigh i ndúithche Mhac Cuarta agus níos mó ná aon 'oháiptín' amháin ina measc.

2. mo néall fuaidir: 'my hurried sleep' (?),
7. do sméid: 'winked' , 'made a private sign'. (Dinn).
- 7 - 8. do thug léith ní chuir mearadh ar mo chéill uamsa:
'she took a thing from me that (had) baffled my sense'
(?): 'she went off, a thing that baffled my sense
(from me) ' (?); ? leg 'léith' - 'affection' .i. 'she
gave affection, a thing that baffled my sense (from me)'
(?).
9. A crobh lag maithmeoir: 'her soft hand of tender finger(s)'.
is éachtcha go mór: 'that is much more wonderful'.
11. a tharraingeadh i gcló: 'that used to embroider'.
Cf. 'a gcló'.
20. lágach: 'neat, pretty' .
22. ar snámh i loch Éirne: Cf. 'ar snámha loch Éirne. (Lsí).
27. macántas: 'gentleness' (?). Cf. RIA Contrib.
28. aigneadh: 'gaiety'.
31. caismear a mheithil: 'the signal of his party' (?):
leg 'a bhéil' Cf. XVIII L.94.

Meadaraocht

Amhrán Ochtfhoclach. Gan é réchruinn i gcónaí.

L 1-8 : 4 { (u) u X uu (u) É u (u) X uu (u) É }
{ (u) u X uu u É UA }

XXVII

I gcló cheana: LAJ ii p.68 (Donnellan).
Amhráin Chearbhalláin p.9.
HARD I p.4

Nóta ar na Lsí: Níl aon difríocht idir A¹ agus F.

Bhí Toirdhealbhadh Ó Cearbhalláin, an ceoltóir clúiteach ar cuairt chuig Mag Uidhir ag an Iompó Deisíl i gContae Fhearmonach. Thug an coirnéal Mag Uidhir leis go Contae Lú é, mar ar chuir Séamas Dall Mac Cuarta faoi. Tugadh an péire - Séamas Dall agus an Cearbhallánach - ar aonláthair i nganfios dá chéile. Thosaíodar a sheirm dara aohan phort ar an chláirseach. Indiaidh tamaill dúirt an Cearbhallánach :

"Is binn bog bréagach a sheinneas tú"
D'fhreagair an Dall:

"Is minic a bhíos an fhírinne féin searbh".
Nuair a fuair an Dall amach cé 'bhí ina chuideachta d'fháiltigh sé roimh Thoirdealbhadh Ó Cearbhalláin i mbriathra an dáin seo.

(Feic Amhráin Chearbhalláin pp 8 - 9:

LAJ. Donnellan p.67 Tá 'Fáilte do Chearbhallán' eile ann ann comh maith - 'Imchian fáilte dhuit 'mo dháil'. Tá sé curtha i leith Mhac Cuarta i gcuid dena lsí agus i leith Mhac a' Linnduinn comh maith.

3. ghlúnmhar: 'big-kneed' (RIA Contrib). Cf. Donnellan - 'waving'.
An féar ag fás go dtí na glúine ann (?).
 3. Oirghiall: Cé gur athraigh teorainn an limistéir ar a nglaoitear Oirghiall go minic, ciallaíonn sé go coitianta
'Contae nó fearann Mhíe Mhathghamhna' .1.
Co. Mhuineachán agus cuid de Chontae Lú.
Cf. XVIII L.134 I L.175
 7. liag Lóghmhar: Cf. R.I.A. Contrib s.v. 'lógmar' Cf. X L.54
/14/15)
 8. .1. 'go dtí go ndéanfadh an laoch seo Uladh a chur faoi chois' (?).
 11. Carbuncal: Cf. Dinn s.v. 'carmhogal'.
Féach go bhfuil 'carmhogall' mar vl. sa líne seo ach nach bhfuil i L.13.
 15. Chloinne Chuire: Ba é Corc a bhunaigh Caiseal.
Tugtar Clann Chuire ar na Muimhnigh.
 19. Orpheus: Tá cáil ar Orpheus i miotaseolaíocht na Gréige mar gheall ar a chumas ceoil, lenar chuir sé crainn is clocha is beathigh allta faoi dhraíocht.
Cf. XLVII, Ll.
- Chloinne Chathaoir: Na laighnigh. Cf. XVIII L.137.
23. muse: an focal Béarla áit a mbeadh 'bé' ag filí na Mumhan Cf. IX L.12.
 25. fá luigheann grian: 'san iarthar' (?); nó 'under the sun' (mar atá i LAJ).

Meadaracht

7 R + I v

Óglachas ar Dheibhidhe sna ra. Is minic níos mó ná seacht

siollaí sa líne. Bíonn an comharda deiridh briste. Uaim agus comharda inmheánach anseo is ansíúd.

An t-Amhrán :

4 (u x u (u) Á u Á u (u) x u u É.)

XXVIII

I gcló cheana: An tUltaoh, Bealtaine 1926

Nóta ar na Lsí: Ní hionann an t-ord atá ar na ranna i AI agus sna lsí eile. Tagann R 3 roimh R 2 iontusan.

Impíonn an file ar shagart na paróiste gan a chiall a leigeán uaidh d'ainneoin é bheith tugtha don ól (?).
"A tippler's appeal to his parish priest, Father O'Neill to strengthen him against the seductions of James Grumman and his girl Mary in their pothouse". (O'Grady Cat. p. 615).

1. gruaimín: 'a sullen little fellow' (Dinn).? leg
Ghruaimín' - 'Grummin' (O'Grady).
3. fínealta: 'subtly' (?).
4. charáiste: 'deportment', 'gait' (?).
7. Máire: .1. 'an Mhaighdean' a luaitear i L.10.
8. pátrún: 'framework' (?).
11. leo í: Tá 'uaim í' na lsí malla níos fóirstíní don mheadaracht anseo.
12. Níl sé soiléir cad is brí leis an líne seo. Arís tá
'Má gheibh tú ar a luach í 'nÉirin(n)' na lsí malla ionmholta.
a : .1. 'de' (?).
13. A shagairt Uí Néill: I liosta 1704 níl ach dhá 'O'Neale' (i n-Aonbraim agus i dTír Eoghain) agus 'Neill' amháin (i nArd Mhacha). Tá trácht ag Mac Cuarta ar an Ath. Feidhlim Ó Néill O.F.M. i X. Ní féidir a rá cé atá i gceist anseo.

a shliocht: .1. 'de shliocht'.

Meadaracht

3 R - V.

Óglachas ar Rannaíocht Bheag i R1 agus R 2. Comharda, aicill agus beagainín uaim. Óglachas ar Dheibhidhe i R 3 - comharda is aicill.

An t-AMHRÁN :

4 (u (u) X u u É u (u) É u u Ü u u Á).

XXIX

- I goló cheana: Amhráin Sh.Mh.C. pp.74-75 (ag E).
 Roinn agus Amh. p.1 (as UCD⁸ EG146
 G² G³ (?)).
- Filíocht na nGael p.198.
 Fáinne an lae. 6 Meith 1925 (Finnbheara).
 An Stoc Samhain 1925 (Tadhg Ó
 Ceallaigh).
 Poblacht 12 Jan 1929 (Ó Muireadhaigh).

Nóta ar na Lsí: Scríobhadh cuid de LN 127 i 1713 ach
 nílim deimhníoch ar fad an sa bhliain sin a
 scríobhadh an dán seo ann. Tá an dán ar leithead
 an leathanaigh sa ls. seo; agus níthear cinnte an bhfuil
 bhfuil aon bhaint ag an cheanntideal (atá ar fhad
 an leathanaigh agus i lámh dhifriúil) leis an dán.
 'Sé ord LN 127, EG 146, EG 126 (atá mar a gcéanna,
 focal ar fhocal) atá ar an dán agam. I E, UCD⁸ is
 G² 'sé an t-ord :- 1 - 4, 9 - 12, 5 - 8, 13 - 16:
 i Cam 4436: 9 - 12, 5 - 8, 1 - 4, 13 - 16; i G³
 1 - 4, 9 - 12, 2 rann úra, 5 - 8, 13 - 16. Seo iad
 na ranna breise atá ag G³.

"Éin bhig, bhuagaidh, cheolmhar, bhinn,
 fáiltim do cheann idir Éadhaill
 ná bhfuil shéul na bhfear leat ó'n bhFrainc?
 air do theacht air tuinn go hinnis néill.

Air éra, ar úaisle, air ghoil, air ghníomh,
 ar chródhacht na láoch 7 air a n-éucht
 gaisgícheacht Ghórdúin 7 Bhríain
 7 Dún Uí Néill fuigh thursa na ndiaigh."

Ní Mac Cuarta a chum na línte sin
 Is minic a easaontaíonn na lsí le chéile.

Dán ar an chuach agus ar dhaille an fhile féin.

2. chaoin: 'external surface, rind'. (Dinn).
3. tuirse: 'sorrow, affliction' .
9. gné: ? leg " 'gné'".
15. nach gluaisim: Níl aon urú ar lorg 'nach' anseo. Cf.
 Réamhrá.

Meadaracht

- 3 R * V. Óglachas ar Rannaíocht Mhór sna ra. Níl uaim ar
 bith ann.

An t-Amhrán :

4((u) X u u UA u UA u (u) Ú u u Á)

XXX

I goló choana: DDU p.71 /as Mor XI agus E, deir an t-Eagarthóir/.

Dán cráifeach ar an chéasadh - an t-ábhar beagainín scaptha.

Níl sé cinnte an Mac Cuarta a chum é seo. Níl sé curtha ina leith ag Mor^{XI}. Tá a ainm ós ceann an leathanaigh, gan é 'beith ós ceann an dáin féin i Liv E. Is cosúil go raibh Liv I faoina bhráid ag scríobhaí E. Níl L.17 - 20i Mor XI .

4. Longínus: Luaitear é go minic i litríocht na Gaeilge.
6. clódh: 'appearance, shape' : nó 'destruction' (?).
8. ag teacht ón spín: Tá seo ag na lsi uilig ach is 'a' dórtadh ón spín' atá i DDU. Tarlaíonn an rud céanna i L.2 'sain) gcroich (Lsí) - 'gan sgith' (DDU) agus i L.4 'féach an tsleagh' (Lsí) 'rinne goin ina ohlí (DDU).
9. ríoghadh: 'binding'. Cf. 'wrist(s)' (?); Cf. L.31.
13. mar théacht an purpar mín: 'how the smooth purple (cloak) thickened'.
16. go nuige: 'Go dtí' an gnáth-rud i gCúige Uladh.
21. an tiomna: (?) 'Mulier, ecce filius tuus... Ecce mater tua'. Eoin xix L. 26 - 27.
24. mar nár adhair: 'how (because ?) he did not worship...'
- 29 - 32. Tá an tAmhrán ar bharr leathanaigh i L IV agus níl sé soiléir gur véarsa deiridh an dáin é. Mar sin ghlac scríobhaí E (agus Mal^G agus A. Mac Lochlainn i Celtica IV gur tús dáin eile é. Ach is cuid den dán seo é i Mor^{XI} agus sin mar is ceart dó 'bheith.
29. créacht A ohroidhe ón dall: 'His heart's wound (inflicted) by the blind man'. ? leg 'créacht' !.
30. seirbhe na dighe: Is foghraíocht 'é' atá ag an chéad ghuta de 'seirbhe'. Seasann an phrása seo leis féin - tá sé neamhspléach ó 'téadaibh'.
32. 's nár géilleadh dlighe dó ann: .l. níor tugadh seans dó é féin a chosaint ós coinne an dlighe (?).

Meadaracht.

7 R + IV Óglachas ar Rannaíocht Mhór sna ra. Is minic níos mó nó níos lú ná seacht siollaí sa líne: ach tá focal aontsiollach i gcónaí ag deire an líne. Tá an comharda deiridh ann i gcónaí beagnach. Aicill rialta go leor. Gan mórán uaimhe ann.

An t-Amhrán :

4 (u Ū u u É u É u í u (u) A).

XXXI

I gcló cheana: Éigse I /Ó Tuathail - as EG²⁷.
Dán ag moladh an Easpag Ó Siadhail. /Sé Liv[±] mo bhonn
Ls. Níor thuigear i n-am go bhfuil EG² 40 bl. ríos sin⁷.

'Sé an Dochtúir Séamas Ó Siadhail, easpag Dhún agus Conaire, ábhar an dáin seo. Tá cuntas air ag O'Laverty. Diocese of Down and Connor, Ancient and Modern, The Bishops pp 511-8 agus Iml III pp. 398 -. Rugadh é i gCo Aontrama: ba dhaoine fiúntacha a mhuintir: chuaidh sé isteach sna Próinsiasaigh /Ó Lav.⁷. Sa bhliain 1668 tá Antoin Ó Gearnaín O.F.M. ag gearán fá shagairt airithe i gCo. Lú nár dhíol a síntiús le costaisí an Bhiocáire Aspalda a íoc. Molann sé go ndéanfaí cosc a chur ar na sagairt seo. Ina measc tá Reverendus Jaco. Shiell /Collectanea Hib. 6 - 7 p.123⁷. Ní féidir a rá arbh é seo an t-easpag. Fuair an t-easpag ardoideachas sa Róimh, agus ina dhiaidh sin, bhí sé ag teagasc i bPrág. /Moran, Spicil Ossor II p.485; O'Lav; Mooney, Irish Franciscans and France p.116⁷. Fuair sé údarás le faoistin a éisteacht sa bhliain 1687. /Seanchas Ardmhacha IV p.65⁷: bhí sé ina ghairdian i nÉirinn go dtí 1698 /O'Lav; Moran⁷. Tá easaontas sna tuairiscí ina thaobh anois. Deir tuairisc amháin gur chuir na Péindlithe an tóir air chun na Fraince óna deachaidh sé go hAlbain /Moran; O'Lav; Mooney⁷. Deir tuairisc eile go bhfuair sé údarás arís le faoistin a éisteacht sa bhliain 1697, agus go ndearnadh Gairdian i nDún Dealgan dó sa bhliain chéanna, mar a raibh sé go dtí 1700 /S.A. IV p.65⁷. Pé soéal é, scríobh sé 'A reply to Dr. Jennings Challenge', a foilsíodh sa bhliain 1699. Scríobh sé fosta 'A Treatise which clearly sheweth the only religion that is truly conformable to the express word of God'. Bhí sé ina ghairdian ar Chlochiar Phróinsiasach Dún Pádraig ó 1703 go 1708, agus arís sna blianta 1714 agus 1717. Bhí sé ina ghairdian i nDrom Mór 1708-9. Ansin bhí sé ina Bhiocáire Ginéarálta ar Dhún agus Conaire. Rinneadh easpag ar Dhún agus Conaire dó i ndeire na bliana 1717. /Brady, Episcopal Succession I o.273; Ritzler and Seffrin, Hierarchia Catholica V p.188⁷. Meastar gur chuir sé faoi i n-Ahoghill i gCo. Aontrama agus go bhfuair sé bás i Mí Lúnasa 1724 (O'Lav.). Ainmníodh a chomharba i Mí Lúnasa 1726. Cuirtear an dán i leith Mhac Cuarta i ngach Ls agus tá sé cosúil le dán XII. Cén fáth a gounfadh Mac Cuarta dán don Easpag Ó Siadhail? Bhí baint éigin ag an Easpag le Co. Lú agus lena chois sin b'fhéidir go raibh iomrá air mar shagart le comhacht mhicrúilteach. /Cf. O'Lav. iii p.398⁷.

3. na goúig geroidhe: 'the five wounds'. Cf. Aongus Ó Dálaigh XXIV, Pilib Bocht Ó hUiginn VI 7rl.
4. fá mheirg: 'under the banner of' (?) /l. meirge⁷ :
'because of the reproach of' (?)
13. a chéile Conaire: An smaoineamb go bhfuil an t-Easpag pósta ar a dhíoise /óuis an fháinne⁷ anseo.
15. a cheannfóirt ar ansacht na n-ord: 'a cheannaire ar na hoird ansa' (?); 'a cheannaire a bhfuil grá ag na hoird ort' (?); 'a cheannaire na nord síocar tú a bheith comh grámhar' (?).
16. a Mhagnéis óir: 'O golden Magnet' (?) : 'O Prince of Gold' (?) : 'Monsignor' (?). Cf. XXVII L.8.
18. magnés: 'magnet'. Cf. XXVII L.8.

24. Dún na Bó: Dún Bó, inniu 'Dunboe', paróiste i gCo. Dhoire. (Ó Tuathail).
27. Seán: 'John Bull' (?). Cf. XII L.5.
30. deagmhao do rí Inse Fáil: 'Óir is follus gurab Éireannach do thaoibh a athar é, do bhrígh go léaghthar i naoimhsheanchus Éireann gurab é Feidhlimidh mac Fearghusa Ceannfhoda mic Conaill Ghulban mic Néill Naoighiallaigh do ba airdrí ar Éirinn fá hathair do Cholun Chille'. (Keat iii p.102).
- 32 - 35. ag Niall an óir do scair bhur bpáirt: Bhí seachtar mac ag Niall Naoighiallach Orthusan bhí Maine agus Conall Gulban. Ar shliocht Maine tá na Ó Siadhail agus ar shliocht Chonaill Gulban tá ÓDomhnaill agus 'gach aon dár chin uaidh'. (Keat iv pp. 28-29).
33. Niall na naoi dtalla: Cf. XVIII L. 128. Niall Naoighiallach atá i gceist (ÓTuathail).
37. Axal: Tá an focal seo mínithe i Ériú XVIII p.164 'apostle'. Is dóiche gur cheap Mac Cuarta gur airm dílis a bhí ann, rud a thaispeánann go raibh eolas aige ar an traidisiún - a chuaigh amú i mbrí an fhocail.
41. na grádha: 'ecclesiastical orders'. Cf. Comhairle Mhic Clamha L.235.
44. i nAlbain úr: .l. i nOileán I.
's i nOsraighe thiar: .l. Durmhagh.
45. tá dúil agam: .l. tá súil agam. Cf. XXXIV L.6.
a cheann na n-ord: gairdian Proinsiasach (?); nó easpag(?).
46. go leanfair-se ród: ? leg 'go leanfair sa ród'.
51. 'do stíobhard aca an triúr: Tá 'aca' neamhghnáth anseo. Cf. 'ag' EG².
55. crúcaí: 'grasping persons' (?) (Dinn s.v. 'crúca' 'crúcach') Cf. XII L. 7. ? leg 'orúcaigh'.
58. na naoi n-ord: .l. naoi nórd n-aingeal. Cf. XXXV L.17
[RIA Contrib s.v. 1 (o) ord(ā)].
61. chumhachtaigh: Foghraíocht 'chóchtaigh'.

MEADARACHT.

15 R + 1 V

Óglachas ar Rannaíocht Mhór. Go h-an-mhinic bíonn níos mó ná seacht siollaí sa líne. Gan mórán ornáidíochta uaim is Aicill is coitianta.

An t-Amhrán :

4 ((u) A (u) Ó u A u u í).

XXXII.

I gcló cheana : Amhráin Sh.Mh.C. pp.46-50 [G⁴ G⁶]

NÓTA AR NA LSÍ: Níl sé ach ag Ó Gealacáin agus ní réitíonn trí Lsí Uí Ghealacáin le chéile ar uairíbh. 'Sé G⁶ an ceann is maíle agus is dóiche gur G³ is luaithe ach ní fios an Lsí úra nó 'eagarthóireacht' is cúis leis na hathruithe. Is dóigh le Ó Muir-eadhaigh (pp.46-47) go ndearna Ó Gealacáin cuid mhór athruithe agus, gan dabht, tá bun lena thuairim.

Tá an file ina sheanduine is an bás ina ghar: smaoinéann sé ar a ghaolta atá marbh agus molann sé an Bhóinn.

2. ón Chabraigh go raobh Dhún Léire : Tá Dun Léire soir ó dheas ó Ath Fhirdia i gCo. Lú. Ghlac an tath Ó Muireadhaigh gur 'Kingscourt' a bhí i gceist le 'Caobrach.' Tá 'Cabrach' i n-aice 'Kingscourt' ach tá ar a laghad dhá 'Cnabrach' eile i gCo. na Mí - ceann acu thiar ar theorainn Cho. an Chabháin beagnach, i ngar do Mhagh nealta agus an ceann eile ag Teamhair (cf. Hog.Onom.) Ní féidir a rá ciacu ceann atá i gceist.

3. Beartaman Fuight : Tá tagairt dó i ndán II agus b'fhéidir i ndán XIX. Is cosúil gurbh ó 'bhruachaibh na Bóine' é.

seabhadh : Cf. XIX. Tá sé inspéise go bhfuil a lán focail sa dán seo atá le fáil fosta i XIX e.g. 'seabhadh', 'macnaidh', 'scaoith', 'pónar', 'ealta', 'buachaillí', 'fóghmhar', 'báire' (?), 'teannas' (?) agus an Fóit-each.

bharraídh : 'excellent' (?). ? leg 'bharraíthe.'

4. corradh is : 'odds and'

7. 'na scaoith : Is fearr 'na' ná 'ná'

8. gaol Uí Néill : Ní léir cén 'Ó Néill' atá i gceist nó cén áit atá i gceist.

9. uaíohse : 'away from you' (?); 'by you' (?).

11. a chuallaí : 'his supporter' ; < 'cuaille' (?).

12. grinn : 'pleasant'.

13. a shluaighte na hansacht : Is fearr é seo ó thaobh céille ná G⁴ agus ó thaobh neadarachta ná G⁶.

14. seamsáin : Cf. Dinn s.v. 'seamsánacht' - 'droning muttering.' [s.v. 'seamsán' - 'nail, wood sorel.']

17. an abhainn-se : An Bhóinn.

dhá triall : ?leg 'a' triall'

20. an teoirint : 'the territory' (?); 'the torrent' (?)
- 21-24. Is insna línte seo atá an easaontacht is mó i measc na Lsi agus níl réiteach deimhníoch ar an scéal. Tugaim G³ sa téacs.
23. m'adhliacadh : Foghraíocht 'ia' ar 'adh' anseo.
24. roilic na nIarlaí : Deir Ó Cuireadhaigh 'probably Louth.'
28. Bháire : ? leg 'bháire' (= 'game'). M^{ás} a^{inm} dilis é ní fios domh cá dó a dtagrann sé, ach cf. Hog. Onom. s.v. 'Bairche'. (pp.93-94)
- 31-32. Is dóiche gur i dTulaigh Ó Méith nó sa cheantar sin a cuireadh Niall Ó Mac Murchaigh, file agus cara Mhic Cuarta. (Cf. XVIII). D'réir II is 'chois Bóinne a cuireadh Ruairí, deartháir Mhic Cuarta. Caithfidh go bhfuil an téacs truaillithe.
- 35-36 mar a bhfuil na buachaillí a shuathfadh gan fhallsacht tuataigh bhur dteannfachais pónair : 'where there are the lads who would shake without sloth your bean-fed boors'. Cf. XIX 16. teannfachais: < 'teann' Cf. XIX 1 51 (?).
39. Tá an líne seo lochtach ó thaobh na meadarachta de: ní 'bhailte' an focal ceart don mheacaracht ? leg 'bhualte' Teamhrach.'
50. fearantaí : 'fields, domains' Cf. XVII 1.106.

MEADARACHT/

Amhrán. Ochtfhoclach, - cruinn de ghnáth
e.g. L 1-8.

4 | (uu) Xuu i u (u) a u u i |
| u Auu (u) i u (u) é u |

XXXIII.

NÓTA AR NA LSI: Níl i LN 127 ach L.85-88, L.93-96. Níl an dán i bhfoirm agallamh sa Ls. Ar p.2 den Ls. tá an tideal 'Brian Ó Cell cc' agus 5 ra. (.1. L 1-4, 9-12, 17-20, 25-28, 33-36). Ar p.3 (ós coinne p.2) tá an tideal 'Seamas mha Cuarta cct' agus 5 ra. [.1. 5-8, 13-16, 21-24, 29-32, 37-40] Ar p.4 leanann cuid Uí Cheallaigh ar aghaidh, ar p.5 cuid Mhic Cuarta. Is léir, afách, gur agallamh atá ann - nó go dhéanann Hac Cuarta a' freagairt gach rann do chuid Uí Cheallaigh, pé scéal é.

Tá an t-ábhar pas doiléir. Is léir gur tugadh drochbhail ar na capaill ar chuma ar bith. D'réir deallraimh tháinig muintir na Carraige lena stéada le Nainní a bhuachaint. Theip orthu is tugadh drochíde dá stéada. Fágann Ó Ceallaigh an locht ar Mhac Cuarta adeir gur Ó Ceallaigh is a chárde a rinne an scrios.

2. Charraig : Ainm áite is dóiche. Tá 'Carrick' i gceantar Cheanannas Mór.
5. 'déanamh réitigh : 'to solve a dispute' (?);
'to fix a marriage' (?).
6. ó thigh nō chéile : (i) 'ó thigh 'na chéile' -
'from each other's house' (?).
(ii) 'ó thigh chun a chéile' (?):
(iii) 'ó thigh nōchéile' - 'since a
new partner comes' (?).
10. fhuachais : 'a fissure, pit, den' (Dinn s.v.
'fuachais'). Cf. 'an outcry'
(Dinn s.v. 'fuachas').
12. igártha gáirí : 'cries of laughter'.
Baile an Bharúin : Tá dhá 'Baronstown' i gceantar
Dhúin Seachlainn d'réir 'Census 1851.'
Tá ceann acu díreach laisteanas do
Theamhair agus an ceann eile níos faide
ó dheas arís.
- 17-20. Comhréir beagáinín neamhrialta.
26. fáth : 'fa' atá sa Ls. Is fearr 'fáth',
dar liom.
gcéilibh folaigh : 'their secret spouses' (?).
29. Tighthe Challainn : Paróiste i gCo. na Midhe.
Cf. XLV (Nótaí).
36. Nainní : Tá aoha an 'Nanny' giota beag lastuaidh
de Baile an Bharúin agus cheapfa gur
í atá i gceist anseo. Cheapfa, ámh,
ó rann Mhic Cuarta gur Nainní an
'óigohean', agus is cinnte go mba í
ó L.90.
40. ní mhaoidhfinn aithreach : 'I would not mind the
transformation.' (?).

45. fá bnás : 'by the death of'... (brí uirlise, ní ama is dóicne).
52. bhearraidh : ? leg 'bhearraithe'
55. nacnar léar dhanh-sa : 'that I could not...'
(go lit. 'that I could not see to cut.').
56. ó thuiteas oidhche : 'from nightfall on!' Cf.
'since I fell one night.' (?).
62. gaisti . 'tricks' (Dinn). Cf. XXII L.40.
81. rabhairt : 'outburst of desire' (?). Cf. VI L.15.
(?) Cf. 'áinle' - 'swallow' (Dinn):
'áinle' - 'hero, warrior' (RIA Contrib).
83. blacghardaí : 'blackguards.'
85. Ní bhíonn achti. 'there is nothing in
Slane out
92. aon fáth : ? leg 'é'n fáth' < 'sin é an fáth'.
MÁS 'aon' - 'one' é ba cheart go
mbeach séimhiú ar 'fáth.'
96. huircinn : 'a cleaver or bulhook' (RIA Contrib.)
Taoharthach Uatha atá anseo, ní Iolra.

MEADARACHT.

20 r. + 4v. Laoi Fiannaíocht sna ra.

Amhrán - L.81-84 : 4 | (u) X u (u) á u u á u u A
u u é |

I gcloí cheana : An t-ULTACH EANAIR-FEABHRA 1955

(C Tuathail)

NÓRA AR NÁ LSI : Fághtar sinte fada ar lár beagnach
i gcónaí i LG.118.

Níl an Tuireadh seo curtha i Leith mhac Cuarta
ag éinne ach ag Ó Gealacháin. Ach tá sé i
gcnuasach chlic mhuircheartaigh; agus ar chúis-
eanna stíle, áphair agus 'tíreolais' is léir gur
mac Cuarta a chun é.

Caoineadh ar onás an Athar Philip Ó Raghallaigh.
Rugadh Philip Ó Raghallaigh sa bhliain 1649.
Rinne Oilibhéar Fluincéad, Príomháidh teidealach
Ard mhacha, sagart óó i n-Ard Pádraig i gContae
Dú sa bhliain 1674; cf. I.E.R. (1876) XII p.480-1.
Sa bhliain 1690 bhronn an Rí, Séamas II, reachtair-
eachtaí 'Grangegeeth and Mountnewtown' air.
(cf. Cogan. The Diocese of Meath i. p.407).
Cláraíodh é i 1704 mar 'Popish Priest of Mounknew-
towne and Grangegeeth' agus dúradh go raibh cónaí
air ag 'Mooretown in the Barony of Slane.' D'uill-
mhaigh sé a uaigh féin agus thóg croich cloiche ós
a cionn ar a raibh an scríbhinn 'This cross was
erected by the Reverend Philip Reilly, Anno Domini
1711.' (cf. Cogan. Vol.ii p.308). Ní bhfuair
sé bás go dtí 1722, d'réir an dáin seo.

1. Múrtún : An 'Mooretown' a bhfuil tagairt déanta
de thuas. Inniu tá 'Mooretown House'
roinnt míle lastuaidh de Bhaile Sláine;
ach tá 'Mooretown' eile tuairim is míle
ó Bhaile Sláine agus sin an ceann seo.
- 2-3. Dhéanann 'dúnta' is 'Luan' comharda le chéile.
Foghraíocht 'ú' ar an 'ua' i 'Luan' mar atá fós
sa tuaisceart; cf. L5. 'nuairneacht' L.7. 'huain'
L.21 'cnluainteach.' ach cf. L.53 'uainghil.'
6. nó dúil le : .i. nó súil le. Cf. XXXI L.45.
7. conganta : foghraíocht 'cúnta'
8. dá n-umhlaighid na sluaighte : 'whom the hosts obey.'
11. drúcht : An 'R' caol, mar tá fós i gCúige Uladh.
12. scúid : 'swarn' (?); cf. Dinn s.v. 'scúd.'
13. Lúcas : Cf. L.110. Lúcas Ó Raghallaigh. Gaol
dó, is dóiche, cé nach dóiche gur a
dheartháir é.
19. Bhaile Nua : Tá 'Newtown' tuairim 's leathmhíle ó
'Mooretown House' inniu. Ach ní hé
sin ach 'Monknewtown' atá i gceist anseo.
21. Luadh ; 'speech' anseo.
25. Cnú : 'Knowth' (?), 'Crqud' (?).
26. dugha : 'mourning in every fort' (?) : nó
ainmáite - Dowth (?). Cf. 'dubhadh.'

27. Nuaghránsaighe : Tá 'Newgrange' ar ohruach na Lóinne.
28. Athraíonn an mheadaracht anseo.
36. a' tsaol-se : 'this noble'. Cf. 'taoiseach'
37. stíobhard : foghraíocht 'í' ar 'íodh'.
38. sipeir : 'sheeper'.
43. smauinigh : foghraíocht "i" ar "uai".
46. dá cruadhchadh : 'of its hardness'.
52. aingeal : 'Sé foghraíocht 'iol' atá ar aingeal anseo. Cf. Scéalta Mhuintir Luinnigh pxxvii ; Fogh.Gh. § 293: Réamhrá.
56. aon : Anseo sé 'ion' an fhoghraíocht atá ag 'aon' ach féach L.128 nuair is 'éan' an fhoghraíocht. Cf. Réamhrá.
56. ridibh : 'reeds'.
64. scaoilleadh : 'broadcasting, preaching'.
66. dhól suas leis : 'to go up with him (i.e. 'Criosta-so') (?)'.
67. priláid : Anseo 'sé 'í' an fhoghraíocht atá ar a' chéad ghuta ach i L.107 thíos 'sé 'é' an fhoghraíocht.
72. maoin bhó : 'cattle wealth'.
Is cosúil go bhfuil an 'a' sealbhach i.e. 's a luach' - 'and their value' (price).
75. cíos deor : go Lit. 'tribute of tears.' ? leg. 'ciste ó(1)r.'
's a chroidhe : 'and his heart' (?) : 'from his heart' (?)
77. craobheir : 'cryer'.
79. Athraíonn an mheadaracht anseo. Go dtí seo ní raibh sa líne ach trí céimeanna ach tá ceithre cinn ann ó seo go deireadh. Ní athraíonn an mheadaracht anois go dtí an ceangal.
mar chualaidh : 'as you heard' ? leg 'chuallaí'
83. Galamh : .i. Mílídh Easpáinne, mac Dhíle mhic Breoghain. Chuaigh sé ar fheachtas chun na hÉigipte. (Keat iv).
Cf. L. L.17.
84. Magh Séanair : Sa Bhabailóin. Bhunaigh Fenius scoil teangan ansiúd. (Keat iv).

96. Raghallaigh : 'Sé 'réil' an fhoghraíocht atá ag tús an fhocail seo.
101. Europ : Caithfidh gur foghraíocht 'é' atá ag tús an fhocail 'Europ.'
104. éagnaigheam : 'let me accuse.' Cf. RIA. Contrib. 'écnadair'. 2. 'accuses, complains of'.
105. dolaigh : 'injurious, hurtful, detrimental' (cf. Dinn.) Cf. 'doiligh' - 'sad, difficult.'
108. é féin : Ní thagrann 'é féin' don 'phrélaid' i L.107 ach don Athair Philip .i. 'himself.'
109. marai : 'mariner, navigator' (RIA. Contrib.).
110. Gaol don Athair Philip an Lúcas seo, ní foláir. Cf.L.13.
112. fear fuath dho : 'a man who hated him' (?).
Ta an dul neamhghnáth, más sin a chiall.
115. Barraigh : Is cosúil gur ainm dílis 'Barraigh' - 'Barry' - anseo agus nach bhfuil aon bhaint aige le 'barr' nó 'barrach.'
119. 'dréim : 'contending, vying with' (Dinn). Cf. 'téighim i dtréim le' - 'I concern myself with' (Dinn).
- chruaichse : 'Champion'. Is cosúil gur 'cruach' - 'heap, stack' an focal atá i gceist.
121. a nuabhas : ? leg 'i nuathbhás'.
125. sé féin : cf. L.108. Dia atá i gceist anseo.
truaghán : 'miserable person.' Cf. 'truagh ann.'
127. rogha : foghraíocht 'é' atá ar an 'ogh.'
128. dá gcuallaidh : '..... of whom one has heard'
Cf. 'gcuallaithe.'
129. méadadh : ? leg, 'méadú'
130. Aserus : Féach Leabhar Dhainéil. Compánach do Daniel a bhí ann. Ba Abednego a ainm Babilóineach (L.133) Tugadh é féin is Daniel isteach go cúirt Nebuchadnesar, Rí na Babilóine (L.132). D'éirigh leis triail an troscaidh a sheasamh. Teilgeadh é féin, Sadrach is Mesach isteach san fhoirnéis a bhí ag spréacharnach le Lasair, ach cha dearnadh aon díobháil dóibh. (Dn. Caib.3).

131. Mordaceus : Ba é Mordecai uncal Eastair agus an fíor Laoch i leabhar Eastair.
139. Féach go mbíodh na sagairt ag cuartaíocht.
147. gaol : 'é' an fhoghraíocht sna focail 'gaol' agus 'taobh.'
150. 1722 an bhliain.

MEADARACHT.

- 148 L. de Chaoine + 1 v. Amhrán. Sa Chaoine 'sé 'ua' an guta meadarachta deiridh. Ó L.1-78 tá trí céimeanna sa líne:-

L.1-27. 'Siad ú ú, ua na gutaí meadarachta.

L.28-30. a á ua

L.31-78. í í ua

Ansin ó L.78-148 tá ceithre céimeanna sa líne

(u)(u) x u u é u é u ua.

An tAmhrán: 4 { (u) x u u é u (u) é u (u) x u u á }

XXXV.

I gcló cheana: DDU (Eirí Ó Muirgheasa.) oo 195-202.
Duanaire na Míche. Seosamh Laoide
op. 109-114.

Dán cráifeach.

Deir Ó Gealacháin go dtugtar 'An Dán Breac' air siocair gach re ceathrú a bheith gairid (rannaíocht) agus fada (amhrán). Deir sé fosta 'It is the best piece of composition that ever came from the lips of Courtney'. Tá scéilín ina thaobh '... An Dall Mhac Cuarta a rinne é. Dubhairt sagart éi'nteacht leis i ndeireadh a laethe gur dhronn Dia buaidh na filidheachta air, agus gur dhona an fhéidhm a bhain sé as, mar nach dteárn sé dán maith diadha ariamh. Thug an Dall isteach do'n tsagart agus thosuigh sé agus chum an dán seo... ' (DDU o 201). Níl ann ach scéal, is dóiche: chum an Dall dánta maith diadha eile (e.g. I XXX) agus ní dóiche gur i ndeireadh a shaoil a chum sé an ceann seo.

1. Is claoidhte chuir Ádhamh rena chlannaibh : .1. 'is mífhearúil do chlis Ádhamh ar a chlannaibh'. cf. Dinn s.v. 'cuirim le' ;
7. coirtheach : 'ciantach'.
- 12-13. mír : 'morsel; portion of food'. Tá sé baininscne i D 13 ach firinscne sna lsí eile uilig. Bhí sé Neodrach fadó.
13. fuair : Cf. 'a d'uaidh' (G³). Ní dóiche go raibh an fhoirm liteardha 'd'uaidh' ag Mac Cuarta.
mo chrádh nár bh'abhaill gan ubhaill : 'a city that it was not an apple tree without an apple'. Cf. 'nachar bhabhal (a bowl?) gan ubhaill' (Liv^{II}. Cf. XVIII L. 7.
- 14-15. fár thuiteadar cách ... acht an inghean... : 'by which all fell ... except the virgin .. '
16. 'leith : 'forward'. ? leg 'Leith(e)'
17. naoi ngrádh : 'the nine orders (of angels)': cf. RIA Contrib. s.v. i 'grád'.
21. aon : Foghraíocht 'ín' anseo air. Cf. Fogh. Gh. § 59; Réamhrá.
22. córa : 'choir(s)'.
nach maireann a luach : 'priceless' (?).
23. neamh is : ? leg 'neach as' (Lsí is sine).
24. Naoi : 'ibah'.
ástar : 'expedition'. Cf. XLVIII. L. 23, mar a bhfuil sé leathan fosta. 'Aistear' an gnáth fhoirm.

27. Críostann : 'Christian' .i. 'fidelis', duine den pobal tofa - níorbh Chríostaithe iad ar ndóigh. Cf. Philip Bocht 16.6.
28. shleamhain : 'slippery' (?) ? leg 'sleamhain'. (Faisnéiseach).
29. an pobal-sa Dé : Féach 'pobal Dé' luaite go minic aige.
33. go saora tú : Cf. D 13. 'go saorad tú' < 'go saora tú'.
39. ó theagaimh na náimhde : 'since the enemy happened to be ...' Cf. Roinn agus Amh. p. 93. s.v. 'theagaimh' - 3ú Pearsa Uatha Caite de 'teaghamh'.
40. agramaoid páirt ar bhainríoghain chothaithe na naomh : 'we pray to the queen who nourishes the saints for her friendship (intercession?)'.
46. do shanntú : 'to desire (to have the Messiah)'.
47. as geall : 'from bondage'.
48. taithleach an tnúth : 'olacating (making up for) the envious action' (?) Cf. RIA Contrib. ? leg 'táithlaigh'. ? leg 'd'aithle'.
- tnúth : = tnúth' (?) ? leg 'tnúith'.
Caithfidh sé 'bheith sa Ghinide.
54. an eagla 's an íota a' gríosadh gorta agus fuath : '(their) fear and thirst causing (encouraging) hunger and hate' (?). Cf. 'fear and thirst, burning, hunger and hate': ? leg 1 neagla 's 1 n-íota'.
58. beannú Dia : Tá 'Dia' mar Ghinide. Cf. Réamhrá.
64. do riar : 'to obey' (?); 'to maintain' (?).
- 64-65. texannaibh Póil : ? leg 'texa naomh Póil'.
66. fuaradar an Eaglais ón Phápa : 'the Church received the (.i. the texts) from the Pope' (?)
'they (Pól is na hapstail) received the Church (an creideamh?) from the Pope (?)'.
67. lean briathra : 'they (Pól agus na hApostail?) followed the words..' (?) 'Follow the words..' (?)
suibhisceal & 'evangelists'. Cf. Gadelica I.
72. i gclár ghil 'ochta : 'in his fair chest' .
74. ina gcúig : Cf. XXXI L. 3. Cf. L 1. 38.
caomhthúda : 'soft' (?)
79. ó gach aon : 'ag teastáil ó gach aon' (?) : 'ag gach aon' (?). Cf. G3G5.

80. dearg ón gcorcairfhuil : 'red with the crimson blood'.
82. tréatúir : 'traitors'. Caithfidh gur iolra atá ann.
85. a díol : 'her portion, her lot'.
86. ag amháit : 'at the sight of' (?): 'beholding' (?)-gan 'ar'.
92. 's budh leor. Á sheirbhe chum cosc íota : .1. Bhí sé conh searbh is go n-imeodh an tart duit i bhfarras é a ól.
97. 'Sé 1700 bliain chumtha an dáin - ní raibh Mac Clarta indeireadh a Laethe an t-am sin. (Cf. thuas).
98. maighdine : Sé 'máedine' an énoghtaíocht. Cf. Réamhrá.

MEADARACHT.

12 r. + 12 v., gach re ceann + 1 v. Ceangail.
 Óglachas ar Rannaíocht Bheag [1-4, 9-12, 33-36, 41-44, 65-68, 73-76, 81-84, 89-92] agus ar Rannaíocht Mhór [17-20, 25-28, 49-52, 57-60] sna ra. Comharda, uaim, aicill ann. An t-Amhrán - véarsaí cheithre líne. Cúig chéim sa líne. fhuaim i lár báire. Deilbh dhifriúil ag gach véarsa.

e.g. 21-24

4 u o u í u í u A u u UA

93-96 4 o uuí u í uux u u Á .

I gcló cheana : Roinn agus Amh. pp 2-4 (as ADD^I agus L).

Agallamh i bhfoirm amhráin idir Mac Cuarta agus Aodh Mac Oireachtaigh. Cúrsaí ceannasaíochta atá a bplé -Mac Cuarta ag moladh ceithearnaigh coille na linne (na Tóraithe) agus Mac Oireachtaigh á maslath agus ag moladh na sean Niallach.

Níl eolas ar bith fá chéile comhraic Mhac Cuarta. Cuireadh an dlí ar 28 Tóraithe i nDún Dealgan sa bhliain 1714 agus ar sheachtar eile sa bhliain 1718 (fear dar bh'ainm 'Bryan Byrne' ina measc). [LAJ IV] Níl ach 32 líne den dán i L agus MAL^I.

2. ar fhéile : 'on the count of hospitality'.
3. Mac Daéid : Ceithearnach coille. Níl aon eolas faoi. Deir Éamonn Ó Tuathail gur 'Brian' a ainm baiste ach ní féidir sin a chrúthú - ó fhianaise inmheánach, ar scór ar bith.
4. le n-éirigheann cruas chum cródhacht: 'with whom hardiness rises to meet valour'. (?).
5. ban scéimh' : ? leg 'barr scéimh'.
6. gach maighre ar uaisle ar Eoghain : (?) Téacs éigcinnte.
7. lucht toghaidh: 'the choice'.
- 7-8. Brian léimneach is Tuathal is Ó Féagain Luath : Tóraithe iad seo.
9. Ó Néill : 'The O'Neill', .i. ceann an teaghlaigh, - Ó Néill Thír Eoghain (?).
11. Gordun Rua : Is dóiche gur seo an Coirneil Gordun Ó Néill, mac Sir Phelim. Bhí sé ina fhear ionaid ag an Rí Séamas i dtír Eoghain. Throid sé i nDoire, ag an Bhóinn is i nEachdhroim. Chuaigh sé 'ná mór roinne ina dhiaidh sin. Fuair sé bás sa bhliain 1704. [King James's Irish Army List 11. pp 634-5.] Bhí sé ina cheann ar Ua Néill Cheann Ard.
13. an cheatharn : 'the band of fighting men, kerne' (Dinn). Cf. 'chearna' (ADD^I).
14. 'bualadh : 'threshing'.
15. gá dtarraing anuas : 'being mentioned' (?).
16. 'n áitigh : 'in the place of, instead of'. Cf. Dinn.
23. aturnaigh : 'attorney'.

24. 's nár chríochnaigh : 'and they did not finish (succeed)' (?).
25. Billy : an Rí Liam (?).
29. a' bascadh go leor . 'destroying many' (?) : 'in which many were destroyed' (?).
30. acht macnaidh na seod rí Séamas : 'rather it was King James' bejewelled youths who were in the rout' (?) : go lit. 'except King James' bejewelled youths' (?).
32. sladan : 'plunder'. Ginide de 'slad'. Cf. 'slad ann'.
34. mar ndaingneach uaignis : 'your lonely strongholds'. Foghraíocht 'déghneach'. Cf. Réamhra. Cf. X, l. 70.
39. a' tséin : 'of prosperity'. ? leg 'a' tSéin' - ainm áite?
40. Cuailgne : 'Cocley', Co. Lú.
43. an iomadaigh . l. an iomad. Cf. Dinn.
44. mar gheall ar mhéadú duaise : Masla do Mhac Cuarta. B'fhéidir go raibh duais le fáil ag 'buaiteoir' an agallaimh nó go raibh duais le fáil ó na ceithearnaigh dá molfáil iad.
45. is é tuigseach i gcéill : 'and it is indeed understandable' (?) : 'in view of the fact that he is intelligent' (?)
46. nach dollamh é ar éigse 'n uachtar . Téarma 'filíochta' (?) . l. 'that he was not expelled from the noble poets' (?). - 'is not that the business of a poet...' (?)
- 45-46. '... seeing that it is understood that it is not the business of a noble poet...' (?)
48. shluaiste : 'shovels' - ar aon fhoghraíocht le 'luaiste' na 'lsí.
49. dár gabhadh fo bhuaidh : 'born (conceived) lucky'. (?)
50. suaithnidh . Cf 'suaimhnigh', 'suanaidhé'.
52. astair : ? leg 'astar'. [Cf. Dinn s.v. 'fast' - seizure']
53. barrúil : 'gay, genteel'. Canúnachas Ultach. Cf. XXXVIII l. 62, XXXIX l. 1, XL.
54. nach dtilleann : 'who do not flee'.

55. go mba : 'May it be...'
61. sruain : 'pancake'. Cf. 'sruhán' (Dinn).
Cf. Roinn agus Amh. p 93.
64. Chathairlinn : 'Carlingford' gCo. Lú.

MEADARACHT.

Amhrán. Othfhoclach. Agallamh é agus freagraítear gach véarsa le véarsa ar aoindeilbh leis.

e.g. 1. 1-8. 4 (u) É u (u) UÁ u (u) É u (u) UA (u)
v É u (u) UA u (á) Ó u

Tá sé neamhrailta i n-áiteacha síos fríd.

XXXVII.

I ccló cheana : Roinn agus Amh. pp 18-19.
Filíocht na nGael.

Tá an bás i ngar don Dall. Cuirhníonn sé ar a ghaolta atá san uaigh roimhe. Iarrann sé trócaire ar Dhia.

Ag Ó Gealacháin amháin atá an dán. Taispeánann an fhianaise innheánach gur Mac Cuarta a chum.

1. Lucha : 'Louth'. Is dóiche gur an baile agus nach an chontae atá i gceist. Tá sé déshiollach.
2. scraiste ; 'tramp'. Cf. Comhairle Mhic Clamha p. 51. Gadelica o 81.
mo mhíle crádh ; is dóiche gur cheville é, agus nach 'mo mhíle crádh'.
4. qcaol : .l. an chónair. Cf. Dinn. Tá 'gcual' curtha isteach i bhFilíocht na nGael. Tugann sé ciall oiriúnach a ch ní oireann sé don nheadaracht.
5. dias : Cf. 'dís'. Cf. L. 11. Cf. Dinn s.v. dias. Ainmníonn sé octar - Marghairéad. Ruaidhrí, Brian, Róis, an dá Éadhmonn agus an dá Bhríd. Is dóiche nach bhfuil i gceist ach Marghairéad Ruaidhrí is Brian amháin cé go bhfuilid luaithe dhá uair. Fágann sin go bhfuil duine ('dias') nó dhó ('dís') nach bhfuil ainmnithe aige. Tá tagairtí do Bhrian agus Ruaidhrí i ndánta V, XXXII agus XLVII, do Róis i ndán V, agus don scaifte uilig i ndán II, áit a ndeir sé gur fhág sé octar i 'dtaisciadh' ag an Bhóinn - Ruaidhrí, Brian, Róis, Marghairéad, an dá Bhríd agus an dá Shadhbha. An amhlaidh, mar sin, go bhfuair an dá Éadhmonn bás i dtír an cumtha an dá dhán agus gur fhág Mac Cuarta an dá Shadhbha ar lár sa dara dán, ins an liodán? Is cinnte, beagnach, nach h-amhlaidh : is dóiche gur ionann an 'dá Shadhbha' agus 'an dá Éadhmonn', gur measadh suas 'an dá Shadhbh ann' agus 'an dá Éadhmonn'. Tá seans gur anseo thíos i l. 13 a tharla sé. Ach ní réitíonn sin an 'dias'.
? leg 'Dhia sis.'
6. san mBaile Nua : Tá tuairim is dosaen áit i gCo. na Mí ar a nglaoitear nó ar a nglaoití 'Newtown'. Agus ní dóiche gur seo aon cheann acu ach 'Monknewtown', lastuaidh den Bhóinn. (Cf. Cogan o 305). Tá 'Newtowns' eile ag béal na Bóinne, lasteas den Bhóinn ó 'Monknewtown' agus ar fho-abha den Bhóinn i ngar do Mhagh nEalta.

8. ar ghar : 'near'.
12. cúir idir fuacht né 'gus cor den gclár : Téacs
lochtach (?), clár - 'cónair' (?),
cor - ? leg 'corr';
13. cha bhíonn : Fáisteanach.
14. ar son : 'as regards' (?) ; 'for the sake of ' (?)
ghar chlaonaigh a páirt : 'her love did not turn
away' (?).
21. iad : ? leg 'mé'.
26. 'ráfladh : 'gossiping' (?).

. . .

MEADARACHT.

Tá sé cosúil le Laoi Fiannaíochta. Ceithre céimeanna sa líne : an guta deiridh meadarachta i'ngach dara líne ag réiteach le chéile (sa rann). Aicill dhúbalta ó dheireadh a.c. go tús b.d, anois is arís ach an guta deiridh meadarachta i a.c. ag cur i gcónaí leis an dara guta meadarachta i b.d. In amanna é beagáinín níos ealaíonta ná sin e.g. l. 9 agus l. 11 ag réiteach go hiomlán lena chéile.

e.g. L. 1-4.

u	A	u	É	u	í	u	Ú	u
u	A	u	Ú	u	uí	u	Á	
	ú	u	u	U	u	u	ó	u
u	U	u	u	ú	u	uí	u	Á.

XXXVIII.

I gcló cheana : Éigse III po. 186-192.

NÓTA AR NA LSÍ : Glacaim le MAL^I mar bhonn-ls. Is ionann ord na líne ansin agus i CAM 3085, G³, LN 802, QUB¹⁶, ach amháin go bhfuil líne breise idir l. 45 agus l. 46 ag G³ agus go bhfágann QUB¹⁶ ar lár l. 12 agus 1.57. Cé go dtosnaíonn sé 'Is túrsach búarthe chúadh mo shúan aréir domh', is dán eile ar fad atá i L. Tá an t-ord sna lsí eile difriúil ó MAL^I. Seo mar atá A 49 (Seasann 'x' do líne nach bhfuil i MAL^I):-

1-16 x 17-21 25 23 24 x 22 x x 32 x x x x 35 26
 x 27 x 28 x x x x x x x x 72-74 x 75 77 78 x 79 x
 81-82 x 83-88 x 106 x x 37 x 39 38 40-44 46 45 49 52 50 x 51
 58 48 54-56 x x 58-59 x x 62 x 63-66 x 68-70 x 95 84 97-99 x
 100-102 109 x 110.

E^I: 1-16 x 18-19 17 20-21 23 x 22 26x x x x 35 63-64 x
 27 30 x x x x 90-92 71 73-74 x x 76 79 67 81-87 x x x
 37 39 38 40 41-44 46 45 53-54 48-49 50 52 54 55-57 x x 58-59
 61-62 60 63 65-70 95 94 97 98 99 100 101 102 x x.

LN 200: 1-16 x 17-20 x x x 21 x 30 32 x 34 (?) 26 x x x x 73
 x x 77-79 40 37 39 x 82 (?) 84-87 x 106 41-45 48 54 x 49 52
 46 50 53 x 54-56 x 57-59 61 -62 60 63-64 66 81 104 95-97
 99 100-102 68-69 109.

Tá G⁵G⁷ neamhrialta fosta. Le c is an t-ord a bheith bunóscionn is minic difríocht mhór sa téacs idir na 5 Lsí "cosúla" agus an chuid eile. Tá na vii. as mórchuid na lsí tugtha sa chéad 16 líne ach ina dhiaidh sin ní bheadh sé ciallmhar bacaint lena lsí 'neamhrialta'.

Aisling an Daill Mhic Cuarta.

XXXIX.

I gcló cheana : AH tultach, Feabhra 1953. (Ó Tuathail).

NÓTA AR NA LSÍ: : Sé ord EG² atá ar na línte anseo. Tá ord difriúil sna Lsí eile. Ag ADD^I - 1-16, 25-40, 17-24, 41-64. Ag LN 802 ÷ 1-48, 57-64, 49-56. Ag EG⁷ - 1-14, 17-48, + 2 líne úra. Ag G²G³ - 1-14, 17-32, 2 líne úra, 33-48.

'Siad na línte úra (ag deireadh an dáin) i EG⁷;

'Tabhar no chead beannacht feasda chum an crann seasta an mhaithios do mheasta fialmhar gan bhród'.

I G²G³ siad na línte nua:-

'A ccliú 'gus a ccaithréim, gan úmhlúghadh do eachtrain go bráth (a) bhíodh an daltán gan sárughadh gan chian'.

Dán molta do Bhrian Mac Eoghain (Ó Dubhthaigh).

1. barrúil : Cf. XXXIV. 1. 53.

2. Brian mhac Eoghain : Ní fios cé hé féin. Ins an dán 'An bhfuil tú do chodladh..' is 'Pádraig Mac Eoghain' a thugann Lac Cuarta ar Mhac á' Liondainn. Deir Ó Tuathail gur Brian mac Eoghain Ó Dubhthaigh atá á mholadh (Cf. L. 28).

15. /āq/ an churaidh. ? leg 'san churaidh'.

17. fulaing : 'support'.
coinneamh : 'guests' (?); 'quartering, upkeep' (?). Cf. xvii. L 12.

18. díol as : 'díolios' atá sa bhonn-ls agus 'díol do' ag formhór na Lsí eile: ? leg 'díl leis'.

20. cruinneadh ? leg 'cruinnithe'.
chomhair : Níos fearr ná 'cómhair' na lsí.

23. cē bē ler mianach : 'whoever cares for' (?).

24. ardóidh : Tá leagán na bonn ls. - árdamha' - inséise.

25. Bhia : D'oirfeadh '(S) truagh' atá ag cuid dena lsí go maith anseo fosta.

26. faci ghar : 'at the convenience of' (?).
an : = 'don' (?).

27-28. Tá an dá líne seo mar bheadh aon líne amháin ann - 'do threibh Uí Dhubhthaigh'... Luaitear dhá 'Duffy' i 'King James's Irish Army List' ii. p 593.

32. iad : .ā, muintir Mhic Mhathghamhain.

35. léighfí : Nó 'léighfeadh'.

37. téada dá mbrosadh : 'strings being tuned' (?).

38. dá scoradh : 'being analysed' (?).

41. ceann fine : 'the head of the family'.
43. Liathmhaine : 'in Ultaibh, name of the plain now covered by L. Neagh'. (Hog Onom s.v. 'liath muine').
45. féachtar : Foghraíocht 'fiachtar'. 'Let it be tried from this to Derry' (G³).
46. achan : 'every' . 'Ach an' atá sna Lsí.
47. go mba bliadhnach a roinneas.. : 'May it be for a long time he shall divide...'
48. 'sa diadhacht : 'and may piety...' (?) ? leg 'agus Dia teacht.'
50. Chéit.. Fheicfidh : Ní fios cé hiad.
52. an bhreasnaí : 'the affable one'.
53. gan easbhaidh déanta nó deise : Tá 'deánta' (Ginide de 'déanamh') 'deise', 'méine', 'maise', faoi réim 'easbhaidh'.
- 57-58. Seo imirt focal ar 'beannacht'. Cf. XLII 1. 10.
51. gan athrach : 'without change, certainly' (?); 'without clothes' (?).
faobhthaidh : 'naked'. Cf. Rainn 7 Amh. XV 1. 14, XVIII 1. 33. Cf. VI 1. 26, XII 1. 3.
59. cuireadh : ? leg 'cuirfidh'.
Bérnabí : Ní fios cé hé.
61. deaghmhac : Níl sé soiléir caidé tá i EG² - 'deas', b'fhéidir. Éilíonn an mheadarach 'é'.
fallás : 'deceit, falsehood' (RIA Contrib).
63. bochtáin : ? leg 'bochtán'.

MEADARACHT.

Amhrán. Ochtfhoclach. Ceithre céineanna i ngach líne.
 Cruinn. n. sh. L. 1-8.

4 u UA u u A u (u) UA u u A u
 (u u) UA u u A u (u) IA u (u) Ó

XL.

I gcló cheana : Duanaire na Midhe pp.86-88 (as G³ agus E^I).
An t-Ultach, Feabhra 1950 (Ó Tuathail).

Nóta ar na Lsí · Níl i LN 127, ar a bhfuil Gvi bunaithe,
ach 48 líne. Is dóiche go raibh foínse
éigin eile ag Gvi don 12 líne eile. Seo mar atá na línte
sna Lsí eile.

G² - 9-12, 13-16, 1-4, 21-24, 41-44, 25-28, 45-48.

G³ - 9-12, 13-16, 21-24, 41-44, 25-28, 45-48, 1-4.

E^IG⁵ - 9-12, 13-16, 21-24, 41-44, 25-28, 45-48.

Is minic difríocht mhór idir na lsí malla agus an dá
cheann eile.

Dán ag moladh Chríostóir, Barún Sláine, agus ag feitheamh
lena philleadh go hÉirinn. Tá sé amhrasach an Mac Cuarta
a chum é in aon chor. Níl sé curtha ina leith sa
bonn-ls.

1. fir na hAustria · Caithfidh sé gur cheap an file
gur shíolraigh na Fléimeannaigh ón
Austria. Níl aon fhianaise agam a dhearbódh é sin.

3. Barún Sláine : Tá an cuntas seo ag O'Callaghan,
History of the Irish Brigades,
p 87 air.

'At the Revolution Christopher Fleming ... was the 22nd
Lord Baron of Slane. He sat in the House of Peers of the
Irish Parliament under King James II in 1689; was
Colonel of a Regiment of Infantry in the Irish army: and
was taken prisoner in the battle of Aughrim, or Kilconnell,
July 22nd 1691. After following his exiled Sovereign
to France, his Lordship was restored, by an English Act of
Parliament, under Queen Anne, to his peerage, though
not to his estates, and died in July, 1726, without
male issue, in his 45th year. He had a pension of £500
per annum allowed him ...' Lena chois sin tá
cupla rud eile ag D'Alton. King James's Irish Army List ii
p. 342. '.. He fought at the battle of the Boyne... He
was attainted in 1691... in 1703 the manor, castle and
lands of Slane were purchased by Brigadier Henry Conyngham.
The landless lord followed the monarch of his adoption
to France, where he remained until, in 1708, he had a
pension of £500 per annum allowed to him. In 1713 he
was advanced in the peerage to be Viscount Longford, but no
patent issued, and he died in France in 1726, leaving a
daughter, Helen Fleming...' I 'Hayes, Manuscript Sources'.
tá 5 thagairt do Christopher Fleming, 17th Lord agus
17th Baron Slane - is dóiche gur seo ár bhfear-inne cé go
ndeirtear thuas gurbh 22nd Lord Baron é. 'Siad na
tagairtí (1) 17th Lord

(a) Letter of Christopher, Lord Slane, to R. Harley setting
forth his services in Ireland before the Revolution and
later in Portugal and desiring to be sent to Ireland
to raise a corps for service in Spain which will
enable him to break all the Irish troops that are in
the enemy's service. 1706. (b) Memorial of
Christopher Lord Slane proposing to raise men in
England or Ireland for service in Spain to bring

- deserters over from the enemy 1706. (c) Letter of Lord Slane to R. Harley in which he encloses a note of a proclamation of April 3rd 1704 pardoning all Irish and other subjects of the Queen who are willing to leave the service of the French king for that of her Majesty. Dublin 1708.
- (2) 17th Baron (a) Appointment of Richard St. George to be a major in the regiment of foot in which Christopher Fleming esq., late Lord Slane is appointed colonel 1708 and to be a Lt. Col. of the same 1711. (b) Draft of an act to reverse the outlawry and attainder. Christopher Lord Baron Slane 1709.
5. Rachnaill : Athair Chríostóir.
7. is lámhacha : ? leg 'as lámhacha' - 'from hands' (?).
- 8 cuinge : Cf. Dinn s.v. 'cuing' - 'zone'. Cf. freisin Hog. Onom. n 317 s.v. 'Cuince' 'prob. Cuinche a mt. or moor, "sliab" in Cooley, N. Louth'.
- 11-12. Tá an smaoineamh go dtéann torthúlacht le dearraltóir anseo agus i línte 31, 33. Cf. XXIII l. 8.
11. torraibh : Foirn an Tabharthaigh mar Ainmneach. - fosta i línte 15, 33, 41 7rl. Cf. Réamhrá.
12. ag briseadh cárrthach : 'burgeoning, bursting with issue'. Cf. Dinn. s.v. 'caithriughadh'.
13. mhadhma : ? leg 'mháma'.
- 13-14. Tá ord difriúil ag na Lsí malla (G^2 , G^3 , G^5 , E^1). G^2 - 'Ta'n t-ór dá chur na mhámuigh ag teorinnte Bhaile Shláinghe Agus tórradh ban a's páistigh ga chárnuhadh le gréin'.
24. le leibhit : 'levy' (?): Cf. 'light'. (?).
25. níor chruthaigh... ? leg 'níor cruthaighheadh':- 'there was not created any blood, however noble..'
- 25-28. Tá gach fuil uasal ag corpeadh ina chuisleanna
28. 'ná : nó 'na'.
31. gheallamh : 'promise' (?) : cf. 'gealadh' - 'coming'.
- buaibhíbh : Ar son na meadarachta atá an fhoirm seo ann - is léir uaidh go bhfuaimníí an 'bh'.
37. fuil dá thréanáil : 'blood which is being exercised' (?) < 'train'. Bíonn 'fuil' baininscne de ghnáth - dearmad é seo b'fhéidir. ? leg 'tréanáil': Cf. 'training him' (?).

39. macaibh míorach : Ó tharla go bhfuil a lán
Ainmneach Iolra ag críochnú ar 'aibh'
is dóiche go bhfuil 'macaibh'
ceart - i bhfarras 'macaoimh'.
míorach ‹ neadhrach (?). Cf. 'méarach'.
45. muich : 'great, mighty'; cf. R.I.A. Contriv.
s.v. 'maige'.
46. comhar : 'companionship' (?). ? leg 'cabhair'.
lá : Cf. 'lámh' sna lís malla.
47. Créanhtain : An dúiche timpeall Bhaile Sláine. Cf.
VI 1. 2.
48. a rōsa (?) qaol-se : 'their (.i. Ó Néill, Ó Mórdha
etc.) 'roses' of relationships';
nó, le 'rosa', 'their seeds of
relationships'.
51. artha : ‹ 'athartha' - 'paternal'.
55. bannaídh : 'women' (?).
56. barra : 'a sand bar running into the sea' (Dinn).
58. leabhara : Ainmneach Iolra i n-ionad an Ghinide
Iolra.
60. Seo an líne deiridh i Cvi - deire an-thabaidh.

MEADARÁCHT.

Amhrán. Ochtfhoclach. Níl sé uilig comh cruinn leis
na línte L. 25-32 -

4 (u) u X u X u (u) UA u u X u (u) A u UA u
(u) u A u(u)A u UA u u(u)UA u u Ó

XLI.

I gc16 cheana : 12 línte i 'Amhráin Sh. mh. C. p 16.

Nóta ar na Lsí: Glacaim le lsí Uí Ghealacháin - G², G³ - mar bhonn - Lsí, cé gur sine UCG⁹. Ach tá G²G³ níos rialta ná UCG⁹. I 23 N 33 tá beagáinín den agallamh. "On another occasion Mac Cuairt opened his battery on his deaf friend in the humorous colloquial verses called Talamh beag suairc Áthmeith.

'Is é mo thuras go talamh Áthmeith
an turas gan chéill budh mhó:
ag dol roimhe re athmhogadh Neill
's gach earraid a mheaduigheas ceol'.

Murphy: 'Budh fhuras do tharraing gan duais
go talamh beag suairc Áthmeith,
's a fhir chaeich, na ceasnaidh aen uair,
ria athmhogadh shuarcas Néill'.

The remainder of this witty and sarcastic dialogue would have been given were it not that Murphy indulged in some smutty expressions to torment his abler opponent who was a man of the greatest piety and most strict morality..."

Tá blúire don dán i 24 c 44 freisin - leagán an-choimrithe é,

"Mo thuras go tallamh a mbé do b'athríghídh liom féin
a thabhairt
fa bheith 'geisdeacht le ábhógaidh néul ta air
fhaitíghas a méadadh gléo.
Ma fúaidh tú gó tallamh a mbé 'geisdeacht ré guth
bann sróil
budh bhinne liom bríathra a mbéil na sinntear lé
meabhair na dtrá.
Sé dúbhairt Harry Stottle na leabhthar sé b'féarr
meabhair ar mhna
go mfear léithe steac iona gabhal na sinntear
lé meabhair na dtrá.
Thug Harry Stottle eitheach nídh mar sin dhéanfamsa
dán
nach gártha nach dtuigíonn fear bobhair gur gráosta
gobhal le radh.
Is gráosta ann nídh sin ré radh go millidh
glór ard an céol
is an nídh sin mar ta tusa rádh nach fearr leó a
bhas na bhéo.
Iarraim ar ghrásta mhic Dé o is do nídhim féin
mo rann
os rinne sé díomsa fear bobhar go ndéanaigh sé
lobhar don daill".

Tá 27 r + 2 shliocht próis i UCG⁹, G², G³. I DON^{VIII} Ard Mhacha, nach bhfuil fáil uirthi anois, bhí 39 r. + 4 shliocht próis. Tá seans gur idir L. 104 agus L. 105 a bhí an chuid atá cailte orainn.

Agallamh idir Mac Cuarta agus Niall 'Bodhar' Mac Murchaidh (Cf xviii) i bhfriotal meafarach fá chúrsaí suirí.

1. Tulaigh Ó Méith : in oir-Thuaisceart Cho. Lú. Áit dhúchais Néill óig. Cf. XVIII L. 1.

31. abhógaí : 'humorous controversies. As between poets' (Dinn). An t-iolra 'abhógaí' atá anseo agus ní 'abhóg uí Néill' mar atá ag Ó Gealacháin i ls. amháin: thugtaí 'Seán Ó Néill' ar dheartháir Néill Óig (tá seo mínithe i n-Amhráin Sh. Mhic C. op 17-18) agus ní hiontas an léamh seo Uí Ghealacháin. G. 'havoc' (?).
10. dá dteagmhaidh mé : 'If I should chance (to be)' ...
16. ordlach : in sensu obsceno. Úsáideann sé na focail seo leanas mar a gcéanna - 'spracadh' (L. 16); 'crann' (L. 32, 33, 40, 84, 104, agus sa dá shliocht próis); 'cluasa' (L. 23, 66, 72); 'planda' (L. 82); 'ubhla' (L. 33 7rl.); 'buabhall' (L. 68).
19. ar ball : Ag tagairt don Fháisteanach de ghnáth sa Tuaisceart: cf. Dinn - 'A short time ago (Inishmaan)'.
 24. chothaighid : 'cherish in their mind' (?); 'keep up' (?).
26. thuas : Cf. VI, L. 9.
27. mhaithe : ? leg 'bh'ait(h)'.
 32. Tá an meafar fan chrann agus na hubhla ann fríd an dán agus é pas doiléir i n-áiteacha mar gheall ar dhícheall na bhfilí a choinneáil ar an dá leibhéal.
34. fán mbord : 'secretly'.
 39. 's gur mór leo anois do dhóg .. 'they think your kiss is too much now seeing that your tree has no seed' (?): 'innis' atá ag na Lsí ach is léir gur 'anois' atá i gceist.
-
1. níl sin crann: 'there is not indeed a tree'.
 2. cearnach : 'square, pointed' (?); 'victorious' (?).
caramhnach : (?) Cf. 'corránach' - 'pointed, barbed'; 'ceathrúnach' - 'cubical'.
 3. camhogalach : (?) Cf. 'camógach' - 'crooked, twisted': 'mogalach' - 'meshy'.
 12. cuasdhearbhtha : 'cuas' - 'hollow', cavity' + 'dearbhtha' - 'genuine, excellent'.
-
42. meabhair : i.e. 'staidéar'.
 48. anásta : 'vulgar'. Cf. s.v. 'anfhásta' (Dinn).

54. cómhardadh : 'the harmony in music'. Tá an chaint shamhaltach scriosta ag Niall.
56. ní fhacthas : 'it was not seen' ? leg 'ní fhacaís' 'you did not see'.
ar bord : 'publicly exhibited'.
59. do chumaisc le . 'your sexual intercourse with'.
66. cha dtig ar no chluasa cam : 'my crooked ears are not afflicted' (?); 'There comes not upon my ears crookedness' (?).
 .l. 'I am not led astray'. cf. L. 16.
67. 'stamadh : (?) Cf. 'stompaighin' - I stamo': 'do ghním stambán de dhuine' - 'I lay one low'.
stuacadh : 'bends, bows, arches' : cf. RIA Contrib s.v. 'stuagaid'.
69. salach : Á úsáid go meafarach - ní 'shalaigh' atá mar Ghairmeach dá bhrí sin.
ghaota : 'fool' (Dinn). Níos láidre fós anseo: Cf. 'gaoidín' (?) (Comhairle Mhic Clamha. L. 29.).
84. dóibh : 'of them' (?); 'for them' (?).
85. is beag ar : 'they despise'.
álainn : Aidiacht Uatha ag dul le Ainm fhocal iolra.
86. qconadhair : (?) Cf. 'congháir' - 'clamour' (Dinn).
rámhailí : ? leg 'raflaí: Cf. XXI L. 29.
88. caisearbhán : 'dandelion'. Is beag ciall a thugas 'gleo' anseo.
-
2. fola : 'resentment, cause of enmity'; cf. RIA. Contrib.
5. ughdair : 'opinions' (?). (Dinn).
13. scréachán : 'a screecher, a child' (Dinn).
15. ní mó : 'hardly'.
17. an bhráid : 'that pass by' (?).
24. cheanfháth : 'chief cause, original reason'.
-
100. 'gcathaigh : 'in temptation, in sin'. Is mar sin a fuaimnítear 'i gcathú' fós san 'Ár nAthair' an-áiteacha i dtír Chonail.
102. as : ? leg 'is'.

105. Níl riachtanas mealladh : 'it is not necessary
to deceive ...'
pléid : 'diversion, drollery'.

108, bheith dá stácadh ar éadan báin : 'oiling them up
on the face of the plain'.

MEADARACHT.

Amhrán. Ceithre líne sa cheathrúin. Trí chéim sa líne. Tarlaíonn sé minic go maith go mbíonn ceathrú ag cur leis an gceathrúin atá sé a fhreagairt ach ní tharlaíonn i gcónaí. Tarlaíonn sé i gcás L. 21-28, L. 29-36, L. 37-52, L. 57-64, L. 65-72, L. 73-80, L. 81-88, L. 93-100, L. 101-108. Is sort 'Rócán' an mheadaracht sna línte sin. Réitíonn gach re líne le chéile ó thaobh deilbhe. De ghnáth, ní bhíonn na trí gutaí meadarachta ag réiteach le chéile go minic bíonn an bheirt dheireannach : i gcónaí, bíonn an ceann dheireannach. I gcónaí, beagnach, 'sé an guta meadarachta céanna a bhíos ag deire an chorrlíne a bhíos i lár an réidh-líne. Go hannamh bíonn aicill dhúbalta ó dheire an chorrlíne go tús an réidhlíne:

m. sh. L. 21-28 [an chéad sampla de 'Rócán' mar go dtí sin seasann gach ceathrú leis féin].

21	u	A	u		U	u	u	UA
	u	A	u	u	UA	u		Ó
	u	Ó	u	u	u	A	u	uu UA
	u	O	u	u	UA	u		Ó
25.	u	O	u	u	A	u	u	UA
	u	A	u	u	UA	u		Ó
	u	A	u	u	Í	u	u	UA
	u	A	u	u	UA	u	u	Ó.

XLII.

Dán molta. Ag Ó Gealacháin amháin. Téacs agus údar neamhchinnte. Níl sé róshlachtmhar.

Tá dán d'Aodh, mac Sheáin Uí Réghailligh, a fuair bás sa bhliain 1715, i gcló i 'Poems on the 'Reillys' p.147. Arbh fhéidir gur Seán féin atá i gceist anseo - rud a d'fhágfaí gur ina áige a chun mac Cuarta an dan? I L.9 tráchtann ceann dena Lsa ar 'macaidh mhic Aoidh mhic mhaoithgheal mhórrdha.' Tá geinealach na dtaoiseach tugtha i O'R Poems. p.viii.

Pilib (+ 1596)

1

Maol Mórdha

1

Aodh

1

Pilib Óg (+ 1703).

An ionann 'maoithgheal', i ndairíre, is 'maoil' (agus é ina dhéfhoghar)? An mac (nó deartháir) do Philip Óg Seán? Is cosúil gur thaoiseach é, pé scéal é. I gcoisithe chomplacht 'Edmund O'Reilly' i 'King James's Irish Army List' tá 6 'John Reilly.' Bhí 'John Reyley of Garryroock' i bParliament 1689.

1. Narcissus : Ógánach álainn sa mhiotaseolaíocht. Ar fheiceáil a scáile féin san uisce, thug sé grá dó: mneath sé is fuair bás. Cf. XVII L.81, XVIII L.102.

Raghailligh : Foghraíocht 'Réilligh' atá air: cf. L.18. Cf. Réanhrá.

2. Absolom : Ógánach uallach eile a d'éirigh amach i n-éadan Dháibhi: cf. 2 Samuel. Cf. XVII L.81, XVIII L.102.

3. Lár ri Néill : ? leg 'lár Uí Néill'.

4. scáthán : 'an object of attention or regard' (Dinn).

faoi rása na gréine: 'under the sun.' Uimhir Uatha 'rása.' Cf. XIX L.62.

6. áilleagán : 'handsome man', 'darling.'

7. mónaidhe : 'bog'.

9. mhaoithgheal : ? leg 'maoil' : is dóicé gur défhoghar de 'maoil' é, metri gratia.

10-12. Imirt focal ar 'bheannacht' [beannacht / bean nocht] atá anseo, rud atá iontach coitianta i bhFilíocht na Mumhan. Cf. XXXIX L.57, XLVII (?) LIII L.37.

10 i gcló : .l. 'portraits'

12 cabhair : Cf. O'R Poems 3387. 'help' (?) : 'cover' (?). [.l. an focal Béarla a úsáid i nGaeilge leis an fhoghraíocht 'cabh-ar'].

- 2.
14. Theseus : Laoch na hÁtaene. Bhí ar na hÁtaenigh cain bhliantúil a thabhairt don Minotaur - leath-tharbh, leathdhuine - ar oileán na Créite. Mharaigh Theseus an Minotaur agus le cuidiú Ariadne, a thug grá dó, d'éalaigh sé as an chathair ghriobháin. Rinne sé dearmad d'Ariadne ina dhiaidh sin agus phós Phaedra: ansin tosaíonn scéal tragóiceach Hippolytus.
16. an : = 'don' (?).
monster gaoll : .l. 'An Minotaur'
gaoll : 'relative' (?) [.l. leathdhuine ab ea é] : 'of injury' (?). Cf. RIA CONTRIB. s.v. 'gáel.'
19. pátrún : 'pattern' : cf. XIX ; Cf. 'patron'.
22. comhlann : Foghraíocht 'cualann'.
23. duaisiúil : 'painful' (?); 'prize-winning' (?).
24. 'ngruaim : ? leg 'gruama' - 'surly'.
25. uain an fhódghlais : 'the hour of the fray (battle-field)' (?); 'the hour of death' (?).
27. sceallán : 'scion'. Cf. XVII L.137.
28. den treibh is uaisle i n-uachtair na fógrainn: 'Of the tribe most noble at the head of the genealogical subdivisions' (?). ? leg 'fó-rainn.'
34. samhail : Cf. O'R. Poems 3378 - .
Chú na nÉacht : .l. Cúchulainn. Tá na tagairtí seo uilig don Táin.
rabhairt : 'an impetuous course' / s.v. 'robarta' RIA CONTRIB/ CF. VI. 1.15.
35. a mhéar a dheargadh: ? leg 'bhear': cf. 'ag déargadh beara ar' - 'attacking, abusing.' (Dinn).
36. scárloit : 'scarlet' (i.e. the cloth).
i n-aimriot : ? leg 'i n-aim/h/riocht': cf. 'aimhriocht' - 'disguise, concealment.' Tá an t-éadach folaithe ag na péarlaí.

MEADARACHT.

Ámhrán. Véarsaí shé line.

Véarsaí 1 (1-6), 4 (19-24), 5 (25-30)
 6 (31-36), 7 (37-42) cruinn go breá. e.g.

1.1-6 : 6 | (u) x u u (u) á u (u) á u é u |

XLIII.

NÓTA AR NA LSÍ : Ls1 nalla iac uilig - agus táid uilig bunaithe ar an aon fhoinsé. Nil i G⁴ agus G⁵ ach 3v. - L 1-8, L 33-40 agus na linte seo leanas. 'Ceathrar déagmhac, do (de G⁵) shliocht shíol Néill agus is Brian an cheac Guine is ainm diobh. Roibeart (Raibíort G⁵) réim-eamhuil, dá'r gealladh 'n séun dó, 's le toil mhic Dé cha dhíonn air easbhfuigh choídhche. Caidtín áechreach a cshíúghail (shíúghail G⁵) na réaguin, 's le feachas a léighinn a íuair na cheannfoirt slóigh, acht ca mairtheach (mairfeach G⁵) an méic sin gon charaid Gháodh(a)lach. oudh tapaich tréightheach mé a n-aice cShéon.' Tá nótaí agus ceartúcháin i G³ agus tugaim cupla vll. as na ceartúcháin sin - G³ⁿ.

Dán ag moladh Bhriain únic Airt Uí Néill agus súil lena dhilleach aohaile.

1. Ní maith : Tá seo ag na bonn-Ls1 ach ní théann sé go rómhaith le L.2. ? leg 'Gidh nach léur . . .'
2. a léighim : 'I interpret' (?).
7. dá : nó 'do'.
8. Mac Airt Uí Néill : .1. Brian Ó Néill (L.25). Tá a lán Niiallaigh i 'King James's Irish Army List.' I 'Colonel Cornmuck O'Neill's Regiments of Infantry' tá dhá chaidtín den ainm 'Brian Ó Néill.'
13. chneas : 'surface' (?). Cf. 'creas' - 'narrowness, a close' (Dinn).
- 20-24. Comhréir neamhrialta - b'fhéidir go bhfuil an téacs truaillithe.
- 23-24. scaoilfidh do : 'scaoilim de' - 'set at liberty' (Dinn).
31. go bhfanaidh Dia sinn : 'may God preserve us' - an briathar á úsáid go maistreach.
32. riaghalach : 'jurisdiction' (?) : 'a religious rule' (?).
36. leanta : 'inclinations' (Dinn s.v. 'leanadh') Cf. 'linnte.'
42. i bhfabhairt : < 'faghairt' 'blade, sword' (Dinn) (?). Cf. 'fabhar' - 'favour' etc. 'fobhairt' - 'salve' (RIA. CONTRIC.)
46. a n-astar : nó 'an astar'.
53. daorsa : = daoirse.

57. 'n-uabhfeart : = 'n uaighbhfeart. Cf. 'nuabhfeart'
 58. aill : 'oil' - 'great' (?). Cf. 'aill' -
 'strange, alien' (Dinn s.v. 'aill').
 62. scéin - : 'sceinnim' (?) .i. 'quickly' Cf.
 'sceon-'.
 69. a : = de.
 72. bóchna táin : = táinobóchna. (Cf. Dinn. s.v.
 'táin').

σ MEADARACHT.

Amhrán. Ochtfhoclach. Neamhrialta i n-áiteacha :
 L 1-8.

4	u x u (u) (u) é u u x u é u	
	u x u é u u x u a	

I gcló cheana: AN TULTACH, LITHEAMH 1930. [as F agus BENNETT].

Glaíonn O'Grady (Cat.1. p 606 n3) measora (medley) ar an sórt seo dáin. Deir sé '... this term is applied to a set of verses consisting in a number of independent and utterly irrelevant propositions strung together like loose beads of many diverse colours and shades....' Is cosúil gur chuir duine éigin [Seon Tágha, deir Mac Binéad] geall gini le Mac Cuarta nach bhféadfadh sé véarsa a cheol gan bréag a inse. Bhuaidh Mac Cuarta a ghini.

Tá na 20 líne seo i A¹ - gan ainm údair. Cuirtear an chéad 16 líne i leith Mhac Cuarta i F. Tá 1.1-16 i LN869 agus dhá véarsa eile rompu - gan aon údar luaite. Seo iad na véarsaí tosaigh atá i LN869:

"Bímse lá a mbíonn mo sháith agam de phíosaigh hocht
is bím lá eile sa lán leanna sdigh ann mo chorp,
bíom lá eile gan dhá phinginn le nolfainn deoch
is deo grásias ní bhfágthar súd saoi gan locht.

Mo sgeóith mhor mallacht a ttacar gach doid d'shior
chuir braon a ngloine ina bhfaicear gao deor dha mbíonn
mo mhían smó thaitneamh an maide air an mbord fan fhion
'smo mhíle beannacht led hanam a mornán mhaoil."

Seo leagán Mhic Binéad:

"Chan me a chur a chead chloch a gcaisleán Dhroichead Aith,
cha chuirfíghinn se choisde sheadog go malaídh an tsrath bain,
mas Greagach a pheacog cha phiocaighir a cnaimh
is níl ach cre ansa sgeimh ata gcráiceann Sheoin Faith.
Níor bhfiosach damh an ríogh bheith meilt snaisín sa Ghransaigh
riamh

cha ní Saodhabh níe na Midhe a shionus air a bheanríoghun
biadh

is oíe an ait do mhnaoi bheith na luighe le Papa air sliabh
agus is iomdha pota díge a díoladh nDroichead Aith le
bliaghan.

Ta bean a chos Boinne rinne cota agus corradh air lion,
mhothaidh me feoil air bord a nGaillibh da díol,
ta uisge beatha agus beoir go leoir a Lungduin is fíon,
agus is aithne dhamh oigfhear a posamh anuraigh le mnaoi.
Ní dual searrach air machaire cruadh gan ríoth,
ní dual cailín gan airthe air a roghradh fíor,
se is dual don dailtín bheith na sheasam 'nam rosamh bíodh
air an aisde se mheasam ta an t-abhran fíor."

2. séideoig : 'shéideoig' atá sa bhonn-ís.
tSliabh Bán: Níl 'Sliabh Bán' ar bith sa chomharsanacht seo,
go bhfios domh. Tá 'Sliabh Badhna' i n-oír-
Cho. Ros Comáin.
3. Cf. Dinn. s.v. 'Gréagach'.
4. Sna 'Hearth Money Rolls' tá 'John Taafe' i nDún Dealgán,
'Nicholas Taafe' i 'Dunmoghán', 'Garrett Taafe' i gCáirlinn
agus 'Thomas Taafe' i 'Castletown Bellew'.
6. feoil...dá dhíol: ? leg 'dá díol'. 'Feoil' fírinse (?).

11. bean luighe : 'Mistress'. Tá sé inspéise go bnfuil
'is minic' ag cuid dena lsí!
14. cárta : 'quart'.
17. 'Cháto : = do Chato.
19. nach ibheann : Níl aon urú indialdh 'nach' anseo.
Cf. Réamhrá.
20. is léir gur le bean is nach le Seon Tagha a bhí Mac Cuarta
ag caint - má bhí sé ag caint le héinne.

MEADARACHT.

Amhrán - véarsa de línte cheithirchhéimeannacha (1.1-4) agus
trí véarsaí d'Amhrán féin (1.9-20).

e.g. 1.1-4 4 (u) u é u u é u u x u u á)

1.9-12 4 u x u u í u í u (u) á u (u) í)

XLV

I gcló cheana: AN t-ULTACH, AIBREÁN 1950 (Ó TUATHAIL).

Seo ceann de thrí dánta [XXXIII, XLV na cinn eile] na bhfuil ach ag Risteard Tuibéar agus a léiríos go raibh scoil filíochta - ina raibh Mac Cuarta (ar cuairt b'fhéidir) - i ndeisceart Cho. na Mí. Molann Mac Cuarta Domhnall Ó Maolriadhain, ollamh a thug 'buaidh thar gach tír'. Tá tagairt do Dhomhnall i ls. 24 o 55 [R.I.A. Cat p 3189] 'ar na sgríobhadh le Seón Mac Solaidh a mBaile Hardaman a bporaiste Thighthe Callainn a oCondae na Midhe do Dhomhnall ghreannmhar O Mhaoilridhein 1713'. Tá tagairt eile i ls. i gColáiste Ollscoile Choroaigh. 'Finis ar na sgríobhadh le Seón mac Solaidh i mBaile Hardaman ... dá charaid ionmhoín Domhnall Ó Maolriain .i. Ardollamh Eireann de réir mar thaisbeánas sé faoi lámh gach acin inna leabhair eile atá aige...'

Indiaidh an dán seo sa ls. tá dhá dhán molta eile do Dhomhanall - 3r+ v. le Brian Ó Ceallaigh 'Geall Gaothail ar ghaistidh ghloinn' agus 4 líne le Seamus Mha Guidhir 'Ó fogradh gach eolaicme os Eirinn áin'.

12. geanmnaidh an Ghaoidhlig: ? leg 'geanmnaidh i nGaoidhlig'.
13. beir uaim : 'go away from me' (Dinn).
Bhrian : Ní fios cé hé; ach b'fhéidir gur seo an 'Brian Ó Ceallaigh' dá bhfuil tagairt i l.23, agus sa dán 'Inneosad daoibh a lucht a' tsuarcais', (XXXIII) q.v.
20. gheall : ? leg 'ghéill'. (Mar atá ag Ó Tuathail).
21. tigheardas : 'dominion'.
23. cuireadh ... 'ná dhiaidh: Cf. Dinn. 'ouirim 'na dhiaidh' - 'I add to it, send a message regarding it'.

MEADARACHT.

5 ra + v.

Óglachas ar Deibhidhe sna ra.

Án t-Amhrán - 4 (v) v o u u (v) ra u (v) ia u (u)a
 u u é.

XLVI

Fuair mé an dán seo le gairid i ls. neamhchláraithe sa Leabharlann Náisiúnta. Ní raibh caoi agam eagair ceart a chur air nó nótaí a chur leis. Tosaíonn sé i lár p 167 - gan aon tideal. Ar bharr p 168 tá 'Seamus m̄ Cuairtadh c̄c' scríofa agus na línte 'Oram-sa féin fritheadh an locht.....'. Cheapas ar dtús go mba sin tús an dáin āch chan é. Déarfainn nach mbaineann 1.85-104 leis an dán cé nach measfá sin ón ls.

XLVII

I gcló cheana: Amhráin Sh. mh O. pp 64-68.
Duanaire na Midhe. pp78-81.

Nóta ar na lsí: Tá na llv. le fáil i N, EG³, G³, G⁶.
Níl le fáil ach 5v. (20 líne) i F22 agus H32 (Hardiman); agus i L tá 6v. le fáil - 1.1-12 agus 1.21-32 + nílid san ord céanna ag L le na lsí eile.

Comhairle do Bheirtí ní Mharcaigh, "bean leanna".

Tá cuid mhór deacrachtaí leis an dán seo. Ar dtús, níor cuireadh i leith Mhac Cuarta é go dtáinig Ó Gealacháin : ach tá sé i ls. N ina bhfuil onuasach de dhánta Mhac Cuarta. Tá fianaise sa dá véarsa deireannaoh gur Mac Cuarta a chum; ach sin an dara deacracht. Dúirt an tAth. Ó Muireadhaigh go raibh amhras air ar cuid den dán seo ar chor ar bith ó 1.37 go 1.44. Méadaíonn N ár n-amhras mar go dtosaíonn 1.37 ar leathanach nua: cé nach léir é, d'fhéadfadh leathanach a bheith cailte. Mar sin b'fhéidir gur as dán eile ar fad 1.37-44 nó b'fhéidir gur deireadh an dáin seo iad agus lár an dáin cailte. Ach go fóill, caithfear glacadh leo mar chuid den dán seo. Ní léir aon strócadh i N (cé go m'fhéidir gur ar thoinse N an locht): níl 1.37-44 faighte agam i n-aon dán eile : tá an deilbh céanna meadarachta ar 1.37-44 le 1.33-36 rompu. Ní mór adhráil go bhfuil an t-athrú téamúil neamhghnáth - ach éifeachtach, mar sin féin. Ní féidir a bheith cinnte caidé go díreach atá i gceist sa dán. Tá teach leanna ag Beirtí ní Mharcaigh. D'réir deallraimh, tá scata ban faoina cúraí agus tá na fir maguard i bhfathach go mór lena bpógadh. Is dóiche gur teach cuideachtan, óil is ceoil a bhí ann. Ach tá seans gurb é atá sa dán go príomhúil ná imirt focal ar 'bean nocht' - 'beannacht' (cf. XLII): ó sin leanann an magadh fá rhná nochtá nó tá sé nádúrtha go mbéifí a bpógadh-san agus a suirí leo.

1. Droimbile: 'Drumbilla' i ngar do Dhún Dealgan den taobh ó thuaidh: lámh le Glasdromainn.
2. muirne : 'galeaty, mirth' (?); cf. 'muirearn' - 'a woman' (Dimn).
3. 's a' donndreach a mbíonn compórt ina cheoltaidhíbh: Sa bhonn-ls. 'sé 'ceoltaidhíbh' atá ann .i. 'Toirdhealbhadh and the dark-faced one whose songs give comfort'. D'athraigh scríobhaí Hardiman agus Ó Gealacháin sin i gcruith is go bhfuil an dara cuid den líne ag tagairt do Thoirdealbhadh - rud atá ciallmhar. Ba shásúla - cé nach riachtanach - ' 's a' donndreach'. ? leg ' 'sa donn dreach' - 'whose features are dark'. Ach d'fhéadfadh an 'donndreach' 'bheith ag tagairt don 'mhuirearn' (? 1.2) nó do bhean éigin eile.

6. río{anaibn-se}: ? leg 'río{anaibh is': ? leg 'río{anaibhs'
(.l. Iolra).
ar bóchna : 'across the sea'. /ag dul le 'beir(?)'.
7. a mbonn crochta ō nōblaí: 'and their (domfhoilt) ends
bejewelled': 'with bejewelled feet' (?);
Is dóiche nár thuig L seo agus gur athraigh é.
B'fhéidir go raibh N (nó foinse N) ag
Ó Gealacáin agus go ndearna sé eagarthóireacht
chliste air (rud atá cinnte má tá 1.37-44 as
a gcomhthéacs). Má bhí foinse eile ag
Ó Gealacáin, afách, tá a léamh inspéise.
11. Toirdhealbhaoh: Deir an tAth. Ó Muireadhaigh gur Toirdhealbhaoh
Mac Ardghail, uncail Phádraig Mhac a'
Liondainn atá i gceist anseo, fear a raibh
talamh aige i 'Drombill, Keane, Lurgankeelee
agus Anaguacky' d'réir na Hearth Money Rolls
(1664). Ní dóiche é. Más leis an dán
1.37-44 cumadh é idir 1717 agus 1724 - idir
50 agus 60 bliain indialdh na Hearth Money
Rolls. Ba fhir fásta a bheadh ainmnithe
ansíúd i gcruith is go mbeadh Toirdhealbhaoh
70 nó 80 bliain d'aois, ar a laghad. 'Sé
an scéal céanna é ag an Doctúir Mac Iubhair
(Naos Mac Iubhair as Droimble, deir Ó
Muireadhaigh) agus Pádraig Mac Giolla
Domhnaigh. (Patrick Downey as Killyne deir
Ó Muireadhaigh). Fiú más dán magaidh é,
ní bhéifí ag dúil go mbeadh scandaoine liatha
á lua le cailíní óga.
16. Erasmus 7r1. : Cf. XVIII 1.64-65, 1.88-89.
20. gan chōtaí : 'without coats' (?): ? leg 'gan chotaidhe'
(N) - 'without bashfulness'.
23. bhuachaillí October: B'fhéidir go bhfuil sé ag tagairt
d'aontaí fostaithe agus don spóirt a bhíodh
ag na spailpíní orthu.
24. 's mur seasmhair chun a bhualte: 'if you do not stand by to
strike him'. Féach léamh Uí Ghealacáin
'is mur aisir' agus an míniú tugtha aige féin:-
'aisir' - 'a layer of grain (or flax) laid on
a barn floor for threshing'.
25. Beirnich na Coille Cuachaighe: Deir Ó Muireadhaigh 'Beirnich
na Coilleadh Cuachaighe is a frequent
epithet for the Murphys in many of the old
songs (lit. the Murphys of the cuckoo-wood
i.e., Dunréimhe)' (Amhráin Sh. Mh. C p 65).
Ritheann abha an 'Cull' thart le Droimble.
26. Oirthiar : 'Orler'. Cf. XIV 1.47.
27. seabhaic uaibhreach: Aidiacht uatha le ainm Iolra.
Cf. Réamhrá .
28. goōradh : Éilíonn an mheadaracht foghraíocht 'ó';
cf. 'oóiriú' - 'an abusive attack' (Dinn).
? leg 'gooradh' 'coraim' - 'I tire out,
weary, twist'.
29. Iubhair: : 'íbh' an fhoghraíocht.

32. naoi : 'person'; 'woman' (?). Cf. LI 1.15.
Cf. s v 'naoidhe' Dinn: cf. 'noe' RIA
Contrib.
- cóib sin : 'band, company' (?); cf. Dinn s v 'cóp'.
Níl seimhiú ná urú air sa bhonn-ls.
34. Cóbhthaigh : Bhí Cóbhthach ina Rí ar Éirinn. (Cf. Keat
iv. p 221).
35. dá mba leis fuarchlár: Féach léamh difriúil Uí Ghealacáin.
'fuar' - 'cold, uninviting': Cf. 'fuair',
'féin uair' (fuair).
- 39-40. Ruaidhrí is Brian Óg: Cf. II, IV, XXXII, XXXVII.
Fuair siad seo bás sa bhliain 1717.
ar buailidh : 'booley' .i. a bhuachailleacht.
41. fuarach : 'becoming cold, death': cf. 'fuadach' G⁶
(G³).
Néill Óig : Cf. XVIII.
43. is ó chuireas dúil dá gcuallaht: 'since I liked their
company'. ? leg 'chuiris' (N) - ag caint
le Dia.

MEADARACHT.

Amhrán. Línte cheithrohéimeanna. 1.1-8 ar aon deilbh:
1.9-12 agus 1.17-20: 1.13-16 agus 1.29-32: 1.21-28 agus
1.33-44.

An guta meadarachta céanna 'ó' i ndeireadh gach líne.

e.g.

1.1-4 4 (u) (u) x u (u) O u u (u) O u u ó u)

XLVIII.

Amhrán molta don Athair Pádraig Íbhears; ag tnúth lena philleadh go hÉirinn ó Lisbon, áit a bhfuil sé 'insna hordaibh'. Níor éirigh liom aon eolas a fháil faoi. Bhí - agus tá, fós - coláiste ag na Doimnicigh Éireannacha ag Corpo Santo i Lisbon. Is dóiche gur ansin a bhí sé. Níl an t-amhrán ach ag Ó Gealacháin.

4. gean le pósadh: 'gean an-mhór' (?); 'gean gan bhriseadh'(?).
5. Anna : Ní fios cé hí. Cf. 1.43 'Anna Baolláin', 1.17 'mac na ríogaine'. B'fhéidir gur a mháthair atá i gceist anseo cé nach dóiche é i 1.43.
gcomhnaí : 'gcomhnaí air' (?).
6. an mharthain : 'the living one, 'the remaining one' (?): of. RIA Contrib. Cf. Dinn. 'm. na slógh' - 'those that survive of the hosts'. Cf. XXIII 1.44.
8. coróin : Foghraíocht 'car-', mar atá fós sa Tuaisceart.
9. cá ndeachaidh : Níl an t-urú sa tuaisceart inniu.
10. B'fhéidir gur freagra an líne seo ar 1.9 ach b'fhéidir, fosta, nár cheart an comhartha ceiste a chur isteach go dtí deireadh 1.12.
13. dalta : 'friend' (?); 'disciple' (?).
16. dalta Joseph : 'o fosterson of Joseph' (?); cf. 'seo anois, gasúr maith, tabhair domh é' - gan 'a' nó séimhiú ach é ina Ghairmeach. Cf. 'as Joseph did' (?).
- 19-20. Peter.Lúcas..Malaigh: Gaolta iad seo, is dóiche.
- 23-24. 's ar do philleadh..: Faoi réir fós ag 'bí gasta' d'réir deallraimh. Ba cheart 'a' nó 'ea' a bheith i n-ionad 'philleadh' d'réir na meadarachta.
astar : Cf. XXXV 1.24.
céadna : foghraíocht 'í'. Cf. Réamhrá.
25. Biocaire : 'vicar'.
Dún-áth-Pádraig. Tá 'Donaghpatrick' (Domhnach Pádraig?) i gCo. na Mí i n-aice an Uaimh, chois Bóinne.
28. dealra : .i. 'dealradh'.
as : Cf. 'is' (mar atá sna lsí).
29. le do philleadh. Faoi réir ag 'guidhe ón Athair..'
32. go seinnfidh an chláirseach i nÉirinn: .i. beidh áthas i nÉirinn (?). Is dóiche gur 'an chláirseach' an t-Ainmní cé go bhféadfadh 'tú' a bheith intuigthe indiaidh 'seinnfidh'.
34. ar lasadh léighinn. ag tagairt do 'leis' (1.23). Cf. X.1.
40. a choimhead sean. 'that preserved prosperity' (?) [ag tagairt do 'Éireann'].
? leg 'a choimhmhead sean'. .i. go raibh a shéan ag cur leis an lón beannaicht.

41. nAithreacha naomhtha: .i. Aithreacha an Bhíobla, ní 'friars'.
42. 's go leanaidh an tsaol sin le chéile: 'May the master follow that together (.i. beannacht Mhaoise agus na nAithreacha naomhtha)'(?). 'May that together cling to the master' (?).
47. ar cheanúil 'chríonnaocht: 'whose wisdom was gentle' (?)
? leg 'chríonna é'. ? leg 'go ceanúil críonna'. Tá seo doiléir.
49. céillí : 'stay'. Cf. Dinn. XLIX 1.42.
50. lainneach : 'the eager one' (?); nó aidiacht 'armed, eager' ag dul le 'seabhaic'.
51. go bpillidh : 'May he return' (?): nó 'until he return..... his being in Lisbon is a cause of moaning'.
52. léigheann : ? leg 'léighinn'.
lucht : 'locht' sna lsi. Tá an claonadh céanna fós sa tuaisceart - 'locht' i n-ionad 'lucht'.
55. gan focal scéala : 'not a word of news'.
56. go gcaithidh : 'until he spend' (?) 'until he shall have spent' (?).

MEADARAGHT.

Amhrán. Ocht fhoclach, atá cruinn go leor. Beagán uaime, e.g.

1.1-168	(u) a u ó u (u) a u o (u) u a u ó u u é u
---------	--

XLIX.

I gcló cheana: An tUltach, Iúil 1930. [Ó Muireadhaigh].

Nóta ar na lsí: Níl v.8 (1.57-64) i Don¹. Tá formhór na sínte fada ar lár i Don¹ agus táid curtha isteach agam gan racron ach amháin nuair atá dabht ann (agus sa chéad v.). 'Sé cóip Enrí Uí rhuirgheasa de Mal¹ agus Hyde a chonala má. Níl i L^b ach 1.1-22; i G³ G⁴ G⁶ ach 1.1-34. Bhain Ó Muireadhaigh úsáid as na lsí seo - Mal¹, Hyde, L, N33, ls. de chuid Airt mhic Bhineid (Don^{VII}(?)) agus ls. a scríobh Aodh Ó Néill (nach bhfuair mise).

Cuireann an file síos ar anró na hÉireann i ndiaidh Bhriseadh Eachdhroma, 1691.

2. ag osnaidh: ? leg 'i gceasnaighe', atá beagán níos fearr ó thaobh meadarachta de. Ó thaobh géille níl duifear ar bith eatorra.
3. ndíse: 'nobility' (?).
5. Ón nGaothál ghlas an ghrísfhuil..: 'From the Gael Glas came the red blood that..'
8. oheannchadh: Cf. 'chanadh'.
9. 'Sé mo bhuaireadh: Níl seo ag an bhonn ls. ach is fearr é don mheadarachta nó 'sé mo ghéardheacair'.
bheoghoin: 'wound to the quick'.
ar fógra: 'banned' (?); 'hunted' (?). Cf. L 1.16.
14. deoraigh: Ní féidir 'bheith cinnte an 'deoraí' nó 'deoraithe' atá i gceist.
15. lucht uasaacht': 'the nobility, the superior ones'.
16. don tsíol: 'dar dhíobh' (An tUltach).
17. éagain: Cf. Dinn s.v. 'éagan' - 'one bereft of his senses'. Cf. 'éagcaoin'.
21. gan aon rath: 'gan oighre' (An tUltach).
25. Gréamhain: Tá seo sa bhonn ls. agus i L ach níl i n-aon ls. eile. Cf. VI 1.2.
26. nachar ghríscrádh na tréanfhir: 'that did not mourn the valiant men' (?).
InEachdhrom: 'in Aughrim'. Cf. s.v. Echdruim. Hog Onom. Tá cuntas ar Chath Eachdhroma i 'The Irish at war', pp 59-70.
27. réapaithe: foghraíocht 'réapthaigh'.
29. bhfuigh: Tá seo níos fearr ná 'bhfuim' an bhonn ls.
buaireadh: Foghraíocht 'baéradh'.
30. ní mhaoidhim ortha: 'I do not grudge them'... 'Ní maoidhte orra' (An tUltach).
31. gad is: .i. cad is .i. 'what is'.
acht laoch: 'a luighe' (An tUltach).
33. de iarsma: 'dhiadhairí' (An tUltach).
35. nó nach ndíolad:(?) = 'nuair nach ndíola¹/d'. (?); ? leg 'ndíolfad'.

36. gan fhiatacht: Is cosúil go dtéann sé le 'tighearnaí ghlac díbirt'.
- Cf. An tUltach 'gan iatacht a ndíthoheana mar do ghlacadar uatha'.
38. ó nach dtriallaid: 'since they do not attempt:.' (?)
39. dhiaronor: = 'ghéarchor' (?).
deasiarlaí: 'dis iarllaigh' (An tUltach).
40. an triath ceart: 'don triath cheart' (An tUltach).
41. 'Mo thuirse 's mo thréadamh gur fada mé ag éilleamh' atá i 'An tUltach' - ag leanúint na lsí Mal¹ Hyde.
42. céllí: 'call, visit'. Cf. Dinn; XLVII 1.49. Amhráin A Mhic Chubh I p.13.
43. do hÉirinn: 'le tréithe' (An tUltach).
44. gilleadh ó fhéile: 'd'ar bhfurtacht ó éiliughadh' (An tUltach).
fhéile: 'liberality' (?). Cf. 'fheille'.
45. 'Tré'r fhuing-mid saighde 'sgan codladh do dhéanamh' (An tUltach).
48. ga dtuar: Cf. Dinn.
50. dtáinte. Cf. 'dteannta'.
52. teistis: 'testimony' (?) .
57. luaimchliste: 'active and clever'.
59. nó an. 'muna (An tUltach).
61. dá gcuallaí/the: Cf. 'dá gcualla(ídh)??
pnríoeoir: 'príomhfhear' (?): 'prior' (?).
68. ngríobháil: 'ngríosadh' (An tUltach). 'gríobh' - 'a claw, talon or nail' (Dinn) - 'being fingered' (? 'grieving (mourning) them' (?).
70. 'Seal aige éirghidh gach aonfhir bhí nEachdhruim an óir' (An tUltach).
gan seabhaic érice gach aonfhir: Doiléir. 'without hawks (.i. laochra) who would gain restitution on behalf of every man...'
71. réndearc: .i. 'radharc' (?).
72. ghaiscoidh theacht beo: 'ghaisceamhail leo' (An tUltach).
75. feargach: 'feardha'. (An tUltach).
76. sceith: 'scoith'. (An tUltach); = 'sciath' (?).
77. teas: 'comfort' (?).
80. creach: 'croidhthe' (An tUltach).

MEADARACHT.

Amhrán. Ochtfhoclach. Ceithre céimeanna i ngach líne. Cruinn.
m.sh. 1.33-40.

(u' (u)ia u u í u u ia u u í u)
4 (u) u ia u u í u u (u)a u u ua)

L.

I gcló cheana. Duanaire na Midhe. pp 38-95. (as H.I.14, F, G^o).

Nóta ar na lsi: Tá sé seo i 44 lsi - ar a laghad. Tá siad seo a bhreithnigh ^{má} marcáilte mar seo agam - .

Caoineadh ar Shomhairle Mac Domhnaill a fuair bás i gCath Eachdhroma 1691. Tá dán eile ag Mac Cuarta ar an chath - XLIX. B'fhéidir go raibh Somhairle pósta ar dhuine do Fhléimeannaigh Bhaile Sláine, nuair atá Mac Cuarta á chaoineadh.

1. i n-Eachdhroim: Troideadh Cath Eachdhroma ar an 12^ú Iúil 1691. Tá cuntas air i 'The Irish at War', pp 59-69.
8. d'fholannaibh : .i. d'Ollannaibh (?)
11. chátú : 'act of befriending' (Meath-Dinn).
12. a : = de.
13. seanadh . 'regard for old-time friends' (Dinn).
17. Brath' . Ba Bile is ní Brath^a athair Ghalaimh; cf. Keat.iv. p180, cf.l.176.
24. bhfogamar : Cf. RIA Contrib. s.v. 'fomóir':- 'giants' (?)
25. Éireamhóin : Ba mhio de Mhílidh Éireamhón, Eibhear, Galamh is Íre.
26. is é ríoghtnadh: Is fearr 'is é' nó 'a sé' na lsi. Cf. 'ríoghradh' - 'line of kings'.
28. seacht bhílochid 's a' ceathair: Is bordaí ar 144 rí a bhí ar Éirinn idir Éireamhón agus Domhnall mhac Murchadha (742).
29. leabhar Ard mhach na nEoghanach: Leabhar Ard Mhacha (?) - 'one of the chief books of the Seanhus of Ireland' (Keat. iv. p345). Ní léir cad is brí le 'na nEoghanach'. ? leg 'n-othanaon' - 'candles, torches' (?)
31. an airdfhlaith: Is dóiche gur Gnídeach é seo.
36. an Lia Fáil : Cloch a thug na Tuatha Dé Danann go hÉirinn; 'agus fá cloch í ar a rabhadar geasa óir do ghéiseadh sí fa an neach d'ár chóra flaitheas Éireann d'fhaghbháil re linn bhfear n-Éireann do bheith i mór dháil i dTeamhraigh re togha rígh orra'. (Keat.i.p100). Cf. Keat. ii. p206.
38. ina : ag réamh thagairt do 'gach cathair is gach cóigeadh'. Cf. l.105, l.66: XXXV l.74.
40. n-ordadh : ? leg 'n-ordú'.
44. Críosta : Foirm chanúnach de 'Críost' a mhaireann go fóill i dTír Chonaill.

51. i bpáirt a : Cf. 'i bpáirtigh' atá le fáil sa dara ls. is sine.
52. iorghail : 'battle line' (Dinn).
55. gnreadhaibh : 'champions'. Cf. R.I.A. Cont. s.v. 'greit'.
57. Rolandus : .i. Roland.
Raghnaíl Bhontóbáin : Níl fhios agam cé atá i gceist nó cá háit a bhfuil Bontóbáin.
58. ardghoil : 'ard + gal'. Cf. 'árd-ghoil' - 'loud weeping' (Dinn).
60. fátnaigh na Cremona : Ní thuigim an tagairt ach bhí Hercules ag troid le fatnaigh ceart go leor. Cf. 'fáidh' (bonn-lsí). Cf. XIX 1.43.
61. mbólach : 'cattle, kine' (Dinn): 'mbó-eallach' atá ag an ls. is luaitne, 'mbólacht' ag an dara ceann.
64. bpórtáí : 'positions' (?).
66. lena gnardaibh na n-óigeach: Dul neamhghnáth - an Sealbhach agus an t-alt roimh an Ghinide Iolra. (Cf. 1.38).
69. Dia Domhnaigh : Ba ar an Domhnach a troideadh an cath. Cf. The Irish at War p.64 7r1: cf.1.194.
71. do : ? leg 'dá'.
'na ngardaibh : Is fearr seo ná 'na gnardíbh' an bhonn-ls.
78. tapair : 'tapers'. Tá sé uatha sa bhonn-ls.
82. díosc : 'dryness'.
83. dáil : 'opportunity' (?).
84. Árainn Uí Dhómhnaill: 'Aran Island in C. Donegal'. (Hog. Onom. p34).
85. Íle : 'Islay'. Cf. Hog. Onom p454.
Breath' is : Cf. Hog. Onom. p123. ? leg 'breasa Bóinne' (Mur^l).
86. Blatharna thoirge Cormaic: 'Blarney', is dóiche. Ní thuigim an tagairt 'thoirge Cormaic', anseo. Bhí 'teoh Cormaic' i dTeamhair ach ní léir aon bhaint a bheith aige sin le Blárna. Cormac Mac Cárthaigh (?).
88. Tarlaíonn athrú stíle anseo - tosaíonn sé ar liodán maorga.
100. tanadh : ? leg 'tanú'.
105. ina nglíadh : Ba chiallmhaire, mheasfa, 'i nglíadh' - atá ag an dara ls. is sine. 'ina nglíadh' - 'in their battle' (?). Cf. 1.38.
droithleach : .i. 'drithleach'.
nóilleach : ? 'galach' - 'hot fighting': nó 'goille' - 'stomach, middle (?)'.
109. gcóraidh : .i. 'gcómhra'.

112. greadhaibh : < 'groigh' - 'a stud of horses or brood mares' (Dinn) (?). Cf. 1.55.
121. gabtha le : 'engaged, taken up with'.
125. seacaidh : 'jockeys'.
leacaoinabh : 'cheeks'. Cf. R.I.A. Contrib. s.v. 'leaca'.
127. teachtadh : 'possessing' (Dinn).
128. rabhart : 'fury' 7rl. Cf. VI 1.15.
- 129-133. Tá an 'téama' céanna i XVI 1.53-56.
132. rónach : 'seals' (Dinn): cf. 'ronnach' - 'a mackerel'.
134. Anna : Ní fios cé hí.
cara : 'friendship' (?): nó 'friend' sa ghnáthchiall.
136. a ríoghán : Ag caint léi atá an file: ní 'a' atá ann.
139. rath : 'goodness' (?).
141. chala : 'harbour, haven' (Dinn).
Ioba : Tá an 'a' ar son na meadarachta.
143. Sir Séamas is Alastran: Tá cuntas ar na mic Domhnaill le fáil i 'King James's Irish Army Lists', 11. pp161-176; tá trácht ar Sir Séamas agus Alastran ansin. Cf. The McDonnells of Antrim.
144. Dhún Breatan : 'Dumbarton'. Cf. Hog. Onom p.378.
145. baile : 'a town'(?). ? leg 'Baile'; cf. Hog. Onom p73.
148. .i. : ag tagairt don gnleacaí (?). Cf. 'fá' (Murl).
160. Móta : Tá a lán áiteacha sa tír ar a nglaoitear 'Móta'. I gCo.Laoise (?).
161. 's a' Longphoirt : Is dóiche gur ainm dílis 'Longphoirt'. ? leg 'sa'.
184. ler cleachtadh : 'who was accustomed to, befriended'.
191. Venice : Tá 'Vienna' i goid dena tsí.
192. Almaine : 'Germany'.
196. gan bhfearta : Tá sé neamhghnáthach urú 'bheith ar lorg 'gan'.
199. seasamh : 'defending'.
203. dheisiúir : 'the sunny side'; 'ar dheiseabhar na gréine' - 'exposed to the sun'.

MEADARACHT.

Caoine 1.1-20.	Gutaí meadarachta	-	x	á	á	ó
1.21-55.			í	á	á	ó
1.56-88.			x	á	á	ó 7rl.

LI.

I gcló cheana: An t-Ultaoh, Samhain 1930. Le cois G² agus Mal^G bhí leaganacha béil as Rann na Feiste agus Cloich Cheann Fhaclaidh ag an Ath. Ó Muireadhaigh⁷.

Dán molta do Shinéad (Jenny) Hadla. Ní luaitear a sloinneadh sa bhonn-ls. Hanly? Tá sé inspéise go raibh 'Edward Hanly' i nDún Dealgan le linn na 'Hearth Money Rolls'. 'Edbhard' a bhí ar athair Jenny fosta, ach deir Ó Muireadhaigh gur Sinéad Ní Chearbhaill' a bhí uirthi sular ósadh í. Deir Ó Gealacháin gur dá máthair, Ailís Ní Chearbhaill, a chum Mao Cuarta 'Atá lile gan smúid..' q.v.

2. ar : 'above (?); 'amidst (?).
3. rósa : ? leg 'rós is'.
cantáil :: 'outbidding' (Dinn) .i. 'competing'(?).
meadhoin : ? leg 'meadhoin'.
7. n-úill : ag tagairt dá gruag. Cf. R.I.A. Contrib. s.v. 'uball II (n) 'as an ornament to confine the hair'.
10. a mar n-éagar : 'unless you die' (?), (mar(a) n-éagar). ? leg 'n-éagar'.
14. cúirteoirí : 'woocers' (Dinn).
15. naoi : 'woman'. (?). Cf. XLVII 1.32.
24. uabh-san : .i. uathu-san.
25. gruaidhe : ? leg 'gruaidhe'.
27. bheir gris : 'Sé 'fíorfhuil cheart na huaisle...' an réamhtheachtaí.
32. 'láimh : 'i láimh' - 'captive'; 'near' (?).
36. bharr : 'superiority, arrogance'.
37. 'gártha caointe : 'uttering forth lamentation' (?).
43. as cathair : ? leg 'i gcathair'.
45. Tá rósa 'bruithneadh 'gruaidhe: ? leg 'rós a'. 'Rose(s) boil (redden) her cheeks'. (?).

MEADARACHT.

Amhrán Ochtfhoclach. Neamhriailta i n-áiteacha.

1.1-8 : É u I ú Ú u u UA u I u Ó u
 u É u I u Ú u u u Ú u u Á
 u í u u Ú u u í u u Ó u
 u É u É u Ú u u Ú u u Á

LII

I gcló cheana: Amhráin Sh. Mh. C. pp95-101.
Filíocht na nGael pl95.
100 de Cheoltaibh Uladh.

Nóta ar na Lsí: Níl sé ach ag Ó Gealacháin - ach deir an tAth. Ó Muireadhaigh go gcuireann an béaloideas i leith Mhac Cuarta é fosta. Níl sé sna lsí san ord céanna ina bhfuil sé anseo. I G¹ G⁴ 'sé ord na véarsaí - 1, 2, 4, 5, 6, 3, 7, 8; i G² - 1, 2, 3, 4, 5, 7, 6, 8.

I G¹ tá cinntiúil ós ceann na véarsaí
2. Winter speaks to Spring: 3 - Spring speaks to Winter.
4. Summer speaks to Spring. 5 - Spring speaks against Summer.
6. Winter speaks. 7. Harvest speaks. 8. Spoken indiscriminately.

Tomarbhá idir Cheithre Ráithe na Bliana.

3. faobhthaidh : 'bare'. Cf. XXXIX 1.57.
12. nach gceasnaigheann an feall: 'who does not grumble about the treachery' (?); 'whom the treachery does not trouble' (?)
13. múchta : 'múchadh' - 'asthma'.
consensiom : 'consumption' (?)
cuirfidh : Is fearr é ná 'cuiridh' an bhonn-ls.
15. chréatúir : 'Chrechtúir' atá sa bhonn-ls.
Cf. 'oreachtóir' - 'plunderer, ravager' (Dinn).
a : .1. 'de'.
17. bréagach : Bhéifeá ag súil le 'bhréagaigh' sa Gha rmeach.
25. chairthigheas : 'caithrighim' (?) - 'I grow ripe, develop' (Dinn).
Cf. 'cartaim', 'caraim'.
26. abhlaibh : 'apple-trees'. Cf. XVIII 1.7.
28. an dádaidh : 'nothing'; cf. Dinn. s.v. 'dadamh'.
'Sé 'dádaidh' a fhoghraíocht, fós, i dTír Chonail.
29. bí : .1. bíonn. Gnáthláithreach 3^u Pearsa - sna Cruacha fós.
30. séircín : 'sobhaircín' - 'primrose' (?) .
35. ona déanfadh : Féach nach bhfuil aon urú indiaidh 'cha'.
36. pousa : Cf. Dinn s.v. 'pabhsae'.
37. sholáthar : Foirm chanúnach 'sholár' sna lsí.
Cf. Réamhrá.
46. dhaorsadh : 'daorsighim' - 'I enhance, increase the price of, condemn' (Dinn).
48. min ghreadáin : 'parched corn'. Cf. Dinn. s.v.
trais : 'trash'.

52. go dian : 'go mían' atá sa bhonn-ls. ? leg 'go mín'.
55. eochair : 'ochair' atá sa bhonn-ls. Cf. Dinn s.v. 'ooróir'. - 'ooróir an tsaoghail an fógmhar'.

MEADARACHT.

Amhrán. Ochtfhoolach. Gan é róchrúinn i n-áiteacha.
e.g. 1.1-8.

u ó u u é u u a u u é u

u á u u é u u a u u ua

u i u u é u u a u u u é u

u o u u é u u u a u ua. 7rl.

LIII

I gcló cheana: An tUltach Meitheamh 1951. (Ó Tuathail).

Molann Mac Cuarta an saoi, Ríostard Mac Con Mhíche. Bhí Egerton 191 (a scríobh Mac Solaidh sa bhliain 1724) i seilbh Ríostard Mac Con Mhíche uair amháin. (Flower Cat. p 594). D'fhéadfa a rá gur sórt 'Triad' an dán seo 'Inneosaí daoibh, a lucht a' tsuarcais' (XXXIII) agus 'Ó thugais ó ughdaraibh Inse Fáil' (XLV).

4. a chur 'na suidhe : 'setting up'. Cf. 1.22.
6. maraon agus.. : 'Maraon le..' an gnáthrud. Cf. 'mar aon is Niall' etc. (RIA Contrib s.v. 'immaróen').
7. dá : 'for his', is dóiche, ní 'of his'.
8. ceannard : ? leg 'Ceann Ard' (áit cónaithe na Niallach).
13. Psaltair na Teamhrach : Tá seo cailte anois. Cf. Keat. iv p 423.
15. Leabhar Eoghanach : ..'or Book of. Genealogies etc. of the descendants of Eoghan, son of Niall of the Nine Hostages'. (T.C.D. Cat p 53).
17. seisear ós ceann céada. Cf. XL 1.43.
25. thréide . 'accomplishments'.
- 25-28 Ní h-eol domh an t-eachtra (stairiúil nó liteardha) dá bhfuil sé ag tagairt anseo.
- 29-36 Ní thuigim an tagairt seo ach an oiread.
31. go gcearrbhabhadh : 'ciorrbhaim' - 'out, destroy, overlook, mortify' (Dinn).(?).
32. gach neach dá n-iarradh a ndaoirse. Ní féidir bheith cinnte cad is ciall leis. Ar dtús níltear cinnte an 'i ndaoirse' (.i. go gcearrbhabhadh .. i ndaoirse) nó 'a ndaoirse' (.i. fá n-iarradh a ndaoirse). Ansin le 'dá n-iarradh a.' tá tuilleadh deacrachtaí - 'for whom he would ask' (?); nó 'who would ask' (?); nó 'if he (nó they) should ask for their slavery'.
34. díoghailt : 'satisfaction'.
36. ar bogadh : 'loose'.
- 37-38 An t-imeartas focal ar 'beannaicht' / 'bean nocht' arís. Cf. XLII 1.10-12.

MEADARACHT.

9 ra 3v.

Óglachas ar Rannaíocht Bheag sna ra.

Véarsaí -

1.37-40 4 u Ú u (u) é (u) (u) é u (u) x u u á

1.41-48 8 (u)(u)x u u í u (u) í u x u (u) ua

LIV.

I gcló cheana: Roinn agus Amh. p 10.
Amhráin Sh. Mh. C. pp 63-4.
Filíocht na nGael p 170.

Ag Ó Gealacháin amháin. Aor ar dhaoine dúra.

1-2. Maraon leis an dán seo sna lsi tá an réamhrá seo:
'Ann uair amháin dá raibh an Dall Mhac Cúarta
ag siubhal, chas sé 'steach go toigh óglaich dár
bh'ainm Corr, agus an úair a mhothaidh an t-óglaich
an dall ag teacht do chúaidh sé féin agus a
mhuinntir a bhfolach ar eagla go ccuirfeadh an
dall costas ar bith orra, agus ní bhfúair an Dall
astoigh roimhe acht oar agus do labhair mur so mar
leanas.

Uaigneach sin toigh Uí Chorr, a chait,
is uaigneach a bhfir 7 a mná 7rl.' ($\sqrt[3]{G^3(G^2)}$)

Is cosúil ón dá líne sin gur 'Ó Corr' ainm an
óglaigh. Níl de dheacracht iontu ach go bhfuil
'a bhfir' 'a mná' ag tagairt do rud iolra is go
bhfuil 'toigh' uatha i gCúige Uladh. Má ghlactar
gur 'i bhfir', 'i mná' atá ann tá dul oainte an-
neamhghnáth againn - 'is uaigneach i bhfir'.. 'it is
lonely (nó 'and lonely') in men'..

Deir an t-Ath. Ó Muireadhaigh, áfach, go ndeir
béaloideas Ó Méith nach 'cat Chorr' atá i gceist ach
oalle fearainn Chorr a' Chait. Tá an baile seo i
bParóiste Cháirlinne ag taobh Thulaigh Ó Méith.
/Cf. Alphabetical Index to the Townlands and Towns,
Parishes and Baronies of Ireland/. Bheadh eolas ag Mac
Cuarta air. Ba rómhór do cnomhtnarlú é a léitheid a
bheith fóirstineach don chéad líne anseo is gan é 'bheith
i gceist. Dá bhrí sin - is le tacaíocht bhéaloidias
Ó Méith - is dóiche gur Corr a' Chait /Corrakit/ atá i
gceist sa chéad líne agus nach bhfuil i scéilín na lsi
ach cumadóireacht (nó cuid de ar chuma ar bith). Nar
sin, ní mór an 'Uí' a fhágáil ar lár. (ní mó ná go
rbeadh sé le cloisint, ar chuma ar bith). 'Sé ár gcéad
líne anois

'Uaigneach sin toigh Chorr a' Chait'.

Ní chuidíonn sin an dara líne a réiteach. Réitigh
Éamonn Ó Tuathail é (R 7 A p 10) tré 'a fhir', 'a mhná'
a chur ann - ach níl sin róshásúil. Tá réiteach níos
fearr i bhFilíocht na nGael

- 'Uaigneach sin tighthe Chorr a' Chait'.

Réitíonn sin an dara líne agus tá 'tighthe' ar aon
fhoghraíocht, beagnach, le 'toigh Uí'.

1. uaigneach : 'lonely, unfrequented, remote'.
- uaigneach sin: 'lonely indeed'.
7. lár : 'earth'.
11. ar ar oruthaigheadh ó neamh go lár: An líne céanna thuas
(1.7). Botún?
15. Séamas : Foghraíocht 'Síomas'.
- Néill Óig : Cf. XVIII.
16. mbiad : 3^u Pearsa Iolra Gnáthláithreach ('i' an
fhoghraíocht). (?).

MEADARACHT.

3r + lv.

Óglacas ar Rannaíocht Mhór. Rl rialta ó thaobh uimhir
siollaí is deireadh aontsiollach de. Níl an dá cneann
eile ach rialta ó thaobh an deiridh. Gan ornáidíocht ar
bith, beagnach ach Conchlann síos tríd.

Amhrán:

4 (u a u (u) í (u) í u u u u ó).

5. INDEX

(a) DAOINE

- Aaron xxi, xli.
 Abednogo xxxiv.
 Abraham xxv.
 Absalom xvii, xviii, xlii.
 Achilles xlii.
 Adhamh ix, xxvii, xxxi, xxxv,
 l, li.
 Agnes xl.
 Ailíneach, ant- xix.
 Aindrias v.
 Alastran xvii, xviii, xxv,
 xxxiv.
 Ambrós xxxiv.
 Angelica xvi, li.
 Anna, máthair Mhuire. I.
 Anna (Baolláin?) xlviii.
 Anna (Bercil) xxiv.
 Ania l.
 Aed: Buidhe l.
 Aedh, mac Lir iv.
 Aonghas iv, xxxiv.
 Apollo xxvii.
 Ardghail xiv, xviii.
 Ariadne xlii.
 Aristotle xli.
 Art Óg xlvii.
 Art Aoinfiar xvii, (xviii).
 Asorus xxxiv.
 Atlas xix.

 Bacus xxxi.
 Baolláin. Anna, xliii.
 Barraigh(?) xxxiv.
 Bearnolaigh xvii.
 Beilleogaigh xxiv.
 Beilzebub xii, xix, xxxi (xxxiv).
 Beirn xiv.
 Berrighn xxiv (xlvi).
 Berrabi xxxix.
 Bibe l.
 Billy xxxvi.
 Boghdha Dearg ii.
 Brath l.
 Broghain x, l.
 Brian (mac Cuarta) ii, iv, xxxii,
 xxxvii, xlvii.
 Brian Boarnach xlv.
 Brian Berrdha l.
 Brian xlv. (liii).
 Brian, sliocht xxvii, (xvii).
 Brian Léinnreach xxxvi.
 Brighid (Bercil?) xxiv.
 Brighid (dearfliur an fhil) ii,
 xxxvii.
 Broin xviii.
 Builtearaigh xvii.
 Burcaigh xvii.

 Cacus l.
 Caesar xvii, xxv.
 Cailbhin l.
 Cain xix.
 Caipha xvii, xix.
 Cairbro xviii.
 Calain xviv.
 Caliopea xviii, xlvii.
 Calprainn xviii.
 Cathaoir xviii, xxvii.
 Cato xlv.
 Catv x.
 Cearbhall xvi.
 Cearbhaill xvii.
 Ceit xxxix.
 Céitinn x, xxxiv.
 Chadmus xix.
 Charon xii, xix.
 Cicero xviii, xlvii.
 Clio xviii.
 Cóbhthach xlv, l, xlvii, xviii.
 Coinne xiv.
 Colla xvi, xviii, l, liii.
 Colla Uais xiv.
 Colum liii.
 Columcille xxxi.
 Coraire x.
 Corall iv, x, xlii.
 Corall Cearnach xlv, l.
 Corall Gulban xxxi.
 Conchubhair xviii, xxvii.
 Corn ii, iv, xviii(?), xxvii(?)
 Cor, mac Lir, iv.
 Connlaocn xi.
 Corc xxvii.
 Cormac xvii, xviii(?), xxiii,
 xxvii, xlix.
 Corrgan Éamonn xxxiii.
 Críost i, v, xvii, xxxvii, xliii,
 xliii, l, vii.
 Cruis, Murchadh xvii.
 Cú Chulainn x, xvii, xviii,
 xxvii, xxxii, l.
 Cú na Garma xxiii.
 Cú na nÉacht xlii.
 Cupid xxxiii, l, li.
 Cúrí xviii.

 Dá(1)bhí xviii, xxi, xxxv,
 xlvi, l.
 Daghdha ix.
 Dallán Forgaill xlv.
 Deirdre iv, xii, xvi, xxxviii.
 Deisigh xxiv.
 Dia i, iii, etc.
 Diale li.
 Diarad xxi, v.
 Diogenes xviii.
 Donnall, Rí, l, (?).
 Donnall, clann xiv.
 Duhdaraigh xxiv.

 Éabha i, xvii, xxxii, xxxv,
 xli.
 Eadara(?) xxxvii.
 Eatar xlv, xxxiv.
 Edboard li.
 Edboard (Bercil) xxiv.
 Eibear Flonn ii.
 Eibear xvii, l.

- Eilis xxv.
 Eireamhon x, xlii, xvii, xxxiv,
 1, liii.
 Eli xxx.
 Elias xli.
 Eochaidh xlii, xviii, xxiii,
 xxvii, xxxiv.
 Eoghan xxxvi.
 Eoghan xviii, xxiii, xxxiv, 1,
 liii.
 Eoghan Rua xxxix, xliii.
 Eoin, soiscéalaí v, xxx, xxxv, 1.
 Eoin xxxi.
 Eoin (Baisto) xxxiv.
 Erasmus xviii, xlvii.
 Eurata xviii.
 Eutirpe xviii.

 Faoiteach xix.
 Fear Dia xxxii.
 Feargas (mac Róigh) x, xxiii,
 xlii.
 Fearghal xviii.
 Feidhlim xxxix.
 Feidhlim xviii.
 Feidhlime Rua xiv.
 Fenius x, xxxiv, .
 Fiacha Sraibhthinne xviii.
 Fiachra iv.
 Filéna li.
 Fionn xvii.
 Fitzgerald l.
 Fléimeannaigh xvii, xl.
 Flora xlii.
 Fughit (cf Wheet) xxxii.

 Galamh xxxiv, 1.
 Gaodhal Clas xlix.
 Gearaltaigh xxiv.
 Glantun Criostóir vii.
 Glas Mac Gearda Béara xxxviii.
 Goliath l.
 Goll xvii, xviii.
 Gordun Rua xxxvi.
 Grainne xxxviii.
 Gráinneach xxxiii.
 Guaire xviii, xxxiv, xxxvi,
 xxxix, xlii.

 Hector xvii, xix, 1, .
 Helen xlii, xvi.
 Helena li.
 Hercules xvii, xviii, xix,
 1.
 Herod xvii.
 Homer xviii.
 Horace xviii.

 Iachim l.
 Iacob l, ?xxi, xlviii.
 Ibhears, Pádraig, Lúcas, Lúcas,
 xlviii.
 Ioba (cf. Job) l.
 Iosa ii, iv, xiv, xxxi.
 Ire ii, iv, x, xvi, xvii, xviii,
 xxiii, i.
 Isaac xxv.
 Ismael xxv.
 Iúda
- Iúdas iii, xix, xxxv.
 Iupiter xix.

 Jenny li.
 Jesse xviii.
 Job xviii, xxv.
 Joe xvii.
 Joseph xlviii.

 Laoghairé iv.
 Lazarus xxv.
 Lir iv.
 Longinus xxx.
 Lúcas ii, xix.
 Lucas (cf. Ibhears xlviii).
 Lucifer i, xii, xix, xxv,
 xxxiv, xxxi, xxxv.
 Luna xix.
 Luter xxxi.
 Luterius xix.

 Mac a Bhaird xviii.
 Mac Airt ii.
 Mac a Liondainn, Pádraig xi.
 Mac Aongasa l.
 Mac Ardghail Pádraig xxxiii.
 Mac Artain xviii.
 Mac Cártha(igh) xvii, 1.
 Mac Cearnagh, Sean xlv.
 Mac Cléireach xix.
 Mac Con Mhíde, Riostard liii.
 Mac Cuarta, Seamus Dall xxxiii.
 Mac Cumhaill xxxviii.
 Mac Daéid xxxvi.
 Mac Domhnaill xvii, xl.
 Mac Domhnaill, Somhairle, Sir
 Séamas, Alastrán l.
 Mac Giollá Domhnaigh, Pádraig
 xlviii.
 Mac Iúbar Doctúir xlvii.
 Mac Mathgharbhna xiv, xviii,
 (xxiv), xxxix, 1.
 Mac Naois, Brian mhac Domhnaill
 mhic Airt xliii.
 Mac Néill xxvi.
 Mac Naois xxiv.
 Mac Oircachtaigh xxxvi.
 Mac Raghnaill, Criostóir Og xl.
 Mac Ruaidhrí xviii.
 Mac Suibhne xiv.
 Maguidair xiv, xviii, xix, 1.
 Mailígh xlviii.
 Máine xviii, xxxi.
 Máire (Muire) l.
 Máire (Bethany) xxv.
 Máire Mígdoléna xlviii.
 Máire xviii.
 Máirtín xii, 1.
 Valera xxxviii.
 Maly xxxiv.
 Máoise xxi, xxxv, xli,
 xlviii.
 Míolraunraigh xxxiv.
 Míar xxxv.
 Míarcas xviii, 1.
 Míarghaidread xxxviii.
 Míars xix
 Míarta xxv.

- Matamh xxxv.
Meadhbha (Móidhbne) x, xvii, xxvii,
xlii.
Melchisadeic xxxi.
Melpomene xviii.
Mercury xix.
Mesach xxxiv.
Milesius xvii, xxxiv, xliii.
Mílidh ii, vii, xiv, xlii,
xlv, xlix, l.
Mordaceus xxxiv.
Muire i, xxxiv, xxxv.
Muirtheadhaigh xviii.
- Nairni (?) xxxiiii.
Naol xxxv.
Naolse iv, xiii, xvi, xvii, xlvii.
Narcissus xvii, xviii, xlii.
Nebuchadnezzar xxxiv.
Nere xxxv.
Niall Ó' Ceirchaidh v, xviii,
xxxiii, xli, xlvii, li.
Niall Frasach xviii, xlix, l.
Niall Glúndubh xviii.
Niall Macígnallach xviii.
Niall an óir xxxi.
Niall, síol etc. ii, iv(?), xlii,
xxiii, xliii, xxvii, xlii,
xlv, liii.
Nic Ardghail Sibhón xlv.
Ní Cearbhaill, Ailidh xvi.
Ní na hÍde, Sadhón xlv.
Ní Macraigh, Deora xlvii.
Ní Neill Buití xxvi.
Ní na hÍde xviii.
Ní na hÍde Lir iv.
- Ó Baoilte xiv.
Ó Ceirn Brian xx.
Ó Ceirn xviii.
Ó Ceirn xxiv.
Ó Ceirn l.
Ó Ceirn xiv.
Ó Ceirnigh, Brian xxxiii, xlv.
Ó Ceirnigh xvii.
Ó Ceirnigh xviii.
Ó Ceirnigh xxxv.
Ó Ceirnigh xviii.
Ó Ceirnigh xxxiv.
Ó Ceirnigh vii, xiv, xxiv.
Ó Ceirnigh l.
Ó Ceirnigh xiv.
Ó Ceirnigh Brian xxxix.
Ó Ceirnigh xviii.
Ó Ceirnigh xxxvi.
Ó Ceirnigh l.
Ó Ceirnigh xviii.
Ó Ceirnigh l.
Ó Ceirnigh, Séamas, l.
Ó Ceirnigh mac, Eamhón xlii.
Ó Ceirnigh xiv.
Ó Ceirnigh xvii.
Ó Ceirnigh xxiv.
Ó Ceirnigh Donnall xlv.
Ó Ceirnigh xxxiii.
Ó Ceirnigh xvii, xl, l.
Ó Ceirnigh Pádraig xiv.
Ó Ceirnigh xxxvi.
Ó Ceirnigh Aodh Buí mhic Airt x.
Ó Ceirnigh viii.
- Ó Ceirnigh Toirdhealbnach x.
Ó Ceirnigh Séagart xxviii.
Ó Ceirnigh Sean xiv.
Ó Ceirnigh Sir Henry xiv.
Ó Ceirnigh Brian Mac Airt xliii.
Ó Ceirnigh vii, xiv, xl.
Ó Ceirnigh Lúcas xxxiv.
Ó Ceirnigh Philip xxxiv.
Ó Ceirnigh, Séan Mac Aoidh
xlii.
Ó Ceirnigh xiv.
Orpheus xxvii, xlvii, li.
Ó Ceirnigh xviii.
Ó Ceirnigh xiv, xxxix.
Oscar xvii.
Ó Ceirnigh xxxiv.
Ovid xviii, xlii, xlvii.
- Pádraig xvii.
Pádraig M. l.
Paris xlii, xxxiii, l.
Partolon l.
Péalóid (Píolóid) xvii, xxxv.
Peadar (Pítear) xxx, xxxv, l.
Pegidh xi.
Pegidh xxxix.
Peter (cf. Ibhears) xlviii.
Phaedra xlii.
Pharaoh xvii, xxi, xxxiv, xxxv.
Philip x.
Philip xviii.
Phoebus xix.
Pluincéad(aíon) xlii, xvii,
xxiv.
Pól xlvii.
Pól Abstal v, xxxiv, xxxv.
Polihemaa xviii.
Priamus xlii, l.
- Ragnailligh xxiv, xxxiv(xix).
Raghallaigh, a, xxxiii.
Raghallaigh l.
Róamonn vi, xlvii (?).
Róigh xvi, xxiii.
Róis ii, iv, xxxvii.
Róisteach xix.
Róistigh xvii.
Rolandas l.
Ruadhraí (Mac Cuarta) ii, iv,
xxxii, xxxvii, xlvii.
Ruadhraí x, (xxxiv).
Ruarcaigh xviii, xxxiv.
- Sadhbha ii.
Sadraich xxxiv.
Samson xvii, xviii, xix,
xxv, l.
Samuel Mac Edbhard mic S. xlvii.
Saturn xix.
Séam xxi.
Séamus Caoch xxxvii, li.
Séamas (xv) (xxviii), (xlvii).
Séamas Rí xvii, xxxvi,
xxxviii(?), xliii.
Seán a'Díonais vi.
Seán clann tSeáin xiv, xvii.
Seanchán xlv.

Seara ix.
 Séarlas Rí, xvii.
 Seolise xix.
 Seoirse Rí, xix.
 Seón xii, x.xi.
 Seánach xxi.
 Siadhail Easpag xxi.
 Simion i.
 Sir Henry xiv.
 Sol xix.
 Solamh xviii, xxv, xli.
 Strongho xvii.

Tádhaigh xxiv.
 Tágha Seon, xlv.
 Talia xviii.
 Talbóid xvii.
 Tameliam xxxviii.
 Terpsichore xvii, xviii, xlv.
 Theseus xlii.
 Toirdhealbhach ix.
 Toirdhealbhach xlv.
 Tomás xxxiv.
 Torna xlv.
 Troilus xix, l.
 Tuathal xviii.
 Tuathal xxxvi.
 Tuatha De Danana ix, xxxviii.

Uilliam xxxiv.
 Uilliam xxxviii.
 Uilliam xlvi.
 Urania xviii.

Valentin xxxiii.
 Venus xix, xxxiii, li.
 Virgil xviii.

Wheet, Bartloy ii.

(b) ÁITEACHA

- Afric xiv, xvii.
 Albain xvi, xxxi, xxxviii. 1.
 Almaine 1.
 Alt na nUan vi.
 America xiv, xvii.
 Anaigh xix.
 Aontrom 1.
 Árann Uí Dhomhnaill 1.
 Ard Mhacha 1.
 Asia xiv, xvii, xxvii.
 Áth an Uisce Fhuair vi.
 Áth Cliath xxxix.
 Austria xl.

 Babilon xii.
 Baile(?) 1.
 Baile an Bharúin xxxxi.
 Baile an Lóda vii.
 Baile Áth Cliath xx.
 Baile Áth Fhirdia xx, xxv.
 Baile Áth Truin xx.
 Baile Í Phurnain xix.
 Baile Nua. xxxiv, xxxvii.
 Baile Sláine xix, xxxi, 1.
 Bailtic x.
 Baire xxxiii.
 Banba xliii.
 Banna xviii, xxxviii.
 Bealach an Aodhairc xxvii. 1.
 Binn Eadair xxxviii.
 Blataarna 1.
 Boina 1, vi, xiv, xix, xx,
 xxxii, xxxvii, xl, xli,
 xlvii, xlv, xlvi, 1.
 Bontóbáin 1.
 Breagh' 1.
 Breifne xlii.
 Brigansia x.

 Cabracn xxvii.
 Caiséal xxvii.
 Canane C'icann Sléibne xxxviii.
 Carraig xxxiii.
 Carraig Fheargais xxxviii.
 Cathairlion xxxvi, 1.
 Coanannas ii.
 Céardha xxxviii.
 Ciarraí xviii, xlv.
 Cill Dara 1.
 Cill Searthan xxiv.
 Clár 1.
 Clochar xvi.
 Cloch Nua vi.
 Cruí xxvii.
 Corll Churchach xlvi.
 Conaire xxvii.
 Connachta xviii, xxvii, xxxiv,
 xlv.
 Corcaigh xxxviii, 1.
 Corr a Chait lii.
 Créamhth. in vi, xl, xlii.
 Cremona xix, 1.
 Cróta xlii.

 Cruachan xviii, xlii, xxxiv,
 xlii.
 Cuailgne xviii, xxxvi, xlvii.
 Cuan na mBradaí xxxviii.

 Dealgair xvi.
 Deasrhumhair xlii.
 Doire xviii, xxxix, 1.
 Doire de mnaol xxxviii.
 Dreolainn, xxxviii.
 Droichead Áth ii, xlv.
 Droichead na Cairge xvi.
 Droimboile vii.
 Dugha ii, xxxiv.
 Dun Áth Pádraig xlvi.
 Dún Breatan 1.
 Dún Dealgan xxiii, xlii.
 Dún Geasaínn xviii.
 Dún Léire xxxii.
 Dún Mór xxxi.
 Dún na Bó xxxi.
 Dún Pádraig xxxviii.

 Eachdroim xlix, 1.
 Eadailc 1.
 Eadain xxxv.
 Eadain xiv, xxiii, xxvii,
 xlix.
 Easa Rua xiv, xxxviii.
 Eas Craobhe xiv.
 Égypt xvii, xxi, xxxiv, xl,
 xlvi.
 Éile xvi.
 Éire 1, xlviii, etc.
 Éire vi, xviii, xix, xxvi,
 xxxviii.
 Eorais xvii, xxxiv, xlix, 1.

 Feadha 1.
 Fiadh Bhóth vi.
 Fionnmuir xix.
 Flanders 1.
 Fódhla vii, x, xxxii, xxxviii,
 xliii, xlix, 1.

 Gachra xlix.
 Gaillimh xxxviii, xlv.
 Gardha Nua vi.
 Gomoradh xli.
 Gleann Diachair xxxviii.
 Gráinscach xlv.
 Gréin vii, xvii, xxxii,
 xlviii, li.
 Griánán vi.

 Helicon x.

 Íle 1.
 Iapireacht xl.

Inis Banba xlix.
 Inis Ealga xliiii.
 Inis Eognain xxxviii.
 Inis Fáil iv, x, xxxi, xl,
 xliii, xlv.
 Israel xxi.

Laighin xviii.
 Laoighis l.
 Leith Cathail xviii.
 Leith Cuinn xlv.
 Liathmhaine xxxix.
 Lios Caomhán iii.
 Lisbon xlvi.
 Lobnain xxxi (iv-Labhán).
 Loch Gabhann xxiv.
 Loch Garman xxxviii.
 Lochlann xxiv, l.
 Loch na Sóad vi.
 Loch nEachach xviii.
 Londain xxxiiii, xlv.
 Longfort (?) l.
 Lughaidh vi, xxxvii, xlv.
 Luimneach xxxviii.

Madrid l.
 Magh Séanair xxxiv.
 Maoile xiv.
 Midhe xviii.
 Mornán xlv.
 Móta l.
 Muileann xix.
 Muineachán xviii.
 Mumha xvi, xlv.
 Murtún xxxiv.

Nuaghránsach xxxiv.

Oirchear l.
 Oirghiall xviii, xxvii, l.
 Oirthior xiv, xviii, xlvii.
 Orthann Saobha xxxviii.
 Osraigne xxxi.

Paris xxxiiii, l.
 Parnassus xxvii.
 Parrthas i, iv, xiv, xxxv,
 xlvi, l.
 Poland l.

Ráth Mór xlii.
 Roille na nIarlaí xxxii.
 Róimh i, vii, xvii, xxxi,
 xlvi, xlix, l.
 Ros na Rí xxiv, xlv.

Sacsan l.
 Scitia x.
 Séin xxxvi.
 Sionainn xxxi.

Sláine xl.
 Sliabh Bán xlv.
 Sliabh Feidlim xxxviii.
 Sliabh gCuilinn xxxviii.
 Sliabh Guaire xviii.
 Sliabh Luachra xviii.
 Sliabh Mis xvii.
 Sodom xli.
 Spáinn x, xxxix, xl, xlii,
 xliii, l.
 Sráid (?) xxxviii.

Teamhair xxi, xxii, xiv, xxiii,
 xxvii, xxxii, xlv,
 xli, liii.

Tighthe Challaigh xxxiiii.
 Tír an Óir xl.
 Tír Chonaill xviii, xxxiii.
 Tír Eoghain xviii xliii,
 xlvii, xlix.

Torrán xxvii.
 Tor Tuathche xviii.
 Traonthe xiv.
 Tróich xii.
 Tuatha xiv.
 Tuathmughan xviii, xl, xxxiv.
 Tulach O Méith v, xviii, xxv,
 xli.

Uadhan xlii.
 Uladh viii, xxvii, xxxviii.

Venice xix, l.
 Venus xix (? -vii)

- abadh xlvi.
 abhall xviii,xxxv.
 abhoгаí xli.
 Adhamhlann xix.
 ádhbhar XXI.
 agair xxxv, xxxvii, (xli).
 ágha xvii,l.
 aigneadh xi, xxvi.
 aill xliii.
 ailleagan xlii.
 aimriot xlii.
 ainíul ix.
 ainle xxxiii.
 airní vi.
 aiseac xvii, xviii, l.
 aiste xviii,xxxix.
 aiste ix, xv, xviii, xxxviii, l.
 aiteas l, liv.
 aitheach l.
 aithfir iv.
 áladh xxx.
 alarm xxii.
 alt xli.
 amhgar iiii, xliiii, xlix.
 anacair xxxv.
 anacal xiv.
 anaóibh xxxv.
 anasta xli.
 anfhorlann xiv.
 aortha xxiii.
 arc xv.
 ardghoil l.
 argain x, xiv.
 armáil v.
 armart vii.
 artha xl.
 asairchrigh v.
 astar xxv, xxvi, xxxviii,xliiii,
 xlviii, xlix, l.
 athbhuan iv.
 athrach xxxix, xl.
 aturnaigh xxxvi.
 axaircis xix.
 axal xxxi.

 oádhbhún xxi.
 báire xix, l.
 bairrchreatha v.
 balla xix.
 ballog xxii.
 balsam xlvi, li, xviii.
 bannaí liii.
 bannaídh xl.
 barc ii, x, xl, l, xlviii.
 barra xl.
 barrach xxii.
 barrúil xxiv, xxxvi, xxxviii,
 xxxix, xl.
 bartradh xxxviii.
 bascarnaigh xxxiv, xviii, xlix.
 beadaí xxxviii, xlii.

 bearaí xxii.
 bearaibh i, xvii.
 beim xxxiv, xliii, xlvi.
 beithir x.
 beoghoin xlix.
 bhaigíní l.
 chéisií xxi, xxxix, xlvi.
 bhoggar xxxv.
 biatach xx, (vii).
 oile xxxix, xliii, xxxiv.
 bille i.
 binnbheacn x.
 biocaire xlvi.
 bíodhbha x, xiv, l.
 biolar lii.
 blaighardaí xxxiii.
 bléin xxxiii.
 blodhaibh xiv.
 bochain xxxvi, xliii, xlix.
 bochtán xxxix, xxv.
 bochtóg iv.
 bodach xxxvi.
 bogadh,ar, lii.
 bólach l.
 bradach iiii, xxxvi.
 bráid xli.
 bras x, xlix.
 brat uachtair xviii, xiv.
 breachtnaídh xvi.
 breán xix.
 breasnaí xi, xxxix, xliii.
 breoghadh xvi.
 brístibh xxxiii.
 broc xvii, liv.
 broid iv, xxi, xxxviii.
 broinneall xliii.
 brósaibh xv.
 broscadh xvii, xxxix.
 brosnadh v.
 brostadh i.
 brúidiúil xliii, xxxiii.
 brúidibh xix.
 buabhall xix, xxxi, xxxiv, xli.
 buaibhibh xl.
 buailidh xlvi, xviii.
 bualadh xxxvi.
 buanacht xlix.
 buarach xxii.
 buclaf xxii.
 buid xxxiii.
 buime i, xxxvii, xlviii.
 buinne xvi, (xliii).
 bunadh xxxvii.
 bur vi, li.
 buta xix.

 cabach xxxiii.
 cabhair xlii.
 cac xxii.
 cáin v.
 cairt x, liii, xviii.

- cairthigheas lii.
 caisearbhan xli.
 caismheart xviii, xxvi.
 cala l.
 callaí vii.
 callchoill xviii.
 camhogallach xli.
 camlan xxxviii.
 canart vii.
 canran xxii.
 cantáil l, (li).
 caoin xxix.
 caol xxxvii.
 caomhthuíl xxxv.
 caraiste xxviii.
 caramhnach xli.
 carbhata xxii.
 carbuncal xxvii.
 cáirthach xl.
 carta xlii.
 casaoid xvii.
 casc (ceasc) xl, xvii xix.
 cascradh xviii, (l).
 cátu l.
 céadfach vi.
 ceannfhath xli.
 ceap vii.
 cearnach xli.
 cearta xlvi.
 cearrbhaím liii.
 ceasnaigh(ím) xviii, xli, xliii.
 xlix, xxxviii.
 ceatharn xxxvi.
 ceibh xl, x.
 céibh xvi.
 céili xlvi, xlix.
 céirseach l.
 ceirt v.
 ciabh(ach) xv, xxxiii.
 cionaidheacht xiv.
 clais xxxi.
 clampar lii.
 clar v, (xxxvii).
 clar ochta xxxv.
 clisim xviii.
 clodh xxx.
 cloíthreaghadh xvi.
 cluain (cluanaí, cluainteach) v,
 xii, xvi, xli, xxxiv, xlvi
 xlix, li, liii.
 cluasach xliii.
 cluiohreach xxi.
 cluid xlii.
 cnáib xxxv.
 cneas xliii, li.
 coc xxii.
 cogal xvii.
 colb xvii, (xlvi).
 coimhdhe xviii, l.
 coimhead xlvi.
 coimisiún xlv.
 coinneamh xvii, xxxix.
 coirtheach xxxv.
 coistí vii, xlii, xlviii, l.
 colamhan xxx, xxxv.
 collaí xxxv.
 collatain x.
 comaire xxiii, l.
 comaoin l.
 comhar xl.
 comhardaí xli.
 comhlann xlii.
 compan xlvi.
 compar iv.
 comport iv, xi, xlvii.
 conach xiv.
 conadhair xli.
 confeasoír xxv.
 conlan xlvi.
 conoir xxiv.
 consaighir x.
 consensiom lii.
 conspal x.
 copach xxxviii.
 cor xxxvii.
 cora(dh) x, xxxv, xlvii, l.
 cordaí l.
 cornach xxxviii.
 corradh xxxii.
 cosain xvii.
 cotai xlvi.
 craig lii.
 crann xli.
 craobheir xxxiv.
 craosach (-aire) lii.
 creacha xxxix.
 creagaibh xvii.
 creapall xix.
 créarc xv, (xxiii).
 creatur lii.
 crinn v.
 criostal i, xv, xxvi.
 criostann xxxv.
 crobh ix.
 crochar xxxii.
 crochbheo iv.
 croileacaibh v.
 croin xliii.
 cronic xxxiv.
 cruatan xviii, xxxiii, xxxiv.
 crucaí xii, xxxi.
 cuacha xiv.
 cuaine xlix, xiv.
 cuaisne i, iv.
 cuallaí iv, xxxii.
 cuasdhearbtha xli.
 cuimrigh i(vii).
 cuinge xl.
 cuinim l.
 cuirim le xxxv.
 cuirim 'na shuidhe liii.
 cuirteoiri li.
 cuiscogaí vi.
 cumasc xli.
 cumlochaidh xxii.
 curpa xxiv.
 dadaidh lii.
 dail l.
 daimh xiv, (l).
 daingneach x, xvii, xxxvi.
 dalta i, xliii, xlviii.
 damhgaire x.
 damhna xxv.
 damnaidh xxxv.

- danartha llii.
 daoi xix.
 daoineach xliii.
 daol v, (vii).
 daorsa xliii.
 daorsadh li.
 dathannach l.
 dealra(dh), - aghaidh l, xxxviii,
 llii.
 dearcmhain xxxviii.
 deargan xi.
 deascadh xxxii.
 debhshion l.
 deirbhfhios xlix.
 deisuir l.
 deismir xviii.
 deo gracias xlii.
 deontach l.
 deoraigheadh xvi.
 deorfaidh xxxii.
 díbhfeirg v.
 díoghalt xvii, llii.
 díol xxxix.
 díomdha vi.
 díomdha xiv, (xvii).
 díonscáth xiv.
 díosc l.
 diotáil xxxvii.
 disle ix, x, xviii, xxxiv, xlix,
 l.
 dísléacht iv, xviii, xxxix,
 xlvii, llii.
 diubhairl xxxiv.
 dofharchú l.
 dócamhal xiv, xxxii, xlvii, l.
 do-eadrana xiv.
 doid xlii.
 dóigh i.
 doirbh i, (xxxv).
 dolán xiv.
 dollamh (?) xxxv.
 domlas xxx, xxxv.
 donan iv.
 draguin ix.
 dreim xxxiv, xi.
 dreolaí xvi, l.
 drithle (-leach -leann) xiii,
 (xxxvii, l.).
 duaisiúil xlii.
 dual x.
 duasmhar xlii.
 dual xxii, xxxviii, li.
 duchmais xxxviii.
 dúda xxxii.
 dúilimh xxxiv.
 dúnsion xxxv.
 dula l.
 éachtdha xxvi.
 eagan xx.
 eagain xxxiv, xlix.
 éagnach xiv, xlix.
 eagnaighim xxxiv.
 ealt' i., xvi, xviii, xix, xxvi,
 xxxii, xlii.
 easair xxii.
 eascaoin xviii, xlix.
 eibhir xxxviii.
 eighnó xlvii (xxxiv).
 eimtnoach iv, (xiv, i).
 éiric xlix, lii.
 cisteacht xliii.
 fabhairt xliii.
 faisín xviii, xxii.
 fala xvi.
 fallas xxxix.
 fanadh xiv.
 fañaidh l.
 faobhthaidh vi, xxxix, lii.
 failean viii, xxxviii.
 faolchoin xxxiv.
 faon xxxviii, xliii.
 feadha l.
 feadhain l.
 fearantaí xvii, xxxii.
 fearantach l.
 fearbarr i, xviii, xxxiv, xl.
 féarog xxvi.
 féinni l.
 fiabhran vi.
 fiadhaí l.
 fiar xlv.
 fian(aibh) vii, xxi.
 fiatacht xlix.
 finealta(s) xxviii, xlviii,
 (xviii).
 fineolta v.
 fíoch xvii, xxxv.
 fíodóir lii.
 fionnadh xxxiii.
 fleadha l.
 fleet x, xl.
 fochmaid xxxv.
 foghmar l.
 fógra, ar xlix.
 fógraínn xlii.
 fóirf v.
 fórint iv, (xiv).
 fola xli.
 folannaibh l.
 forbhfháilte v.
 fórcadh xvi.
 fortaí xvii.
 fothluaimidh xviii.
 frithir xlii.
 fromhadh lii.
 fuachas xxxiii.
 fuachas iv, xiv, xviii, xxiv,
 xxxiv.
 fuasaoid xviii.
 fuireach xlix.
 fuireachair l.
 fulaing xxxix.
 furtacht xiv, l.
 fuscaidh xxxix.
 gabáiste xlii.
 gabhadh xlviii, l, xxxvi.
 gabhal xli.
 gaibhtheach xxiv, xxxix.
 gaidean xxii.
 gallionnach xvii.
 gair l.
 gairdian xxv.

- gaiste xxii, xxxiii, .
 galanta xxvi.
 galltacht xix.
 game xxxiv.
 gangaid xxxix, xlvi.
 gaol xlii.
 gaota xli.
 gar, ar gh., faoigh, 'na gh. xxxvii,
 xxxix, xlvi.
 garbhuaic v.
 garg xxxviii.
 geall xxvii.
 geall xxxv.
 geallamh xl.
 geamhoidnche xli.
 geannmaidh xl.
 geasa xxxiii.
 geibheann xxxiii.
 geilteail xvii.
 geis xvi, l.
 gift lii.
 gíostaire xxii.
 gipis xix.
 giustis xvii.
 gleacaí xvii, l.
 gleo vi.
 gleo, gliadh, li, xviii, xxi, .
 xxxix, l.
 glúmhar xxvii.
 gné xxix.
 goile l.
 goileach l.
 goradh xxxix, xlvi, l.
 grádh, naoi n. xxxv.
 greadan xxiv.
 greadhaibh l.
 greadthaigh xviii.
 greagnadh xxv.
 greannmhar li.
 green l.
 grianan xiv, (xlix).
 griánán iv, xviii, xxxix, xlix, .
 grinn xxvii, xxxii.
 grinneall xiv.
 griobhail xlix.
 grísiúil xxiii.
 grodh xix.
 grogaire xxxvi.
 gruagach xix, xxxix.
 gruaimín xxviii.
 guailí iv, xlvi.
 guais(sacn) xiv, xix, (xxviii).
 guth i, xxv.
 halla xxxix, xliii.
 iadhainibh xiv.
 ibheann xlii.
 íce xlvii, liii.
 imdheargadh xiv.
 imreas xlv.
 inghreim xiv.
 innealt xxii, (xiii).
 inncoin xix.
 innleadh xvi.
 íocaí xvii, (xxxvi).
 iomadaigh xxxvi.
 iomarbhaigh lii.
 ionnailt iv.
 iorbla xxxiii.
 iorghail l.
 íota xiv, xxxv.
 iotacht xliii.
 laghach xxvi.
 lámh, Br. xiv.
 lámhach xl.
 laoighic x.
 leacaoinibh l.
 leadradh v.
 leanmhantaigh i.
 leann xxv.
 leanta xliii.
 léa(r)s iii, iv, xxi.
 leataoibh iv.
 léathroid xix.
 leibheireacht (leibhit) xvii, xl
 leice xix.
 leigse xvi.
 léith(?) xxvi.
 leodh x.
 leopard xxvi.
 lionndubh xi.
 liudaí xxii.
 liag loghmhar x, xxvii, l.
 loirgníomh v.
 loiscreán xxiv.
 lochrann i, l.
 lubach xii, xxxiv.
 luaimchliste xlix.
 luaimneach x.
 luinneach xlviii.
 madam xviii.
 madhma xl.
 magairle xxxiii.
 magnois xxvii, xxxi.
 maighe xvii, xl.
 maighre ix, xi, xxxvi.
 maírg i, xxxi.
 malaidh xiii, xlii.
 mama xxvi.
 mánlá xlix, li.
 maoidhm xlii.
 maolinn xliii.
 maolscoith l.
 maor v.
 maraí xxxiv, .
 marbhán iv.
 marcas l.
 margan v.
 martaidheacht xiv.
 marthain xxiii, xlviii.
 masclach xxxviii.
 mcabhal xli, xlvi.
 meabhlach xxxviii.
 meamran xxiii.
 meang xli.
 meardha li.
 meardhanta v.
 mearú (-adh) xxxix, (xxxvi).
 meiniúil xvi, xxxviii, xlii, l.
 meirg i.
 meirg xxxi.
 meitheal xxvi.

- mercy x, xviii.
 mianach xxxix, xlviii.
 míl(idh) xlii, xxiii.
 mílord(aibh) xvii, l.
 ministear xx.
 min ghraobáin lii.
 minmhogallach xli.
 míol xvii, xxvi.
 míonla xvii, li.
 míonlach vii.
 miorach xi.
 míoscals xli.
 mír xxxv.
 mómhar xvii, xlviii.
 monabhar xxxii.
 mónaidhe xlii.
 monster xlii.
 morg- v.
 múchadh iii, lii.
 muc mhara xvi, xxvi.
 muigh xvii, xl.
 múirn ii, (xlvi).
 múirnbheach xi.
 múr xlvii, xxiii.
 murder xxxviii.
 muse (musa) ix, xxvii.

 naoi xxxviii, xlvii, xlix, li.
 néamhan xxxviii.
 néamhdha xi.
 neantóg lii.
 niadhachas xiv.
 noblaí xvi, xlvii.
 nosaighim v.
 nuachair xxxiii.

 october xix, xlvii.
 ofráil iv.
 oibriú xxiv.
 óirchiste v.
 oifid xiv, l.
 ola xxi.
 ómra xv, xxvi, xlii.
 ongadh xxxi.
 ordlach xli.
 organibh xl.
 osadh xvii, xliii.
 osránach xvi.

 páirt iv, x, xxiv, xxxi, xxxv,
 xxxvii, xl, l.
 partigh (partaigh) vi, xix, l.
 palsy iii.
 parlas xxxix.
 pasaid xviii.
 pastime xlvii.
 patriarc i, xxxi.
 pátrún i, xiv.
 pátrún xix, xlii.
 patrún xxviii.
 paxa xxxiii.
 peacach xxxviii.
 peacog xlv.
 peannaid xxxv.
 pearla xvii, xxxix, l.
 pearsain l.
 peiceallaigh xix.
 peicí lii.

 periwig xxii.
 phoenix xxvi.
 pioloid iv.
 piteanna xxxiii.
 pleancail iii.
 pleid xli.
 poit v.
 pomgreneta xi.
 ponar xix, xxxii.
 porsain xvii.
 portáil l.
 portus xvii.
 pousa lii.
 prácaís xix.
 praiseach lii.
 prayers xxi.
 príbheoir xlix.
 prílaid xxxiv.
 príompallan xxii.
 próbaidh xix.
 próimhi l.
 (p)salm xvii, xviii, xx, l.
 psaltaraibh xviii.
 purpar xxx.

 rabhairt vi, xxxiii, xlii, l.
 rabadh(?) xlv.
 racaí l.
 racán xx.
 rafladh xxxvii.
 ráflaí xxi.
 rathne xxiii.
 raitin xxii.
 raitneach lii.
 ramas xxii.
 ramhaill xxxviii, xli.
 rasa xix, xlii.
 rasuiribh l.
 rath xviii.
 reabhradh xviii.
 reimiúil xxiii, xliii, xlix.
 reiteach xxxiii.
 réndearc xlix.
 réx x, xxxiv.
 riaghalach xliii.
 riaráil xliii.
 rídibh xxxiv.
 rioganaibhse xlvii.
 ródadh l, (xvii).
 róimh xviii, xxv.
 róila x, xxxiv, xl.
 romhar xxxvi.
 ronach l.
 ronaigh xvii.
 rum iv.

 sac vi.
 sadharcán iv.
 saitin xvii.
 sanntú xxxv.
 saobhadh xvii.
 saothivíl ii.
 saothróir lii.
 scafaire xvii, xxxiv, xxxiii.
 scafanta xvi, xxii.
 scáinte xiv.
 scála xx.
 scallta iii, (xxxiii).

- scaoi xxxviii, xix, xxxii, xlii.
 scarloit xlii.
 scathadh xxxiii.
 scathan 1, xxiii, xlii, xvi.
 sceachaoraí vi.
 sceallan xvii, xviii, xxiii, xlii.
 sceanrith xliii.
 sciúrsaí xxxv.
 selóip xix.
 seologiaí vi.
 scoradh xxxix.
 scraiste xxxvii.
 screáchan xli.
 scuid xxxiv.
 seabhadh xxxii, xxxvi, xxxvii,
 xliii, xlvi.
 seacaidh i.
 seachadadh i.
 sead vii, xiii, xvii, xxxix,
 liii.
 seamsan xxiii.
 seanadh i.
 seapaí xvii.
 scargán iv, v.
 searganach lii.
 seideoig xlii.
 seircín lii.
 seisiun xxxiii.
 seolta xvii.
 siansa xxxix, xlvi.
 siapach lii.
 silicadh xlii.
 siogaí xviii.
 sípóir xxxiv.
 síth 1, (-xxxvii).
 siur i.
 sladaire xvii.
 sladan xxxvi.
 slainteacha xl.
 slat xlvi.
 slim xlvi.
 sluaiste xxxvi.
 smalcarís iv.
 sméid xxvi.
 smuid 1, xxxiv.
 sneoisín xlii.
 snuadh xvi, xxxviii.
 sochaidh xxiii.
 soibhir ii, xxv.
 soileach iv.
 someanta xvi.
 soirbh xxv.
 solathar lii.
 somplaí xvii.
 somplóir iv.
 sonn- xlvi.
 sopa xxxiii.
 spalpaire xvii, xxii.
 sparradh xvii, xxxv.
 spíonadh xiv, xxxiv.
 spoltaí xxxv.
 sporadh xxxix.
 spracadh xli.
 spraic x.
 spre lii, viii.
 sraid xxi.
 srathnaigh ii.
 sredhmadh xxi(?).
 sroite xxxiii.
 srol x, xli.
 sruidh xxxvi.
 stacadh xli.
 staidhire xxii.
 stamadh xli.
 starthacha xxii.
 stead xxiii, xxxiii, xxxix.
 stíobhard ii, xxxi, xxxiv.
 straicíúil lii.
 stuacach xxxii.
 stuacadh xli.
 stuaire xxxviii, (xlii).
 suaimhneas xix.
 suantaí xxxviii.
 suathaim xxxii.
 suraidh iv, .
 sugnoí xlii.
 suibhiscéal xxxv.
 suirghe xxxiii, xlvi.
 sulsín xxii.
 suiste 1, lii.
 sumscail xi.
 tábnacht xxii.
 tabhairg ix.
 tacaí xvii.
 tacaí xlii, lii.
 tagra xvii, xviii, i.
 tain xliii.
 tainis xix.
 tairpeoir xvii.
 tairgíre i, (i).
 tairpeach xl.
 taise i.
 taithighe xxi, xxiii, (xliii).
 taithleach xxxv.
 tairneach xxxviii.
 tann xxxvii.
 tannhail vi.
 tanú(-adh) xiv, i.
 taom lii.
 taoscach xxxviii.
 tapair i.
 tar xiv.
 targainn xxiii.
 tasc x.
 teacht xxx.
 teachtadh i.
 teada xxxix.
 teagaimh xxxv, xxxviii.
 teampall xvii, i.
 teannfachas xxxii.
 tearma v, xi, xvi, (xlvi)
 teascadh xiv.
 teastaint xvii, xviii.
 teaxaíoh (teaxa, teaxannaibh) xvii
 xxxv, xlvi, i.
 teistis xlix.
 teoiric xiv, xxxii.
 tairach xxxiii.
 taircardas xlv.
 tairbraid ix.
 tairhlacadh i.
 tairna xi, xxx.
 tairto lii.
 tairraígh xiv.
 tairth, tair xlii, xlix.
 tairth 1, xxxv.
 tairth lii.
 tairt xxxv.
 tairhaidh xxxvi.

- toghladh xlvi.
 tograim xvii.
 toibhéim iv.
 toirmeasc v, xxxv.
 toirneamh xiv.
 toirinnibh xl.
 toirsidhíbh l.
 toirtíní xxxvi.
 toman xxxiii.
 tonnghail x, xiv.
 torc alla xvi, l.
 tormán v.
 tráill li.
 trais lii.
 traoitheadh xiv, l.
 tréadghoin l.
 tréad^r xvii.
 treaghdadh xiv.
 tréanáil xvii, xl, l.
 troas v, xxvii.
 tréas iv, xxv, xxxvi, xxxvi.
 tréatuir xxxv.
 tréide liii.
 tréitho xlix.
 tréithlag vi, xxxvii, xxxviii,
 lii.
 triamhain iv, vi.
 triartha iv.
 triath i, v, xii, xxiii, xxxix,
 xlv.
 triatmhaoín xviii.
 trick v.
 tromdháimh v.
 tromghail xiv.
 trón xlii, xvii, l.
 truaghan xxxiv.
 truaill iii.
 trumpet (troimpeid) xxxi, xl.
 trúpaí xl.
 trustúil xxxviii.
 tuaicgnibh xiv.
 tuaith xxxvii.
 tuar x.
 tuar xlix.
 tuarthaibh xxxiv.
 tuataigh(ibh) xviii, xxxii.
 tuatúil li.
 tubaiste viii.
 tuinniúil xiv.
 tuirse xxxix.
 túis xlvi.
 tulach xxix, xlix.
 turnas iv.

 uaiseadh xxiv.
 uall- xxv.
 uasacht xlix.
 ubhail i, xxxiv, xxxv, xli.
 ucsaidí vii.
 udhachta iv.
 ughdar xli.
 úill li.
 uircinn xxxiii.
 uirthimhcóall xiv.
 urbhrataibh v.
 urfhiaith xxxii.
 urla xi.

 urra xi.
 ursanaí vii.
 urudh i, xviii.

 vaginíbh xl.
 viscount xx.

 whiskey xxviii (f. s.v.
 fuscáidh).

6. CLÁR LEABHAR.

ABBOTT and GWYNN : Catalogue of Irish Manuscripts in Trinity College, Dublin, 1931.

Alphabetical Index to the Townlands and Towns, Parishes and Baronies of Ireland.

An Gaodhal.

An Stoc.

An tUltach.

BÉASLAÍ, Piaras : Éigse Nua-Ghaedhilge, II.

BERGIN, Osborn, : Trí Bior-Ghaoithe an Bháis.
Séathrún Kéitinn do sgríobh.
Baile Áth Cliath, 1931.

BEST, BERGIN, O'BRIEN: The Book of Leinster. B. Á. C., 1954.

BÍOBLA, An

BRADY, W. Maziere : The Episcopal Succession in England, Scotland and Ireland A.D. 1400 to 1875.
3 IML. Rome 1876.

CARNEY, James : Poems on the O'Reillys. B. Á. C. 1950.

CELTICA, IV.

CLAIDHEAMH SOLAIS.

CLOGHER RECORD, 1965.

COGAN, Rev. A. : The Diocese of Meath. Ancient and Modern, I, II, III.

COLLECTANEA HIBERNICA, 6-7.

COUNTY LOUTH ARCHAEOLOGICAL JOURNAL. [LAJ]

CURTIS, Edmund : A History of Ireland, London.

D'ALTON, C. : King James's Irish Army Lists, I, II.

DE HAE, R. : Clár Litríocht na Nua Ghaeilge - Filíocht i dtnéimhseacháin.

De HÍDE, Dubhglas: Abhráin Ghrádha Chúige Chonnacht, B. Á. C. 1931.

DINNEEN, P.S. : Foclóir Gaedhilge agus Béarla. [Dinn] B. Á. C. 1927.

DINNEEN, P.S. : The History of Ireland by Geoffrey Keating, D.D., VOLUME IV, London, 1914.

ÉIGSE, I, III.

ERIÚ XVIII, XVI.

FÁINNE AN LAE.

FÍON NA FILÍOCHTA.

FLOWER, Robin. : Catalogue of Irish Manuscripts in the
British Museum, II, III. London, 1926, 1953.

GADHELICA I.

HARDIMANZ, JAMES. : Irish Minstrelry, 1831.

HAYES, Richard. : Manuscript Sources for the History of
Irish Civilization.

HAYES-McCOY, G.A. : The Irish at War Cork 1964.

HESSENS : Irishes Lexikon, Halle 1933.

HOGAN, Edmund. : Onomasticon Goedelicum, London 1910.
/Hog Onom_7

IRISH ECOLESIASTICAL RECORD, 1876.

IRISLEABHAR NA GAEDHILGE (GAEILIC JOURNAL) IV, X, XI.

JOURNAL OF THE IRISH FOLK SONG SOCIETY, VI, XXVII.

LAOIDE, Seosamh. : Dunnaire na Midhe, B.Á. C.

LOCHLAINN II.

MacGRIANNA, Seosamh : Pádraig Ó Conaire agus Aistí Éile,
B.Á. C. 1936.

MacLYSAGHT, Edward : A Guide to Irish Surnames. 1964.

MacLYSAGHT, Edward : Supplement to Irish Families, B.Á.C. 1964.

MacMAOLÁIN, Seán. : Cora Cainnte as Tír Chonaill, B.Á.C. 1950.

McKENNA, Lambert. : Philip Bocht Ó hUiginn, B.Á.C. 1931.

McKENNA, Lambert. : Dán Dé, 1922.

Aonghus Flonn Ó Dálaigh, 1919.

McKENZIE, John L. : Dictionary of the Bible.

MOONEY, Canice. : Irish Franciscans and France, B.Á.C. 1964

- MORAN, Patrick Francis; Spicilegium Ossoriense, Dublin 1874.
- MUIRE MHÓR : : B.Á.C. 1959.
- MULCHRONE, K. : (le FITZPATRICK and PEARSON):
Catalogue of Irish Manuscripts in the
R.I.A. INDEX I and General Index II.
 B.Á.C. London, 1948, 1958.
- NÍ CHEALLACHÁIN, Máire: Filíocht Phádraigín Haicéad, B.Á.C. 1962.
- NÍ SHÉAGHDHA, Nessa. : Catalogue of Irish Manuscripts in the
National Library of Ireland, B.Á.C. 1961.
- Ó EUACHALLA, Breandán: Clár na Lámhscríbhinní Gaeilge i
Leabharlann Phoiblí Bhéal Feirste,
 B.Á.C. 1962.
- O'CALLAGHAN, John Cornelius :
 : History of the Irish Brigades in the
Service of France. Glasgow, 1885.
- Ó CANAINN, Pádraig : Filíocht na nGael. B.Á.C. 1940, etc.
- Ó CUÍV, Brian. : The Irish of West Muskerry, Dublin, 1944.
- Ó DONNCHADHA, Tadhg : Prosóid Gaedhilge, B.Á.C., 1925.
- Ó DUFAIGH, Seosamh. : Comhairle Mhic Clámha.
- Ó FIANNACHTA, Pádraig: Lámhscríbhinní Gaeilge Choláiste Phádraig,
Má Nuad, II, III, IV. Má Nuad 1965-6-7
- O'GRADY, Standish Hayes: Catalogue of Irish Manuscripts in the
British Museum, I. London, 1926
- Ó hEOCHAIDH, SEÁN. : Sean-Chainnt Theilinn, B.Á.C. 1955.
- O'LAVERTY, Rev. J. : Diocese of Down and Connor. Ancient
and Modern.
- Ó MÁILLE, Tomás. : Amhráin Chearbhalláin, 1916.
- Ó MÁILLE, Tomás. : An Béal Beo. B.Á.C. 1937.
- Ó MACNAIGH, Cainneach: Seanmónta Chúige Uladh, B.Á.C. 1965.
- Ó Muireadhaigh, Lorcán: Amhráin Shéumais Mhic Cuarta,
 Dún Dealgan, 1925. (Amhráin Sh.Mh.C).
 : Amhráin Chúige Uladh, I, II.
 : Ceolta Óméith, I. Dún Dealgan, 1920.
 : Pota Cnuasaigh, I, II. Dún Dealgan, 1923-'4.

- 4.
- Ó MUIRGHEASA, Enrí : Amhráin Airt Mhic Chubhthaigh, I,II.
Dún Dealgan, 1926.
- : Amhráin na Midhe, I.
- : Danta Diadha Uladh. B.Á.C. 1936.
- : Dha Chéad de Cheoltaibh Uladh,B.Á.C.
1934.
- : Céad de Cheoltaibh Uladh, B.Á.C.1915.
- : Seánfhocla Uladh, B.Á.C. 1931.
- Ó'RAHILLY, Thomas F. : Irish Dialects Past and Present.
B.Á.C. 1932.
- Ó'RAHILLY, Thomas F. : Desiderius, B.Á. C. 1955.
- Ó RAITHBHEARTAIGH,T. : Maighistirí san Fhilidheacht,B.Á.C.1939.
- Ó SEARCAIGH,Séamus : Foghraigheacht Ghaedhilge an Tuaiscirt,
B.Á. C. 1925.
- Ó SEARCAIGH,Séamus, : Coimbréir Ghaedhilg an Tuaiscirt,
B. Á. C. 1939.
- Ó TUATHAIL, Éamonn : Roinn agus Amhráin.
- Ó TUATHAIL, Éamonn : Sgéalta Mhuintir Luinigh,B.Á.C.1933.

OXFORD CLASSICAL DICTIONARY.

POBLAcht.

- RITZLER and SEFRIN : Hierarchia Catholica Media Et
Recentioris Aevi, Roma 1958.
- ROYAL IRISH ACADEMY : Contributions towards a Dictionary of
the Irish Language (RIA Contrib).
- : Dictionary of the Irish Language.
- : Catalogue of Manuscripts.

SEANCHAS ARDMHACHA /SA_7. II, IV.

- SIMMS, J.G. : The Treaty of Limerick, Dundalk 1961.
- SIMMS,J.G. : The Jacobite Parliament of 1689
Dundalk, 1966.
- WAGNER, Heinrich : Gaeilge Theilinn, B. Á. C. 1959.
- WOULFE : Sloinnté Gaedhilge is Gall.

